

DIOMEDEM grammaticum præstantissimum, & alios uiginti quinque celeberrimos auctores, qui de arte grammatica scribere, recognoscendos iussit Franciscus Magnificus. De quorum medio, quam tetra uerborum portenta, collatis multis exemplaribus, mea industria sustulerim, quæ uaria passim loca cummerus (ut aiunt) obdusta tenebris illustrauerim, testis erit magnificentia tua, & tere literati omnes, qui hæc diuina uolumina præ manibus euoluent. Adieci in super Bedam sacerdotem de schemate, & tropo, opus quidem arduum, sublime, nunquam alias impressum, bibliotheca magnificentie tue depromptum, ac in lucem emissum. Adiunxi præterea Centimetrum Seruati, Nicolai Sypontini castigationem in Bedam, una cum eiusdem Nicolai tractatu de Boetii Seuerini metrorum generibus, quorum nostri temporis poeta modicam, uel prope nullam cognitionem habent. Addidi deinde Omnibonum Leonicensium de syllabis, Nec non Franciscum Maturantium de carminum compositioe, ut nihil, quod ad metricam rationem attinet, studioso lectori deesse possit. Postremo breuia, sed medijs fidijs perutilia alphabetica repertoria commentus sum, quibus meo, omnia cognata digna, quæ a tot clarissimis authoribus discutuntur, in istu oculi uideri possunt, & alia multa ad utilitatem, & ornamentum totius operis facientia elucubraui, quæ longum esset enumerare. Hæc igitur omnia, quantulacumque sint Magnificus Franciscus in tuo nomine edita muneri tibi mitimus, quia tibi cum propter doctrinam tuam, tum propter maiestatem, temperatosque mores tuos, quibus a Marco bishopola te præditum esse auo, sum amicissimus. Quæ licet grauissima censura tue humilia esse uideantur, ea tamen uelut præludium amoris erga te mei suscipere non dedigneris. Nam si hæc tibi grata fuisse cognouero, longe excellentiora probitati tue destinanda parabo. Vale.

DIOMEDIS REPERTORIUM

Repertorium primū absolutissimū capitulorum omnium, quæ in Diomede, et aliis celeberrimis authoribus in hoc uolumine contentis, legitur. Secundum alphabeti ordinem nouiter elucubratum, et ita apte dispositum, ut nec tertio prolixo, uerboſo, puerili, & inuili reposito, alias imprefſo studioſe lector indigeas. Quoniā si de nomine controuerſia incidit, capulo proprio, iuxta græcā & latinam linguā. Diomedis, & aliorum authorum sententiā luce meridiana clarius colliges. Eodem modo de uerbo, participio, & pronomine, & aliis orationis partibus. Nec aliquid a tot grauissimis authoribus hoc in opere aggregatis disputatum inueniſ, quod nō capitulatum a nobis denuo distinctum fuerit, & alphabetice repositum.

¶ Capita primi uoluminis Diomedis.

De Aduerbio, cap. vi.	car. xxii.
Coniunctione, cap. viii.	car. xxxiii.
Epistola Diomedis.	car. i.
Interiectione, cap. ix.	car. xxxiiii.
Nomine, cap. ii.	car. vi.
Oratione, eiusq; partibus, ac earum accidentibus promiscue, cap. i.	car. i.
Participio, cap. v.	car. xxi.
Præpositione, cap. vii.	car. xxxiii.
Pronomine, cap. iiii.	car. viii.
Verbo, cap. iiii.	car. ix.

¶ Capita secundi uoluminis.

De Accentibus, & pñctis, cap. iiii.	car. xxvii.
Grammatica, ac eius partibus, cap. ii.	car. xxvi.
Quinq; locutionū generibus, ca. v.	c. xxviii.
Syllaba tantum, cap. iiii.	car. xxvi.
Schœmatibus, & tropis, cap. vi.	ca. xxviii.
Soloeccismo, cap. vii.	car. xxxi.
Structura perfectæ orationis, & pedibus, capitulum. viiii.	car. xxxiiii.
Structuræ qualitatis, cap. x.	car. xxxiiii.
Virtutibus orationis, cap. viii.	car. xxxi.
Vocæ ac liis idifferenter, cap. i.	car. xxv.

¶ Capita tertii uoluminis.

De Anapestico metro, cap. xy.	car. xxxxi.
Aſclepiædeo metro, cap. xyiii.	car. xli.
Choriambico metro, cap. xyi.	car. xli.
Choriambico altero, cap. xx.	car. xli.
Elegi metri uersibus, cap. xii.	car. xli.
Endechasyllabo metro, c. xyiii.	car. xli.
Endechasyllabo phaleutico, c. xxi.	c. xli.
Epodon carmē Horatii, ca. xxvii.	c. xliiii.

Formis metrorum, cap. ix.	car. xl.
Ionico metro, cap. xyii.	car. xli.
Metrorum modis, cap. x.	car. xl.
Metris flacci horatii, cap. xxi.	car. xliiii.
Odis primi libri horatii, cap. xxiii.	car. xliii.
Odis ſecūdi libri horatii, cap. xxiiii.	car. xliiii.
Odis tertii libri horatii, cap. xxv.	car. xliii.
Odis quarti libri horatii, cap. xxvi.	ca. xliiii.
Pedibus, cap. ii.	car. xxxv.
Pedibus elegi metri, cap. xiii.	car. xl.
Poematos drammatici, uel actiui generibus, capitulum. iiii.	car. xxxvi.
Poematum generibus, cap. iiii.	car. xxxvi.
Poetica, rithmis, & metris, capitulum primum.	car. xxxv.
Proprietatibus uersuum, cap. vii.	car. xxix.
Qualitate principali metrorum, capitulum octauum.	car. xl.
Quantibus carminū, cap. xii.	car. xl.
Syllabarū quantitate, cap. v.	car. xxxviii.
Speciebus carminum, cap. xi.	car. xl.
Trochaico metro, cap. xiiii.	car. xl.
Vitum syllabis, ca. vi.	car. xxxviii.

Finis.

Robi grammatici doctissimi reptonum singula capitula, tam institutorum artium, q̄ etiam catholice alphabetice cōprehendens.

¶ Capita institutorum artium.

De Aduerbiis, cap. ix.	car. lii.
Declinatione passiuorum, deponentium, cōmuniūq; uerborum, cap. viii.	car. xlv.
Elementis litterarum, cap. i.	car. xlv.
Interiectione, cap. xi.	car. liii.
Metaplasmis, cap. xyi.	car. lv.
Numero plurali, cap. v.	car. xlviii.
Præpositionibus ablatiui casus, capitulum & cinum.	car. liii.
Pronomine, cap. vi.	car. xlviii.
Semiuocalibus, cap. iiii.	car. xlvii.
Syllabis naturalibus, cap. iiii.	car. xlvii.
Syllabarum positionibus, cap. xii.	car. liii.
Syllabis cōmūtib; per nām, cap. xiii. c. liiii.	car. liiii.
Syllaba cōmūtib; positionis, cap. xiiii. c. liiii.	car. liiii.
Syllabarum productione, uel correptione, capitulum. xv.	car. liii.
Verbo, cap. vii.	car. xlix.
Vocalibus litteris, cap. ii.	car. xlv.

Finis.

Reptonome. 2 ii

¶ Repertorium capitulog catholicog probi.
De Catholicis uerbog, cap.iii, car. lxxiii,
Declinationibus, cap. i, car. lvi,
Formis casuum, cap. ii, car. lxxii,
Structura, cap. iiii, car. lxxvi,

Finis,

¶ Corneli frontonis repertorium,
Nominib⁹ uerborumq; differētiis. c. i. c. lxxvii.

Finis.

Hoc⁹ grammatici perspicacissimi
repertorium singula capitula al-
phabeticè continens.

De Ablatio, cap. v. car. lxxiiii.
Coniugatione prima, cap. vi. car. lxxiiii.
Coniugatione secūda, cap. vii. car. lxxv.
Coniugatione tertia, cap. viii. car. lxxv.
Coniugatione quarta, cap. ix. car. lxxv.
Ethe roditis, cap. iii. car. lxxviii.
Participiis, cap. x. car. lxxvi.
Passiuis, cap. xi. car. lxxvi.
Regulis humorū, cap. i. car. lxx.
Regulis græcorum, cap. ii. car. lxxii.
Verbis, cap. vi. car. lxxvii.
Vocatiuis, cap. iiii. car. lxxviii.

Finis.

¶ Repertorium phocæ.

De aspiratione, cap. i. car. lxxvi.
De phylla in aspiratione, cap. ii. car. lxxvii.

Finis.

¶ Victorini, Donatiq; uita, car. lxxvii.

Finis.

Victorini cōmentarii primi repertoriū
singula capitula alphabeticè demon-
strans.

De A uerbo, cap. vii. car. lxxix.
Causib⁹ & rationalibus, cap. x. car. lxxx.
Casibus, cap. xii. car. lxxx.
Coniugatione, cap. ix. car. lxxix.
Internectione, cap. xii. car. lxxix.
Literis, cap. i. car. lxxvii.
Nemine, cap. iiii. car. lxxvii.
Participio, cap. viii. car. lxxvii.
Proposinone, cap. xi. car. lxxix.
Pronomine, cap. y. car. lxxix.
Syllabis lōgis & breuib⁹, cap. ii. car. lxxviii.
Syllabis coibus, cap. iiii. car. lxxvii.
Verbo, cap. yi. car. lxxviii.

Finis.

¶ Repertorium capitulorum secūdi cōmen-
tarii uictorini.

De aduerbis, cap. xii. car. lxxxii.
Casibus, cap. ix. car. lxxx.
Dictionis, id est uocalibus, cap. iiii. car. lxxx.
Ectasi, cap. yi. car. lxxx.
Genere feminino, cap. x. car. lxxx.
Literis, cap. i. car. lxxix.
Nominibus græcis, cap. iiii. car. lxxx.
Nominibus propriis, cap. y. car. lxxx.
Participiis, cap. xi. car. lxxxii.
Syllabis coniunctis, cap. ii. car. lxxxix.
Syllabis breuib⁹, cap. vii. car. lxxx.
Syllabis concaethenatis, cap. viiii. car. lxxx.
Trisyllabis, cap. xiiii. car. lxxxii.
Verbis, cap. xii. car. lxxxii.

Finis.

Rificiani cōsentis repertorium sin-
gula capitula alphabeticè demon-
strans.

De Anologi uerborum, cap. xii. car. lxxxviii.
Declinatione prima, cap. i. car. lxxxii.
Declinatione secūda, cap. ii. car. lxxxii.
Declinatione tertia, cap. iii. car. lxxxiii.
Declinatione quarta, cap. iiii. car. lxxxiii.
Declinatione quinta, cap. v. car. lxxxiii.
Genitiuis primæ declinationis, cap. vi. c. lxxxiii.
Genitiuis secundæ declinationis, cap. iiii. c. lxxxiii.
Genitiuis tertiæ declinationis, cap. vii. c. lxxxiii.
Genitiuis quarte declinationis, cap. ix. c. lxxxiii.
Genitiuis quintæ declinationis, cap. x. c. lxxxiii.
Genitiuis sextæ & septimæ, cap. xv. car. lxxxv.
Nominibus uerbabilibus, cap. xviii. car. lxxxv.
Participiis, cap. xvii. car. lxxxv.
Personis primæ coniugationis, c. xii. c. lxxxviii.
Personis secundæ coniugationis, c. xiiii. c. lxxxviii.
Pronominibus, cap. xi. car. lxxxiii.
Verbis coniugationis, cap. xvi. car. lxxxv.

Finis.

¶ Capri repertorium, unicum capitulum cō-
prehendens.

De Latinitate, cap. i. car. lxxxvi.

Finis.

Græci repertorium singula capitula al-
phabeticè significans.

De Orthographia, cap. i. car. lxxxvii.

Proprietate sermonis, cap. ii. car. lxxxvii.

Finis.

Onari repertorium singula capitula
alphabeticè ostendens.

De Distinctionibus, uel posituris c. v. car. xc.

Littera

REPERTORIUM

Litteræ, cap. ii.
 Pedibus, cap. iii.
 Syllaba, cap. iii.
 Voce, cap. i.

car. lxxxix.
 car. lxxxix.
 car. lxxxix.
 car. lxxxix.

Regulis quibusdā generalibus, cap. i.
 Trochaicis metris, cap. iii.
 Finis,

car. xcviij.
 car. xcix.

Finis.

¶ Repertorium capitulorum artis secundæ donati.

¶ De Aduerbijs, cap. vii. car. xciii.
 Comparatiuo, cap. iii. car. xci.
 Coniunctione, cap. ix. car. xciiii.
 Genibus nominum, cap. iiii. car. xci.
 Interiectione, cap. xi. car. xcvi.
 Nominē, cap. ii. car. xc.
 Partibus orationis, cap. i. car. xc.
 Participio, cap. viii. car. xciiii.
 Præpositione, cap. x. car. xciiii.
 Pronomine, cap. v. car. xcii.
 Verbo, cap. vi. car. xcii.

Finis.

¶ Repertorium donati de Barbarismo.

De Barbarismo, cap. i. car. xcvi.
 Decem metris, cap. iiii. car. xcvi.
 Metaplasmō, cap. iiii. car. xcvi.
 Solæcismo, cap. ii. car. xcvi.
 Tropis, cap. v. car. xcvi.

Finis.

S Emiliæ artis primæ repertorium singula capitula alphabetice ostendens.

De Aduerbijs, cap. v. car. xcviij.
 Coniunctionibus, cap. vi. car. xcviij.
 Interiectionibus, cap. viii. car. xcviij.
 Nominē, cap. iiii. car. xcviij.
 Præpositionibus, cap. vii. car. xcviij.
 Syllabis primis, cap. i. car. xcviij.
 Syllabis medijs, cap. ii. car. xcviij.
 Verbis, cap. iiii. car. xcviij.

Finis.

¶ Repertorium capitulorum Centimetri Serui.

De Anapesticis metris, cap. v. car. xcix.
 Anapesticis metris, cap. vii. car. c.
 Corambicis metris, cap. vi. car. xcix.
 Dactylicis metris, cap. iiii. car. xcix.
 Iambicis metris, cap. ii. car. xcix.
 Ionicis metris a minori, cap. viii. car. c.
 Iouicis metris a maiore, cap. ix. car. c.
 Metrogalis generibus, cap. x. car. c.

¶ Repertorium capitulorum artis secundæ Serui.

De Ablatiuis, cap. vii. car. cii.
 Aduerbijs, cap. xi. car. ciii.
 Arte unde f. sit dicta, cap. i. car. ci.
 Casibus participiorum, cap. xiiii. car. ciiii.
 Coniunctionibus, cap. xvi. car. ciiii.
 Coniugationibus uerborum, cap. vii. car. ciii.
 Comparatiuis, cap. iiii. car. ci.
 Figura, cap. vii. car. ci.
 Formis uerborum, cap. vi. car. ciii.
 Genibus, cap. v. car. ci.
 Genibus uerborum, cap. viii. car. ciii.
 Genibus participiorum, cap. xiiii. car. ciiii.
 Interiectionibus, cap. xviii. car. cv.
 Modis uerborum, cap. x. car. ciii.
 Nominē pronomiē uerbo participio præpositione coniunctione unde scilicet dicta sint, cap. ii. car. ci.
 Nominē tantum, cap. iiii. car. ci.
 Numero, cap. vi. car. ci.
 Participio, cap. xii. car. ciiii.
 Participijs transeuntibus in nomina, capitulum xix. car. cxiij.
 Præpositionibus, cap. xvii. car. cv.
 Pronomine, cap. viii. car. cii.
 Qualitate uerborum, cap. v. car. cii.
 Temporibus uerborum, cap. ix. car. ciii.
 Temporibus participiorum, cap. xv. car. ciii.
 Verbo, cap. iiii. car. cii.

Finis.

S Erguæ artis primæ repertorium singula capitula alphabetice demonstrans.

De Litteris, cap. i. car. cv.
 Pedibus, cap. iiii. car. cvj.
 Posturis, cap. vi. car. cvii.
 Semiuocalibus, cap. ii. car. cvj.
 Syllaba, cap. iiii. car. cvj.
 Tenoribus, cap. v. car. cvij.

Finis.

¶ Repertorium capitulorum artis secundæ fergii.

De Aduerbijs, cap. vi. car. cx.
 Casibus, cap. iiii. car. cx.
 Coniunctione, cap. viii. car. cxj.
 Interiectione, cap. x. car. cxj.

DIOMEDIS

Nominis diuisione, cap. ii.	car. cyiii.
Partibus orationis, cap. i.	car. cyiii.
Participio, cap. vii.	car. cxi.
Præpositione, cap. ix.	car. cxi.
Pronominis diuisione, cap. iiii.	car. cix.
Verbis defectiuis, cap. y.	car. cx.
Finis.	

Essi Bassi repertorium singula capitula alphabetice demonstrans.

De Pecibus odorum Horatii, cap. i.	car. cxii.
Pedum breuiatione, cap. ii.	car. cxii.
Pedum compositionibus, cap. iiii.	car. cxii.
Finis.	

Edæ sacerdotis de schoemate, & tropo repertorium singula capitula alphabetice comprehendens.

De Allegoria, cap. xxx.	car. cxii.
Anadiplosi, cap. y.	car. cxiiii.
Anaphora, cap. yi.	car. cxiiii.
Antonomafia, cap. xxiii.	car. cxy.
Catharesis, cap. xx.	car. cxy.
Dialito, cap. xyii.	car. cxiiii.
Epinalapsi, cap. yii.	car. cxiiii.
Epiethero, cap. xxiiii.	car. cxy.
Epizeusi, cap. yiii.	car. cxiiii.
Homeoptoto, cap. xiiii.	car. cxiiii.
Homeoteleuto, cap. xii.	car. cxiiii.
Homausi, cap. xxxi.	car. cxyi.
Hyperbato, cap. xxviii.	car. cxy.
Hyperbole, cap. xxix.	car. cxy.
Hypezzeusi, cap. iiii.	car. cxiiii.
Iermo, cap. xy.	car. cxiiii.
Metalepsi, cap. xxi.	car. cxy.
Metaphora, cap. xix.	car. xy.
Methonymia, cap. xxii.	car. cxy.
Onomatopœia, cap. xxvi.	car. cxy.
Parabola, cap. xxxii.	car. cxyi.
Paradigma, cap. xxxiiii.	car. cxyi.
Paromeo, cap. xi.	car. cxiiii.
Paronomafia, cap. ix.	car. cxiiii.
Periphrasi, cap. xxvii.	car. cxy.
Poliprото, cap. xiiii.	car. cxiiii.
Polyarithro, cap. xvi.	car. cxiiii.
Prolepsis, cap. i.	car. cxiiii.
Schemomate, cap. x.	car. cxy.
Sinechdoche, cap. xxv.	car. cxy.
Syllepsis, cap. iiii.	car. cxiiii.
Tropo, cap. xyiii.	car. cxiiii.
Zeugmate, cap. ii.	car. cxiiii.

Finis.

¶ Repertorium capitulorum metricæ rationis Bedæ sacerdotis.

De Anacreontico metro, cap. xxiiii.	car. cxxii.
Carminis optima forma, cap. xiii.	car. cxx.
Coniunctionibus, præpositionibus, interiectionibus, cap. yiii.	car. cxix.
Dactylico, & sapphico metro, capitulum secundum,	car. cxxii.
Iambico exámetro metro ca. xxiiii.	c, cxxii.
Literis, cap. i.	car. cxyi.
Metro dactylico exámetro, uel pentámetro capitulum, xii.	car. cix.
Metrum necessitas, & auctoritas sæpe uolat, cap. xyii.	car. cxxi.
Pedibus, cap. x.	car. cxix.
Phaleutio metro, cap. xix.	car. cxxi.
Poematii genera tria, cap. xxvii.	car. cxxiii.
Poeta præfici, ut quadam alii q̄ moderni possuerit, cap. xyiii.	car. cxxi.
Præpositionibus, cap. ix.	car. cxix.
Rhythmus, cap. xxvi.	car. cxxii.
Scquitionibus, siue celsuris uersus herotici, capitulum, xiiii.	car. cxx.
Syllabarum temporibus, cap. ii.	car. cxyi.
Syllabis cõibus, cap. iiii.	car. cxyii.
Syllabis primis, cap. iiii.	car. cxyii.
Syllabis mediis, cap. y.	car. cxyii.
Syllabis ultimis nominum, pronominum, et participiorum, cap. yi.	car. cxyvii.
Synalipsis, cap. xy.	car. cxx.
Synalapha, uel dieresis, cap. xyi.	car. cxxi.
Tetrametro catalectico metro, capitulum uigesimalum primũ	car. cxxii.
Trissyllabis, cap. xi.	car. cxix.
Trochaico metro, cap. xxv.	car. cxxii.
Verborum, & aduerbiorum temporibus capitulum, yii.	car. cxix.

Finis.

Nicolai peroti syngolini repertorium metricæ artis singula capitula alphabetice demonstrans.

De anacreuntico metro, cap. xiiii.	car. cxxvii.
Anapestico metro, cap. x.	car. cxxvii.
Antipastico metro, cap. iiii.	car. cxxiiii.
Carminis diuisione, cap. xy.	car. cxxviii.
Elegiaci metro, cap. y.	car. cxxv.
Exámetro metro, cap. yi.	car. cxxvi.
Ionico metro a minori, cap. xi.	car. cxxvii.
Ionico a maiori, cap. xii.	car. cxxviii.
Metro, cap. ii.	car. cxxiiii.
Metri origine, cap. iiii.	car. cxxiiii.

Metris

REPEDITORIVM

Metris anapesticis, cap. yij. car. cxxxi.
 Pedibus, cap. i. car. cxxxiij.
 Peonico metro, cap. xiiij. car. cxxxiij.
 Proceleumatico metro, cap. ix. car. cxxxiij.
 Syllabis, cap. iij. car. cxxxiij.

Finis.

Repertoriū capitulorum metricæ artis horatiani, & boetii, Nicolai peroti syponitini.
 De Horatii generibus metroꝝ, cap. i. car. cxxix.
 Boetii metrorum generibus, cap. ii. car. cxxi.

Finis.

Mniboni leoniceni uicentini repertorium artis metricæ: singula capitula alphabeticè demonstras.

De Pedibus, cap. i. car. cxxxiiij.
 Syllabis, cap. ii. car. cxxxiiij.
 Syllabis breuibꝯ, cap. iij. car. cxxxiiij.
 Syllabis primis, cap. iij. car. cxxxiiij.
 Syllabis medijs, cap. v. car. cxxxiiij.
 Syllabis penultimis, cap. vi. car. cxxxiiij.
 Syllabis antepenultimis, cap. viij. car. cxxxiiij.
 Syllabis ultimis, cap. viij. car. cxxxiiij.
 Syllabis cõmunibus, cap. ix. car. cxxxiiij.

Finis.

Rancisci maturatiū repertorium artis metricæ: singula capitula alphabeticè ostendens.

De A Vocali, cap. viij. car. cxxxviiij.
 Compositione, cap. xviij. car. cxxxviiij.
 C in ultimis syllabis, cap. xly. car. cxxxviiij.
 Consonantibus, cap. xiiij. car. cxxxviiij.
 Depositione, cap. v. car. cxxxviiij.
 Deriuatione, cap. xx. car. cxxxviiij.
 Diphihongo, cap. xy. car. cxxxviiij.
 E uocali, cap. ix. car. cxxxviiij.
 E ante b i primis syllabis, c. xxxi. c. cxliij.

Ea n b i medijs syllabis, c. xxxviij. car. cxliij.
 E i ultimis syllabis, cap. xli. car. cxliij.
 Heroico uersu cõstitucdo, c. xxxiiij. car. cxl.
 Heroico uersu, cap. xxxi. car. cxl.
 Heroico uersu, quæ splendorem afferant, cap. xxviiij. car. cxl.
 I uocali, cap. x. car. cxxxviiij.
 I ante b i primis syllabis, cap. xxxii. car. cxliij.
 I a n b i medijs syllabis, c. xxxviiij. car. cxliij.
 I i ultimis syllabis, c. xliij. car. cxly.
 Literag potestatis, c. yij. car. cxxxviiij.
 O uocali, cap. xi. car. cxxxviiij.
 O ante b i in primis syllabis, c. xxxiiij. car. cxliij.
 O a n b i in medijs syllabis, c. xxxviiij. car. cxliij.
 O i ultimis syllabis, cap. xliij. car. cxly.
 Pedibus uersu exametri, & pentametri, capitulum, i. car. cxxxviiij.
 Pede, ari, & thesi, cap. ii. car. cxxxviiij.
 Pede quot accidunt, cap. iij. car. cxxxviiij.
 Pentametro, cap. xxv. car. cxl.
 Pentametro uersu, cap. xxxviiij. car. cxli.
 Positione, cap. xviij. car. cxxxviiij.
 Propositione, cap. xviiij. car. cxxxviiij.
 Regula, cap. xxi. car. cxxxviiij.
 Scansione, cap. vi. car. cxxxviiij.
 Syllabis, cap. xiiij. car. cxxxviiij.
 Syllabis primis, cap. xxii. car. cxxxviiij.
 Syllabis medijs cognoscendis, cap. xxiiij. car. cxxxviiij.
 Syllabis cõmunibus, c. xxix. car. cxli.
 Syllabis primis cognoscendis, & primo de a ante b, & sequentibus consonantibus, c. xxx. car. cxli.
 Syllabis medijs cognoscendis, cap. xxxv. car. cxliij.
 Syllabis ultimis, cap. xl. car. cxliij.
 Versu, cap. iij. car. cxxxviiij.
 V uocali, cap. xii. car. cxxxviiij.
 V uocali ante uocalè, cap. xix. car. cxxxviiij.
 V a n b i in primis syllabis, c. xxxiiij. car. cxliij.
 V a n b i in medijs syllabis, c. xxxix. car. cxliij.
 V i ultimis syllabis, cap. xliij. car. cxly.

Finit repertorium primum.

DIOMEDIS

Repertorium secundum omnium clarissimorum Grammaticorum, quæ in hoc isigmi uolumine continentur secundum alphabeti ordinem, & numerorum seriem distinctum, & dispositum, ut studiosus lector, siue neopitolomus, seu pro uectus fuerit, quemcumq; legere, & uidere uoluerit, absque tædio, & longa inquisitione inuenire possit.

Et primo.

A
Agrætius de orthographia, proprietate & differentia sermonis, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxxvii.

B
Beda sacerdos de schoemate & tropo, nupim pressus, qui in aliis etiam hætenus impressis non habetur. car. cxiii.

Beda sacerdos de metrica ratione, sicut in aliis hætenus impressis. car. cxvi.

C
Caper de orthographia, & latinitate uerborum sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxxvi.

Cesii Bassi ars de metris, sicut in aliis hætenus impressis. car. cxii.

Cornelii fronto de nominum uerborumq; differentis, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxvii.

D
Diomedis grammatici libri tres, sicut in aliis hætenus impressis. car. i.

Donati grammatici ars prima, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxxix.

Donati ars secunda, seu de octo partibus orationis, sicut in aliis hætenus impressis. car. xc.

Donatus de barbarismo, sicut in aliis hætenus impressis. car. xcy.

F
Franciscus Maturantius de metrica ratione, qui in aliis hætenus impressis non habetur. car. cxxxv.

REPERTORIUM

N

Nicolaus sypontinus de metrorum generibus, qui in aliis hætenus impressis non habetur. car. cxxii.

Nicolaus sypontinus de generibus metrorum Horati & Boeti, qui in aliis hætenus impressis non habetur. car. cxxxiii.

O

Omnibonus Leonicensis de metrica ratione qui in aliis hætenus impressis non habetur. car. cxxxvii.

P

Phocas grammaticus de nomine & uerbo, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxx.

Phocas grammaticus de aspiratione, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxvi.

Prisciani caesariensis epitoma, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxxii.

Probi grammatici instituta artium, sicut in aliis hætenus impressis. car. xly.

Probi grammatici catholica, sicut in aliis hætenus impressis. car. ly.

S

Sergii ars prima, seu commentaria in Donati arte prima, sicut in aliis hætenus impressis. car. cy.

Sergii ars secunda, seu commentaria in secunda Donati arte, sicut in aliis hætenus impressis. car. cym.

Serui ars prima, seu tractatus de syllabis, sicut in aliis hætenus impressis. car. xcym.

Serui centimetrum, quod in aliis hætenus impressis non habetur. car. xcym.

Serui ars secunda, seu tractatus in secundam donati artem. car. ci.

V

Victorini Donatiguita, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxvii.

Victorini commentaria de finalibus metrorum, sicut in aliis hætenus impressis. car. lxxviii.

Finit.

¶ DIOMEDES DOCTISSIMI AC DILIGENTISSIMI LINGVAE
latinae persequutoris de arte grammaticae opus utilissimum, nouissime reco-
gnitum, cunctisque mendis, & erroribus expurgatum.

¶ DIOMEDES ATHANASIO. S. P. D.

RTEM MERAE LATINITATIS, PVRAEque eloquentiae
magistram sub incudem literarum facilliter procedendo formam
humanae claritatis, hanc cum cognouissem excellentem fecundiam
tuam plurimi facere, desiderio tuo libenter indulgens, summo stu-
dio quantum mediocri admodum ingenii mei qualitas cape patie-
batur, trino digestam libello, dilucide expectam centum esse intenden-
dam, quia ipsos aurium meatus, audita scientia, complecti absentia de-
negatum est. Sane, ne quod esset incognitum, ut audi si ut nimum con-
flicta breuitas, est enim lucubrations industria, studiisque collatio tri-
partita, ut secundum tria aetatis gradatum legentium spatia, lectio pro-
babilliter ordinata, crimen prolixitatis euadat, & adiuuus demulceat,

Studium
parita et
dubia se-
cundum a-
etatis spa-
tia.

Dicendo
tunc propo-
sitis

que quidem in tribus diuisionibus, quoniam paruula sit, tamen in singulis suam continet breuitatem. quamobrem (ut mea fere opinio) spero tibi, aliusque legentibus magno usum fore. Igitur toti
us operis prima pars uumeri sermois membra continet, altera non solum obseruationes, quae
arti grammaticae accedere solent, sed etiam structuram pedestris orationis uberrime pleneque de-
monstrat, tertia pedum qualitatem, poematum genera, metrorumque tractatum plenissime docet.
Superest, ut singula recolendo memoriae peram mandentur, ne frustra cum tempore euascat
labor, quod tanto maxime in his praeslare cognoscimus, qui rursus ita enormitate casu ser-
mois laetant, in mo deformant exanimum normatum orationis integritatem, politumque eius
lumen insulcant, ex arte prolatum, quanto ipsa peculiaribus differre uidentur.

¶ De oratione eiusque partibus, ac earum accidentibus promiscue. Cap. I.

Rtis grammatice auctores exordium scribendi uarium, diuersumque imperserunt, quod
dam enim ab ipsa arte coeperunt, alia ab elementis, uel literis, multa a casibus, ple-
nissima partibus orationis, nonnulli a uoce pauci a nominum declinatione, nos uero
in ipsa oratione seorsum. Hae enim secreta personae agens, ad linguam lingu-
berniticem inuenit, ut meabili quodam uoce articulo spiritus rotundusque gubern-
natuli moderatissime reperata, & seriore meo aere pedons arguta uerberato, palatoque tonum,
paularumque pulsato, ueluti intermissus, ac predictor humanae gentis ad iudicia exprimitur, cogita-
tionis per os, sermoneque rationabiliter agitur. Hoc enim suo, magneque beneficio, expressi ra-
tione sermonis, nos ceteris separata ab animalibus, sola homines natura facitur, atque demonstrat.
Huic igitur demum tonus opulenti non inuenio principatum, cuius talis habetur diminutio, ora-
tio est structura uerborum, compositio exitu, ad clausulam terminata, quae sic eam diuisam
oratio est compositio dictionum, et collumans sententiam, remque perfecta significans. Scaurus
sic oratio est ore missa, & per dictiones ordinata pronuntiatio. Oratio autem uidetur dicta quia
si oris ratio, uel a graeca origine *ὀρασις* dicitur, hoc est sermocinari, unde Homeri uerbus

Oratione
tis ab
te a
bis
Oratio
distinto
nana
Oratio
dicatur

ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις
τὸ ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις ἢ ὀρασις

oratio est sermo contextus ad clausulam tendens, clausula est compositio uerborum plausible,
structura exitu terminata. Partes orationis sunt octo, nomen, pronome, uerbum, participium,
aduerbium, conuinctio, praeposito, interiectio. Scaurus uidetur & appellatio. Ex his primum
quatuor declinabiles sunt, sequentes inde clinabiles, latini articulum, graeci interiectionem non
adnumerant. Genera nominum sunt principalia tria, masculinum, femininum, & neutrum, masculi-
num est, cui numero singulari, casu nominatiuo pronomen praepositur hic, ut hic cato. femi-
ninum est, cui numero singulari, casu nominatiuo pronome praepositur haec, ut haec iulia. neu-

Clausula
quae sit
partes
orationis

Genera
nominum

tū ē, cui numero singulari, nominatio casu phomē præponit hoc, ut hoc templū. ex his quarum genus cōmune nascitur, quod fit duobus modis. Sunt. n. cōmunia duū generū ex masculino & fœminino, ut hic & hæc homo, hic & hæc sacerdos. item trium generum, ex masculino & fœminino et neutro, ut hic & hæc & hoc felix. Est & quintū genus, quod græce ἐπίθετον dicitur, laque præpositiuium, uel sub commune uocant, quod aut specie masculinū generis & declinatur, & simul significat etiam fœmininum genus, ut hic passif, aut declinatur specie fœminini generis, ac etiam masculinum genus significat, & sic sub uno genere utrunq; intelligit, ut hæc aquila. Numerus est incrementum quantitatis ab uno ad plura procedens. numeri sunt duo, singularis, ut hic præceptor, pluralis, ut hi præceptores. dualis. n. dicitur apud græcos ualeat, apud nos excluditur, de quo etiam mox referemus. Figura est discrimen simplicium dictionū, & cōpositarum. figuræ nominibus accidunt duæ, simplex, & cōposita, simplex, ut doctus, cōposita, ut indoctus. Componunt autem nomina modis quatuor, ex duobus integris, ut suburbani, ex duobus corruptis, ut opifex, & artifex, ex integro & corrupto, ut ineptus, ex corrupto & integro, ut arripotens. Componitur autem de pluribus, que uocantur ἁπλοῦς græci appellant, ut in expugnabilis, imperterritus, inexplicabilis, irremediabilis. Casus sunt quidam gradus declinationis, dicitur q̄ per eos plerq; nomina a prima sui positione inflexa uariantur, et cadant. alii sic. casus sunt uariationes, & compositiones in declinatione nominis per imitationem nouissimæ syllabæ. Sunt numero quidem sex, nominatiuus, genitiuus, quem quidam patrium uocant, datiuus, actiūs, uocatiuus, & ablatiuus. ratione tamen sunt quinq; nominatiuū. n. optime casum esse noluerunt, quando quidem sit positio nominis, uel rectus uocibus, uel declinatioibus regula, que nominatiuū græci non ἄλλο ἢ ἐν τῷ ἰσθμῷ uel ἰσθμῷ uocant ἑστῶς, ἢ ὀρθῶς, tamen nominatiuū casū diximus. Ablatiuus græci non habent, hunc tamen Varro sextū iterum latinum appellat, quia latina lingua proprius est, cuius uis apud græcos p̄ genitiuū explicat. p̄ hos itaq; casus obliquos nomen sic declinabitur. Cato nomen appellatiuū, generis masculini, numeri singularis, figuræ simplicis, casus nominatiuū, et uocatiuū, qd̄ declinabit sic, hic cato, huius catois, hanc cationem, o cato, ab hoc catione. Numeris plurali, hi cationes, horum cationū, his cationibus, hanc cationes, ab his cationibus. Iulia nomen appellatiuū, generis fœminini, numeri singularis, figuræ simplicis, casus nominatiuū, et uocatiuū, quod declinabitur sic, numeri singularis, hæc iulia, huius iulie, hanc iuliam, o iulia, ab hac iulia, nūeri pluralis, hæc iulie, hæc iuliarū, his iulias, has iulias, o iulias, ab his iulias. Templū nōmē appellatiuū, generis neutri, nūeri singularis, figuræ simplicis, casus nominatiuū, acculatiuū, & uocatiuū, quod declinabitur sic, hoc templum, huius templi, huius templo, hoc templū, o templum, ab hoc templo. Numeri pluralis, hæc templa, horum templorū, his templis, hanc templa, ab his templis. Sacerdos nomen appellatiuū, cōis generis, figuræ simplicis, nūeri singularis, casus nominatiuū, & uocatiuū, quod declinabit sic, hic & hæc sacerdos huius & huius sacerdotis, huius & hanc sacerdoti, hunc & hanc sacerdotem, o & o sacerdos, ab hoc & ab hac sacerdotore. Numeri pluralis, hi & hæc sacerdotes, horum sacerdotū, his & his sacerdotibus, hos & has sacerdotes, o & o sacerdotes, ab his & ab his sacerdotibus. Felix nomen appellatiuū, generis cōmunis, trium generū, figuræ simplicis, numeri singularis, casus nominatiuū, & acculatiuū, & uocatiuū, quod declinabitur sic, hic & hæc & hoc felix, huius & huius & huius felcis, huius & huius & huius felci, hunc & hanc felicem & hoc felix, o et o & o felix, ab hoc & ab hac & ab hoc felice uel felici. Numeri pluralis, hi & hæc felices, huius & huius & huius felicia, horum & horum & horum felcium, his & his & his felicius, hos et has felices, & hæc felicia, o & o felices & o felicia, ab his & ab his et ab his felicius. Oīa nomina latia, nominatio casu singulari līis. xii. extremis terminantur, uocabus quinq; ut. a. e. i. o. & u. ut sitcena moule, sinapi, cicero, cornu, & semiuocabus sex. l. m. n. r. s. & x. ut consul, templū, pecten, casar, huius, filix, item muta una. t. ut caput. sunt qui addunt. c. ut lac, quod Varro artis grammatice doctor exterminat. Genitiuus casus singularis, aut totidem syllabas constare debet, quot nominatiuus eius, ut uirgilius uirgih, terentius terentii, ob id geminata i aut una syllaba excedere ut hector hectoris, & nestor nestoris, aliquando etiā duabus syllabis accrescit, ut supplex supplelethis, iter itineris, anceps ancipitis, præceps præcipitis. Forme declinationum nominum (ut quibusdam uidetur) sunt septem. prima est, que genitiuum singularem mittit in æ, genere dumtaxat tam masculino quam fœminino, ut aeneas aeneæ, latona latonæ. secunda facit genitiuum in i in omni

Nūeri no
minumFigura
nominum
Nemina
quot mo
dis cōpo
nuntur
Casus no
minumAblatiuus
græca. cēSacerdos
qd̄ nōmēFelix qd̄
nōmēNūis sin
gularis oī
um nōis
latioris
xii. hte
sinu
Gtās de
bet tot h
ten colar
que nō
miam?
Dēis qd̄
est
Declatio
nes nomi
nū septē

in omni genere, ut puer pueri, laurus lauri, calum cæli, tertia est, quæ in genitiuo i geminata, genere tantum masculino, & neutro terminatur, masculino, ut uirgilus uirguli, neutro, ut ingeniu ingenii, quarta in omni genere in is, ut orator oris, oratio orationis, fidus fideris, quia in is masculino duntaxat, & fæminino, masculino ut portus, fæminino ut porticus, sexta in ei similiter duntaxat generis masculini & fæminini, ut dies diei, acies aciei, septima i u genere tantum neutro, ut genu, cornu, & huiusmodi nomina neutra, numero singulari non excepta tantum sunt. Græca quoq; nomina græca declinationis regulam seruant, & genitiui tripharie profertur, quorum nominatiui sunt hi, *θεω* *θεου* *θεο*, *καλυπτο* *καλυπτος* *καλυπτο*, *μαρθη* *μαρθη* *μαρθη*, *ευτερπε* *ευτερπε*, *ευτερπε* *ευτερπε*, *παπανος* *παπανος* *παπανος* accusatiuus uero plerumq; enim notatiuus addit, uocatus est similis notatiuo, ablatiuus casus singularis numeri, obseruata nouissima syllaba, litera ue, facile demonstrabit, quomodo pluralem numerum declinare debeamus. Omnia nomina ablatiuo casu singulari, quinque literis uocalibus terminantur, a. e. i. o. & u. exceptis pronomibus quibusdam, ut ab eodem, quodam, ab hoc, item his, qui sunt aptota, in his enim regula non tenetur. Quæcumq; igitur nomina genere masculino, & fæminino, ablatiuo casu singulari a litera fuerint terminata, addita e litera, faciunt nominatiui, & uocatiui pluralis masculini, ut ab hoc anea, ab hoc poeta, ab hoc anchisi, in anea hi poetæ, in anchisi, & o anea, o poeta, o anchisi. Sed huius notis ablatiu duplex est, dicimus, nam ab hoc anchisi, & ab hoc anchise, & siqdem erit notatiuus, hic anchisi, ut hic poeta. Si uero hic anchises nominatiuum habet, aliter declinatur, q duo nomina supra scripta, illa enim aut in as, uel in a efferuntur, uelut hic eneas, hic poeta, hoc autem in es nominatiuo casu aliter declinatur q duo supra scripta, ut hic anchises, hoc si sic declinatur, imitat quatuor casus singulares, datiuum, accusatiuum, uocatiuum, & ablatiuum, uelut hinc anchisi, hinc anchelen, o anchise, ab hoc anchise, cum nominatiuo aneas & poeta sic declinabitur, uelut hinc anea, hinc poeta, hinc aenam, hinc poetam, o anea, o poeta, ab hoc anea, ab hoc poeta, ut uideantur hæc nomina syllabas depositas habere in datiuo quidem a in accusatiuo am, in uocatiuo a, ablatiuo similiter a. Illud autem in datiuo a, in accusatiuo em, in uocatiuo e, in ablatiuo em, ut tantum modo genitiuum singularem supra dictis nominibus similem habeat. Item ut fæminina, ab hac diu uia, hinc uisæ, & o uisæ, remota autem e litera, & posita s litera faciunt in utroq; genere accusatiuum pluralis, ut ab hoc anea, hoc aneas, similiter ab hac nota, has multas. Id est remoueat s litteram, & ad hec erit e syllabam, fiet genitiuus pluralis, ut ab hoc anea, hinc aeneæ, ab hac uisæ, hinc uisærum, sublata autem de ablatiuo singulari a nouissima, & appositus syllaba, fit datiuus & ablatiuus pluralis, ut ab hoc anea, his & ab his aeneis, nam de ious, filiabus, libenteribus, mulabus & que quædam huiusmodi est, discernendi sexus gratia, contra rationem & præceptum est, identidem ab hac amphora, harum amphoratum. Quæcumq; nomina ablatiuo casu, singulari numero, masculino & fæminino duntaxat genere e litera producta finiuntur, addita similiter faciunt producta nouissima syllaba nominatiuum, accusatiuum, & uocatiuum pluralem, ut ab hoc & ab hac die, hi dies, hos dies, o dies, remota autem s litera, ad hec a quæ syllaba, fiet genitiuus pluralis, ut ab hoc & ab hac die, hoc die, si remoueat s & apponatur syllabam factus, datiuum, & ablatiuum pluralem, ut ab hoc & ab hac die, his & ab his diebus, dum tamen seruiamus formam no genere pluralem nominatiuum non debere dici, ha dies, licet fæminino genere singulariter dicamus. Cetera horum similia nomina fæminino profertur tantum, ut ipetes, materes, luxuries, quorum pluralem genitiuum non similiter adseruabis, sicut in die, & meridie per se, sed per unam syllabam, ut speciem, materiem, luxuriam, sed consuetudinem effert, ut ipeteret, sed ueteres in hac specie delinationis genitiuum singularem simile nominatiuo dicebant, unde iuenimus in quibusdam hæc puuncies, huius puincies, non huius puincier. Nomina, quæ ablatiuo casu, numero singulari e litera correpta fuerint terminata, ea i genere masculino, & fæminino adiecta s litera, nominatiuum, & accusatiuum, & uocatiuum pluralem faciunt, producta ultima syllaba ut ab hoc & ab hac diuite, hi & hæ diuites, hos & has diuites, o & o diuites, interdum correpta ultima nominatiuum pluralem faciunt, ut ab hac daphuide, & ab hac dacclude, hæ daphnides, & hæ bacchides, o daphnides, & o bacchides, nam accusatiuum his daphnidas, hæ bacchidas facit. Neutri uero genere, ablatiuo singulari ultimam litteram e in a uerte, & fiet notatiuus, accusatiuus, & uocatus pluralis, ut ab hoc ore, hæ ora, et hac ora, o ora, genitiuum plurali in oi genere

Græcæ
nominatiui
declinatio.

Accusatiuus
Vocatus
Ablatiuus
quæ hinc
terminantur.

Esperitas
uocatus a
me declinatio.

Drabus
Filiabus
Libenteribus
Mulabus
ablatiuus
e. Quædam
s. nota

Ablatiuus
correctus
me.

ablatiu⁹ correpta e littera finitus par^o modo facit, si aut remota. e. aut in. i. conuersa adieceris. um, syllabam. ut ab hoc & ab hac paupere, horum & harum pauperum, ab hoc et ab hac diuice, hoc rum & harum diuicum. Datiu⁹ uero, & ablatiu⁹ plurale mittit in bus, ut his & ab his pauperibus, his & ab his diuicibus. Contra hanc regulam inuenimus ab hoc uafe, horum uasorum, his uasibus. Nomina, quae ablatiuo casu, numero singulari i littera finiuntur, genere masculino, et foemini no iublata u ulsita, & adiecta es. syllaba pducta, faciunt nominatiu⁹, & uocatiuum plurale ut ab hoc & ab hac agili, hi & ha agiles, & o agiles, uam actus iuxta regulam, manente. i. littera, debet pronunciar, ut hos & has agiles, ut est omnis homines, sed usus eum ad nominatiu⁹, & uocatiuum formam traxit. In neutrali autem genere ad fin. abla. adiecta. a. littera fiet nominatiuus accusatiuus, & uocatiuus pluralis. ut ab hoc agili, haec agilia, & o agilia, genitiu⁹ uero pluralem i omni genere pari modo facies, si adicies. um. syllaba ablatiuo singulari, ut ab hoc & ab hac & ab hoc agili, horum et harum & horu agilium. Item in omni genere datiuum, & ablatiu⁹ pluralem facies, si singulari ablatiuo adicies. o⁹, ut ab hoc & ab hac et ab hoc agili, his & ab his agilibus. Horum autem nominum, quae genitiuo casu plurali in ium syllaba exire possunt, declinatio multiplex nullo catholico continetur, quia per multa nomia, & uarias literas excurrit, ideo quaelibet dirigitur. Vtrum haec inferam, quae has uidentur formas retinere, una eorum, quae nominatiu⁹ singulari in omni genere, & comuni, siue monosyllaba, siue polysyllaba sint, in n s literis terminantur, qualibet precedente uocali, tanquam prudens parentium, demens, clemens, amens nocens, ex hac ite regula est parens parentiu, mens, frons. Altera eorum, quae foemina, & dissyllaba sunt, & intra modum positionis continent, dumtaxat numero singulari, i nominatiuo es pducta i exeunt pcedente alia consonante, q ablatiuo e correpta finiunt, ut est haec nubec, et ab hac nubae, haec clades, haec sedes, horuq; genitiu⁹ pluralis accrescente una syllaba emittitur, et p ium exit, ut nubiu. Tertia uidentem eor, quae dissyllaba sunt, nominatiuo casu singulari is terminant siue masculina, & foemina, siue comua sint, & similem utro genitiu⁹ habent, pari mo genitiu⁹ plurales p ium exeunt, masculina, ut orbis, ignis, ab hoc catholico recedit panis, foemina, ut turris, puppis, nauis, peluis, sed haec ablatiu⁹ duplici interdum habent, & per i, & per e literam correptam pferuntur. Et haec regula accusatiuum singulari, in foemino genere d i taxat, simpliciter per i litteram interdum profert, ut puppim, turrim, pluralem uero melius in is, ut has puppis, turris, horum multa cernimus consuetudine comota, quae a superioribus dissepant, item comunia, ut ciuis, coera hanc regulam inuenitur canis. Quarta quoq; eor species est, quae ablatiuum per i litteram habent, & sunt trium gener, & genitiuum pluralem sine dubio per ium terminant, ut hic & haec agilis & hoc agile, item facilis, ab hoc & ab hac & ab hoc facili, horum & harum & horum facilium. Similiter ex hac regula est salutaris, & felix, faciunt enim ab hoc salutare, horum salutarium, ab hoc felici, horum felicium. sed in his tantum noibus obfusabimus haec, quae dumtaxat fuerint appellatiua, tunc ablatiuo i littera terminant, nam si ppria fuerint noia, tunc ablatiuo e litteram oportet habere, ut ab hoc felice. ab hoc salutare, nihilominus tam e pluralem genitiuum eundem seruant, tantu ablatiuum singulari uariant in differentiam pprii nois, & appellatiui. Item neutra, quae ablatiuo singulari i littera terminant, genitiu⁹ plurali per ium exire debet, ut est, ab hoc monili, horum monilium, ab hoc cubili, horum cubilium. It e noia, quae ablatiuo singulari o littera finiuntur, apposita g syllaba genitiu⁹ pluralem faciunt, ut ab hoc puero, horum puero, & remota o littera, & apposita i faciunt nominatiu⁹, & uocatiu⁹ plurale, ut ab hoc puero, hi pueri, o pueri. It e adiecta s littera faciunt datiu⁹, & ablatiu⁹ plurale, ut hi pueri, his pueris, ab his pueris ablatiuo uero casu singulari adiecta s littera facit accusarium plurale, ut ab hoc puero, hoc pueros. Neutrali uero genere, si ablatiuo singulari, sublata o littera nouissima, a littera ipones, fiet nominatiuus, accusatiuus & uocatiuus pluralis, ut ab hoc templo, haec templa, & haec templa, o templa, pari aut modo et neutrali genere fiet ge. plu. si ablatiuo singulari adicies g syllaba, ut ab hoc templo, horum templorum, pauca admodum norma differunt. Inuenimus. n. ab hoc modio, horum modium, item ab hoc numo, horum numum, ab hac domo, haec domuti, domibus, ab hoc iugero iugeribus, ab hoc uase, horum uasorum, his uasis, ab hoc schemate, horum schematu, his & ab his schematibus, uerum euphonia in dictionibus plus interdum ualet, q analogia, ul regula praecptorum. Nomia, quae ablatiuo casu, numero singulari u littera finiunt, masculino, & foemino genere, adiecta s littera, faciunt nominatiuum, accusatiuum, & uocatiuum pluralem, ut ab hoc uer

tu, & ab hac

Chriati
uariatio
per casus

fiti fuerint, ea parte declinari tantū, qua fuerit nominatiuus, idest cū prius mouet, posterius nō declinat, ut tribunus plebis, prefectus equitum, tribun⁹ militum, pater & materfamilias, terra cum ex obliquo, & nominatiuo obliquū indeclinabile habebit, idest cū prius uerba uice non mouetur, & posterius declinat, ut senatus consultum, plebis scitum. Prouidendum est, ut ea nomina componamus, quæ aut composita sunt, aut compōi nō possunt. Chriarum exercitatio in casus sic uariatur. Nominatiuo casu numeri singularis. Marcus portius Cato dixit, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. Genitiuo casu. Marci porcii Catonis dictum fertur, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. Datiuo casu. Marco portio Catō placuit dicere, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. Accusatiuo. Marcum portū Catonem dixisse ferunt, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. Vocatiuo. O Marce Porti Cato tu egregie dixisti literarum radices amaras esse, fructus iucundiores. Ablatiuo. A Marco Portio Catō dictū accipimus, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. Numero plurali. Hi Marci Porti Cato nes dixerunt, literarum radices amaras esse, fructus iucundiores. Horū Marcorum Portiorum Catonum dictū putant, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. His Marcus Portius Catonibus placuit dicere, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. O Marci Porti Catones quā pulcherre dixisti, literarū radices amaras esse, fructus iucundiores. A Marcus Portius Catoni dictum nō ignoratur, literarum radices amaras esse, fructus iucundiores. Huic quoq; ex p̄lo cetera quoque chriari declinationes subiiciuntur. Sic Publius Virgilius Maro dixit. Auri sacra fames. Similiter Publius Virgilius Maro dixit. Degeneres animos timor arguit. Itē Marcus Portius Cato dixit, leges neruos esse ciuitatum. item Demosthenes orator Atheniensis interrogatus, quomodo orator factus sit, respondit, plus uino impendēs oleum. Similiter nominatiuo. Diogenes Cynicus philosophus in die, accensa lucerna, quarebat hominē. Gētiue. Diogenis Cynici philosophi meridia fertur, Datiuo. Diogēti Cynico philosopho placuit in die, accensa lucerna quere hominem. Accusatiuo. Diogenē Cynicum philosophum ferūt in die, accensa lucerna quassisse hominē. Id quoque uocatiuo. O Diogenes Cynice philosopho dixisti. Id quoq; ablatiue. A Diogene Cynico philosopho meridia traditum est i die, accensa lucerna, quæ situm hominē esse. Casus nominatiuus trahit uerbum tertie personæ, ut dicit, fertur, nominatur. loquimur enim sic. Cato se Vitæ occidisse fertur. Pompeius in litore ægypti occidisse fertur. Nomina tur inter auctores Cælius. item Virgilius ueneida fecit. Casus uocatiuus secundam personam accipit, tanquam Virgilius scriberet. Cicero responde. Prima persona non eget casu, sed mittit nominatiuum, ut seruo ingenuus. Verba diuersis casibus apud Romanos hoc modo iunguntur, nam cum ab omni sermone græco loquela latina pendere uideatur, quedam inueniuntur, uel hinc idiomata appellantur, nam inuenimus quæ Græci per datiuum dicunt, hæc a Romanis per genitiuum elata, ut pudet me amoris, quæ Græci per genitiuum dicunt, hæc per datiuum usurpata, ut parco tibi, ceteros item alios casus pro aliis dictos, quos cum exemplis in suo quoque loco ponemus. Sunt. xix. præterea figura, quæ consuetudine quidem per alium casum dicuntur, ab antiquis autem per diuersum, utor hac re nos dicimus, ab antiquis, utor hanc rem dictum est, quæ & ipsa in sequentibus exponemus. Hæc igitur idiomata multiserie esse feruntur per uerba, per participia, per appellationes, per aduerbia. Per uerba quidem sic. Verba genitiuus casibus sic iunguntur. Memor sum bonorum. Obliuiscor iniuriæ. Misereor puerorum. Remisescor doloris. Disertior animi, & animo dicimus. Miseret me tui. Piget me facti. Pudet me grati. Pœnitet me laboris. Tædet me operis. Venit mihi in mentem huius rei. Doleo uicem tui, meam, & tuam. Pertæsum est iniuriæ. Egeo uictus & uictu dicimus. Accuso te huius rei. Pertæsum est me tui, unde Virgilius. Si non pertæsum thaliami. sed & datiuo dixerunt, ut Græci in Lucium Metellum. Vi quæ adeo pertæsum mihi esse.

Quedam
piet̄ cō
fuctudis
nem inue
nit
Idiomata

Figure
.xix.
Vtor

Memor
Obluiscor
Misereor
Remisescor
Disertior
Piget
Pœnitet
Doleo

Item quedam nomina for
ma participiorum posi
ta genitiuo casu iunguntur

tur, ut
Patiens laboris.
Negligens amicorum.

Appetens pecuniæ.
Fugians litium, ut Terē.
Cupientissimus legis, ut
Salustius

Salustius, superlatiuo facto ab eo, quod est cupiens, quoniam participii, & acculatio copulantur, ut Appetens pecuniam. Fugitans hrem. Cupiens legem, & cetera huiusmodi figuras uerborum uerborum sectantur. Quae autem pro appellationibus sumuntur, haec genitiuum admittunt, ueluti.

Amans filii.
Egens pecuniarum.
Item omnes appellationes quae in tor terminantur, id est aite uerbis eundem genitiuum casum admittunt, ueluti.

Cupitor sum huius rei.
Cerus sum huius rei, & incertus.

Inicius sum doloris.
Dubius timoris.
Cupidus honoris.
Ignarus belli.
Securus amoris.
Studicus picturae.
Conscius facti.
Plenus bonorum.

Composuoni, & si quod aliud inuenitur, ita figuratur, pauca sunt, quae casum non requirunt, ut oriens, & alia, ut potentia poscit, casum recipiunt, ut negliges sum huius rei, & ex praeterito item participiorum nomina, sicut appellatio, aut secunde nonnum de clinationis, aut quarte, secunde, ut perfectus, execratus, aperitus, quarte, ut risus. Sed haec nomina, quae ex praeterito temporis participiorum sunt, non habent casus secunde declinatio-

nis, ex quibus genitiuum quaedam recipiunt

Victus animi.
Expertus belli.
Expertus autem bellum, per acculatiuum fit participium.

Verbum enim huius participii, id est experior, acculatiuum recipit casum, ut. Experior discipulos. Similis sum tui moribus. Interest illius terat^o persone sic effertur, nam prima interest in ea, sed a interest in ipso, similiter refertur in participio, ut refertur illius.

Per aslatiuum autem sic, ut dignus hac re, & si quid tibi aliquid inuenitur, per utroque casus ad figuratur, ut dignus sum huius rei, & hac re.

Sed prius graeca figura profertur, apud illos enim genitiuum casum ungitur, ut.

Amans mei.
Plenus huius rei, et hac re dicimus.
Ablatio, uersus ille testatur Virgili. Crura thymo plene.

Idem, pleneque sagittis. Tbreicus pharetram, ait autem Terentius. Plenus rimarum sum.

Verba, quibus haec conueniunt.

Suadeo tibi.
Cedo potenti.
Ministro parenti.
Dono propinquo.
Subseribo epistolis.
Pareo legibus.
Resideo prouincis.
Adimo, & aufero, & demo,

& subduco tibi uinitum Dico, & obnoceo tibi. Excidit mihi seipsum. Succurrit mihi haec res. Subseo oneri. Impropero tibi. Praepono te illi. Antepono diuitis amicium. Praefero, antefero numis. amicum. Conripio, arripio, rapio tibi.

Pareo peccanti.
Noceo tibi.
Eaello, enao illis oculis.
Frango, amito, ruo, nipo illi casum.

Præcipio tibi.
Abduco tibi.
Rependo tibi.
Contuldo, prouideo, prospicio tibi.
Vnello amico.
Similis sum tibi figura.
Subtraho amico.
Obstrepo illi.
Obripio iudici.
Extorqueo uolenti.
Vacat, liquet mihi.
Derogo tibi.
Supplicio tibi.
Studeo litens.
Crescit tibi.
Adsum clienti.
Profum omnibus.
Obsturni uiuicis.
Praefum prouincis.
Alienus sum tibi.

Anteflo, & praeflo tibi, & anteflo diuino dicimus ut Cice. Omnibus intelligentia antefbat, item de deognatur i lib ui. Homines omnibus bestis antefcedunt, & Salustius Praefare ceteris animalibus. Sed & anteflatuo, ut Virgili. Vel magnum praefat Achil-

Nota for
ma pna
proue que
acculatio
ungunt.

Nota que
proue
trouebat
si merar
georungit

Appella
tiones a
uerbis ac
nante ge
nitiuo su
guntur.

Interst.
Refert.

Verba: q
dantur.

DE ARTE

GRAMMATICA

Item.
 Ante eo quoque illi accusatō
 casu, ut Teren. Hortū ante
 eo sapientū. Plautus. Mul
 tos irorant ante sapien
 tia.
 Largior amico.
 Insuper hostibus.
 Noia que
 datuum
 trahunt
 Medeor aegroto, hoc autem
 perfecta specie caret.
 Anteferor omnibus
 Praferor uobis.
 Conuicior debitori.
 Gratulor uictori.
 Prauaricor obnoxio.
 Patrocinator patrie.
 Ancillor, amicor, blādiōr ma
 gistro.
 Imprecor malis.
 Moderor, misereor tibi.
 Furor tibi.
 Noia que
 accusari
 uūtrahūt
 Sūt etiam plurima idiomata,
 que ex nominibus omniū
 declinationum ordinantur
 et per datiuū, cōiūcto alio
 uerbo, efferunt, nō tamen
 omnibus generibus, ueluti
 primæ cōiugatiōis, scēmi
 nino genere, ut.
 Septimū
 casū que
 nom. atra
 hūt
 Idiōta p
 datiuum
 Cura mihi est doctor.
 Misericordia mihi est labor.
 Infamia mihi est amor.
 Mora illi sum.
 Glorie mihi est p̄tia, & familia.
 Secundæ genere neutro, ut.
 Vito de hanc rem.
 Testimonio tibi sum.
 Auxilio tibi sum.
 Praesidio, cōsilio, commodo
 gaudio mihi est aduersarius.
 Bono mihi est ueritas.
 Argumento mihi est p̄bitas
 Muneri tibi do librum.
 Pignori do uestem.
 Oneri est mihi hæc res.
 Cordi mihi est amicitia.
 Item masculini generis.
 Dolore, & terrori mihi est iudi
 cium.
 Honori ducitur apud nos hæc
 res
 Vltimū tibi sum.

Risui mihi est hoc.
 Risui homine n̄ habeo.
 Despectui te habeo.
 Quæstui mihi est hæc res.
 Sunt nomina, quæ datiuum
 casum trahunt.
 Intentus studis.
 Inimicus malis.
 Audiens dicto.
 Inuidus pari.
 Maluolus bono.
 Proximus studentī.
 Habitabilis uitæ.
 Vtilis uirtuti.
 Aptus scēnæ.
 Grans patribus.
 Sunt alia, quæ accusatiuum
 casum trahunt, sed figura
 te.
 Exosus bella.
 Alia ablatiuum, ut.
 Secundus ab Hercule.
 Quartus a Perleo.
 Alia septimum, ut.
 Mactus uirtute.
 Insignis fama.
 Vehemens facundia.
 Infirmitas orate.
 Gloriosus eloquentia.
 Incuratiuum idiomata, quæ ex
 uerbis nascuntur, & in ac
 culatiuum efferuntur.
 Accusō aduiterum.
 Insimulo illum.
 Interrogo, & postulo te.
 Excuso innocentem.
 Adiuuo timidum.
 Interpello consularem.
 Aequo magistrum.
 Aequi per patrem. *Comitatus*
 Usurpo antiquitatem.
 Increpo seditiosum.
 Impetro honorem.
 Inchoo opus.
 Dendeo imperium.
 Inbeo famulum.
 Mereo subscripcionem, stipē
 dium, & coronam.
 Moneo puerum.
 Intudeo illi pulchritudinē.
 Admoneo illum hanc rem.
 Refero ad patrem.

Decet me dignitas.
 Affidete te & ubi honor.
 Attendo te oculis.
 Attendo tibi mente.
 Manet te, Virgili. Te quoque
 magna manent nostris pe
 netralia regnis. Item. Qui
 te cunque manent isto cer
 tamine casus. Et me. Turpe
 manent. Et te Turpe nefas, te
 triste mauebit. Supplicium
 Idem, tamen. Hec eadē ma
 trique tuæ, generique mane
 bunt.
 Et tibi poena manet.
 Corripio tardum.
 Incipio historiam.
 Irruo in hostem.
 Impetum in te facio.
 Irrumpo in belliam.
 Tango genua.
 Cupio magistratum.
 Reprehendo rectorem.
 appeto amicitiam.
 Consulo rectorem.
 arguo hominem.
 accerso eum, & animaduerto
 eum.
 Negligo mandatum.
 Contemno legem.
 Despicio prætextam.
 Sperno militem.
 accedo tibi, & ad te.
 Eadem tibi sentio.
 Peto domum.
 Offendo iudicem.
 Concedo tibi munus.
 Labefacio hominem.
 Concupisco domum.
 Corripio peccantem.
 Non amplius unam noctem.
 Sentio honorem.
 Conuenio medicum.
 Impedio lectorem.
 Audio oratorem.
 Commuto culcitram.
 Adeo presidem.
 Memini hanc rem, & huius
 rei.
 Et impersonalia. Iuuat me.
 Decet uirginem, sic poenitet
 & piget.

Comitor amicum.
 Comitor amico pablatiui
 passiuâ significatione fit.
 Calumnior iudicium.
 Conor magnam rem.
 Execror meretricem.
 Crimino fraterlegum.
 Asperror pauperem.
 Despicor uicium.
 Periclitor hospitem.
 Recorde: speciem.
 Reminiscor factum, et facti,
 & factio.
 Ingredior forum.
 Cogredior pactionem.
 Obluiscor hanc rem, et hu-
 ius rei.
 Mereor laudem.
 Intuor imaginem, & intui-
 tus sum.
 Sequor herum.
 Consequor dignitatem.
 Adipiscor pramium.
 Allo, quor commilitones.
 Nanciscor occasionem.
 Partior fortunam.
 Adorior hominem.
 Inuehor in hominem amu-
 lum, & inuectus sum.
 Ordior hanc rem.
 Exporior notarum.
 Ablatui idiomata, quæ ex
 uerbis nascuntur.
 Libero puerperam dolore.
 Onero asinum salibus.
 Satio seruos pane.
 Saturio te pulmento.
 Abdico filium domo.
 Priuo malum dignitate.
 Milito sub illo.
 Sustineo me arte mea.
 Fraudo latronem depositio.
 Orbo crudelem filium.
 Regno in urbe.
 Impero gentibus, & frequẽ
 tatiuum imperio.
 Vaco culpa, & scriptura mi-
 litia.
 Sacrifico uictima.
 Communico cum ill
 cum furto.
 Tempero me uino.

Postulo a iudice.
 Exulto uictoria.
 Flagro amore.
 Exaquo te cum deteriore.
 Comparo te cum deo.
 Pugno cum rivali.
 Certo cum amulo, certo au-
 tem tibi.
 Litigo cum amico.
 Ardeo cupiditate.
 Careo cupiditate.
 Priuo te lumine.
 Prohibeo te lumine.
 Abstinco te cibo.
 Pendo te, sed melius ex te.
 Egeo laude, & indigeo.
 Impleo te uino.
 Item cum præpositione abla-
 tiui casum trahit hæc ita.
 Abhorreo ab illo. Lucre-
 tius. Vulgus abhorret
 ab hac.
 Dilcedo a petulante.
 Desisto ab incepto.
 Discrepo ab ignauo.
 Dissentio ab æquitate.
 Item nomina, ut
 Oriundus ex africa.
 Longinquus ab achaia.
 Diuersus a peccato.
 Item per ablatum efferimus.
 Emo asse, & per genitiuum
 aduerbia hæc duo, ut grati
 Quanti emisti, Tanti emi.
 Assicio te gaudio.
 Deficio lectu.
 Imbuo aram sanguine.
 Intendo te oratione.
 Contendo cum improbo.
 Configo decem.
 Iungo te cum minore.
 Concumbo cum uxore.
 Coeo cum muliere.
 Confero te cum potentiore.
 Cedo possessione.
 Interdico illi amicitia.
 Velo te ueste.
 Induo te armis.
 Liberor molestia.
 Donor imagine.
 Oneror uino.
 Satioor cibo.

Saturor pulmento.
 Abdicor prætura.
 Sustentor arte.
 Fraudor deposito.
 Priuor dignitate.
 Afflicor laetitia.
 Imbuor sanguine.
 Inundor iracundia.
 Lator labore.
 Glorior uictoria.
 Dominor gratias, & dominatus
 sum.
 Dignor te salutatione.
 Comitor rustico, comitatur au-
 tem illum actiua significatione
 per actum.
 Sermocinor tecum.
 Luctor cum athleta.
 Imperfonale, conuenit mihi te-
 cum.
 In gratiam tecum redeo.
 Gaudeo agricultura.
 Bene mereor de te.
 Male mereor de illo.
 Vitor toga. Virg. Vtere forte
 tua, sed hanc rem uxor
 ueteres dixerunt, quod
 illa aras magis ad hæc uren-
 da idonea est. Item. Nam in
 prolegis scribundis operam
 abuntur, & abutor charta.
 Nitor baculo.
 Labor causa, uel cogitatioe, uel
 proposito.
 Duellor a te.
 Auellor auulfus sum.
 Distrahor a comite.
 Fungor officio, & honore.
 Sed ueteres fungor hanc rem
 dixerunt.
 Defungor muneribus, & peri-
 culis, & uita.
 Fruor diuitiis specie perfecta
 carct.
 Alienus a crimine.
 Indignus parentibus.
 Contentus paucis.
 Incensus amore.
 Orbis patria.
 Fuluus oculis.

Que re
 blanuus

Terenti
 locus a
 ram abu-
 titur.

nus sermo, sed plenus est, ut supra relatum est. Ducente deo elapsus est Aeneas, & cetera, quae se-
cūdo exposuimus. Idiomatica omnia a casuum, quae supra, genitium, datium, & accusatum, & uer-
bum passiuū. Diseruitur animi, animum, & animo. Arcētus sum animi, & animum, Diseruitur
tas sum. Genitium & ablatiuū nomina. Diues sum agrorum, & agris. Felix huus rei, & hac re. Ge-
nitium, accusatum, & ablatiuū. Assis, & assens, & asse, & iunctum uerba actiua. Praesto omnibus, &
omnes, id est melior sum. Praesto aut tibi, praebeco tibi, derogo tibi, & illi. Plus mihi derogo, plus
mihi abrogo. Tertio accusatiuū. Detraho tibi, & tē. Prima. Morderor militibus, & milites mo-
deratus sum. Medeco puero, & puerum medicatus sum. Datium, & ablatiuū secundae actiuae. Ti-
meo priā, & de priā. Tertiae actiuae. Metuo tibi, & tē. Incusatum, & genitium secundae actiuae. Ad-
moneo te meritum, & meriti admonui. Corruptum actiua. Memoria patronum, et patroni. Passi-
uae tertiae. Reminiscor hospitem, & hospitis, speciem perfectam non habet. Oblitus cor cognati-
um, & cognati oblitus sum. Incusatum, & ablatiuū secundae. Oleo unguentam. Cum Antonium.
Vinum redolentibus, & Martus furem. Ter. Oler unguenta de meo. Omnia autem in oleo, hac
re oleo. Perq̄ locos sacros, & olentia sulphure fertur. Et Vir. quidam putant sic dixisse. Redolēt
q̄ thimo fragrantia mella, sed frustra, est enim ordo. Redolēt mella fragrantia thymo, nam fra-
grat quidem ablatiuo dicimus casu, & redoleo cum praepositione. Tertiae. Cedo fortiori palma,
& palma celsi. Concedo possessionem, & possessione concessi. Offendo glebam, & gleba offendi.
& ablatiuū secundae. Clam cultus. Sem, & cultus. Et clanculum, & clanculo. Genitium, & mecum ut, &
ablatiuū secundae. Inuideo tibi gloria, gloriam, & gloria. Tertiae. Poner regni, ut C. Rerum po-
tiri uolunt, & regnum, ut Terent. patria potest comodi, & regno, ut Virg. Et auro uolunt ex
Oui. Mars uidet hinc, uisumq̄ cupit. potiturq̄ cupita. Genitium, & ablatiuū nomen. Plenus sum
gaudio, & gaudio. Secunda. Ego uictus, & uictus egui, & indigeo, & indigni, & indignis. Passi-
uum secundae, ut. Impleor carie, & completus sum. Ablatium & datium primae. Oprodis, & a di-
is. Ablatium, & incusatum secundae. Cauo mihi a fraude, & latrone can. Precor ab Ioue, & Ioue.
Passiuum tertiae. Induor tunicam, & tunica induer. Idiomatica, quae ueteres quidem per accusati-
uum uulerunt, nos autem per datiuum secundam Graecos efferimus. Actiua primae. Obiurgo si-
lum uereres dicebant, nos autē, obiurgo filio per datiuum, ut Graeci. Excito te, nos, ex canteo
tibi, per actiuum. Illi fecidit. Impendo te, nos, impēdo tibi. Tertiae. Attendo legentem, nos, attēdo
de legenti. aduerto te, nos, aduerto tibi. Assideo locum, nos, assideo loco. Illud hominem, ut
illud homini. Praestolor nutriticē, nos praestolor nutriticē, sed hoc ueteres secundū Graecos. Quod
tibi futurum est, nos, quid te futurum est.

¶ De nomine.

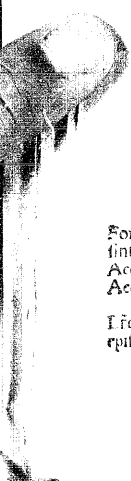
Cap. II

N

Omen est pars orationis cum casu sine tempore rem corporalem proprie, conuenit
ue significat, proprie, ut Rōa, Tyberis, cōiter, ut urbs, flumen, sed ex hac dicitur uide
Scaurus dissentit, separatim a nomine appellationē, & uocabulum, & hoc tria est dicitur
talis. Nomen est, quo deus, aut hō propria dicitur a discrimine, & prouenit, est dicitur
se Iuppiter, hic Apollo, Cato iste, hic Brutus. Appellatio quoq̄ est similia, res est in nomine. Spe-
cie nois, ut hō, iur, femina, mancipiū, leo, taurus, hō, natio, aurbulq̄, indies asert ad dicitur
quidem duo genera tantum, sed sine speciali discrimine, nam ne quis homo, ne quis iur, ne
quis femina, ne quod mancipium, nec qualis leo, taurus ut est dicitur, appellatione ferre acce-
dunt eadem, quae nomini. Item uocabulum est, quo res inanimales uocis significatione, ne spe-
ciem nominis enunciamus, ut arbor, lapis, herba, toga, & his similia, uocabulo accedunt eadem,
quae appellatione. Nomen autem dicitur, quod unam quamq̄ rem monstrat, ac notet quasi nota
men, media syllaba per sine copem subtracta, uel a graeca origine, ut, rō, iur, &c. Nonna uocidit
obseruationes huius, qualitas, genus, numerus, figura, comparatio, casus. Qualitas nominum bipar-
tita est, aut enim propria sunt nomina, aut appellatiua, quaedam propria sunt, & appellatiua, per tri-
a sunt, quae propriam, & circumscriptionem qualitatem specialiter significant. Item quae unice, & so-
la sunt deorum, ut Iuppiter, & quae bina. Liber pater hominum, ut Romulus, urbium ut Tybers. Pro-
prio nomnum quatuor sunt species, praenomen, nomen, cognomen, agnomen. Praenomen est
q̄d nominibus gentilicis praepositum, ut M. Pub. Cn. Nomen proprium est gentilicū, id est quod

Idiomati-
ca omnia
casuum
Datium
Genitium
Diues in
Praesto
Detraho
Moderor
Medico
Metuo
Admo-
ne
Memini
Reminiscor
Oblitus
cor
Oleo
Fragro
Cedo
Offendo
Clam
Cul-
tum
Inuideo
Fecidit
Plenus
Eggo
Hic
Indigo
Cedo
Citeo
Induor
Excito
Attendo
Exanto
Attendo
Aduerto
Assideo
Illud
Praestolor
Nominis
dicitur
Appella-
tio
Analitice
tria duo
Vocabulum
Similitudo
Eadem
Accidit
Nois
Species no-
minum
Propria
nomen
Species pro-
prio
nominum
quatuor
Fecidit

Diminutiua gitur, ut doctior hic q̄ ille. Plau. in menachmis. Quid uis homo leuior q̄ pluma. Diminutiua sunt, cum in diminutionem absolutorum nominum sunt, sine ulla comparatiōe, ut paruus par uulus, adulescens adulescerulus, horum autem tres sunt gradus, quoq̄ forma quamuis magis minuitur, crescit saepe numerus syllabarum. Omnia enim nomina fœminini generis, que calu nominatio in a terminantur, ante nouissimam literam recipiunt syllabam, & faciunt diminutionem, ut galea galeola. Item masculina in us calu nominatio terminata, & neutra i uo finita, eandem syllabam accipiunt, ut annus annulus, & scannum scannulum. Masculina uero ea, que genuitio casu is syllaba terminant, nouissima syllaba culus recipiunt, tanq̄ fons fonticulus, fœminina cula, tanq̄ naus nauicula, neutq̄ culum, ut munus munusculum. Similiter ea, que us syllaba genuitio pferuntur tã masculini q̄ fœminini (nam neutra nulla sunt) eandem syllabas admittunt tanq̄ fluctus flucticulus, porticus porticulus. Apud antiquos alie diminutiones reperiunt, deſcēdēbant. in tertiam usq̄ formam, tanq̄ arca arcuola, arcella arcellula, catinus catinulus catinellus, catulus catullus, oculus ocellus ocellulus. Ex tertia diminutione quedã sunt in usu, pauca ex tertia, ut ocellus ocellulus, catellulus, apud nos diminutionem hoc genus seruat, hoc est primæ positionis. i. prima diminutio. Omnis in appellatione primæ positionis a litera terminata, calu nominatio accepit syllabis ri & us, significant eum, q̄ eam rem aut præstat, aut uendit, aut emit, ueluti arca amicaricus, culcitra culcitrarius, charta chartarius, harena harenarius, herba herbarius, lactuca lactucarius. Quod si rursus detracta a litera a prima positione pro ri & us syllabis adieceris o & fus, erit is locus, qui eas res multas habet, ut amica amicosus, culcitra culcitrosus, charta chartosus, harena harenosus, herba herbotus, lactuca lactucosus, Eadem quoq̄ diminutiua sunt, si ante a. u. & l. posueris, ut amica amicuola, culcitra culcitrola, charta chartuola, harena harenuola, herba herbula, lactuca lactucula, ea autē, que ante a habent sic figurant, ut controuerſa controuerſilla, gratia gratiola, et cetera omnia similiter. Memisse autē debemus, q̄ nō oia diminutiones faciunt, quædam enim singularia sunt, que nō ueniunt in cōparationem, tanq̄ colū mare, et similia, sunt etiam quasi diminutiua, quoq̄ origo nō cernit, ut fabula, macula, tabula sunt item, que non seruant genera, que ex nouis primæ positionis accipiunt, ut lecutum lecutella, pultrini pistrilla, canis canicula, rana raniculus, unguis unguila, unguella unguellula. Genus est dictio, q̄ plures continent species, ut animal, species est dictio originē trahens a genere, paucioribus contenta significatiōibus quam genus, ut homo arbor, horq̄ genera numero saepe plurali mutant, et sunt anomala. Masculina in neutq̄, ut hic intybus, mænalus, tartarus, locus, iocus, sed hæc intyba tartara, mænala duntaxat neutra. Nam hæc loca hi loci, hæc ioca hi ioci dupliciter declinantur. Fœminina in neutq̄, ut hæc pgamus pergama. Neutra in masculinum, ut porrum, colum, forq̄, hi porri, caeli, fori, sed hæc fora melius declinat. Item neutra in fœmininum, balneum, epulum cape, balnea, epula, cape, sed et hæc balnea, siue balnea per ordinem declinat. Cape uero singulariter aptotum nomē est gen. neutri, ut preneſte, pluraliter genere fœminino, sablata priore diphthongo, ueluti musa declinat. Quædam incerti sunt generis nomina inter masculinum & fœmininum, ut cortex, finis, flex, stirps, pinus, pampinus, dies, radix. Inter masculinum & neutrum, ut uulguis, pecus, sal. Inter fœmininum & neutq̄, ut pecus, buxus, pyrus, prunus, malus, sed neutro fructum, fœminino ipsas arbores dicim⁹ saepe. Sunt quedã nomina, que singulariter titulum effertur, sunt que pluraliter, hæc penæ maiore ex parte collecta, suo quoq̄ ordine subiciemus. Masculina semp singularia, ut hic penus, puluis, sanguis, limus, fumus, uiscus, muscus, herba, que in parietibus, uel in corticibus arborq̄ hæret. Item fœminina semp singularia, ut hæc pax lux, culpa, galla, eloquentia, elegantia, p̄sapia, memoria, rabies, lamies, fecordia, suppellex. Item neutralia semp singularia, ut hoc urus, pus, baratrum, locus apud in seros, pprie autem baratrum apud Athenienses, in quem noxi precipitant, alium, crocum, ingenium, alect, iustitium, sinapi. Masculina semp pluralia, hi autem, carcere, casses, cani, cancelli, fori pro sedibus, & penatibus fori loca spectaculoq̄, item fori sunt i nauibus, quo nauta sedētes remigat, frœni, & frœna (hæc mus, inferi, liberi, lares, & lares legimus, ludi, loculi, manes, maiores, mores, natales generis nobilitas, optimates, pugilares, primores, proceres, posteri, penates, qrites, sed Flaccus i latyris qui ritem dixit, q̄n quatuor gētes, lemures, sales, cū religionis causa dicimus per hos sales, sales tantū & ioci dicunt uepres. Fœminina semp pluralia, hæc aræ, pro penatibus ades, sed adis singulariter si dixeris, templum significas, blandicia, bigæ, quadrigæ, compedes, cerimonie, cunæ, crates, delicia,

res, deliciae, diuitiae, exequiae, excubiae, fruges, fores, fortunae, feriae, gingivae, indutiae, isidiae, inimicitiae, illecebrae, idus, kalendae, lares, literae pro epistola, manubiae, nuptiae, praestigiae, nares, nundinae, nuge, nenia, plaga, preces, primitiae, phalerae, quilibet, gratiae, quas agis ob merita, gratia deae sarana, sortes, suppetiae, fordes, scopae, scala, tenebrae. Sunt quaedam numeri communis, quae in nominatiuo singulari, pluralique similiter efferuntur, ut res, spes.

Neutra semper pluralia haec.

Moenia.

Cibaria.

Crepundia.

Iugae, i. summa montium.

Iusta.

Intestina.

Magalia.

Mapalia.

Neprunalia.

Parentalia.

Præcordia.

Rostra, ubi concionantur.

Spectacula.

Spolia, Virg. spoliū dixit.

Serta, sponsalia.

Terminalia.

Cunabula.

Lūma, apud uirgi. Lūinis effossi.

Verbera.

Verbere torto Virgili. dixit.

Viscera.

Vulcanalia

Item metalica sunt semper sin-

gularia, ut

Aurū. Argentū. Ferrū. Aes.

Plūbūm. Oricalcum. Stānū.

Cassitū, & Aurichalcū.

Quāuis ara dicimus, ceteris

casibus non utimur.

Illud uero sciendū, q̄ neq;

deorū nomina, neq; elemē

torū, neq; ciuitatū, neq;

montium, nec fluiorū, plu-

rali numero declinantur, ni-

si quae ciuitates pluraliter di-

cuntur, ut

Cumae. Thebae.

Athenae.

Micene. Puteoli.

Baiae. Ostia.

Nec ea, quae ponderi, uel men-

sura subiecta sunt, pluraliter

declinantur, ut triticum.

Frumentum, quamuis frumen-

ta, ut Mox & frumentis labor

additus, & ordealegerimus.

Far. Ador. Faba.

Cicer. Miluū.

Panicum, & si qua horum no-

minum pluralia efferunt, cate-

ris casibus cessabunt.

Item.

Oleum.

Vinū, quāuis uina dixerit Virgili.

Mullum.

Mustum.

Defrutum.

Defruta Virgi. dixit.

Grates
Gratie

Iuga

Deum
Elementū
torum
Ciuitatū
Montū
Fluuiorū
Nomina
uicof tan
tū nāen

Nomina
noianuo
caientia

Sunt item nomina, quorum nominatiuus in usu nō est, ut si quis dicat hunc laterem, et ab hac ditione, item per ceteros casus nomina multa deficiunt, nomina aut fixa sunt, ut pater, mater, aut mobilia, ut bonus, bona, bonum, alia nec in totū mobilia, ut martius, martia, cāuis, caia, dra, co, dra, cāna, leo, leana, gallus, galāna, rex, regina. Sunt nomina tota graece declinatus, ut themisto, calypso, pan. sunt tota conuersa in latinam regulam, ut pollux, pollidetes, iuly, xes. sunt iter graecam, latinamque formam, quae notā appellantur, ut achilles, agamēnon. sunt praeterea aliqua sono masculina, intellectu foemina, ut pyrus, pomus. Satis instructi de nomine transeamus ad pronomina.

¶ De pronomine.

Caps.

III.

Pronomen est pars orationis, quae pro ipso nomine posita, minus quidem, pene idē significat, personamque interdum recipit. pronomina accidunt septem, quatuor, generis, numerus, figura, ordo, persona, casus. Qualitates pronominum sunt tres, finita, infinita, minusque finita. finita ē, quae notat certū numerū, et gestū dirigit ad certū personam, ut ego, infinita est, quae certam non recipit personam, sed cuiuslibet potest aptari, ut quis, quod, minusquam finita est, quae certus, & incertus personis aptari potest, ut ipse. Genera pronominum accidunt quatuor, masculinum, ut hic, foemininum, ut haec, neutrum, ut hoc commune, ut ego, & tu. sunt alia duobus generibus communia, masculino, & neutro, ut quos, quanto, alia tribus, ut huius, eius, cuius. Numeri pronominum sunt duo, aut enim singularia sunt, ut ego, aut pluralia, ut nos. sunt quaedam numero communia, ut qui, quanam, & qui uir, & qui uiri, & quae uuluer, & quae mulieres dicimus. Figurae duae sūt, aut enim simplicia sunt pronomina, ut quis, aut composita, ut quisquis. Personae accidunt finitis pronomibus, prima, ut mihi, secunda, ut tibi, tertia, quoque in minusquam finitis reperitur, ut ipse. Ordo quoque pronominum accidunt, aut enim praepositua sunt, ut quis, quantus, aut subiunctiua, ut is, tantus, praepositua, quis fecit, subiunctiua, quae uim responsi habent, is fecit, item quātus ille est tantus ille est. Pronomina quaedam, ut nomina, aut gētem significant, ut cuius, nostras, uestras, aut numerum, ut quot, tot, aut ordinem, ut quotus, totus, aut qualitatem, ut qualis, talis, aut quantitatem, ut tantus, quantus. Quaedam possessiua finita ad aliquid referuntur, & ea quatuor mo-

Pronomi
accidunt
septem
Qualita
tes prono
minum
Minusq
ue finita

Genera
pronomi
Numeri
pronomi
Figure p
nomini
Personae
pronomi
Ordo p
nomini

Pronomi
partiaz si
subiecta
Possessiua

Verbum
in dieb.
Acciden-
tia uerbi

tra palatum aere, omnis oratio promatur. Verbo accidunt tempora cum personis sociata, nec omnino haec fecerit a se possunt, quin simul uerbi uis dissoluatur. In aliis enim partibus orationis sunt tempora a personis distracta, ut in participiis. Item in aliis, personae nequaquam temporibus indigent, ut in pronominiibus. Admittit quoque uerbum, praeter personas, & tempora, nuncium figuram, qualitate[m], significationem, siue genus, modum, siue inclinationem, coniugationem, personam quidem, quibus sermo exercetur. Numerum uero, cum quis, qui uis sit, qui loquatur. Tempus cum quando quid factum, aut dictum sit, querit. Figuram cum quaerit, si simplex sit uerbum aut compositum. Qualitatem cum cuius sit speciei, uel qualitatis, uerbum explorat. Significationem cum cuius sit generis, & significationis uerbum quaerit, quae singula diligentius exponemus. *persona est rationalis substantia*, personae in uerbis sunt tres, per quas uniuersus administratur sermo. prima est quae loquitur, ut dico. Secunda qua cum sermo habetur, ut dicis. Tertia & quae quis loquitur, & relato indicat, ut dixit. Numerus praeter accidit uerbis profus uerboque singularis, & pluralis. Dualis enim apud Graecos dicitur ualere, a nobis excluditur, exdem modo, quo et in nominibus. Nequaquam enim reperiri potest in latino sermone ulla dictio, quae dualem exprimat personam. Antiquitatis enim Romani memores, dualem numerum posteritatis usu receperunt, quasi nouellum usurpare noluerunt. Is namque sicut a primordio sermone sua natura procedit, in obscuro habitus ignorabatur, sic diutius incertus inter utrumque numerum tam singularis, quam pluralis latebat. Zero autem superuenientibus loculis scrupulose curiositatis obseruatio nibus coepit quasi intercalaris irrepere. Et hac de causa apud ueteres raro reperitur, quoniam erroribus illaqueatis multiplicatur. At eo per huiusmodi opus eminens usus Graecorum lingue declaratur. Apud antiquos uero dumtaxat plurimum ualeat, maxime apud Homerum, qui cum sit aetate linguae cultor, & patri sermone assertor, ut quidam putant, tamen non erat nescius antiquitatis, sicut uerborum ille restatur *επισημασθαι αὐτῶν ὅτι ἴσασιν αὐτῶν ὅτι ἴσασιν*. Cum enim duo fuisset ipse uetustatis memor, pluraliter salutationem protulit hoc modo *ἀντιόχῳ τε καὶ ἑρμιόκλει τε ἀσπασίῳ τε*. praeterea superfluis antiquis usus est, siquidem ex numeri pluralis imagine, dualis declinatio formata normatur. Figura uerbi bipartita est, aut enim simplicia sunt uerba, ut scribo, aut composita, ut inscribo. Componuntur autem uerba sicut nomina modis quatuor, aut ex duabus partibus integris, ut conduco, conuoco, aut ex duabus corruptis, ut efficio, malo, id est magis uolo, effringo, aut ex integra, & corrupta, ut accumbo, aut ex corrupta, & integra, ut offendo. Tempus est incelsitudo rerum triforium mutabilitate comprehensa. Siquidem potest comprehendere, quod nunquam stat, uel spacium aetatis uolubile, quod in eisdem mutationibus faciens declinationem, quod numero uideri comprehendere. Hactenus de tempore duplici, nunc de temporibus uerborum dicemus. In primis tempus per se nullum directum est omnino, cum per se, in se reuoluatur, & sic facimus, aut fecimus, aut facturi sumus, hoc ex re indiuiduo tempore imponimus partes temporis, non tempus diuidentes, sed actum nostrum diuersum significantes. Vni uersa enim, quae aguntur, in nos diuiduntur per actiones. Diuerso igitur agendi tempore tempus ipsum imparitur, quasi impartitur triforme tantum, quo cuncta gerimus, ideoque tria tempora esse dicimus, instans, praeteritum, futurum. Instans tempus cum adhuc agimus, praeteritum perfectum cum iam fecerimus, futurum cum acturos nos pollicemur. Vnum tamen ex his praeteritum perfectum diuidimus est. Ex eo enim scinditur praeteritum imperfectum. Item praeteritum plusquam perfectum. Hoc factum, tria tempora perfecta uidentur esse, quo nimirum, quae agimus, triplici modo differentiam reperimus praeteritum imperfectum, id est praeteritum, non tamen perfectum, cum quasi praesentis tempus affirmamus, alioquin coepimus, nec fecimus, quasi legedam, & scribebam. In enim praesentio plerumque derogatiua, nonnunquam adiectiua, ut in aliis patet, quae addita plerumque derogat, non addita ad finem perditum significat, perfectum enim tempus, cum tempus eo, quod egimus, finitum est. Item praeteritum plusquam perfectum, cum tempus iam pridem exactum demonstramus, quo quid egimus. Hoc unum distat praeteritum perfectum, quod superioris temporis recens uideri potest actus, sequentis longa interpositio ne. Ita uim Graeci *ἄνωθεν* appellat, quasi *ἄνωθεν* uerbo uenit, quo nos praeteritum plusquam perfectum dicimus. Id uero tempus perfectum apud nos, pro *ἄνωθεν* uerbo uenit ualeat. Ratione igitur statuerunt actus nostri tempora. Instans, quod & praesens, cum quid maxime agimus, praeteritum imperfectum, si quod egimus, non fecimus, sed agere delinimus, unde

nonnulli

Personae
uerbi.

Dualis
numerus

Figure
uerbi

Tempus
quid sit

Instans
Praeteritum
Futurum

Praeteritum
imperfectum
Praeteritum
perfectum

Praeteritum
plusquam
perfectum

nonnulli inchoatiuum tempus appellauerunt. perfectum cum actum perficimus, & facere desinimus. plusquam perfectum, cum quod egimus inueterauit. Futurum non dum agere in stituiuis, uerum actus promittimus. Hæc de temporibus, deinceps cætera persequemur. Genera uerborum, quibus significationes, quo pacto significantur, referemus. Vt enim in nominibus sunt genera, quibus sexus exploratur, ita querunt in uerbo, quo affectus significatur, uerumne actiuum sit, an passiuum. Genera uerborum siue significationes sunt principales duo, actiua, & passiuæ, ex his enim naturalia, neutra, communis, deponens, ita sunt numero quinque. Impersonalis a quibusdam admittitur. Actiua significatio est, cum alio agente sit, qui patitur, id est cum actum nostrum alterius patientia significat, ut laudo, hoc ita o litera terminatur, ut recipere possit etiam passiuam significationem adiecta r litera. Itaque cum utraque persona constat in declinatione uerbi, ut tam efficere, quam effici queat, proprie dicitur actiuum itemque passiuum. passiuæ est cum alio patiente, apud alium est administratio, id est cum patientiam nostram alterius actus significat, ut laudor, iuocita, & similia terminantur, ut recipere possint actiuam significationem, amissa r litera, ut laudo. Neutra est, quæ specie actiue enunciationis o litera clauditur, & r literam nunquam recipit, & ob id passiuam formam non potest exprimeret. Vbi enim uis patienti non est ex actiua declinatione, locum declinationis passiuæ non habet. Item si alio patiente sub alia specie, penes alium non sit administratio, similiter neutra dicimus. Alterum itaque uniformiter significat agentem, uel patientem. Agentem, ut facio, ambulo, curro. patientem, ut ardeo, ueneo, uapulo. Ex hac quoque forma sunt, & illa uerba, in quibus nec agentis significatio plene dignoscitur, nec effectus ostenditur, ut sedeo, si do, dormio, iaceo, sto, algeo, sinito, esurio. Nescis enim agat quis, an patiatur, quæ quidam supra dixerunt, alii absolutiua appellant, nonnulli depositiua nominant. Communis est, quæ tam actiuam, quam passiuam significationem in se habet, hæc ita r litera terminatur, ut eam non possint amittere, que modo, & deponens, ut osculor, & criminer, dicimus enim osculor te, & osculor a te, similiter, & cætera. Communia autem dicimus, ut in nominibus, que sub una specie generata diuersa admittunt. Item in uerbis, quæ sub passiuæ declinatione demittatur, diuersi factus significationem expriment. Deponens est, quæ in r literam desinat, ut passus, sedes adempta latuum non est, unde per anaphoram, id est e contrario sic appellatur, quia uerbum r litera finitur, deponere eam non potest, ut loquor, nascor, sequor, non etiam dicimus nascor, & cum sit passiuæ species, actiuum non habet. Itaque nec passiuæ sunt, quæ actiua non reddunt. haud communia esse possunt, quia sub uno genere declinationis utraq; continent significationem. Placuit itaque aliis ea deponenda dici, quod una significantiæ deposita, a communia separatur, uel quia deponit ambiguitatem sermonis. Impersonalis uerborum significatio tam sub actiua specie, quam passiuæ extat, dicta impersonalis, quod sine personis pronomini interit non potest, quamuis formam actiuorum, aut passiuorum habere uideatur. Nam etsi tertie personæ formam exprimat, tamen tribus modis uerbis omnibus iungi solet, proprius quoque personis non enuntiatur, sed ut plenus sit sensus extrinsecus necessario adduntur pronomina, sine quibus nihil huiusmodi uerba significare possunt, quasi pudef, me, te, illum, itur a me, a te, ab illo. Quomam de generibus, quod erat dicendum, dixi, modos quoque subiungam, quos quinq; esse omnes fere grammatici consentiunt. Nam qui sex uoluerunt, alii promissiuam, quidam impersonalem coniungunt, qui septem, utruq; prioribus adiciunt, qui amplius prioribus per cōtactum assumunt, qui nouem, coniunctiuum a subiunctiuo separant, qui decem, esse: hortatiuum ascribunt. Verum ex his (ut ipsa declinatio uerborum exposcit) impersonalis, & participialis a quibusdam admittuntur, de quibus postea referre placuit. Modus itaque uerborum, siue inclinatio in quinq; deducitur partes. Aut enim finitiuus est modus, aut imperatiuus, aut optatiuus, aut subiunctiuus, aut infinitiuus. Finitiuius modus est, cum quasi finita, & simplici utitur expositione, ipsa dictione, per se commendantes sensum, sine alterius diuerso complexu, ut acculo acculabam. Idemdem per omnia tempora, quod in subiunctiuo parum est. Subiunctiuus enim dicitur est, quoniam necesse est alius sermo suggeratur, quo superior pateat, hoc modo, cum dicam, cum dixerim, cū dixerō, proculdubio nondum hic finitur sermo. Finitur enim hoc modo, cum dixerō, uenies cum fecero, aspicies, & similia, quod in modo finitiuo non desideratur. Item a quibusdam indicatiuus appellatur, quo indicamus, pronuntiatiuus, quo pronunciamus. Deinceps imperatiuus

Genera uerborum

Actiuus uerbum

Passiuæ significatione Neutrum

Cōd uerbum

Deponens

Impersonalis signatio

Itur a me a te ab illo

Modi uerborum Finitiuius mod.

Subiunctiuus mod. Indicatiuus mod.

Pronūciatūsus modus est, qui enūciat exteṛno officio imperantes, & hic modus singulari quidem numero primam non admittit personam, ut lauda. Etenim absurdum est omnino quemquam sibi imperare, cum promptus sit sua sponte facere. Imperio enim indigent externa personae. Plurali uero tres personae necessario adhibentur. Conferit enim se prima persona cum aliis, & dam imperat, le queque in idem ministerium uocat, quem quidam hortatum esse putauerunt, cum dicimus faciamus, legamus, & similia. Illud praeterea nonnullis absurdum uisum est, tertiam personam modo imperatio inesse, quoniam nemo abenti imperat, quorum ut manus firma comprehensio, quoniam sermo uniuersus sermo inferitur, inter primam, & secundam personam. Secunda uero suo cedit ulu, materiam prostratur, & prima dicenti, & secunde audienti imperamus, ut pareat ipse, uelut accuset, aut alii nostrum nūnciant imperium uelut accuset, unde uel merito hoc pacto, & in hac declinatione erit nūnciantis persona, hoc tamen a ceteris differens, quod de aliis nūnciatur, cum dicimus faciat, legat tertia persona. Imperamus enim, ut nūncietur illi facere, uel legere, in hoc modo instanti tempore, numero plurali, tertia persona dupliciter declinat accedimus, accusate accufent, et acculant. Posterior sermo, more ueterum usurpatur. Figuratur enim hoc modo littera o adicitur tertiae personae, numeri pluralis, temporis instantis, non si finimus, sic accufimus, accufatis, accufant, huic accedit o htera, & fit acculatio, idem in omnibus. Futurum uero tempus differat a ceteris futuris, quia non ut confutum fiat imperamus sed in futurum fieri ut perpetuum fiat, ut perpetuum fiat, quia facio, facit, facit, ut semper sic semper lege, iure ergo diceretur quasi futurum, quem sermonem nonnulli conuenerunt in modauit, potius quam imperatio dicere, quoniam praesenti tempore sperare solemus, ut fiat, in futurum uero magis mandare, ceterae personae proprie non reperiuntur in hoc modo futuri temporis, nonnulli futuri temporis praesentis adhibentur, cum dicitur, facio, facit, facit, facit, id ipsum quod nos secunda persona uulgo tempore futuro usurpamus, facio, legito, dicentes, & pro secunda persona admittitur apud ueteres, cum dicitur, ille haeres esto, & (ut proximis utar exemplis) ipud Virgilium, Primus equum phyleis insignem uictor habeto. Item Terentius argolicae hae galeae contentus abire. In hoc modo declinatione passiuum tempus futurum apud ueteres uulgo uisatum est, loquitur, largitor, legimus apud Terentium, loquitur paucula. Idem de re largitor puer, id est loquitur, largire. Et Plautus in Pleudulo, Pietatem ergo amplexator noctu pro Phociceo. Nonnulli ueterum etiam actiuo more, tempus futurum imperatio modo, ex uerbis quoque passiuum declinationes usurpauerunt, ut Tullius in dialogis de Rep. Sequitur optatiuus modus, quem tum demum usurpamus, cum precibus expostemus a diis, unde ab optando optatiuus dicitur est. Sunt qui excludunt ex hoc modo praesens tempus. Necessse est enim omnium consensu in futurum optemus, nonnulli uero admittunt, quod nimis uidetur absurdum, quoniam nemo optat quod habet, sed ut habeat. Idem uero hic qui admittunt, in ambigua ducunt tempus futurum, cui simile faciunt instans, dicendo utinam legam, utinam faciam, pro instans, & futuro idem, usurpantes, nec respiciunt quantum discrimen sit inter haec tempora, quae uniformiter praeue declinantur. Debet enim cum sint inter se longe discrepantia, sensum quoque declinatione differente. Rectius ergo alii fecerunt qui ob ambiguitatem, imperfecto etiam instans iunxerunt, ut sit idem instans, & imperfectum, utinam facerem. Exoritur item alia quaestio, quo pacto praeterita tempora hiantur, quae enim potest quisquam in praeteritum optare. Sed haec quaestio non absurda uidetur assentiri tamen ratione idonea, ut non inuenire inter haec tempora uideantur. Per se enim optamus, non modo ut habeamus, quod cupimus. Verum etiam inculcantes factum de quibusdam, quae quoniam non habuerimus, in posterum habere non possumus, quae uelimus, quasi utinam sensuilem, ut proficerem, utinam uenisset, ut audire haec, & his similia. Subiunctiuus, siue adiuunctiuus, ideo dicitur quod non perse exprimit, nisi insuper alius addatur sermo, neque superior pateat. Subiungitur enim sibi, uel subiungitur necessario alteri sermone, haec modo, cum dixeris audies, cum fecero aspiciet, & similia, quod in declinatione futuua non considerat, & nihil differat ab optatiuo, nisi tempore tantum futuro. Et in hac subiunctiuua, numero plurali, uniformem declinationem perfecti, & futuri temporis accentus distinguit. Perfectum enim acuto accentu declinat, futurum circumflexu, ut, quasi perfecto cum dixerimus. Item futuro cum dixerimus. Infinitiuus qui, & perpetuus, numeris, & personis, ideo dicitur infinitiuus, ex eo quod parum distinctas habet personas,

Futurum tempus

Optatiuus modus

Subiunctiuus modus

personas, & numerum. Idem enim sermo, & de tribus personis, & duobus numeris usurpatus ut cum dicimus, facere ego, tu ille, uolo, & uolumus. Vnde impersonatum hunc nomen uili, & insignificantium dixerunt, quoniam parum tali sermone distincta est persona. Perpetuus non in numero appellatur. Si quidem perpetuum est, quod finem non habet, ut legere, scribere, temporibus, numeris, personis accidit. Tempora habet ipsa, quod sunt propria, iustis, perfectum, futurum. Hoc modo plerumque ueteres historie scriptores, & imperfecta tempora infinitiuo significabant, quale est apud Salustium. Hic ubi primum adoleuit non se laxauit, aut meriti eorum pendum dedit, sed ut mos gentis illius est, equitare, cursum aequalibus certare, & cum omnis anteiret, omnibus tamen charus esse, pro eo sine quod est, ut mos gentis illius est iaculabatur, equitabar, cursum cum aequalibus certabar, & cum omnis anteiret, omnibus tamen charus erat. In hoc modo illud fuit obseruandum, quod in passiuo declinatione er syllabam ueteres crebre ad iunt, quasi accusari, appellari. Quale est apud Virgilium (proximis enim utar exemplis) Magicas inuitam accingit artes, pro eo quod est accingi. Est enim moris antiqui in quibusdani sermone ex abundantia addere. Nihil enim syllaba addita conferit tali dictio ni. Meminisse autem debemus, futuram tempus non impermissis accedere. Nam ego, & studeo, egere & equisse, studere & studuisse faciunt, nec tamen studium ire, aut egrum ire dicere possumus, ut lectum ire. Impersonalis quoque uerborum modus, sine persona pronominis intelligi non potest. Vnde impersonalis dicitur licet ab omni genere uerborum, iuxta similitudinem conuagationis coniugatur. Nam si prima est, uel secunda, uel tertia coniugatione, sublara secundae uel personae nouissima littera, & additur syllaba impersonalem facit, ut puta amo amas amatur, debet tenes tenetur, curro curris curritur. presentiam autem imperfectum eius in bitur exire debet, ut tenebatur perfectum in est ut fuit ut ceptum est uel fiat, quod perfectum in erit uel fuerit, in ceptum erat uel fuerat, futurum a prima uel secunda coniugatione in bitur fuerit est amabitur, tenebitur. A tertia in erit, ut est legatur. Hic ratione modus impersonalis cel legitur. At uero si r littera fuerit terminatur, ut sunt passiuo communia, & deponuntia uerborum currunt. Cetera uerba impersonalia, quo a se oriuntur, inter genera uerborum ponis ordinare quidam probauerunt, quibus eloquentis, & doctus tributa est auctoritas. Hic enim inuegram declinationem desiderant habere, & per omnia tempora, atque modos, sicut cetera uerba declinantur, ut uidetur patenter, & similia, de quibus in suo loco plenius exponemus participialis modus uerborum in dictus est, quod eius uerba sunt participis omnia similia, nec tamen participia sunt, ut legendi, legendum, legendum, lectum, lectum. Dicimus etiam legendi officium mihi est legendum dicitur, legendum est, lectum proficit, & lectum est, quibus participia similia sunt, ut huius legendi, & huius legendo, huius legendum, & huius lectum. Haec eadem sunt, quae Probus supina appellat merito, quoniam nec certum habent numerum, nec personam, nec significatum, quo solo ab impersonalibus differunt. Nam impersonali tamen tantum habent significatum, ut puta legitur, scribitur, hec est omnes legunt, omnes scribunt. Nam legitur per omnes legunt, non leguntur non manu dixit participia autem & agentis & patientis habent significatum. Nam cum dicitur, Virgilius Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, patientem non facientem offendit. Significat enim dum incantatur. Et ut qui in dicendo Fecimus, in eundem uidet, sed dum ab aliis ipse conspicitur. Item fando aliquid si forte tuus peruenit ad aures, pro dum dicitur passiuo significatioue. Alio enim dicitur est. Quia in fando Temperet a laehrymus, aetna significatioue. Item miserabile uultu, quod significat miserabile dum uidetur, & finem dedit ore loquendi, quod significat finem dicitur, dum loquitur. Et dictu mirabile monstrum, quod est mirabile dum dicitur. Et huiusmodi declinatio non ex aetna ipsa passiuo significatioue nascitur. Qualitates uerborum sunt haec absoluta sine perfecta, inchoatiua, iteratiua, siue frequentatiua, mediatiua, transgressiua, defectiua, ambigua, supina. Absoluta uerborum qualitas est, quae semel uel absolute aliquis facere nos indicat, ut calco, curro, serueo, horreo. Inchoatiua uerborum species est, quae rem inchoatam, futuram tamen figurat, & tunc incipiendi duntaxat in effectu habet. Haec scio, si labia terminantur, & figurantur ab illis, qui o littera terminantur, ut horreo, in horreo sum, horreo, horreo, horreo incipio, uel ab illis, quae r littera clauduntur, ut misereor, misereor quale est, misereor sum ultero. Item labascitur Terentius. Labascit iunctus uno uerbo, & ex eo, quod est labor, & ardescere ardesce dicitur &

Infinit.
quod ppe
tuus
Inq. m
cautus
mouit
imp. sen
tiam. mo
dis
Inchoat
p. r. om
p. h. c.
p. h. c.

Et infini
tus pass
us addi.

Futuris i
nchoat
d. o. esse
Impera
le h. c.

Pa. t. pa
lar. od.
C. d. d.
S. m. y.
Inp. p. n.
In. m. tu
d. h. c. h. c.
p. n. m.
C. d. d. d.
d. p. p. p.
p. n. m. m.
p. n. m.

Q. d. d.
C. d. d.
Incho
ta. p. n. m.
Inchoat
na

tenerascere, ut Lucretius in.ii. Scilicet in tenero tenerascere corpore mentem. Item amo ueteres, inchoatuuo modo, dixerunt amafco. Vnde & amafcos amatores dicebant, ut plautus in trulentulo, lucundulos amafcos cætera. Hio hias, ex quo iteratiuum figuratur, hiato hiatas. Inchoatiuum uero figuratur, hilco hifcis cum dicimus. Sed quæquam ita te habeant, tamen plus esse uidetur, in eo, quod est hilcere, q̄ hiare. Hiare enim, qui ore patet, uel tacitus tamen, quod in rebus fictis animaduerti potest, hilcere uero incipere loqui. Illud præterea nonnullis libuit animaduertere, q̄ actiuis actiua, nonnulla figurata inchoatiua reperiuntur etiam passiuâ, quale est geio gelas, cuius inchoatiuum facit gelatco, quod est incipio gelare. Item cum est lento lentas. Vnde Virgilius. Lentandus remus in unda. Ex hoc, inchoatiuum lentelco facit, ut idem Virgilius. Et picis in morem ad digitos lentelcit habendo. Eiusmodi figuratiuum parum admixit ex se perfectum, nec conuenit admittere, ut aut possit, aut debeat cum cæteris temporibus, per totam declinationem, uim incipiendi significare. Absurdum est ergo, ea, quæ sunt inchoatiua perfectæ tempore distingere, & mox futurum declinatio inchoatiua esse demonstrare. Nec enim potest, cum tota uerbi specie, inchoatiua dicatur, alia parte finita uideri, ut perfectum admittat. Nec enim paleficiui, horrefcui, dicimus, per aliam tamen transfigurationem, hæc uerba quidam declinare consueuerunt, ut palefco palefactus sum, liquefco liquefactus sum, quam uis quidam ad perfectum inchoatiuum uenerint, modo primitiuo, ut horrefco horrtui, ex co, quod est horreo. Nec tamen omnia inchoatiua habent primam positionem. Albesco enim non habet albeo, licet figuranter. Virgilius. Campiq; ingentes ossibus albert. Item putrefco, grandefco, siluelco, uilefco, brutefco, iuuenefco non habet iuueno. Nam lenefco, & teneo apud antiquos dicebatur. Vnde & Catullus. Nunc recondita senet quere. Deducuntur item inchoatiua a neutris uerbis & appellatombus. Ex uerbis, ut caleo, calefco, deliteo, delitelco, frondeo, frondelco, floreo, florifco. Et sunt hæc, quæ a perfecta forma ueniunt. Sunt item, quæ originem suam non habent, ut consuefco, conquefco. Sunt quoque alia inchoatiuis similia, quæ inchoatiua non esse temporu consideratione pernoscuimus, ut compelfco compelfco. Ex appellatombus quoq; sic, ex agro est arefclit, ex igne ignefclit, ex flama flamefclit, ex diuis diuefclit, ex herba herbefclit. Sed hæc, q̄ de appellatiuis deriuant, perfecta si habent omnino. Errant pleriq; q̄ dignoscere q̄rit iteratiua ab inchoatiuis. Quædam sunt, quæ utramq; speciem admittit, hiare iteratiui, inchoatiui hifcere, principale eorū est hio. Itē laplor iteratiui, inchoatiui labatco, principale eorū labor. Error igit̄ hoc modo corrigi, cuiuscunq; fuerint ordinis uerba in figura inchoatiui collata, erūt cõiugationis dumtaxat tertie. Iteratiua uero cum admittunt speciem, erunt ordinis tantum modo primi. Hactenus de inchoatiuis, deinceps de iteratiuis. Iteratiua, siue frequentatiua est uerborum qualitas, quæ assiduam in agendo uim habet, unde & appellationem subit, quoniam frequenter agendi uerac affectum, uel ut merso mersas, idest sapius mergo. Item exerceo & exerceor, perfectum exercui, & exercitus sum, dicimus, hoc iteratur, hoc pacto, exercito & exercitauit, idest assidue exerceo. Item exercitor exercitatus sum, idest assidue exerceor. Item habeo, & habito dicimus, ut apud. Neauum in dementibus. Anima paulitillu in me habitat. Item adeo adis hoc iteramus, achto aditas distitantes. Item in eo inuis, & mito dicimus, ut pacuius in Antiopa. Loca horrida inuitas. Similiter halare & halitare. Ennius illustris. Sublime iter quadrepedantes flammâ hiantes, hietare & hietare ueteres dixerunt. plautus. Si qua forte conito est, ubi cum hietare nondum in mentem uenit. C.N. Atticus. xx. Iliados. Ille hiarans herba, moribundo ore. Item Cælius. Sequere metu, qui mihi oscitans, hietansq; restas. Liberius etiam in tauro, passi uo modo enunciant. Hietantur fores pro eo quod est hietant, idest patent. Sunt quædam iteratorum iteratiua, & sæpe in tres gradus deducuntur uerba, quale est, uideo, uisio, & quod est plus uisito. Item curro, deinde curio, et quod est plus, cursico, & hæc uerba cuiuscunq; sint coniugationis, cum iteratiua fuerint, primæ erunt coniugationis, excepto uisio plena tamen iteratione in ordinem primum conserre, ut uisito uisitas. Item in duos tantum sæpe gradus deducunt declinationem, ut uolo, uolito. Sunt etiam frequentatiua de nomine ueniencia, ut patriflat, graciffat, uacillo. Hæc autem iterantur, quæ decorem, & sermonis figuram subire possunt. Meditatiua est uerborum forma, quæ non actus, sed apparatus ostenditur, ut parturio, lecturio, maturio, clurio. Transgressiua uerba sunt, quæ formam suam, idest primæ regula declinationem, seruire non possunt.

Amasfca
maiores.
hiato

Hifcere

Gelo as
LentefcoInchoati
uorum de
clatio
Palefco
palefactus
Horrefco
Albesco
Putrefco
Grandefco
Siluelco
Uilefco
Obutref.
iuuenefco.
Senefco.Cõpelfco
Arefclit
Ignefclit
Flamefclit
Domelco
Horrefclit
HioFrequen/
tatiua

Exerceo

Iteratiua
cõiug. pri
meDiutiua
Meditati
ua
Transgref
siua

possunt. Tempore enim præterito perfecto, specie, tam absoluta, quam exacta, transeunt in formam passiuorum, & deponentium, quæ quidam ideo mixta appellauerunt, sic ab eo, quod est audeo, ausus sum, es, est. Item in exacta specie ausus eram, eras, erat. Item gaudeo, & similia. De defectiua uerborum species est, cum in declinatione uerba deficiunt, nec habent aut omnia tempora, aut omnes numeros, aut omnes personas, aut modos. Hæc in i uocalem exeunt ut odi, cõpi, memini, quæ omnia præsens tempus non habent, nec futurum. Dicimus enim odi odera. Itæcedo quod non habet nisi secundam personam præsentis temporis, & est imperatiui modi. Ambigua uerba dicuntur, quæ o litera terminata, & actiua possunt esse, & neutralia pro significatio- ne dicentis, ut ludo. Si enim significat ludo exerceo, ludo erit neutrale, ut apud Virgilium. Ludere que uellem calamo permisitragressi. Si autem significat deludo, deridendo, erit actiuum, ut ludo illum, et ludor ab illis, ut apud Terentium, Non ludis tu me. Omnia uerba indicatiui modo literis quinq; finiunt. o r e m i. O, ut ludo rut ludor t ut pudet m ut lum, & quæ ex eo componunt, ut possim, adlum. i. ut nou. Coniugationes uerborum sunt tres. Prima est, indicatiui modo tempore presenti, numeri singularis, figuræ simplicis, personæ primæ, uerbo actiuo, & neutrali, aut o litera nullaliter præcedente uocali terminatur, ut amo, aur e, & o, ut eo neo, aut i, & o, ut auo, aur u, & o, ut adiuo. Eadem indicatiui modo tempore præteriti, secunda persona, numero singulari pducta, & f iis terminatur. Passiu quoq; coniugatio prima est, quæ pronuntiatio modo tempore presenti, numero singulari, secunda persona a literam habet primam nouissimam syllaba, ut laudaris. Secunda est, quæ eodem modo, & tpe, et numero, secunda persona, uerbo actiuo, & neutrali e pducta ante nouissimam f terminat, ut doceo, doees. Huius aut coniugationis semp secunda persona una deterior est syllaba, ut doceo doees, sedeo sedes. Hæc enim ut superior, futuro tpe pronuntiatio modo, numero singulari, persona prima bo syllaba finit, ut laudabo, docebo. Secunda quoq; coniugatio passiuo, eodẽ modo, tpe, numero, & persona, iam pducta i iuxta nouissimam syllaba habet, ut moneor moneris. In utraq; coniugatione pronuntiatio modo, futuro tpe, prima persona, per bor syllaba finitur, ut monebor, laudabor. Tertia est, quæ eodem modo, & tempore, & persona, & numero i ante nouissimam f iiam terminatur interdum correpta, interdum pducta, correpta, ut dico dicis, producta, ut aucto audis, h e i ium pductum ubiq; caudat, correpta autem an producta sic, facile perspicimus in indicatiui modo tempore presenti in uocale ro plurali, prima uel secunda persona, ubi sine summa deformitate, aduersus naturam uerba corripuntur produci non possunt, ut legimus legis audimus audis, & utraq; tam producta q̄ correpta, futuro tempore, pronuntiatio modo, numero singulari, persona primæ per am syllabam finitur, ut audiam, dicam. In his tamen duntaxat, quæ cum producta sint secundæ coniugationis formulam, in prima persona seruant, habentq; ante o e penultimam correptam literam, ut eo is, ibo, queo quis, quibo. Tertia coniugatio passiuo uerbi, ita duplex est, ut pronuntiatio modo tempore presenti, numero singulari, persona secunda, aut i productam literam iuxta nouissimam syllabam habeat, ut nutrior nutriris, aut e correptam, ut rapior raperis, legor legeris. Futura autem tempora, pñunciuiui modo, prima persona per ar syllabam finitur, ut rapiar, nutriar, legar. Verba neutralia ad coniugationum speciem uerbum actiuum sequunt. Deponentia, & comuna passiuus coherent. Quædam extra has, nonnulla enim neutralia actiuum sequuntur. Ex his plerumq; uerba anomala uarie declinant necesse est, quæ deinceps ostendentur. Prima coniugationis uerba, promissiuo modo, adiecta ad imperatiuum modum bo syllaba terminantur, ut amabo, cantabo. Primæ coniugationis uerba, infinitiuo modo, siue perpetuo, ad imperatiuum modum, adiecta re syllaba terminantur, ut ama amare, canta canare. In indicatiui modo tempore imperfecto, specie ichoantiua, adiecta ad imperatiuum modum b m syllaba terminantur, ut aua auam. Item indicatiui modo, tempore perfecto, specie absoluta, adiecta ad imperatiuum modum in syl- laba terminantur. Sed conueniendõ sæpe breuitatem appetens a literam subtrahit, & iab u chiui- git, ut tono tonui, intono intonui. Item indicatiui modo, tpe præterito plusq; perfecto, specie exacta, adiectis ad imperatiuum modum ueram syllabis terminant, ut amaueram. Secundæ coniugationis uerba, indicatiui modo tpe præteriti prima persona e litera ante o terminata, ut sedeo, maneo, exco- pto uno uerbo & iis, quæ ex eo cõposita sunt, quæ secundum tertium ordinẽ declinant, eo ueneno Item impatiui modo tpe presenti secunda persona, & litera pducta terminant, ut sedeo sedo, moneo mone. Item promissiuo modo, adiecta ad impatiuum modum bo syllaba terminant, ut sedeo se-

defectiua

ambigua

Verba
oia literis
y. f. m. i
dicat
Coniuga
tionis uer
borumPassiuo
iugatioNeutralia
DeponentiaPris cõiu
gan
Inhibitu
p
prie
Pretenti
pfecti
Pretenti
pfectum
plusq; p
pfectum
Seda cor
nuntio
Impati
secunde

tenerascere, ut Lucretius in ii. Scilicet in tenero tenerascere corpore mentem. Item amo ueteres, inchoatiuo modo, dixerunt amasco. Vnde & amascos amatores dicebant, ut plautus in truculento, lucundulos amascos cetera. Hic hias, ex quo iteratiuum figuratur, hiat, hiatas. Inchoatiuum uero figuratur, hylco hylscis cum dicimus. Sed quiaquam ita le habeant, tamen plus esse uidetur, in eo, quod est hylcere, q̄ hylare. Hiar enim, qui ore patet, uel tacitus tamen, quod in rebus factis animaduerti potest, hylcere uero incipere loqui. Illud præterea nonnullis libuit animaduertere, q̄ actiuis actiua, nonnulla figurata inchoatiua reperiuntur etiam passiuâ, quale est geio gelas, cuius inchoatiuum facit gelalco, quod est incipio gelare. Item cum est lento lentas. Vnde Virgilius. Lentandus remus in unda. Ex hoc, inchoatiuum lentelco facit, ut idem Virgilius. Et picis in morem ad digitos lentelcit habendo. Eiusmodi figuratio parum admittit ex se perfectum, nec conuenit admittere, ut aut possit, aut debeat cum cæteris temporibus, per totam declinationem, uim incipiendi significare. Absurdum est ergo, ea, quæ sunt inchoatiua perfectæ temporis distingere, & mox futurum declinando inchoatiua esse demonstrare. Nec enim potest, cum tota uerbi species inchoatiua dicatur, alia parte finita uideri, ut perfectum admittat. Nec enim paleiciui, horreficiui dicimus, per aliam tamen transfigurationem, hæc uerba quidam declinare consueuerunt, ut palelco palefactus sum, liqueleo liquefactus sum, quamuis quidam ad perfectum inchoatiuum uenerint, mox primitiui, ut horrefco horruî, ex eo, quod est horreo. Nec tamen omnia inchoatiua habent primam positionem. Albeleo enim non habet albo, licet figurantur. Virgilius. Campiq; ingentes ossibus albeant. Item putrefco, grandefco, siluesco, uiluesco, brutefco, iunefco non habet iuueneco. Nam senefco, & leneco apud antiquos dicebatur. Vnde & Catullus. Nunc recondita senet quiete. Deducuntur item inchoatiua a neutris uerbis & appellationibus. Ex uerbis, ut caleo, calelco, deliteo, delitelco, frondeo, frondelco, floreo, floreco. Et sunt hæc, quæ a perfecta forma ueniunt. Sunt item, quæ originem sui non habent, ut consulesco, conulesco. Sunt quoque alia inchoatiuis similia, quæ inchoatiua non esse temporis consideratione perspicimus, ut compelco compelcui. Ex appellationibus quoq; sic, ex agro est agrefcit, ex igne ignefcit, ex flama flamefcit, ex diu diuefcit, ex herba herbefcit. Sed hæc, q̄ de appellationibus deriuant, perfecta non habent omnino. Errant pleriq; q̄ dignoscere q̄rit iteratiua ab inchoatiuis. Quædam sunt, quæ utramq; speciem admittit, hiatate iteratiui, inchoatiui hylcere, principale eorū est hio. Itē lapsor iteratiui, inchoatiui labalco, principale eorū labor. Error igit̄ hoc modo corrigi, cuiuscunq; fuerint ordinis uerba in figura inchoatiua collata, erunt eorū generationis dumtaxat tertia. Iteratiua uero cum admittunt speciem, erunt ordinis tantum modo primi. Hactenus de inchoatiuis, deinceps de iteratiuis. Iteratiua, siue frequentia uel uerborum qualitas, quæ assiduam in agendo uim habet, unde & appellationem subit, quoniam frequenter agendi iterat affectum, uel ut merso mersas, idest sapius mergo. Item exerceo & exerceor, idest assidue exerceo. Item exercitor exercitatus sum, idest assidue exerceor. Item habeo, & habito dicimus, ut apud. Nauium in dementibus. Anima pausillulū in me habitat. Item adeo adis hoc iteramus, adito aditas desitantes. Item in eo inis, & inro dicimus, ut pacuius in Anuopa. Loca horrida inuitas. Similiter halare & halitare. Ennius illustris. Sublime iter quadrupedantes flamma halitantes, hiecare & hiatate ueteres dixerunt, plautus. Si qua forte conito est, ubi cum hiecare nondum in mentem uenit. C. N. Aticus. xx. Illiados. Ille hiarans herba, moibundo ore. Item Cælius. Sequere metu, qui mihi occitans, hietansq; restas. Liberius etiam in tauro, passiuo modo enunciauit. Hietantur fores pro eo, quod est hietant, idest patent. Sunt quædam iteratorum iteratiua, & sepe in tres gradus deducuntur uerba, quale est, uideo, uisio, & quod est plus uisito. Item curro, deinde curso, et quod est plus, cursito, & hæc uerba cuiuscunq; sint coniugationis, cum iteratiua fuerint, primæ erunt coniugationis, excepto uisio plena tamen iteratione in ordinem primum conferre, ut uisito uisitas. Item in duos tantum sepe gradus deducunt declinationem, ut uolo, uolito. Sunt etiam frequentatiua de nomine uenienna, ut patriat, gracillat. Sunt item diminutiua a forma perfecta, ut forbillo, sunt sine origine perfecta forma, ut pitillo, uacillo. Hæc autem iterantur, quæ decorem, & sermone figuram subire possunt. Meditatiua est uerborum forma, quæ non actus, sed apparatus ostenditur, ut parturio, lecturio, maturio, elurio. Transgressiua uerba sunt, quæ formam suam, idest primæ regulæ declinationem, seruare non possunt.

Amascia
matores.
Inchoatio

Hylcere

Gelo as
Lentelco

Inchoati
uorum ut
clinaro
Palelco
palefactus
Horrefco
Albeleo
Putrefco
Grandefco
Siluesco
Uiluesco
Villeo
Obturf.
Iunefco.
Seneco.

Copelco
Agrefcit
Ignefcit
Flamefcit
Domest
Hiofcit
Hio

Frequen/
tatiua

Exerceo

Iteratiua
eorū, pti
me

Diutiua
Meditati
ua
Transgres
sua

possunt. Tempore enim præterito perfecto, specie, tam absoluta, quam exacta, transeunt in formam passiuorum, & deponentium, quæ quidam ideo mixta appellauerunt, sic ab eo, quod est audeo, ausus sum, &c. Item in exacta specie ausus eram, eras, erat. Item gaudeo, & similia. Defectiua uerborum species est, cum in declinatione uerba deficient, nec habent aut omnia tempora, aut omnes numeros, aut omnes personas, aut modos. Hæc in i uocalem exeunt, ut odi, coepi, memini, quæ omnia præsens tempus non habent, nec futurum. Dicimus enim odi oderà. Itæ cædo quod non habet nisi secundam personam præsentis temporis, & est imperatiui modi. Ambigua uerba dicuntur, quæ o litera terminata, & actiua possunt esse, & neutralia pro significacione dicentis, ut ludo. Si enim significat ludo exerceo, ludo erit neutrale, ut apud Virgilium. Ludere que uellem calamo permisit agresti. Si autem significat deludo, derideo, erit actiuum, ut ludo illum, et ludor ab illis, ut apud Terentium, Non ludis tu me. Omnia uerba indicatiui modo literis quinq; finium o r t m i. O, ut ludo r ut ludor t ut pudet m ut sum, & quæ ex eo componunt, ut possium, adium. i. ut noui. Coniugationes uerborum sunt tres. Prima est, indicatiui modo tempore præsentis, numeri singularis, figura simplicis, persona prima, uerbo actiuo, & neutrali, aut o litera i nulla alia præcedente uocali terminatur, ut amo, aut e, & o, ut coneo, aut i, & o, ut auo, aut u, & o, ut adiuuo. Eadem indicatiui modo, tempore præsentis, secunda persona, numero singulari pducta, & i literis terminantur. Passiui quoq; coniugatio prima est, quæ pronuntiatiui modo tempore præsentis, numeri singulari, secunda persona literam habet primam nouissimam syllabam, ut laudaris. Secunda est, quæ eodem modo, & tpe, et numero, secunda persona, uerbo actiuo, & neutrali e, pducta ante nouissimam l terminat, ut doceo, doces. Huius aut coniugationis semp secunda persona una deterior est syllaba, ut doceo doces, sedeo sedes. Hæc enim ut superior, futuro tpe pronuntiatiui modo, numero singulari, plena prima bo syllaba finit, ut laudabo, docebo. Secunda quoq; coniugatio passiuæ uerbi, eodẽ modo, tpe, numero, & plena, hanc pductam iuxta nouissimam syllabam habet, ut moror moreris. In utraq; coniugatione pronuntiatiui modo, futuro tpe prima persona, per bor syllabam finitur, ut morabor, laudabor. Tertia est, quæ eodem modo, & tempore, & persona, & numero tant nouissimam l hanc terminatur interdum correpta, interdum pducta, correpta, ut dico dicis, pducta, ut audio audis, hæc uerbum pductum utiq; custodit, correpta autem an pducta sit, facile perspicimus, in indicatiui modo tempore præsentis in numero plurali, prima uel secunda persona, ubi sine summa deformitate, aduertitur naturam uerba corripit, uel produci non possunt, ut legimus legis, audimus auditis, & utraq; tam pducta q; correpta, futuro tempore pronuntiatiui modo, numero singulari, persona prima per ar syllabam finitur, ut audiam, dicam. In his tamen duntaxat, quæ cum pducta sint secundæ coniugationis formulam, in prima persona seruant, habentq; aut e penultimam correptam litteram, ut eois, iho, queo quis, quibo. Tertia coniugatio passiuæ uerbi, ita duplex est, ut pronuntiatiui modo tempore præsentis, numeri singulari, persona secunda, aut i productam litteram iuxta nouissimam syllabam habeat, ut nutrior nutriris, aut e correptam, ut rapior raperis, legor legeris. Futura autem tempora, pronuntiatiui modo, prima persona per ar syllabam finitur, ut rapiar, ueniar, legar. Verba neutralia ad coniugationum speciem uerbum actiuum sequunt. Deponentia, & comana pas suis coherent. Quædam extra has, nonnulla enim neutralia actiuum sequuntur. Ex his ipsis uerba anomala uarie declinari necesse est, quæ demceps ostendentur. Prima coniugationis uerba, pronuntiatiui modo, adiecta ad imperatiuum modum bo syllaba terminantur, ut amabo, cantabo. Primæ coniugationis uerba, infinitiuo in odo, siue perpetuo, ad imperatiuum modum, adiecta re syllaba terminantur, ut ama amare, canta cantare. In indicatiui modo tempore imparfecto, specie ichonantia, adiecta ad imperatiuum modum hanc syllaba terminantur, ut ama amabam. Item indicatiui modo, tempore perfecto, specie absoluta, adiecta ad imperatiuum modum in syllaba terminantur. Sed consuetudo sepe breuitatem appetens a literam subtrahit, & iab u ditungit, ut tono tonui, intono intonui. Item indicatiui modo, tpe præterito plusq; perfecto, specie exacta, adiectis ad imperatiuum modum ieram syllabis terminant, ut amaueram. Secundæ coniugationis uerba, indicatiui modo tpe præsentis prima persona et litera ante o terminat, ut sedeo, maneo, exeo pto uno uerbo & is, quæ ex eo cõpositi sunt, quæ secundum tertium ordinẽ declinant, eo, ueneco. Item imparatiui modo tpe præsentis secunda persona, & litera pducta terminant, ut sedeo sede, moneo mone. Item promissiuo modo, adiecta ad imparatiuum modum bo syllaba terminant, ut sedeo se

defectiua

ambigua

Verba
oialitens
o finim i
dicat
Coniuga
tionis ut
borumPassiuo
con
iugatioNeutra
DefectiuaPrin
con
iugatio
Infinitiuo
p
p
Preteritũ
i
p
p
Preteritũ
p
p
Preteritũ
p
p
Seda
con
iugatio
Impati
secunde

Futurū
 Infinitiu?
 secunde
 Preteritū
 secunde
 debo. Item infinitiuo, adiecta ad imperatiuum re syllaba, manente productione terminantur,
 ut mane manere, sede sedere. Item indicatio modo, tempore praeterito perfecto, specie ablo-
 ta exacta, interdum retinent formam generis sui, ut uideo, uidi, moneo, monui. Interdum regu-
 lae formam non seruant, sed potius consuetudini, uel euphoniae, q̄ rationi succumbūt. Resolui-
 tur enim in formam passiuorum, & deponentium sic, fit enim ab eo quod est uideo, ausus sum
 es est. In exacta specie, ausus eram eras erat. Item indicatio modo, tempore praeterito imperfec-
 to, specie inchoatiua, adiecta ad imperatiuum modum, iam syllaba terminantur, ut sede sede-
 bam. Sunt quaedam uerba, in quibus tantum imperatiuum modo declinamus, in tertia dūtaxat p-
 sona singulariter, & pluraliter. Item infinitiuo modo praesentis temporis, sunt haec duo. Impera-
 tiuo modo, aue salue, & pluraliter aue salue. Item infinitiuo modo praesentis temporis, aue re
 ut. Volo, & uos & illos similiter saluere, habet hoc uerbum, & aduerbium, cum dicimus salue.
 Tertiae coniugationis uerba, correpto indicatiuo modo, tpe p̄nti, prima persona o lia, nulla alia
 precedente uocali, terminant, quā n̄nulli postremā uocalē corripere oportere contenti, ueluti
 dico, lego, & his similia, sed cur ita facere oporteat, aut quare non, & in ceteris ordinibus idem
 sit obseruandum in animum inducere nequeo, aut, o ut rapio, facio, aut uo, ut induo, irruo. Item
 indicatiuo modo, tpe praesenti, prima persona, aut o lia nulla alia precedente uocali, aut io eodē
 imperatiuo modo, tempore praesenti, persona o lia, precedente consonanti, terminantur, ut lego
 Impatiū?
 tertie
 ut lego lege, peto pete, rapio rape, facio face. Sed admonendum fuit, consuetudinem in his tribus
 uerbis non seruari regulam, q̄ sunt duco, dico facio sic enim dī dic, duc, fac, quae uero uo termi-
 nantur in imperatiuo modo, suam formam retinebunt, ut in duco, induc, irruo, irruo. Item prom-
 issiuo modo, iam syllaba terminantur, precedente aut consonante prima positionis, aut uocali
 Futurum
 terne
 Infinitiu?
 tertie
 Preteritū
 tertie
 Preteritū
 p̄t. tertie
 Impatiū?
 tertie
 ut lego legam, peto petam, rapio rapiam, facio faciam, induo induam. Item infinitiuo modo, ad-
 iecta ad imperatiuum re syllaba terminantur, ut lege, legere, pete petere, rape rapere. Item indi-
 catiuo modo, tempore praeterito, specie absoluta, & exacta, forma regulam non seruant, sed potius
 consuetudine declinantur. Fit enim ab eo quod est lego legi legeram, rego regi rexeram, p̄-
 go pupigi pupigeram, expungo expunxi expunxeram, induo indui indueram. Item indica-
 tiuo modo, tempore praeterito imperfecto, specie inchoatiua, adiecta ad imperatiuum, iam sylla-
 ba, terminantur, precedente consonante primae positionis, aut uocali, ut lege legebam, rape ra-
 piebam, induc inducebam. Omnia autem imperatiua tertiae coniugationis correpta, secunda per-
 sona temporis instantis per e litteram terminantur, corripuntur haec tria dumtaxat, facio fac, di-
 co dic, duco duc, & quae ab his sunt. Dico, addico, addicē praedico praedic, iudico, iudicē. Duco,
 abduco abduc, perduco perduc, seduco seduc. Sed facio, quod i subnotauimus⁹ si praepositionē ac-
 ceperit, ad regulam uenit, ut inficior inficere, efficior efficere, conficior conficere. Sed apud ueteres salua
 est regula, qui dixerunt face, dice, duce, non minus apud Virgilium antiquitatis amantem. Tu
 uolule armari Volcorū edice mamplis. Ratione & competenter, analogia, & consuetudine eru-
 ditiorum. Quoniam imperatiua in omni uerbo, omniq; ordine ex secunda persona finitua deri-
 uantur, amissa s̄. serui uocali litera, ueluti nuntio nuntias nūta, moneo mones mone, munio mu-
 nis muni, unde & eundem accentum tertiare debent, qui est in secunda persona, ut productur.
 In secundo uero ordine, correptum in e. correptam uertitur, & sunt in imperatiuo, lego legis le-
 ge, ita ergo & dico dicis dice, facio facis face, debet declinari, ut duco ducis duce, & ita positum
 Infinitiu?
 io. uerbo
 apud ueteres reperitur. Praeterea in omni ordine, re syllaba adiecta imperatiuis, fiunt infinitiua, ut
 dictum est, quali ama amare, mone monere, muni munire. Item in tertio ordine correpte, scri-
 be scribere. Ita quoq; nisi dice, duce, face, declinatur, ducere, dicere, facere, infinitiuum esse non
 poterit. Praeterea id obseruandum fuit, quod fere in tertio ordine plerumq; ueteres in tertia per-
 sona finitua temporis perfecti, numeri pluralis e. mediam uocalem corripunt, quasi legerunt,
 emerunt, & similia, ut apud Terentium in prologo eunuchi. Postquam adiles emerunt. Tertiae
 coniugationis uerba producta, indicatiuo modo, tempore praesenti, prima persona, aut e & o li-
 teris terminantur, ut adeo adis, prodeco prodis, auti & o, ut adio audis, nutrio nutris. Item ter-
 tiae coniugationis uerba producta, imperatiuo modo, tempore praesenti secunda persona, prima
 Nota re-
 gula d̄ syl-
 labarum
 conu. tria
 i uerbis:
 dicta terminantur, ut adeo adī, nutrio nutri. Item indicatiuo modo, tempore praesenti, prima
 persona cum e habuerit ante o eadem promissiuo modo ad imperatiuum adiecta. bo. sylla-
 ba terminantur, ut adeo adī adibo, prodeco prodi prodisbo. Quae uero. io. eadem promissi-
 uo modo

uo modo am syllaba terminantur ut audio audi audiam, nutrio nutri nutriam. Item in principio modo, adiecta ad imperatiuum re syllaba terminantur, ut ad adire, prodi prodire, nutri nutrire. Item indicatiuo modo, tempore praeterito perfecto, specie absoluta, adiecta ad imperatiuum in syllaba terminantur, ut ad adiu, prodi prodii, nutri nutriui. Sed tamen consuetudo breuita rem appetens u litteram subtrahit, & i ultimam geminat, ut adiu, prodi, nutri. Item quae indicatiuo modo, tempore praesenti, prima persona eo literis terminantur, eadem indicatiuo modo tempore praesenti, specie inchoatiua, adiecta ad imperatiuum bati syllaba terminantur, ut adeo adibam, prodeo prodibam. Quae uero eadem e prope ultima syllaba producta dicuntur, ut audio audiebam, nutrio nutrebam. Sed ueteres haec sine e littera pronunciabant, nutribam dicentes, ut apud Virgilium. Nutribat Tyrusq; pater, pro nutrebat. Item indicatiuo modo, tempore praeterito plusquam perfecto, specie exacta, adiectis ad imperatiuum ueram syllabis terminantur, ut ad adiueram, nutri nutrueram. Sed tamen in omnibus consuetudo euphoniae captans u litteram subtrahit, & i corripit, ut audieram nutreeram. Omnium uerborum, quae o littera terminantur, coniunctio etiam ab optatiuo modo, & coniunctiuo, tempore praesenti duntaxat colligit. Nam si prima est coniugatio, optatiuum, & subiunctiuum in eui syllaba terminatum similiter debet habere, sicut est utinam amem, uel cum amem. Quod si secunda coniugatio fuerit optatiuo similiter, & subiunctiuo am terminatur, ut utinam teneam, uel cum teneam. Tertia uero eodem modo, & tempore in rem, terminari debet, ut est utinam, uel cum legerem. Nam in omni uerbo actiuo, & neutrali, optatiuo, & coniunctiuo modo tempus praeteritum perfectum in rim exire debet, plusquam perfectum in tem. Sed similiter ut in prima coniugatione ne utinam amaueim, & utinam amaui sem. Item in secunda, utinam mouerim, utinam moui sem, uel cum mouerim moui sem, pari modo et tertia, utinam legerim, utinam legi sem, & cum legerim, & cum legi sem. Ab his uerbis o littera terminatis infinitiuis modus tempore praesenti, exire debet in re, perfectum eius in se. Futurum in re, ut est legere, legisse, lectum ire. Verba, quae o syllaba terminantur, indicatiui modi praeteritum imperfectum in bar debent mittere re, perfectum in sim, plusquam perfectum ieram, ut legebar, lectus sum, lectus eram. Ab optatiuo uero, & coniunctiuo, praeteritum perfectum in rer debent mittere, perfectum in sim, plusquam perfectum in sem, ut legeret, lectus sim, lectus essem. Ab his infinitiuis modus, tempore praesenti i debet littera terminari. Praeteritum in esse, futurum in in, ut legi, lectum esse, lectum iri. Amo uerbum absolutum, finitum, actiuum, figurae simplicis, numeri singularis, modi indicatiui, temporis praesentis, personae primae, coniugationis primae, quod declinabitur sic. Modo indicatiuo tempore praesenti. Amo amas amat. Et pluraliter amamus amatis amant. Eodem modo, tempore praeterito imperfecto, specie inchoatiua, amabam amabas amabat. & pluraliter amabamus amabatis amabant. Eodem modo, praeterito perfecto, specie absoluta, amauit amauit uel amasti, amauit. Pluraliter amauimus amauistis uel amastis, amauerunt uel amauerunt. Eodem modo, tempore praeterito plusquam perfecto, specie recordatiua, amaueram uel amaram, amaueras uel amaras, amauerat uel amarat. Pluraliter amaueramus, amaueratis uel amaueratis, amauerant uel amauerant. Futuro tempore, eodem modo, amabo amabis amabit. Pluraliter amabimus amabitis amabunt. Modo imperatiuo, tempore praesenti, ad secundam & tertiam personam amare amare. Pluraliter amemus amemus amate ament. Quidam putant amemus imperatiuum esse pluralem, & primam personam, quod nos hortatiuum appellamus. Eodem modo tempore futuro, amato tu, amato ille. Plr amemus, amatore, amanto uel amantore. Modo optatiuo, tempore praesenti, & praeterito imperfecto, specie inchoatiua, utinam amarem amares amaret. Pluraliter utinam amarem amaretis amarent. Eodem modo, tempore praeterito perfecto, specie absoluta, utinam amaueim amaueis amaueit. Pluraliter utinam amaueim amaueitis amaueirunt. Eodem modo, praeterito plusquam perfecto, specie recordatiua, utinam amaui sem amaui ses amaui se. Pluraliter utinam amaui sem amaui ses amaui se. Eodem modo tempore futuro, utinam ame ames amet. Pluraliter utinam amemus amemus ament. Modo coniunctiuo, tempore praesenti cum ame ames amet. Pluraliter cum amemus amemus ament. Eodem modo tempore praeterito imperfecto cum amarem amares amaret. Pluraliter cum amarem amaretis amarent. Praeterito perfecto, specie absoluta, cum amaueim amaueis amaueit. plurali-

Infinitiu⁹
uolunt.

Eo ibam

Optatiu⁹
Subiunctiu⁹
ctiuusInfinitiu⁹
uolunt in
or.Declina⁹
no uerbo
rum orAmo toy
tam decli
natur

ter cum amauerimus, amaueritis, amauerint. Eodem modo, tempore præterito plusquamperfecto, specie recordatiua, cum amauiſſem, amauiſſes, amauiſſet pluraliter cum amauiſſemus, amauiſſeſtis, amauiſſent. Eodem modo, tempore futuro, cum amauro, amaueris, amauerit. pluraliter, cum amauerimus, amaueritis, amauerint. Modo imperfecto, qui est infinitiuis numeris & personis, tempore præſenti, amare, præterito, amaſſe uel amauiſſe. futuro, amatum ire uel amaturum eſſe. Modo imperfecto, tempore præſenti, amatur. Imperfecto amabatur, perfecto amatum eſt uel fuit. plusquamperfecto, amatum erat uel fuerat. Futuro, amabitur. Modo participiali, amandi, amando, amandum, amatum, amatu. Hæc gerundia ſunt apud quosdam que Probus lupina appellat. participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo, duo, præſentis temporis & futuri, præſentis, ut hic, & hæc, & hoc amans. Futuri, hic amaturus, hæc amatura, hoc amaturum. Notandum in hac tamen coniugatione, quod tertia eius perſona finitiua, temporis perfecti, numeri pluralis, præſep colligit unam ſyllabam breuitatis cauſa, et hoc fere in alio non admittitur ordine, quaſi amantur, appellatur. Amplius ſolet fere in hoc ordine tpe perfecti coniunctiuo, tam ſingulari quam plurali, demum ſyllaba, cum dicunt ueteres, cum amari, amaris, amant. Pluraliter cum amariſus, & cetera. pro eo ſane, quod eſt cum amauiſus. In hac coniugatione, ſecundam perſonam per. as. obſeruaſis, ut amo, amas. In futuro primam perſonam in bo, ut amabo. Imperatiuo modo ultimam habet detractam. ſi. ama, cui impones. re. infinitiuo, ut amare. Amor uerbum finitiuum abſolutum, figuræ ſimplicis, numeri ſingularis, modi indicatiui, temporis præſentis, perſone primæ, modo indicatiui, tempore præſenti, amor, amaris, amatur. Pluraliter amamur, amamini, amantur. Eodem modo præterito imperfecto, ſpecie inchoatiua, amabar, amabaris, amabatur. pluraliter, amabamur, amabamini, amabantur. Eodem modo tempore præterito perfecto, amatus ſum eſt pluraliter amati ſumus eſtis fuerunt uel fuere. Eodem modo, modo plusquamperfecto amatus eram eſtis erant. pluraliter amati eramus eſtis erant. Vltiore modo, amatus fueram fueras fuerat. pluraliter amati fueramus, amati fueratis, amati fuerant. Eodem modo, tempore futuro, amabor amaberis uel amabere amabitur. pluraliter, amabimur amabimini amabuntur. Modo imperatiuo tempore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, amare ametur. pluraliter amentur amamini amentur. Futuro, amator tu, amator ille, pluraliter, amemur, amaminor, amantor. Modo optatiuo tpe præſenti, & præterito imperfecto, utinam amarer amareris, uel amarere amaretur. pluraliter utinam amaremur amaremini amarentur. Eodem modo, tempore præterito perfecto utinam amatus ſim ſis ſit, pluraliter, utinam amati ſimus ſitis ſint. Vltiore modo, utinam amatus fuerim fueris fuerit pluraliter, utinam amati fuerimus fueritis fuerint. Eodem modo, tempore præterito fueris fuerit pluraliter, utinam amati fuerimus fueritis fuerint. Eodem modo, tempore præterito plusquamperfecto, utinam amatus fuiſſem, fuiſſeſtis, fuiſſent. Vltiore modo, utinam amatus fuiſſem, fuiſſeſtis, fuiſſent. Eodem modo, tempore futuro, utinam amem, ameris, amerit. pluraliter, utinam amemur amemini amentur, & cetera. Eodem modo, tempore futuro, utinam amem, ameris, uel amere ametur. pluraliter, utinam amemur amemini amentur. Modo coniunctiuo tempore præſenti, cum amem, ameris, uel amere, ametur. pluraliter cum amemur amemini amentur. Eodem modo, tempore præterito imperfecto, ſpecie inchoatiua cum amarer & c. Eodem modo tempore, præterito perfecto, ſpecie abſoluta, cum amatus ſim. Vltiore modo, cum amatus fuerim. Eodem modo, tempore præterito plusquamperfecto, ſpecie recordatiua, cum amatus fuiſſem, fuiſſeſtis, fuiſſent. Eodem modo, tempore futuro, cum amatus ero. Vltiore modo cum amatus fuero. Modo perpetuo, qui eſt infinitiuis numeris & personis, tempore præſenti, amari, præterito amatum eſſe uel fuiſſe. Futuro, amatum iri, uel amandū eſſe. Modo perſonaliter, amatur, præterito imperfecto, amabatur. præterito perfecto, amatum eſt uel fuit. præterito plusquamperfecto amati erat uel fuerat. Futuro amabitur. Modo participiali amandi, amando amandum, amatum amatu. Sed apud quosdam hæc gerundia ſunt, que Probus lupina appellat. participia trahuntur ab hoc uerbo paſſiuo duo, præteriti temporis & futuri, præteriti, hic amatus futuri, hic amandus. Actiuo uerbi regulam, neutrale uerbum ſequitur paſſiui, commune, & deponens. Doceo uerbum abſolutum, indicatiui modo dictum, ſignificationis actiue, coniugationis ſecundæ, numeri ſingularis, figuræ ſimplicis, temporis inſtantis, perſone primæ, quod declinabitur ſic. Doceo, docebam, docui, docueram, docebo. Imperatiuo modo

Amaſ im
perſonale d
clat totū
Partici
pia ab ſo

Præteritū
primæ ſin
copari

Amor to
tū declinat

Partici
pia ab
amer

Doceo d
clinat
totum

modo tempore presentis, ad secundam, & tertiam personam, doce, doceat. Pluraliter, doceamus, docete, doceant. Futuro, docero tu, doceto ille. Pluraliter, doceamus, docetote, docento. Optatiuo modo, tempore presentis, & praterito imperfecto, persona prima, utinam docerem, docuisssem, doceam. Coniunctiuo modo, tempore presentis, cum doceam, docerem, docerim, docuisssem, docuero. Infinitiuo modo numeris, & personis, tempore presentis, docere, docuisse, doctum ire. participia trahuntur ab hoc uerbo actiuo duo, presentis temporis, & futuri, presentis docens, futuri docturus. In hac coniugatione obseruabimus participia, cum ceterarum coniugationum fere pares uerbis habent syllabas, hæc minus una syllaba declinantur, uelut mo neo nonens sedeo sedens, & similia. In hac coniugatione non est reperire ullum uerbum in postrema parte geminari, sed a prima tantum, quale est mordeo momordi, quare errant, qui dicunt, prandeo prandidi. Docetor uerbum absolutum, indicatiuo modo dictum, significatiouis passiuæ, coniugationis secundæ, numeri singularis, figuræ simplicis, temporis instantis, personæ primæ, quod declinabitur sic. Docetor, docebar, doctus sum, doctus fui, doctus eram, doctus fueram, docebor. Imperatiuo modo, ad secundam, & tertiam personam, docere, doceatur. pluraliter, doceantur docemini docentor. futuro docetor tu, docetor ille. Pluraliter doceamur docemini, docentor. Optatiuo modo, tempore presentis, praterito imperfecto, utinam docerem, & cætera. Eodem modo, tempore praterito, perfecto, & plusquamperfecto, utinam doctus essem, & ulteriore, doctus fuisssem. Eodem modo, tempore futuro, utinam docerem. Coniunctiuo modo, tempore presentis, cum doceam, docerem, doctus sim, uel fuerim, doctus essem, uel fuisssem. futuro cum doctus eris. Et ulteriore, cum doctus fuero. Infinitiuo modo numeris, & personis, tempore presentis, doceri, praterito, doctum esse, futuro, doctum iri. Gerundia, uel participalia docendi, docendo, docendum, doctum, docti. participia trahuntur ab hoc uerbo passiuo, duo, praterito temporis, & futuri presentis, doctus, futuri, docendus. Auditor uerbi, absoluti indicatiuo modo dicti, coniugationis passiuæ, coniugationis tertie, numeri singularis, temporis instantis, quod declinabitur sic. Audio, & passiuæ audio, audiebam, passiuæ audiebar, audi, & audiui. passiuæ auditus sum, auditus fui, audieram, & audieram passiuæ auditus eram, auditus fueram, audi, & audiui. Imperatiuo modo, tempore presentis, ad secundam, & tertiam personam, audi, & audiui. pluraliter audiamus, audite audiant. Et passiuo audire audiatur, pluraliter audiamur, audimini, audiuntur. Futuro auditu tu, auditu ille. pluraliter audiamus auditote, uel audiuntote. futuro audietur tu, audietur ille, pluraliter audiamus, audiuntur. Optatiuo modo tempore presentis, & praterito imperfecto, utinam audirem, & in passiuo, audirer. perfecto & plusquamperfecto, audissem, uel audissem, & passiuo auditus essem uel fuisssem. Futuro utinam audiam. & passiuo audiar. Coniunctiuo modo tempore presentis, cum audiam, & passiuo cum audiar. Imperfecto, cum audirem, & passiuo cum audirer. perfecto, cum audierim, & ueteres audierim passiuo, cum auditus sim & fuerim, plusquamperfecto, cum audissem, & audissem. passiuo, cum auditus essem uel fuisssem. Futuro, cum audiero, et audiero. passiuo cum auditus eris uel fuero. Infinitiuo modo numeris, & personis audire, passiuo audiri. praterito audisse, uel audissem, passiuo auditis esse uel fuisset. Futuro auditum ire, passiuo auditum iri. Impersonali modo, auditur, audiebatur, auditum est, auditum fuit, auditum erat, auditum fuerat, audietur. Gerundia, uel participalia, audiendi, audiendo, audiendum, auditum, auditu. participia trahuntur a uerbo actiuo duo, presentis temporis, & futuri. presentis temporis, audiens. Futuri, ut audieturus. Et a passiuo duo, prateriti, ut auditus. Futuri, ut audiendus. Lego, legor uerba absoluta, indicatiuo modo dicta, significatiouis actiuæ, & passiuæ, coniugationis tertie correptæ, numeri singularis, figuræ simplicis, temporis instantis. personæ primæ, que declinabunt sic. Lego legor. Imperfecto, legebam legebar perfecto, legi lectus sum uel fui, plusquamperfecto, legeram lectus eram uel fueram. Futuro, legam legar. Imperatiuo modo tempore presentis ad secundam, & tertiam personam, lege legar. pluraliter legamus legit legant, & passiuo legere legatur. pluraliter legamur legimini legant. Futuro legito tu, legito ille. pluraliter legamus legitote legant, uel legunto. Et passiuo legitur legitur. pluraliter legamur, legimini, leguntur. Optatiuo modo, tempore presentis, utinam legerem legerer. perfecto & plusquamperfecto, legissem, & lectus essem uel fuisssem. Futuro utinam legam legar. Coniunctiuo modo tempore presentis, cum legam legar, imperfecto, cum legerem legerer, perfecto, cum lege

Participi
a secunde
minus una
syllaba
uerbis hie

Docetor

Auditor
Auditor
totam d
clinatur

Auditor i
person.

Legor to
tu declinat

rim, lectus sum & fuerim, plusquam perfecto, cum legissem, lectus essem, uel fuissem. Futuro, cum legero, lectus ero, uel fuero. Infinitiuo modo tempore presentis, legere legi. Præterito, legisse lectum esse, uel fuisse. Futuro lectum ire, & lectum iri. Impersonali modo, legitur, legebatur, lectum est & fuit, lectum erat & fuerat, legetur. Gerundia uel participalia, legendi, legendo, legendum, lectum, lectu Participia trahuntur ab his uerbis, quatuor actiua, duo presentis temporis & futuri, legens & lecturus. Passiua duo, lectus & legendus. In tertia coniugatione correpta nonnulla continent uerba prima positione postremam uocalem litteram corrumpere oportere, ueluti dico, lego, & his similia, cur id facere oporteat, aut quare non, & incertis ordinibus sit obseruandum, non est inuenta ratio. Secunda coniugationis, temporis instantis. Gaudeo. Pluraliter gaudemus. Gaudebam. Pluraliter gaudebamus. Gaudius sum es esse, & fui fuisi fuit. Pluraliter gauisi sumus fuimus, elis fuisi, sunt fuerunt. Eram fueram, eras fueras, erat fuerat. Pluraliter gauisi eramus fueramus, eratis fueratis, erant fuerant. Futuro gaudebo. Modus imperatiui, temporis instantis, gaude gaudeat. Pluraliter gaudeamus gaudeate gaudeant. Futuro, gaudeo tu, gaudeo ille. Pluraliter gaudeamus, gaudeatote, gaudeant, gaudento. Optatiuo modo instantis, utinam gaudeam gaudeamus, gauderem, gauderemus. Gaudius sim sis sit, gaudius fuerim fueris fuerit, simus sitis sint, fuerimus fueritis fuerint. Plusquam perfecto, gaudius essem esses esset, fuissem fuisses fuisset, essemus essentis essent, fuissemus fuissetis fuissent. Futuro, utinam gaudeam gaudeamus. Subiunctiua similiter declinantur, præterito. Nam subiunctiuorum futuro, cum gaudius ero uel fuero, eris uel fueris, erit uel fuerit. Infinitiua, instantis, gaudeo, præteriti gaudisum esse uel fuisse. Futuro, gaudium ire, gaudisurum esse, & gaudium iri. Participia secundum formam quidem actiuam, presentis & futuri, secundum autem formam passiua, præteriti tantum, instantis hic & hoc & hoc gaudens. Futuri gaudisurus gauditura gaudisurum, præteriti gaudisus gaudisum, & similia. Ordinis secundi, soleo solitus sum, audeo, ausus sum, sed soleo futurum omnino non habet, qui habet utrum præteriti. Tertia coniugationis instantis, fido fids fidet. Pluraliter, fidemus fiditis fidunt, fidebam fidebas fidebat. Ita perfecto, filius sum es est, fui fuisti fuit. Pluraliter, filii sumus elis sunt, fuimus fuistis fuerunt, eram eras erat, fueram fueras fuerat. Pluraliter, eramus eratis erant, fueramus fueratis fuerant. Futuro fidam fides fidet. Pluraliter fidemus fidetis fidet. Imperatiuo, instantis, fide fidat. Pluraliter fidamus fideite fidant. Futuro, fideo fideat. Pluraliter, fidamus fidetote fidunt. Optatiuo modo, instantis, utinam fidam, fidas fidat. Pluraliter, utinam fidamus fidatis fidant. Imperfecto, fiderem fideres fideret, perfecto, filius sim uel fuerim plusquam perfecto, filius essem uel fuissem. Futuro, utinam fidam. Subiunctiuorum futurum, cum filius ero uel fuero. Infinitiuo, instantis fidere. Præteriti, fidam esse uel fuisse. Futuro, fidam ire, fidisurum esse, & fidam iri. Participia actiua, instantis, & futuri, Passiua præteriti tantum. Instantis, ut hic & hæc & hoc fidens. Futuri fidurus fidura fidurum, præteriti fidus fidi fidura, & que ab his infido difido, productæ coniugationis tempus instantis, non sit sit pluraliter simus sitis sunt. Imperfecto fiebam fiebas fiebat, perfecto, factus sum & fui, factus eram & fueram. Futuro fiam. Imperatiuo modo si fiat pluraliter fiamus site fiant. Futuro fito fito esto, pluraliter fiamus estote fiant, & sunt. Optatiuo, instantis, utinam fiam fierem, factus sim uel fuerim, factus essem uel fuissem. Futuro utinam fiam. Subiunctiuo futurum, cum factus ero & fuero. Infinitiuo, instantis fieri, pro factum esse & fuisse. Futuri factum iri et ire, participia actiua instantis & futuri, passiua præteriti tantum. Instantis, ut hic & hæc & hoc fiens. Futuri facturus factura facturum, præteriti factus facta factum. Supina fiendi fiendum, & que ab his patesho, calesho, madesho, expergesho, mansuesho, liqueho, assuesho, areho, & que hoc terminantur. Infinitiuum huius uerbis, quod est fieri per se fieri, cum omnia uerba actiua uoce illata, in e faciant, ueluti am, ire, docere, inuicere. Verba temporibus confusa, instantis temporis, meminim meministi meministi, imperfecto memineram. Futuro meminero. Imperatiuo instantis, non habet futuro memento, pluraliter memementote. Optatiuo instantis, & imperfecto, utinam meminere, perfecto meminere, plusquam perfecto meminissem, futuro meminierim. Subiunctiuo futurum meminero. Infinitiuo præteriti temporis tantum meminisse participia non habet, & cetera similiter. Noui odi pepigi, hæc tria ne imperatiuorum quidem habent omnino, cum etiam in eo, quod est meminim, futurum tantum sit, & hoc in secunda persona duntaxat. In his uerbis

Gaudeo
declatur
tutum

Fido acti
nat totu

Fio acti
turtoti

Memini
decli

Noui
Odi

in quibus

in quibus notauimus imperatiua deficere, quæ sunt noui, meminî, pepigi, odi, cœpi. Grammatica inducit imperatiua hoc modo. Dicunt enim omnia imperatiua tribus modis intendi posse, ut dic dicaris, & ita distinguunt, dic ex eo, quod est regulæ solite, quam in declinatione obseruauimus. Dicaris autem, & dixeris per defectionem, ut sic, fac dicaris, fac dixeris, quorum alterum est optatiuum instantis, & futurum idem. item subiunctiuorum instantis, quod est dicaris. Alterum subiunctiuorum futuram, siue præteritum perfectum, quod est dixeris. Ergo imperatiua uolunt uerbis, quæ præpositum assignant, quæ non habere obiectum, ut meminî, quod figuratur ira, sic meminîs, quod ipsum etiam in omnibus uerbis potest quamuis imperatiua habuerint sua, uelut ames, ut sic, fac ames, et amaueris, ut sic, fac amaueris, si militer fac doceas, fac docueris, fac uincas, fac uiceris. Item munias, munieris. Præponuntur autem imperatiuis alia multa, uelut rogô, peto, uolo, moneo, qua solent horrore, id est facias, dicas. Declinationes eorum uerborum inferimus, quæ uidentur etiam ipsa defectiua esse. & ambigue declinari. Instantis. Volo, uis, uult, uolumus, uultis, uolunt. Imperfecto, uolebam. Perfecto, uolui. Plusquamperfecto, uolueram. Futuro, uolam. Imperatiuo instantis, fac uelis. Pluraliter, uelimus, uelitis, uelint. Futuro, uelito, uelint. Pluraliter, uehimus, uehitote, uehitis. Optatiuo instantis, utinam uelim. Imperfecto, utinam uellem. Perfecto, uelim. plusquamperfecto, uoluissim. Futuro, uelim. Subiunctiuo futurum, cum uoluerô. Infinitiuo instantis, & præteriti tantum, iustans, uelle. præteriti, uoluisse. Participia instantis tantum, hic & hæc & hoc uolens. similiter, ut uolo, uolo, quamquam etiam circa hæc imperatiua similiter obseruari debemus, secundam annotationem præcedentem. Sunt qui ita dicunt, malis, uolîs, malim, malis, malit. Optatiuo, utinam nolim nolîs nolit. Verbum actiuum finitum tertie coniugationis. Tollo, perfecto, substulî plusquamperfecto, substulerim. Futuro, tollam. Imperatiuo, tolle, tollat. Pluraliter tollimus, tollite tollant. Futuro, tollito tollito. Optatiuo, utinam tolle rem, tolleres, tolleret. Præterito perfecto, substulerim. plusquamperfecto substulissim. Futuro, tollam. Subiunctiuo cum tollam, futuro substulero. Infinitiuo tollere præteriti substulisse futuro, substulatum ire, uel substulaturum esse. Participia instantis, tollens. Futurum, substulaturus. Gerundia, tollendi, tollendo, tollendum. Passiuum declinatio ita. Tollor. Imperfecto, tollebar perfecto, substulatus sum, uel fui. plusquamperfecto, substulatus eram uel fueram. Futuro, tollar. Imperatiuo, tollere, tollatur. Pluraliter, tollamur, tollimini, tollantur. Optatiuo, utinam tolleret præterito perfecto, utinam substulatus sim, uel fuerim, plusquamperfecto, substulatus essem uel fuissim. Futuro, utinam tollar. Subiunctiuo, cum tollar. Futuro, cum substulatus ero uel fuerô. Cætera ut in optatiuo. Infinitiuo, tolli, perfecto, substulatum esse. Futuro substulaturum ire. Participia præteriti, substulatus. Futuri, tollendus. Synonyma, substulatum substulati. Verbi corrupti alia declinatio, temporis instantis. Sum esse. Imperfecto, eram. Perfecto, fui. plusquamperfecto fueram. Futuro ero. Imperatiuo instantis, es sit. Pluraliter, simus esse sint. Futuro esto esto. Pluraliter, simus, estote, & sunt. Optatiuo instantis temporis, sim sis sit. Imperfecto, essem. Perfecto, fuissim. plusquamperfecto fuissim. Futuro sim. Subiunctiuo futuro, cum fuerô. In cæteris, ut in optatiuo. Infinitiuo instantis, esse. Perfecto, fuisse. Futuro, fore, futurum esse & futurum ire. Participia futuri tantum, futurus, & quæ ab eo composita sunt, ut posse, adsum, præsum, desum, absûm, intersum, prosum, supersum. Sed hæc duo habent participia instantis etiam. Nam præsum presens, absûm abtîs dicimus inter hæc, quæ cum uerbo reponuntur, hoc solum pessum non potest uideri, facit enim perfectum potui, cuius declinationem inferimus instantis. pessum potes potest. pessum potestis possint imperfecto, poteram. Perfecto potui. plusquamperfecto, potueram. Futuro, poterô. Imperatiuo instantis, possis possint. Pluraliter, possimus poteste possint. Futuro, potestis, possit, pluraliter, potestote possint & possunto. Optatiuo instantis, pessim, pessis, potuerim, potuissim. Possim. Subiunctiuo futuro, cum potuerô. Infinitiuo instantis & præteriti tantum, futurum non habet, instantis posse præteriti potuisse. Participia instantis tantum, futuri non habet, instantis, hic & hæc & hoc potens. Sed quidam dicunt participia instantis qui semper tempore habere. Nam potens nomen est. Eo is it. pluraliter imus itis eunt. Imperfecto ibam. Perfecto iussit, imus itis uerunt, uel iere. plusquamperfecto ieram. Futuro ibo. Imperatiuo instantis ite pluraliter eamus ite eunt. Futuro ito eat. pluraliter eamus itore eunt & itunto. Optatiuo instantis, utinam eam irem iussim eam. Subiunctiuo cum iero. Infinitiuo instantis, ire &

Pepigi
CœpiSubiecti
uº potum
peratiuoVolo de
clinaturTollo de
clinaturToller
clinaturSum de
clinaturSum cõ
positaPessu de
clinatur

Eo decli

- Eo cōposita** iturum esse. participia instantis, hic & hæc & hoc iens, futuri, iturus, & quæ ab eo composita sunt, prodeco, exeo, circumeo, præeo, abeo, exeo, in eo, ueneo, subeo, adeo, nequeo, pereco, transeo, prætereo, anteo, prodeuntem, subeuntem dicimus, non prodentem, non abientem, subientem, alioquin peccamus. Verbum impersonale itur a me, a te, ab illo, a nobis, a uobis, ab illis, in tem, plusquamperfecto iturum est, plusquamperfecto itum erat, futuro ibitur. Imperatio instantis, eatur. Optatio instantis, utinam eatur, imperfecto iretur, plusquamperfecto itum esset uel fuisset, Futuro eatur. Subiunctiuo instantis, cum eatur, imperfecto iretur, perfecto itum sit uel fuerit, plusquamperfecto itum esset, uel fuisset. Futuro itum erit, uel fuerit. Infinitiuo temporis instantis in, perfectio itum esse. Futuro itum in, participia non habet. Verbum corruptum actiuum, instantis temporis. Fero fers fert pluraliter ferimus fertis ferunt. Imperfecto ferebam ferebas ferebat, perfectio tulit, plusquamperfecto tuleram, Futuro feram. Imperatio instantis, fer ferat, feramus ferite ferant. Futuro ferito, ferito ille, feramus fertote ferant & ferunto. Optatio instantis, & præterito imperfecto ferrem, perfectio tulerim, plusquamperfecto tultissem. Futuro feram. Subiunctiuo, futurum cum tulerio. Infinitiuo instantis ferre, præterito tultisse. Futuro latum ire, & laturum esse. Impersonali instantis fertur. Imperfecto ferebatur, perfectio latum est, & fuit, plusquamperfecto latum erat, & fuerat, futuro feretur. Gerunda ferendi ferendo ferendum, latum latu, participia instantis temporis, hic & hæc & hoc ferens, futuru laturus, & quæ ab eo composita sunt, ut differo, affero, profero, præfero, effero, differo, confero, antefero, aufero, infero, suffero, passiuum Ferror, feris, fertur, ferimur, ferimini, feruntur. Imperfecto ferebar, perfectio latus sum & fui, plusquamperfecto latus eram & fueram. Futuro ferat fereris. Imperatio modo, ferre feratur. Futuro, fertor. Optatio, utinam ferret, perfectio, latus sim & fuerim, plusquamperfecto, latus essem & fuisssem. Futuro, utinam ferat. Subiunctiuo, cum ferar. Futuro, cum latus ero & fuero. Infinitiuo, ferri, perfectio, latum esse. Futuro, latum in, participia præteriti, latus. Futuri, ferendus. Supina latum latu. Edo, es, est, pluraliter, edimus, edistis, edunt, edebam, edidisti, edidit, ederam, edam. Imperatio, ede edat, pluraliter edamus edite edant, futuro, esto tu, esto ille, uel edat, pluraliter, edamus edite edant, uel edunt. Veretes ede edat edamus edite edant. Futuro edito edat edamus edite edant, uel edunt. Optatio instantis, & imperfecto essem essemus, ut Terentius. De symbeho essemus, perfectio ederim, plusquamperfecto edidissim, futuro edam. Subiunctiuo instantis cum edam, futuro cum edero. Infinitiuo instantis, esse, perfectio, edisse. Veretes edere dicebant, futuro cum ire & elurum esse. Impersonalia instantis, estur dicebatur, edebatur, elum est, uel fuit, elum erat, uel fuerat, edetur. Gerunda edendi edendo edendum, elum elu. Vulgaria sunt participia, edens elurus, & quæ ab edo deriuantur, comedo, ambedo, ueteres declinauerunt, edo edis edit. Cato de Oratore ad filium. Lepus multum somni fert, qui illum edit. Et Virgilius. Nec te tantus edat tacitam dolor, passiuum. Edo. Imperfecto, edebat, perfectio, elus sum & fui, plusquamperfecto, elus eram & fueram, futuro, edar. Imperatio, edere, edatur, futuro editor. Optatio, ederer, elus sim & fuerim, elus essem & fuisssem, edar. Subiunctiuo, cum edar, futuro, cum elus ero & fuero. Infinitiuo, edi elum esse & fuisse, elum in, participia, elus, unde comesus, & comedendus, non comestus & comesturus, ut uulgus existimat, futurum edendus. Supinum elum. pœnitet uerbum impersonale, indicatiuo modo dictum, coniugationis secundæ, numeri singularis, figure simplicis, temporis instantis, quod declinabitur sic. Pœnitet me, te, illum, nos, uos, illos. Imperfectum, pœnitebat. Perfectum pœnituit, plusquamperfectum, pœniteuerat. Futurum, pœnitebit. Imperatio, tempore tantum præsentis, pœniteat. Optatio, utinam pœniteret, tempore præsentis, & imperfecto, Perfecto, pœnituert, plusquamperfecto, pœnituisse. Futurum, pœniteat. Subiunctiuo modo cum pœniteat. Futurum, cum pœnituert. Infinitiuo numeris, & personis, tempore præsentis, pœnitere. Præterito, pœnituisse. Ab hoc impersonali uerbo usurpatum est participium temporis instantis, pœnitens. Quidam autem dicunt. Impersonalia neque actiua, neque passiuua, habere participium. Nam pudens, non est participium, sed appellatio, unde impudens, aliud impersonale. Venitur uerbum impersonale, indicatiuo modo dictum, coniugationis tertiæ productæ, numeri singularis, figure simplicis, temporis instantis, quod declinabitur sic. Venitur a me, a te, ab illo, a nobis, a uobis, ab illis. Imperfecto, ueniebatur, perfectio, uentum est, & ulteriore, uentum fuit, plusquamperfecto, uentum

sto, uentum erat, & ulteriore, uentum fuerat. Futuro uenietur. Imperatiuo temporis tantū præsentis, ueniat. Optatiuo præsentis & imperfecto, utinam ueniretur. perfecto, uentum sit. futuri quæperfecto, uentum esset, & fuisset. Futuro ueniat. Coniunctiuo modo, cum ueniat. Futuro, cum uentum erit, & fuerit. Infinitiuo tempore presenti, ueniri, pfecto, uentum esse & fuisset. Futuro uentū iri. Contingit uerbum ipersonale, indicatiui modi, coniugationis tertie correpta numeri singularis, figure simplicis, temporis instantis, quod declinatur sic. Contingit mihi, tibi, sibi, nobis, uobis, illis, contingebat, contingit, contingeret, cōtinget. Imperatiuo, tempore presenti, contingat. Optatiuo, tempore presenti, & imperfecto, utinam coningeret, perfecto coningerit, plulquam imperfecto contigisset. Futuro contingat. Coniunctiuo modo, tempore presenti, cum contingat. Futuro congerit. Infinitiuo, tempore presenti contingere, perfecto contigisse. Coniugationum omnium uerba. o litera terminata, tempore perfecto in i. literam ultimā mittunt. Amo amari, doceo docui, lego legi. Variantur autem species in prima coniugatione quater. In secūda quinques. In tertia correpta, nouies. In tertia producta, quæ etiam a quibusdam quarta dicitur, quinques. Coniugationis primæ, temporis perfecti, formæ sunt quatuor, quæ mutationem capiunt in hunc modum. prima est, cum maior pars ita cadet, in qua semper inest & in a. abundat syllaba, sicut in supiro sulphurari, & porto portari, & aro arari, simulo simulari, propalo propalari, profano profanari, ameno amenari, uolo uolari, sedo ledari, cauo cauari, in simulo in simulari, in serco sercerari, in sincaro sincerari, manduco manducari, proprie autem quod Græci dicunt, *πρωτερον*, hoc est identidem, quodiaindo. Itaque probus negat recte dici, pisco uel aliquid tenerum manduco, sed potius. Edo, quid scilicet manducamus. quod denti reluctatur. Nam cum dicam. Edo, quid faciam ostendo, cum uero manducatio, non tantum quid faciam ostendo, sed & qualiter faciam, ueteres tamen et in edendi significatione manduco dixere. Vindico, uindicari, hoc uerbum non pro defendo ueteres dixerunt, sed pro animaduerto, & punio, ut Salustius. Vindicatum fui innoxios. Decello decollauit. Hoc uerbum apud ueteres, decipio significat, ut apud plantum. Vna est, quæ decollauit. Item Lucilius xii. Quibus fructibus me decollauit, quæ significatio apud Fenecliam aliter inuenitur, in libro Epitomatum secundum, quem modum C. Iar a piratis captus sit, ut que eos postea cepit & decollauerit. Veteres autem securi casus dicebant. præfoco præfocari. probus quasi nouam necem miratur, angit enim ueteres dicebant, ut Virgilius. Et faucibus angit inhaerens. Lucilius tamen ait. Et suffocare conatur. Inchoauit ab inchoo sic dicendam postea Iulius modestus, quia sit compositum a chao initio rerum, quod Verrius & Flaccus in ultima syllaba aspirandum præbauerunt. Cohaum enim apud ueteres mundum significat, inde subtrahit, inchoare. Tranquillus quoque his assentens, libello suo plenissime a dem inchoatam ita differuit. Similo non dicimus, sed similis est. Sane dixerunt ueteres simulat per. a. hoc etiam Cicero de Republi. Quasi alius assimilare Rempubli. & Virgilius. Formam assimilata Camerata. Secūda forma est, quæ licet antiquitatis, uel consuetudinis a licentia utat, & in i. litera putam definit, nulla duce consonante, ut sono, tonui, crepo, crepui, pisco, pisco, cubo cubui, domo, domui, frico, fricui, uero, uerui, seco, secui, in crepo, in crepui, tono, tonui, cubo, cubui, domo, domui, mico, micui, neco, necui. Verum tamen & necari legimus, ut necus necatus, & in hoc differre uolunt, necui, quasi suffocari, necari, ferro occidi, unde necem eadem appellam. Et adiectis prepositionibus, in tono in tonui, explico explicui. Tertia forma, quæ a litera eximitur, & iteratio syllabæ fit, ut do dedi, sto steti, & adiecta præpositione, exto extui, obsto obstiti, præsto præstiti. Apud antiquos hoc uerbum, pro melius est, ponebatur, aut pro antecedit, aut præbeo significat. Nam in significatione præbeo potius dicebant, nisi quod Salustius ad libro tertio. Vtrum uicem me præstare credis. Et Cato ad Magnium ait. Interempto præstari. Rursum Seneca de officiis. Si ceruicem præstitero ait, pro præbuero. Est autem hodie horum uerborum ista distinctio, ut sit præbeo patientis, præsto facientis, ac perinde præbeo occasione, aut operam, præstiti fidem, ac rem dicimus. Quarta quidem species in i. syllabam definit. Sic tamen ut prior syllaba, quæ in presenti correpta fuerat, perfecto tempore producatur, ut lauo lauans lauui, iuuo iuuui, ad adiecta præpositione adiuui adiuui. Secundæ coniugationis formæ sunt quinque. Prima est, quæ in i. literam cadit nulla duce consonante, ut splendo splendui, niteo nitui, uigeo uigui, floreo florui, emineo eminui, re-

Contingit

Coniugationis primæ forme quatuor in p. perfecto. Aut. pot. pfecto.

Decello .i. duplo

Inchoo

Simulo. Vt pot. p. h. et. pte. diuisa syllab.

Que duplicant in preterito perfecto

Vt syllaba. Coniugationis secundæ forme quatuor in i. preterito p. h. et. non consonante.

neo, tenui, egeo, egui, rubeo, rubui, forbeo, forbui. Cicero in Tusculanarum secundo. Sangui-
nem omnem forbui. Item forpsi apud auctores alios legimus, & adiecta praepositione adhibeo
adhibui, redhibeo redhibui. Secunda forma est, quae prima syllaba correpta, perfecto produci-
tur, ut sedeo sedi, fauceo faui, uoueo uoui, caueo, caui, uideo uidi, neo neuui, fleo fleui, cico cui, ce-
cio accui. Tertia forma est, quae definit in i literam, praepositis consonantibus uariis, sed incep-
tina litera, siue syllaba geminata, mordco momordi, spondeo sponondi, tondeo totondi, pen-
deo pependi. Adiecta praepositione geminato cessat syllaba, ut despondi, detundi, respondi.
Quarta forma est, quae in si syllabam definit, ut algeo alsi, ardeo arsi, hareo harsi, quasi passium
quosq; id uerbum admittit declinationem, inuenimus perfectum tempus, haesus, mulceo mulsi
in patiando autem nullus, & turgeo turfi, urgeo urfi. Quinta forma est, quae extrema syllaba in
xi cadit, ut frigeo frixi, mulgeo mulxi, nugeo ruxi, luceo luxi, augeo auxi, alliceo allexi, sed apud
ueteres alliceo legimus, pelliceo pellexi, iugeo luxi. Duo sane uerba uideo & prandeo, quae nulli
us formae regulam seruant, aut recte excipientur, aut sextam sibi formam uendicabunt, ut uideo
uidi, prandeo prandi. Nam in secundo ordine non est reperire uerbum postrema parte gemina-
ti, sed a prima tantum, quale mordco memorati, quare errant qui dicunt prandidi. Coniugatio-
nis tertiae correpta, temporis praeteriti perfecta forma sunt nouem. Prima quidem est, quae defi-
nit in ui syllabam, sed tamen similitudinem uerberum continet prime coniugationis, id est a ha-
bet ante nouissimam syllabam, ut posco posui, ilerno siraui. Secunda forma in i puram literam
definit, ut alo alui, arguo argui, exuo exui, fremo fremui, molo molui, uoueo uoui, pecco pe-
xui, pono posui, ergo genui, meto melsai, quod quidam exterminant, amicio amicuui, ut Bru-
tis in laudatione Apu Claudia. Quae te toga praetexta amicut, sed Varro sceleris magister am-
fit. Tertia forma est, quae in i quidem literam, appositis uariis consonantibus, sed in-
ceptua littera, siue syllaba geminata, quae in hunc finiturum modum, primam syllabam ite-
rant, ut curro cucurri, disco didici, cano cecim, tango tengi, tendo terendi, pendo pepen-
di, pello pepuli, pungo pupugui, sic ut Cicero. Intellexi quaedam pupugui, sed & prima diei
muis, fallo felli, cado cecidi, cado cecidi, parco peperci, sed & parsi legimus, sicut Terentius.
Ego ne uitam parsi perdere. Plautus. Duorum labori ego hominum parsissem liberi s. Sic etiam
melius ueteres parsi declinant. Nam parsimoniam, non parcimoniam dicimus. Volunt autem
quidam grammatici differre, ut parsi semel quod factum est, significet, peperci autem, & semel, &
sepis. Facit autem participium parsurus futuri, ut ait Varro. Omnia uerba, quae perfecto prima
syllaba iterantur, adiecta praepositione plerumq; desinent iterare, tendo, terendi, pello pepuli, pé-
do pependi, curro cucurri, adiecta praepositione geminato cessabit, intendi, contendi, expuli,
impendi, percursi. Apud auctores autem nonnumquam inuenimus iterari uerbum, quod est excur-
ro excurri. Duo uerba reperuntur, quae iterant etiam admissa praepositione, proculdubio in eo-
dem statu sunt, posco poposci, depecco depeposci, disco didici, edico edidici, addico addidici.
Verba tertiae ordinis, quae iterant tempore perfecto, ex utraq; parte tam prima q; postrema syllaba
geminantur. Prima sic, parco peperci, curro cucurri, cado cecidi. Postrema sic, credo credidi
prodo prodidi, condo condidi, abdo abdidi, indo indidi, trado tradidi, uendo uendididi. Partici-
pium autem futuri uenditurus. Passium autem est ueneco ueniui. Est tamen apud ueteres uenecor
uenditas sum, ut apud Plautum. Ego ne illi uenear. Titianus etiam de agricultura primo. Patre
familias uendacem magis q; emacem expedit esse. Na id melius emat q; uenearur. Cicero causas
decimotertio. Re uendita, iterum empta. Unde manifestum fit uenita non dici, sed aut uenunda-
ta, aut uendita, ut Cicero. Possessiones redimi eas, postea pluri uenditas. Quarta forma est, quae
definit in si syllabam, ut concosco concussi, allido allisi, cudo cusi, sed potius cudi, ut eius com-
positum. Tum primum silicis scinillam excudie Achates, premo pressi, trudo trufsi, rodo rossi,
nubo nupsi, uro ulli, demo dempsi, sed compositum, adimo ademi. Incerta autem est ratio dep-
pte, uel opposite praepositionis, ut cum sit adimo ademi, demo demmi non faciat, sed dempsi,
repro repsi. Inde obrepro obrepssi dicimus, non obrepi. In quo imperiti falluntur. Quinta forma
est, quae definit in xi syllabam, ut ango anxi, frigo frixi, lingo linxi, ungo unxi, mingo mixi, me-
ioimeci, & mixi. Sed meo meis mei dicitur, & mixi, rego rexi, iugo luxi, uergo uerxi, pergo per-
rexi, illicio illexi, negligo neglexi. Sed Aemilius macer. Omnium uestrum neglegerit auctorita-
tem, quod analogie propius, quia & legerit dicimus. Necito nexui, uel nexi. Virgilius, Palmas
amborum

Prat. pi/
ma bicut
Prat. ge/
miatum
Si

Xi

Prandeo
Video

Coniuga-
tis tae
forme no-
uem imp-
fecto pat.

Vi
lo

.I. Cōso-
nante op-
posita

Verba q
geminari
praeterito
adiecta p
positione
n gemiar

Deposco
Edisco

Venecor
Veneror

Vendituf
Si

Adimo
Demo

Xi
Meo mei
mixi

amborum innoxuit armis. Liuius in Odyſſea. Nexabant multas intra ſe monetas, nexiſti retia leſta. Lucilius Satyrarum. Curarum retia nexit. Sexta forma eſt, quæ deſinit in ui. ſyllabam, ut cupio cupiui, ſapio ſapui, & ſapui, peto petui, quæro quaſiui, tero triui, & futuri temporis participium triturus. Septima forma eſt, quæ deſinit in a. quidem literam, ita tamen, ut inſtantis prima correpta perfectio tempore producatur, ut cerno creui, capio cepi, emo emi, fundo ſudi, frango fregi, iaceo iacui & ieci, ſperno ſpreui, ſero ſeui, ſino ſiui, ſino ſiui, relino reliui, ut Terentius. Relin dola omnia, in pariendo, litus facit, ut Virgilius. Lita corpora guttus. Octaua forma eſt, quæ deſinit in i quidem literam, ita tamen ut a ſecunda perſona inſtantis temporis uenire uideatur, ut mando mandis mandi, uerto uertis uerti, ſuſpendo ſuſpendis ſuſpendi, capello capelliſ capelli, uiſo uiſis uiſi. Nona forma eſt, q̄ deſinit in di. ſyllaba ita t̄ ut iteratio media ſyllaba fiat, ut addo addidi, abdo abdididi, condo condididi, indo indididi, ſcindo ſcididi. Hoc autē uerbum & ſi quod ex eo componi poteſt nulli formæ pareat, niſi forte octauam formam circumferimus, id uerbum conſcindo conſcididi, detracta uſu quondam enim conſonante, quare autem præteritum tempus, aut ſyllabis creſcat, aut minuat, aut partit, non eſt inuenta ratio. Cur autem a correptis producatur, ut traho traxi, aut productis corripitur, ut ſto ſtetidi, do dedi, aut utroque producatur, ut flo flauui, aut utroq̄ corripitur, ut iaceo iacui, ſimiliter non eſt inuenta ratio. Sed lectio auctorum obſeruantia ſua non certiores de perfectis militat. Coniugationis tertiæ productæ, quam quidem quartam nominant, formæ ſunt quinque. Prima eſt, quæ deſinit in ui. ut audio audiui, et audiui, ambio ambuiui, & ambui. garrigo garruiui, & garrui. geſtigo geſtuiui, & geſtui. hinc hincuiui hincui, grunnio grunnuiui grunnui, hurrigo hurruiui hurrui, prælagio prælaguiui, & prælagui. Participium futuri tēporis prælagiturus. Secūda forma eſt, quæ deſinit in i litera pura, ut uolo uolui, malo malui, operio operui, operi. Tertia forma eſt, quæ deſinit in ui. quidem ſyllabam ad ſimilitudinem primæ formæ, ita tamen ut illa tantummodo uerba contineat, quæ in prima perſona tempore præſenti e ante o habent literam, & cum ſint tertiæ coniugationis, leuicæ uerbum ſeruiat in prima dumtaxat, ut queo quis quini, neo neui, eo uui, & hinc eorum præpoſitionibus copulantur, ut tranſeo tranſiui, adeo adui, ſubſeo ſubiui, prodeco exui, exeo exuiui. Horum tantummodo uerborum futurum tempus in bo. ſyllabam cadit, & pro his etiam plurima tempore perfectio ueterum uſurpatione. u. penultimam detrahūt, ut tranſiui, adui et cætera. Quarta forma eſt, quæ deſinit in ſi. ſyllabam, ut farcio farſi, ſarſio ſarſi, ſepio ſepſi, ſulcio ſulſi. Quinta forma eſt, quæ deſinit in xi ſyllabam, ut lancio lanxi, iuncio iunxi. Fere apud ueteres uerba tertiæ coniugationis productæ, perfectio indicantur duplici ſyllaba ut ſinebantur, ut adui. Sed nouitas breuitatis cauſa, cuncta permilcunt, quippe lancio lanxi faciebat, ut Pempion^{us} ad Traſeam. Sancie rat inquit, & Caſſius Seuerus. Lege lancium eſt inquit. Item Lucretius. Sancium quandoquidem exat. Nos autem lanxi dicimus. Hæc de quatuor coniugationibus, quæ pertinet ad uerba que analogæ parent, quarum exempla paſſim perſcripta ſunt, nota, quæ ſiquis conceperit animo, non facile labentur, ſunt enim euidenter expoſita. Sunt quædam perfectæ a diuerſis inſtantibus deriuata, ut acuo acui, aceo acui, frigo frixi, lugeo luxi, fulgeo fulxi, luceo luxi, cerno creui, creſco creui, paſco paui, pascio paui, ſiſto ſtetidi, ſto ſtetidi, conſiſto conſiſti, ſero ſeui, tollo tuli, & retuli. Terentius. Huc teruliſtem pedem, toſſo tuli, quod eſt in conſuetudine tuſtuli facit. Eius tamen perfecti inſtant apud ueteres ſuſtollo, pendo pendis, pendeo pendes pependi, comperio comperio comperi. Sed accentu diſcernitur ſenſus, accentu enim acuto proferimus, quoties pro eo accipitur, quod eſt reſcui. Comperio enim facit comperi, quod circumflexu accentu declinat. Quoties pro eo accipitur, quod eſt cum alio peri, comperieram facit. Sunt quædam uerba, quæ habent perfectæ duplicia, ut pango, pepigi, & panxi, pango, pupugi, & punxi, uello, uelli, & uulſi, ſed melius uelli, ut Virgilius. Cineres manes ut reuelli. Idem. Ita de ſtripe reuelli. Item Laberius. Aliqua parte præuullerat, reneo tenui, apud ueteres tenui, timdo tuiudi & tuſſi, explicio, explicui, & explicauit, ut Virgilius. Explicuit legi, ſed explicauit legitimus apud Ciceronem. Sunt quædam uerba, quæ ex una poſitione diuerſos ſortuntur declinationum ordines & ſenſus, quaſi mando, mandas, cum aliquid monemus, mando, mandis, cum denubus quid conſumitur. Quiddam in conſuetudine manduco dicunt. Volo uolās quoties altum iter d moſtrauius, uoio uis quoties uelle quid ſignificamus, fundo, fundis, fundere, fundo, fundas, ſi dare, cōpello cōpelliſ, cōpellere, cōpello, cōpelliſ, cōpelliſ, dico, dicis, dicere, dico, dicas, dica

Vi ſylla

.i.

.i.

Di.

Coniuga
tionis 3^e
te forme
quinque

Vi

i

Vi

Si

Xi

Tollo
Suſtollo

Compio

Verbadu
plicia in ſ
tentoExplicia 3^e
utVerba di
uerſe deli
nationis
Mādo. ſi.
aſi.

Volu. as. uis.	re, prædico prædicis prædicere, prædico prædicas prædicare, pinso pinfas est apud Persium ambi-
Fido. as. is.	guum. O i me a tergo, quæ nulla ciconia pinfit, an pinfat legendum sit. Sed apud veteres reperi-
Copello as. is.	mus n literam additam, et pinfit secundum tertium ordiẽm, ut Ennius. x. animalium. Pinfant ca-
Dico. as. is.	ram genibus huius pfectum pinful, ut apud Pomponium. Cum neque molis molui, neque pal-
Predico as is	mis pinful. Item pinfendus participium erit pinfurus, & pinful, pendo pendis, quasi solio pæ-
Pinfo	nam, ex quo compositum fit sub eodem sensu expendo expendis, & dependo dependis, hinc
Pendo is cs	additur e litera, ut fit secti d' ordinis sub alio sensu, quasi pendo. i. in sublimi sum, cui addit præ-
adolesco	positio potius ordinem ac sensum mutat, quasi suspendo suspendis, quod est actiuum eius pende-
	deo, & enim ego est absolutum, suspendo alium actiuum, pendo per me, suspendor ab
	alio. Adolesco adoleui facit, nam Virgilius sic declinat. Mox cum matura adoleuerit ætas, tamẽ
	adoleui uult quidam in sacrificio dici, & uenire ab eo, quod est adoleo, sed in sacrificio. Actus
	Castus ad Tiberium secido. Adoleuit dixit maximum sacrificiũ integrum anterum adoleuerit
	& in passiuũ significatione adolitus. Occino occini, est enim a cano cecini, & in cõpõsitione am-
Occino	nitit unam syllabam, sed Salustius in primo historiæ dixit. Sensim Metello cornicines occinue
	re. Aio uerbum musicatũ habet declinationem, de cuius imperatuo nonnulli ambigebant, utriũ
Ai	dicitur, ai ut Nruus. An est nata pregnans, uel ai, uel nega. Imperfectum quoq; aiebam aiebas
Salio	aiebat, aiebamus aiebatis aiebant. Salio perfectum suauis enunciatũ uidentur salia, quã saluri, sed
	pleneq; ueterum salui dixerunt, ut Virgilius saluere per utres. Item Lilius ab urbe condita libro
Sino	primo. Neros tamen fuisse uiros, non minus & Cicero pro Milone. Deiecta penula transil-
	uit. Virgilius Desiluit Turnus biuigis. Sino fini, ut Publius de uita lia. Quod si me inuitũ abire
	finisset. Item Scaturus prædium si fini fieri. Melius tamẽ dicitur fini, sicut Varro complexonum
Excello	sexto. Ad morrem non fini me pduens. Item Terentius in Adelphis. Quia non finit egessis.
	Excello crebro legitur apud ueteres, & Cicero de Republica. Excelleunt inquit. idem de orato-
	re. Antecellit, & de diminutione. Præterea similiter conuentione circum cõciliabula antecellunt.
	Vetus tamen Maecr Aemilius Orthogenas secido. Cum laude excelleat omnes. Dicam nunc
Nitor	de his, que r literam finiunt. Nitor uentis perfectio nifus sum, sed ueteres imitantur natus decli-
Nixa	nant ut Virgilius. Finiunt. Niximus abagere dextra. Item Magnus ad iuxta uiribus hastam. Ad iux-
	lati bus uentis, & ad iuxta acuto, detrudant naues scopulo. Melius enim dicimus natus antendo
	& nifi. Enixa enim appellatio est, & ad partum refertur cũ dicimus. Geminos enixa est, ut apud
A'or	Virgilium. Triginta capitũ factus enixa, ut sit enixa uiribus cõtra, enixa partum. Alor aleris salis
Salior	sum. Salustius Arpinia altus. Melius est eni dicere in ita de ambiguitatis gratia altus. Nam & alimẽ
	ta dicuntur. Salior frequẽ uidetur, & tritum, ut per dictũ retulimus apud sit dictũ affirmabim?
	Actus quous pfectus pro quini, hoc modo perfectio tẽpore, salus salia salum dicamus, sed uete-
Salit? i. salitus	res ambiguitatem appellationis uitantes, & analogiam salitus sum dixerunt a positione salo nõ
	salio, ut Varro ad Ciceronem quinto. Vt seruarent fallere. Item antiquitatũ humanag. xy. Mor-
	tuos salant. Seuerus diltraçtos, atq; salitos, et Fauiani? causag. tertio. Cũ caro sallet, est diuinaior
Abcondor	Salustius historiag. quarto. Reliqua cadauera salita. Sallere ergo salita, & pculdubio salie sal de
Deleor	bet. Cuius frequẽs enim perfectum uidetur salitus sum potius q; salitus. Abcondor abconditus,
Offendor	& abconditus melius, quia simplex condor conditus, deleor delitus, & deleris. Cicero ad filium
tus	Cæteris deleris. Varro. Pecorina delite. litera. Caluus ad uxorẽ. Prima epistola in uel delita. Offẽ
	dor ostentus, quomã sit tendor tenus, nam ostentatus est frequẽs, quomã et tẽporibus perfecti
	passiuũ futura participia actiua deriuant, uelut amatus sum amaturus. P. R. uulsi de uita tua. Vni
	ma ostentata est. Item. P. Lucius Cellius ad populum. Ex hoc deriuauit participium, ex hoc me
	spero ostentus, non ostentus. Sed melius ostententus dicimus. Et Lilius. Item p. sigulo ostenta
	missio. Varro rerum rusticag. primo. Lacus optimus humo ostentus, & qua cacephata ui
Expergit	detur deoq; uehiculum tensum dixerunt, non tentum, ne uerbum turpe sonare in sacris. Exper
cor	gitcor experrectus, et expergor expergitus, expergesio expergesfactus, sed is expergitus dicitur q
	excitatus somno spõte uigilat, unde & Lucillus ait. Ergo e somno pueros cum mane expergitus
	clamo, experrectus ait a quierẽ impeditus, unde Salustius. Experrectus somno arreptis armis tu
Fatigos	multũ facere, expergesfactus porro est, qui paluũ homno excitatus, sangor fatigatus sum facit nõ
Fatigat?	seffus, & longe falluntur, qui opinant ex eo fatigo seffus deriuari. Nam seffus appellatio. Dissert
Fessus	aut fatigatus a seffo, ut Varrus ait, q fatigatus, cum qs per alium laborare compellit, ut lassatus
dissentant	seffus

fessus uero cum quis labore defecit, ut lassus. Inferor infertus, & infitus facit. Et tradunt quidam
 infitus arboru, & pomi esse. Infertus hominis, uel aliquid rei. Fallor falltus sum, ut Virgilius. Falsi
 impleuit genitoris amorem, significat. n. qui fallebatur. Educor eductus facit, sed frequentius
 Cicero educatus & educata dixit. Virgilius. Eductum Aegeria lucis Orient orfus sum facit, &
 tam incipientem significat, ut Virgilius. Sic orfus ab alto, q̄ designentem. ut idem. Sic orfus Apol
 lo. Mortalis uisus medio sermone reliquit. Figor ambigue declinat apud ueteres tempore per
 fectio. Reperimus enim fietus & fixus. Scaturus de uita sua. Sagitta inquit confictus. Varro ad Ci
 ceronem fixum ait, & Cicero Academiarum secundo, opera afixa, & Virgil. Si mihi non ani
 mo fixum. Comperior & comperio differunt. Nam comperior e mea opinione colligo, & cõ
 pertum habeo pro explorato, quod uerbum deficit in futurum & iperatiuum. Cõperio est ab
 alio cognosco. Medito & meditor, ut putat Pli. meditare esse secum cogitare, meditari uoce di
 cere. Sunt quedam r litera terminata & diuersa positione deriuata, que eadem fortiumt perfe
 cta, ut pandor panderis exigebat analogia, ut panfus diceremus, sed passus dicimus, ut Virg. Cri
 nibus Iliades passis. Item patior pateris, passus sum, uertor uertoris uersus sum, ut Virg. Versus
 iuuenum terga sangamus & halsa. Item uertor uertoris uersus sum. Virg. Et uersa pultis inscri
 bitur halsa. Melius est. n. tracta intelligere q̄ inuersa. Luxurior in crimine est, ut Cor. Seuerus ait,
 Luxuriantur opes, atq; odia longa grauantur. Luxurio aut in laude, ut Virg. Luxuriosus toris ani
 mosum pestus. Significat. n. non lasciuam mentis, sed habitudinem corporis. S̄ ut alia preterea
 uerba, que adempta una litera, uel addita diuersos fortunantur ordines, quasi metor metaris dici
 mus, cū ad locū refertur, cum dicimus. Castra prope tyberim metatus sum, metatus est. Metor
 metaris ad fructum, ex quo pfectum sit metusum, non metusum. mēsurā enim dicimus, nō me
 tionem, & futuro actiuo metisurus, passiuo metendus. Miseror miseraris primi ordinis accedit li
 tera, & fit secundi quasi miseror misereris. Nostrium nō est referre ueterū exempla, uelsum ut
 cuiq; libido ē, auctoritate eorum, uel ut analogia uti. Omne uerbum quicūq; prepositionē re
 cipit ordinis declinationē facit, uel ut scando scandis, ascendo ascendis, mordo mordes, remor
 deo remordes. Præter ista sapio sapere, adiecta prepositione respicio respire, & fit producti ordi
 nis, sed desipio desipere facit non desipire, cito cire, accio accire, cõcio cõcire, excio excire, do
 dare, addo addere, & alia nōnunq̄ inueniuntur. Figura. n. quicūq; coniugationis imatur. Nam se
 deo cum sit secunde coniugationis accepta prepositione mutatur in tertiam, & facit cõsido, as
 sideo, subsido, quippe cum Virgil. dicat. Considerere ignes, & Teren. Assido accurrunt lerui. Nec
 solum coniugationes uerum et ipsam positionem uerborū cõpositiō mutat, ut calco facit micul
 co, non in calco, uel conculco, (scalpo miculpo, quare gēma scalpta dicendam est, non sculpta.
 Adiecta. n. prepositione facit sculpta, facio, conficio, inficio, latio, desilio, facio, refercio, lapio,
 desipio, frango, infingo, cõfingo, capio, cõcipio, decipio, cõspargo, & dispargo, acio
 conicio, dicio, carpo, decerpor, gradior, ingredior. Sunt quedā uerba, que uerba se appellan
 tur, que & primitiui uerbi declinationem & mutationē & adiectionē literarum capiunt, & in
 hilominus idem significant, interdum uariantur, uelut hęcisso ex eo, quod est hęcero, sed hęc
 uari. Laccessere. n. cõcitare est, facesse o quo fit facessere, hęcedere intelligitur, ut et apud Teren.
 Hic nunc facessit. Item accerlor & per r̄ scribitur arceo, sed interest, q̄a accertere euocare ē, ar
 cessere uero aliquem aculare significat, & ab arceo nascitur. Et. n. alium aculare a maleficiis ar
 cere est. Sunt quedā uerba, que cum cætera declinationem habeant plenā, tempore pfecto desi
 ciunt, & sunt fere hæc, uero, meto, furio. Horū uerborū non facile reperimus tempus pfectū, &
 tamen quod est uero in passiuā declinatione uersus habet, ut apud Senec. in dialogo de imperiti
 uone, uerā templa, & Plau. uerā sparsa. Sunt quedam uerba, que primā personam uelut onas
 ouat, raro r̄ crimus ouo dictum. Item furis furit, raro furio inuenitur, faris fatur, raro for inuen
 tur. Verum in cõpositione, ut apud Caium reperimus effor dictū, roras rorat, uix roro, dans da
 tur, raro dor reperimus. Item inquis inq̄ dicimus, huius uerbi declinatio quis sit tota plena pri
 ma persona longe dissimilis est cæteris uerbis, nec congruens primæ personæ ē cum inquo inq̄
 inquit quarti ordinis uerbi. Item forem fores foret pro eo, quod est essem esses esset, dicitaxat di
 cimus, cætera declinatione deficit. Quæ aut̄ solet, utrū sit positio huius uerbi, & hæc duo
 infinita habeat esse & fuisse, an tertium etiā assumat fore, quod uerbi est apud antiquos, q̄ dice
 bant, suo suas suat, unde Teren. ait. Fors suat, & Virgil. Tros rutulufue suat, in finitū eius fore.

Inferor
 Fallor
 Educor
 Odiator
 Figor
 Cõperio
 Cõperior
 differunt
 Meditor
 Medito
 differunt
 Pandor
 passus
 Vertor
 uersus
 luxurior
 Luxurio
 Metor
 Miseror
 Prepositi
 tionis
 uer
 bis
 Desipio
 Cito
 Conicio
 Accio
 Compo
 sitionis
 uer
 mutandi
 uerba
 Laccesso
 Accesso
 Vero
 metto
 Furio
 Faris fat
 Effor
 Roras at
 Dans tur
 Forem es
 Fuo as

Feruo per
caſi
Nato fieri
ſtati
Tolo
Aucto

Sunt quædam uerba, quæ nequaquam ex ſe deriuatiua habent præterita, utimur tamen præteritis uelut ferio, perfectio ſerui nō dicimus, ſed perculli. Item ſiſto ſteui, uel ſtati, quoniam dupliciter ſi in ſingulis. Item ſeris ſerui, ſerui ſerui nemo dicit, ſed inſanſi, tollo ſubſtuli, quæ nonnulli ex hoc tempore ueniunt perfectum ſecere tuli, quale eſt ex eo, quod eſt ſero tuli, quoniam ſub ſubſtuli ab eo ueniunt proficere, quod apud ueteres reperitur ſubſtollo. Item aſſero atui, quoniam, & ſero totū dicitur, quamquā id perfectum quod eſt atuli ex alio uerbo proficere reperimus, apud ueteres ex eo, quod eſt atollo, ut Nemo in tabellaria. Dorem ad nos nullam attollat. Plautus compoſitum eſſe in Rudente. Villas abſtollas, ut ſit inſtans abſtollo. Sunt utē alia littera terminata, quæ tempus non habent, quoniam ſua perfectio nō habent, uſurpant tamen eiſdem ſignificationibus uerborum perfectio, uelut ueſcor paſtus ſum ſicir, ex eo tamen uenit quod eſt paſcor, uelut ſum nemo dicit. Item arguor cōuictus ſum ſicir, ex eo quod eſt conuincor. Habent autē etiam apud antiquos argurus ſum, angere anxius ſum, anxius autē nomen eſt, quod ſignificat ſollicitus, remiſſe ſcor recedat ſum, medicor medicatus ſum, operior operatus ſum. Sunt etiam uerba, quæ cum ſolitam habeant ceteram declinationem, nihilominus participiis deſciunt, quale eſt timeo, ex hoc uix futurum participium deſcinat. Timitur enim non ſicir reperimus dictum. Item ſio futurum participium non habet. Futurus enim ex eo quod eſt ſum deriuat. Raro etiam inſtans reperimus, ut ſens dicamus, & ſientes. Item tollo tollitur nemo facile dixerit eraditor. Item ſoleo ſoluitur nemo dixit, uix tempus inſtans aſſoleus aſſolentes. Haſtemus de his, quæ participiis deſciunt. Et in ſua ſua ipſi uerboꝝ cōiugatio prima ſit, aut tertia. Item ſecūda ſit, aut tertia, nouitas a uelutiſſe deſciunt. Nam lauo laus nos dicimus, alii lauo lauis, ut Plautus in pſcedulo. Tabellas eas la chrymū lauis, & Virg. Luminis effoſi fluidū lauit inde cruorem. Sed quædam per lauit pro hūme. Et de obſequat intelligi uolunt ſed fruſtra, idem ſignificat quod lauis. Solent in uerbis etiam periores errare incerti uerum cū in fine debeat perferri. Quirio Li. Varro, & Fenella quinquaginta. Eſt autē quæſiſſe gines cecre, aſſentio Virgi. Aſſedere omnes. Cree ad fratrem inquit. Aſſentio Lenuo, ſed & aſſentio. Saluſt. in. Cæſilia alius alii uarie aſſentiebant, lachrymo lachrum, uel nec quæſum eſſe lachrymorū credat, quibus Quid dixerit. Lachrymas cortice mirras, numero muneror, ſed Hora. Muneror te Priape aſſectio, ſed Varro aſſectio eſt regnū bello, ſed Virg. Belluntur Amozens armis. Sed ne præterendo ſingulorum exempla longum faciam, ſatis ſufficiat dixi quid quomodo dici debeat, & ubi poſſit inueniri contrariū. Sunt præterea uerba quædam, quorum poſitionem diuerſam quæ uulgo eſt apud ueteres reperimus. Cui enim dubiū cadit quæ ab uno ab uno dicamus, ueræ apud ueteres ab uno dicitur notauimus, ut Ennius octauo annalium Cerate abnuo, metuo legioibus labem. Idem in Telamone. Ex eo futurus abnuent. Item attingo attingis omni eruditior cōſentio dicimus. Verum reperimus apud nonnullos auctores, quibus eloquentia, & elegantia tributa eſt opinio ſine littera dictum quaſi attingo attingis, ut Pacuinus in medio. Et cuſtoſcite hunc uos, ne quæ cum attular, neue attingat. Item Plautus in Muſtella pia rader. Abſcedite, telis ne attingant. Item hortat quod uulgo dicimus, ueteres nonnulli horit r. Idem in x. Horitor in duperator quaſi ſpecie iteratiua. Habet frequens eſt, apud ueteres plecto ea conſuetudine, qua in ſyllaba cum o cōuertium plautus ut cum dicimꝝ clauſtra, & cloſtra, cauda, & coda, & ſimilia. Pario cum ex hoc dicamus inſinitū parere, apud ueteres parere dictum reperimus, ut apud Ennium. Qua parere ſolet, genus pennis cōdecoratum. Item ridere, pculdubio cum diſcant apud ueteres ridit reperimus dictum. Brutus de patientia. Irridit hōꝝ lachrymas. Item quod nos ſuſpicat, ueteres hoſpicat dixerunt. Claudius octauo hiſtoriarū Hoſpicatur ait. Item quod uulgo obſopio dicimus, ueteres obſopo dixerunt. Cæcilius. Mulierculam ego illam huic deſpondeo ex nato ſilitem obſopam. Oleo oles, apud ueteres olunt. Plautus in Cornelia. Olunt ades arabicas, perinde quaſi oleo olis ſit dicendum. Item noſco noſcis, & huic uerbo paſſiuo ueteres, g littera præponebant, gnoſcit ait Cæcilius, quā & præpoſitione addita agnoſco, & cognofco dicimus. Item eodem modo nonnulli gnoſcit, noui, & gnoſci ueteres formabant. Grunnit porcus dicimus, ueteres grūdire dicebant, ut ſit inſtans grundio. Cæcili. Cruēto ita ore grūndibat miſer. Claudii annalium. xy. Grūndibat grauirer pecus ſuillū. Hinc quoque grūdiles lares dicitos accepimus, quos romulus cōſtituiſſe dicit, in honore, ſerofe, quæ. xxx. pepererat porcos, hoc ita eſt hoc modo aſſimut. Caſſius in ſecundo hiſtoria paſtorū uulguſ ſine contentione cōſentiendo præſecerant. equali impio Remum, & Romulum ita, ut de regno pares inter ſe eſſent.

Veſcor
paſtus
Arguor
cōuictus
Angor
anxius
operior
ſcor
ereco, da
tus
Medicor
Operior
Lauro
Fio
So eo
Laus as
is

Aſſentio
aſſentior

Lachry
mo or
mūero or

Abnuo
is es

Attingo

Horitor
Horitor
idapa or
Parido
Plecto
Parere
Parire
Rid. ut
ridunt
gꝝꝝunt
Obſopio
obſopo
Oleo es
Noſco
gnoſco

Grunnit
Grundio
Grūdiles
lares

sent. Monstrū fit, sus parit porcos. xxx. cui rei fecerūt laribus grūchles. Item uulgo dicim⁹ amplector, ueteres mutauerunt amplecto crebro distitantes, ut *Lam. in Odyssēa*. Vtrū genua amplecti dicit, & alibi. Amplexens, p. amplexans. Est. n. eius qd' ē amplector amplexor amplexeris iterati uū. Ex hoc ergo amplexens nō amplexans fit participiū. Hactenus de his, quæ memoria suppedi rare potuit, nunc referemus de corruptis. Analogia apud nos est p. portio omīssis Græcorū ambagibus, simplici mō tam in uerbis, q̄ in nobis obſuata. In uerbis. Ea uident uerba analogiæ ride re, quæ positionē primā habent, ut in actiua declinatione in o efferant, in passiua r addita, quæ in exemplis coniugationū q̄dem competenter demonstrauimus. Si qua sunt uerba, quæ ab istis thēre pant corrupta dicimus, quū dūm proprio more declinant, ceterorū corrigunt analogiū. Neq; enim est, qui quasi accuso, & moueo, ita sum, ordini aptare possit. Neq; uolo quidem ipsum cor ruptum est, ideoq; secerunt, & priuatiuē declinant. Sunt autē admodū pauca. Sum & quæ ex eo cōposita sunt, adsum, d'sum, absum, possum, præsum, insum, & similia. Item uolo, & quæ ex eo cōposita sunt, nolo, malo, & similia. Item fero, & quæ ex eo cōposita sunt, defero, infero, aufero, & similia. Item edo, & ea quæ ex eo cōposita sunt, comedo, ambedo, & similia. Item odi, noui memini, hæc sunt q̄si corrupta uerba, quæ singula operæ pretium esse opinor p̄censere. Sum uerbum in primis corruptum est, nō tamen p̄pter ceterorū declinationē, sed ipsa positione, quū nul lum i toto sermōe tale est, nisi q̄ ex eo cōposita sunt. Id uerbum, & perfectū eius soler adiungi participio passiuo, & finitiuum p̄fectum significat, quasi amatus sum, amatus fui, & similia. Id uerbum deficit participio instantis t̄pis, ex hoc uerbo cōpositum, & p̄sum, sed adiecit d̄ literam quasi p̄sum p̄des. p̄dest, cætera similiter declinant. Ideo autē nec id tempus participium admit nit instantis temporis. Item possum qd' ex eo cōpositū est t̄ literā admittit quasi posū potes po test. Cætera similiter declinant, nisi q̄ futurū infinitiuum, aut participiū admittit, cū principium eius habeat, ex eo enim quod est sum futurū facit, ex eo qd' est possum p̄sutoris, nihil tale admit tit hoc præsens tempus ens participium. Potens appellatio nō participiū Est. n. quod Græci dicunt *δύναμις*. Cæteraq; ex eo quod est tum cōposita similiter. Possum tamen nonnulli ueteres & passiuā declinatione figurant potestor, & possuntor, & quitor, & q̄tus sum apud nō. uelles ue teres repimus, quod est trisino nīmū, & hanc adnotat nonnulli uetere differentia, ut actiua decli natione ad p̄sonam ferat, q̄si possum ego, potes tu, p̄otille facere, ut q̄si tam plona facis, q̄ est ut fieri possit subtilis annotatio, sed paḡ usitata. Sed quū esse dictum retulim⁹, apud sic dicū affirmabim⁹. Actus sum posuit, pro quō hoc mō. Nam neq; pretio, neq; amicitia, neq; ui impelli, neq; prece quis sum. Idem alibi eodē modo. Vnde oīa perdidici, ac p̄cipi quimē. Cæcilius. Præterea si nō latere q̄tur. Item potestur apud Ennii repimus. Nec retrahi potestur imp̄. Scaturus de uita sua tertio. Poterat etiam sciri possitur distat. Ex eodem etiā potis sic dicebant. Item potis est, p̄ potest, ut apud Ennium. Qui potis ingentes causas euoluere belli, & Virgi. At nō Euandri potis est uis ulla tenere. Nec nō pote p̄ potes crebro dicere repimus, pximo, ut exemplo uar. Persius ait. Qui pote uis dicam nugaris, cuius futurū potero, & potuero, sed potero magis, potuero sub iunctiuum, quasi nō potuero. Est & uolo corruptū, positionem q̄dem habet talem, uelut cætera quæ analogiæ parent, quū in o terminat, sed in ceteris confundit declinationem, nullo. n. exem plo analogiæ declinat. Volo uis uult, id uerbū deficit futuro infinitiuo, & participio futuro, qd' semp̄ ex infinitiuo futuro deriuatur. Ex hoc uerbo cōposita sunt malo, nolo. Sunt qui geminant llam, & enunciant mallo, nollo, sed quū principale eorū unū habet l uolo, & in priā cōpositionē decidit syllaba, sequens non imutatur quasi malo, nolo. Cætera similiter declinatōe principali declinant. Apud ueteres repimus id, qd' nō uultis, nolitis, ut est apud Lucli. Vultis empta est, nol tis non empta est. Ex hoc uulgo faciūt i peratiuum noli. Melius est dicere nolis nolat, qd' ex prin cipali eius uelis uelit dicimus. Horatius. Modo uelis, quia tua uirtus expugnabilis est. Fero cor ruptum, & id uerbū positionem q̄dem habet cōpetentem analogiæ, quū in o efferit, sed corrup tum est, quū nullo modo cōiugationum declinat. Fero fers fert, & est passiuū feror ferris, & cō posita s̄lr̄ p̄ oīa declinant defero, cōfero, sed passiuā declinatio nō incōpetenter analogiæ decli natur. Edo corruptū est, quū edo es est declinat, ut est apd Virg. Est mollis flama medullas. Huius infinitiuū instans & p̄fectū s̄lr̄ declinat quasi esse, & cōposita s̄lr̄ & comedo, ambedo. In passi uo autē declinat edor ederis estur, participiū elus. Itē ambedor, & comedor, quæ declinatio nō mi nus & ipsa s̄m analogiam declinat, de cuius p̄fecto ambigit apd ueteres comesus, a comesus,

āplector
amplecto
āplector
āplector
Ample
xor

Verba q̄
analogiæ
inducunt

Sū et ab
eo cōposi
ta
Volo &
cōposita
fero &
cōposita
edo: et cō
posita
Odi noui
cepi me, /
nūm

Sum

En:
Potestor
Possuntor
quitor
quatus
p̄ quuū

Volo. is.
& compo
sita

Fero et cō
posita

Edo et cō
posita

& comesturus. Sed Didimus ait de Salustio, Comesta patrimonialia. Valgius autem, Comesta patrimonialia. Similiter & Varro, & ita melius a defa, & ambefa. Virgilius. Ambefas malis ablutere mentas. Odi est etiam corruptum. Accipitur enim pro instanti, & perfecto. Nonnulli distinguendi tps grana perfecto declinant. Exolus, et perolus, similiter & pluraquamperfectum, similiter enim ex eodem horum temporum est declinatio. Imperatiuum nõ habet quasi futuri, nec futurum infinitiuum, nec participium. Idem uerbum in significatione passiuu aliter formari non potest, nisi dicas, odio sum illi, & declinatur. Simile est huic memini, & huic uerbo putant instans, & perfectum esse, memini sum. Id uerbum idem infinitiuum, instans, & perfectum, quasi meminisse. Futurum infinitiuum nonnulli declinant, quasi memorẽ futurũ, alii tentant ex superiori uerbo declinari, quasi futurũ perolusum, sic certe nec memini participia admittit instans. Est terciũ his simile, ut quidam putant. Nec uero defuerunt, quod hoc uerbu pntis tps esse diceret. Noui nouisti nouit, & id simile est instanti, & perfecto, ut memini. Nonnulli, & in hoc faciunt discrimẽ, ut sit perfectum notũ habui. Nec refert, si hæc diuersa positioẽ declinationis modũ tpe admittunt perfectum. Sunt enim corrupta, imperatiuũ quasi futurũ non habet. Infinitiuũ instans a perfecto nonnulli ita distinguunt, ut sit noscere instans, nouisse perfectum. Alii sicut declinant utriusq; tps nosse, ut meminisse. Apud ueteres pluralis huius uerbi instans colligitur pro eo quod est nouimus dicitur. Ita Eumius in Lusitris. Nos quescere aequi est, nouimus ambo Vlyxe. Apud ueteres alio modo ex hoc uerbo formata declinationem reperimus, quasi nosco, ut sit instans, quibus annuere libuit cũ ex ipso cogno scerem, quale est apud Virgili. Nosco crines incanaq; menta, ex quo fit compositum cognosco cognosco, quale est apud Virgili. Nosco crines incanaq; menta, ex quo fit compositum cognosco cognosco. Agnosco agnouit, ex quo nonnulli ueteres declinauerunt agnouit, & agnouit dixerunt. Hactenus de corruptis, quos declinationes in superioribus habemus. Qualitates finonis certissimas, quibus tpa copulata sermoẽ connectunt, ita accepimus finitiuũ, optatiuũ, subiunctiuũ, quasi notis tibi certe scio, id est quod scis quod significat simul, quod nõ alienũ sit, & quod scriberet tibi pauim. Tempora quoque principalia, & quod ex his deriuantur ita esse instans, quod & preteritum, preteritum perfectum, perfectum pluraquamperfectum, & futurum, de quibus differere non longe alienũ presenti uo desiderio est, quibus tribus breuiter dicam uniuersa nobis administratur grana. Omnino igitur ista tpa quã nõ finitiuũ, nõnunquam optatiuũ, sepe numero subiunctiuũ sunt, sic nobis subiunguntur. Sermo dum finitiuũ est, absolute efferimus, & dum optatiuũ, aut dum repleatur sensus necessario subiungimus, unde subiunctiuũ quoque appellata est uerbi qualitas. Iungitur igitur inter se tempora hoc modo. Iungitur instans finitiui modi instanti finitiuũ, ut Cicero. De re autem Catilina cum quiescent pbanis, cum patium decernit, cum tacet clamãt. Item Terentium. Cum placo, aduersor sedulo, et deterreo uix, tamen humane patitur. Item imperatiuo modo ueluti id quod res est dico, tu conuicito cetera. Ego seribo tu lege, ego lego tu audi. Item infinitiuo instanti ueluti mediator esse affabilis, et bene procedit. Item credo ita uideri tibi, & credo uos iudices morari, uolo uidere, uolo dicere. In finitiuũ futuro ueluti, puto ita euenturum, et nempe opior dictus patrem. In finitiuũ item preterito ueluti, euenisse ex sententia lætor. Et uideor mihi necesse fundamenta defensionis mea. Iungitur finitiui modi tẽpus imperfectũ modi subiunctiuũ tẽpori imperfecto, ut Mirabar hoc si sic abiret, & heri lenitas uerebar quorsum euaderet. Et hic solebamus fere, plerique; cum opiri, dum inde iret domum. Iungitur perfectum tempus modi finitiui instanti imperatiuo ueluti, ita ut dixi si ce Sistrata, & face ut iussi, deducant isti. Item perfecto finitiuũ ueluti. Venit et ad ripas, ubi lude re saepe solebat. Item imperfecto subiunctiuũ ueluti. Dum hic ueniret, locum relinquere uoluit. Item futuro subiunctiuũ ueluti, dixi feceris iussu, sed tamen obediens. Item instanti infiniti ueluti, facere constituit, quærere cõsueuit. Item preterito infiniti ueluti, dixi ego in senatu pendẽ te optimatum contulisse. Item futuro infiniti ueluti. Nam cõstitui cum quodam hospite esse illum cõuenturum, et metũ uxorem credidisti, scilicet ducturũ. Iungitur pluraquamperfectum tempus finitiui modi instanti finitiuũ ueluti, dixerat ille. Etiam p mœnia clarior ignis. Audis. Item instans finitiuũ futuro finitiuũ, ut apud Virgilium. Quamq; animũ meminisse horret, iustiq; re fugit. Incipiam. Item instanti subiunctiuũ ueluti. Dico quãuis intellexeris. Reperimus apud ueteres instans finitiuũ iur, quod etiam imperfecto subiunctiuorum, quod raro fit, cuius exempli proden di gratia, uel sola tulliana sufficit auctoritas, ait in rosciana sic. Cum nulla præscriptionis mentio fieret, cum etiam oēs, qui antea meruerant, rediret, etiam esse defunctos periculis arbitrarentur nomen referret in tabulis Sexti Roscii. Iungitur imperfectum finitiuũ, imperfecto subiunctiuũ

rum ueluti, dicebas quantum intelligeres. Idem tempus iungitur, & plusquamperfecto subiunctorum ueluti, dixi quamuis intelligeres, dixeram quamuis intellexisses. Item futurum finitiuorum iungitur presenti subiunctiuorum, & preteritopfecto, & futuro, & optatiuo futuro. Ita dicam si intelligas. Nonnunquam iungitur perfectum finitiuorum futuro optatiuorum ueluti, dixi ut facias. Ceterum & imperfecto subiunctorum iungi diximus, sed hanc affer differentiam, ut interfit, utrum dixi, ut faceres, an dixi, ut facias enunciemus. Quoniam in superiori dixi, ut faceres, temp⁹, quo, ut facies dixi preteritis significat, in eo uero quod est dixi, ut facias, dixi tempus preteritum. Futuro suspēdit, cum adhuc quoniam fieri posset, quod iussi, incertū sit, si ita nec ne. Item subiunctiua uicissim inter se iunguntur hoc pacto, imperfectū, imperfecto, ut dicerē si fecerem, plusquamperfectum plusquamperfecto, ut dixissem si fecissem. Item imperfectū plusquamperfecto sic, dicerem si fecissem, & uerba uice plusquamperfectum imperfecto, sic scripsissem tibi, et si fecerem. Et priore quidem sermone scriberem tibi si fecissem, significat fuisse scripturum, uel mel, si feci⁹ cognouisset, sequēti, scripsissem tibi si fecerem, significat scripturum se fuisse si, uel se mel feceret, si qd difficultatis in se haberet uidebitur res, sed non mihi imputabis, poterit tū hoc qualiscunq; est praesentia cōi corrigi. sermo latinus duobus modis intelligitur, aut per imperfectum, aut per futurum optatiuorum. sic per futurum quoties, aut instans, aut siturus finitiuorum. preponit, uelut dicam, ut facias, quoties autem perfectum, aut imperfectū, aut plusquamperfectū per imperfectum uelut dicebam, ut faceres, dixi, ut faceres, dixeram, ut faceres, dixi, ut facias. sin aut longus sermo esset ad adiunctionis causa recipitur futurum subiunctorum, & plusquamperfectum optatiuorum, ueluti dico, ut facias. & cum feceris, mitas, si dicerem faceres, si dixissem fecisses, si dicerem faceres, dixeram, ut faceres, & cum fecisses mitteres. superest ut de coniugationibus dicamus, quae cuiq; qualitan iungitur. Cum iungitur modo finitiuis, modo subiunctiuis, ueluti, cum dico, cum dicebam. Item ceteris finitiuis ipibus. Subiunctiuis quoq; sic, cum uicaciam, cum dicerem. Item ceteris subiunctiuis temporibus. sed inter est, uerba finitiuis, an subiunctiuis iungatur. Finitiuis enim iungetur quoties ad tempus quo agebam referretur, uerba eam dicit ueni. i. ipso tempore quo declamabo, cum declamabam uenisset ex tpe quo declamabā uenisset & apud Virgi. Cum uenit aulis in re regna uerbis. Comp. sunt a tpe ipso quo uer. Et apud Cic. Tantum profectum, cum a te consolatum repulsi ad illi tpe quo repulsi. pfecti sic quoq; modo finitiuo tempore futuro coniungit, ut apud Virgi. Cum dabit amplexus atq; elu la dulcia figet, id est eo tempore, quo dabit amplexus, & figet oscula. sic & cicero. At cum bello uastabit Italia, uexabitur urbes, recta ardebunt, cum te non existimas. Significat enim ipso tempore in uia de conflagratur, quo uastabitur Italia, & terra ardebunt, hoc pacto iungitur finitiuis. Subiunctiuis uero cum post factum aliquid perfectum significat, ueluti cum uenisset declamatu. Significat enim prius uenisse eum, et sic cepisse declamare, ut apud Cicero nem. Cum ille homo audacissimus conscientia conuictus primo reticisset, postremo patefecit. Item si modo finitiuis, modo subiunctiuis iungit. Finitiuis sic, si uenio, si ueniebat. Item et ceteris finitiuis temporibus. Subiunctiuis uero sic, si ueniam, si uenirem, & ceteris item subiunctiuis temporibus, sed finitiuis iunguntur hoc modo, quoties res facta significatur, ueluti apud Cicero nem. Si illustrantur si erumpunt omnia, nec enim dubitat, an illustrentur, sed quia illustant iudat, ut mutet Cantilina mentem, & Virgi. Si te fata uocant, sic quoq; & perfectum iungit, ut apud Virgilium. Si potuit manes accelerare coniugis Orpheus, assermat enim potuisse. Item apud Cicero nem. Quid si hic non dico, maiora fuerunt in Clodio, q̄ in Milone. Subiunctiuis uero iungit quoties conditionalis, & incertus est sermo, ueluti si facias, si faceres. Qui enim sic loquitur, non factum interum declarat, dum iungit finitiuis, ueluti dum uenio, quoties uero pro eo qd est, dum modo ponitur, subiunctiua recipit, ut apud Virgilium. Dum cōderet urbem. i. dum modo conderet, dum etiam si alius pferret sermo declinationis ad illum reformatur, ueluti petebas, ut dum uenires facerem, sic quoq; recipit subiunctiua, donec iungitur subiunctiuis, ut donec ueniam. Item num si praepositi fuerit illi aliud uerbum finitiuum recipit subiunctiua, ueluti Cicero. Interrogauit, num dubitaret eo p̄fici, ut sit species relatiua, fere enim praepositi finitiuo uerbo parti orationis subiunctiuae subiungitur species subiunctiua, ueluti nescio qd dixerit, quare uenerit, nescio cur dixerit, & ex terra similiter. Aliter uero subiunctiuis, ut apud Cic. Credo ego uos iudices mirari, qd sit, quod ego potissimum surrexerim, quāq; idem Cicero in eodem alter enū. iauit. Non est, quod metu

Sermo
latinus
duobus
modis

Cum
modo quo
iungantur
Coniugationes

Cum cum
finitiuo
clauo

Si

Si

Dum

Donec
Num si

Non est
Quam

Nungd as. Glauca non te serutor, si quid forte ferri habuisti, aliter uero finitiua, ut apud Terentium.
 Quare Nunguid me tibi opus est. Item quare uenisti, cur dixisti, cur id fecisti, & similia, quia non præ-
 Quæritur ponit uerbum. Item quamuis, & licet recipit subiunctiua, ut quamuis uenires, ut apud Virgiliū
 Licet Quamuis elysios miretur Græcia campos. Item licet uenias. Item quæquam finita recipit, sicut
 apud Virg. Quæquam animi meminisse horret. Item dummodo, subiunctiua recipit, ueluti, dum
 modo uenias. Item ut recipit finitiua acuto accentu elata. Effertur autem quoties pro eo accipit
 quod est quomodo, ut apud Ciceronem. Ut sustinuit, immo uero ut contempserit. quomodo,
 Quoties Ve quoties uero pro eo, quod est apud Græcos *ut* accipitur optatiuis iugiter, ueluti, ut faciam. Nō
 Nequæ quoties uero pro eo, quod est apud Græcos *ut* accipitur optatiuis iugiter, ueluti, ut faciam. Nō
 inquam tamen accentu acuto relatum recipit subiunctiua, præposito sane finitiuo more quo
 supra relata formam diximus, ut apud Virg. Infandum regina iubes renouare dolorem, Tro-
 ianas ut opes, & iamentabile regnum, Eruerint Danaï. quomodo eruerint. Item utinam recipit
 utinam Ne optatiua, ueluti utinam uenia. Item, ne, acuto accentu elatum recipit imperatiua, ueluti ne fac.
 Ne Quoties uero graui accentu pro eo quod est apud Græcos *ut* accipitur, optatiua recipit, ut apud
 Horatium, Ne facias quod inuidus dixi mihi placet. Nonnunquam etiam, & si acuto accentu esse
 rat, optatiua recipit, ueluti ne uenias, ne scribas. Sed interest iter hoc, & illud, quod diximus, ne fac,
 quo hic imperamus, superius suademus. Recipit quoque idem ipsum acuto accentu elatū finitiua,
 quoties ironice accipimus pro eo, quod est apud Græcos *ut* facta affirmatione, quod est apud
 Cice. Ne illi uehementer errant. Affirmat enim illos uehementer errare. Quoties uero rei dubia
 Ne & quasi conditionali aptat, recipit & subiunctiua eodem accentu elatū, ut apud Cice. Ne tu
 erici accitator es, ille ridiculus. Item postquam, modo finitiua, modo subiunctiua recipit. Finitiuua sic,
 Subiunctiua quæ iungit ne quoties iunctum accipitur, ut est apud Virg. Postquam res Asiæ, Priamisque euertere gentē. Immer-
 tam uisum superis. i. postquam uisum superis. Subiunctiua uero quoties fecerint, ut postquam uisum suū
 fet factū est, & similia. Itē antequam, modo finitiuis, modo subiunctiuis iungitur, contra, ac superius
 iunctum subiunctiuis sic, ueluti antequam uenisses. Disiunctum finitiuis, ut apud Virgiliū, Ante pu-
 dor quæ te uiolent. Item nisi, & nisi subiunctiua recipit, ueluti nisi fecisses, & nisi facias, quamquam apud
 Ciceronem nonnunquam finitiuo ita iugitur, tunc maxime cum parum debuisset sensus, ut apud
 Antequam eundem. Nisi forte malis patefacere nobis prouincias quo exire possumus quæ curare, ut etiam illi qui
 Antem absint habeant, quo uisores reuertantur. Relatiua species uerbi dicta uidetur, cum ad eum ser-
 nisi monem sequentia referuntur, quo dependet se quæ, hanc speciem consuetudine parum obseruati
 Relatiua cū uerbis multi imperitia lapsi, cum dicunt. Nescio quid facies, nescio quid feceris, quo more Cicero loq-
 Quid tur pro sexto Roscio. Credo ego uos iudices mirari, quod sit, quod cum tot sumi oratores, hominesque
 nobilissimos sedant, ego potissimum surrexerim, nō dixit. Credo uos mirari quid sit, quod surrexi,
 quod est idiotissimos. Figuratur autem huiusmodi sermo hoc pacto. Refert enim non modo agno-
 scere, qualis sit species, sed annotare quomodo seruat prapposito sermone iteriecto pariter ora-
 tionis, quare, quidem, cur, & similibus subiunctiua sequitur species, ut apud Virg. Infandum re-
 gina iubes renouare dolorem, refertur eruerint, quod est iubes renouare, eodem pacto, & similia
 Verborum Species uerborum sunt hæc, relatiua, usurpatia, affirmatiua, concessiua, de relatiua diximus. Usur-
 pates patia uerborum est huiusmodi, cum dicimus, legendo proficit. i. dum legit, legendi causa uenit, id est
 Usurpatia ut legat, legendum tibi est. i. id est necesse est, ut legas. His enim fere casibus usurpantur dicta, quod
 isa usu execeri, quod hoc pacto eloqui qui demonstrat. Deriuatur autem quasi ex participio futuro passiuo,
 ut licet uerbum non admittat passiuam declinationem, nihilominus fere ex omni uerbo talis
 haberi dicto potest, ueluti natando exercetur. i. dum natat, & natandi causa uenit, id est ut nater,
 & natandum tibi est. i. oportet nates. Item cum dicimus uapulandum corrigitor, & uapulandi
 causa, & uapulandum est tibi, nec tamen est nator, aut uapulando, adeo non est participialis iste ser-
 mo, sed proprie sermonis species. Participia enim cum sint talia, recipiunt personam, & nume-
 rum in his legendis, ut species usurpatia infinitiua est. Nihil enim hoc recipit, cum dicimus, le-
 gendo ego proficio in omni genere. Item numero, legendo proficimus, & similia. Affirmatiua
 affirmatiua autem species est huiusmodi, cum re dubia, in qua pariter altercantur assentimur, specie subiunctiua
 Quasi sit factum affirmamus, cum dicimus, fecerit, dixerit, id est crede eum dixisse, aut fecisse,
 Quod neque dixerit, neque fecerit. Nam si factum esse re uera, animum inducimus, finitiuo
 utimur sermone, id est fecit, dixit, hic sermo consentiens est, superior cum dicimus, fecerit, dixe-
 rit, legerit, non consentiens legisse, uel fecisse, sed affirmantis, quæ etiam si fecerit, uel dixerit, uel le-
 gerit, quod

gerit, quod nequaquam factum esse constet, nihilominus nihil esse commissum, quale est apud Ciceronem pro Milone. Seruum etiam, ut corrupit Accius meus, amicus aig, non dixit seruum corrupti, neq; enim corrupit corrupisse, sed affirmat etiam, si corrupit, nihil criminose Milonem. Et alibi idem in eodem. Si ita factum, credite ita factum esse. quod non fit. Talis est affirmatiua, quae alterationis tollitur gratia sub simulatione confessionis inducitur. Concessiua praeterea species est, quae tum demum utitur subiunctiuam inferentes qualiteratem, cum suadendo cuiuspiam, q; expedit non persuademus, & desistentes dum nos uolumus crimine aboluere cotendimus arbitrio eius remittentes, q; pertendat facere, ut cum loquimur, ne faciat, sane suadens illo pertendente, ut magis faciat, addimus, uideris, feceris. i licet tu uideas, tu perspicias quid facias hoc dicimus sub specie contendendi potius cunctantes. Nam cum facere ex animo suademus, non ita loquimur, feceris, uideris, sed facias, uideas exhortatiuo uentes sermone. Enunciatiue igitur eadem affirmatiua, & concessiua est species, sensu uero differt, quoniam quae liquant nobis non esse affirmantes, quasi sint facta defendimus. Item quae nequaquam uolumus fieri uerbo, uelut fiat concedimus, ut pertinaciam contendendi euentus.

concessiua

¶ Impersonalis Verborum declinatio.

Impersonalis uerborum declinatio personae tertiae formam habet, quam additis pronominibus, & pro prima & secunda personis usurpant, quasi pudent me, te, illum, & cum uentum est ad numerum pluralem. Pronomina duntaxat numero iungitur plurali, cum dicimus pudent nos, uos, illos. Nonnunq; & ipsa uerba impersonalia numero plurali iunguntur, quoties cum dicimus, quae uis uero sane intenduntur, quasi possessiua significantes, ut dicimus. Decet me penula. Item decet me penula, & similia, quae tali significatione, & primam admittunt personam, cum dicimus, & ego te deceo, & tu me deceo, quasi per totam itaq; declinationem impersonalia sunt, & quae trina forma terminantur, & est prima, quae in et erit, secunda in it, tertia in tur, & quae in et exeunt duas formas habent. Quaedam enim ab indicatione ueniunt, ut miseror miseret, alia se deriuantur, ut pudent, edet, decet, libet, licet. Item quae in it uniformiter terminantur, quasi contingit, euenit. Idemdem quae in tur exeunt, tam ex omni genere uerborum nascuntur, q; ab indicatione duntaxat figura, temporibus declinantur, ut lego legitur, curro curritur, quae a quibusdam nominatur genera, sed inter modos uerborum placuit rectius ordinare, siquidem alia, quae ex se oriuntur, nonnulli inter genera uerborum collocare uoluerunt, quorum declinatio sicuti uerba cetera per omnes modos decurrit. Haec itaq; ratione impersonalis modus ceterorum impersonalium genere separatur. Huiusmodi praeterea uerba casibus accommodantur. Huc enim, quae in et terminantur, modo datiuo, modo accusatiuo casu seruiunt, uelut, libet mihi, tibi, illi, decet me, te, illum, quae in it exeunt, datiuo, modo accusatiuo casu copulantur, ut contingit mihi, tibi, illi, quae in tur exeunt datiuo, & ablatiuo casu copulantur, ut dicitur mihi, tibi, illi, ablatiuo, ut geritura me, a te, ab illo. Ex his quoq; quaedam sunt primi ordinis, ut iuuat me, te, illum, restat mihi, tibi, illi. Item alia sunt secundi ordinis, ut decet me, te, illum, libet mihi, tibi, illi, oportet penitet, & pudent, & similia. Item terti ordinis correpti, ut accidit mihi, contingit mihi. Item terti producti, ut expedit, & conuenit, euenit mihi. Huc enim primam, & secundam personam non habent, per tertiam, tres personae, ad dicto pnomine, significant. Ex his praeterea uerbis, quidam licenter ueteres tempora figurabant perfecta ex forma actiuae declinationis, more passiuae declinationis, uelut libet mihi, libitum est mihi, placet mihi, placitum est mihi, ut apud Virg. Sic diis placitum. Item pudent, pudatum est, miseret, misertum est, pro eo sane, quod est libuit, placuit, puduit. Item edet me, unde Virg. Si non pertasum thalami. Sed tatum huc quidam perfecta ex forma passiuae declinationis aliter figurando declinabant, ut edet tedetur, licetur, licetur, eorum praeteritum perfectum, pudatum est, licitum est. Nam puduit, & licitum mox actiuae declinationis dicimus, teduit autem dicere non possumus, sed nec tratum est, quidam tantum modo pertasum compositum figuram dixerunt. Ex his quoq; nonnulla impersonalia sub diuerso sensu eadem impersonalia sunt, & ceteris similia, ut cu dicimus, placet mihi, idem uidetur. Itē placeo placeo placet, licet mihi, i. potestatem habeo, & liceo denariis dicimus, cu ad praetiu referimus, i. liceo denariis totidem, contingit mihi, contingit tibi, quasi uenit, sed & contingit contingit dicimus, Item iuuat me, te, illum dicimus, quasi iucundum est mihi, sed iuuo iuuas dicimus. Impersonaliu declinatio non facile admittit participia, & errant, q; decens, pudent participia opinantē

Impersonalia uerborum declinationes

Et id est

Et q; ex ut accu-
latiuo iu-
guntur
it datiuo
iungunt
i u datu
uo. s. ab
latiuo iu
guntur
imperso-
nalia i re-
gule

Placet
atum.
Libs. tū.
Pudr. tū.
Miser. tū.
Pudent
i edetur
Pertasū n
tatum

Licet h; o

Iuuat
Decens

Pudens
Tur cum
ablatiuo

esse cum sint appellatiōes. Passiua uero impersonalis declinatio huiusmodi est, & figuratur ex uerbis, quæ absolutiua sunt, id est neutralia, quæ ceteras personas non admittunt passiuæ declinationis. quoniam sunt neutralia, nihilominus tertiam personam admittunt passiuam, et declinantur passiuæ declinatione, more impersonali, quasi pugnatur a me, a te, ab illo. Item certatur similiter ut Pugnatur communis armis, & Certatur limine in ipso. Item describitur a nobis, uentur hoc pacto. Iur in antiquam sylvam, qua specie nō qui facit, sed quid fiat demonstratur. numeque plurali ipsi declinatio admittere nō potest, ut enim decent nos penule sub actiua specie imperio nali dicimus, euntur a nobis uide dici non potest, sed itur a nobis in uia, pugnatur a nobis in bello. Huiusmodi autem neutralia accomodantur loco, tempore, persona, ut bene illo loco studetur, bene illa hora studetur. Sunt præterea uerba, quæ cum sint impersonalia ab actiua declinatione collata, in personam patientis, impersonali more figurantur, ea sunt, quæ datiuo casu collocatione uelut maledico tibi, inuideo tibi, cōsulo tibi, obuiacio tibi, prouideo tibi, noceo tibi. Hæc omnia in persona patientis non recte dicimus, maledicor a te, sed maledicatur, & manderur mihi a te, maledicatur tibi a me, obuiacit mihi, cōsultur mihi, prouidetur mihi, iugeratur mihi, noceat mihi, cōmunitur a te, & cetera similia, non enim dicimus noceat noceris, iungetur tibi, uerba passiuam naturam non habent. Ceterum hoc modo tantū declinantur, dum illud tantum sciamus etiam infinitis omnibus eadem utiq; passiuū significationem, ut apud Cicerōem. Nihil mihi ab istis noceri potest, & apud Sallustium in Iugurtha. Cum gallis d salure, non de gloria certari, uerū hæc & similia antiquitatis cōsuetudine diuersa reperiuntur figurata declinatione. Apud quōsdam in & per ceteros modos impersonaliū declinatio decurrit, & hæc rōne genus potius nondum esse dixerunt. Nam cum sit indicatiuus curritur, hoc est omnes currūt, facit speratum curritur a p tantum curreretur, sul inueniū cum currat, inueniū curri, quam declinationem, quæ præbuerit, sciat, certari & noceri quoque latinum esse, Sallustii & Tullium, impersonalis modo, inueniū recte posse. De his, quæ apud ueteres diuersa inueniuntur enuntiatia declinatione. Nunc diuina opera prænum est ueterū inuicere et percurrere libros. quo pfacile innotescat, per omnium literarū ferre cōcurrere licetiam, & perinde ut per alios mores itidem pferat, & ante alium fuit cetero nem animotauimus, ut pclare dixit Terentius. Nihil dictum, quod non sit dictum prius, sed in ierit, postera ætas manum, & uelut disciplinam pristina lætelligit, & sermonem falsidire cogit, & noua uelut parare uerba, quæ inueniuntur, ipsa modo florent & uigent, ut ait Horatius. Ut siue solas primos mutant in dios. Præ cadit, ita uerbo uetus itent ætas. Et inueniuntur florent modo nata, uigentque. Exempli tamen græ, quædam cōmemorauimus, quæ quibilibet uis, more uetustatis permittantur. Plura enim uerba, quæ uulgo passiuo more declinamus, apud ueteres diuersa reperiuntur denunciata declinatione. Frustror, quod uulgo frustror est, id est accipio. Item patior pro patior, moro quod crebro moror dicimus. Item demolio, auxilio, populo, digno. Hæc & alia apud ueteres reperimus cōtra morē doctōrum posita. Nunc dicet aliquis, quos ueteres hoc modo loquentes frustror, ut C. Cæsar apud milites de cōmodis eorum, nō frustror uos milites. Item patior in protecto, Populus patir inquit, tu patias moro. Item Natus in eodem. Quid moras, quid imperas. Item Pacuius in Hermione. Paucis absoluit, ne metant diuus. Ennius An aliqd. qd dono illi morares, sed accipite. Demolio. Varro in poetico libro. Et in non demolio alitra. Item in epistolicæ questionum, demohit te dūm. Item Natus in Corrolaria. Hæc demohit inquit. Item auxilio, ut Græchus aduerfus Furium. Quibus ego prius cum auxilio. Populo, ait Plautus in Fœneratrici. Quæ ego populabo properè. Digno, ut Pacuius in Hermione. Cum neq; aspiciere æquales dignarent eius me dies deficiet numerantem ex pla. Sed hæctenus hæc, quæ memoria sugerere potuit, ne inueniuntur serpat commentarius.

Noceri

Antiqua
us. ba

Frustror
Patior
Moror
Demolio
Auxilio
Populo
Digno

Participium

Significationes Participii
Qualitas participii

Participium est pars orationis dicta, quæ duarum partium, quæ sunt eximia in toto semper uerbi, & nominis unum participet. Capit. n. a nomine genus, & casum, a uerbo autem significationem, qualitatem, & tempus, ab utroque numerus, & figuram. Significationes participii quinque sunt, quemadmodum in uerbo, actiua, passiuæ, neutra, deponens, communis. Actiua est, ut uocans, docens. Passiuæ, ut uocatus, doctus. Neutra, ut nauigans, uolans. Deponens, ut iuctans, sequens. Communis, ut cōsolans, criminans. Qualitas participii quinque similitudine, quæ admodum in uerbis, in quatuor species distributa est. Absoluta, inchoatiua, frequentiua, mediata. Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

Cap. V.

in. Absoluta est, ut legens, docens. Inchoatiua, ut feruescens, lucefcens. Frequentatiua, ut cursifal
 quiritans. Meditatiua, ut esuriens, parturiens. Tempora participiorum sunt tria. Præfens, ut legens, ut
 quis. Præteritum, ut secutus. Futurum, ut securus. Genera & casus ex nomine tracta facile no
 scimus, numerus quoq; & figura tam ex uerbo q̄ ex nomine intelligi potest. Participia trahun
 tur a uerbo actiuo duo, quæ præfens temporis & futuri, ut docens, & docturus. A passiuo duo
 præteriti & futuri, ut doctus, & docendus. A neutro duo, præfens temporis, & futuri, currens,
 cursus. Interdum tria cū delatiua passiuæ miscetur, ut gaudens, gauisus, & gauisurus. A deponenti
 tria, iuctans, iuctatus, & iuctaturus, interdum quatuor, ut sequens, secutus, & securus, et sequen
 dus. A communi semper quatuor, secundum formam quidem actiuam præfens temporis, &
 futuri, ut criminans, criminatorus, secundum passiuam autem formam præteriti, & fu
 turti, ut, criminatus, & criminandus. Participia in actiuis, temporis præteriti non sunt, ut gra
 ce dicimus, *πρὸς* Recipiuntur autem in positione passiuæ ea, quæ non habent passiuam deli
 nationem, sicut apud ueteres inueniuntur, iuratus, non enim dicimus iuror. Similiter & pran
 sus, cœnatus, potus, quæ participia esse, aut uerborum significato, aut figura non patitur. Min
 me. n. uerbis deuiant, & hæc dumtaxat reperiunt in toto sermone participia quasi passiuæ, quæ ori
 ginem non habent, quale eum iurari iudices pronuntiauerunt. Item apud Ciceronem. Cœnatus
 situbium cum duobus filiis, apud eundem pro Milone. Prans, potus, oleritates, sed neq; iuror, Partici
 neq; prandeor, neq; cœnor dicitur. Apud Turpillium comœdia nobilis, cuius titulus Demetri
 us, legimus, iurata sum, perfectio finitio, dictum iuuenis est, q̄ consulit, meretrix rãdit, nõ iu u
 rata, pro eo sane, quod est iurasti, non iurati. Sed hæc in cæteris uerbis, et participiis dici non pos
 sunt. Participia in passiuis præfens tps non sunt. Abutuntur aut ueteres actiuo pro passiuo, uelut
 lutu. Gembusq; uoluntas hærebat, deest enim se, ut sit *ἔστιν ἡ ψυχή*. Item participians traxi me
 cum, deest me. ut sit *παραίτων*. Sunt quedam participia noibus similia, que
 quoniam uerbi originem nõ habent, præterea non sunt participia, sed nota, ut tunicatus, gaudet
 penulatus, togatus. Quedam participia, & noia cõmuniter esse possunt, ut passus, iustus, cultus, q̄
 genitio casu discernuntur. Nam si nota fuerint genitio casum in us longam syllabam mittit,
 ut huius passus, iustus, cultus. Participia autẽ in uirtute huius passu, iusti, culti. Errant longe, qui
 opinantur moribundus, uitabundus, furibundus esse participia. Sunt in appellationibus, mortu
 rus uero est participium. Cæterum fere tantũ distat in hoc sermone, quã cum dicimus morturus
 & moribundus, licet mortem non sit subiturus, nihilominus similis morturo, tale est furibun
 dus similis furci, sed sine furore, item cum legimus apud Salustium. Vitabundus inquit p saltuo
 sa loca recedebat. Non utiq; uitans, sed uitare simulans. Hæc plerunq; differunt, participia etiam
 sæpe tpsibus deficiunt, ut furens, coepturus, studens, ratus, &c. Item obseruandum est, quã cum ue
 bum accedit, q̄ tantum passiuam declinationẽ admittat. participia seipit actiua, & passiuæ, quasi
 hortor, consolor dicimus, ex eo hortatus, & hortatus. Item hortans, & hortaturus, quus horto
 non dicimus. Si uero tale incidit uerbum, quod sub passiuæ declinatione patendi uim parum ad
 mittat futurum. Participium declinationis passiuæ non fere admittit, ut quasi expergitur, cun
 ctor, expergiscendus, & cunctandus, sermo absurdus uidetur, quia sensum non admittit.

¶ De Aduerbio.

Caplum. VI.

ADuerbiũ est pars oratiõis, quæ adiecta uerba eius sensum implet, atq; explanat ita. Nam
 cum dico. Palamon docet, non dũ habet suam uim satis planam, nisi adicero male, aut
 bene, & ideo aduerbium appellatur, quia semper adicitur uerbo. Scaturus ita dicitur. Ad
 uerbiũ est rei motus adiectionis, ipsam pronuntiationem diffiniens recte, diligenter, optime.
 Aduerbiũ dicitur, ideo quoniam ad uerbum tendit in eadem sententia conspiratione, ut recte
 dixisti, diligenter fecisti, optime legisti. Aduerbio hæc iuncta sunt discrimina generalia tria, for
 ma, modus, finitio. Forma continet, aut simplicem, aut compositam. Modus continet quanti
 tatem, ut plus, minus. Finitio continet situm. Aduerbia aut tunc sunt positiois, aut ab aliis pri
 us orationis trahuntur. Per se nascuntur ut nuper. Hæc que ab aliis transeunt, varias habent for
 mas, a proprio nomine dicuntur, ut Tullius Tulliane. Alia a pronomine, ut meatur, quatinus. Itẽ
 a uerbis, ut cursim. Item a nomine & uerbo, ut pedetentim. Alia a participio, ut indulgens indul
 genter. Item a nomine appellatiuo, ut docilis dociliter. Alia a uocabulo, ut hostium hostiliter. Ve
 rum ne has quidem omnes uarietates persæquedas putarim, satis est posuisse aliquas, p̄ quas cæte

Tpa pa
 icipia
 Genera
 Casus
 Actiua
 duo
 Passiua
 duo
 Neutra
 duo qua
 doq; tria
 Cõia q̄
 tuor
 Deponen
 tia tria
 Iuratus
 Pransus
 Cœnatus
 Potus

Partici
 pia noib?
 similia

Tpa defi
 ciunt

Aduerbi
 um qd sit
 a casu de
 scriptio
 plena
 Aduerbi
 u adiecta
 forma
 aduerbia
 que pmi
 uia que
 q̄ denota
 tua
 Nõen ad
 uerbia
 Negatiua
 aduerbia

haud
 Cōforma tua dino strata optatua A dūna tua Ordinatiua Introga tua Similitu dūis Dubitatiua Inuocatiua Rūtiua Prohibitiua Negatiua Affirma tiua Cōge gatiua Separatiua Eke tiua Euen tiua q̄tiaris Quātiua tis p̄centiua Ināchi Tēponi Locali Ad locū Ciuitatū noia quo ponatur Rus Do mus Humus Ciuitatū noia plu tantū de ciuitate Comparatiua suplatiua Diminutiua coia noia cum pro minibus cōmūna Verbis cōmūna Cōiun ctiōnis? cōmūna Propriū nomibus cōmūna Intiectio nibus cō mūna Propriū tio aduer bis iōgē

re colligantur. Aduerbis accidunt numerus, ut *semel, bis, ter, quater, quinquies, deinceps*, primum, iterum, rursum, tertium, duntaxat, saepe, saepius, saepissime, millies, decies. Negatio, ut non nequaquam, *sperd, parum, ita, scias, minime*. Confirmatio, ut etiam, item. Similitudo, ut quasi, eadem, eadem, sed haec pronomina quidam esse dixerunt. Opatio, ut utinam, o si qui, si si, a sumatō, ut caro, uili. Orinatio, ut primo, secundo, deinde, deinceps, tunc, ante, prius, denique. Interrogatio, ut cur, quare, quid, ita, nempe, nonne, quamobrem, utrum. Similitudo, ut quasi, eadem, itaq; perinde, ac sic, prout, item, adeo, ueluti, tanquam, sic, quemadmodum. Dubitatio, an, utrum fors, forsita, fortassis, fortasse. Inuocatio, ut heus, heo. Responso he. Prohibitio, negatio, affirmatio, ut ne. Prohibendi, modo ne facias. Negandi, modo ne id facias ne. Affirmandi, modo ne tu heri accusator ridiculus esses. Communicatio, siue congregatio, ut pariter, simul una. Separatio, ut seorsum, separatim, semore, segregatim. Optio, ut potius, immo. Euentum, ut forte, fortuito. Qualitatem, ut bene, pulchre, sapienter, prudenter, agiliter, uiriliter, expedite. Quantitatem, ut nimium, plus, minus, multum, tantum, tantummodo, satis, parumper, sublimiter. Precationem, ut fodes. Iusurandum, hercule, me hercule, mediūsfidius, me castor, ecastor, perpel, edepol. Temporale, ut modo, heri, hodie, cras, statim, nunc, nuper, perendie, olim, aliquando, quando. Locorum, quae quatuor describuntur. Nam aut aduerbia loci sunt, ut hic, illic, ibi, abhi, intus, foris. Aut aduerbia loci ad locum, ut huc, illuc, quo, alio, intro, foras. Aut aduerbia loci de loco, ut hinc, illinc, inde, aliunde. Aut aduerbia per locum, ut qua, hac, illac, istac. Recta aut communia omnium partium, ut peregere, penitus, rursum, deorsum, sursum, passim, angustie, late. Eniam nomina ciuitatum in aduerbia redigi possunt, & illa quaedam quae genitiuo casu i. & .ae. syllabis finiuntur, quando in ipsis ciuitatibus sumus, uel illic aliquid agimus, sed genitiuo casu ui debemus, ut Romae sum, Romae studui, Arimini uersor, Arimini moror. Quando autem ad ipsas ciuitates pergitur, aduerbium facimus ad locum, casu accusatiuo, ut Romam uado, Ariminum pergo. Si uero tamen digredimur, septimo casu utendū est, ut Roma uenio Arimino discedo. Ea uero nomina ciuitatum, quae genitiuum in us syllabam mittunt, in una tū cum parte dissentianta superioribus. Nam & aduerbium loci, in loco, septimo casu seruarius ut Narbone sum, quia facit huius narbonis, Babylonie sū, quia facit huius Babylonis. Rus etiā & domus & humus in aduerbia redigi possunt. Nam si aduerbium loci ad locū ponimus, ita dicemus, rus uado, domum pergo. Si illic fuerimus, ita dicemus, rursū, domi moror. Si de ueniam? septimo casu utimur, ut rure uenio, domo discedo. Humus aut non recipit nisi aduerbiū loci in loco, ut humi nascitur. i. hūo, a quae aduerbia sunt dicenda, quibus melius praepositio detrahatur. Si tū ciuitatū, ut caeterorum locorū nomina fuerint destinata, alioqui prouincis. Item praepositio applicabitur, ut ab Italia uenio, in Italia sum, ad Italiam uado. Poete tamen saepius ab hac obseruatione discedunt. Sunt praeterea nomina ciuitatum, quae plurali numero figuratur, ut Athenae, thebae, & his utemur accusatiuo casu cunctes, ablatiue manentes, & exeuntes. Comparatione recipiuntur aduerbia, quoties appellationes, unde transeunt, comparantur, ut doctē, doctius, doctissime, quia est doctus, doctior, doctissimus. Et quoniam aduerbia quoq; sunt, quae per omnes gradus ire non possunt, ideo his ad augendum significationem praecōparatio, & superlatiua magis & maxime coniungimus, ad minuendam minus, minime, quae admodum comparantur ita diminuuntur aduerbia a postitio, ut primum primulum, longe longule. A comparatio uo modo, ut melius meliuscule, longius longiuscule. A superlatiua, uel nulla exempla, uel pauca sunt. Aduerbia cōmūna cum nobis, ut subito, sedulo, aut cū pronomimibus, ut qua, quo, hac, aut cum uerbis, ut age, pone, aut cum coniunctionibus, ut quare, si, quamobrem, quando, ne, ut, cū aut cum praepositionibus, ut praeter, ante, praeter, contra, propter, aut cum interiectionibus, ut hem heus, heo, aut pro se inuicem, ut ubi, quando, maxime, tum ut hic. Deniq; haec aut sentul, aut plerunq; inter se discernit accentus. Aduerbis addi praepositiones quae plurimi negant, sed tamen lectum inuenimus in primo, quod est *ἐν τῷ αἰτίῳ* & quae dixerunt ueteres, a mane, & ab hinc annos decem natus est, quod est ante decem natus annos. Item post hac ante hac, exinde, ab hinc ab usq; & poene de subito, de repente, de improuiso. Quae quaedam uel una pars orionis cōposita, nonnulla poetice praeserunt. Notandum sane, quae aduerbia uarios habent fines. Nam quaedam ex communibus deriuata appellatiuis in ter syllabam exeunt, quoties datiuus casus illi

tera terminatur,

tera terminatur, ut molis moliter, uolubilis uolubiliter, explicabili explicabiliter, plausibili plausibiliter, docibili docibiliter. Ex hac regula unum dissentit, quod est facile, quod quidam nomen putant pro aduerbio positum, ut est tonum clamat, horrendum sonat. Ceterum in compositione facilis, quo difficilis est, difficulter facit, non difficile. Appellationes enim quoties componuntur sunt regulari seruandæ, sed si pius contra hanc regulam usurpat auctoritas. Quoties diuuis o uerba terminantur aduerbia eant, o literis exeunt, sed ea que in e. exeunt producti debent, docto doctæ, similiter, &c. Hæc aut dissentiunt, & e correat similitudine, que non comparantur, nec ueniunt ex quadi appellandæ, ut rite, magnopere, repente. Aut ea que cõparatiõis regulam non seruant, ut bene, male, melius, peius, optime, pessime. Item ea que a nomine uerbo ne non ueniunt sed per se inueniuntur, ut impune. Idemdem que o litera exeunt tam corripuntur, ut citus cito, quam producuntur, ut fallus fallo, primo, tertio, subito, confulto, sup eruacuo, clandestino, gratuito secundo, quarto, perperno, tato, secreto, necessario, festiuito, matutino, continuo, epinate, bipartito, tripartito, quadrupartito. Huculque procedit figura, quia quinquepartito nemo dicit, nec in cetero numero ita esse potissimum. Alia in tus, ut funditus, firpius, radicitus, calitus, nudius tertius, diuinitus publicanus, & publice. Item humanitus & humane, sed in hoc sensu distinctio sensum mutat, ut sic humane uerba inueniuntur ut est apud Terentium, tamen uix humane patitur, & humanitus quædam, ut idem Terentius ait, Cæpi non humaniter, neque ut animum in gratum decuit, adulescentulum tractare. Quædam sunt nomina in usyllaba terminata, que ex se bina aduerbia faciunt, ut est ueteri auctoritas, trahit enim in quibusdã ratione, & aliter casent ipsa, aliter cõseruando usurpat. Nam nauus nauiter dicitur, quod nauis nauæ. Item duriter, quod nos dure. Item largiter, quod nos large. Item cele re, & celeriter. Sunt præterea alia que in am finiuntur, ut obuiam, nequæquam, bisariam, qua disariam, perperam, nequæquam, trisariam, amulofariam. Alia in im gradatione, iuciam, astiam, acceruatim, carptim, papim, separatim, tridiam, firum, statim, summam, priuatim, uirgam, tributim, gemmatim, regulatim, paulatim, glomeratim, cepulatim, e curim, assiditum, minutatim, declinatim, portim, puatim, nouatim, uariatim, guttatim, angulatim, strigim, ubertim, tef sim, molissim, pedetentim, paucilatim, sigillatim, turmatim, sillatim, memoratim. Inueniuntur etiam aduerbium in a litera terminantur, ut inaurio, em contrarium est iure. Item in u ut neq̃ sen. Item in u ut neq̃ sen. Item in u ut neq̃ sen. In omnibus latinis præprie nebus, que o litera ablatiõ ca su terminantur in aduerbijs mutata o litera in a accedente syllaba ne aduerbia faciunt, ut a Virg, uirgiliane, a Tullio tulliane, & que apud grecos aduerbia bõ terminantur, ea apud nos iuxta latinum sermonem in e litera finiuntur, ut a homerice. Oia noia, que in a exeunt, ablatiõ ca su, & sunt foemina aduerbia in tum, mittunt, ut regula regulari, ancia unciatum, roa rotati, & similia. Item, que in e exeunt interdum aduerbia in us mutunt, ut ab unitate unitus, a surge surpius, a fundamine funditus. Item ex præpositionibus, que mutato accentu in aduerbia recedunt ut infra, infra stant, supra, supra est, extra, extra erat, intra, intra sedebat, ultra, ultra non facim, ci tra, citra discurnit, circa, circa equitatur, iuxta, iuxta fecit, contra, contra condebat, subus, subus erat, corã, coram stent, idem palã, ante uenit, post, post sedit, prope, prope cecidit, idem pene u q̃, usq̃ illam multauit, ut sit ualde, item super, super fronde, quãdam sine casibus et ceteris ad uerbia acceptis casibus præpositiones sunt. Item aduerbia quidam hæc persuerunt, que cũ apud ueteres obseruata sunt, translatim, diuini, recepitiui, ostentiu, & si qua eiusmodi sunt alia, que casu datiuo dantur, in quibus obseruabim? ita dicere, translatim est, erit, transit, facit, mittit, trã lati non dicimus, & cetera similiter quidã tñ dicit similia his esse decori, honori, ulu, que supra diximus, hæc aduerbia in e terminantur, non habent, post posterior, proximis, supra superior, supremus, infra inferior, infimus, prope propior, proximus, inter interior, intimus, extra exterior, extremus, ultra ulterior, ultimus, citra ceterior, non habet penes perperno. Figura aduerbis sicut in omnibus partibus orationis, aut simplex est, ut iuste, aut composita, ut inuisse. Vt aduerbiũ cõ modo temporis, & significat post. j. At me cum primũ fauus circumflent horror, ut regem a que uũ modo qualitas & significat quemadmodũ, ut Troianas ut opes & lamentabile regnum, modo do ioci, & significat ubi, ut est. Casus ut forte inuenietis, modo optãti, & significat unam, ut est. At ueniret ante hac, modo admirandi, & significat quam. At te post multa tuorum Funera con spicio, modo coniunctio causalis. At faciem mutatus, & ora Cupido.

Termina
tiones ad
uerbiõ
Ter.
Vim.

E quãta

O quãta

Tus

Nomia in
us quãdã
aduerbia
faciebãt
Am.
Im.

A. V. I.

.L.

Ne

Tim

Tus

Preposi

tiones est

se aduer

inacã s

he casib

ponatur

Aduer

bia q̃ dõ

scruunt

figuã ad
uõib.

¶ De præpositione.

Capitulum VII.

Præpositi
ois plena
dscriptio

Ræpositio est pars orationis, quæ cõplexa aliam partem orationis significatiõem eius mutat, uel supponit, ut mecum, aut uerbum præcedit, ut pfero, aut aduerbium, ut in docte, aut participiũ, ut præcedens, aut cõiunctionem, ut absq; aut seipsum, ut circum circa. Præpositiones tam casibus seruiunt, q; loquellis, & casibus coniungunt, & separantur, aut coniungunt, & separant. Coniunguntur ut di, dis, diduco, distraho. Separantur, ut penes, apud. Coniunguntur, & separant ceteræ omnes, ex quib; in, et cum præpositiones si ita cõpositæ fuerint, ut eas statim s & littera sequatur pleriq; pducunt, ut insula cõsiliũ, confessio. Præpositioni accidunt casus. Sunt autem qui putant accidere præpositioni figuram, & ordinem. Figuram, quia sunt præpositiones simplices, ut abs, compositæ, ut absq;. Ordinem, quia sunt præpositiua, ut sine, subiunctiua, ut tenus, sed hæc nos similia in his numeramus, quæ in a quasi nominantur. Casibus seruiunt, accusatiuo dumtaxat, et ablatiue, sed seire nos conuenit, præpositio nes ius suum tunc retinere, cum præponuntur, suppositas uero significatiõem, & uim propriam non habere. Separate præpositiones leparatis præpositionibus non coherent, & aduerbia faciunt, si quando illas non subsecuntur casus, præpositiones aut ipsa uerba corrumpunt, ut cõficio aut ipse corrumppunt. Casibus seruiunt præpositiones, accusatiuo dumtaxat, & ablatiue, aut qui etiam genuino casu præpositiones coniungebant, ut Virgilius. Crurum tenus, & Laterum tenus hispidi nati. Quædam communes utriusq; casus, nonnulla præponuntur, alia tantum uerbo, quædam tamen casu mutato, alie accentu in aduerbiis accedunt, nonnulla tam casu q; uerbo loquellis seruiunt, ut si dicas seribo, adiectis præpositionibus hoc genere uariantur, ut cõ, de, sub, conferibo, describo, subseribo. Præpositiones aut casibus tantum modo seruiunt, aut solum loquelis, aut utriusq; communiter. Casibus tantum seruiunt, ut apud, penes, sunt alia, quæ harum inueniuntur exemplo, loquellis tantum iunguntur, ut am, con, di, dis, se, re, ut amplector, cõgredior, diduco, distraho, separo, refero. Ceteræ præpositiones, et uerbis inharerit, et casibus, ut p huc modum admoneat ob rem, quæ casibus seruiunt, aut accusatiuo, aut ablatiue copulantur, quæ accusatiuo casui seruiunt, iunguntur hoc modo . Ad domum, aduersus hostes, intra Italiam, circa muros, erga conscientiam inter propinquos, infra potices, post domum, præter paucos, pone tergum, trans alpes, iuxta adem, ulq; Galliam, ante iudices, cis Tyberim, contra græciam, circa forum, extra ciuitatem, intra opidum, ob amicitiam, penes plurimos, propter spem, secundum disciplinam, per prouinciam, ultra terminum, prope me est, ut dicit Cicero in pistone, proximus põpeio sedebam, sed & datiuo casu. Idem Cicero dixit ad Atticũ, Propius grammaticus accessi nepos illustri. Salustius. Proxia Carthagini loca. Virgilius. Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Item. Propi; stabulis armenta tenerent, ablatiue casui hæc fine iunguntur a propinquis, ab homine, absq; nobis, cũ focus, corã amicis, clam patre, de ciuitate, e foro, ex prouincia, p fratre, præ dolore, palam omnibus, sine domino, tenus crure. Et quæ utriusq; casibus seruiunt, ut in, sub præpositiones accusatiuo casui tunc iunguntur, quando aliquo nos transferimus, ut in rus eo, in prouincia uado, sub montem pergo. Cum uero in ipso loco sumus, ablatiue casu utimur, ut in rure sto, in prouincia sum, sub mote moror. Super etiã & subter licet rarius utriusq; casibus seruiunt. Nam diuinus, & sup terrã, & super terra, ut. Stratog; super discumbit astro, et Gemina super arbore sidunt, & Ligna super foco large reponens. Item lupæ uersudimã, & lup te studine, et subter mare, et subter mari. Præpositiones in, ex, per, de, pro, præ, tam uerbi præponuntur, quam casus amplectuntur, sed iunctæ uerbis, siue nominibus modo significatiõem augent ut impotens, exofus, edurus, deamo, perodi, modo diminiuit, ut infcius, excors, inermis, deformis, pfidus, profanus. De præpositionibus, quæ sub uaria significatiõem apud auctores reperiuntur. In præpositio significat modo id quod est ualde, & uim uerbi, cui præponitur, ut superi; auget, ut increpuit, isonuit. Virgilius, Turnus ut infractos, modo significat idem quod nõ, & uim uerbi imminuit, p cui præponitur, ut inualidus, isfirmus. Ponit & p eo quod est inter, ut Penthe silea furens, mediisq; in milibus ardet. Item, Aut Capyn, aut celsis in puppibus arma Cayci, et p aduersus, ut in parricidam, in tyrannum, ut Virgilius, Quid meus aneas in te committere tantum, & Iple deos i Dardania sulcitat arma. Et p modo qualitatis, ut. Quem pellis ahenis, In plumam squammas auro conferta tegebat, & Atq; huic in faciem foror, ut cõuersa mentis. Interdũ pro particula superuacua, ut. Nolce crimes, ieanq; menta. Interdum qualitatem habet ad plus deterius pendentem, ut. Quam semel informes nolisse Cyclopos. Non enim nullius forma significat,

Di Dis
In Cum
tam f et fPræpositi
onestrãsi
re i aduer
bia ando
sine casu
b; ponit

Tenus

Con De
SubAn Con
Di dis de
Re
Accusati
uo serui
tesProprius
cũ datiuoAblt f
uentesIn Sub
suSubter
Vni; ca
sui serui
tesIn ex per
pio pre ta
uerbis: q;
casibus
pponant
In quãsi
gnauct

gnificat, sed male formā. Sed æque dicitur uulgo deformis. Item apud uirg. Et pyrgi ueteres, in tempestatibus grauior. Nam & hic non nullius, sed male tempestatis, ac per hoc ualubres pestilē resq; ponitur & pro qualitate ordinatiua, ut cum dicimus, opus in dies crescit, ut Virgil⁹. Inq; dies autem caput altius effert, & Tullius, Crescit in dies singulos, & pro spacio temporali, cum significatur que adhuc, ut cum dicimus, mane in noctem, ut apud Virgii. Felix si proin⁹ illum Aequasset nocti ludum, in lucemq; tulisset. Ponitur & pro prepositione, pro, ut cum dicimus. Hoc munus in magnum habeo, ut Virgilius. In magno munere Cyclus Esse sui dederat monu mentum, & pignus amoris, & Salustius in primo hyltoriarum libro, ut sit factum in gloria nume ro, & si liceat audius fecerit. Sub prepositio significat modo, modo supra, ut Terstima subiecta relict & Corpora sicut. Subiiciunt in equos, id est supra iaciunt, modo infra. Caudamq; remouens. Sub icit paucantem utero silualq; perit. Item. Pedibusq; rotarum. Subiiciunt in lapsus. Significat, & prope ut. Quod eundem sub ipso. Ecce uolat. Item. Classemq; sub ipso. Autem. Ponitur, & pro prepositione in, ut. Namq; sub ingenti iustrat dum singula tempo, & Quam leuē in formā ua sto uidisse sub antro, in templo, & in antro. Super prepositio significat modo, de, ut. Multa su per Priamo rogatus, & Hac super aruorum cultus, peccorumq; cauebam, &. Super arboribus. • Modo, & pro prepositione pro, ut. Nec saper ipse sua molitur laudē laborem, &. Nil super in perio moueor. Ponitur, & pro in super, & amplius, ut. Cui neq; apud Danaos ulquam locus. In super ipso. Dardāide, &c. Item Ecce super moesti magna. Diomedes ab urbe. Legari resposna fe runt, & pro desuper, ut. Hæc super e uallo prospiciant troes, &. Superq; immane baratrum. Cer nitur. Item, Gemina super arbore sidant, & pro super est, ut. Ille aut neq; enim fuga. Super ulla perich), et. O mihi sola mei super Astianæbis imago. Itē, et ultra significat, ut s ufer Garamā tas, & Indos. Proferet imperium. Pro prepositio significat porro, ut cum psonda diximus pēla gus, cui porro sit fundus, ut. Hinc altis cautes Proiectaq; laxa Pachini, & Proiecto dant, pēdē le uo aprat se pugna. significat, & ante, ut. Soli pro portis Metapus, & acer Atmas Sudentant aci em, & cum pro nauit, pro consona, & psonum diximus locum, qd est ante Icanam. Item pro dē ante dare significat, ut. Prodere patriam dicitur. Modo porro dare, & prepagire, ut. Isthā regeret, genus alto a sanguine Teucri. Proderet. Modo in prepositio, ut. Cuiusmodi spiro sris pro tribi apud grecos, ut Virg. Hirtutumq; supercilii, promissaq; barba, uel multa, & pro eo qd est tri, apud grecos, ut cum dicimus Ceruam pro Iphigenia, et. Producti Ateanō ueniat, & p eo, quod est tri, ut. Vnum illud tibi nate dea, proq; omnibus unum. Prædicat. Ex & ab prepo sitiones, si sequens uerbum a uocali incipiat, integre effertur, ut ex e pido, ab illo, si consonā tes sequentur, extremam literam perdunt, ut e foro, a Marco. Similiter in uocalis sequatur con sonantis loco posita, ut a Iunone, e uirtute, e uino. Has præterea præpositiones (ut quilibet uide tur) non idem, unumq; significant, nec enim unum est, ex teatro uēre, & a teatro, ex thea tro se uenire dicit, qui ex ipso uenit teatro, qui uero dixit a teatro, non ex ipso teatro, sed a loco qui proximus est teatro. His præpositionibus contraria potestate sunt, ad & in, quæ & ip se non unum, idemq; significant, quia in forum ire, est in ipsum forum intrare, ad forum autem ire, in locum proximum foro, ut in tribunal & ad tribunal uenire, non unum est, quia ad tribu nal uenit litigator, in tribunal uero prator, aut iudex.

¶ De coniunctione.

Cap. VIII.

Coniunctio est pars orationis indeclinabilis copulans sermonem, & coniungens uim, & ordinem pns orationis. Nam ab hoc meruit nomen, quia pro uinculo iter ponitur orationi, laxum enim & diffusum sermonem more cathena intercepta demittit Palam eam ita finiuit. Coniur. Hoc est ps eonus in efferis. ordinemq; sententiam. Coniunctio quædam sunt principales, aliæ sublequentes, aliæ mediæ. Mediæ, quibus utrali ber parte positus sine uitio coniungitur oratio. Principals est coniunctio, ut. Sed qui re unio ca lus age sive uicissim. Nam ille ordo ubi post ponitur poetice est, per anastrophe factus, ut. Ista, sed in tōnis in hunc ita uenit imago. Sublequens est, quæ mediæ est. Cōiunctio in accidit tria, figu ra, ordo, potestas. Figura est, quæ apparet, an simplex sit, ut nam, an composita, ut namq;. Ordo coniunctio nū triplici genere seruandus est. Primo, quo apparet uti præpositiua sit, ut nam an subiunctiua, ut que, uel que præponit & subiungi possit, ut itaq;, namq;. potestas cōiunctio nū in quinq; distributa spes diuiditur. sunt enī copulatiuæ, disiuctiuæ, explicatiuæ, causales, rationales.

Sub, qd significat

Super

Pro

proferent
Proderet

Ex
Ab
E a quib
buscūq;

Ad in ad
locum qd
distat

Coniunctio
qd sit &
q d est in
no plena
Ordo cō
iunctio nū
triplex
Potestas
quæcūq;
Copulati
ue

At ad Copulatiua hæ, & que, at, est, atq;. At hæ particula cū coniunctio est per t scribitur, cū propositio est per d. Distinctiua aut, uel nec, neque, n, ne, neu, neue. Expletiuæ quidē, e quidē, quog; ue, tamen, porro, profecto, deinde, salte, nimirum, uero. Causales si, et, etiam, si tamen, tamen, si, quidē, quando quidē, quoniā, quinetiam, sin, sinetiam, seu, siue, nam, p̄aque, nisi, ni, præterea, Quoniam enim etenim, sed, q̄, quando. Hæ coniunctiones quia, & quoniā, hoc distant, quia referens est & quoniā iterans post interrogatōne alicuius, ideo, iccirco, p̄pterea, hæc ubi causa reddidit reri, coniungere orationē solent. Ita non dedit, quia nō habuit. Si coniunctio, & simplex, et cōposita producitur, sed propositiua quadā particula, ut si, quidē, supposita uero corripitur, ut nisi rōnatur, sed, quōbō rem, præferim, itē, itē que, siue, ceterū, alioqui, atqui, enim, etenim, etiam, uero, quia, quapropter, p̄pter, quippe, quoniā, quoniāquidē, ergo, ideo, adeo, ideoque, scilicet propterea, quare, quo circa, quippe, utpote, sane, uidelicet, itaq;, quāuis, licet, q̄q;, quando, graui accentu, quatenus, quando quidē. Dicitur sunt rationatiua, quod quāq; rem præposita ratione cōfirmant in hunc modū. Lucet, igitur dies est. Nā hic ratione collegit lucē esse, quod dies est, seu diē, ideo esse, quod lux est. Sunt autē præterea, ut ait Plinius. Illatiua hæ, q̄q;, quāuis, tamen est. Itē finitiua dicuntur hæ, dū, quāquam, anteq̄, postquā, quaten⁹. Item opatiua, quāuis, ne, uelim. Subiunctiua est, & que ab eo cōposita sunt, tamen est, antequā, donec, quāuis, diūmodo, licet, postq̄ priusq̄, donicū pro donec accipitur, aut pro diūmodo, nec te moueat si quedā esse ea aduerbia cōiunctiones recognoscēs. Sunt et dictiones, quas scitū est, utri cōiunctiones, an præpositiuaes an aduerbia nominemus, quæ tū omni sensu facile dinoscuntur. Nā & cōiunctiones palis cōiunctionibus postea inueniuntur potestate mutata. Sunt alia ad aliquid relatiua, ut ait idē Plinius siue cōparatiua, magis, potius, imo. In hunc modū hic erat. Imo ille uel potius ille. Idem aut cōparandi potestare habere tanquā, sed hæc uidentur aduerbia magis similitudinis ut tanquā bēus amicus, & tā ille q̄ is. Et cōiunctio id ualeat quod q̄, sed hoc differt, q̄ hæc non modo subiungit sed etiā præponitur, modo geminatur, ut. Qui scēdere certo Et premere, & laxas scire: dare uel fushabē is, mō simpliciter elata, led figurata, ut Labi unda uadis, adies mirant, & undā. Miratur nemus Modo interrogatiua, ut Et quæ tanta fuit Romā ubi causa uideudi. Modo indignatiua. Et qui quā numen iuuenis adoret. Modo confirmatiua, ut Et dubitamus adhuc uitam ex tendere factis. Modo causalis. Et gens illa quidem si. m̄pis nō tarda pharetris. Modo adiuctiua & p̄missiua, ut Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo. Modo adiectiua pro eam, ut Quog; Iphitus tuo iam grauior Pellias, & uulnere tardus Vlyxi. Modo ordinaua, ut Fringen tis & ungunt. Modo superlatiua, ut Quicq; id est, timeo Danaos, & dona ferentes. Modo dimi nutiua per gradus. Felix qui potuit rerum cognoscere causas. Fortunatus & ille deos, qui nouit agrestes. Aut cōiunctio dubitatiua, si geminetur, habet potestatem, que dicit, a ut librum uolo aut pretium, utrunq; ex æquo d̄siderare significat. Aut pelago danaum insidias, suspēctaq; dona Precipite iubet, subiectisq; urere flāmis. Aut terrebrare causas, ut, tentare latebras. Submer las ue obrue pupes. Aut si lemel pronunciat, diminutiua est, & gradum habet ad inferiora tendē tem, ut dicimus, eū librum uolo, aut pretium, ut si liber, quē penissimum uolo, minime reddat, tum quod secundū pretium, ut Incute uim uentis, & diuice corpora ponto. Aut age duerlas. Nam furens Iuno, & irata, qd̄ potissimum graue petebat, optauit deinde quod secundū. Huius cōiunctionis qualitates sunt multæ, modo cōiunctiua est, cum dicimus, aut da mihi, aut mihi, ut Nymphæ hoster amor Lyberides, aut mihi carmen. Quale meo Cædro concedite, proxima phœbi. Versibus ille facit, aut si nō possumus oēs. Modo hortatiua est ita. Aut tu magne pater di uum miserere, ut est dictum, & illud. Vt tu qd̄ superest infesto uulnere morti Si mereor dimitte. Modo cōiunctiua pro &, ut Moliri ue moram, aut ueniendi poscere causas. Et pro q̄. Vt hq; das corus pressō ter gutture uocet. Aut quater ingeminant pro q̄terq;. Modo pro separatiua, ut Aut onera accipiunt ueniunt, aut agmine factō. Item. Media inter cornua fudit. Aut ante ora deū pinguis spaciā ad aras. i modo fudit, modo spaciā. Item. Semineces uoluit multos, aut agmina curru. Proterit, aut raptas fugientibus ingerit hastas.

¶ De interiectione. Cap. i. l.

Interiectio est pars orationis affectum mentis significans uoci condita. Interiectio ni accidit significat, tantumq; aliis partibus orationis interiacens inseri solet. Hæc uel ex consuetudine, uel sequentibus uerbis, uariū affectum ostendit, exultantem significat, ut euax, aut uoluptatē, ut uah, aut dolētem, ut ueh, aut lugentem, ut heu, aut timē tem, ut heh,

At ad
Distincti
ue
expletiuæ
Causales
Quoniam
quia

Si

Rationa
tiue
Illatiue
Finitiuæ
Opatiuæ
Subiuncti
ue
Donicuz

Compa
tiue

Et q̄ qd̄
differant

Et quot
modis su
matur

aut quot
modis ca
piatur

Intiectio
nis d̄scip
tio plena
Euax
Vah Ve
Ab ah
heu pape

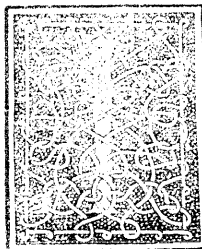

tem, ut hei, at at, aut admirantem, ut pape, aut arridentem, ut ah ah, aut hortantem, ut eia, age, agedum, aur irascentem, ut nefas, pro nefas, aut laudantem, ut euge, aur iritantem, ut apage, aut uocantem, ut eho, aut silentium, ut si, aut si. Ironiam, ut hui, aut irrentius aliquid demonstrantem, ut enim aut ex improviso aliquid dependentem, ut at at, & si qua sunt similia que affeetus potiusquam obseruationes aras indicant, sunt plurimae dictiones, ut heus, eia, en, certe inter aduerbia, & interiectionem, etiam a se partes orationis pro interiectione singulae plures ue ponuntur, ut est, en ellum amabo, nefas, pro nefas, malum, miserum, miserum, nefandum. Has enim, (ut aliterunt multi) in quibusdam locis interiectiones esse, ipse declarat affectus, & fere quicquid animus orationis inuenit, quo detracto textus integer reperitur, numero interiectionis accedit. In interiectionem graeci inter aduerbia posuerunt, latinum ideo separauerunt, quamuis eodem uoces non statim sequuntur uerbum, & late multiplex interiectionis causa consistit. Memoria est uelox animi, & firma perceptio, cuius facultatem fouet exercitatio lectionis, enarrationisq; intentio, styli cura, redditio sollicita, & diligens iteratio, atque repetitio frequens.

Vah uch
Ab ah
Heu Pa
pe
Hei At
ar
Eia Age
Agedum
Proh ne /
tas Euge
Apage
At at
Heus
Amabo
En
Nefandū
Miserum
Malum
Mēna
distinguo

DIOMEDIS LIBER SECVNDVS INCIPIT.

¶ DE VOCE, ET LITERIS INDIFFERENTER. Cap. Primum.

N PRIMO LIBELLO SERMONIS VNIVERSA Mēbra qua pria legentibus artis grammaticae studia praecipua esse uidebitur pro qualitate ingenii, puo me satis exposuisse, nec ullius fingere scientiam arbitror, totam loquendi materiam, disputandiq; substantiam partibus orationis administrari. In hoc uero, quid esset grammatica, et quibus aliis adiuuiculis instruarur, explicabimus. Vox est, (ut loquimur) spiritus tenuis auditui sensibilis, quantum in ipso est. Fit autem uel exilis auris pulsu, uel uerberati aeris ictu. Omnis uox, aut articulata est, aut confusa. Articulata est rationalis hominum loquens explicata, eadem & literalis, uel scriptibilis appellatur, quia literis cōprehēdi potest. Confusa est irrationalis, uel inscriptibilis simplici uocis sono ni

Vox qd
fit
Vox d' r
plex
Articula
ta

malium effecta, quae scribi non potest, ut est equi hinnitus, tauri mugitus. Quidam etiam modum latam uocem addidere, cybire, uel organum, quae quae scribi non possit. habet tamen modulatam aliquam distinctionem. Vnde quidam tria uocis officia designant, eloquium, tinnitum, sonum. Eloquium est humanae pronuntiationis expressa significatio facili mentibus exprimens in intellectu. Tinnitum est fabricata materia illius tenui leno, auditionem argens. Sonus est corporalis collisio repentini auribus inferens fragorem, quod quae ueteres omnes tenos uoces dixerunt, ut Fractasq; ad littora uoces, Ars est rei cuiuscumq; sententia, uisus, uel tractatus, uel ratione percepta tendens ad usum aliquē uitae necessarium. Tullius hoc modo arte distinguit. Ars est praecipitatio exercitatio cōstructio, ad uitā extenuate uelut pertinentiū. Ars dicta, uel quae recto praecipitatio singula distinguit, et uelut uias qualdā ostendat, uel quae recto dicitur, unde ueteres recte puritate appellauerunt. Artium genera sunt plura, quarum grammaticae sola literalis est, ex qua rhetorice, & poeiae cōsistunt. In circo literalis dicta, quod a literis incipit. Et enim grammaticae hanc literas est appellatus, & grammatica literatura, quae formam loquendi ad certam rationem dirigit. Distinguitio est oratio, quae id, de quo queritur, aperte describit, et determinat. Cice sic eam distinguit. Distinguitio est oratio, quae quid sit, de quo queritur, ostendit quam breuissime. Litera est pars minima uocis articulata, ab euentu incipiens una figura notabilis. Scaurus sic eam distinguit. Litera est uocis eius, quae scribi potest, forma. Elementū est minima uis, & indubitabilis materia uocis articulata, uel una cuiuscumq; aut unam, a quo sumitur incrementum, & in quod resoluitur. Huius figura litera uocatur, & sunt omnes figurae literarum numero. xxii. Sed harum potestates, quas elementa nominamus, plurimae intelliguntur. Literas etiam ueteres elementa dixerunt, quae orationem uelut quaedam semina cōstruant, atq; dissoluant. Et enim differunt utrum quis dicat elementum, an literam per se, quia elementum quidem est uis ipsa, & potestas. Litera autem figura est potestas, a uero nomen est, & potestas, & figura. Igitur elementum intelligitur, litera scribitur, & nominatur. Litera dicta

Confusa
Vocis of
ficia tria
eloquiū
Tinnitū
Sonus
Arts dis
tinctio
Arts ge
nera plu
Grammā
tica

Distinguitio
quid sit

Litera
Elementū

lſe acci
dētia tria
I. Fe qbus
utimur. x
xii. latic
lſe. xxi.
Y. Z.

Vocales
quinque

Ep e e i
O p a o

I. V. qñ
sonantes

V. qñ nec
vocant
nec conſo
nans
Digama
Conſonan
tes. xxiij.

Semiuo
cale. viii.
X. Z.

Liqde. iiii
S.
F.

Sēiuo ca
les dicte
Mute. ix.
K. q. ſup
uacue lſe
K. quādo
ſcribitur
H. qd lit
Ch. x.
Ph. 5
Th. 5
Ps. 4.
G.

Mute di
cte
Literarū
ſitates
F. in lati
nis tantū
X. H.
q. K. uaz
cū
a uocalis
dichro
nos

quasi legitur, quia legitur, uel q̄ legitibus iter ostendit, uel a litura, quā patitur, uel q̄ legendo iteratur. **Accidunt uiciniq̄** literæ tria, nomen, figura, & potestas. Nomen est, qđ dicitur, uel pro nunciatur, figura cū scripta aspicitur, uel notatur. Potestas est, quæ uel in rōne metrica, cū ad p̄ prietatem suam a reliq̄s se gregatur. **Literæ**, quibus utimur, sunt tres & xx. Hæ sunt a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y & z. Harum differentia sunt tres. Prima differentia in literis qualitates habet duas, quod aut latinæ sunt, aut græcæ, latinae sunt una & xx., græcæ duæ y, z, quæ in ulum nostrū proprie nomina græca uenerunt. Ex his uocalis est y. Nam & in ea obseruare debemus quoscūq̄ uocalibus obseruantur z semiuocalis est. Secūda differentia in literis qualitates æque duas habet, quæ aut uocalis sunt, aut consonantes. Item consonantium, quædā semiuocales, quædā mutæ. Vocalium potestates sūt duæ. Quædam pronuntiate singule syllabas faciunt, & p̄terunt. Quædam consonantibus iunctæ syllabam faciunt. Vocales ideo dictæ, quæ ad scribendas uoces articula tas necessariæ habentur, hæc quædam sonantes appellantur, sunt autem numero quædam quinque, a e i o u potestate autem septem, si quidem e & pro e & pro i & pro o græcis ponitur. Namq̄ e breuis est scriptura, pronuntiatione longa, ut contiguere, & p̄ter, & o pro o & pro u græcis similiter p̄ter ut Rapti Camy medis honores Ex his igitur uocalibus & u transfeunt in consonantium potestate, cum aut ipse inter se geminatur, ut luno, uita, & qñ aliis uocalibus explicatur, ut uires, uelox, uox. Ianus, iecur, ita tamen, ut quæ prior exposita fuerit, uicem & tam consonantiū cōdicat, hæc etiam mediè dicuntur, quia in quibusdam expressum dictionibus sonum nō habent, ut uir optimus, extra quam formam u. litera interdum nec uocalis, nec consonans habetur, cum inter. q. literam consonantem & aliam uocalem constituitur, ut qñ, quidem, huic item digama ascribi solet, ut cum sibi ipsa præponitur, ut seruus, uulgus, literam geminari in una syllaba posse plurimi negant, latina uocales omnes, & corripit, & producti possunt, atq̄ his solis aspirari quidā existimant. Consonantes autem sunt xvi. b c d e f g h k l m n p q r s t u x y & z. quæ græca est, si uti, xviij. Nam & in ea consonantium sōm obseruare debemus. Consonantes appellantur, quæ in terdam p̄teritæ, interdum subiectæ uocalibus consonant. Tertia differentia in literis qualitates habet tres, quæ aut semiuocales sunt, aut mutæ, aut duplices. Semiuocales sunt. y. i. l. m. n. t. s. & x. f. sed adiecta. z. sunt duo, sed hæc græca admittit, græcosq̄ nominum causa, pro hæc ueterum quidam uocalem, nonnulli dices s. ponere solebant, unde iugum dictum est, quasi z y u, & Iuppiter uel lique z d pater, & Messenius mutis cōmunes syllabas faciunt, & s. litera, sua cuiusdā potestatis est, ideo apud Græcos monadicon appellatur, quæ in metro plerumq̄, tum consonantis amittit. Item ex illis. Litera supponitur liqdis, quemadmodum muta qua liber, & cōmune ciantur, sed per se syllabam, nec plenam uocem faciunt. Mute autem sunt, quæ sine auxilio uocali nō possunt enunciari. Mute sunt, quæ nec proferri per se possunt, nec syllabam facere. Sunt autē nūc ro nouem b c d g h k p q t. Ex his, quibusdam superuacue uidentur k & q. q̄ c litera hæc loci pos sit p̄tere, sed inuenimus in kalendis, & in quibusdam similibus uocibus, q̄ k necessario scribitur, & q̄ q̄ consuetudine scribitur, cum in una eademq̄ syllaba u litera antecedit, & habent sibi adiunctam uocalē, et quærimus h quoq̄, interdū consonans interdū aspiratiōis creditur nota. Hæc si c muta subiecta fuerit x notat græcam, si p̄ præposita fuerit φ significat. Item si t præposita fuerit aspiratiōi pro f̄ ponitur græca, sicut p & s simul posita φ græcam asserunt literā. Cæterum h uocalibus nunquam supponitur, nisi interiectioni ah, quæ turbantis, uel dolētis ostendit affectum, g noua est cōsonans, in cuius locum e solebat apponi, ut hodie cum Gaium Cæsarem notamus, scribimus C. Cæsarem. Ideoq̄ post b literam i tertio loco digesta ē, ut apud græcos e Ita sunt omnes qualitates literarum numero. y. q̄ latinae sunt, aut uocales, aut consonantes, aut semiuocales, aut duplices, aut mutæ, et hoc scire debem⁹, q̄ f litera tantum scribit, cum latina di ctio scribitur, ut felix. Nam si p̄grina fuerit p & h, scribimus, ut Phœbus, Phæton. Quidam la plex. x. duæ superuacue k & q, duæ græcæ y et z. F. tum scribim⁹, cum latinus est sermo, nam p̄ reginis p h, posuimus. Vocalis dicronos p̄ se facit syllabas, & breues, et longas. Item q̄ connexa cum aliis

cū aliis tam præposita, quam media, finiensq; ut A. hala. Nota est prænominis cū Aulā sola signi-
 ficat. B. consonans muta tam præponitur uocalibus, q̄ subiungitur, præponitur, & semiuocalib⁹
 ut bello, bracamq; propiusq; ut p. literæ, qua sæpe mutatur, ut supponit, opponit. C. consonans mu-
 ta tam præponitur uocalibus, q̄ subiungitur, ut caput, accipit, cōcidit, occidit. C. nota est præno-
 minis, cum sola Caius notat. Item numeri, cum centum significat. D. consonans muta, tam præ-
 ponitur uocalibus, q̄ subiungit literis consonantibus, numero. vii. h. s. c. g. l. p. r. s. t. que succedunt
 in locum eius, ut accipe, aggero, alligo, appete, arripe, asside, attende. Nota prænominis Decū
 significat. Item numerū, cum quingentos scribimus. E. uocalis dichronos per se nominata. Itemq;
 cum aliis iuncta, & breuis facit syllabas, & longas. F. consonans semiuocalis præpositiua, que
 sola ex semiuocalib⁹ præponit liquidis, quæadmodū muta quælibet, & cōmūcē syllabā facit. P. H.
 in Græcis dum taxat nominib⁹ utimur, ut Phethon. Tā icipit in syllaba præpositiua uocali, q̄ fe
 miuocali, uocali, ut flagellum. Item subiunctiua uocali, ut officit, efficit. G. consonans muta præ-
 positiua, que tam supponitur uocalibus, q̄ subiungitur, ut aggero, præponitur et consonantib⁹
 ut agmine, magno, gregem, glire. H. consonans muta proprie continens aspirationem, subiun-
 ctua. r. liquida consonantis, receptæ uulgo in numeris mutari, oibus uocalibus præponitur, nulli
 subiungitur nisi consonantibus, ut in Thracia, & nominibus Græcis. I. uocalis dichronos, que
 interdum media geminatur, & præposita sibi, aut alteri uocali transit in consonantium potesta-
 tem. Nota numeri, cum unum significat. K. consonans, muta superuacua utimur, quido a cor-
 repta sequitur, ut kalendæ, kaput, kalumniæ. L. consonans semiuocalis liquida, que tam præponit
 uocalibus, q̄ subiungitur, præponitur, ut laudo, lege, lites, locum, & his familia scribim⁹. Item sub-
 iungitur consonantibus, ut Claudium, clementemq; et Clodium, Clusiumq; nominamus. No-
 ta prænominis, cum sola posita Lucium significat. Item numeri, cum pro quinquaginta ponit
 nam subiungitur tanquam alma. M. consonans semiuocalis liquida, tam præponit uocalibus, q̄
 subiungitur, cum agmina, fragmenta dicimus. Nota prænominis, cum sola scripta, Marcum sig-
 nificat. N. consonans semiuocalis liquida, tam præponit, q̄ subiungitur uocalibus, ut natus an-
 te. Item subiungitur mutis, ut Gnauius, Potmades, Cidius. Nota prænominis sola numerum
 significat. Item præposita sibi. g. gneum, quem antiqui. CN. c. scribit. O. uocalis dichronos tam
 productur, q̄ corripitur, & singularis, & cum aliis copulata. P. consonans muta, tam præponit
 uocalibus, q̄ subiungitur, ut in his ponit, præponit, præponit etiā consonantibus, ut plaudit. No-
 ta prænominis, cum sola Publium significat, & cum. r. posita, populū Romanum, & subiectar.
 literæ Rempub. & præposita. c. literæ, patres conscriptos. Q. consonans muta ex. c. & u. literis cō
 posita superuacua, qua utimur, quido u. & altera uocalis in una syllaba iungit, ut Quirinus. No-
 ta prænominis Quintum significat. Item honoris, que storiæ indicans, nec minus populū. Cum
 ea notamus quiritæ. R. consonans semiuocalis liquida præpositiua, & eadem subiunctiua uoca-
 libus, ut Roma, ramus, arma, orbis. Item consonantibus subiungitur, ut in Craſſo, crure, prudē
 ter. H. quoque consonanti, uel aspirationis nota, ut Rhodius, sed in Græcis duraxat nominibus
 .S. consonans semiuocalis, uel u. cuiusdam potestans præpositiua uocalibus, & subiunctiua, ut sans
 asper. Item præpositiua. r. consonanti tantum, ut status. T. consonans muta præpositiua, liquida-
 rum, & uocalium, & eadem subiunctiua. p. c. s. consonantiū, ut Æsiphō, stichus, trabea, & ana.
 Nota prænominis cum sola Titum significat. T. litera tam præponitur uocalibus, quā subiungi-
 tur, ut tulit, atulit, præponit et consonantib⁹, ut trabe. V. dichronos uocalis media, que gemina
 ta digāma accipit, & præposita sibi, aut alteri uocali transit in consonantium potestatem, ut uulgu
 ualens, iuuat, uelox, uox. Nota numeri, quinque significat. X. litera composita, quam ideo dupli-
 cem dicimus, quoniam constat ex. c. & s. literis, in media tantum parte locutionum uocalibus
 apud nos præposita, ut maxime, maximo, aliquando finies, ut uertex, frutex. In peregrinis tantū
 nominibus prima ponitur, ut in Xantho, Xenone. Nota numeri, cum decem significat. Item
 .X. consonans semiuocalis duplex, que constat, aut ex. c. & s. ut pix picis, aut ex g. & s. ut rex reg-
 is. Sunt nomina, in quibus neque g. neque. c. possunt præferri, ut mix miuis, fenex fems. Hæc au-
 tem nomina, priuilegio quodam contra rationem declinantur. Y. uocalis dichronos Græca, q̄
 propter græcas dictiones admittitur, ut Hymenæus, Cyrus, Hylas. Z. consonans semiuocalis
 duplex, Græca etiam, propter græca, uel barbara nomina, admittitur, ut Zenon, Mezentius,
 Gaza, pro hoc ueteres duabus ff. utebantur, ut Messentius, & tablissō.

De Grammatica, ac eius partibus.

Grammatica

Grammaticae partes

exegetice

Horifice

Officij gramma-

maticae

Lectio

Narratio

Emendatio

Iudicium

Grammaticae

cecinna

Rammatica est specialiter scientia exercitata lectionis, & expositionis eorum, quae apud poetas, & scriptores dicuntur, apud poetas, ut ordo seruetur, apud scriptores, ut ordo careat vitis. Grammaticae partes sunt duae. Altera, quae uocatur ex egetice, altera horifice. Exegetice est narratio, quae pertinet ad officia lectionis. Horifice est finitua, quae praecipue demonstrat, cuius species sunt haec, partes orationis, uicia, uirtutesq;. Tota autem grammatica consistit praecipue intellectu poetarum, scriptorum, & historiarum prompta expositione, & in recte loquendi, scribendiq; ratione. Grammaticae officia (ut asserit Varro) constant in partibus quatuor, lectione, enarratione, emendatione iudicio. Lectio est artificialis interpretatio, uel uaria cuiusq; scripti enuntiatio, seruiens dignitati personarum, exprimentq; animi habitum cuiusque. Narratio est obscurorum sensuum, quaestionum uel explanationum, uel exquisitio, per quam uicia uel uirtutes rei qualitates poeticis glossulis exoluimus. Emendatio est, qua singula pro ut ipsa res postulat, dirigimus, extimantes uniuersorum scriptorum sententiam diuersam, uel correctio errorum, qui per scripturam, dictionem uel sunt. Iudicium est, quo omnem orationem recte, uel minusquam recte pronuntiatam specialiter iudicamus, uel existimamus, qua poema, ceteraq; scripta perpendimus. Grammaticae uicia ab elementis surgunt, elementa figurantur in literas, literae in syllabas coguntur. Partes orationis consumant orationem. Oratione uirtus oratur, uirtus ad uitanda uicia exercetur.

De syllaba tantum

Syllaba

Syllabarum

modi tres

Breues

Longe

Longa

modi quinque

Natura

Diphthongo

go

Positio

longa

Syllaba est proprie congregatio, aut comprehensio litterarum enuntiatia. Fit autem ex omnibus uocalibus, etiam ex singulis syllaba tam breuis quam longa, & ex copulatione uocalium, consonantiumq; temporum capax. Syllaba autem dicitur graece *σύνταξις* uel *σύνταξις* latine connexiones, uel conceptiones dici possunt. Literas concipiunt, atque connectant. Syllabarum modi sunt tam duo natura, & positioe, quam tres qualitates. Aliae enim breues, aliae longae, aliae communes sunt. Breues sunt quae correptam uocalem habent, & non desinunt in duas consonantes, uel in aliquid, quod possit pro duabus consonantibus. Longae aut natura sunt, aut positione sunt. Natura, cum aut uocalis productur, ut a. o. aut uel uocales iunguntur, ut au. eu. ae. oe. ei. hui. Ex his diphthongus ei, cum apud ueteres frequentaretur, usu posteritatis expleta est. Irem. y. graeca potius quam latina est in graecis sumenda dictionibus. Sed haec, quae natura sunt longa, graecis quinque ordinantur. Primo quando uocalis sola est, & productur, ut est, Ah silice in nuda conmixta reliquit, & dicitur is modus, constat natura. Secundo cum diphthongus erit, de qua dicimus, constat diphthongo, ut au. eu. ae. Tertio quoties super consonantem est, ut En Priamus, & En ego uicta sit, de qua dicimus, incipit. Quarto quoties subter consonantem est, ut Ne pete connubis, & dicitur is modus, sic terminatur. Quinto quoties inter duas uel plures consonantes ponitur, ut Soi qui terrarum, et dicitur is modus, habet in se. Positione longa fit syllaba modi. y. Primo cum correpta uocalis in duas desinit consonantes, ut Est in secessu longo locus. Altero cum excipitur a duabus consonantibus, ut Acrifoneis Danae. Tertio si desinat in duplicem litteram, ut nox Quarto si sequens a duplici incipiat, ut axis. Quinto si desinat in unam consonantem, & excipiat a uocali loco consonantis posita uel i. ut ar Venus, ar Iuno. Sexto cum correpta uocalis desinit, & interposita excipiat a uocali, ut Furiis Aiakis Oilei, et Troiaiq; nite stares, & Nate dea nam te maioribus, & c. quoniam inter duas uocales duarum syllabarum posita i geminatur. Sic enim scribi per geminam litteram metri ratione desiderat. Siquidem potestatem tuetur duplicis consonantis. Vocales correpta singula obtinent tempora, producta bina. Dimidium temporis abiq; duplicibus singula possident consonantes. Syllabae (ut ait Varro) aliae sunt asperae, aliae lenes procerae aliae, aliae retorride, aliae barbarae, aliae graeculae, aliae durae, aliae molles. Asperae sicut, ut trux, crux, trans. Lenes, ut lana, lima. Procerae sunt, quae uocalem longam habent, aut penultimam, ut Gaza. Graeculae, ut hymnos. Zenon. Durae, ut ignotus. Molles, ut aedes. Communis syllaba est longa in breuem, uel contra certis obseruationibus uersa. Communium syllabarum modi sunt. y. i. Primus est, cum correpta uocalis excipitur a duabus consonantibus, quarum prior sit muta, sequens

uero liquida. Breuis enim hæc est. Vastofq; ab rupe Cyclopus. & albaniq; patres. Longa ibi arge nus & filius Cyclopus e montibus, & cætera. Et perpetuis soliti patres cõsider mensis. Syllaba enim, quæ sine hac obseruatione poterat esse positione longa, breuis efficitur. F. quoque litera si præposita fuerit liquide, quamuis semiuocalis sit, muta tamen obtinens locum, breuiat, quæ positione fieri longa poterat, ut est. Ore fremebant, & Talia flammato. Secundus est cum loci breuis longa occupat per productam uocalem, uel diphthongum, finita parte orationis, nec ulla interposita consonante, ut est, Te Corydon o alexi, & Infulæ Ionio in magno, ut est Homericus ille *ἠγέριον ἐν ἀγέρι τὴν ἰσθμὸν ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ*. Tertius cum in fine partis orationis uersa uice longa ponitur uocalis, correpta in interposita consonante, ut Emeric aryalus, & munere lætus amici. Item Offendens artem pariter, arcuq; fonantem, & Oia uincit amor, ut est apud Homerum *ἔστω δὲ δαυρὸς ἐν ἄλλοις τοῖς ἄνθρωποις*. Quartus cum correptam uocalem due consonantes sequuntur, quarum prior est s. litera, quæ syllabæ ratione communis, uel ut sibilus posita uim consonantis amittit. Interdum enim liquidarum mutat legem. Si quidem illa subiunctiua mutus, utranque potestatem possident, hæc uero plurimum sibi defendit, non enim solum subiungitur, uerum etiam contraria præposita, loco liquida fungitur, ut est, Ponite spes sibi quisque, & apud Lucilium, Infantibus paruis, sic & Homeri uersus ille testatur. Quintus est cum correptam uocalem suscipit. z. duplex, quæ positione longam possit efficere, uim plerumque duplicis consonantis amittit, ut memorosus Zacynthos. Sextus est cum pronomen hic, uel hoc. c. litera terminata, uocalis statim sublequitur, quando in his pronomibus. c. litera crassum, & quasi geminatum continet sonum. Est enim in hoc tam pedis prima syllaba longa, quam tertia breuis. Hic uir, hic est tibi, quem promitti spes uis audis. Septimus est, cum correpta uocalis in unam desinit consonantem, sequente h. quæ plerumque aspirationis nota uidetur, ut Terga fatigamus, & hasta. Item æneam hominum quiquam, sed modus superior quibusdam supfluis usus est præcipue, & hic utimur, cum sufficit finita esse partem orationis. ex his omnibus modis, uno duntaxat uti admittunt, qui ad metrorum rationem sunt admodum perspicaces.

Cõsis syl
labe mo
di. yn.
Pimus
F.
Secundus

Tertius

Quartus

Quintus

Sextus

Septim⁹

De Accentibus, & punctis.

Cap. IIII.

Accentus est accutus, uel grauis, uel inflexæ elatio orationis, uocis uel tentio, uel inclinatio, aut inflexo sono regens uerba. Nam ut nulla uox sine uocali, ita sine accentu nulla est, & est accentus (ut quidam recte putauerunt) uelut anima uocis. Accentus dictus est ab accanendo, quod sit quasi quidam cuiusq; syllabæ cantus, apud Græcos ideo *ἄνωγιστος* dicitur quod *ἄνωγιστος*. Accentus quidam fastigia uocauerunt, quod capitibus literarum poneretur. Alii tenores, uel sonos appellant, nonnulli cacumina retinere maluerunt. Sunt uero tres, accutus, grauis, & qui ex duobus fact⁹ est, circumflexus. Ex his accutus in correptis semper, interdum productis syllabis uersatur. Inflexus in his, quæ producuntur. Grauis autem per se nunquam consistere in ullo uerbo potest, sed in his, quibus inflexus est, aut accutus. Cæteras syllabas obtinet in græcis itaq; dictionibus, cum accutus tria loca teneat, ultimum, penultimum, & antepenultimum. Circumflexus autem quotlibet syllabarum sit dictio, nõ tenebit, nisi penultimum locum. Omnis igitur pars orationis hanc rationem pronuntiationis detinet. Omnis uox monosyllaba aliquid significans, si breuis est, accuetur, ut mel, fel, & si positione longa fuerit, accutum scilicet tẽorem habebit, ut ars, pars, pax, nix, pax. Sin autem longa natura fuerit, flectetur, ut lux, spes, flos, sol, mons, lis. Omnis uero dissyllaba priorem syllabam aut accuit, ut flectitur, ut lux, spes, flos, sol, mons, utraq; ut citus, latus, erat, uel cum positione longa est utraq; ut solers, uel alterutra positione longa, dum ue natura longa sit, ut pontus, posterior, ut cohors. Si uero prior syllaba natura longa, & sequens breuis fuerit, flectitur prior, ut Luna, Roma. In trissyllabis autem, & tetrasyllabis, & deinceps, secunda ab ultima semper obseruanda sit. Hæc si natura longa fuerit, inflectitur, ut Romanus, Cethegus, Marinus, Crispinus, Amicus, Sabinus, Quirinus flectica. Si uero eadem penultima positione longa fuerit, accuetur, ut Catullus, Metellus, Marcellus. Ita tamen si positione longa, non ex muta, & liquida fuerit, nam mutabit accentum, ut latebra, tenebra, & si nouissima natura longa, itemq; penultima positione longa fuerit, penultima tamen accuetur, non inflectet

Accutus

Accent⁹
dictus

Accutus
tres

Accutus
Circum/
flexus

Accutus
tria loca
possidet

Circum
flexus pe
nultimus

Monosyl
laba quo
accentu

Dissylla
ba

quo accẽ
tu

Trissylla
ba

Tetrasyl
laba quo
accentu

fic natura, ut Fidenæ Athenæ. Thebæ. Cumæ, ut tabellæ, fenestæ. Sin autem mediæ, aut nouissima breuis fuerit, prima seruiabit acutum tenorem, ut Sergius, Malus, Aflia, Fufina. Iulius. Claudius. Si omnes tres syllabæ longæ fuerint, mediæ acuerit, ut Romani, legati, prætores, prædones, Pronomina, quæ duplici modo declinantur. i. aut corripunt, aut produciunt, mediæ syllabam genitiuo casu ostendunt, ut ipsius, illius. Si uero mediæ longæ erunt, primæ graues, secundæ fiunt in flexu, primæ acutæ sunt, cum mediæ breues. Cum uero mediæ longæ, primæ graues. Exponendum etiam placuit, quæ pedes acuto tenore, aut circumflexo, iteratione superscripta congruunt. Omnis pars orationis, quæ possit metros pedes complere, hanc accentus legem continere. In dissyllabis semper acuitur, aut inflectitur. Acuitur, si Paribichius compleuerit, sicut puer, bonus amor. Item Spondeum indifferenter positum, si habuit. i. sine natura, aut positione fuerit longa utraq; syllaba prior acuitur, natura sic, ut Cumæ. Thebæ, heros. positione, ut solers. Iambumq; ut Caro, seres. Trochæum uero legitimum si compleuerit, idest si natura longam priorem syllaba memorati pedis acuit, ut palcher, alper. In trisyllabis Dactylus differenter positus, & Anapestus. Tribrachus quoq; tertiam ab ultima acui desiderat. Dactylus natura, qui est sicut lumina moenia, sidera. Claudius. positione qui fit, ut Sergius similiter anapestus, ut Cicero, regio. Item Tribrachus, ut Iulius. Palimbachus, & amphibrachus in penultima circumflexum habebunt, ita tamen ut natura sit longa eadem penultima. Palimbachus, ut Romanus, legatus. Item Amphibrachus, ut Cethegus, Sabinus, monile. Horū si positione longa fuerit, eadem penultima mutat tenorem, & acutum habebit accentū. Palimbachus, ut Marcellus. amphibrachus, ut Merellus, Catullus. Bachius, & Molossus indifferenter positi p̄ultima semper acuit. Bachius legitimum, sicut athenæ, Fidenæ. positione, ut tabellæ, fenestæ, huius autem pedis si penultima positione longa ita fuerit, ut excipiat: tam ex muta, q̄ ex liquida accentus transferitur ad tertiam ab ultima, ut tenebræ, latebræ, quod genus syllabæ penultimæ quidam omnino breuem putabant, q̄ non terminatur. n. consonantibus, contra quidam longam, q̄ quis non terminet consonantem, nihilominus proxima syllaba a duabus incipit consonantibus, & q̄ natura literarū b. & r. quæ molis est, nunc longam, nunc breuem syllabam efficiat. Ideo actū est, ut uaria hæc nomina consuetudo pronuntiaretur, & tenebræ, & latebræ acuto accentu priam syllabam effertur. Molossus item semper acuitur, ut Romani. In tetrasyllabis, aut deinceps eadem accentus ratio semper custoditur. Monosyllaba ferè, quæ nunquam sunt uerba prototypa. o. literam tam uersus, quam etiam profa similiter producta habent sane uerba græca græcis accentibus efferimus. si in eadem literis emittauerimus in latinis, neque acutus accentus in ultima syllaba potest poni, nisi discretionis causâ, ut in aduerbio pone, ideo ne uerbum putetur, & in quibusdam præpositionibus. Nâ præpositiones separate monosyllabæ quantum in ipsis est, acui debent, sed unctæ casibus, aut aliis partibus, interdum uim suam perdunt, sequunturque illam naturam, & graui non acuto sono pronuntiantur, ut produco, deduco. Item inueniuntur raro dissyllabæ, quæ acui desiderant, ut est circum, inter, denique circumflexus ponitur in ea particula, quæ est apud Virgilium ergo. Illius ergo uenimus. Con quoque præpositio complexa. uel. l. subiuñctas literas productua. o. pronuntiat. fut. confero, confido, confestim, cōferens, eodem modo. fut. cōsulo, conscendo, confono, confisto, conful, et uerba uice eadē aliis literis præposita accipiunt, ut cōcio, conduco, continuo, conuoco, conuerto, comprehendo, congreco. Item complexiua con iunctio, siue copulatiua que, & disiunctiua, ue, & relatiua, ne, adiuñctæ uerbis, et ipse emittit fastigium, & uerbi antecedentis longus positus accumen adducunt, & iuxta se proxime collocat, sicut ut Limiaq; lauruq; dei. Itē ue, ut Hircanis arabis ue petat, & calathis ue Mieruæ. Ne, ut Homines, ne feræ ne. In compositis dictionibus unus accentus est non minusquam una parte orōnis, ut male sanus. Interea loci accentus in integris dictionibus obseruans. In peregrinis autē uerbis, & in barbaris nominibus maxime in iteriectionibus nulli certi sunt. In his enim maxime accentuum uel distinguendi rō, uel discernendi ambiguitas, necessitas saepe conturbat, accentuum acuti nota, ita per obliquum ascendens in dexteram partem. Grauis nota, ita et a summo in obliquum quasi in dextram partem descendens. Circumflexus uero d' acuto, et graui figurat, uel est deorsum spectans. Longus est linea a sinistra in dextram partem æqualiter ducta, & breuis uirgula similis iacens

Pronomi
na quo
accentu

ped's quo
accentu
notentur
Pirrh
chius
Sponde
Troche?

Dactylus
anapest?
Tribra
chius
Palimba
chius
Amphi
brachus
Bachus
Molossus

BR. lite
re moles

Verba
quo accē
tu. p̄nun
tiantur
Præposit
tio. quo
accētu. r̄
p̄fe. & in
composit
tione
Circum
Inter Cō
Ergo

Que con
iunctio
quo accē
tu
Ne
Ne
Cōposit
fitori ac
centus

Accentū
note

sed panda, & contractior, quasi sursum spectans, utq; in illis sonos, sicq; in his tempora dignosci uideamus. Horum autem officio sic utimur, ne productionis, uel correptionis ratio confundatur. Apud Latinos. n. v. literæ uocales tam corripunt, q̄ pducuntur. Inueniuntur enim quædam nomina omonima uerbis similia, alia quoq; aduerbis, de quibus quid dici potest, nisi q̄ accentus sit abriter discernens utriusq; significati differentiam, sicut parens, obse quens significat, intelligitur et pater. Prius participium est trāstum, a uerbo qd̄ est pareo, posterius nomen. Quoties enī participium significat, primam syllabam producim⁹, ut est Virgilianus ille. Iamq; ibat dicto parens, eandem uero in altera significatione corripimus, ut est. Alma parens. Item uerbis similia, si cur est nomen, & uerbi prima positio. In nominis significatione primam syllabam corripimus, ut est. Tor adire labores, & in uerbis producim⁹, ut est. Matrilq; allabitur aures, & Summas perlabitur undas. Item aduerbis, sic late est aduerbium, & uerbum modi imperatiui, in aduerbio tam prima syllaba producitur, ut est. Hinc populum late regem, belloq; superbum, q̄ in uerbi significatione corripitur, ut est. Aut aliquis latet error equo. Itē. Nec late uere diol. ut superi uolue relate. Omnia autem huiusmodi facilius ex metrica structura comprehenduntur. His adiciuntur hyphen, cuius forma est uirgula sinuam curuata subiacens uersui, & inflexa ad superiorem partem, hac nota uisposita, utriusq; uerbi proximas literas in una pronuntiatione colligit. Ita tamen tum cum ita res exegerit copulemus, ut est Turnus ut ante uolans & aretulit gressum, & Quam simulac tali præsentit peste teneri, & apud Salustium. Iam primum iuuentus simulac uel hī panens erat hyphen legendus est. Cum una pars orationis huic contraria est, diastole. dextera pars circuli ad unam literam apposita, ut uero male coherencia discernuntur, ut est. Erepta uirginis ira, & Viridq; in litore conspicitur. as, apostrophos. Item circuli pars dextera, sed ad summam literam consonantem apposita, cui uocalis est subtrahā, hac nota deesse ostendimus parti orationis ultimam uocalem, cuius consonans remanet, ut est. Tantō me crimine dignum. Creterum dīscam, & p̄slem apud nos h uocali addita, uel detracta demonstrat, id est scripta h aspirationem, non scripta leuigationem significat. Illud etiam magna cura uidendum est, quod ueteres omnia, uel uerba, uel nomina, quæ o litera finiuntur. Item aduerbia, uel conuinctionis producta extrema litera proferebant, q̄ seō, ut Virgilius quoque idem seruaerunt in his, ut referunt inculca uetustatis horrorem, & carmen contra morem ueterum leuigauerit. Inuenitur autē apud Virg. in uerbo posita breuis, ut Nunc scio quid sit amor, & hoc sit erit. Scio me Danais e classis unum, quod quia in uno uerbo est, uidetur ep̄synalipha his qui, conseruanda ueultatis consuetudinem putant illi in autem ego fuisse opior rationem, q̄ ueteres secuti græcos apud quos α litera ubiq; quidem natura longa est, plurimum tamen in extrēa uerbi syllaba ponit etiam in sermone communis prola oratione similiter proferebant, ita ut diū id usurpauit uersa, uersus obtinuit, paulatim autem usus inuenit, ut in sermōe nostro, scribo, dico, & ita in talibus, ubi o non solum correpta ponit, sed etiam ridiculus sit, qui eam pduxerit. Mirum ergo nō est, si consuetudinem sequer uersus, nisi sit, ubi poeta maiorem sibi licentiam uendicauit. Dīctio est uox articulata, cū aliqua significatione, ex qua instruit oratio, & in quā res soluit, uel sic. Dīctio est ex syllabis finita cum aliqua significatione certa locutio, ut est dico, facio. Quædam dīctioes sunt simplices, ut facio, quædam compositæ, ut cōficio. Ex compositis quædam sunt ex duo uel imperfectis, ut est fīncipit, cum intelligatur sematum caput. Quædam ex integro et p̄fecto ut est cornicen, ut intelligat cornu canens. Quædam ex duobus integris, ut sacra uia. Q uardam ex integro, & imperfecto, ut est eis mare, quo significatur citra mare. Pronuntiatione est scripturatum, secundum personas, accommodata dīctiois similitudo, cum ut senis temperamenti, aut iuuenis proceritas, aut femina infirmitas, aut qualitas cuiusq; personæ ostendenda est, & mores cuiusq; habitudinis exprimiendi. Discretio est diuersarū consularum significationum perplana significatione, quæ ostenditur modis quinq; continuatione, separatione, lectione, distinctione, subdistinctione, uel mora. Continuatio est rerum contexta dīctio, ut Scythiam, septemq; triones. Separatio est secretio rerum natura iunctarum, quæ in ambiguitate cadunt, ut Cum Turni in iuria matrem, admonuit ratiū sacras depellere tadas. Hic enim mater cum Turno iuncta est, quæ ambiguitatis uitandæ causā separari debet, ut sit agnitio, quæ mater & sacras tadas expresse legendū, ut abominandum ostendas, ut auri sacra fames. Tada enim nūlquā abominanda, nisi illic, ubi incendia sacra, quoniam sunt ipsa naturaliter sacris accommodata. Lectio posituras ac

Accētū
officia

Parēns

Labor

Late
later.
hyphēō

Dia stole

Apostro
phosDasea
P̄sili
O termia
ta quataO
Dīctio
quā sitCōposi
ta quot
modisPronun
tiatioDiscretio
quinq;ue
modisCōtinua
tio
Separatio

cedere, uel distinctione oportet, quas græci *τίσις* uocant, quæ inter legendum dant copiam spiritus reficiendi, ne continuatione deficiat. Hæ tres sunt, distinctio, subdistinctio, media distinctio, siue mora, uel (ut quibusdam uidetur) submedia, quarum diuersitas tribus punctis diuerso loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur.

LECTIO *τελεσι μέση*

Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur.

Subdistictio

Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur.

Mora

Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur.

Periodos

Modulatio

Latinitas

Naturalitatis

analogia

Latinæ

barbaræ

idei

differt

q̄ plūribi

ab argenti

co

Consuetudo

latinitatis

Auctoritas

et lingue

di

Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur. Distinctio quidem est appositio puncti, non finiti sensus, uel pendens loco positis indicatur.

¶ De quinq; locutionum gñibus, de uitiis, & uirtutibus orationis.

Cap. V.

Locutio
nus gene
ra

Quæra locutionum sunt quinq; rationale, artificiale, historicum, glossematicum, cõmu

ne. De qualitate locutionis, quinq; sunt lingue græcorum, & lingue ætiorum, & lingue

Luxta has ergo qnq; linguas, & latina uerba comprehensa colliguntur hoc modo. Ias

relictis ppriis utiq; ac si propriis omnib; uersat in obibus tropis. Doris in singulis pu

bis orationis, nunc adiectioni, nunc breuitati studens barbarissimos facit, q; barbarissimi, metaplas

mi appellantur, quos cum sibi uedicauerint docti, metaplasmos appellant, ut Teucri mirantur

inertia corda, pro teuerorum, & aggere moerorum, & aulai in medio. atthis, quæ breuitati stu

dês admittit solæcismos, quos cum docti fecerint, non solæcismi, sed ætiorum appellan

tur, ut est. Nuda genu, & Urbem quam statuo uestra est. Ibi enîra nudam habens genu debuit

dicere. Et urbs quam statuo uestra est, sed seruiens schemati, quod appellatur ætiorum tres

orationis partes redegit in duas, uisus atticismo. æolis ultra modum copiosa est, & amat per cir

cuitum uerba protendere, & pperphrasim res explicare, ac per hoc ætiorum cuius uitiu

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

transformatio quædam recti soluti; sermouis est, in qua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est

Lingue
gæcorum
ionicalis

lig-
diorica do
nis ling.

Metaplas
mus

Attica
arthis lig

Solæciz
mus

ætica co
lis ling.

Cõmissi
ones

metaplas
mas

prothesis

Epêthesis

Prepara
lepis

Parago
ge

Aphære
sis

Sincope
Apocope

Ectasis

Systole
Dieresis
Synalip
sis

Syneresis
Epilyna
sis
æthlipsis

Antithes
is
Metathe
sis

Prothese
on
Paralage

Schéata

¶ De Schematibus & Tropis.

Cap. VI.

Chemata quædam latine figure uocantur, sicut nomine ipso patet conformationes sunt
quædam sententiæ remote a cõmuni. Hæ (ut Quintilianus existimat) adeo tropis ipsa rei
natura coniunctæ sunt, ut a quibusdam troporum nomina acceperunt, siue q; forment

Figure p orationem, siue q̄ uertant, unde, & motus dicuntur. Figura est igitur aliqua arte nouata dicen-
 tes due di ratio. Huius partes duas facit *διέσεις* quod est cogitationis, & sensus *ἀπό*, quod est elo-
 cutionis, atque uerborum, & sensuum ad oratorias uirtutes pertinent. *ἰσχυράτα διέσεις* nos
 Schema lefeos de eo loquimur, quod schema lefeos dicitur, cuius distinctio est talis. Schema lefeos est ordo uer-
 borum aliter, q̄ debet figuratus, metri, aut decoris, aut emphasis gratia. Huius species sunt multae,
 Species sed necessariae traduntur, per quas similes colliguntur. Prolepsis, Zeugma, Ipozeuxis, Sylepsis,
 schéatis Alyntheró, Anadiplosis, Anaphora, alia Anaphora, Epanalepsis, Epizeuxis, Paronomasia, Schemo-
 Prolepsis sisonomaton, Paromeon, Homœoteleutó, Homœoptron, Polypeton, Hyrmos, Polysynthe-
 ton, Dyalton, Climax, Prolepsis est prononciatio rerum ordine secuturum, uel est cum ante
 numerus uerbo redditur, quam personæ diffiniantur, ut est, Continuo reges igenti mole Lactis.
 Quadriugo inuehitur curru, bigis it Turnus in albis, Tum pater aneas Romana stirps origo
 Et iuxta Alcaniam magna spes altera Roma, Procedunt castris, & aliter de prolepsis disputator
 Laina q̄ cū id, quod posterius accedit, ante tēpus acribitur, ut Laina q̄; uenit Littora. Launium n. mendū
 littora ue nit pro // erat, cū ad Italiam uenit aneas, & apud Salust. Montē sacrū, atq; Auentinū inleat, q̄ mens ob
 lepsis ē hoc, quod illi uelbis infederat postea facer dicitus Zeugma est unus uerbi cōclusio diuersis clau-
 Zēta tri sulis coniuncta, cū duo, aut cum plura ad unam partem orationis iungenda referuntur. Huius
 bus mōis autē conclusionis conuersio tribus locis posita uidetur. Fit. n. aut cum præponit unū uerbū, ad
 quod sequens sensus conferantur, ut est. Vicit pudorem libido, n̄ in ore in audacia, rationē amē-
 tia. Aut cum in medio sentium loco positum reperitur, ut est. Trougena iterpes diuū, q̄ numi
 na Phoebū, Q̄ ui tripodas Clarū lauros, q̄ sidera lentis. Et uolucrū pēnas, & præpetis omnia pē-
 nā. Sentis. n. uerbū tam primis, q̄ ultimis iungit, & ob id *ὑποζεύξασ* nominatur, aut certe cum
 uno uerbo sensus clauduntur, ut est. illud Tullianum. Nihil ne te nocturnū præsidium palam in
 hil uerbis uigilia, nihil timor populi, nihil concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus te
 natus habendi locus, nihil horum ora, uultusq; mouerunt. Conclufit. n. uno uerbo mouerunt,
 inde *ὑποζεύξασ* dicitur. Hypozeuxis est cum singulari res, aut personis obiciunt, aut uerbis, ut
 hypozeu Regē adit, & regi memorat, nomēq; deculq; Quod ue petat, quid ue ipse ferat, Mezenus arma.
 xis Quae sibi conciliet, uiolentaq; pectora Turni. Edocet humanis, quae fit fiducia rebus. admonet
 Sylepsis immiscetq; preces, haud fit mora Tarchon. Iungit opes, foedusq; ferit. Sylepsis est dissimilium
 clausulari per unum uerbum conglutinata conceptio, cum singulari dictio plurali uerbo, uel
 posteriori tantum, uel ultimo redditur, ut est. Hic illius arma. Hic currus fuit. Item. Sunt nobis
 Afynthe mitia poma. Castaneæ molles, & præssi copia lactis. alyntheton est cum aliqua incompofite, &
 Dyalitō simpliciter pferuntur, ut Veni, uidi, uici. Hæc ab aliis dialyton dicitur. anadiplosis est cum ultra
 Anadip- prioris uersus dictio in initio sequens iteratur, ut Sequitur pulcherrimus altus. altus equo si-
 plosis dens. anadiplosis est congenianato dictionis ex ultimo loco præcedentis & sequens principio.
 Anapho- anaphora est relatio uerbi eiusdem, aut similis per principia ueruum plurimorq; ut. Nate mea
 ta uires, mea magna potentia solus. Nate patris lummi. Item. Spes tu nunc una senectæ. Tu requies
 misera, decus imperiumq; Latini. Te penes, in te omnis domus sc̄lnata recumbit. Est & lectida
 anaphora, per quam elocutio non cōuenienter respondens aliud refert occulte, ut est apud Sa-
 lust. Sed antea irem cōiurauere pauci, in quibus Catilina, de qua q̄ breuissimè potero dicam. Hic
 Epana- de qua intelligendū cōiuratioe. Epanalepsis est cū maiore significato facta reperitio, ut ē in Ho-
 lepsis // ratio. Heu heu fugaces Postūe. Postume labūtur anni, & aliter. Epanalepsis fit cū eadem dictio
 & principium uerfus & clausulam tenet, ut. Te nemo angitia, uitrea te Fucinus unda. Te hiqui-
 Epizeu- & ante, & hoc. Nauis inusta prada Siciliensī, cum ipsa esset ex prada. Epizeuxis est eiusdem di-
 xis ctionis in eodem uersu sine aliqua dilatione geminatio, cum impetu prononciatiois, & Me me
 adsum, qui feci, in me cōuertite ferrum. O Rutuli, mea fraus omnis. Paronomasia ē ueluti que
 Parono- dam denominatio cum præcedenti nomini, aut nomen, aut uerbum annectitur, ex eodem figu-
 rati, ut Fugam fugit, factum facit, gratas gratias. Creta decreta est. Pugna pugnata est, & aliter.
 malia Paronomasia fit, cum dictio iteratur, mutata tamen aut litera, aut syllaba, quoties nomine simi-
 li uidetur in significatione diuersa, ut est apud Teren. Nam incepto est amicum, haud amantū
 & apud Cice. Qui fuit locus religiosissimus, is erit locus desertissimus, & custodia castrorum nō
 honoris

honoris, sed oneris existimatur. Item Si non prætorem te, sed prædonem dicimus. Schefifonaton est cum singulis nominibus epitheta coniuncta sunt, ut Marfa mãus. Peligna cohors. Festina urum us, & aliter. Schefifonatonatõ est cum in connexu, uel in contextu sententiarum plures antonomastice ponuntur, ut Armipotens tritonã uirgo. Paromæxon est cum uerba, uel nomina parum inflexa, & tamen similia superioribus inferuntur, ut Multa uiri uirtus animo, multum præcurat Genis honos, & aliter. Paromæxon fit cum uerba similiter incipiunt, ut Machina multa minax minatur maxima muris. Homæotheleuton est oratio similibus clausulis terminata, idest pari uerborum exitu finita, ut apud Enni. Eos deduci, euehi q̄ deserui malui. Salustius. In nuda in cæcis corpora. Virg. Bella horrida bella. Homæoptoton est oratio excurrens in eodem casu similiter, idest cum uno similis casu totus sensus elocutionis impletur, ut apud Salustium Maximis ducibus fortibus, strenuisq̄ ministris, & aliter. Homæoptoton fit cum oratio excurrit in eodem casu, & similes fines, ut Ennius. Inherentes, stentres, lachrymant, ac miserantes. Item Homæoptoton est cum in similes casus exeunt uerba diuersa. Homæoptoton est cum similibus modo dictiones multe finiunt. polyptoton est oratio casuum uarietate distincta, ut est in Terentio. In te spes ergo nobis sita est. Te solum habemus, tu es patronus, tu pater, ille tibi mortenos commendauit senex, si deseris tu nos, perimus. Item. Littora littoribus contraria fluctibus uas. Hirnos est cum uniformis continuatur series orationis unius casus tenorem ad clausulam usq̄ custodiens, ut Principio calum, ac terras. polysinetheton est oratio pluribus coniuncta coniunctionibus, ut Meandrusq̄, Noemonasq̄, pritanimq̄. Item tectumq̄, laremq̄. amicumq̄ canõ. Dialyton est oratio, que sine coniuncti uerbis solute, ac simpliciter effertur, nulla coniunctione interposita, superiori contraria, ut alii nauilibus, ite ferte citi ferum, date tela, implesite reposito. Item uenimus, uidimus, placuit, & apud Tullium. perulit, cogitauit, hęc etiam Brachilogia nominantur. Climax est, quam nostri gradatõem uocant, adiectio repetens, que dicta sunt, anteq̄. n. ad aliud extendat, in prioribus resilit. Hęc est quones ab eo, quo sensus superior terminatur, inferior incipit, ac demum quasi per gradus idem dicendi ordo seruatur, ut est, industria parit uirtutem, uirtus gloriam, gloria inimicitias, inimicitia pericula. Simile est exemplum ex greco non sumo translaturum, non enim dixi, sed ne scripsi quidem legationem, sed ne perlua, si Thebas. Sunt et tradita & latina. africano uirtutem industria, uirtus gloriam, gloria amulescõ percutit. Itõ Et Gallus non ergo magis percutit, q̄ repetenda q̄ maiestas, neq̄ maiestas magis quã plautia legis, neq̄ plautia legis, magisq̄ omnium legum inuenitur, quo apud poetas, ut apud Homeram in Iceptro, quod ab Ioue Agamemnon deducit *ἀνὰ δὲ κλισίῃσιν ἀγέμενον*

Schefifonaton
Pa omes
Homer
theleuto
Homæoptoton
Polyptoton
Hirnos
Polysin
etheton
Dialyton
Brachilogia
Climax
gradatio
Oratõis
uirtu
Obscuri
tatis spes
Acryrologia
Pleonasmos
Perissologia
Macrologia

Ἔστι σὺν ἁπλοῦν ἐχὼν τὸ φαστὸς καὶ τὸ χυρὸν
Ἡ φαστὸς αἰὲρ δὴ κενὸν ἐν ἄντῃ
ἔσται ἀπὸ τῶν δὴ κενὸν ἐστὶ φῶτι
εὐκλείῃσιν δὲ κατὰ δὴ κενὸν τὸ κατὰ τὸ
ἔσται οὐδὲ τὸ κατὰ δὴ κενὸν τὸ κατὰ τὸ
ἔσται δὲ τὸ κατὰ δὴ κενὸν τὸ κατὰ τὸ
ἔσται δὲ τὸ κατὰ δὴ κενὸν τὸ κατὰ τὸ

apud nostru etiã tragicu sic. Ioue prognatus est, ut perhibent Tantalus ex tantalo ortus pelops ex pelope satus atreus, q̄ nostrum porro propagatio genus. Hęc aut gradatio aptiorem habet partem, & magis affectatam, ideoq̄ rarior esse debet. Item apud Virg. Torua lana lupum sequitur, lupus ipse capellam. Florentem cythum sequitur læciuua capella. Te Corydon o alexi. Vita orationis generalia sunt tria, obscurum, inordinatũ, barbarum. Obscuritatis species sunt octo. acyrologia, pleonasmos, perissologia, amphibologia, tautologia, Eclipsis, Enigma, Macrologia. Inordinate orõnis species sunt quinque, Tapinosis, alchirologia, Cacephaton, Cacozelia, Cacolyndhaton, Barbare orationis partes sunt duæ. Solæcisimus, & Barbarisimus, quorũ species sunt plurimæ. acyrologia est dictio minus conuenienter elata, ul non propriis dictionibus obscurata sententia, ut accede ad ignem hunc, iam calefeces plus satis. Ibi nullus significatur ignis, sed meretrici, & apud Virg. Hunc ego si potui tantũ spere dolorem, pro timere posuit. Pleonasmos est sententia uerbo plusq̄ necesse abundans, ut Sic ore locuta est, cui uicq̄ sufficeret sic locuta est perissologia est multorũ uerborũ adiectio superuacua, sine ulla uil re, ut Ibant qua poterat, qua nõ poterant nõ ibant. Hic n. excepto ibant, oia superuacua sunt. Macrologia est oratio culta nimiu. Scurrita distincte

longa descriptione producta sententia, ut est. Postera lux summo spargebat lumine terras. Orta dies, cum primum alto se gurgite tollunt Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant, cum sit satis dixisse. Sole orto, uerbis tam nocet q̄ soluta orationi, & apud Liui. Legati non impetrata pace, unde uenerant, domū reuerterunt. Hic. n. non tantum pondus adiecit sententia: longitudo, sed magis decorem abstulit. Amphibologia est uitio compositionis in ambiguo posita sententia, ut Aio te Aeacida Romanos uincere posse. Item certum est. n. Antonii præcedere eloquentia Crassum. Hi. n. duo sensus uitio ambiguitatis carent pprietate, cum sit incertū ab Aeacide Romanos uinci posse, an Romanos ab Aeacida. Similiter ab Antonio uinci Crassum eloquentia, an a Crasso Antonium. Fir & per Omonyma cum dicimus Tauq; & nescias, utq; de armento, an a fecenam corpus partem, an montem, q̄ est in Cilicia, an q̄ est in fideribus Tauq; dicamus. Fit itē per cōia uerba, ut uadatur in foro. Cato criminas. Incertū est, agat ne in alium, an ipse ab alio idē patiatur, qa uador & criminos sunt uerba cōia. Item fit & p̄ distinctionē, ut Vidi statuam aureā hastam tenentem. Fit præterea plurimis modis, quos percurrē oēs, ne nimis longū sit, nō oportet Tautologia eiusdem dictionis in eadē sententia supuacua repetitio, ut est. Flens lacrymani fluorem fudit, et ego meniple, cū suffecerit ego. Eclipsis est necessaria dictioni defraudata sinia defectus quidam necessaria dictionis, quam desiderat præcisa sententia, ut est. Terris iactatus, & alto, cū desit p̄positio. Italiā fato p̄fugus. i. ad Italiam. Enigma est per incredibilia confusa sententia, ut Auia phlog; est, que mater mariti, cum Iocasta significetur. Tapinosis est contra dignitatem rei magnā humilis expositio, ut est. Marcido dies Sole palleo, cū ui arceant terrena nō im mortalia, & apud Flaccū. Pelide stomachū, & Virg. Multa malus simulans. pro scelestus. Eschilogia est uitio cōpositio in uerēcunda oratio, aut cōpositio uerboq; obsecna significatiōis aut unius uerbi obsecna significatio, pronuntiatio. Cōpositio fit, ut Cum nūero nisi. emē datur hoc uitium interposita aliqua particula, ut Cum quodam numero sui. & Numerum cū nauibus æquat. Item unius uerbi obsecna pronuntiatio sic fit, ut est apud Salust. Ducitabat, et arrexit animos militum. Cacephaton est uitio cōpositionis in uerēcunda suspirio, ut Arrige aures Pamphile. Item. At ramum hunc (aperit ramum, qui ueste latebat) Cacozelia est per affectio nem decoris corrupta sententia, cū eo ipso decoretur oratio, quo illam uoluit auctor ornare. Hac fit aut nimio tumore, aut nimio cultu, nimio tumore, ut Iuppiter o pates cali, q̄ sidera torques. Ore tuo dicenda loquar, nimio cultu. Aureus axis erat, remo aureus, aurea summa. Curuata rotæ, radiis argenteus ordo. Per iuga chrysoliti, positaq; ex ordine gemmæ. Cacyntheton est in decens structura uerborum, ut. Versaq; iuuenicū Terga fatigam?, & hasta. Barbarism⁹ est dictionis uitiosa, est tñ diffinitio generalis, ac specialis. Sed quā dictione, et contexta oratio, et una pars eius in telligit, & quia consuetudo hunc tantum barbarismū appellat, qui fit in una parte orationis, p̄tius tamen hac utemur diffinitione. Barbarismus est contra Romani sermonis legem, aut scripta, aut pronuntiata uitiosa dictione. Barbarismus est enunciatione, uel scripto una pars orationis corrupta, ac per hoc non latina, sed hoc uitium in soluta oratione nomen suum obinet, cæterum apud poetas metaplasmus uocatur. Solocismus autē schema. Barbarismus & barbara lexis. i. barbara dictione, inter se differunt, quia Barbarismus in latina dictione fit, barbara autem lexis tota peregrina est dictione, ut Gaza. Barbarismus fit modis principalibus quatuor, adiectione, detractio, ne, mutatione, transmutatione. Adiectionis species sunt quatuor, aut per adiectionem temporis sue productionem. fit hoc modo, ut Italiam fato profugus. Ibi prima syllaba cum corripit debet, producta est. Item cum debeat habere tempus unum, habet duo. Adiectione literæ, ut si qs reliquias geminata l pronuntiet, ut Reliquias Danaum, atq; immis Achilli. Adiectione syllabæ, cum dicimus Mauors pro Mars, & retulit pro tulit, ut Mauoris in antro, & Nunquā huc retulissē pedem. Item alitum pro alitum. Adiectione aspirationis hoc pacto & sono prodif, cū dicimus coronā cū aspiratione, cū debeat leniter p̄ferri. Item hamo pro amo. Detractionis species sunt æque quorū, detractioe tēporis, litæ, syllabæ, aspirationis. Tempore, ut Feruere Le ucatem Litæ, ut si qs detracta a litera prætor dicat, ut Lucilius prætor ne rusticus fias, cū debeat p̄nuntiarī prætor, sed structura gratia syllaba longa corripitur. Syllabæ, ut si quis dicat. Tēnere pro contemnerē, ut Virg. Et non temnere diuos. Aspirationis, ut si quis homo sine aspiratione, dicat, cum debeat asperē pronuntiarī. Hæ aut species inueniuntur locis tribus, in prima pte dictionis, i. media, in nouissima. In prima parte fit per Aphæresim. i. p̄ detractioē, ut linque p̄ relinq̄.

In media

In media per Sincopen. i. collisionem, ut Nantes pro natantes. In nouissima per Apocopen. idest per abscisionem, ut uolup. pro uolupate, & ut si accusatiuo sine m littera domu dixeris, per Parallagen. idest mutationem litteræ, si litteram aliam pro alia pronuntiemus, ut Affuerit pro aduenire. Transmutationem, cum in eadem dictione cõmutatis in se literis utimur, ut Lერიკას si per l. i. teram pronuntiemus, cum debeat per r pronuntari prima syllaba reliqas. Item Lerigionem pro religione. Per Ecchilipsum quoq. i. per unius litteræ elisionem, ut Reposum p repositum. Sunt præterea pronuntiationes quædam uitia, quæ nonnulli Barbarissimos uocant. Iotacismi. Labdacilium Metacismi. Hiatus, Collisiones, & omnia, quæ plus a quo minus ue cõsonantia ab eruditis auri bus respuuntur. Hæc uitia plerumq. cõtrouerfias de nomine pertinacibus relinquamus. Iotacismi sunt cum l littera supra iusum decoræ in dictionibus ostenditur. Labdacismi similiter, si lucem prima syllaba, uel alma nimum pronuntiemus. Metacismi quoq. sunt, cum in fine partis orationis inuenitur m littera, & incipiens sequens a uocali, quæ non sit loco consonantis posita. Hæc enim scribitur, nõ autem pronuntiat, ut Quousq. tandem abutere. Tunc autem pronuntiamus in littera, cũ sequitur uocalis loco cõsonantis posita, ut est. Tum Iuno æternũ seruans. Distinctio quoq. separat uerba. i. Dum conderet urbẽ. Inferretq. deos Latio, quæ pronuntia seruanda, ne sit Barbarism⁹, non in scriptura, sed in sermone, si enunciata fuerit. ¶ De Solæcismo. Cap. vii.

Oloccismus est contra rationem Romani sermonis disturbans orationem, & uitium in contextu partium orationis, contra regulam artis grãmaticæ positum, idest non conueniens Romano sermone iunctura uerborum. Solæcismus dicitur græce ὀλοκισμός, idest integri sermõis corruptio, uel a ciuitate Cilicix, quæ Sole olum dicebat, nunc Pempeico polis nominatur, cuius incolæ, quia sermone corrupto loquebantur, similiter uitiose loquentes apud athenienses Solæcismi dicebantur. Vnde idem uitium Solæcismum appellatum est. Iati ne a quibusdam Stribiligo appellatur, uel a Solone legum auctore, qui indifferenter locutus est. Solæcismus fit modis generalibus. xiiii. Immutatione generum, tam nominis q. pronominis, casuum, numerorum, personarum, temporum, per qualitatem uerborum, per modos, per aduerbia, prepositiones, per gradus, collocationes, per geminationem abnuendi, per accentus, per ordinis immutationem. Primus modus Solæcismi fit per immutationem generum nominis, cum dicim⁹. Atræ fixæ, aut Amare corticis, aut purpurea Narcissus, cum atræ fixæ debeat dici, & amaræ corticis, purpureus Narcissus, fæminini generis factum est, quod erat masculinum. Secundus modus factus per immutationem generis pronominis, ut Quis mulier, cum debeat dici, quæ mulier, ut apud Ennium. Quis tu es mulier, qui me illeto nuncupasti nomini e, pro quæ masculinũ pro fæminino qs posuit. Item si finitũ pro infinito ponamus, idest si dicamus de absente. Hic fecit, aut de presente dicimus. Is fecit, cum debemus dicere, hic fecit. Tertius modus fit per immutationem casuum sic, cum in sermone alium casum pro alio ponimus, ut Urbem quam statio uestra est, accusatiuum casum pro nominatiuo posuit. Quartus modus per immutationem numerorum, ut Pars in frustra fecant, numerum pluralem pro singulari posuit, cum pars fecat debuerit dicere. Quintus modus fit per immutationem personarum, ut si quis aliam personam pro alia ponat, ut Hæc prima piacula sunt, cum debuerit dicere sint, secundam plonam posuit pro tertia. Sextus modus per temporum immutationem, ut est. Nec ueni, nisi fata locum, sedemq. dedidissent, cum debuerit dici. Nec uenissẽm, nisi fata, tempus præteritum perfectum pro plusq. perfecto posuit. Item Quæ manus interea. Thulcis comitetur ab oris, pro comitata sit, & arma uenit. Septimus per qualitates uerborum fit, ut hoc. Pinguem, et placidam paci nutritor olium. Fecit enim cõmune uerbum nutritor, ab eo quod erat actiuum nutritio. Octauus modus per uerborum modos, ut At Rutulo regi, dicebaturq. ea mira uideri Aufonius. Infinitum enim posuit p pronuntiatu, cum deberet dicere uidebantur. Nonus modus fit per aduerbia localia, ut si dicamus, in tus eo, intro sum, cum debeat dici, intro eo, intus sum, ut eamus illic, pro illic. Illic enim in loco est, illic in locum. Decimus modus fit per prepositiones, ut Rapuitq. in fomite flammam, ablatiuum enim casum posuit pro accusatiuo, cum debuerit dicere in fomitem, quasi rapuit ad fomitem, & apud amicum eo, idest ad amicum eo. Undecimus modus est per gradus, si quis comparatiuum ponat pro superlatiuo, aut absolutum pro alterutro. i. si dicat bonus omnium, cum optimus debeat dicere, aut melior omnium, cum melior omnibus debeat dicere, cuius exemplum est. Is quæstus est multo uberrimus, cum debeat dicere multo uberior. Duodecimus

Sicope
Apocope
parallage
Trãsmu
tatio

Ecchilip
sis

iotacismi
Labdacis
mi
Metacis
mi

distinctio

Solæcis
mus

Sole
poli
petropoli

Stribiligo
Solæcis
mus quot
modis

Generis
mutatio

Pronomi
nis gnu
mutatio

Casus
mutatio

Numeri
mutatio
personarum
mutatio
Tempor
mutatio

Qualitas
uerbi
mutatio

Modus
pro mo
aduerbii
p aduer.

Prepositio
p pre
positione

Gradus
p gradu

Negatio
nes due
p una

Ordinis
mutatio

Vbi

Barbari
mus
Solecys
mus quid
diferant

Virtus
orationis
due
Proprie-
tas
Ornatus
spe due
analogia

ovvtrcu

enorta
fis
Compos
fitio

Cyrolor
gia

Tropus

metapho
ra quor
fit modis

ovvtrcu
ras
metapho
re comu
nes

modus fit per geminationem abnuendi, ut si dicas. Nihil nunquam peccavi, cum debeat dici, nunquam peccavi, quoniam duae abnegatiuae unam confirmationem faciunt. Tertiusdecimus modus fit per imitationem ordinis, si particulam, quam debeas primo loco ponere, postponas, aut quam debes postponere primo loco colloques, cum dicis. Autem venis, cum debeas dicere, venis autem. Quartusdecimus fit per imitationem accentus taliter, ut si quis adverbium loci, ubi, quod est positum pro adverbio temporis acute pronunciet, & ita fiet locale, cum debeat esse temporale, ut est in illo versu. Inde ubi venere ad fauces graue olentis Auerni. Vbi enim grauius legendum est quoniam significat postquam, sic & alia similiter, ut si adverbium cum graui pronuncietur accentum, erit praepositio, si acuto, erit adverbium, ut Longo post tempore venit. Quidam adiciunt quatumdecimum exemplum, quod putant, & in una parte orationis fieri solœcismum, si in conuenienter fiat. Si demonstrantes virum, hanc dicamus, aut foeminam hunc, aut interroganti, quo pgramus, respondeamus Romae, aut unum salutantes, saluete dicamus, cum utique praecedens demonstratio, uel interrogatio, uel saluatio uim contextae orationis contineant. Multi etiam dubitantur quadriga, scala, scopa. Solœcismus, an Barbarismus esset, cum scilicet id genus orationis barbarismus esse ipsius uim diffinitione possit agnosci. Ita sunt Solœcismus secundum plerisque xiiii. secundum quosdam xv. Inter Barbarismum & Solœcismum hoc interest, quod Solœcismus in pluribus temporibus fit, & discrepantes, et inconsequentes, in se distiones habet. Barbarismus autem in uia & in soluto sermone. Caret apud poetas Barbarismus metaplasmus dicitur. Solœcismus schema nominatur. Latine Barbarismus dissonans uocatur. Metaplasmus transformatio dicitur. Solœcismus appellatur figura, schema.

De Virtutibus orationis Cap VIII.

Irtutes orationis generales sunt duae, proprietates, & ornatus. Proprietas est regula sermonis, quae graeci analogiam uocant. Quidam ex nostris proportionem. Huic accedunt breuitas, quam Graeci *συντελειαν* uocant. Item tenor, quem illi uocant *τενον*, aut *κλιμαξ* uocant. Sequens est culta, & sana oratio, quam illi nominant *καλοκαγαθον* quae tropi sunt. Regula sermonis, quam uocant Analogiam, seruat recte scripturam, tan ut sciamus, scripsit b litera potius utendum esse quod p cum exordium uerbi, quod est scribo b obtineat, breuitatem quam *συντελειαν* Graeci dicunt, tunc notabimus, cum rei magna sensus sufficient ad dignitatem, quibus breui enunciabitur sententia, ut apud Virg. Nascetur pulchra Troianus origine Caesar. Imperiū oceano famam, qui terminet aethris. Hic enim est Troiana dignitas, & Caesaris principatus & Romano imperio possessio iudicatur orbis. Tenor, quem Graeci dicunt Thasim, aut Proclodiam, in flexibus uocis seruandus est. Nam quaedam acuto tenore, pleraque graui, alia flexo denunciant. In ornatu coposito debet seruari, ut non sit dissonans, & abloa structura orationis. Et culta & sana oratio, quam Graeci dicunt Cyrologiam, sine lenocinio debet ornari, ut Romanos rerum dominos, gentemque togatam Hic etiam ipsa ueritas sententia ornatur, huic accedunt tropi, quibus conuenienti ratione proprietates illustratur. Tropus est (ut ait Scaurus) modus ornatae locutionis, & dictio translata a propria significatione ad non propriam, decoris, aut necessitatis, aut emphaseos gratia. Quae uulgius sic diffinit. Tropus est sermo a principali, & naturali significatione translatus ad aliquam similitudinem exornanda orationis gratia. Tropi sunt, Metaphora, Metalepsis, Antonomasia, Onotomptopia, Hyperbaton, Allegoria, Catacrefis, Metonymia, Sinecdochē, Periphrasis, Hyperbole, Homeozexis. Horum omnium generalis est Metaphora, caeteri omnes huius species uidentur. Metaphora est, uerborumque translatio a propria significatione ad non propriam per similitudinem decoris, aut necessitatis, aut emphaseos gratia. Haec fit modis quatuor his. Ab inanimati ad animale sic. Tiphyn aurigam celeres fecere carinae. Ab agitatore ad gubernatorem transfuit. Item Tondentes campum late candore niuali. Ab inanimati ad animale sic. At procul excelso miratus uertice montis, pacumme nunc uerticem dixit, qui est animalium tantum. Item Fertur in abruptum magno mons iprobis actu. Ab inanimati ad animale, ut Si tantum pectore robur Concipis. A ligno ad hominem transfuit. Item Ambo florentes atantibus. Ab inanimati ad inanimale, ut Pelagus tenere rates, p nauibus nunc rates dixit. Item Sequitur. Cumulo praeruptus aquae mons. Metaphorae quaedam sunt communes, quaedam a Graecis *κοινωτα* appellantur, ut Tiphyn aurigam celeres fecere carinae, quae quemadmodum in nauis auriga dici potest, ita in cursu gubernator, ut Cuius gubernator conforit

ror cōtorfit equos, hic gubernatorem pro auriga posuit. Quaedam non communes, quæ a Graecis *anastrophe* nominantur, ut. Cum uertice montis, non enim potest inuicem dici cacumen hominis, sicut dixit uerticem montis. Scire autem debemus esse Metaphoras alias reciprocas, alias unius partis. Cathacretis est necessaria similitudo, & usurpatio uicinis alieni, id est dictio deficientis proprietate, alterius nomen usurpans quasi proprium. hæc a Metaphora distat, spilla uocabulū, quod habet, largit, hæc quia non habet proprium, alieno utitur, Cathacretis distat, spilla uocabulū, quod habet, largit, hæc quia non habet proprium, alieno utitur, ut parriocida dicitur qui fratrem, aut uxorem occidit cum ille, proprie parriocidæ sit, quæ patrem occidit. Metalepsis est per transiutionem dictionū proprietatis dilatio, uel dictio ab aris gradatū non nemine ad propriam significationem descendens, ut Speluncis abdidit atris, enim nigra intelliguntur, ex nigris tenebras habentes, & per hoc in præceptis profundæ. Metonymia dicitur transituaria. Est autem dictio ab alia propria significatione ad aliam propriam translata. Fit autem modis sex. Per id quod continetur id quod continet sic, Crateras magnos statuum, & uina coronant, nõ enim uina, sed crateras, in quibus uina. Per id quod continet id quod continet sic, Cælo gratissimam amnis, pro diis, qui cælo continentur. Per inuentorem dominantem ue, inuentum subiectū ue sic, Sine Cerere, & Libero fingelet Venus, Vult enim per Cererem panem intelligi, p Libero uinum, per Venere concubitus. Per inuentum, subiectum ue inuentorem dominantem ue, ut Vinum precemur, nam hic deus præfens adeit. Per efficientem id quod efficit sic, melior renus. In fert enim uelocitatem, sed uelocitatem, quæ per remos fit, ab eo quo fit id quod facit sic, Frigus pigrum, item, Mæstumq; timorem, qui mæstos facit, hoc est tristes, antonomasia est præcæm catio, quæ pro proprio alieno utitur, uel significatio uice nominis posita, & uocabulū quod sine nomine positum, loco eius fungit. Dicitur autem antonomasia modis tribus, aut ab animo, aut a corpore, aut extrinsecus, ab animo, ut Magnanimusq; Anchisades, aeneas. A corpore, ut Atq; his algerum dictis affatur Amorem, i Cupidinē. Item Ipse arduus Extrinsicus, ut Inflexus puer, atq; impar congersit Achilles. Antonomasia est uocabulū, quod sine nomine positū, loco eius fungit, ut est arma urumq; cano, & intelligit aures. Item De motor moris dicitur, & intelligitur Neptunus. Item Ipse arduus. Huius species est Epitheton Est autem Epithetū præposita distinctio proprio nomini, aut ornandi, aut descripti, aut indicandi causa. Ornant epitheta sic, ut Dia Camilla. Descriunt, ut Scelerumq; inuentor Vlysses. Indicit sic, ut Larissæus achilles. Sumunt autem Epitheta modis tribus, ab animo, a corpore, extrinsecus, ab aīo, magnanimus anchisades & contempor diuum Mezentium. A corpore sic, Ergo his algerum dictis affatur amorē, & pulcher Iulus. Extrinsicus quæ sumunt in plures species diuiduntur. Sunt enim a loco, ab actu, ab euentu. A loco, ut Vlysses dicitur Ithacus, aut Pelægus, ab actu, ut aeneas nutrix Caieta, ab euentu, ut Insula diues opum Tenedos. Synecdoche est dictio plus minusue pronuncians magisquam significans. Modo enim a toto dicto pars intelligitur, modo a parte nominata, totum accipitur. A toto pars, ut Ingens a uertice pontus, non enim totū pelagus fuisse dicit, quod nauis excussit, sed pars pelagi, id est fluctus. Item, Fontemq; ignemq; ferebat. A parte totū, ut Haud aliter puppels; tua; puppels; tuorū. A puppels; enim naues significat, a parte totos homines. Onomastopon est edictio signata ad imitandum uocis consue significationē, ut Tinnitus aris, clangorq; tubarum. Item ut dicimus ualuas fridere, oues balare, aues garrire, & cætera his similia. Periphrasis est numerosior dictio, dictionum in uniuersa rei significatione congregatio, uel circumlocutio cum cultu, longiore uerborū ambitu rem descriptis, quæ fit ornanda rei causa, quæ pulchra est, aut uitanda, quæ turpis est. Ornanda rei causa, cum breuitate splendide pducatur. Vnde ut fecunditatem circuitu deuit, breuitatem splendide producit sic, Et iam prima nouo spargebat lumine terras Tithoni creteum linquens aurora cubile. Poterat enim dicere, iam lucebat, aut dies ortus erat. Fecunditatem circuitu deuit sic, Placidumq; petiuit. Coniugis effusus gremio p mēbra soporem. Hoc enim circuitu euitata decenter oblectantitate ostendit concubitus. Item Nimio ne luxu obtusior iulus. Sit genitai aruo, & sulcos abluet inertes. Hoc enim circuitu significat conceptū foeminae difficilem. Hyperbaton est in eodem sensu plonga dictionis dilatio & transgressio quæ dī uerborū ordinem turbans. Sed hic Tropus generalis est, huius enim species sunt quinque, anastrophe, Diacope, uel (ut quidam) Temelisis, Dyalisis, siue Parthetisis. Sinche sis, Hysterologia, anastrophe est inuersio dictionum contra bonum ordinem orationis, & duorum uerborum ordo præpositus, nullo interposito extrinsecus uerbo, ut Transira per & re-

Metonymia

Antonomasia

Epithetū

Synecdoche

Onomastopon
Periphrasis

hyperbatū

Anastrophe

DiaCOPE sive Temeſis Dyalis ſive Parenthe ſis	mos. Eſt enim per tranſira. Item lupi ceu. DiaCOPE, ſive Temefis eſt diſtinctio compoſite diſtictio- nis, interpoſito extrinſeco uerbo, ut Septem ſubiecta trioni, cum iungi debet ſeptentriõ. Dia- lyſis, ſive Parentheſis eſt interpoſita ratiocinatio diuiſe ſententia, ut. Cum ſocios (nam q3 omnes us conſiſtere mentem, Paſſus amor) rapidum ad naues præmittit Achatem. Ordinadum eſt ſic, æneas rapidum ad naues præmittit Achatem. Syncheſis eſt hyperbaton obſcurum, hoc eſt ex omni parte conſuſum, ut Vina bonus, que deinde cadis onerata Aceſtes Littore trinacrio, de- deratq3 abeuntibus heros, Diuidit. Cum ſit ordo, deinde heros diuidit uina, que, bonus Aceſtes onerat cadis, & de trinacrio littore abeuntibus dederat. Item. Tris Notus abreptas in fixa late- ria torquet. Saxa uocant Itali mediis qua in fluctibus aras, cuius reſta compoſitio eſt talis, ut tris Notus abreptas torquet in fixa mediis fluctibus latentia, que laxa Itali aras uocant. Dorſum im- mane mari ſummo. Hyſterologia eſt, uel Hyſteron proteron, cum id quod primum eſſe debet ſecundo põitur loco, uel cui ſenſus, & ordo præpoſterus reddidit uel Poſtera phœbea luſtrabat lam- pade terras. Hunc itemq3 Aurora polo dimouerat umbram, prius eſt enim ut noſtis umbra di- ſcedat. deinde Sol oriatur. Item Cererem. Et torrere parant flammis, & frangere ſaxo. Hyperbo- le eſt diſtictio fidem ueritatis excludens, ſine ſententia augendi, minuendi ue grata. Augendi ut ni- ue can didior. Velocior aura. Minuendi ſic. Tardior teſtudine. Lemor ſolio. Item. Extracſtam pi- reo ſitulam, qui ponit in horto. Alterius ſtandi non habet ipſe locum. Item eſt apud Virgi. Illa uel intacta legetis per ſumma uolaret Gramina, nec teneras curſu laſſilet anſas. Vel mare per medium fluctu ſuſpenſa tumentis Ferret iter, celeres nec ungeret aquore plantas. Allegoria eſt oratio aliud dicens, aliud ſignificans per ſimilitudinẽ, aut contrarium, ut apud Virgi. Et iam tem- pus equum ſumantia ſoluere colla. Significat enim carmen eſſe finiendum. Item. Meccenas pedagog3 uolans dat uela parenti. Non enim auctor navigationem, quem dicit, uult intelligi ſed ſa- uorem Meccenatis ad carminum conſumationem. Huius tropi ſpecies ſunt ſeptem. Hironia, Antiphras. Aenigma, Charientifmos. Paronomia, Sarcasmos, Aſteifmos. Hironia eſt oratio p- nunciatioſe grauitate in contrario reddens ſenſus uerborum, ut Egregiam uero laudem, & ſpolia ampla referitis, Vna doto diuum ſi ſoxmina uicta duorum eſt. Hæ enim ſententia non gra- uiter pronunciantis, nõ ut operantis erit, ſed laudantis. Item, Me duce Dardanius Spartham ex- pugnauit adulter. Hanc niſi grauitas pronunciationis adiuuerit, cõſtiteri uidebitur quod negare contendit. Antiphras eſt dictio e contrario ſignificans, ut bellum dicitur quod minime bonũ, & lucus quod minime luceat, & Parce quod minime parant. Hæ ab Hironia diſtinet. q3 Hironia & pronunciando mutat affectum, & ſignificationem. Antiphras uero diuerſitate rei no- minat. Aenigma eſt obſcura ſententia per occultam ſimilitudinem rerum, uel dictio obſcuritate allegoria non intelligibilis, aliud enim palam offendit, aliud tegit per obſcuram diuerſitate ut Mater me genuit, eadem mox gignitur ex me, cum ſignificat ex aqua glaciẽm concreſcere, & rurfus in aquam reſolui. Item, V in mare concretum in creta ligneo in campo, ubi caro huma- na oſſibus ludebat, cum ſignificare uult ſalem in ſalno ſicili, quod ſuper menſa eſſet. In quĩ ma- ris talos iactabat. Charientifmos eſt tropus. quo dura dictu gratius proferuntur, uel dictio per ea, que grata ſunt auribus aliud ſignificans. Vt cum interrogamus. Nun quis nos qua fuerit, & reſpondetur, bona ſalus, uel fortuna, quo intelligitur neminem nos quaſiſſe. Paronomia eſt uul- garis prouerbi uſurpatio rebus, temporibusq3 accomodata, cum aliud ſignificatur q3 quod di- citur, ut Aduerſus ſimululum calces, & coſta numerabimus exta, cum ſignificet ex euentu ſcien- tiã. Sarcasmos eſt plena odio atq3 hoſtilis irriſio per figurã enunciata, ut En agros, & qua bello Troiane petiſti. Hæſperiam meture iacens. Aſteifmos eſt tropus multiplex, numerorũq3 uirtus, namq3 Aſteifmos petuntur, ſiquid ſimplicitate ruſtica caret, & uacat, & ſatis ſuper uanitate expo- ſitum, & ſpecies allegoria cum urbanitate multiplex, ut eſt apud Virgi. Qui Banum non odit, amet tua carmina Meui. Atq3 idem iungat uipſes, & mulgeat hircos. Item Philippus cum uel- let Perſas in ſuam poteſtatem redigere, et in hoc exercitum miſiſſet, ſcripſit milite a te miſſos, q3 competeret ipſos ſeditone uexari, & bono eſſe in tali tempore ſubueire. Homocofus eſt. min ⁹ note rei per ſimilitudinem eius rei, que magis nota eſt demõſtratio, & ignote rei per ſimilitu- dinem eius, que magis nota eſt deſcriptio. Huius ſpecies ſunt tres. Icon, ſive Icaſmos. Parabola, Paradigma. Icon eſt deſcriptio figuræ alicuius expreſſa, uel perſonarum inter ſe eorum, que per
---	---

sonis accedit cōparatio, ut Os, humerosq; deo similis. & Omnia Mercurio similis. Item. Talis Amyclæi domitus Pollucis habemus. Cillarus. Hic enim equus equo cōparatur. Parabolæ est regalis in eurotæ ripis, aut per iuga Cythi. Exerces Diana choros ad sidera octo. Per habitus, ut Qualis in Ceu duo nubigenæ cum uertice montis. Aut per colorem, ut Indum sanguineo uelut uiolauerit ostro. Si quis ebur. Per uocem. Clamores simul horrendos, qualis mugitus, ut Qualis apes æstate noua per florea rura. Per energiam, ut In segetem uelut cum flamma furentibus Aufris. Incidit. Per altitudinem, ut Qualis aeris liquentia flumina circum. Sive Padi ripis. Per affectum, ut Sic funere primo. Attonite pauere domus, cum corpora nondum Conclamata iacēt. Est & comparatio per similitudinem, & habent uim proferendi uerum, ut Nō sic aggerib⁹ ruptis cum spumeus amnis Exit. & Non tam præcipientes biugo certamine currus. In his præponitur ea, quæ similitudini comparantur, ut Ruptis cum spumeus amnis Exit. Paradigma est enarrationem, ut Antenor potuit, & c. Item. Pallas ne exurere classem. Arguam, atque ipsos potuit submergere pōto. Vnius ob noxiā. Dehortationem, ut An nō sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor. Item. an non uiderunt mœnia Troia. Neptum fabricata manu considere in ignes.

Parabolæ
est quot
modis

Paradig
ma

De structura perfectæ orationis, & pedibus.

Cap. IX.

Vomam de compositione superius, quæ gratia orationem illuminatam exornatam cepisse loqui uidemur, subiungamus quoque, & quemadmodum, sic, et enim hanc tamen si prole orationi conuenire, & ad orationis uirtutes pertinere artium rhetoricarum præceptores asserunt, ita ut adæctas Tulliana referunt. Tamen quia, &

particulam attingunt, gratiam hinc diaphanè pro simplicitate ingenii non ablutum putauit, nam structura oblectatio huiusmodi ad uirtutes oratorias, quæ ad partes grammaticales pertinet, & alteram quæ ad ab genere rhetorico trahit trina ratione colligitur, & est primum incitum, hoc generis nomen in Hex cōmatibus, hoc est mensis membrum fit, quod illi colon appellatur, ex cōmatibus & eois Penitus constat, quam nostri comprehensionem dicitur. Alterum ad ostium artis grammaticæ refertur, hoc est pedem. Siquidem illud rhetorici pedis imaginem omnis orationis clausula fructur, quod genus hoc possit grammatice affumpeo imaginem magis dicere sed quia compositionis pars, quam ad artem grammatice pertinet diximus, pedibus constat, statendum est, quod quæcūq; eorum nomine appellamus uariis enim uocabulis traduntur sunt enim quatuor, e binis syllabis, octo terminis, spondeus longis duabus. Pyrrhichius, quem alii Peribum uocant, duabus breuibus. Iambus breuis & longa. Hinc contrarius est longo, & breui Trocheus. In his uero, quæ ternas syllabas habent. Dactylus longa, duabusq; breuibus, hinc temporibus par est, sed retro actus Anapestus, mediam inter longas breuem facit. Amphimachus, sed frequentius eius nomen est Creticus. Longa inter breues Amphibrachus. At cum duas longas precedat breuis Brachius. Hinc aduersus longis breuem præcedentibus, palimbachus erit. Tres breues, quem Tribrachium uolunt dici, cui Choreo nomen imponunt. Tres longæ Moloisson efficiunt. Compositur igitur et struitur omnis pedetris oratio, uerbis, cōmatibus, colis, periodis. Cōma incitium, colon membrum nominamus. periodo plurima nomina dat Cicero, ambitum, circuitum, comprehensionem, continuationem, circumscriptionem. In ueris obseruandum est ne a maioribus ad minora descendat, honoremq; perdat oratio. Melius enim dicitur, ut est optimus, q̄ uir optimus est, hoc multo magis tibi cultodiendam est, ubi singula uerba sensus habent. Cauendumq; ne fortiori iungatur infirmis, ut sacrilegus fur, homicida corruptor, namque sensus a paruo in maius debet indurgere. Fit & illa naturalis obseruatiōe iunctura uerborum Cæphaton sonet, quale est. Et numerum cum uerbis æquet. Illa quoq; compositio fugienda, ut syllabæ duæ, plures uel priorem sensum terminent. In prima posterioris sensus parte ponatur O fortunaram natam me consule Romam. Sed in compositione, iuncturaq; uerborum maius studiū maiorq; cura est. Fit autem ex coniugatione uerborum comma, ex cōmatibus colon, ex colis periodo. Comma est (ut mea fert opinio) sensus non expleto numero cōclusus, plerumq; pars membrum, tale est enim, quo Cic. utitur. Domus tibi deerat, at habebas, pecunia supabat, at egebas. Fit autē & singulis uerbis inuenimus, testes dare uolumus, incalum est diximus. Membrum autem est sensus, sed a toto corpore abruptus, & per se nihil efficiens. O calidos hoīes, perfectum

Structura
oblectatio
Cōma in
estum
Membrū
Colon
Periodus
Pedus de
scriptio

Spondeus
Pyrrhichius

Iambus

Trocheus

Dactylus

Anapestus

Creteus

Amphimachus

Brachium

Palimbachus

Tribrachium

Choreus

Moloisson

Periodus

multa nomina hanc

Comma

Membrum

Diomedes E

est, sed remotū a cæteris uim non habet, ut p se manus, pes, & caput, & omnia excogitāti. Quia igitur incipit corpus esse, conuenit extrema conclusio, quæq; nostrū, se felicit, ita nos esse facturos, quæ Cicero breuissimā putat. Itaq; fere incisa, & membra multa sunt, & conclusio utriusq; de qua Cicero breuissimā putat. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p siderant. Alii sic cōma est iuncturæ finitio. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p forissimū uiro dicere incipientem numerē. Iam factū est colonæ membris, quod intellectū ten sum præbet, deinde sic ex plurimis incisis, membrisq; fit periodus in extrema clausula, aetere iudiciorum morem requirit. Periodus autem non longior esse debet, q̄ ut uno spiritu professio ratur. Modum eius Cicero quatuor senariis pedibus terminauit, nonnulli uero duo genera eius esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt.

Comma
Colon
Periodos

Iunctura
qualis de
beat esse

Vocalium
hiatus

Fialis uis

Cōsonan
tes q̄ fugi
endū in iu
ctura

Structu
ra quib
constet
Rythmi

Metra
Cic. So/
tadica p̄n
cipia in a
ctioib
sola.
Ingar.
Orōnis
structura
qualis

est, sed remotū a cæteris uim non habet, ut p se manus, pes, & caput, & omnia excogitāti. Quia igitur incipit corpus esse, conuenit extrema conclusio, quæq; nostrū, se felicit, ita nos esse facturos, quæ Cicero breuissimā putat. Itaq; fere incisa, & membra multa sunt, & conclusio utriusq; de qua Cicero breuissimā putat. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p siderant. Alii sic cōma est iuncturæ finitio. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p forissimū uiro dicere incipientem numerē. Iam factū est colonæ membris, quod intellectū ten sum præbet, deinde sic ex plurimis incisis, membrisq; fit periodus in extrema clausula, aetere iudiciorum morem requirit. Periodus autem non longior esse debet, q̄ ut uno spiritu professio ratur. Modum eius Cicero quatuor senariis pedibus terminauit, nonnulli uero duo genera eius esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt.

Iunctura
qualis de
beat esse

Vocalium
hiatus

Fialis uis

Cōsonan
tes q̄ fugi
endū in iu
ctura

Structu
ra quib
constet
Rythmi

Metra
Cic. So/
tadica p̄n
cipia in a
ctioib
sola.
Ingar.
Orōnis
structura
qualis

est, sed remotū a cæteris uim non habet, ut p se manus, pes, & caput, & omnia excogitāti. Quia igitur incipit corpus esse, conuenit extrema conclusio, quæq; nostrū, se felicit, ita nos esse facturos, quæ Cicero breuissimā putat. Itaq; fere incisa, & membra multa sunt, & conclusio utriusq; de qua Cicero breuissimā putat. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p siderant. Alii sic cōma est iuncturæ finitio. Et si ueroe iudices. Item alterū cōma. Ne turpe sit p forissimū uiro dicere incipientem numerē. Iam factū est colonæ membris, quod intellectū ten sum præbet, deinde sic ex plurimis incisis, membrisq; fit periodus in extrema clausula, aetere iudiciorum morem requirit. Periodus autem non longior esse debet, q̄ ut uno spiritu professio ratur. Modum eius Cicero quatuor senariis pedibus terminauit, nonnulli uero duo genera eius esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt. Vnum simplex, cum sensus unus longiore ambitu circūducitur. Alterq; quod constat esse dicunt.

tio terminatur

tio terminatur, dum modo principia leuius, narratio simplicius, argumēta ornatius, epilogi effu-
 sius proferantur. Sed quia non omnibus, sed quibusdam pedibus siue congruentibus decenter
 struitur oratio, sciendum est maxime pedibus ordinari clausulas, quarum tempora longiora sunt.
 Sed meminerimus ita nos de longis & breuibus temporibus locuturos, ut natura tantum non
 etiam positione longas, aut breues syllabas iudicemus, neque enim de metro quæritur, ut necessi-
 tas naturam cogat mutari, sed de proli oratione tractatur, quæ tam soluta, & libera est, tanquam om-
 nibus dicendi operibus instructa, ut non seruire uerbis, sed imperare uideatur, hoc adeo uerum
 est, ut in structura similiter currit iusta reprehensio, quæ reprehensio primam syllabam positione longa
 habeat propter duas consonas, quæ sequuntur. Videtur autem primas duas syllabas breues habe-
 re. Item omnia locuturus, & omnia propinquit, simili structura fuerunt, quia natura paria sunt,
 quamuis sint positione diuersa. Igitur Spondeus e duabus syllabis longis aptus est clausulae, uel
 clausulis, quia licet maxime Demosthenes utitur. *τοσοῦτον ἄλλο τὸν σπονδαίου καὶ τοῦ τριβραχίου*. Habet enim gra-
 ues sonos sinemque sensus, & clausulae firmam sedem constituit, ut Reipub. causa arma sumpsi, & uisus
 etiam pro nobis, grauior est autem longa syllaba præcedente quam breui. Aliter n. sonat arma sump-
 si, aliter etiam pro nobis, sane interest quis eum ante pes sedeat, nam Trochæus præcurrit, arma
 sumpsi. Anapestus etiam pro nobis amat, & Dactylum præcedit, ut Criminos causa ipse sibi.
 Spondeus male antepositur. Trochæus quoque in clausula bene ponitur, maxime si se ipse præce-
 dat, ut Acta res est, et iusta causa. & Pyrrhichius, cape uota, & Creticus, pro diris rebus, et Amphib-
 rachus, uenire mecum, nisi quod habet clausulam in rhythmo cadit, & Anapestus impetum facit
 Sane quoties una pars orationis Anapestum, & Trochæam receperit molem, et quasi lubricam
 structuram dabit. Ut archipirata, & parietum sarum, quamuis enim idem pedes eademque tempora
 tamen ubi dubie sunt partes orationis, nescio quomodo in utriusque confinio retentus spiritus,
 ac restitutus afferit quandam compositionis firmitatem, ac in una parte orationis properare uer-
 ba, & continua spiritus celeritate labi uidentur, sic fit ut Trochæum quoque tamen bene Tribra-
 chus antecedit, ut refero causam facite, non tamen in una parte orationis, quæ totidem pedum,
 totidemque sit temporum mollior, ac laxior structura dicatur, ut facilitatis, agilitatis, temeritatis
 Iambo quoque clausulis aptus Spondeo antecedit, sicut iuxta fidem, & seipso præcurrente bonam
 fidem. Nunc tri syllabas pedes in tri syllabis partibus orationis consideremus, singulis enim par-
 tibus orationis singulos pedes id ibimus. Dactylus est clausula fortis, & Trochæo antecedit in
 re fecimus. Pyrrhichio, etiam bene dicitur Spondeo, causas uisitat. Cuius dicimus, iuste fecimus
 & Trochæo, uota fecerat, & Iambo, fide dicitur. Et Tribachus quoque Dactylum bene præce-
 dit, recole nomina. Anapesto reperes cetera, unde est. Gladium nobis ab ipsis porrigi legibus, et
 Palimbachus, sepone cetera. Et Molosso, quærebant dicere. Facit etiam Tribachus ad clausu-
 lam præcedente Cretico. Item Epurito tertio, ut si dicas. De ceteris agere, de præliis recedo, de li-
 teris dubito. Ceterum pedibus antepositis in rhythmo labitur. Amphibrachus quoque recte po-
 netur in clausulam Spondeo fere antecedente, Iambos habere, recte locutus, & Trochæo iusta
 quærela, hinc est illud Tullianum. Et pristinum morem iudiciorum requirit, & neminem præ-
 ponendum mihi esse actorem putant, & in exitum eiciebam, quem ingressum iam in bellum
 uidebam. Item Palimbachus Trochæo præcedente, ut Contra Cal. est congressus armatus.
 Etiam Anapestus clausulis conuenit, sed mollis, et fluens, atque in rhythmi modum profluens Tro-
 chæo anteposito, ubi erat impera nomen, & dignitas. Creticus enim paulo fortiorem facit, ut
 nobiles homines. Bachus et uisus aptior Spondeo antecedente, causas agebas, ceteris pedibus
 non fere conuenit. Palimbachus stabiles clausulas reddat, ut Cicero in Catilinam. Si istius re-
 rem, ac tela uncemus, & nullum id rursum impunitum. Cretico, ut uicisse tanquam plurimos re-
 perimus, & Molosso, rure nutritos esse tenatores. Iam enim de pedibus, qui præponendi sunt
 parcius loquemur, & Amphibrachus primus, eadem refixi, causam probauimus, & pro Milone.
 Clamoresque maximos pro nostra salute neglexi. Hæc de tri syllabis. Ceterum quatuor syllaba-
 rum non multi ad clausulas apti sunt, ex quibus pauca referimus, uideatur, habeatur, et similia pe-
 dem habent. Pæona tertium ex duabus breuibus, & longa, & breui temporum quinque, tamen
 quæ breuis syllaba fere collocanda est, ut esse uideatur, facere uideatur, fortis habeatur. Sic Tulli-
 us pro Cluentio. Quantum difficultatis, & quantum sit habitura laboris, & in Catilinam. Cum
 omnibus potius quam soli pati uoluerunt. Struimus, & Ditrochæo dicere maluerunt, ausus est
 Diomedes E u

Profa 3m
liberaSpondeo
aprus cla
uifusTrocheo
Anapesto
Dactylus
pyrrhichi
us
Creticus
Amphib-
rachusTribra-
chusIambus
DactylusTribra-
chus
Palimba-
chusAmphib-
rachusPalimba-
chus
Anapesto
Creticus
Bachus
Palimba-
chusAmphib-
rachusPæon
tertius
ditrocheo

Cicero pro
Milone
Antipastus
stus

Ionici
maior

Exercita
tio quum
uselit

Cicero pro
milone

Cicero pro
ligario

Pyrrhi
chius
Peon prius
quadrata
structura
Confraga
gosa istra
Mollissima
et lum
bis stru
ctura

confiteri, crimina detulerunt, & Paone tertio, exercitum comparant, nuntio pertulerunt. Inde est pro Ligario, Aut leuium Graecorum, aut immanium Barbarorum. Et pro Milone, Pro salute bonorum, contra mentem perditorum. Ille quoque pes, quem Antipastum uocant, ex breui & longis duabus, & breui bene in clausula ponitur, ut uir optimus uideretur, & sua manu fororem interfectam esse fateretur. Simile est. Hortensius perorauit. Et ille pes, qui uocatur Ionici maior, sicut clausulam, constatque syllabis longis duabus, breuique duabus, curam, sollicitudinemque deponit. Unde est illud. Quorum igitur impunitas Caesar tuus clementer laus est, eorum te ad crudelitatem acuit oratio. Sed & illa uerba, quae quinque syllabis constunt, fluxiorem structuram faciunt comprehendentis, arbitror non inueniretis, & magis si sex syllabas habeant, & cogitaretis, arbitraremini, interrogauerunt, desiderauerunt, & similia. Haec a nobis secundo tractata sunt, ut oratoris plenam, fluentemque libero impetu, facultatem his semper uinculis alligaretur. Nam compositio uerborum, non ex anxio labore uenit, sed ubi, atque exercitatione perpetua, quae magis fluat, de ea auribus iudicetur, quae uelut arbitrae compositionis esse debet, ut Quia strictum, quid est uisum, quid gracile, quid uerbum, quid durum, quid est & inuicatum sit, exiuerint, plerumque effectum uerborum, opinio fugienda est, & interponenda simplicitas raris, atque imperite dictionis, non propter hoc solum, quod in omnibus rebus minimum lenocinatum odio dignum est, sed quod plerumque acibus seculis melior est. Si naturaliter preferatur, nisi forte. M. Tullius in structura descendit, cum de Appiana, et Clodii caede loqueretur. Quae eruentata aenea caede honesti, atque innocenti uini silebatur, eadem nunc crebro uisuratur. Postea quam latronis, & parricide sanguine imbuta est. Ibidem. Dederis enim inquit quae contemneres populares infidias ab adolescentia documenta maxima. Nempe enim parricide sanguine eruentata melius struebat, & maxima documenta melius sonat. Sed orator acerrimus uir, ac uirtutem loquendi secutus, et utempit ornatum, deditque auribus a continuo cultu, quae respiciendi spatium. Et pro Ligario. Ad ea arma profectus sum, quae erant suscepta contra te. Idem. Quod autem contra te egimus, nisi ut hoc, quod hic potest, nos possidemus, haec omnia non phalces, sed uiribus structa sunt, nec ulla re Cicero gloriosior est, quae summam artis istius laudem, mira artis distillatione peruenit.

De structura qualitatibus.

Capitulum X.

Structura qualitates uariis uocabulis traduntur. Statuendum quoque est, quo quamque earum nomine appellemus. Si penultimus fuerit Pyrrhichius, optime succedat Peon primus, & erit structura quadrata. Si penultimus fuerit Spondeus, & successerit Tribrachus, uel Pyrrhichius, & Paones successerint primus, & nouissimus, erit antiqua structura, quae dicitur confragosa, quae usus est Cato. Si in penultimo Tribrachus fuerit, uel Dactylus, uel Pyrrhichius, uel Tribrachus, uel Molossus, uel Anapestus, erit structura, quae uel delumbis, uel mollis, uel fluxa dicitur, quae usus est M. Antiochus maior. In libro quoque secundo quantum ad officium obseruationis grammaticae structurae, orationis profe probabilem comparationem spectat prudentiae sensibus interim explanasse sufficiat. In hoc uero tertio libro, qui summam totius operis implebit metra, quae sunt tortuosis obscuritatibus implicata, ac multarum questionum numerosa perplexitate diuersa, quibus pedum qualitatibus compositionis uel metricae obseruationibus regnant certis rationibus docebo, quae quidem omnia si quis profundis sensibus intumari, & sincerae mentis intentione perspexerit, & comparauerit studio, diligentiaque seruauerit, non tantum in agenda uerificatione pollebit, uerum etiam de aliorum carminibus, quoties libitum fuerit, iustis rationibus, & irreprehensibili tractatu sententia iudicabit. Nunc tertio quoque libro, qui summam totius operis implebit, quid poetica, & quibus officiis digeratur, tractabimus.

Explicit Liber Secundus.

DIOMEDIS

DIOMEDIS LIBER TERTIVS INCIPIT.

¶ DE POETICA. RITHMIS, ET METRIS.

Caplum. Primum.

POETICA EST FICTAE VERAEQ; VENARRATIONIS

Poetica

congruenti rythmo, uel pede composita, metrica structura, ad utilitatem, uoluptatemq; accommodata. Distat autem poetice a poemate, & poeti, q; poetice ars ipsa intelligitur, poema autem pars operis, ut Tragedia, poesis cōtextus, & corpus totius operis effectus, ut Ilias, Odysea. A Eneis. Rythmus est pedum, temporumq; iunctura cum leuitate siue modo. Alii sic. Rythmus est uersus imago modulata seruans numerum syllabarum, positionem sepe, sublationemq; continens. Metrum est pedum iunctura numero, modisq; finita, uel sic. Metrum est compositio pedum, ordine statuto decurrens, modos, positiones, sublationesq; conseruans, clarius sic. Metrum est, quod certis pedum

Poema
Poetice
Poetis
qd distat
tant
Rythm?

Metruz

quantitatibus, qualitatibusq; a Rythmis discerniatur. Distat enim metrum a rythmo, quod metrum certa qualitate, ac numero syllabarum, temporumq; finitur, certisque pedibus consistit, ac clauditur. Rythmus autem temporum, ac syllabarum, pedumq; congruentia in infinitum multiplicatur, ac profluit. Metrum tripliciter auditur, nam aut bioticon metrum est, aut poeticon, aut commune. Bioticon metrum est, quod in uersibus est conuersationis humane. Poeticon metrum est, quod a poetis per uerba, ac uersus figuratur, quod & ipsum intelligitur modis quatuor. Primo per temporis spatium, ut in syllaba breui, aut longi, quoniam metron, id est quod mensura temporis certa cornpitur, aut pducitur. Secundo per numerum syllabarum positione quoq; metrum finitur, quo pes, uel distyllabus, uel trisyllabus, uel duplex mititur. Tertio per qualitatem pedum, quia certis pedibus, uersibusq; conficitur. Unde distylica, spondaica, ionica, metra dicuntur. Quarto per numerum pedum, quia uersus pro mensura sua quique pentametri, uel hexametri, uel deinceps intelliguntur. Commune quoq; metrum, uel uti musice rationis siue discipline, cuius species bipartita, tam ad mensuram supra memoratam conuersationis humane, q; ad poeticam tendit, ex quibus altera duplici collatione colligitur. Ex hac enim tempora, & in terualla trahit. His namq; in usus humanos utimur, altera ad officium memorati generis poematis refertur. Idemdem & ex hoc dicit tenores, & numeros, sonos ue, quos graeci Rithmos, & phthongus uocant, sicut in canticis demonstrantur, hoc est melodus, in quibus quaedam doria, nonnulla Phrygia, alia Lydia aera reperiuntur. Intelligitur autem alio modo metrum cōtraue nō

Metrum
Rythm?
quid distat
tant

Metrum
triplex
Bioticon
Poeticū
Poeticū
metruz
triplex

Comune
metrum

Phthogus

ex duobus modis.

¶ De pedibus.

Caplum. II.

Es est sublatio, ac positio duarum, aut trium, ampliusue syllabarum, spatio comprehensa. Pes est poeticae dictionis duarum, ampliusue syllabarum, cum certa temporis obseruatione modos recipiens arsin, & thesim. qui incipit ablatioe, finitur positione. Pes ergo tunc dicitur, quando duae sunt syllabae, quoniam arsin, & thesim pedibus

Pes

querimus, non ubi duo tempora sunt. Ergo una longa pedem non ualebit ethere, quia dicitur duobus, arsis & thesis non gemello tempore, perquirenda est. Accedunt autem unicitusq; pedis, arsis, & thesis, numerus syllabarum, tempus, resolutio, figura, metrum, & sūt pedes poetici simplices. vii. ex quibus quatuor bimis syllabis constant, ceteris octo. Duplices, qui & compositio, uel combinati, sedecim. Heteroplici pentasyllabi. xxxii. ergo binarum syllabarum sunt hi. Primum pes Dibrachus, Bibreus, Pyrrhichius, uel periambus, uel Aegeon graece dicitur. Constat ex duobus breuibus, temporum diuum, ut deus, ante enim breuis q; longa syllaba reperta est, ut prius unum q; duo. Ideo autem Pyrrhichius dicitur est propter pirrhichiam, quia breuiem syllabam proferentes spiritum arctiorem labris concurrentibus explicamus, quae compositio huiusmodi modulationis pirrhichiae conuenit, uel a Pyrrro Achilles filio, qui crebris, & citis modulationibus breuibus prominentem clypeum gemibus incumbens, & per hunc terrorem hostibus imitans, inferebatur, sicut uersus ille ostendit *πύρρονος κλυτὰ τεύχεα*. Cum ergo gradus uult breuiter accedens ostentare mobilem decursionem. Pyrrhichio pede cōmentus est, & ideo metrum.

Pedis a) cidentia
Pedis sim
plices

Pyrrhichi
us

Diomedes E iii

Pyrhichium a Pyrro **reptum**, et illustratum cognominavit, sed ipse a pedum mobilitate, qd
 Trigidans, & cinesas eēt cognominatus. Fide huius enarrationis facit Aristophanes comicus
 nomen eius dictans characterem **Achenchinam**, apud Italos uero eius **Gradius** a Bellona,
 & *θεοσσι*. i. uero filio, quem eam primo pede in unū poeta fingunt, quod cum a montium, &
 difficilia collium concitatu curtu caprae morae superaret, quones predatoria uice grassaretur, citi
 pedem hunc cursum sibi reperisse restituantur, quo nomine uī breuem pedem nuncupant. Sunt
 qui Pyrrhichium graeca interpretatione cognominauerunt, quod calore uelocitans, tripodio
 mobilitatis, apices flammurum amularentur. Huic contrarius est **Spondaeus**, qui constat ex dua-
 bus longis temporum quatuor, ut heros. Diffus *σπονδειος*, quia in templis quadam car-
 mina componebant, scilicet libantes sonum uocis abominose audire non possunt. Arcadia prin-
 ceptus uenerat, fors accipitur ab agricolis, hoc successit, & hoc diuum ritu cumulis paribus a musi-
 cis chore incensis altaribus musicos choros geminis gressibus explicaret, & aequi pedi sono tibi-
 cenū spondalium canere iuberet, ut duabus longis melodius, quasi duplicibus, et iugibus uocibus
 prospera deoq uoluntas firmaretur. Numam Pompiliū diuare praeditū, hūc pedē pontificū ap-
 pellaſſe memorant, cum Salios iuniores a quis gressib⁹ circulates induceret. Spondaeo melopa-
 tris placaret indigeret, ergo & **Dibrachus**, & **Ipondeus** tantum habet in arsi, quātum in thesi.
Iambus qui cōstat ex breui, & lōga, ut dies uertu maledico habilis *ωαδ τοσούτων* noīat. Hui⁹
 autem origo uerbi ex nomine Iambes famule Celei noīatur, quae Cererem filiam quaerendo ad
 Meganiram conuēg Celei delatam cū uidisset sollicitā, male tractauit. Quidam aut ferunt Iam-
 bum quasi Triambū a triumphatore Libero cognominatū, sed alii a Marte ortū Iambum stre-
 nuo dūce tradit, q cū crederet pugnas iniret, & telū cū clamore torqret *ωαδ τοσούτων*, Iam-
 bus appellat. Iccirco, & breui, et longa pedē hūc esse cōpositum, qd in i. qui iaculent, et breui ac
 cessū in extensum passū pferuntur, ut fortiore mixtu telis ictum cōfirmet, aut or huius libratio-
 nis. Agreūm gressus hui uersibus phibetur *αἰετοσσι*. Igit hunc pedē
 uel iambicum gressum prius Apuli Daunium a duce suo Daunio pderunt, q is primus aduer-
 sus acrem Diomedis pugna bellum asperu misisset. gladiali pugna duos dimicare istunt, & colla-
 tu pede affequente paulatim dextro, discentoq, & pgreddente leno, & breui successu, & longo
 discentu, gressu simul, & uisus firmaret, unde nō imerito melon hunc iambicū gradalē quādi
 nosant, gradūoq; Marti augurant, q gradaria pugna huius effectū moueant. Huic contrarius est
Trochaeus, quē Conon appellant, constat ex longa, & breui, tpm trium, ut Roma dictus. Quip-
 pe eius modulationē poematum, siue metrorū compositioni ac cōmodatam rotatum, & uolubili-
 ter dicebant. Trochaeū a Mercurio reptum satis cōstat, q in his praecipitem festinatione, & im-
 petu longo in breuē gressum finiri ostenderet. Vnde pleriq; gressorū ex longa & breui cum pe-
 dem cōpulerunt *ωαδ τοσούτων*, & discursū Trochaeum frequenterit, ac musici uiri ceterū
 melo intuenti ex rotā situ, et uolubili modo, rythmū eius, et tonum designant, qa decursū
 aptum indicant, q is, qui in bello laborant, quones amissos ordines reparant ex longa, & dispo-
 ambitu, in breuem, et arcum orbem cogunt rotā. s. similitudine e uertlantiss, cuius satis latus, ac
 breuiatus cantus radiatus luminibus i angustū modiolū circulum cohabet. Aiunt hunc Trochae-
 um Auruncos Rutilum nuncupauisse nimium simili ratione, quia graeci diuerſa appellatōne
 persuasi, quod cum aciem constituerent platis pedibus uestigia siterent, scuta brachis pende-
 rent, breuiterq; de xtris succedentibus pedibus uestigia siterent &, reductis manibus ingenti cla-
 more, q uibrauerat, tela iaciebant, qua res huic melo ingentū nomē acquiſiuit. Ternax illabag
 sunt hi, Daetylus, quem graeci Politicon appellant, constat ex prima longa, & duabus breuib⁹
 temporū quatuor, ut Romulus, a tractu digitorū dictum, quē ad exprimentā organi modula-
 tionē Faleriā affectabant, uel ab idaeis daetylus, quos euretas, siue Corybantes poeta appella-
 bant. Hic nāq in Isula Creta Iouē custodiēdo, ne uagitu se puul⁹ pderet, iusuf ex cogitato genere
 clypeolis aneis itra le cōcurrētes tinitu aris nisi rithmica ē pedis daetyli cōpositiōe, ca lauerit uo-
 cem infantis. Sed natiuitas eorū caulam uetusta fabulosis docer, hanc fuisse aiunt, Opem in
 Idam montem insula Creta fugiendo delatam, manus suas in posuisse memorato menti, et sic
 iſtanti ipſum edidisse, & ex manu iprefione emerſisse Curetas, siue Corybantes, qd a mōtis
 nomine, & a qualitate facti Idaeos daetylos appellaret. Hos quidam tres putant, qui lares ēē cre-
 duntur. dānamē⁹, Acmon, Celmus dicti. i. *αωδ τοσούτων*. a formosis oculis, quae corā uocant
 a pupilla,

pyrrhichi
um metry
unde

Sponde⁹

Numam
Pompiliū
Spondeū
pontificū
um apely
lasse
iambus
iambes ce
la fatu
la

Imbus
gradi⁹
ditur
Troche⁹

Troche⁹
a. metru
rio rept⁹

Troche⁹
rutilus

Daetylus
politicos
Coryban
tes

Ops

Idai d
lyli

i. pupilla, uel a cono galex. Huic contrarius est anapestus, quem antedactylum graeci nominant. Constat ex duabus breuibus, & longa, & temporum totide, ut nebule, Dicitur *ἄναπαιστος* ἵππευσι, q̄a recurrendo repercutit Dactylum sono reciproco obliquat, & per antitrophen. Tribrach⁹ tribreus tanq̄ tafus, quidam Brachysyllabum alii Trocheon, nonnulli Pigmona, pleriq̄ Choreum nominant, constat ex tribus breuibus, ex quibus nonnō acceper, ut Helica. Chore⁹ aut̄ ideo dicitur, q̄ i choreis hui⁹ cōpositio cōuenit. Huic cōtrarius est Molossus uertumnus extensipes, quem alii Hippium, uel Canium dicunt, constat ex tribus longis, temporum sex, ut aeneas, ideo Molossus dicitur, quia Molossii. Theffah ad bellū pedentes huius modulata cōpōsitione utebant, Hippias uero equestri i pugna cōueniens modulabat. Amphibrach⁹ Ianus amphibreuis, q̄ & scolus, cōstat ex breui, & lōga, & breui, q̄tuor t̄p̄um, ut carina. Dicitur autem a duabus breuibus, a quibus ex utraq̄ parte media lōga cōtinet, Scolusq̄ ideo, q̄a habiliter cōponit scolio, est aut̄ ethare spēs. Huic incōsalis cōtrarius est Amphimachus fescānus, amphimachos, quem alii Craticum appellēt, cōstat ex breui, & longā, & breui, er longā, t̄p̄os quinq̄, ut Demophoon. Dicitur a duab⁹ lōgis, a quibus utriusq̄ breuis media amplectit. Craticus quoq̄, quia Cretes salutatio eius rhythmica cōpōsitione utebant. Bacchus xenotrus tripodias salutem, quam graeci Peryabum dicunt, constat ex breui, & duabus longis, t̄p̄os quinq̄, ut Agenor, Athenæ. Dicitur *βακχικός*, quia a bacchantibus cōuenienter cōponēbatur. Huic cōtrarius est Palimbachus iatus, qui & sternius, ultima breuis, quē quidem Proponticon, alii Theffalon uocant, constat ex duabus lōgis, & breui, t̄p̄os totidem, ut natura. Dicitur Palimbachus, q̄a cōtrari⁹ est Bachio, apud graecos enim *πάλημα* cōtrariū significat, ideo *πάλημα* ἕξις iter e cōtrari⁹, ex his obus iterfe mixtis, alii deiceps pedes cōplures *ἕξις* uel *ἕξις* uel *ἕξις*. Nā quādamōdū pedes dissyllabi q̄tuor geminati sedecim duplices fiunt, q̄s graeci syzygus uocant, ut idem eū trisyllabi iūsti triginta duos de se reddunt. Trisyllabi uero cū trisyllabis geminatis. xlii colligunt, atq̄ excepto Amphibraco, & Epitrico, quoq̄ altere tripla, altere epitrica diuisione partimur, uniuersos pedū tria cōditio reperitur. In aliis uero dupla in aliis sexcupla, i aliis aqua diuisio est. Prima dissyllaba, se cunda tribus, tertia p̄uonica notatur. Est itaq̄ aqua pedis diuisio, quonies sublatio pedis tribus positū pareat, ut est in Dactylo, & Anapesto. Itē spōdeo, & Pyrrhichio. Hōḡn. arsis triū in se habet, quantum & thesis Dupli uero est quonies thesis sublatio tribus impur est positioni, ut est in Iambo, & Trocheo, & duob⁹ Ionicis. Iambi, arsis unū t̄p̄m in se habet. & eius thesis duo, quae Trocheo, uerba uice arsis duo habet, & thesis unum. Sexcupla quoq̄ intelligitur, ut est in Paonico, & in duobus, Bachio, et Cretico. Hi enim pedes q̄ t̄p̄onib⁹ quique pares sunt p̄ bina t̄p̄a in se habent. Idem uero bina adiecta i diuum dimidia parte terna de se reddunt, p̄ quae sexcupla colligunt. Pedes duplices, sine combatu, uel quadrati sunt sedecim, hi Proceleumaticus ex duobus Pyrrhichus, qui uer breuium syllabaz, contem̄ temporū, ut Valeria. Huic contrarius est Dispondeus, ex duobus spondibus syllabaz, contem̄ temporū, ut Valeria. Huic contrarius est Dispondeus, ex duobus spondibus syllabaz, contem̄ temporū, ut Valeria. Huic contrarius est Dispondeus, ex duobus spondibus syllabaz, contem̄ temporū, ut Valeria.

Anapest⁹
tribrach⁹
Molossus
aphibrac⁹
Scolus
Amphimachus
Bacchus
Palimbachus
pedis diuisio
Dupla diuisio
Sexcupla diuisio
Proceleumaticus
Dispondeus
Paon primus
Hippius primus
Ped sedat
Ped tetri
Hippii
Ped
Epitritus
Epitritus
Ditrach⁹
Antipast⁹

Diomedes E iii.

Choryambus
Pedes pentasyllabi
Orthus
Periambus
Pariapienos
Mefomacros
Pyrrhichiana
Hypobrachis
Mefobrachis
Molofif
Amibos
Calonibos
Diphyes
Orthus
Amibos
Molofif
Porthos
Simplex
ctos
Muficos
Dafios
Dochnof
Pariapienos
Dorifcos
Cyprios
Anti-cyprios
Bacchif
Dochnof
Dochemif
Molofif
fpondens
Poematis
gēra tria
Dramati-
con
exegeticif

lex, ut cantilena, dimicare, qui pes Catharochaus dicitur. Antipastus ex Iambo, & Trochao, hoc est ex breui, & duabus longis, & breui, temporum sex, ut medulina, faloninus. Huic contrarius est Choryambus, ex Trochao, & Iambo, hoc est ex longa, & duabus breuibus, & longa, temporum sex, ut nobilitas, armpotens, Hoc omnes cura de metri tractatu aliquod legitimus diligentius cōsiderare, & in memoriam habere debemus, ut si, guli quinq; uerfus, quibus pedibus constat, scire possimus. Pedes Eropolici pentasyllabi sunt numero. xxx. & duo hi, Orthus ex breuibus quinq; & totidem temporum. Periambus ex longa, & breuibus quatuor, temporum sex. Pariapienos ex longa, & breui, & tribus breuibus temporum sex. Mefomacros ex tribus breuibus, & longa, & breui, tempum sex. Pyrrhichianapestus ex breuibus quatuor, & longa, tempum sex. Probrachis ex breui, & longis quatuor, temporum nouem. Hypobrachis ex longa, & breui, & tribus longis, tempum nouem. Mefobrachis ex duabus longis, & breui, & duabus longis, tempum nouem. Molofifambos ex tribus longis, & breui, & longa, tempum nouem. Calonibos ex quatuor longis, & breui, tempum nouem. Diphyes ex duabus breuibus, & tribus longis, tempum octo. Orthus ex longa, et duabus breuibus, & longis duabus, temporum octo. Amibos ex duabus longis, & totidem breuibus, & longa, tempum octo. Molofifpyrrhicos ex tribus longis, & duabus breuibus, temporum octo. Symplectos ex duabus longis, & tribus breuibus, & temporem septem. Muficos ex duabus longis, & longis quatuor, & longa tempum octo. Dafios ex tribus breuibus, & duabus longis, tempum septem. Dochnof ex duabus breuibus, & longa, & breui, & longa, temporum septem. Pariambodes ex breui, & longa, & breui, & duabus longis, temporum octo. Dorifcos ex longa, & duabus breuibus, & longa, & breui, temporum septem. Cyprios ex breui, & longa, & duabus breuibus. & longa, tempum septem. Anneyrios ex longa, & breui, & duabus longis, & breui temporum octo. Bacchiochorios ex duabus longis, & breui, & longa, & breui temporum octo. Dochemios perfixigian. Anstrophos ex breui, & tribus longis, & breui temporum octo. Molofifpondens ex longis quinq; temporum decem, Haftenus originem, & historiam generalium pedum exposuimus. Poematum genera, metrorumq; tractatus ostendere tempus est.

¶ De poematum generibus.

Capitulum.

III.

Oematis genera sunt tria, aut n. actiuum est, uel imitatiuū qd' graeci dramatio, ul' mimiticon, aut enarratiuum, uel enunciatiuū, qd' graeci exegico, uel apoloicon dicunt, aut cōe, uel mixtu, qd' graeci chinō, uel michto appellat, Dramatio, uel actiuū est, in quo personae agunt sola, sine ulla poeta interlocutione, ut se hinc Tragicā, uel Comica fabula, quo gne scripta est Bucolica, cuius initium est. Quo t' aeri pedes. Exegiticon est, uel enarratiuum, in quo poeta ipse loquitur sine personae ullius interlocutione, ut se hinc tres. Georgicā, & prima pars quartā. Item lucretica carmina, & cetera, his similia, chinō, uel cōe ē in quo poeta ipse loquitur, & personae loquentes introducunt, ut est scripta Ilias, uel Odyssaea tora Homeri, uel actiuū, & exegitici, uel enarratiui.

¶ De poematis drammatici, uel actiuū generibus.

Capitulum.

III.

Oematis drammatici, uel actiuū gna sunt quatuor apud graecos. Tragica, Comica, Saetyrica, Mimica, apud Romanos Prætextata, Tabernaria, Atellana, Planipes, Exegitici, ul' Enarratiui spēs sunt tres. Angelice, Historice, Didascalice, Angelice est, qua sine scribunt, ut est Theognidis liber. Item Historica, qua narrationes, & genealogia componuntur, ut est Hesiodi Theogonia, & similia Didascalice est, qua comprehendit philosophia, ut libri Varronis, Empedochis, Lucretii, Item astrologia, ut phenomea Arati, & Cicero nis, & georgicā Virgili, & his similia, chinō, uel cōis poematis spēs prima est heroica, ut Iliados, & aeneidos, Secunda lyrica, ut est Archilochi, & Horatii, poematis Characteres sunt quatuor, Epos dicitur graece carmen hexametron, diuinariū reg., & heroicarū, humanaq; cōmplexio, qd' a graecis ita diffinitū ē, emperi ochitō, chie chrichō, chie antropinō pragmatō, laie paulo communiū carmen auditur. Epos latine primus digne scapit Lilius is, qui Romanorū gesta de pura annales, quos pontifices, scribēq; cōficiunt de Romanis, qui quidem Romanorū res gestas dēclarat. Epos aut appellat, ut graecis placeat paroto epoto lego, proprie. n. Epos ē emeritos legos uel achluto. Praecipue uero hexameter uerfus Epos dicitur, quoniam hoc uersu uerba respondent mutuo, ut sic dixerit. Poematis characteres sūt hi braclius matros mefos antiros. Macros n.

Comune
Dramati-
cigenera
Exegitici
spēes

Cōis spēs
Epos hex
ame tram
carnē dē
Lilius ppi
mus
Epos scrip
sit apud
romanos
Annales
Hexame-
ter pprie
Epo dicit

+ Videndum ne pro Arato, En mirum legendum, sit
uel aliquid uult uirius. Zurabg Dial viij
de Poetis in libro Andronico pag. 297. in 44.

ut apud

ut apud Vir. in decimo de Camilla facit narrationem sic. Pulfus ob inuidiam regno, uireq; superbas, aut ut se habent secundi, & tertii libri. Brachys est, ut in quinto, ubi de Ganymede stricim narrat sic. Victori clamymede auratam, quam plurima circum. Purpura Mæandri duplici Melibæa cucurrit. In textuq; puer frondosa regius Ida, Veloces iaculo ceruus Mellis est, ut in primo. Huic coniuu Sicheus erat, Est enim castigata narratio, sic tamen, ut omnia completa sint anticros, ut i. y. ubi amoenitatem luci, ac fluminis describendo facit narrationem sic. Hunc iter fluiui Tyberinus amœno. Vorticibus rapidis, & multa flauis arena. In mare prumpit, uaria cir cumq; suprag. Assuete ripis uolucres, & fluminis alueo, Consequeniam primus deus uates cõprehendit, unde postea ab usue uerbû, & solute orationis ipsa scriptura cõsequens ab aliis Epos dictum. Rapsodia dicitur pinseos aliqua particula discreta, atque diuilla, dicta a parato ratum puer sus in unum uolumentum uelut consumantur, & comprehendantur, uel quod olim partes Homericæ carminis in theatralibus circulari cum baculo. i. uirga pronunciabant, qui ab eodem Homero dicti sunt Homeristæ. Elegia est carmen compositum hexametro uersu. pentametroque ad inueni genum carminis præcipue scriperunt apud Romanos Propertius, & Tibullus, & Gallus, imitati grecos Callimachum, & Euphorionem, Elegia autem dicta, siue a parato elegum tus te tacotas (Fere enim defuictorum laudes hoc carmine comprehendebant) apotu eleu, idest miseratione q; tyrhedus, grecique elegias isto metro scriptauerunt, cui opinioni consentire uidetur Horatius ad Albium Tibullum Elegiarum auctorem scribens ab ea, quam diximus, miseratione, Elegos miserabiles dicit hoc modo. Heu miserabiles decantes Elegos, Apud Romanos autem id carmen, quod cum lamentatione extremum, atque ultimum mortuo accinitur. Nema dicit a parato nitonto elcharo, & i chordis extremus neruus appellatur est Nete, & Elegia uidet tractu cognominari, q; mortuis ascribit nouissimum. Iambicum est carmen maledicum plerumq; trimetro uersu, & Epodo sequente compositum, ut Mala soluta nauis exit alie. Ferenis olentem Meuium, Appellati est a parato iambizin, quod est maledicere, cuius carminis præcipui scripro tores apud Grecos Archilochus, & Hipponax, apud Romanos Lucilius, & Catullus, & Horatius, & Bibaculus, Epodos dicuntur uersus quolibet metro scripti, & sequentes clausulas habentes particulatim, quales sunt Epodos Horati, in quibus singulis uersibus singule clausulas adiciuntur, ut Nox erat, & celo lucebat Luna sereno. Demde, suis & ipsi Roma uiribus ruit, & quiq; sunt similes. Disti aut Epodos sine chæochichos a paribus uersuum, & integris uersibus epadonte iaccimuntur. Satira est carmen apud Romanos, nunc qdæ apud Grecos maledicum, & ad carpenda hominum uitia, Argeæ Comædia caractere cõpositu, q; les scriperunt Lucilius, & Horatius, & persius, et olim carmen, quod ex uariis poemantibus cõstabat Satyra uocabatur, quales scriperunt Pacuuius, Ennius. Satyra aut dicta siue a Satyris, q; similiter in hoc carmine ridicule res, pudendaq; dicitur, quæ uelut a Satyris pferuntur, & sunt, siue a Satyra lice, que refert uarias, multasq; primitus, in sacris dicitur. lus iserebat, et a copia, & saturitate rei, Satyra uocabat, cuius gms lanciu, & Virgi in Georgicis meminit. cu hoc modo dicit, Lancibus & padis fumina reddimus exta, & lanceq; & libra feremus, siue a quodam grie farcimnis, qd multus rebus referat, Satyra Varro uocat. Est aut hoc positum in secundo libro Plautinæ quaestionum, Satyra est, ubi passu, & polenta, & nuciei pini ex mulso compositi. Ad hæc ali addit et de malo punico grana. Alii aut dictam putant a lege Satyra, q; uno rogatu multa simul cõprehendat, q; l. & Satyra carmina multa simul poemata cõprehendunt, cui legis Lucilius meminit in priõ, p Satyra adile factum, q; legis soluat, & Salustius in Iugurtha. Deide quasi p Satyra sententis exq; sitis in ded: nonem accipit, Bucolica dicuntur poemata carmine pastorali cõposita. Instructa aut sunt (siue quidam putant) in Lacomia, uel (ut alii) in Sicilia Nam inter Lacedæmonios & Siculos uaria fuit conditio. sed qui i hoc ad Laconas peruenit. Hæc eorum fuit origo, quo tempore aduentante Xerxe in Græciam omnes deserta Lacomia metu barbarorum perterriti in diuersas partes fugisse creduntur, & cum uirgines timore laterent, ex hoc euenisse, ut eo die, quo solutus erat chorus uirginum Diane Curiani hymnum caneret, nemo ad tolemne sacru inueniret. Tunc itaq; pastores ex rur in urbem cõuenerunt, & ne ritus sacrosq; interrumpere, pastorali carmine composito, Deæ honorem celebrauerunt, unde etiã Bucolicus dicitur. A Siculis autem origo, q; trahit, hæc est, Anteq; Hiero Rex Syraculas expugnaret, morbo Sicilia laborabat,

Characte
ns poema
ta q; uor
Mæandri
Baibus
Mellis
Anthetos

Consequen
tia

Rapsodia

homerista
elegia

Albibus
Tibullus

Nema car
men
Flebbe
netenera?
Iambicuz
carmen

Epodos

Satira
carmen

Satira
lance

satira fat
carmen

Satira
lex

Bucolica
uocantur

ana cu
natis

Hiero
Diana lye

uariis, & affiduis ceremoniis Dianam placantes finem malis inuenerunt, eandem Lyen cegno
 mmauerunt, quasi solutricem malorum, inde res in consuetudinem tracta est, ut greges rusticorum
 theatrum ingrederentur, & uictoriam canerent, habitus uero huiusmodi uidebatur. Erat panis
 magnus omnium ferarum imagine complexus, & cum uino, & foliis omnium leguminum ge-
 nere, merat corona in capite, & in manu pedum clauatur, atq; ita uictorum omnium fores mul-
 titudo carmen circuibat, uictoriam, qua adepti fuerant, canebant, & de eo solle limina frugibus
 spargebant, nonnulli, & in Italia, & Lydiam, & Aegyptu transisse creduntur, quos Lydiastae, &
 Bucolistas appellauerunt. Quamquam & est alia opinio circum pagos, & oppida solitos fuisse
 pastores, composito carmine precari pecorum, & frugum omniumq; prouentum, atq; in hunc
 diem manere nomen, & ritum Bucolicorum. Putant autem quidam hoc genus carminis primum daph-
 nim composuisse, deinde alios coplures, inter quos Theocritus Siraculanus, quem noster poeta imita-
 tur. Tragoedia est heroicae fortunae in aduersis comprehensio. A Theophrasto ita diffinita est.
 Tragoedia est *ἡμῶν ὀχλοῦ περιποίησις*. Tragoedia (ut quidam) dicitur a *τράγος* & *ᾠδή* dicta, qui olim
 auctoribus tragici τράγος, id est hircus primum cantus proponebatur, q; liberalibus, die festo
 Libero patri ob hoc ipsum immolabatur, quia (ut ait Varro) de pascent uires, & Horatius in arte
 poetica. Carmine q; tragico uilem certauit ob hircum. Mox et latines agrestes nominauit, & Virgi-
 Georgicorum secundo, cum & sacri genus monstrat, & carmen talis hostiae reddit his uersibus
 Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris, Cædidi. Alii putant a face, qua graecorum quidam
 τράγος appellant, Tragoedia nominatam permutatione literarum in aduersum, quoniam olim
 nondum personis a Thespide reperiuntur, tales fabulas peruncti ora facibus agitabant, ut rursus est
 Horatius testis. Sic innotuit Tragoediae genus inuenisse camæna. Dicitur, & plautus uexisse
 poemata Thespis. Qui canerent, agerentque peruncti facibus ora. Alia uero arbitrantur, pp-
 terea quod olim dicitur ab *τραγῶνα* quo τράγος, hodie, quae uidebatur, quia liberalibus apud
 Atticos die festo Liberi patris unum canonicum pro corollario dabatur, cuius rei testis est Luci
 us Iudocedus. Comædia est priuata, cuiusq; fortunae, sine periculo uitae comprehensio apud graecos
 ita definita. *κακῶν ἢ τινῶν ἀπὸ τῶν κῆ πολιτικῶν ἀπομυμνηστικῶν περιχῆ*. Comædia dicta
 ἄπο τῶν κῆδῶν, quae enim appellantur pagi, id est conuenientia rusticorum. Ita inuentus (ut ait
 Varro) Attica circum uicos res solita fuit, & quæstus in causa hoc genus carminis pnuiciabat,
 aut certe a uicibus. Nam postea q; ex agris Athenas emigranti est, & in ludi constituti sunt. sicut
 Roma copitalini, ad canendum pnbant, & ab urbana come, & oeda, Comædia dicta est, ul' *κῆδῶν*
 uiculorum, id est humilium domum fortunae comprehensio, non ut in Tragoedia publicae regiae, quae
 uel *ἄπο τῶν κῆδῶν*, id est comestatione q; olim in huiusmodi fabulis amantium iuuenum come ca-
 nebantur. Comædia a Tragoedia differt, q; in Tragoedia introducuntur duces, heroes, reges. In
 Comædia humiles, atq; priuatae psonae. In illa luctus, exilia, caedes. In hac amores, uirginum raptus
 deinde t; in illa frequenter, & pene semper latis rebus exitus tristes, & liberorum, fortunarumq;
 priorum in penis agnito, quare uaria distinctione discreta sunt. Altera enim *δυναμικῶν*, alte-
 ra *τῶν κῆδῶν περιποίησις* dictæ sunt. Tristitia namque Tragoediae proprium. Ideoq; Euripides pete-
 te Archelao regi, ut de se Tragoediam scriberet, abnuuit, ac precatus est, ne accideret Archelao
 aliq; Tragoediae proprium, offendens nihil aliud esse Tragoediam, q; miseriarum coprahen-
 sione. Poetae primi comici fuerunt Saffarion, Nullus, & magnes. Hi ueteris disciplinae ioculatoria
 quædam minus scire, & uenuste pnuiciabant, in quibus hi uersus fuerunt *καὶ τῶν κῆδῶν*
ἡβῆτ' ἂν ἄκακ' ἔγνωνεσ' ἀλλ' ὄκισ' ἄστυ μὲν ἄστυ ἢ ἰχθίν' ἔλεγεσθ' ἔλεγεσθ'. Sed a tate fuerunt Ari-
 sto. Epulis, & Crauanus, qui & principum uita sectant, acerbissimas Comædias coposuerunt,
 Tertius ætas fuit Menandri, & Philemonis, qui omnem acerbitatem Comædiæ mingauerunt, atq;
 multiplicia argumenta graecis erroribus secuti sunt. Ab his Romanam fabulas translulerunt, & cō-
 stat apud illos primo, latino sermone Comædiae Liuium andronicum scripsisse. Sunt qui ue-
 lint Epicharmum in insula Ceo exulasse, primum hoc carmen frequenterasse, & sic a Ceo Comædia di-
 ci ante. Itaq; galens, nō plonius utebant, ut qualitas coloris inditū fieret ætatis. cū esset, aut albi
 aut nigri, aut ruffi. Personis uero uti primus cepit Rosius Gallus picipu' hystrio, q; cecilius abuer-
 sis era, nec satis decorus in psonis, nisi parasitos pnuiciabant. Initio togate Comædiæ dicebant
 q; oia in publico honore consueta cernebantur, quae togatae postea in praetextatas, & tabernarias di-
 uidebantur. Togatae fabulae dñr, quae scriptae sunt secundum ritus, & habitus hominum togatorum.

Romanorum

Romanorum. Toga namq; Romana est, sicut grecas fabulas ab habitu & que palliatis Varo ait nominari. Togatas autē cum sit generale nomē, specialiter tamē p tabernariis, non modo com munitis error ulimper, quia Fannius togatas appellat. sed & poeta, ut Horatius, qui ait. Vel qui pretextas, uel q docuere togatas. togatarū fabularū species tot fere sunt, quot & palliatar. Nam prima species est togatarum, que pretextate dicuntur, in qbus imperatorum negotia agebant & publica, & reges Romani, uel duces inducuntur personarum dignitate, & personarum sublimitate, tragœdiis similes. Pretextate autē dicitur, quia fere regum, uel magistratum, qui pre texta utuntur in huiusmodi fabulis, acta comprehendunt. secunda species togatarū, que taber nariæ dicuntur, humilitate personarum, & argumetorū similitudine, Comœdiis pares, in qbus nō magistratus, regesq; sed humiles hoies, & priuate domus inducunt, q̄ olim tabulis te gerebant cōter tabernariæ uocabant. tertia species est fabularū latinarum, quæ a ciuitate Oſcorum atel la, in qui primū cœpta, atellana dicta sunt, argumētis, dictisq; iocularibus, similes, laticyris in fa bulis grecis. Quarta species est plaiipedis, græce δὲ αἰσῶ. ideo ait Iulius planipedes, quod a cō res planis pedibus. nudi profœnum introirent, non ut Tragicī actores cum cethuris, neq; ut comici cum loccis olim non in suggestu scama, sed in piano Orchestræ postis instrumētis munitis agitabant. Cuius planipedis actus togatarum scriptor, ita in adlina fabula meminit. Datum inest auz exultat planipedes, si quas tamen ex loccis fabulas fecerant, palliati p̄uicubāt. Toga pretextata a Tragœdia differt, heroes enim introducuntur. Pacumius Tragœdias i ocibus herouis scriptis, Horatius, Chrysoē, et his similia. Itaq; A. Silius. In pretextata autem loci tur Brutus, uel Decius Item Marcellus. Toga Tabernaria Comœdia græci nris inducuntur, personæq; græcæ. Laches, Clestrata in illa uero latine. Togatas taber narias in locam dictauerunt præcipue duo, Afranius, & Quintus Ennius, nam Terentius & Cæ cilius Comœdias scripserunt. Latina atellana a græca laticyria differt, q̄ia laticyria fere laticyrog persone inducuntur, aut si que sunt ridicule similes laticyris, autolicis, Burris. In atellana, obſce cene psonæ, ut Maccus. Dramata autē d̄r tragica, aut comica uel ut quidam agere, latine fabula appellant, siue factibula. In latinis n. fabulis pura sunt cœtica, que cūm, illa facerent. Nā et agi fabula, non refertur ab actōibus dicitur. Itaq; Horatius utraq; significacione interpretatur, cū ita d̄ fabula dicit. Aut agitur res i Scenæ, aut acta refertur, sicut græco in choro. Dramata uero tres personæ sole agunt. Ideoq; Horatius ait. Nec quarta loq̄ persona laboret, q̄a quarta semper mu ta, ac latini personæ q̄ plures personas in fabulis introductere, ut ipso hiores frequenta facerēt. Satyrice est apud græcos fabula, in qua item Tragicī poeta non reges, aut heroes, sed Saty ros induxerunt ludendi causa, iocandique simul, ut spectator inter res Tragicas, Semelque, Saty rarū quoq; iocis, & lusus delectaretur, ut & Horatius sentit his uersibus. Carnum que tragico uilem certant ob hircū. Mox etiam agrestes Satyros ornauit, & asper. Incolam grauitate loci tentauit, eo q̄. Illecebris spectator erat, & nouitate mouend⁹. Mimus est sermōnis cūm sibi et mo tus sine reuerentia, uel factio, cum lacerata imitatio. Mimus dictus quasi folles in metur, cum & alia poemata idem faciant, sed lusus quasi priuilegio quodī, qd̄ fuit cōe, possedit. Similiter atq; is, qui uersū facit dictus uersor cum & artifices cum & que qd̄ faciunt non dicuntur poeta. Mé bra Comœdiarū tria sunt, diuerbium, canticū, chorus. Membra Comœdiæ diuersa sunt, distincto tamen numero continentur a q̄nq; usq; ad decem. Diuerbia sunt partes Comœdiarū, in quis di uerſorū psonæ uersantur. Personæ autē diuerbiorū, aut dua, aut tres, aut raro quatuor esse debent, ul tri augere numerū non licet. In canticis autē una tū debet esse psona, aut si dua fuerint, ita debēt esse, ut ex occulto una audiat, nec loquatur, sed secum si opus fuerit, uerba faciat. In choris uero numerus psonarū diffinitus non est, q̄ppe iunctim omnes loqui debent, quasi uoce cōfusa, & cō centum in unam personam iformantes. Latine igitur Comœdiæ chorū non habent, sed duob⁹ tantum membris cōstant, diuerbio & canticō. Primus autē temporibus (ut asserit Tranquillus) oia, que in Scena uersantur, in Comœdia agebantur. Nam & Pantomimus, & Choraules i Co mœdia canebant inter actores Comœdiarū pro facultate, & arte potiores principatū sibi artifi cia iudicabant. Sic factū est nolentibus cedere mimis, q̄i artificio luo ceteris separantio fieret reliquorū. Nam dum potiores inferiorib⁹, q̄ in oī magisterio erant, seruo deditis separantio, se ipsos a Comœdiis sepauerunt, ac sic factum est, ut exemplo semel sumpto, usus q̄lq; artis s̄r rem exe qui cœperit, neq; in Comœdiam uenire, cuius rei iudicia produunt nobis antique Comœdiæ,

Palliata
fabulaTogatas
tūm spēsPretexta
ta fabula
Taberna
na fabulaAtellana
fabula
Plaiipedes
fabula q̄
mimesPretexta
ta quæ a
tragicis
differtTaberna
na a comœ
dia dicitur
Atellana
fabula
græca dif
fertDramata
autē re
feruntur
ad fabula
diciturSatyræ
apud græ
cos quæ sitMimus
Priuilegi
umComœdia
iū membra
Diuerbia
Personæ
Canticū

Chorus

Latia Co
mœdia ca
tet choro

Tibie pa
res: & im
pares qd
fiat

in quibus, iuuenimus acta tibiis paribus, aut imparibus, aut feranis. Quando n. chorus canebat, cho
ricis abnis, idest choraulicis artifex concinebat. In cancticis autem pyraulicis respondebatur, sed q
paribus tibiis, uel imparibus iuuenimus scriptum, hoc significat, qd si quando monodio agebat,
unam tibiā inflabat, si quando synodio, utraque.

¶ De syllabarum quantitate.

Caplum. V.

Voniam extremitas nominum ad metricā cōpositionem necessario indaginem inq
rit, iccirco sin gulorū extremitates regularim q̄ potuimus diffinitas contulimus, quo
facilius metroꝝ tractatus cum legi cōperit, colligatur, ut pura uia in sensus legentis,
& sine ullis caliginibus ueniat. Oes casus numeri singularis, & plis obseruata nouissi
ma syllaba facilius monstrabit, quomodo separare debeamus. quæ sint producenda, uel corrip
enda ultima nominum syllaba. Quinq; enim uocales suam potestatem mutant, cū per casus no
mina a prima sui positione inflexa uariantur. Omnia enim nomina, quibus uniuersa dictōis sil
ua copiosissima est, non pluriq; per .xii. ultimas literas syllabas finiunt, quinq; uocales. a. e. i. o. u. Se
miuocales. l. m. n. r. s. x. unam mutant. ut Sisenia, monile, sinapi. Cicero, uerū, consul, scammum
perthen, Cæsar, Libent, filix, caput. Age nunc omnium nominum extremitates per omnes casus
quæ sint producendæ, uel corripiendæ exponemus.

¶ De ultimis syllabis.

Caplum. VI.

Mnia nomina exceptis monosyllabis, casu nominatiuo singulari, memoratis literis .xii.
prædictis ne uisum corripuntur, præter illa, quæ o litera finiuntur, ut Cato, syllabas. es.
ut Alcides, fides, nubes, uel. as. ut Mæcenas, facultas, Aeneas, uel. en. ut Iyen. Item græ
cæ i. os. ut heros. Fœmina quoq; nominatiuo. e. litera finita, ut Circe, Dirce, Phenice. Omnia
noīa trium generum, casu genitiuo, numeri singularis pducuntur, quæ in as. syllabas, literæ. due d
feruntur. In a. masculina & fœmina, ut huius fortunæ. In i. masculina, ut pueri. Fœmina ut
huius lauri. Neutra huius domi. In us masculina, ut huius pornicus. In a. u. neutri, ut huius cornu.
In e. masculina, et fœminina, ut diei, aciei. In es. græca. ut huius dirces, Phenices, Corripuntur ue
ro memorato casu, quæ in is. syllabā terminant, & sunt triū generū, masculia ut Catōis, fœminia
na, ut oīonis, neutra, ut sideris, & c. his similia. Oīa nomīa trium generum, casu datiuo singulari
ter uocalibus terminata pducunt. Omnia nomīa accusatiuo casu singulari corripunt, præter græ
ca, si non reformentur in latine declinationem genitiuo cū statu, terminata in en. syllaba pducū
tur, ut alcidē, Dirce, Phenicen. Omnia nomīa casu uocatiuo singulari corripunt, exceptis his
quæ o. litera, uel. e. uocali producta syllaba, ut es, uel. as, uel. e. terminantur. o. ut Cicero, Iuno. e.
ut alcidē, Circe, es, ut dies. as, ut dignitas, Mæcenas, en. ut Iyen. Omnia nomīa trium generum
ablatiuo casu singulari quinq; uocalibus finita producantur. Ex his uero e. litera tam corripit
tur, q̄ producit, & prius quidem sic. Masculina ab hoc oratore. Fœmina, ut ab hac Iunone
Neutra, ut ab hoc sidere. Posterius uero masculina sic, ut ab hoc die. Fœmina, ut ab hac re, &
similia. Neutrum. n. in. e. litera producta, memorato casu, nullum producantur. Oīa nomīa casu
nominatiuo plurali, tam masculina, q̄ fœminia, quacūq; syllaba terminata pducuntur, exceptis
his, quæ græca sunt, ut troes, phryges. Oīa nomīa trium generum, casu genitiuo plurali, q̄bul
quinq; syllabis terminata corripuntur. Omnia nomīa trium generum, casu datiuo, & ablatiuo
numeri pluralis tantū producantur ea, quæ in is. syllabam finiuntur, q̄ corripunt ea, quæ us. syl
labā memoratis casibus finiuntur. Oīa nomīa masculina, & fœminina accusatiuo casu, & uoca
tiuo plurali in q̄bulibet terminata producantur, præter græca, quæ tam accusatiuo as. syllaba si
nito, q̄ uocatiuo es. terminato, corripuntur, accusatiuo sic, troas, stygas, delphinas. Vocatiuo o
troes, styges, & c. similia. Metrorum. i. legitima positionis obscuritas, scrupulosa intensiois ida
ginem uehementer inquit, quam obrem omni fluctu circuitionis ablato, quædam metra dilucide,
& breuiter exposuit. Er enim mihi res uidebatur absurda rem natiua obscuritate difficilem, etiā
caligie expositionis obtegere. Versus est partium legitima dispositio, & pedum culta copulatio
consonantū specie metricam exhibens regulam. Versus heroicus a. xii. syllabis in. vii. & x. syllabis
longatur, ultra non potest. Nam si plus habet, exoriantur per Eclipsim, uel in alphen. Scandi
tur autem fœxies. Recipit enim pedes, cum est legitimus, inter se uariatos duos spondamū, &
resoluta eius posteriore parte Dactylum, sed Spondeus perpetuo in fine ponitur, cuius loco
plerunq;

Finales. x
ii. tantū
esse

Nominati
u singulari
is us qn
ta

O. as. es.
en. & os
græca: & c.
in nomina
triuo pdu
cant

Genitiui
triuo gene
rū pduc
pter is ter
e decli.

Diōis
longi

Actū bre
uis pter
græcos

Vtūs bre
uis pter o
e. as. as. e.

Abhūs
ois pduci
tur. e. pot
pducit &
corripit

Ntūs plu
mascu. &
fem. pau
ci præter
græca

grūs plu
corripitur

Drās Ab
lūs plu
is pduc
in bus cor
ripitur

Actūs
Vtūs plu
pduc. p
ter græ
as. es.

Vetū qd
sic

Heroicus
uerius

plerunq; Trocheus inuenitur ea ratione, quia indifferenter in omnibus metris postremam syllabam ueteres esse crediderunt. Huiusmodi pedes syllabis impares, temporibus aequales ex regionibus distribuit, quaterina tempora sua scandendo patientes quatuor, & xx. temporibus metri totius, siue commas, uel commata, siue cola, quae latine sectiones, uel incisa, uel membra dicuntur, perfecta confirmatione concludunt. Obseruatur autem, ne ultimus pes sit trisyllabus, exceptis pauculis uersibus, qui hypermetri dicuntur. Quorum abundantiam excipiunt in uersus, quos ite quuntur, incipientes a synaliphe, ratione rhythmica facta, eo quod factum uinum, quod erat in fine uersus, continuatio sequentis et aendat. Versus heroicis senarius diuersis uocabulis appellatur. Idem enim & Hexameter, & Pythius, uel Epicus, & Pirrhichius, & Bucolicus uocatur, super quas appellationes antea latine longus pes dicitur Heroici igitur sunt quoties in primo, spondeus unus, & in tertio, & in sexto. Heroici autem praeterea dicitur, quia uirorum fortium res gestas, ac facta commemorat, hexametrum quoque, quod sex regionibus spondeum, & Dactylum pedes diuersis modis, rationibusque conseruat. Pythii ergo origo inde tracta est. Nec enim uidetur incongruum fabulose antiquitatis documenta deprehendere. Apollo cum Pythona Delphis propter ultionem matris necasset, accola primum timore carmen heroicum hexametrum initio sex spondeis compositum texerat, deinde soluta spondei altera syllaba sine damno temporis Dactylum suscepit. Quiddam autem dicunt: Iambum magis gaudeo subleuari motu celsius protulerunt. Fertur hoc etiam heroicum metrum eius oraculis postea celebratum, & ex hoc uersum Pythii nomen accepisse. Item proprium sunt quoties in prioro loco spondeus ponitur, & in quarto, & in sexto, ut apud Virgilium. Defecisse uidet suam promissa reposita. Itaque immortali condidit, & contentere uentis. Cui non dictus Hylas puer, & Locrina Delos. Bucolicus sunt quoties in quarta regione Dactylus finiens partem orationis inuenitur, identidem Dactylicus nominatur, cum uero omnes fere Dactylos habet nouissime, ut est apud Homerum. *ἄλλοι δὲ ἀπὸδύσαντες ἄλλοι δὲ ἀπὸδύσαντες ἄλλοι δὲ ἀπὸδύσαντες ἄλλοι δὲ ἀπὸδύσαντες ἄλλοι δὲ ἀπὸδύσαντες* si autem dicitur apud Virgilium, tale est. Pauidur interea domus omnipotentis olympi. Idem spondeus appellatur, cum omnes spondeos, quem, quidam Molossus dixerunt, ut Romanum uictores, Germanus Daneticus uersus heroicis is angustate primus est plenus rationis perfectione formatus, ac totius grauitatis haec sublimis, multaque pulchritudinis uenustate praecursus, quae sine ulla communicatione quascunq; alias orationis partes, ita miris inter se connectionibus colligat, ut in leuisione propria pes nullus nisi nouissimus tantum integram partem orationis includat, atque ita sex regionibus suis spondeum pedem, Dactylumque custodit, ut Dactylus perituro, & hoc quidem orandi poematis gratia, quintam regionem suam spondeo concedat. Spondeus uero postremis simbus suis nunquam Dactylum paratur insidere. In tertio quoque regione melius spondeus Penthemimeres, quam Dactylus ducit. Ceteri autem pedes sine ulla inter se dictione uariantur, & exempli gratia ponamus aliquem uersum, qui sit his omnibus, quae supra memorauius clarus, & qui adeo ipsi Virgilio placuit, ut nullo mutato elemento duobus enim uoluminibus ponere delectatus sit. Oceanum interea surgens Aurora reliquit, immaduerti pedes singulos, ita esse leuisione lege diuulos, ut eorum nullas partem orationis clauderent, nisi nouissimus, quem finalis necessitas cogit. Versus heroicus recipit figuras triginta duas. Aut enim ex omnibus spondeus erit, & ab hoc spondeicum dicitur, quod uix apud Latinos inuenitur, raro apud graecos est, & erit huiusmodi uersus Monoschematillus. Iamuis figura, ut si facias aut leuis oere as lento ducunt argento, ut si auctus numero quinq; syllabas, omnes habuit Dactylos, id est qui que, & ob hoc Dactylicus nominatur. Nam ultimum etiam supradiximus dactylabum esse debere. Monoschematillus dicitur, ut est. Pauidur interea domus omnipotentis olympi. Versus uero, qui est xvi. syllabarum de quinq; pedibus habens unum spondeum uarie quinq; regiones currentem, erit figurae quinq; hoc est Pentaschematillus, ut est una species illarum in hoc uersu. Aeole nāq; tribidiuum praeter, atq; hostiam rex. Item e conuerso, qui est sedecim syllabarum et quinq; hoc est Pentaschematillus, ut est una species quinq; figurarum. Cum Iuno aeterni teruantis sub pedore uuluaui Ille uero uersus, qui de quinq; pedibus duos habuit Dactylos permiscue quinq; regiones uariae. x. figurae erit, & nominatur Dichaschematillus uersus, qui contra xiiii. syllabas, ut est una species quinque figurarum. Multa quoque bello passus dum conderet urbem, & contra si de quinq; pedibus duos spondeos fuerit inueniem Dactylis mixti, & item. x. regentes percurrentes erit. x. figurae uersus, qui quindecim syllabis legitur, ut supra, & est una species. Arma, uirtusque

Heroicus uersus
xxi
in. to. og
triphony
te. uersus

Senarius
iustus he
terop qua
uile uoz
erit

Heroicus
in itis
maxime
tr. melius
tr. uolus
uersus

Spondei
locus he
toto
Bucolicum
carmen
dactylicum
carmen

Spondeus
Molossus
uersus

Dactylus
locus
Spondei
locus ihe
toto

Figure he
toto car
mms
xxii.
Spondeus
Dactylus
cus

Monosche
matillus
Pentaschi
matillus

dichasch
matillus

Figur
ma
toies mio
teque

no. Meminerimus autem figuras maiores dici, si Daetyli plures fuerint, si Spondei minores. Illud quoque obseruare debemus, ut in heroico hexametro, mansiones, quas alii caesuras appellant, nonnulli sectiones uocant, facias, quas graeci rite custodiunt. In sectiones uersus heroici sunt quatuor. Haec sunt partibus orationis sunt, & tali ordine colliguntur. Prima est penthimeris, secunda est Catatricon. Tertia Heptimemeris. Quarta Tetrapodia bucolice dicitur. Theocritus auctor carminis hae plurimum usus esse creditur. penthimeris est benigna, ubi post duos pedes & unam syllabam pars orationis explet, & ideo penthimeris uocatur, quia pedes diuidit sic. Defecisse uidet, se signari oculis, horum pedibus trimetri. anapestici hypercalae dicitur fuit. sua iam permissa reposci, Vltro implacabilis ardet, licet haec accipiat unam breuiem, facier sunt tamen parrem orationis sine caesura. secunda est Catatricon, in qua finita parte orationis tertium Trochaum ponas, a quo nomine transit, ut est. Infandum regina, huic addito, anapesto, uel spondeo constat tertia incisio. Tertia est Heptimemeris latina lingua translata semelpinana. quia septem diuidit, ut est. Italiani sicut profugus. Tum demum mouet arma leo. Excitans ceruice toros, hinc quod remanet precor. gaudetque comantes leo. fixumque latrois leo fremit ore cruento. Haec duabus additis breuiibus, quartam mansionem efficit, ita ut quarto dactylum inuenias, ut est. In ferretq; deos latro, genus unde latinum. sunt qui quartum Trochaum in hac caesura collocant & Catalecticon, & Trochaon appellant, ut est. Qui pax longa remisit arma. Noua reparabant. alii uero spondeum, ut est. Inde toro parer aeneas, ita tamen ut per omnia ista interualla, quae diximus, pars orationis finitur, remanebit pars uersus, quae dicitur coma hoc comma si priorem habuit Dactylum dicitur dactylicum, ut est. Orsus ab alio si spondeum spondiacum appellatur, ut est. Velatarum obuermus anrenarum. Haec incisiones, quas graeci comata appellant, figuris formantur tribus, simpliciter, composita, coniuncta. simplex est cum inuenitur in uersu una incisio, ut. panditur interea domus omnipotentis olympi. Composita cum duae inueniuntur, ut est. Infandum regina iubet renouare dolorem. Coniuncta cum tres inueniuntur, ut est. Talibus thionis, cuncti simul ore fremebant, Dardanda.

¶ De proprietatibus uersuum.

Cap. VII.

Illibati uersus

Iniuges uersus

Aequiformes uersus
Quinque uersus
Fistulae uersus
Aequidistans uersus
Teretes uersus
Sonori uersus
Vocales uersus

Mutili uersus
Heterocentri uersus

Rimus uersus dena proprietate spectatur. Principio, ut sunt Illibati, Iniuges, Aequiformes, Quinquipartes, Paripedes, Fistulares, Aequidisti, teretes, Sonori, Vocales. Ita que & graeci hos nuncupant, Apeleges, Azigus, Holschemi, Pentametri, Poecines. Hsopodes, Hsoli, Cycloethis, & Hsereche, Planastici. Si uero haec in appellatione impantur, ut quinque speciebus designantur. Mutili, uel Trunci, Fragosi, Fluxi, graeci acephales Lagarus, Myurus, Trachis, Colobus appellant. Igitur Illibati sunt, qui non aucta, uel minuta, aut amputata syllaba utantur, sed integra & plenissima dictione formantur, ut. Depresso incipiat iam tum mihi taureus aratro. Est enim uersus integer, & nullo uitio contaminatur. Iniuges sunt qui nulla coniunctionis syllaba copulantur, quos Graeci Afintheti s nuncupant, sicut est. Teu augustum ingens centum sublimis columinis sine nexu. Nullus enim coniunctionis nexus occurrat. Aequiformes sunt, qui non composita, uel simplici figura ostentantur, ut. Urbe fuit media Laurentis regia Pici, nulq; enim. Hic duae partes orationis necluntur. Quinquipartes sunt, qui quinque partes signant. Ac miscet flumina candida sanguine sparso. Fistulares sunt, qui paulatim accrescente pars orationis numero, ab unica syllaba plures ad usque dicuntur, ut Homericus ille de clarat. Aequidisti sunt, qui singulis praepositionibus antithet. s pparant dictiones, ut Alba luuistra cadunt, uacina nigra leguntur. Albus enim nigra posuit, hysstris autem uacina tribuit, & cadentibus legenda assignant. teretes sunt, qui uolubilem, & coherentem continuationem dictione ut Torua Mimalloneis infatur tibia bombis. sonori sunt, qui crepitant prononciationem fragoram, & exultantem formant dictionem, ut At tuba terribili sonitu procul are canoro. Increpidat, & quadropedante putrem sonitu quatit ungula campum. Vocales sunt, qui per alta, pro ducta locutione, sonantibus literis uniuersam dictionem illustant, ut est illud Pacuum. Omnem non meo Oceano Hyperion fulgurat. Citro arrepto plaustru Boreas baecatur, Rhenio hysperio Zephyro Orion uoluitur. Austro suluo, Paretonio uaga Cynthia proruit Austro. De improbatu uersibus uaria traduntur. Mutili, uel trunci sunt, qui in principio amputantur, & literam uel syllabam amittunt, uel syllaba deficiunt, graece dicuntur Acephali, quale est. Fianorum rex Eridanus. Item Homericus uersus, in media parte exiles, uel Iulci, graece uocantur

Lagari,

Lagari, qualis est. Item Homericus benedictus. Ecades sunt, quæ in ultima conclusione hortatiuncula, uel syllaba fundatur, uel tempore deficiunt, græci Myri & Scaxones uocantur, ut est. Troel detriges. Fragosi sunt, qui in leuigato sono, & incondito uariantur. Fluxi sunt, qui solito modo & uulgari metro uacillantes quantuntur.

¶ De qualitate principali metrorum.

Cap. VIII.

M Valitas metri, qua intelligitur, utrū principale sit metrum, an deriuatæ locet, finita, aut infinita. Finita est, qua statuto pedum conuenientium modo, et numero syllabarum distincto, quo ad petendi formam debeat, multiformis structura: cōuersio decurrit, ut esse in omni principali forma cognoscimus. Infinita est in deriuatiuis, quæ metrum seruat & numerum syllabarum seruat, sed structura imitate dicitur, aut diuersis uersibus, & metris cōstructa a tertio uersu, uel a quarto, cum uoluit, metrum seruat, & numerus syllabarum non seruat, ut Cliconica, uel Pherecratica, quæ metra Dactyli imaginem habent, sed pedum minore uersu concluduntur, at uero nec metrum seruat, & numerum syllabarum, ut in Sapphico enedecasyllabo, i quo contrarios pedes in uno uersu coniungit. Item diuersis uersibus & metris, a tertio uersu, uel a quarto Strophæ reuocat. Alcaica illa tria, uel Alcepiadem, & Cliconicum, & Pherecraticum coniectum uidemus. Species metri sunt duæ, finita et infinita. Finita est, qua intelligimus utrum principale sit metrum, an deriuatum. Principale est, quod ipsum ex se formatum est, & sua lege non absumpta decurrit, & est finita in omnibus metris principalibus. Deriuatum, quod a principali originem ducit, ut est in omnibus deriuatiuis infinita species.

Ecades uersus
Scaxones
Fragosi
uersus
Fluxi uersus
Metrum finitum
Qualitas metrum inf.

Species metri due
Principale
Deriuatum
ut carum

¶ De formis principalibus metrorum.

Capitulum IX.

M Omne principalium metrorum secundum antiquitatis rationem, generalissimæ duæ sunt inuenta. Dactylica, & Iambica. His etia (ut aliorum probat aucteritas) accedunt alie septem. Trochaica. Anapælica. Corymbica. quæ Iambica. Phœnicia quam plerique Rhythmicam esse dixerunt, quarum aditione uel diminutione reliquæ species uario contextu deriuantur, & aut a pedum præcipua structura. ut Anapætica. Trochaica, alia Syzigia quantitate, alia est Trimeterum. Pentameterum, alia a numero syllabarum, ut è Sapphicum. Enedecasyllabum, alia ab inuentoribus. ut Sapphico. Alcaico, alia ab his, qui in his metris uersus fuerunt, ut sunt Aristophania, Archebilla, Phalæra. Alcepiadem. Cliconica, quæ quidam infinitum possunt uitari beneficio rhythmicam quoque, uel ut sunt composita.

¶ De modis metrorum.

Capitulum X.

M Odi metrorum sunt sex. Catacticos diffinitus, uel principalis. Schematicos compositus. Asynarchos incompositus. Syncechimenos confusus. sine Zeugmenos compositus. Paragogen. Deriuatum. Diffinitus, uel principalis est legitimum metrorum ordo cōpositus, constat ex legitimo uersu, ut eiusdem legitimi mediate eiusdem pedibus. Incompositus est peregrinis pedibus uersus ordinatum, cum fuerit alius uersus medius secutus trimeter. Heroicus confusus ex peregrinis pedibus uersus coniunctus est, quando ex duobus metris uersus ordinatur, ut Heroicus, & Iambicus.

¶ De speciebus carminum.

Capitulum XI.

Species carminum sunt quatuor. Catalecta. Catalecta, Hypercatalecta, Brachicatalecta. Acatalecta est integer uersus singulorum metrorum. Catalecta est uersus minus habens metricæ constitutionis. Hypercatalecta est super principium uersus syllabam plus habens. Brachicatalecta pedem plus habet quæ possit pedum dispositio.

¶ De qualitatibus carminum.

Capitulum XII.

M Valitates carminum sunt sex. Heroica. Comica. Tragica. Melica. Satyrica. Choriambica. Regiones pedum sunt quinque. Thesis. Arsis. Basis. Sizigia. Dipodia. Hæ sic ordinantur. Thesis in dissyllabis constat. Arsis in trisyllabis. Basis. Sizigia. Dipodia in trisyllabis constat, sed Basis in Epitritis, & Pæonibus fit. Sizigia contrariis, sed Dipodia paribus. Hæc inuicem quantum ad simplicem cognitionem spectat prudentie tue, suis explanasse iudicat. Cætera uero metra, quæ sunt tortuosis obscuritatibus implicita, ac multarum diuersitate perplexa opportunis temporibus, ac certis rationibus edocebo, quæ quidem omnia si quis profundis

Forme metrorum
principales
Dactylica
Iambica
Trochaica
Anapætica
Corymbica
Iambica
Phœnicia
Sapphica
Alcepiadem

Modi metrorum
Diffinitus
uersus
Incompositus
uersus
Heroicus
confusus

Species carminum
Acatalecta
Catalecta
Hypercatalecta

Brachicatalecta
Thesis
Arsis
Basis
Sizigia

sensibus intimari, ac lyncera mentis intentione perspexerit, & competenti studio, diligenter- que seruauerit, non tantum ipse in peragenda uerificatione pollebit, uerum etiam, & aliorum carminibus, quoties libitum fuerit, iustis rationibus de irreprehensibili sententia iudicabit, quibus pedibus regantur.

¶ De elegi metri uersibus.

Cap. XII.

Elegiacū
carmen

Legum metrum binis uersibus constat, hexametro, heroico subiuncto quinario Prior pedes heroici recipit, posterior pentametri. i. quinarius, scanditur due semi quinaria. i. ut posterior cōma duos Dactylos heat, & semipedem, quod genus scā nonis est usitatus. Alii uero sic scandunt, fertur quinques in primis duobus gres sionibus admittit. Dactylum, & Spondæum tam inuenit inter te compositus, q̄ se irritantes, prout ratio postulauerit. Tertiam regionem sine dubio perpetuo Spondæus debet habere, si memorati pedis breuem priorē syllabam pro longa positam inuenies, quæ ratio sit, ne mouear, potest enim esse rationis, quare pars orationis finitur, duobus Anapestus terminatur.

¶ De pedibus elegi metri.

Cap. XIII.

Pentame
trificatio

Entametrum Elegum constat ex duobus semiquinariis. i. ut posterior comma duos Dactylos habeat, & semipedem. Quidam uero sic scandunt. Tertium pedem Spon- dæum faciunt, ut Anapesti sequantur, propter quod oportet semipedem priors cō- matis longam esse. Alii uero quia duo cōmata esse dixerunt, uoluerunt breuem esse,

trimeter
Iambicū

& priors commatis semipedem, quia nouissima semper differens, atque hoc utatur exemplo, idest ut semper partem orationis uideatur implere. Nam talis pentameter uicinus erit, sed & hoc accipiendum est, geminum in Elegis hexametro subiungitur, lectur Archilochus inuenit & Dactylica commata. Versus ternari⁹ Iambicus, quo Tragedias, et Comædiae scribuntur, ap siungitur Iambo, & sine auxilio alterius pedis cōstat, a quo nominatur, sed uerteris casu re cipit Dactylum, Spondæum, Anapestum, Tribacum. Fiant itaq; numero quinque, qui conue niēter prout ratio postulauerit, in te uariantur, sed in similibus pedibus ipsum debet rapere Iam bum, aut Tribacum, aut Pyrrhichium. Quarta tamen regione ipsum perpetuo dominum in dextris, quemlibet, ut fors obtulerit, de supra memoratis. In Comædiis uero latus funditur, li cet currat sicut in Tragediis senariis. Iambus recipit pedes Spondæum, & Dactylum, Anape- stem, Proceleumaticum, Tribacum, Pirrhichium, & ipsum in secundo dominum Iambum sed in dextris, pedibus. In Comædia quicunq; ex his sinistris. Tribacum, Pyrrhichium, & septim aliquando in secundo, & in sexto loco. Quarto uero aut ipse, aut Proceleumaticus debet esse ma gis in quantum potest ipse catalexim facit in Bachtio. Fertur quoq; senariis Iambicus combina- tis pedibus, & singulis combinationibus præponitur quilibet pes de supra memoratis quinque.

Iambicū
carmen

Item subiungitur unus sine dubio ex tribus, idest Tribachus, uel Anapestus, uel ipse dominus. Nonnunquam enim Pyrrhichium admittit, quia nouissima metri syllaba indifferenter ponit. Ex hoc utiq; dnuatur Choryambus in fine claudicās, quoniam expulso Pyrrhichio, uerba uice Spondæus interponitur, ut pote contrariis aduersari crura frangat. Sæpius autem tertie declina- tionis secundo pede inuenitur communis syllaba, quæ excipitur a duobus consonantibus, qua- rum prior sit muta sequens liquida. Sane huic metro ternario si accesserit quarta dipodia fit ut rus quadratus, qui a Choryambis quater fertur, eisdem recipiens pedes, quos Iambus ternari- us æque Tragedia, Comædiaq; conueniens, & habet in te catalecticum, in hoc metro tam ter uatur in fine Periambus, q̄ excluditur Periambus.

Senariis
Iambicū

¶ De metro trochaico.

Capitulum XIII.

Quadrat
us uer?

Trochai
cū carmē

Anapesti
cum met
rum

Rochanicum metrum recipit pedes quinque. Dactylum, Spondæum, Anapestum, Tribacum, Trochaum, a quo nominatur. Triplicem autem fert tripodiam, & uni cuiq; sine dubio, pedes tam præponunt Trochæus, Dactylus, Tribachus q̄ subiugi tur, quilibet de supra memoratis quinque pedibus catalecticon facit, aut in Amphi- bus, & subiungitur unus de tribus, qui ex breui constant, et item subiungitur quilibet de quinque pedibus. Anapesticum metrum est, q̄ aut ipso solo. Anapesto constat, adiunctis cum eo (prout fors tulerit.) Spondæo, Tribacho, Dactylo, sed Dactylum nunquam recipit, nisi in dextris pedi bus, uel.

bus, uel quemq; ex illis aliis. In sinistris uero quilibet ex tribus, prout res exegerit, extra Daçtulo Spondeon. Tribraçhum. Anapestum, hoc metrum catalexim facit, aut in Ionico *αυτὸν αὐτὸν* aut in Moloisso, aut Hippi quarto, aut in Choryambo. Scire debemus, tum de mum in ultimo trisyllabo hoc metrum admittere, cum in penultimo loco Spondeum. Proceleumaticum metrum pedes recipit quatuor. Daçtulum. Spondeum. Proceleumaticum. Anapestum a nomine meruit. Horum compositio frequens est Anapesto, per quem plurimum constat sed Daçtulum in dextris tantum pedibus habet. Idem quemlibet ex tribus prout exegerit. i. Spondeum. Tribraçhum, tamen Daçtulus perpetuo dexter. & aliquando subiungitur unus quilibet ex tribus, huius clausula Spondeo & Daçtulo terminatur.

¶ De metro antipastico.

Capitulum. XV.

Nsipasticum metrum componitur Antipasto, admittit autem iambicum, Bassim Pispachiam. Et prima quidem regio primæ gressionis Antipasta magnitudinis omni genere a poetis mouetur, longatur autem a Dimetro usq; ad Pentametrum. Perfectissimum autem est Endeca syllabum Saphicum, & hoc si quidem Acatalectum est, & habet nouissimam syllabam Iambicam. tetrametri autem Catalectici perfectissimi est, quod appellatur Pampium, Ploida admittit.

Antipastum
sticum
metrum

Endecasyllabum

¶ De metro choriambico.

Capitulum. XVI.

Choriambicum metrum constat Choryambo pede quadrato, a quo noie nominat, a Dimetro aut Metrametrum longat. Fertur per dipodiam, in qua antecedit Trocheus, sequitur Iambus, sed interdum prior Trocha syllaba in duas breues resoluta, Tribraçhum admittit, medietate quoq; Iambicæ optime ponuntur quarta clausula, ut ultimus pes, aut Baçchio, aut Tribraçho terminet, uel potius iambica dipodia collocet, in qua antecedit Anapestum.

Choriambicum
metrum

¶ De metro Ionico.

Capitulum. XVII.

Ionicus maior constat eomonymo pede. admittit autem catalexi pathando asferico choen, et huius metri primæ gressiõis regio multiformiter uariat. & brachy catalecton desiderat, a Dimetro in Pærametrum longat. Ionicus quoq; minor constat ex eomonyma dipodia, in qua antecedit Pyrrhichius, sequitur Spondeus, uel Anapestum, & Pyrrhichius nonnquam est cathasmaræsim breuium syllabarum. Moloissus interponitur, & in dimetri quodcum prior Bælis Pentalesmos fuerit. i. temporis quinque, erit sine duo secunda. Heptalesmos. i. temporum septem a dimetro in trimetrum ampliat. Pæonicum metrum, quod plerumq; Rhythmicum esse dixerant, constat priore Pæonie, admittit uero & quærum Creæti, & Bæchium abreni, qui est a dimetri fine, composuisse reddi. Elegantissimum est igitur. cū per singulos pedes pars orationis spelliit. Versibus genera præcipua sunt quæq; Aut enim dimetri, sit. aut trimetri, aut tetrametri, aut pentametri, aut hexametri, sed singulorum plurima sunt species. Dimeter est ex inferiore parte hexametri, qui habet Daçtulum, & Spondeum, uel Trocheum. Huius exemplum est in Horatio, Terræ urbem, quale est illud. Pinus ab oris. Trimeter heroicus ex inferiori parte hexametri. Huius exemplum est. Fulmina nubibus obuia torques. Pentameter heroicus ex inferiori parte. Huius exemplum est. Sparlaque luminibus polus indicat altra. Hæc inciti dicuntur. i. commata, & quedam ex inferiore parte hexametri detracta possunt uideri de superiore eius parte defecta. Pentameter elegiacus, cuius exemplum est. Candidoeruleo nata Venus pelago. Hic constat ex duobus principis hexametri, recipit inino duos Anapestos, uel certè nouissimum Tribraçhum prædicta ratione ultimarum syllabarum. Iambicus qui uersus est comicus, constat ex omnibus Iambis, ut Ananus uirente lecta pinus in agro. Hic recipit Spondeos, uel alios sui generis pedes. i. totidem temporum, & si non totidem syllabarum, recipit in qui Spondeos, sed primo, & tertio, & quinto loco. Ultimo autem per Iambicum aliquando. Iambicus scazon. i. Hipponactius, ab auctore dicitur fore similis superioribus, nisi quòmo habet Spondeum. Huius exemplum est. Ligare gurgur pendulo tam in uncto. Iambicus colobis hic de metro Iambico syllaba extrema atria factus est, cuius exemplum in Horatio. tale trahunt scæcas machinæ carinas, si esset carinulas, esset Iambicus uersus. trochaicus, idest senarius, & quadrarius, hic si uersus est. yli. trocheos habet, & semipedem, idest una syllaba, cuius exemplum tale est. Virente senecta pinus in agro, hic fit. Recipit pedes sui generis, qua ratione de Iambico diximus fit trochaicus Hipponactius, quoniam Iambico cognatus, huius exemplum est. Festa

Ionicus
maior

Ionicus
minor

Pentameter
heroicus

Trimeter
heroicus

Pentameter
elegiacus

Dimeter
uersus

Trimeter
heroicus

Pentameter
heroicus

Pentameter
elegiacus

Iambicus
uersus comicus

Iambicus
scazon

Iambicus
Colobis

Trochaicus
senarius

Senarius
Hipponactius

Diomedes F

Trocheo dicitur amœna luce præpotens salus, hoc sic est, ut si facias tale. Socrates ligare guttur pendulo canum unculo, quos autem pedes recipit, trochaum, & cæteros sui generis pedes, & in una Spô dæum, uel trochaum.

¶ De metro asclepiadeo.

Caplum. XVIII.

Asclepiadeum

Asclepiadeum ab auctore dictum, ei⁹ exemplum est. Meccenas atans edite regibus. Hic ponit unde ortus est ad Penthemimerim elegiarum redigenda addita una syllaba sic. Meccenas atans edite regibus, quod tale est, quale est illud. Candida certileo uicta Venus pelago. Potest Asclepiadeus ab Hexametro nasci detracto in medijs partibus dissyllabo uerbo, & ut minus, ut si dicas. Nimborum in patriam loca foetra furentibus Austis, aut illud. Auallumq; humeris caput, & sine nomine corpus. Rursus illi Asclepiadeo adde dissyllabum uerbum in medio facies hexametrum. Meccenas atans edite regibus olim.

¶ De endecasyllabo.

Caplum. XIX.

Endecasyllabum sapphicum

Endecasyllabum Sapphicum, quod Sappho poetri inuenit, exemplum hui⁹ tale est. Iam satis terris inuis atq; dira, superior pars ex Trochæico est. Nam si hæc uerba. Iam satis terris suppleas facies integrum Trochaicum sic. Iam satis terris urere lecta pinus in agro. Inferior autem uerba hæc. Niuis atq; dira, de principio Iambici sunt, deniq; additus qui dicitur Iambici poterit impleri sic. Niuis atque dira, lecta pinus in agro. Hæc metra, que ex cõmatibus consistit, unde partes habent inde, & pedes sumunt.

¶ De alio Choryambico.

Caplum. XX.

Choryambicus

Choryambicus est, qui constat Choryambo pede, qui ex longa, & duabus breuibus, & longa. Huius exemplum est. Ergo ades huc ambrosia de Venens plaude, est in Horatio tale. Te deos oro Sybari cur properes amando perdere. Recipit hic in imo, uel Palimda ebum pedem, qui ex breui, & longa, & breui. archilochum de proximo superiore prædictum, huius exemplum est. Lydia dic per omnes, hoc est tale, quale si facias cur properes amando, quod magis apparebit ut sic de se si sic iungas. Te deos Oro Sybarim Lydia per omnes, sic enim in teget est Choryambus.

¶ De Endecasyllabo phaleutico.

Caplum. XXI.

Phaleuticum

Phaleuticum a Phaleutico inuenitum est tale. Vidi credite per lacus lucinos. Huius pars prior de hexametro est quam supplebimus sic. Credite uidi per liquidos Nereidas fluctus. Posterior autem pes a principio Iambici est, quem si supplemus integrum Iambicum faciemus sic. Lacus Lucrinos inter lata nauum. anacreonticus in Horatio talis est. Sic te diua potens Cypri, pretiosus hic est, de proximo superiore Endecasyllabo, & tale est, quod illud. Vidi credite per lacus. Rursus Endecasyllabo ex ista superiore fieri potest sic te diua potens Cypri lucrinos. Ergo apparet trisyllabum Endecasyllabum esse tractum, & anacreonticus fieret. archilochum aliud in Horatio tale est. Soluitur acris hiems grata uice ueris, & Fauoni. hoc est ut fieret induta est hexametrotisyllaba, an duas deniq; si eam detrahant facies hexametrum sic. Soluitur acris hiems grata uice ueris, & Fauoni. alcaicum ab alceo inuentore in Horatio tale est. Vides ut alta ster miue candidum. hoc est ex duobus commatibus. Nam superiorius illud uides ut alta tale est, quale illud in Iambico. Ibis liburnis. Inferius illud est. Niue candidum tale est, quod illud in asclepiadeo, edite regibus. alcaicum aliud in Hora. tale est. Penes iambi, siue flamma, hic si addas uerbum torrida terga apparet hoc alcaicum ab Iambo esse prædictum. alcaicum aliud in Hora. tale est. Vtq; meis pluuioiq; uentus, ut hic fieret hexametrum ultra medium excepta sunt, quas si uelis reddere, supplebis hexametrum sic. Vtq; meis pluuioiq; rapians uice uentos. archilochium aliud est in Hora. tale est. Nullam Vare traera uite per seueris arborem. Hinc tolle duo uerba, scilicet dissyllaba iuxta principium facies asclepiadeum sic. Nullam peius uite seueris arborem. Hoc enim tale est quale illud. Meccenas atans edite regibus. Ergo apparuit quod archilochus imposuerit Dimetrum, ex archilochio medi

hiem

Alcaicum

Archilochium

Dimetrum

hiem

hiem

est. Capiunt formas, & aptant. Hoc tale est quale illud, Vice ueris, et Fauoni. Glyconic⁹ ex Iambico. Chimetrum in horatio tale est. Non ebur, neq; aurum, hoc ex inferiore Iambici parte prædictum est. Nam si reddis ei principia, supplebis Iambicum sic. Ibis liburnis. Non ebur, neque aurum. Ionicus ^{ut sic dicitur} dicitur, quare hic pes constat ex duabus breuibus, & duabus longis. Huius exemplum in Horatio est. Miserarum est, neque amor dare ludum. Ionius

cus ^{et} ^{quod} ^{est} ^{superiori} ^{contrarius}. Nam ex duabus longis, & duabus breuibus constar, cui⁹ ex plurim. panfa optime diuos, si uis bonus esse, hic Sotadicus uocatur, quia Sorades eo plurimum usus est. Archilochius ex Iambici parte priori in Horatio tale est, ut Prisca gens mortaliu. Huic si inferiora restituas, quæ Archilochius amputauit, facies Iambicum plenum, sicut ut. prisca mortalium uitri trahit. archilochium aliud in Horat. tale. Scribere uersiculos amore percussum graui. satis apparet priorem partem Hexametri esse posteriorem ex Iambico. Nam, illud scribere uersiculos est tale, quale. arma uirumq; cano. Illud autem, quod est amore percussum, tale est, quale de prisca gens mortalium, de hoc supra dictum. archilochus ita metra confecit, ut Iambico detraheret, & faceret uersum talem. Iuppiter saluus arbiter mex, erit Iambicus plenus. anapesticus, qui anapesti constat pedibus, talis est. In sereno cede testula irrita Sol. occurrit tibi per speculum panope. Hic recipit pedes sui generis, de qua re supra diximus. anapestus autem fit ex duabus breuibus & longa. anapesticum coritum habemus in Horatio. audax nimium, qui frera primus. admiscetur huic propter grauat uarietas dimetri heroici, nam tale est. Qui freta prius. quale. Terruit urbem. In cætero recipit hoc metrum Spondaos, & alios sui generis pedes. archilochius etiam de Iambico Colobo facit. Comma tale est. Huc ades Lyæ, quod tale est, quale illud. Machina carinas, & potest suppleri Iambicus Colobi sic. Trahiunt siccas, huc ades Lyæ. dimetrum heroicum ex superiore parte hexametri factum ut sunt illa. scribenti mihi pramonsira dea. Hic enim duo pedes sunt de principio hexametri, trimetrum ex superiori parte hexametri tale. Muse piendes non, sed idem anacæontium est, de quo supra diximus, nam simile est illud, quod postuleramus ex empla. sic te diua potens Cyprî. Tetrametrum heroicum ex superiore sic est. Optima mæte tibi fero munera, hic si addas duos pedes, id est terruit, hexameter impletur. pentameter quoque heroicus fit ex superiore parte hexametri sic. Fontis & gehda uida fluminis. Hic perpicuum est, uno pede deesse, quo minus fit hexameter. Heptameter heroicum fieri solet, si dixere, ridiculum quibusdam uidebitur, sed exemplum tale. Cho. cui dedit ingenium & libidine iunctum. sit in honorem dei Venus fuerit. addita syllaba ad Iambicum sic. summus apex, qui regum regnas refregit, huc si demas ultimam syllabam. erit Iambicus, de quo sape memoratum est. angelicum metrum celeritate nunciis aptum Tephichorus inuenit. Vna enim syllaba ultimam hexametro efficit ad tale est. Ineidi patulum i specum proçumbente Priapo. prius comma ex inferiori parte suppletur sic. His liburibus, ineidi patulum in specum potest steris coma ex inferiori parte hexametri supplebitur sic. arma uirumq; cano. Qui proçumbente Priapo. anapesticum dimetrum si cificione. cuius exempla hæc sunt. agite o pelagi cursores, cupidam in patientiam portatis, sunt hic bim anapesti. aut pedes, qui recipi solent. In uno autem Bacchus est, qui constat ex duabus longis & breui. aut Molossus, qui constat ex tribus longis. Alienum autem pedem metra nisi recipiant, modus nõ facile finitur, ut ritibus magis metru, ut Varro dicit in rituum, q. laque numerus uocatur. & metru interesse qui inter materiam & regulam dimeter ex heroico Sotadico solet fieri talis. Vnus ex marmore pulchro, hoc tale. Opte diuos cole, si uis boni esse. proœleumatico pede, q. est ex quatuor breuibus, imo recipit trisyllabi pedem scerui, quæ quidem in ultima syllaba uariam obseruandum esse supra dictum est. Molossicum metrum mihi durissimum uidetur, huius exempla dat Cæsius Badius, rite Romanum uictore Gallis demictis longæ sunt omnes, qui Molossus constat ex tribus syllabis longis, huic sane uersum simillimum puto illi hexametro, qui Spondaicus dicitur, nam & hic finaliter. xx. syllabas longas habet. Creatici uersus hoc exemplum est. Alma lux rosida prima flumina nirens, me tac esse dixisse. Creticu est longa, & breui, & longa, qui & Amphimacros nominatur. Anabachius uersus huiusmodi est. Nan beati parens nepotes. Huius facilius partio, cum sciamus pedem ipsum constare ex breui, & duabus longis. Bacchiachum metrum est tale. Bacchare præcinge frontem. Mi mihi uidetur magis ad prolam conuenire, & sane multis pedibus in oratione utimur, licet stulti putant liberam a uinculis pedum prolam esse debere. Archibulum metrum tibi hexametro prima litera ablata, & ab ultima tercia, & factum tale. Tibi nascitur omne pecus, tibi crecat herba, restitue syllabas, & implebis hexametrum. Nam tibi nascitur omne pecus, tibi crecat in herba. Trimeter heroicus ex inferiore super, quod dixi, sed hoc Serenus nouum facit, hoc modo. Tuli telus amisso uale, uide hic præposita est una syllaba, nam si esset tale. Resquis amisso uale, manifeste

Iomcus
apomez
nos
Sotadie

Archilo
chium

Anapesti
cus uer

Anapesti
cu conti

Archilo
chius

Dimetru
heroicum

Trimetru
heroic

Tetrame
tru heroi

Pentamet
ru heroi

Hexamet
ru heroi

Septimet
ru heroi

Anapesti
cu dime

Trimetru
heroic

Bimetus
Moloss

Dimetru
heroic

Sotadico

Proœleu
maticum

Molossu
cu metru

Creaticu
metrum

Anaba
chi uers

Bacchi
chu met

Archibu
lu metru

Trimet
ru heroi

tres pedes effent, quos habet pars posterior exametri. Galliambicū metri est, quod apud Mece-
 natem tale est. ades inquit o Cybele, simile est illi. Veris & Fauoni. Inferius comma superiori si-
 mile esset, nisi amisisset ultimam syllabam. Galliambum aliud ex iplo factum ei similitimum
 esset, nisi quod ut eneraui⁹ feret, & mollius fecūda, aur' eria ab ultiā syllaba in duas breues gē-
 nata est, & factum tale. Latus horreat flagello, & comitum chorus ululet, si esset sic, Comitum
 chorus ululet, esset illi simile. Fera monium dea. Ceterum quod enerauisti diximus, simile est
 illud Neotericum, quod est tale. Rutilos recide crines, habitum cape uiri. Hoc simile est illi, de
 quo paulo ante disputati, quod fuit tale, Latus horreat flagello, comitum chorus ululet. Septe-
 narium uersum Varro fieri dicit hoc modo, cum ad Iambum trisyllabum pes additur, & fita
 le. Quid immerentibus uoces, quid inuides amicis, similis in Terentio. Nam si remitteret quid
 piā Philomela dolores, & in Plauto sepius tales reperuntur. Octonarius est (ut Varro dicit)
 cum duo Iambi pedes Iambico pedi praponuntur, & fit uersus talis. Psalmus meus docens do-
 cendo, qui docet dicit docens, tolle huic primos duos uersus, & erit talis, quale illud. Ibis Iubur-
 nis inter alta nauium. Dimeter heroicus ex superiore Iambico diximus, sed hic Varro ex archi-
 lochio auctum dicit adiunctā syllabā, Et factum omnipotentem te parente meo, huic si auferas
 ultimam syllabam, erunt tales tres pedes, quos prior pars hexametri recipere conuenit. Archi-
 lochium uero illud dicit, quod cū tale, ex litoribus properantes. Simile est illud, Troiæ qui pri-
 mus ab oris, inferius comma, quod est tale. Nauius recedunt, simile est illi, quod est, Machi-
 næ carinas. Dimetrum quod est ex superiore parte hexametri. Archilochus una syllaba auxit et
 facit tale, quale est in Horatio. Arboribusque comæ, & illud, arma uirumque cano, denique
 detrahe ultimam syllabam, & erunt duo pedes, qui priori hexametri partem habent. dimetri
 est, quod inferiori parte hexametri archilochus auxit. preposita una syllaba, in uno duabus, q
 pro una sunt, & semipedem faciunt, & est tale, Noua munera diuum, hic tolle semipedem, &
 erit munera diuum. Hoc simile est illi, Terræ urbem, de quo dicam archilochum, ut Hora.
 Niueque deducunt Iouem nunc mare, nunc silua. Hic capus comma ex principio Iambici
 est inferius, ex principio hexametri plerique facerent talem rhythmum, Et medius properas aq-
 uilonibus ire per altum. Iustus ama, hic utrumque comma ex superiore parte hexametri est, sed il-
 lud superius, quod est tale. Et medius properas Aquilonibus. Tetrametrum heroicum Recipro-
 cus uersus est apud Neotericos, talis est. Volo liber tua prædicentur acta, acta prædicentur tui li-
 ber uolo. Versus Sotadicus est ex utraque, sed uersus, ut ad recursum possit conuenire Sotadico
 iam dictum. Reciprocus uersus alter huiusmodi est. Esse bonus si uis, cole deos optime patra. Pi-
 fa optime deos cole, si uis bonus esse, hic in procurfu Hexameter est, in recurfu Sotadicus. Rec-
 proci genus metri. Inueniunt ocia curiosa. Nam repertum est hexametrum posse per hexame-
 trum recurrere in illo uersu. Multa mihi causas memora quo numine Ieso. Ieso numine, quo
 memora causas mihi multa. Reciprocum Neoterici (si non fallor) nouum protulerunt per duos
 uersus. Nereides freta sic uerentes cæcula tranant, flamine confidentes. Flamine tranant cæcula
 uerentes sic freta Nereides. Hic & in currentibus, & i recurrentibus uersibus priores hexame-
 tri sunt, posteriores minori. Elegiacus reciprocus. Item qui talis est. Pio precare thure caelestum
 numina, numina caelestum thure precare pio. Hic recurrit Iambicus, recurrit Elegiacus. sed Iam-
 bicus recipit nonam syllabam, tertiam ut possit recurrere. Iambicus hexameter fit cum Iam-
 bico. Fulmina nubibus obuia manent. Si essent in hoc uerbo torques, esset Tetrametrum ex he-
 roico. Pentameter ex tali Iambicus fieri potest, talis undique de nominibus bonis idicat, & uilis
 & immo astro ponere ubi est. Item facies Pentametrum heroicum ex inferiori. Serenus fecit hu-
 iusmodi uersum. Qui nauigium nauicula auferens picenæ marginis acta. Superius comma est ex
 Anapestico. Coricho, de quo supra dictum est. nam hoc, qui nauigium nauicula auferi simile est
 illi. auidax nimium, qui freta prius, inferius comma quidem est. Talis picenæ marginis acta. simi-
 le est illi. Troiæ, qui primus ab oris. fereni aliud tale est. pingere calumbicum est graphidem
 dare pentenolata. superius comma est Tetrametrum heroicum ex superiore, posterius comma
 est dimidium Elegiaci. De quibus plenissime est disputatum. fereni aliud tale. Quod si uirgo fer-
 uens referet, curat claustra puerperii. hic si summum semipedē detrahas erit syllaba proximo su-
 periori. serenus comma huiusmodi fecit in his uersiculis, in fonito septenarius cadens. Dimetra
 hec

Septeni-
us cadens

hæc et Epitrito sunt. Epitritus aut pes constat ex longa, & breui, et duabus longis. posterior è, ut Iambus, aut Periambus. Iambico nouum carmen refert Varro, exemplum est, tale pedum, rithmumq; finit, si addas. hic, quæ detracta sunt, & Iambo eundem Iambicum supplebis. sicut pedè rithmumq; finit. Alta nauum. potest comma tale esse, quale illud. nam si remittent quippii Philomela dolores, quod ex Iambico septenario. Et illud est comma, quod arbiter fecit tale. anus recocta uino trementibus labellis.

¶ De Flacci Horatii metris.

Caplum. xxii.

Metra etiam, quæ Horatii corpus continet, quod carminum inscribitur necessario, compendiosa diligentia inferere studiuimus. sane attendendum hoc fuit, ut leues in omnimetro, ul maxime Lyrico, nouissimas uersuum syllabas, siue longæ, siue breues naturaliter fuerint, indifferenter ex consuetudine omnium poni. ne te moueat, cum aut longam pro breui, aut breuem pro longa positam reperies. prima Ode metrum Asclepiadeum habet. Mæceenas ataus edite regibus, scanditur uero sic, & dicitur Penthimemeris. Spôdeus, Dactylus semper Dactyli duo. Mæce, nas ata, uis, edite, regibus, ali sic scandunt. Spondæus, Choryambi duo, Pyrrhichius. Mæce, nas ataus, edite, regibus. Hoc metrum ab Elegiaco tractum est, una syllaba tracta, quam si reddideris, uel in secunda, uel in tertia ab ultima syllaba erit uersus Elegiacus sic. Mæce nas ataus edite regibus. Item si huius nouissimam syllabam dempleris, erit endecasyllabum Phalæticum.

Secunda Ode dicolos metro Sapphico, quod est pærametrum endecasyllabum scripta est. & sunt eius uersus tres pares. Recipiunt autem singuli quatuor scilicet pedes unarum syllabarum, trocheum, spondæum, trocheum, iambum, & trisyllabum Bactium, & scanditur sic. Iamfa, nster, nstius at, q; dira. Quartus qui reus est recipit strophei & colon. & clauicolas dipedes appellatur, & scanditur sic. Dædylus spondeus, tertius urbem, alius uero hoc metrum his pedibus placuit consistere. hys proed & Choryambo & Bactio, & fertur sic. iamfastifer, nstius at, q; dira. hoc metrum Cæcælicum est, quoniam illi syllaba est, quo minus possit fieri uersus. Tertia Ode dicolos Horatianum metrum habet, cuius prior uersus cum ex glutino recipit tres pedes Spondæum, Choryambum & Iambum. Sic recitans Cypri. Alter uero asclepiadeum habet, et Penthimemeris appellatur. Spondæus, Dactylus, semper. Dactylus sic. Sed tres helena, lucida, sidera. Quarta Ode dicolos metrum Phalæticum habet, & constat prior uersus hexametro heroico, & ex tribus Trocheis, sic Dactylus, Spondæus, Dactylus. Spondæi tres sic. Soluitur acellia, emigrante ueris, & s; uoni. Alter uero ex Penthimemeri Iambica, & tribus Trocheis sic. Traduntq; fices, machi, naca, rinas. Quinta Ode tetraecos Horatianum metrum habet, & per quatuor uersus scanditur. Nam ex duobus asclepiadæis, & tertio Pherecratio, & quarto Glicomeo constat. asclepiadeum scanditur, ut supra diximus. Nam dicitur Penthimemeris, & dicitur dipedes sunt Dactylis, sic Spondæus, Dactylus, semper. Dactylus. Quintus, tagros, lis, tuer in rosa, sic & secundus Pherecratium autem est trimetrum heroicum. Spôdeus. Grato Pyrrhichibus ante. Item Gliconium, ex Spondæo, & Choryambo, & Iambo sic. Quis fluitans religas, coman. Sexta Ode tetraecos Horatianum habet. Constat autem ex tribus uersibus asclepiadæis, de quibus supra diximus sic. Scriberis uirgo, fortis etho, stium, & quarto Glicomeo, constat autem Spondæo, et Choryambo sic. Miles, te duce gesserit. alii uero cataripodiam Dactylicam scandunt sic, spondæus dactylus, Miles, te duce, gesserit. septima ode dicolos metrum archilochium habet, quod constat hexametro heroico, & tetrametro. Item heroico & tetrametro. Item heroico arctico unus sic, spondæus, dactylus, spondæus, spôdeus, dactylus, dactylus, Landa, buntali, icla, rî Rho donaut Mi, tylenem. Alter uero sic, dactylus, dactylus, dactylus, spondæus, antephe, lubima, ris ue Cho, rinthi. Octaua ode dicolos metrum habet anacreontium, & alcaicum, scanditur uero sic anacreontium ex choryambo, & bachtio, interdum & anapesto, lydia die per omnes. Item alcaicum constat ex hyppio sero, & duobus choryambis, & bachtio sic, tedcos, orofy barim, eur properes amando. Nona ode metro alcaico constat, & scanditur per quatuor uersus, nam duos catalecticis, tertium Hyperæalethicum habet, catalectici scanduntur sic, hippitis tertius iomicus & semper, silua laborantes, gelug, quartus sic, dactylus, choryambus, bachtio, seu amphimacrus. Flumina consistunt acuto. Hoc metrum ab horatio compositum, alio

genere scanditur, quod constat ex tribus alcaicis primus, & secundus uersus, ac penthimemere
 constat iambico, & duobus dactylis. Tertius ex eptiritis duobus, & syllaba. Quartus ex dimetro
 Ode deci
 ma primi
 Mercuri
 facunde
 Ode. xi. p
 mi
 Tunc s
 scens
 Ode. xii.
 Quae uti
 aitheroa
 Ode. xiii.
 primi
 Cui tuly
 dia
 Telephi
 Ode. xiiii.
 primi
 O nauis
 referent
 Ode. xv.
 primi
 Pastor cu
 rechet
 Ode. xvi.
 primi
 O mater
 pulchra
 Ode. xvii.
 primi
 Velox ac
 na sepe
 Ode. xviii.
 primi
 Nulla sa
 cia
 Ode. xix.
 primi
 Mf feua
 cupidinfi
 Ode. xx.
 primi
 Vile poca
 bis
 Ode. xxi.
 primi
 Dianae te
 nere
 Ode. xxii.
 primi
 Quo dsi
 denio
 Ode. xxiii.
 primi
 Musis ai
 cus
 Ode. xxv.
 primi
 Natus in
 uisaleutie
 Ode. xxvii.
 primi
 Te mauf
 & teie

genere scanditur, quod constat ex tribus alcaicis primus, & secundus uersus, ac penthimemere
 constat iambico, & duobus dactylis. Tertius ex eptiritis duobus, & syllaba. Quartus ex dimetro
 habet, & per quateros uersus scanditur, & bacio sic, Mercuri facunde nepos atlantis, in hunc
 modum sunt sequentes duo uersus, quarto recipit strophen, uel niceen, celicon, eium eteon, sic da
 & tylos, spondeus, morepa, lastra. Vndecima ode phaleutium metrum habet, et constat uersibus
 qui scanduntur sic, spondeus, dactylus, semipes, tunc quatersis scire nefas, quem mihi, quem ti
 bi. Duodecima ode tetracolos sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur,
 Quem uirum, aut heroa lyra, uel acri. Tertiadecima ode asclepiadeum metrum habet, & per bi
 nes uersus scanditur. Alter penthimemeres appellatur, spondeus, dactyli duo, cum tu ly dia te
 lephi. Quartadecima ode asclepiadeum metrum habet, & per quateros uersus scanditur, duo
 qui penthimemeres appellantur, & duo qui tripodiam dactylice dicuntur, spondeus, dactylus, da
 ctylus. O nauis referent in mare te noui. Quintadecima ode idem metrum habet, & per qua
 ternos uersus scanditur, sed tres penthimemeres, unum qui tripodiam dactylice appellatur, spon
 deus, dactylus, semipes, dactyli duo, pastor cum trabe ret per freta nauibus. Sextadecima ode al
 chaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur sic, Hippus tertius, semipes, chory
 ambus, iambus. O matre pulchra filia pulchrior. Alii sic scanduntur ex alcaicis tribus, & con
 sist unus ex penthimemere iambica, & dimetro heroico, eodem modo & alter. Tertius uersus
 ex duobus eptiritis tertis, & una syllaba. Quartus qui strophen claudit, constat ex dimetro he
 roico, & dimetro trochaico. Decimaseptima ode supradictum metrum habet, et similiter utro
 que genere scanditur, Velox amoenum saepe lucratile. Decima octaua ode sapphicum endecaly
 labum habet, quod constat spondeo, & tribus choryambis, & pyrrhichio, Nullam uare la
 cra uire prius se uens arbore. Decimanona ode horatianum metrum habet, & constat ex Gi
 conio & asclepiadeo, quod supra scriptum est in a gloga profuente Virgilio. Alio autem gene
 re scanditur per bimos uersus, quorum un⁹ ex tripodiam dactylice, alter penthimemeres. Mater le
 ua cupidinum. Vigesima ode sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur, uel
 potabis modice solum. Vigesima prima ode metrum horatianum habet, & per quateros
 uersus scanditur, quorum duo constat ex asclepiadeis, tertius pherecratio, quartus gliconio. Ali
 uero sic scandunt, penthimemeres, & duo tripodiam dactylice. Dianam tenera dicite uirgines.
 Vigesima secunda ode idem metrum habet, & per quateros uersus scanditur. Sed tres pen
 himemeres, unum qui tripodiam dactylice dicitur, qui gliconio metro constat, Quis desiderio sit
 pudor aut modus. Vigesima quarta ode alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scan
 ditur, Musis amicus tristitia & metus. Vigesima quinta ode idem metrum habet, & similiter
 scanditur, natis in usum lenitiaz siphis. Vigesima sexta ode, hexametro, & tetrametro dactylis co
 stat. Te maris & terra, numeroque carentis haerena. Vigesima septima ode sapphicum metrum,
 quod (ut supra diximus) scanditur, O uenus regina gnudi paphiq. Vigesima nona ode metrum
 habet, quod (ut supra diximus) scanditur, Quid dicatum poscit apollinem. Trigesima ode sap
 phicum metrum habet quod (ut supra diximus) scanditur, Perficos siquid uacui sub umbra.
 Trigesima prima ode asclepiadeum habet metrum, & per quateros uersus scanditur, ex quib⁹
 tres penthimemeres, quartus tripodiam appellatur. Albine doleas plus nimio memor. Trigesima
 secunda ode alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur, Parcus derum culter
 & infrequens. Trigesima tertia ode asclepiadeum metrum habet, per bimos uersus scanditur, ex
 quibus unus tripodiam dactylice, alter penthimemeres appellatur. Et thure, & siubus iuat. Tri
 gesima quarta ode alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Nunc est i bben
 dum, nunc pede libero. Trigesima quinta ode sapphicum metrum habet, quod (ut supra dixi
 mus) scanditur, Perficos ode puer apparatus.

 Rima ode alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur, Motum ex
 metello consule ciuium. Secunda ode sapphicum metrum habet, quod (ut supra di
 ximus) scanditur. Nullus argento color est auaris. Tertia ode metrum alcaicum, con
 stat ex per. It imemere iambica, & duobus dactylis, Aequam memeto meis in arduis
 pudori. Quarta ode sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur, Ne sit ancilla tibi an or
 aditure

aditure mecum. Sexta Ode Sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Nondum subacta fere iugū ualer. Septima Ode Alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. O sipe mecum tempus in ultimum. Octaua ode Sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Vlla si iuris tibi peieranti. Nona ode Sapphicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Non semper imbres nubibus hispidos. Decima ode Alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Rectius uiues Licini, neque altum. Undecima ode Alcaicum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Quid bellicosos Cantaber, & Seyres. Duodecima ode Asclepiadeum metrum habet, quod per quatuor uersus scanditur, nam tres Penthimemeres, quartus Dipodia Dactylice appellatur. Nolis longa ferre bella Numantia. Tertiadecima ode Alcaicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Ille nefasto te posuit die. Quartadecima ode hoc idem metrum habet, et similiter scanditur. Heu fugaces Posthume, Posthume. Quintadecima ode Sapphicum metrum habet, & similiter superioribus scanditur. O cum diues rogat in patenti. Sextadecima ode habet metrum Alcaicum quod similiter supradictis scanditur. Cur me querelis exanimas tuus. Decima septima ode metrum habet, quod ab Horatio coposium dicitur, & per binos uersus scanditur, ex quibus unus Trochaicus trimeter appellatur, alter Pentameter. Iambicus una syllaba dicitur, sed uterque pedem postremum debet habere longiorem, scanditur autem sic. Non ebur, neque aurum. Item Iambicus. Sic mea renidet in domo lacunar, accedente scilicet Iambica lege, quam referemus in Epodon libro, cum Iambicos uersus experimus exponere. Decima octaua ode Alcaicum metrum habet, quod Alcaici supradicti modo scanditur. Bacchum in remotis carmina rupibus. Decimanona ode Alcaicum metrum habet, quod ut supra diximus, scanditur sic. Non usitata, nec tenui fera.

¶ Tertii libri ode.

Cap.

XV.

Rima ode alcaicum metrum habet, quod similiter scanditur. O di profanum tuus Iugus & arceo. Secunda ode asclepiadeum metrum habet, per quaterinos uersus scanditur. Nam duo penthimemeres, duo dipodia dactylice insunt. Quid fles alesia, quem tibi canida. Tertia ode sapphici habet. Martius caelebs qd agam kalendis. Quarta ode asclepiadeum metrum habet, & per binos uersus scanditur. Nam unus tripodia dactylice, alter penthimemeres inest, Donec gratias eram tibi. Quinta ode asclepiadeum metrum habet, & per quaterinos uersus scanditur. Nam tres penthimemeres, quartus dipodia dactylice, Extremum tantum in si biberes lyce. Sexta ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, Mercurii nam te docilis magistro. Septima ode ionicum metrum habet, & per singulos uersus scanditur, Miserrum est, neque amori dare ludum. Omnes tres pedes ionici sunt, qui *trochaicus* appellantur. Octaua ode asclepiadeum metrum habet, & per quaterinos uersus scanditur. Nam duo penthimemeres, & duo dipodia dactylice insunt. O fons blandus & splendor uisus. Nona ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Hercules ritu modo dictus o plebs. Decima ode asclepiadeum metrum habet, & per binos uersus scanditur. Nam unus tripodia dactylice, alter penthimemeres inest, Vxor pauperis habet. Undecima ode asclepiadeum metrum habet, & per quaterinos uersus scanditur. Nam tres penthimemeres, quartus tripodia dactylice inest. Inclusam danaen turre aenea. Duodecima ode alcaicum metrum habet, quod, ut supra diximus scanditur, Heli uetusto nobilis ab Iamo. Tertiadecima ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Faune nympharum fugientium amator. Quartadecima ode asclepiadeum metrum habet, & per binos uersus scanditur. Nam prior tripodia dactylica, sequens penthimemeres inest. Quantum distat ab inacho. Quintadecima ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Non uides quanto moueas periculo. Sextadecima ode alcaicum metrum habet, quod ut supra diximus, scanditur. O nate mecum consule mallo. Decima septima ode sapphicum metrum habet, quod scanditur, ut supra, Monium cultos, memorumq; uirgo. Decima octaua ode alcaicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Celosupinas si tuleris manus. Decimanona ode asclepiadeum metrum habet, & per binos uersus scanditur. Nam unus tripodia dactylice, alter penthimemeres inest. Intassis opulentior. Vigesima ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Vigesima prima ode alcaicum metrum habet, de quo supra dictum est, & scanditur, Vixi puellis nuper idoneus. Vigesima secunda ode

Diomedes F iiii

Sexta
ode.n.
Septima
ode.n.
Octaua
ode.n.
Nona
ode.n.
Decima
ode.n.
vnde
ma od.n.
Duode
ma od.n.
Tertiad
ecima ode
n.
Quarta
decima
ode.n.
Quinta
decima
ode.n.
Sextade
cima ode
n.
Septima
decima
ode.n.
Decima
octaua od
n.
Decima
o. od. n.
ode. n.
Tertio
decimo
ode. n.
Quarta
ode. n.
Quinta
ode. n.
vi. od. n.
vii. od. n.
Octaua
ode. n.
ix. od. n.
x. od. n.
xi. od. n.
xii. od. n.
Tertiad
ecima od. n.
Quarta
decima
ode. n.
Quinta
ode. n.
Sextade
cima od. n.
Deca
sept
tia od. n.
xviii. ode
n.
Decima
o. od. n.
n.

xxiii. ode
iii.
xxiiii. od
iii.
xxv. ode
iii.
Pria ode
quatu

Secunda
ode qru
Tertia o
de quatu
Q uarta
od quar.
Q uarta
ode qru
Sexta od
quatu
Septima
ode. iii.
Ostaua
ode. iii.
Nona od
quatu
Decima
ode. iii.
Vndecia
ode. iii.
Duodeci
ma od. 4
Tertiade
cia od. 4
Q uarta
decima
ode. 4.
Quinta
decima
ode. 4.
Pria ode
Epodos
Epodos
Ode Ho
rati. xvi.

Seca od
Epodos
Tena od
Epodos
Quarta
ode epo
dos
Quinta
ode Epo
dos
Sexta od
Epodos
Septima
ode epo
dos
Ostaua
odeepo
dos

sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Impios paræ recinentis omen. Vigesimalteria ode a clepiadeum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur, nam unus tripodiam dactylicæ, alter penthimeres inest. Festo qui potius die. Vigesimaquarta ode alcæcum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur, Tyrhena regum progenies tibi. Vigesimaquinta ode a clepiadeum metrum habet, quod singulis uersibus scanditur, Penthimeres appellatur.

¶ Ode quarti libri.

Cap. XVI.

Rima ode a clepiadeum carmen habet, & per binos uersus scanditur, nam primus tripodiam dactylicæ, quonia penthimeres inest, Intermissa uenus diu. Secunda ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur. Pyndarum quilibet studet amulari. Tertia ode a clepiadeum metrum habet, & per duos pedes tripodiam & penthimeres scanditur, Quem tu uirum tetigeris semel. Q uarta ode alcæcum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur, Qualem ministrum fulminis altrem. Q uinta ode a clepiadeum metrum habet, & per quaternos uersus scanditur, tres penthimeres, quartus tripodiam dactylicæ inest, Diuis orte bonis optime romule. Sexta ode sapphicum metrum habet, qd, ut supra diximus, scanditur, Duce quem proles inchoea magne. Septima ode a clepiadeum metrum habet, quod, ut supra diximus, & per binos uersus scanditur, ex quibus unus hexameter, Diffugere niues, redeuntiam gramina campis. Alterum tripodiam dactylicæ, & semipes. Arberbulq; comæ. Ostaua ode a clepiadeum metrum habet, & per singulos uersus penthimeres scanditur, Donarem pateras, grataque commodius. Nona ode alcæcum metrum habet, quod ut supra diximus, scanditur. Ne forte credas in reritura que. Decima ode a clepiadeum metrum habet, & per singulos uersus scanditur, O crudelis adhuc, & ueneris muneribus potens. Vndecima ode sapphicum metrum habet, quod, ut supra diximus, scanditur, Est mihi nonum sperantis auitum. Duodecima ode a clepiadeum metrum habet, & per quaternos uersus tribus Penthimeris, quarto Tripodiam dactylicæ scanditur. Iam ueris comites, que mare temperat. Tertiadecima ode hoc idem metrum habet, et per quaternos uersus scanditur duo Penthimeres duo Tripodiam dactylicæ habet. Audiuere Lyce mea uota diu. Quartadecima ode alcæcum metrum habet, quod (ut supra diximus) scanditur. Que cura patrum, que uerum. Quintadecima ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Phebus uolentem prælia me loqu.

¶ Carmen epodon.

Cap. XVII.

Rima ode Iambicum metrum habet, & per binos uersus scanditur. Nam unus Iambicus hexameter, uel trimeter, si cum compositis, uel quadrans uersibus scandas, dicitur alter tetrameter, si simplicibus dimeter, ut hexametrum facias, sic scandas. Ibis liburnis inter alta nauium, ante omnia tamen meminisse debemus uitium non esse in eulmodi uersibus, si primus pes tertius, & quintus Spondæi inter cæteros Iambos occurrant. aliquando aliqui ex tribus, aliquando nullus, & erit uerterus Iambicus, non quod ita appellatur, sed utrique sine alienis pedibus, id est sine Spondæis in secundo, aut quarto, & sexto pedibus. Si quando spondæi inueniuntur, uitiosum uersum pronuntiabimus, hoc & in tetrametro obseruabimus, ut primum pedem & tertium Spondæum. Si quando occurrit recipiamus secundum, & quartum, Iambos referemus. Secunda ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Beatus ille, qui procul negotiis. Tertia ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Parentis olim si quis impia manu. Q uarta ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Aro. Q uinta ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Quid immerentes hospites uexas canis. Sexta ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Quo quo scelesti ruitis, aut cur dexters ~~deuorans~~. Septima ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Rigare longa putidante sæculo. Ostaua ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Mala soluta nauis exit alite. Decima ode hoc genus metri habet, quod ab Horatio compositum est, & per 4 uersus scanditur, nam primus hexameter, uel trimeter Iambicus est. Pecti nihil me, sicut antea iuuat, alter ex duobus hexametris Dactylico, & Iambico componitur, nam de Dactylico duos pedes, & semipedem habet. De Iambico similes quatuor, uel compositos duos. Scanditur

ditur autem sic Scribere uersiculos amore percussum graui. Vndecima Ode afelepia-
 deum habet, & per binos uersus scanditur, nam unus hexametrum, alter tetrametrum Dacty-
 licos habet. Quid tibi uis mulier nigris dignissima barrhis. Duodecima Ode metrum habet, q̄
 ab Horatio compositum dicitur, & per binos uersus scanditur, ex quibus unus hexameter he-
 roicus est. Horrida tempestas cælum contraxit, & imbres. Alterum Dactylico, & iambo com-
 ponitur, nam quatuor pedes Iambus habet, uel duos, si compositos ponere malueris, & duos
 dactylos, & senipedem. Scanditur autem sic. Niues, quæ deducunt louem, nunc mare, nunc fil-
 uæ. Decima tertia Ode æque ab Horatio composita dicitur, & per binos uersus scanditur, ex q̄
 bus un^o hexameter Dactylicus, alter tetrameter Iambicus, uel dimeter. Mollis inertia cur tanta
 diffuderit imis. Decima quarta Ode hoc idem metrum habet, & similiter scanditur. Nox erat,
 & cælo fulgebat Luna sereno. Decima quinta Ode ex duobus hexametris constat Dactylico
 & iambico, altera iam teritur bellis ciuilibus etas. Decima septima Ode, uel Iambicum me-
 trum habet, & per singulos uersus scanditur. Iam iam efficaci do manus scientiæ. Hic
 uersus qui carmen seculare appellatur. Sapphicum metrum habet, quod, (ut
 supra diximus) scanditur. Phoebe, siluarum que potens Diana. Hactenus
 quæ didici, & legi, & quæ mediocri usu comprehendere, tribus his
 commentariis retuli, sperans me profecto legentium gra-
 tum testimonium, si non laboris, certe simplicita-
 tis consecutum.

Decima
ode epo-
dos
Vndecima
ode epo-
dos
Duodeci-
ma ode
epodos

Tertiade-
cima ode
epodos
Quarta
ode
epodos
Quinta de-
cima ode
epodos
Sexta de-
cima ode
epodos

¶ Diomedis Grammatici Libri tres expiunt.

PROBI
 PROBI GRAMMATICI INSTITVTA ARTIVM
 AD CAELESTINVM.

Ceipe nostra tuis audacius edita iussis
 Caelestine potens, & mentibus infere dicta,
 Quo cummulante mihi semper Fortuna fauore
 Haud inuita dedit sese comitante benigno
 Quem superi uoluere uirum, mihi condere famam.
 Ausus enim incipio (quoniam tua iussa fatigant)
 Tempora, uel numeros uerborum, & commata, uerbis
 Vt possum monstrare meis, licet alta subire
 Mens humilis ueter, & res metrica fortius arce.
 Aptius esse tamen conantes iussa fatemur
 Arcta subire nimis, quam uoce, animoque silere.

¶ De Elementis literarum.

Cap. I.

Iterarum elementa tria sunt, quae planius genera memoramus, unum uocalium, alterum semiuocalium, postremum mutarum. Elementum uocalium iterarum, quibus ex uocalitate inditum nomen est, apud nos quinque literis continetur, apud graecos septem. Harum illi aliquas, et corripunt, et producant, aliquas semper longas, aliquas semper breues habent. Nos uero quoniam numero sumus exigui uocalium iterarum, pro natura uniuersumque syllaba eisdem corripere, & producere possumus.

Sunt autem haec a. e. i. o. u. his quaecumque syllaba, aut singularibus constat, ut A uirgo infelix, & O dea, aut adhaerentibus ex qualibet parte consonantibus, ut Ne pere conubius natam, & En q. Iago, aut duplicatis uocalibus, quod graeci diphthogon uocant, interdum sine aliqua consonante, ut Oenotri coluere uiri. Aliquod praecedentibus consonantibus, ut Praeterea genus, aut iterdum con sequentibus, ut Aestatem increpantem seram. Elementum semiuocalium septem literis constat quae per se quidem praeferi singule possunt, sine uocali tamen per se syllabam facere nequeunt. Ideoque semiuocales dictae, quae per se praeserantur uocalitatis nomen attingunt, quae per se syllabam non faciunt mutis similes inueniuntur. Sunt autem numero septem. I. M. N. R. S. X. Elementum mutarum literarum nouem literis constat, quibus ex natura suum uocabulum esset. I. Deo. n. m. t. e. dicuntur, quoniam per uocales literas pronuntiantur, neque etiam per se syllabam facere possunt, sunt autem numero nouem. b. c. d. g. h. k. p. q. t. harum omnium diuersi elementi literarum uim, naturamque per ordinem memorabo.

¶ De Vocalibus literis.

Capitulum. II.

Literarum genera
 Vocales quot sint
 & unde
 Vocales apud nos omnes di
 chione
 A uirgo

Semiuocales quot
 & que

Mutae quot, &
 unde

Vocalium natura

O.

Cato
 Ratio
 Virgo

A. finalis
 E. finalis
 I. consonans
 V. consonans

Vocales literae quinque sunt, ex his omnibus o litera specialem continet rationem, & a graecam semper productam, non tamen plenius imitatur, nam et si naturaliter breuis fuerit, pro longa poni potest. In ultima duntaxat syllaba saepe contingit quibusdamque partibus orationis, in nobis masculinis, & foemininis casu notatio recte o litera productur, quia & in genitiuo singulari producta est, ut Cato, & ratio, ut Quis te magne Cato tacitum ius Arduus arma tenens non te rationis egentem. Lucanus uero breuic posuit, o syllaba superioris nois, ut Arcano sacras reddit Cato pectore uoces Hic eam, quoniam ultima syllaba pedis est, unde corripuisse, ille, quoniam non solum pedi faciat caput, sed etiam quod manifeste longa sit, produxit. At in hęc noie uirgo uirginis, ubi manifeste breuis est, quoniam grotus deficit, quoadmodum eam longa poneret si eius litera natura sciret non quod inuini pedi faciat, ut quibusdam placet. In uerbis quoque licet breuis sit, pro longa ponit, ut En quod ago, Iustra domosque, traho. ne uerearis ergo hanc uocalis ultimam uerbi non pedis, in quibuslibet parte oronis producere. A autem et E natura sua uocalitatis, siue correpte siue productae custodiunt, diu uero. I. & V. nunc uocales, nunc pro consonantibus ponuntur ea ratione si eas praecedentes, aut uocalis aliqua de superioribus consequatur, ut Inueni germana uiam, aut haec duarum, de quibus agimus, alteram praecedentem, qualibet fuerit altera collicta, ut Tum Iuno omnipotens, & Altius ad uiuum perleclit. nec immerito prior a posteriore comprimitur

quia

qa facultas obruendi precedētē a tergo insidiāntibus exhibet. Prætera uim, naturāq; .i. literæ uocalis plenissime debemus cognoscere, quod duarū interdiū loco consonantiū ponat. Hæc enim ex suo numero uocales duplicē literam mittunt, ut cætera elementa literarum singulas duplices mittunt, de quibus uero disputabimus loco. Illa ergo ratione .i. litera duplicē sonum designat, una quāuis figura forma sit, si undiq; fuerit cincta uocalibus, ut acerrimus aiāx, & aīo te acida Romanos uincere posse.

¶ De Semiuocalibus.

Cap. III.

Semiuocales literæ septem sunt. s. l. m. n. r. s. x. hæc natura generalis ea est, ut omnes cōsonantiū loco ponantur. Nam & semiuocales mutæ consonantes appellant, ueruntamē istarum quatuor. l. m. n. r. liquide sunt, si consonantibus aliis, in una tamen, sed posteri or dūtaxat syllaba postponat. Idcirco dicte liquide, quoniā postpositæ propriā uim potestatemq; deperdunt, dum eorum sonus liquefit, & tenuatur, et nunc breuiem, nunc longā cōmuniemq; syllabam per positionē, eamq; præcesserit, pro arbitrio sensibus efficiunt. Si tamen consonans una præcesserit liquidam, ut phœbe grauis troie, & euandrum, euandriq; domus. Nam si due liquidam præcesserint mutæ, necessario fiet præcedens syllaba positione longa. Recte igitur liquide dicte, q̄ sibi inherēt nō possunt, exceptis duobus nominibus, ut Mnætheus & Mnalyas. X. quoque specialem uim tenet, q̄ quamuis una consonans sit, tamen pro duplici semper præcedit, & sola facit positione longam, siue in præcedenti syllaba sit, siue in consequenti, in præcedenti, ut nox erat, in consequenti ut axem humero torquet. Hanc ergo semiuocales literam duplicem mittunt.

Semiua-
calis na-
turaLiquide
quotæ
undeI quide
sibi inherēt
non pos-
sunt
m. n. the-
m. n. alyas
x. duplex

Mutæ literæ nouē sunt. b. c. d. g. h. k. p. q. t. h. omnes præter. c. in oratione positæ simplices sunt quoniam. c. litera duplex in solis dūtaxat pronominibus inuenitur, & una pro duab; cōsonantibus cedit, quoniam crassum sonum reddat, ac duplicem, ut Hoc illud germana, & pro Iuppiter tibi, hic ait, & hoc erat alma parens. In cæteris aut partibus orationis duplicē nō ob tinet potestare. nam si dicas, nec erat alma parens, nec ait, pro una cedit, & us illa soni deficit crassioris. H. siam uero scire debemus cōsonantis loco poni nō posse, q̄ nota est aspiratio, non solida litera, quam graeci non tam figura aliqua literæ, q̄ titulo p̄nunciantioris ostendunt. Græcæ literæ duæ sunt in oratione latinis. y. & z. quarū diuersa natura est. y. uocalis est, quæ & producti, & corripit potest, producitur in hoc. Quos neque Tydides, corripitur in hoc. Sic de mum lucus stygi. Z. autem cōsonans est, has latinis de graeco fonte deriuant, non tam suo rum necessitate uerborum, q̄ graecorum nominum ratione. Sed z. litera apud graecos duplex est, ita & apud latinis inuenitur, ut est. Contemptorq; deum Mezentius, & ad med. us inter cedes exultat Amazon.

Mutaræ
natura
c. duplexH. aspira-
tiōis nota

Y. Z.

¶ De syllabis naturalibus.

Capitulum. IIII.

O calis litera natura deseruit, cōsonans positioni, ex litera syllaba nascitur, ex syllaba pes, ex pede comma, ex commate uersus, ex uersu colon, ex colo periodos. Comma est cum particula uersus uim sensus ostendit, ut O pater. Colon cum in fine uersus ex maxima parte sensus cōcluditur, ut O pater, o hominū rerumq; æterna potestas. Periodos est cum protractus p̄ multa sensu, lequenti uersu pleniuf ex plicatur, ut O pater, o hominum, rerūq; æterna potestas. Namq; aliud quid sit, qd̄ iam implorare queamus? Natura syllabæ breuium, atq; longæ in nominibus, cæteriq; orationis parti bus, per ordinem, nulla potest ratione artis comprehendī, sed sola auctoritate inuelligari potest. neque enim omnium nominum graecæ .m., atque nostrorum possimus numerum comprehendere diuersorum, ergo licet profunda sit, atque difficilis ratio syllabarum naturalium uim, qualitatēq; monstrare, tamen de postremis syllabis regulariter disputabo.

Syllaba naturaliter longa est quatuor modis, ea enim aut cōstat, aut incipit, aut habet, aut definit. Constat dicitur quando sola uocalis syllabam facit, ut o decus, incipit cum in principio syllabæ fuerit, ut En ego uicta situ, habet cum in medio fuerit, ut Vos æterni ignes, definit quādo in fine posita est, ut Te quoque magna Pales.

Nominatiuus singularis duodecim literis terminatur per hos oēs nouissimarum syllabæ naturas aperiā. Ntūs singularis a litera terminatus, in omni genere postremam syllabā breuiem facit, masculino, ut Aduena nostris, fœminino, ut Irim d̄ celo misit Saturnia Iuno. neutro quoq; i

Syllabe
naturales
CommaColon
PeriodosNatura
syllabæ
regulæ
comprehendi
nō potestSyllaba
naturaliter
longa
Constat
Incipit
syllaba
Habet
Definit
syllaba

PROBI

- A. finalis in tēpore** folis noibus græcis, qm̄ latia nō sunt, breuis est, ut *Hora*. in arte poetica. Sic aīsnatū, iuētūq; poema iurandis, & cōi gnē eadē syllaba breuis est, ne in exēplis diuissimē remoremur.
- E. finalis i q̄ntitate** Nominatiuus singularis. e. litera terminatus masculino, & fœminino genere nominū græcōq; est & nouissimā syllabā semper longam facit, ut *Prætereasceptum Ithone*, & nō *Berco* uobis. Neutro autē genere latinorum nomium est, & semper breuem recipit, ut *Tū* uero omne m̄ hie uisum, & nomine quonque uocans.
- I. finalis** Nominatiuus singularis. i. litera terminatus non fere accidit, tamen si euenierit, nouissimam syllabam longam recipit.
- O. finalis in tēpore** Nominatiuus singularis latini nominis. o. litera terminatus (ut supius dictū est) semper lōgā recipit, interdū p̄ necessitate breuē, at si græca nomia fuerint, semper longā recipiunt, ut allesto toruam faciem, *Pyrgo* tot *Priami* natorum.
- V. finalis i syllaba** Nominatiuus singularis apto nominis, neutri generis. u. litera terminatū, in poemate aliquo nō facilius inuenies, ut si facias hoc cornu, hoc genu, uel hoc gelu, nā hæc nomina apud *Virg.* septimo casu inueniuntur. Verūtamen si nominatiuū casū collocare uolueris, ultimā hanc syllabā longā ponito, quoniam necesse est in ablatiuo eam produci, ut *Tullius* in *arato*, iam *tau*ri *leuum* cornu, *dexterq;* simul *pes*, *ibidē*, & corripit, ut *Hac* propter *leuum* genu *uisi* pie locatus, in ablatiuo tamen sine ambiguitate producit.
- L. in fine** Nominatiuus singularis. l. litera terminatus masculinū, & neutro genere præcedētibus tribus uocalibus. a. e. u. nouissimā syllabā breuem recipit, ut *Locius* *Quam* si pœnus trāscenderit *alpes*, *hā* nibal, & si facias *mel* & *fel*, præcedente. o. litera longa est, ut *Sol* *me* hū *cali*. nam natura longa ubiq; est, non positione, non i merito & in genitiuo pducitur, ut *Solis* equi.
- M. finalis** Nominatiuus singularis. m. litera terminatus temp breuē facit, sed si sola resisterit, et in finaliphī non ceciderit, durā structuram metro facit, & ideo apud *Virgilium* in *lynalpham* temp cadit. a. uocali excepta, & sit positione longa, ut *Ilium* omnis humo sumat, & atq; ubi nā in patria p̄ hoc uigilantia *Virgiliana* laudanda est, quod ubiq; hæc litera finalis a uocali excipiarur, aut ab aspiratione, ut sit *lynalpha* locus, & per se stare non possit.
- N. finalis An in syl labā** Nominatiuus singularis. n. litera terminatus præcedentibus uocalibus uariæ naturæ syllabæ facit, quas p̄ singulis uocales est cōtem. An syllaba nominatiui casus singularis quæ masculinū, & fœminino genere in genitiuo noibus inuenitur, semper longa est, ut *Quorum* alter *acarnan*, et *Lu* canus. *Vnde* uent *Tam*.
- Et. in tēpore** Nōis singularis en. h. i. d. e. terminatus græci nois est, & masculinū siue fœminino genere sep̄ longa est, masculinū, ut *Hyemen*, ut *seneca* in *hecuba*. *Q* uicunq; *Hymen* functus in *læterabilis*. Neutro uero genere una sunt nomia, & syllabā breuem semper recipiunt, ut *fulmen* erat, & *flandē* agit. *Dunt* & masculina, ut *Et* *atolloens* apicē *generoso* uertice *fiamen*, ergo quæ græca sunt nomina ultimam syllabam pducunt, latina corripunt.
- On. in syl laba** Nominatiuus singularis on. syllaba terminatus masculinū, & fœminino genere nominum græcorum longam habet. Masculino genere, ut *armiger* *Autumedon*, & *Hunc* uehit *immanis* *Triton*. Fœminino, ut *Calydon*, *Babylon*. Neutro sane genere ultima breuis est.
- R. in q̄ntitate** Nominatiuus singularis r. litera finitus omni genere græcis, latinisq; noibus breuē habet. Græcis ut *Hector* ubi est, latinis, ut *Ager* ille *malus*, & hic uir hic est, & ipse doli fabricator *Epeus*, & *Nec* genere aëria cessabit *turtur* ab *ulmo*.
- As in syl laba** Nominatiuus singularis s. litera terminatus per naturas uocalium, ultimā syllabam per diuersa nomina, & producit, & corripit, has me necesse est explanare per ordinem uocalium literarū. As syllaba terminatus nōtis in græcis noibus masculinū duntaxat genere, longam aliquādo recipit. Vna ingens *Periphās*, et *Filius* huic *pallas*, interdum breuem, ut *Arcas* eques. Ergo in propria qualitate nominis producit, at in appellatiua corripitur, fœminino autem genere græci quosq; nois breuis est, ut *Horati*. *Pallas* honores. *Dipodia* *daetylce*, ut sit *Daetylus*, & *Spō* dius, ut *Virgilius*. Atq; *Getæ*, atq; *Hebrus*, atq; *Aëtias* *Orithyæ*, latinis uero noibus masculinū genere, & fœminino temp producit, ut hæc enā *Mecœnas*, & *labentē* *pietas*, siue *crudelitas*. Non frustra ergo pducitur, quia eadem a litera uocalis genitiuo casu lōga est, ut *pietas*, crude

litaris. Item neutro longa est genere, ut Sit mihi fas audita, & in Lucano. In commune nefas. Es producta syllaba in grecis nominibus nominatiu? singularis semper explicatur, ut a neas an chifades, & Priami des. In latinis autem nominibus alibi altera corripitur, alteram alibi produci necesse est, corripitur in his nominibus, quæ genitiuum singularem in tis lyllabam mutant, ut Comes comitus, ut Filius huic Pallas, illi comes ibat Achatas, interdum tamen huius declinationis es syllaba longa est, ut Virgi. posuit in Bucolicis. Ipse aries etiam nunc uellera siccat, & arebunt herbae, & uictum leges ægra negabat.

Fas nefas
Es finalis
in quatuor
tate

Ea uero nomina, quæ genitiuum lis, aut mis, ul' dis, aut pis cæteris ue syllabis finiuntur, ultimam syllabam produciunt, ut Lucretius vi. libro de rerum natura. Sulfentata ruet moles, & machina mundi, & Virgilius. Hæc erat illa fames, & Ille uelut pelagi rupes immota manebat, illa quoq; nomina, siue ambiguitate semper produciunt ultimam nominatiui casus syllabam, quæ genitiuum singularis in e, & syllabam mutant, ut facies facie, ut uis maris facies, & huius declinationis analogia e literam in ablatiuo casu semper producit, superiores autem corripunt, aliquæ aliæ produciunt, corripunt, ut mole tenet leopuli, produciunt, ut Lucanus. Vbera sicca sane medos mittentur in ignes.

Is syllaba notatiui casus breuis est masculino, siue fæminino genere atq; cõmuni, masculino ut Namq; seu patria antiqua cimsa. h. fæmini. o. ut Calu' in io. Frigidat iam celeri pogræ Berystenis ora. in monosyllabis uero inueniunt longa, ut Degenerasse tibi in uis humana quot annis.

Is in fine
quatuor
Caluus

Os syllaba greci nois, masculino genere, siue fæminino breuis est, si aut nulla cõsonans uocale præcesserit, aut e litera præcesserit masculino, ut Crems, & Mnafylus in antro, & Scerytes, & iusta plus, aut ifmaros, aut Rhodope, si aut n litera ut caie er censeat, longa est, ut Quositer Mimos ura mouet. Hoc monosyllabo et noie longa est, ut Tres aut Aenea cefas, fæminino breuis, ut Dulychium, Sameq; & Neritos ardui faxes, & Delup onyx eo terrore Anypus & Indi. Neutro breuis, ut Virgili. Et chaos, & Phlegere. Latini nois si upe pducunt, ut hies erat hespiõ i Latio, & Vomeris huc, & talis honos, & Os hũero loq; deo similis, et Luce fæder custos, aut sumi culmine testis, et breuis inueniunt, ut in hoc noie, hoc os uide fit grõ huius os is.

Os finalis
Os ofis
Vs finalis

Vs syllaba masculino genere semp, & neutro breuis est, ut Capus ager genitus, & Hoc nenus hunc inquit fontem, fæminino lue genere ea nomina ultimam syllabam corripunt, quæ aut simile grum noatiuo habuerint, ut At manus terere manus, testisq; p; inquit, aut qua gulum i litera conelulerint uocali, ea uero pducunt, quæ uocale ultima syllaba nominatiui casus in genitiuo pduxerunt, & nis uel ris syllabam habuerint, ut uirtus uirtus, & tellus telluris, ut Lucanus. ne tanta in cassum uirtus ear, & Virgilius. heu que nunc tellus inq; etiam si duplex u fuerit, penultima quoque corripitur, ut Carduus, & Arduus arma tenetis.

Os ofis
Vs finalis
Virtus
Tellus

Y. græca litera uocali & s. latini terminatus nominatiuus longam habet, ut Teq; sibi generum Tethys emat omnis undis, at masculino breuis est, ut At Capys, & quorum melior, eadẽ in accusatiuo breuis est, ut Aut Capyn aut celsis in p. a. e.

Ys finalis
lis

T. ita terminatus noatiuus nõ tantu in noie, sed ubiq; nouissimam syllabam breuẽ facit, ut hoc caput. X. litera litera finitus nominatiuus licet longam semper positione faciat syllabam, tamen naturaliter nunc corripit, nunc pducit, corripit in hoc, ut Nox erat, producit in hoc primu noua lux oculis, & si fratrem pollux, & ea, quæ pducuntur nominatiuo casu, eadem uocalem et in genitiuo pducunt penultima syllaba, ut In tonuit radiis. q. a. l. & Talis Amiclaei domitus Pollucis habentis. Hactenus de nominatiuo, iam de genitiuo disputandum est.

T. finalis
X. finalis

Grus singularis a syllaba terminatus diphthongum faciente sp longam recipit in omni genere. I. quosq; litera semper longa est, at si duplex i fuerit, penultima syllaba breuis erit, posterior longa ut dixi. Dardaniq; rogi, necessarii esse existimo rõnem horum nominu, & declinationis exponere, quæ genitiui singularis, uel notatiui, & uocatiui pluralium i. literam ultimam debent duplicare. Ea nomina, quæ nominatiuo casu singulari i. literam uocalem ante ultimam syllabam habuerint in omni genere i. literam debent necessario geminare, non solum metri gratia, sed etiam ppter uitium barbarismi, & ut ne sit contra rõnem nominatiuo breuior genitiuus, ut Aoniq; patris, quia dicimus hic Aonius, ergo rite i. literam geminauit, ut Mafylus Mafylli, ac si ante ultimam syllabam in nominatiuo casu i. litera nõ fuerit, nullo modo duplicari pot.

Græca
Ipe
I. finalis
in grão

O. ita grus terminatus græcus est, eamq; produci necesse est, ut In foribus letum Androgeo. Est

O. finalis
in grão

PROBI

Andro- enim pprie græcus genitiuus, licet aliqui sic legunt, in foribus letum androgei, græcæ declia-
 geo Vir- tionis ignari. & portulq; subimus Chaonio, p Chaonii, patris portus, quamuis legat portul
 locus q; subimus Chaonios, est ergo genitiuus Chaonio.
 Es. fina- Genitiuus singularis. es. syllaba terminatus græcam declinationem habet, & longam recipit, ut
 lus in ge- Luca. æstiferæ Libyes, ut andromaches, & Beroes.
 tis. Ris- Luca. æstiferæ Libyes, ut andromaches, & Beroes.
 dis. in ge- Tis. uel. ris. aut. dis. & similib; syllaba quælibet præcedente consonante uocalè in eodè casu genitiuo
 nituo semper breuis est, ut Quamq; o si solite quicq; uirtus adesset, & inserit uero, & sextu nucis
 arbutus ho. & Euaditq; celer ripa tremebilib; undæ, & Necnon ad templû, summâsq; ad pal
 ladis arces, & aspicue uentosi ceciderunt murmuris auræ.
 Os. in ge- Genitiuus singularis. os. syllaba terminatus, in græca declatione inueniri pot, & eadè masculino
 nituo genere, & foeminino corripit, ut parthasio dictum panos de more Lycæi, foeminino, ut Lu
 canus, ut pagæsa ratis pæteret cum phasidos, & in Terentio. Quaq; fretu torrens M cotidos
 Teretius & Virgilius, cum daphnidos arcum.
 Varro
 Vs. in ge- Vs. syllaba terminatus gnis græci nois, non cito apud poetas latios inuenit, tñ si fuerit, longa est
 nituo ut si facias didus, & allestus. Latini etiã nominis longa est, ut huius manus, & huius currus,
 ut discrepet a nominatiuo genitiuus, ut attonitæ magnæ ora domus, & talia fatur.
 Datiuus i syllaba Datiuus casus omnis postrema syllaba quacumq; uocali terminata fuerit, semper longa est in oî-
 bus generibus.
 A. finalis i accusatiuo Actus. a. lra correpta terminat in omni genere, & est græcæ declinationis, masculio, ut Hecto-
 ra circum, foeminino, ut Lampada quassans. Neutro sine dubio breuis.
 E. finalis i accusatiuo Accusatiuus singularis. e. litera correpta terminatus in generibus neutris inuenit, ut infelix nati
 fimus crudele, & Hoc genus acre uirtum.
 O. finalis i accusatiuo O. litera terminatus accusatiuus græci nominis, & foeminini generis inuenitur, quam pducî ne
 cesse est, ut Lustificam allesto.
 V. finalis i accusatiuo V. litera terminatus accusatiuus singularis in genere neutro tantummodo inuenitur, et nomina
 tiuo consentit, cuius de postrema syllaba disputatum est.
 Scire autem oportet quod in generibus neutris græcis, latinisq; tres casus similes sui nominatiui,
 accusatiuum, & uocatiuum utroq; numero ultimam syllabam breuem habent.
 I. litera terminatus actûs genere tantum neutro comprehenditur, & semper breuem recipit.
 M. litera terminatus accusatiuus in omni genere semper breuem habet.
 An in ac- N. litera consonante terminatus accusatiuus omnibus generibus reperies, sed naturæ diuersæ,
 cusatiuo etenim masculino, & foeminino genere græcorum nominum longa erit ultima a litera præ-
 cedente, ut AËnean hominum quisquam.
 En. in ac- E. litera præcedente, ut Priamiden Helenum, & patrio Andromachen. O. litera præcedente bre-
 cusatiuo uis, ut Virgili. Pelion innitu fugiens, foeminino genere, ut Horatius in primo Carminû. Sper
 ne dilectam Cypron. Neutro autem genere latina syllaba est, & ubiq; (ut supra dixi) breuis.
 Or. in ac- R. litera terminatus accusatiuus, uel s aut r in generibus neutris semper breuem habet, ut supe-
 cusatiuo rius dictum est.
 a finalis i uocatiuo Vocatiuus casus a litera terminatus lacina quidem breuem syllabam recipit, ut Et secelex pœnas
 E. finalis i uocatiuo & O dea. In græcis uero nominibus semper longa est, ut O Lycida, & Quo fugis Aenea.
 E. litera uocatiui casus longa est, græci dumtaxat nominis, ut Tydide mene Iliaci. Nec immerito
 longa est, nisi quia & in nominatiuo singulari producitur, latina sane si fuerit, breuis est, ut
 Turne, quod optanti, & A Eole namq; tibi.
 I finalis i uocatiuo I. litera terminatus uocatiuus singularis interdum breuem habet, interdum longam, breuem in
 hoc; Tybri pater, & O crudelis Alexi, & Daphni quid antiquos?
 Item genere foeminino, ut Iri decus cæli, longam in hoc. An ne lacus tantos, & lari max. recte
 hic producitur postrema, quia nominatiuus ri, & postea is syllabis explicatur, hoc est, hic lari
 us, huius larii, ergo ea nomina producent. i. literam, qua in genitiuo duplicauerint. Nam
 quæ is syllabam habuerint eodem casu genitiuo corripant.
 O. litera terminatus uocatiuus nominatiuo congruit.

V. litera terminatus graecis nominibus longam habet, ut Quo res summa loco p̄thū. Neutro uero genere nominatio, neq; actō respondit nomini latino. Vocatiu⁹ singularis latini nominis, siue graeci quacunq; consonante finitus fuerit breuem habebit, ut nominatiuus.

V finalis in uocatiuo

Ablatiu⁹ singularis qualibet uocali terminatus, longā habet ultimā syllabam praeter, e. litera e correpta. Haec enim sola in isto casu duplex est, producitur uero specialiter, si nominatio⁹ habuerit, es. syllabā longam, & gr̄m̄ suum. e. & i. syllabas explicuerit, ut macies macie, species speciei, ut Cū subito filius in acie confectum, ut Causa fuit. neq; enim specie, fama eodem est. P̄r̄ ē in his p̄dici nominibus, quae genitiuo casu ab hac declinatione descendunt, ut hae famēs hui⁹ finis, nā longa est ultima nominatiuo, & ablatiuo, ut Haec erat illa fames, & amissis, ut fama apibus morboq; fameq; In aliquibus nominibus, es. syllaba, ut in nominatiuo breuis est, ita & in ablatiō, ut Impius haec tam culta nouissima uiles habebit, & alibi, Ingentes, uteriq; armato m̄si te cōplent. Inueniunt ēt nosa, quae in ablatiō postremam, e. s̄m̄ uocalem corripit, cū in nominatiuo longa sit, ut Rupe sub acria, & Mole tenerle. p̄p̄, quare in his ambiguitatibus auctoritas inpendenda est. Verū si in uerbis graecis ablatiū nobis, quē illi non habent, formaueris, nouissimam syllabam breuem esse intelliges, ut daphnis in malus ant. Ego hanc in daphnide Laurum, & postera cum primo illustrabit lampade terras Latina uero nomina postrema, casq; nominatiuo. es. & genitiuo. tis. syllabas recipiant, in ablatiuo enī semper breuem habent.

E finalis in ablatiuo

¶ De numero plurali.

Cap. V

Lurali numero in ultimis nominū syllabis nullam difficultatē reperies, etenim, nominatiuus, accusatiuus, & uocatiuus omni genere, exceptis nominibus graecis, & neutro genere nostro, postremam syllabam semper longam recipiunt. Graecan neutra semper breuē nominatiuo casu, ut thyrretiq; cēs, accusatiuus, arcades accenios m̄ditu, uocatiuo, arcades haec inquit. Ex omnino item genere per nominatiuum casum, aut pullant, & praefixis bellantur amazones armis. Et tamen graeca nomina, quae nominatiuo casu plurali nominatiuum syllabam longam per diphthongum habent, hinc quoque in accusatiuo producunt, ut Virgilius, arcēos Oceani metuētis a quore tingi.

arcades

Item, es. syllaba, ut supra diximus, graeca breuis est in accusatiuo. Cycladas & cretensiq; iugum, & uocatiuo, ut Nymphae noster amor Lybethrides, & Naiades indigno. Neutro generi cū sibus supra dictis sine ambiguitate breuis est, graecis latinisq; nominibus p̄nominatiui, ut Carmina uel celo, p̄per accusatiuum, ut Arma manu, per uocatiuum. O patria, o diuina domus. Graeci etiam nominis exempla subiciamus. Ennius in p̄rio. Nam latos populos, aut p̄mata nostra Cluebant, & in Virgilio. Arcada p̄secosa, cū circum flumina Lerne.

Cluete

Nominatiuus pluralis i litera terminatus duas formas habet. Etenim, aut simplicē habet, ut Cluētisq; fremebant, aut interdu duplex, ut O loci, neque enim ignari sumus ante nales, ut, utraq; tamen forma nouissimam syllabam longam recipit, geminata autem, i. litera penultimam syllabam breuem facit. Huius autem declinationis rationem in genitiuo singulari uel sine disputatum est.

Nominatiuus pluralis diphthongo finitus semper longam habet.

Genitiuus pluralis semper breuem habet latino, seu graeco nomine, sed huic, aut positio tubere nire debet, ut longa fiat, aut a uocali excipit, ut Synalipham fecit, sicut in accusatiuo diximus. Datiuus pluralis & ablatiuus duabus tantum, sed diuersis syllabis terminantur, as. & bus. Is syllaba semper longa est, sed haec interdum unam, i. literam habet, ut, e. comes & paribus curis ue stigma figit, interdum duplicem secundum genitiui singularis, & nominatiui pluralis formam, ut Corripis subito mecus, ut Et laxum ingens uoluit, i. i. quosq; casus, ut nominatiuus pluralis, penultimam breuem facit. Bus, autem syllabas semper i. penultimam quoq; corripitur, de postremis syllabis nominum in quantum uolueris disputatum est, tunc ad pronomina ueniamus.

¶ De pronomine.

Capitulum VI.

Renomina quā non plurima sunt, neq; multiplicibus syllabis late distēta, idcirco non tanti de postremis syllabis eorū, sed de oibus a spurabo, pronomina p̄sonalia sūt haec ego, tu, ille, prima persona ego duabus breuibus constat, ut Ego uicta sū, & Hic ego nanque tuas, aliquando tamen ultima longa esse potest secundum natu-

Pronomina p̄sonalia

Ego Mei
 pronomi
 nis gr̄is

ram, o. litera uocalis, qua frequenter in ultimo quidem produci q̄ corripitur. Genitiuus huius pronominis ex breui & longa constat. Securus pelagi, atq; mei.

Mihi tibi
 Me
 Vos Nos

Datiuus interdum ex duabus breuibus constat, ut Est mihi namq; domi, interdum ex breui, & longa, u. Dic age, naq; mihi fallax. Hoc autem regulariter accipiedum est, quod haec pronomi-
 na mihi, tibi nouissimas syllabas & producunt, & corripunt, longa sunt in his uersibus. Dic
 age namq; mihi, & Aeole naq; tibi, breues in his. Sunt mihi bis septem. Nam tibi Tymbre ca-
 put. Acras & ablatiuus longa habet, me & a me, ut Me me adiu, q̄ feci, & Me duce dardani.
 Item pluralis nominatiuus, & accusatiuus prima, & secunda persona syllabis longis constant,
 nos, & nos.

Genitiuus in omnibus personis. m. litera terminatus, breuem habet ultimam. i. litera finitus longam, ut Nil nostri miserere, & Atq; utinam ex uobis unus, uel fr̄ig; fuiss̄em.

Datiuus, & ablatiuus duabus longis constant, item secunda persona nominatiui singularis longam habet, ut Tu quoque

Genitiuus ex breui, & longa constat, ut O genitor, nec te miseret gnatiq; tuiq;. De datiuo, ut supra dictum est.

la il

Accusatiuus, & ablatiuus longa constant, ut Te quoque magna Pales.

us illa

Tertia persona ille illa illud, nominatiuus casus singularis nouissimam syllabam breuem habet in omni genere, ut Ille meum comitatus iter, & Illa uel in tacta se genis, & Ver illud erat.

lo illi il

Genitiuus Dactylum recipit, ut Illius arma, sed mediam metri causa corripuit, quam in profa p-
 ducimus. Potest abhi ergo media longa poni. Accusatiuus Trochaum recipit. Datiuus, & ab-
 blatiuus Spondium.

Datiu. et
 ablatiu?
 x duab?
 ongis
 quis uel
 i que qd

Nominatiuus & accusatiuus pluralis, genere masculino & foeminino duabus longis constant.

Neutro nero genere ex longa, & breui, ut Illa manent immota locis.

Genitiuus omnium generum ex duabus longis, & breui constat.

quis
 cui

Infinite qualitatis pronomia. Quis uel qui qua uel quod, uocali finite syllaba longa sunt, con-
 sonanti breues, ut Sed quis ad Hesperia?

Genitiuus omnium, eo quod litera uocalis duplilis consonantis loco ponitur, ex longa & bre-
 ui constat, ut Cuius Aristaeo quoniam est oblata facultas.

uicini

Datiuus interdum ex duabus breuibus, ut Er cui putre solum. Interdum ex breui & longa, ut
 Nunc locus aruorum. in Synalipham longa.

uocatus
 uocatum
 uos

Accusatiuus breuem postremam recipit. Ablatiuus in oibus pronomibus, & generibus longam.

quis
 quibus

Nominatiuus pluralis longam naturaliter capit ultimam syllabam, masculino & foeminino ge-
 nere. Neutro aut tribus casibus breuem, ut illa. Genitiuus ex longa & breui constat, quos uel
 quos, ut Externi ueniunt, quoruq; a stirpe nepotes, & Quas, qua sandi doctissima Cymo-
 doce. Accusatiuus masculino & foeminino longam habet, quos, uel quas, ut Quos ego.

quis
 quibus

Datiuus & ablatiuus suis. syllaba terminantur Iambum recipiunt, ut Quisante ora patrum. si-
 bas Pyrrhichium, ut Hi quibus inuisi fratres. Item talis, & qualis, talis, & quale eiusdem infi-
 nitae qualitatis recipiunt nominatiuo & genitiuo singulari Trochaum, ut Talis in aduersos,
 & Qualis erat, & Tale tuum nobis carmen, & Quale sapor fellsis, accusatiuo Trochaum re-
 cipit. Datiuo & ablatiuo Spondium tali & quali.

quis
 quibus

Plurali numero nominatiuus masculino, & foeminino genere Spondium recipit. Neutro Da-
 ctylum, ut Talis per latum, & Qualia multa mari nauata.

quis
 quibus

Accusatiuus masculini & foeminini generis Spondium habet, ut Talis, & qualis. Caeteri omnes
 Dactylum recipiunt.

quis
 quibus

Item minus q̄ finite qualitatis pronomina. Is ea id, masculino & neutro genere nominatiuo sin-
 gularis breuem syllabam recipit. Foeminino utraq; breues. Genitiuus omnium Trochaica
 pit eius. Datiuus Iambum ei. Accusatiuus Pyrrhichium eum, uel eam. Ablatiuus Iambum ab
 eo. Item pluraliter nominatiuo casu, masculino qdem genere longa e, & una fit syllaba d dua
 bus uocalibus ut, ii genere foeminino Iambum recipit, ut ea neutro Pyrrhichium.

quis
 quibus

Genitiuus casus in omnibus generibus Amphibrachium, accusatiuus masculino, & foeminino
 Iambum. Neutro Pyrrhichium. datiuus & ablatiuus Iambum.

quis
 quibus

Item pronomina finita iste ista istud. Nominatiuus singularis omnium generum nouissimam
 breuem

quis
 quibus

quis
 quibus

quis
 quibus

quis
 quibus

breuem recipit. Genitiuus Palibachio constat interdū, ita ut media longa sit, Iliū, interdum Ilius illi
Dactylus poni pot, ut media syllaba corripitur, ut Illius ari, & Ipsius ante oculos. Datiuus
Spondiū habet Accusatiuus Trocheum. Ablatiuus Spondium. Item pluralis nominatiuus
masculini, & feminini generis recipit spondium. neutro Trocheū. Genitiuus Palibachiū
Accusatiuus nominatiuo conferit. Iatiuus, & ablatiuus spondio constat. Item pronomina
possessiuā, noster uester, nostra uestra, nostrum uestrum. Nominatiu⁹ singularis ubiq; trocha-
um recipit. Genitiuus spondium.

Noster
Vester

Datiuus eidem. accusatiuus trocheum. ablatiuus spondiū. Pluralis masculino, & feminino ge-
nere nominatiuus spondiū habet neutro tribus casib⁹ similib⁹ trocheum. Genitiuus Palimba-
chium. accusatiuus, ceteriue spondium.

Item triptota pronomina. Sibi se a se. Sibi pronomem datiuo casu utroq; numero frequēter dua
bus breuib; cōstat, ut Hoc sibi pulchra suum. Interdū ex breui, & lōga, quemadmodū est mi
hi, tibi. Quod de natura supradictū est, ut Calu⁹ in x. Mens mea dira sibi pradicēs oīa uacors.
Se autem, & a se utroque item numero syllaba longa constat.

Sibi Se

Item pronomina Suus sua suum. Nominatiuo singulari Pyrrhichiu⁹ recipiunt, & neutro ge-
nere u. lia gemina⁹, ne sit uerbum, ut Augurumq; suum. Genitiuo, datiuo, siue ablatiuo Iā
bum, Accusatiuo Pyrrhichium.

calui poe
ma
Suus sua
suum

Item pluraliter masculinum, & feminino Iambū recipit. neutro tribus casibus Pyrrhichium.
Genitiuus amphibrachium. ceteri uero casus Iambum.

Item pronomina finita, atq; demonstratiua Hic hac hoc. Nominatiuo singulari masculino, siue
neutro genere eadem syllaba breuis est, feminino longa. Genitiuus calus oīum trocheum
recipit, nō tā natura, q̄ positione. q̄. littera duplex fit, ut Huius odorato radix est. Datu⁹ Pyr-
richium huic. sed possunt ambe syllabae in synaliphā cadere, ut Atq; huic respōsum paucis ita
reddidit. accusatiuus, & ablatiuus breuem syllabam recipiunt natura, sed positione longam.

Hic hec
hoc

Item pluraliter Hi hē hae. Nominatiu⁹ longam recipit. Genitiuus ex longa, & breui con-
stat. ceteri omnes syllabam longam recipiunt.

Huius
Huic
Hoc

Item pronomina possessiuā, & ad aliquid referentia meus mea meum, nominatiuus singularis,
siue accusatiuus, & uocatiuus pyrrhichium recipiunt. Genitiuus siue ablatiuus iambum. Plu-
ralis nominatiuus, & accusatiuus, & uocatiuus, & feminino genere, ex breui, &
longa constat. neutro ex duabus breuib; Genitiuus omnium breui, & longa, & breui. dati-
uus, & ablatiuus ex breui & longa, ut siue meum corpus spoliatum lumine manus, reddere.

Hi he hec
Me Mea
Meum.

Item pronomina quantus tantus nominatiuo casu singulari, & accusatiuo ultimam breuem re-
cipiunt, ut Quantus ab occasu. Tāus amor terra feminino & neutro genere supradictis ca-
sibus eadem syllaba breuis est. Genitiuus quoque breuis, datiuo & ablatiuo longa.

Quantus
Tantus

Item pluralis nominatiuus, accusatiuus, & uocatiuus masculini, & feminini generis longā ha-
bent naturaliter ultimā, nam prima positione fit longa. Neutro uero generi his casibus breuis
erit ultima. Genitiuus omnium ex duabus breuib; & longa cōstat, ut Miserrere laborū tan-
torum. datiuo & ablatiuo extrema longa est. Non immerito pleriq; pronomina comprehendī,
ut aliquantulū patefecerit naturalū ratio syllabāq; cetera autem ex his facile colliguntur.

Tantorū

¶ De uerbo.

Capitulum. vii.

E ultimis syllabis dicam, penultimis q; uerborum. Verba omnia cunctis significationi-
bus, coningitionibusq; modis temporibus, atque personis, decem literis terminantur
uocalibus quinque, consonantibus totidem.

Verborū
termina
tionēs

A. littera uocali semper producta, ut da nunc eymbrae pater. E littera producta, ut Tu uatem, tu
diua mone. littera correpta, ut En age segnis a littera sp̄ producta tempore presentis. Namq; sub
cebolia memini. Praeterito perfectō, ut Leta dedi. O. littera frequēter producta, ut Lustra do
mosq; traho, aliquando correpta. nam, ut superius dictum est. o. littera postrema uocalis in no
minatiuus casibus nominū, siue pronominū, personis quoq; uerbos, & corripit, & produci
potest. V. littera semper longa, sed hēe in uerbis ipersonalibus inuenitur, ut clamatu, & moni-
tu. Cuius declinationis forma apud Virgilium nostrum non facilius inuenitur.

A. finalis
in uerbis
E. i. O.

V.
Clamatus
Monitu

Item de consonantibus uerba. M. littera terminata breuem syllabam recipiunt, cuius rationē sū
pra memorauī, ut aut in synaliphā cadat, aut positione longa reddatur syllaba.

Diomedes G

PROBI

C. **Duc** Dic^o **C**.litera terminata saepe pducitur, ut Duc age, duc ad nos, & Dic age nāq; mihi interdum corripitur, ut Fac ergo, ut fuerit. In aliis personis temporum, & modorum eadem syllaba ita imperativo modo, & corripitur, & produci pro sua natura potest.

As. Es **As.** uel. es. syllaba in omnibus uerbis, & coniugationibus præter sum, & quæ ex ipso nascuntur, adsum, psum, quia & defectiua sunt, & coniugatione carent, semper producantur, ut Vici nosq; ignare paras inuadere portus, et Formosam resonare doces amaryllida syluaz, & in illis defectiuis uerbis est, ut Huc ades o Galatea.

Is. **Is.** syllaba si fuerit tertie coniugationis producta, pducitur, etiam in monosyllabis uerbis, q̄ coniugatione carent, pōt syllaba pducitur, ut Vis, & tarquinios. at si fuerit tertie correptæ, corripitur, ut His germana malis oneris, atq; obicis hosti. **M. us.** uel. nis. syllaba plurali numero inuenitur, sed semper breues sunt, ut Nox ruit anea, nos flendo ducimus horas, & Lumia labentem celo quod ducis animum. **Verbar.** litera terminata qualibet præcedente uocali nouissimam syllabam breuem recipiunt, at syllaba, ut Inferat, & quos sydonia uix urbe reueller. syllaba, Magis inuitam accinger. or. ut Testor utrumq; caput. ut syllaba, ut ducitur in felix tuo maturus acates. litera postrema semper breui syllabam reddit præcedentibus tribus uocalibus a. e. i. ut Lydorumq; manus collectos armat agrestes, & admonet ira deum, & nec turnum legens retinet mora, sed rapit acer. disputauimus genera de postremis syllabis, nūc specialiter disceptamus per significationes, modos, tempora, atque personas.

Modus prononciatus **Prima** persona modo prononciatio, id est indicatiuo tempore præsentis actiuorum neutralium uerborum sapissime longam recipit, ut Lustra, domosq; traho. secunda persona præteritæ, & secunde uel tertie coniugationis producta, semper producit ultimam syllabam, ut donas, mones, audis. **Tertie** uero coniugationis correptæ, corripitur, ut Cauendo nostros in longum ducis amores. **Tertia** persona omnibus quatuor ordinibus coniugationum ultimam syllabam corripitur plurali numero. **Prima**, & secunda in tribus ordinibus coniugationum productis, excepta tertie coniugatione correptæ penultimam syllabam produciunt, nouissimam corripunt, ut donamus, monemus, audimus. **Tertia** uero coniugatione correptæ penultima semper corripitur, ut nos flendo ducimus horas, & labentem celo, qui ducis animum. **Tempore** præterito in imperfecto numero singulari penultimam syllabam in omnibus personis utriusq; numeri uniuersæ coniugationis longam recipiunt, ut donabam, monebam, audiebam, legebam. **Item** pluraliter donabamus, monebamus, audiebamus, legebamus, ne uisima syllaba singulari numero prima persona semper breuis est in omnibus coniugationibus, ut clamabit & cætera. **Secunda** persona singularis omnium coniugationum semper producit ultimam, ut clamabas, monebas, audiebas, rapiebas. **Tertia** autem persona singularis, & prima, uel secunda pluralis semper breuem habent, ut clamabat, clamabamus, clamabatis. **Tertia** autem pluralis positio ne longa sit, ut clamabant.

Verba defectiua **In** defectiuis sane uerbis si consideres sum, & adsum, uel prosum penultimam corripitur, ut eras, aderas, pseras. In cæteris personis similiter præteritum perfectum tempus semper longam recipit ultimam, siue i litera postrema simplici prima persona terminatur, ut Tytre tu patule cecini, siue geminata, ut Quo feror, unde abii. Scire autem necesse est, quantum coniugatio ultimam i literam debeat duplicare. **Sola** tertie coniugationis producta, seu correptæ, non tamen in omnibus uerbis geminare potest, ut appetit, et ueneris uiolauit uulnere dextram, & ut suprachedū est. **Quo** feror, unde abii. In tertie quoq; persona singularis eadē i. litera duplicatur, ut adit, agnouit, et obstupuit, subit cari Sed in tertie persona singularis, in quibus i. litera duplicatur, penultima semper corripitur. **In** prima autem coniugatione produciunt, ut clamauit, donauit. **In** secunda coniugatione corripitur, ut monui, splendui. **Ac** si primæ coniugationis declinationem hanc induxeris, quæ ex auctoritate, non ex ratione descendit, coniuncto demum penultimam corripies. **In** secunda persona singularis semper ultima produciunt in omnibus uerbis. **In** tertie persona coniugationis primæ penultima syllaba aliqui corripitur, ut Intonuit latuum, nonnunquam produciunt, ut armauit, ornauit. **In** omnibus autem coniugationibus nouissima breuis inuenitur. **Plurali** numero prima persona coniugationum omnium penultimam, siue ultimam syllabam semper corripitur, ut Hactenus, & fragili donauimus, & Inmiximus hospitio. **Secunda** persona ultimam semper corripit, tertie persona penultimam sp ubiq; produciunt, ut Et socii amissi perierunt

Coniugatio queque mitas. i. uerbis quantitas i syllabis p̄ciūgationes modis r̄ga p̄sonas
Coniugatio prima Persona prima Persona secunda Persona tertia

æthera pennis. Tertia uero duplex persona, quam alii quartam nominant, penultima semper ubique pducit, & ultimam corripit, ut Romanos ad templa deum duxere triumphos. Præterito plusquamperfecto tempore numero singulari prima persona penultimam, ultimamque in omnibus coniugationibus corripit, ut donaueram, splendueram, audieram, iunxeram. Secunda persona penultimam corripit, nouissimam producit, ut audieras. Tertia persona primam consentit, ut Ter cūcum Iliacos raptrauerat Hæctora muros. Plurali numero prima persona, secundamque in omnibus coniugationibus penultimam longam, & ultimam breuem recipit, ut donaueramus donaueratis, splendueramus splendueratis, audieramus audieratis, traxeramus traxeratis. Tertia persona ultimam semper corripit, ut donauerant, traxerant. Tempore futuro primam, & secundam coniugationis in omnibus personis penultimam syllaba longa est, ut amabo, manebo. Postrema quoque .bo. syllaba longa est, sed si necesse fuerit, ut p. breui ponatur, licet, ut secundum quod in prioribus uerbi positione disceptauimus. Cætera sane personarum supradictarum coniugationum utroque numero nouissimam semper corripunt, ut clamabis, monebis, clamabit, monebit. At in numero plurali etiam penultimam corripit, ut clamabimus, monebimus, clamabitis, monebitis. Tertia uero coniugationis productæ, seu correptæ, prima persona nouissimam syllabam corripit, ut audi, rapiam. Penultima uero syllaba tertie productæ semper corripitur, ut sentia, audia, ut au. dia, & hæc manes ueniet mihi fama. Si tertie autem coniugationis correptæ penultima syllaba fuerit, natura syllabæ in aliis ita alia corripitur, alia producit. Corripitur in hac, Mortalem enipat formam. Producit in hac, ducam, scribam, quoniam primæ sunt uerborum syllabæ, nec declinationibus imitate secunde personæ, singularis coniugationis tertie duplicis nouissimam syllabam semper producit, ut audies, scribes, quæ syllabæ uerborum ultimæ ubique productæ penultimam sane syllabæ primæ personæ congruit. Tertia quoque persona similiter in amabatur syllabis consentit. Pluralis personæ omnes sine ambiguitate penultimam semper produciunt, & ultimam corripunt, ut audiemus, rapiemus, audietis, rapietis. Tertie uero personæ penultima syllaba singularis personæ consentit.

Futuræ
primæ &
secundæ
coniuga-
tionis

Modo imperatio tempore præsentis, numero singulari, persona secunda, omnes coniugationes productæ præter tertiam correptam ultimam syllabam producit, ut Litus ama, & tu uatem, tu diua mone. Tertie sane coniugationis correptæ persona secunda singularis ultimam corripit, ut Continuoque greges uillis lege, tertia persona singularis omnium coniugationum ultimam syllabam corripit, ut donet, moneat, audiat, rapiat. Secunda persona pluralis in prima, & secunda, uel tertia coniugatione productis penultimam syllabam semper producit, & ultimam corripit, ut donate, moneate audite. Ultima autem breuis est in tertia coniugatione correptæ, ultimam & penultimam breues sunt, ut Dicite felices animæ, & Cingite fronde comas.

Imperati-
uus mouit

Futuro tempore numero singulari, secunda persona in tribus ordinibus coniugationum productis ultimam & penultimam syllabam semper producit, ut clamato, moneo, audito. In tertia coniugatione correpta penultimam corripit, ut Postremas merito. tertia persona coniugationis primæ numero singulari penultimam producit si a literam, quæ coniugationem ostendit, habuerit, eam & aliquando corripit, ut Lucanus in quinto, Cæsar habet. Et si uocalem habuerit, producit, ut donet. Quoniam (ut supra diximus) primæ uerborum syllabæ in funda merito, non in declinationis flexibilitate consistunt, merito suam naturam penultimo loco custodiunt, et in aliis uerbis eiusdem primæ coniugationis, ubi declinatio miscetur, penultima syllaba breuis inuenitur, ut clamaret, quereret. Cætera uero coniugationes hunc formam consentiunt, ut penultimam breuem habeant, ut Ire iter, neque ab terra moneat. c. l. & audiat hæc genitor, qui foedera. l. nouissima est syllaba, quæ. l. litera consonante tempus finitur, in omnibus breuis est. In omnibus autem coniugationibus numero plurali persona secunda penultimam syllabam semper longam, & ultimam breuem recipit, ut clamatorum, monetorum, auditorum, scribitorum.

Optatiuo modo tempore præsentis, & præterito imperfecto productis coniugationibus prima persona singularis penultimam longam, & postremam breuem habet, utinam amarem, docere audirem, tertia correpta corripit penultimam, ut arripere, cingere. Secunda persona duabus longis terminatur, utinam amares, moneres, audires, moueres. Hæc enim uocales, quibus coniugatio producta cognoscitur, ubique p. duci debent, præter tertiam correptam, quæ. e. literam corripit recipit. tertia uero coniugatio correpta penultimam corripit, utinam cinges. tertia

Optatiu-
modus

PROBI

persona singularis primæ consentit plurali numero, prima, & secunda persona omnium cõiugationum penultimam longam, & ultimam breuem recipiunt, ut utinam clamoremus clamaretis, moneremus moneretis, audiremus audiretis, raperemus raperetis. tertia persona in pductis coniugationibus penultimã producit. In tertia correpta corripit, utinã cingere. In Tempore præterito, & plusquamperfecto omnibus coniugationibus persona prima singularis postremam breuem habet. Secunda persona longam. es enim syllaba producta terminat ut amasses, audisses. Tertia personæ primæ congruit. Pluralis in omnibus coniugationibus prima, secundaque persona penultimam longam, & postremam breuem habet, ut amassetis, rapuissetis.

Præteritũ
cõpũs o/
um cõiu
gationũs

Tempore futuro prima persona penultimam syllabam in oibus coniugationibus corripit, utinam clamitẽ, moneã, audiam, eripiam. Si uero prima uerbi syllaba penultimo loco fuerit, p natura sui longa inuenit, utinam clamẽ, utinã donẽ. alia corripitur, ut Flumina amẽ, siluãq; in gloriũs. Ultima omnium semper breuis est. In secũda psona eadẽ erit penultia syllaba, quã in prima fuerit. Secunda persona, siue es. siue as syllabas habuerit, ultimã pducit. In tertia psona penultima syllaba eadẽ quã in superioribus erit. Ultima uero semp breuis. Pluraliter autem, & prima, & secunda persona in omnibus coniugationibus penultimam longã recipit & ultimã breuẽ, ut utinam donemus donetis, moneamus moneatis, audiamus audiatũs, legamus legatis. Tertie personæ singularis in penultima syllaba finalis inuenitur.

Subiun
ctũs mo
dus

Adiunctiuo modo præterens, & perfectum imperfectũ, & plusquamperfectũ tẽpũs optatiuũ modo congruit. Perfectũ uero rẽpũs numeri singularis in omnibus personis omnĩu coniugationũ penultimas, utriusque syllabas breues habet, ut cũ clamauerim clamaueris clamauerit, ut cũ mouerim moueris mouerit, ut cũ audierim audieris audierit, ut cũ scriperim scriperis scriperit. Plurali autem numero in omnibus quatuor coniugationũ modis personas duas primã, & secũdã, quæ penultimam semper producant, ultimã uero corripunt.

Futurũ
subiuncti
ui

Tertia uero persona penultimã corripit, ut cum donauerit, mouerint, audierint, legerint. Tempore sunt alio (nã dũo recipit) quoniam primũ futurũ tempus futuro tempori modo pronuntiatiuo consentit, prima persona singularis sola nouissimam syllabã longã habet, ut dõauero, mouero. Cæteræ duæ singulares, eademq; primam penultimam breuem recipiunt, ut donauero donaueris donauerit. Plurali numero prima & secunda persona omnĩum coniugationum, penultimam longam, & ultimam breuẽ habet, ut clamauerimus clamaueritis, mouerimus moueritis, audierimus audieritis, dixerimus dixeritis. Tertia persona omnĩum penultimam breuem habet.

Clamaue
rimus
Clamaue
ritis
infinitiu
modus

In infinitiuũs modus tempore præteriti productis tribus cõiugationibus penultimam longam habet, ut Plauti sonitum ceruicis amare.

Ferere

Item docere, inuenere. Interdum tamen in secunda coniugatione penultima syllaba corripitur ut Ferere Leuare, & Cum littora feruere late. Sed in hoc uerbo recte corripitur, quoniam antiqui tertiam coniugationem magisquam secundam esse uoluerunt, ut Lucilius. Feruit nunc feruet ad annum, & Terentius in Adelphis. Dum feruit maxime. Ergo errare noscuntur hi, qui Virgilium nostrum longam pro breui posuisse putant, ut in his uersibus longam pro breui sane posuit. Ille autem paribus quas fulgere certis in armis, & Auroq; effulgere. Nam sine dubio huius uerbi secunda est coniugatio, quæ debet produci. Nam tertius coniugationis producta exempla subiiciam. Et stabulo frenos audire sonantes. Tertia coniugatio correpta tempore præteriti penultimam breuem recipit, ut Tu calamos inflare leues. ego dicere uersus. Ultima autem syllaba in omnibus coniugationibus breuis est tempore præterito, postrema semper ubique breuis est, ut Superas es li uenisse sub auras. Interdum autem præteritũ tempus i. literam duplicat penultimã syllabã, sed in his duntaxat uerbis, quæ præterito perfectũ modi pronuntiatiuũ duplicauerint, ut supradictũ est, non solum metri causa, q̃ rationis, ut Nos abisse rati. Futuro quoq; tempore penultima longa, & ultima metri causa, sed non facilius huius temporis, & modi uerbum in poematibus inuenitur.

Uenisse

De declinatione passiuoz, deponentium, communiumq; uerbor. Cap. VIII.

Odo pronuntiationis, i. indicariuo, tempore presentis, numero singulari, persona prima penultimā syllabam in aliquibus uerbis longam recipit, ut ducor, clamor. Si tamen prima uerbi syllaba fuerit, in aliquibus breuem, ut. Quo feror, unde abii, si multarum uerbi aliquod fuerit syllabari, frequenter penultimā corripit, postrema autē semper breuis est, & erit. Secūda, tertiāq; psona singularis excepta tertia coniugatione correpta, penultimā longā & postremā breuem recipiunt. Tertia enim correpta duabus breuib; postremis terminat, ut Ducif infelix æuo. Numero plurali psona prima in productis coniugationib; penultimā habet, ut secūda, et tertia psona singularis, ut clamatur, mōemur, audimur. In tertia autē correpta breuē recipit, ut legimur, & Ferimur p opaca locorū. Persona secūda penultimā breuē, & ultimā longā admittit, ut amamini, & monemini. Oīs. n. syllabā i uerbis, ut in aliis tribus orionis. i. ssa uocali finita, semp pducif. Tertia psona postremā breuē habet. Tēpore praterito iperfecto omnibus in coniugationibus, psonisq; præter secūdam personam pluralis penultimā semper longam, & ultimam breuem inuenies, ut ducebar duceberis ducebar. Item plurali ducebamur. Secūda uero personā pluralis syllaba in tertio ab ultima loco producit, ut ducebamini. Tertia persona pluralis ultimam breuem habet. Tempore praterito perfecto, et pluriperfecto numero singulari prima, & tertia coniugatio pducta penultimā longā, & postremā breuē habet, ut donatus, auditus. Secūda autē coniugatio, uel tertia correpta, penultimā syllabā, aliquando breuē recipit, ut admonitus, aliquando positione longā, ut scripsit. Plurali autem numero ultima longa est, ut admoniti, penultima breuis. Tempore futuro pria, & secūda cōiugatio, persona prima, numero singulari penultimā longam habet, ut amabor, & docebor. Secūda, & tertia persona breuē, ut Horatius in arte poetica. Nec semp feriet quod cūq; minabit arcus. Scire autē oportet, q; litera uocales, quæ tres coniugationes pductas onduunt, frequenter produci debent. Numero plurali prima persona postrema breuis habet, ut amabimur, monebimur. Secūda psona breuē, & longam. Tertia persona ultimā breuem recipit. Tertia coniugatio producta, uel correpta eiusdem temporis futuri primam personā duabus postremis breuib; explicat, ut nutriar, rapiar. In dissyllabis autem uerbis interduam penultimā longā, & postremā breuis erit, ut in Horatio primo Carminum. Scriberis uario fortis. Plurali numero prima persona penultimā longam, & postremā breuem habet, ut audiemur, & rapiemur. Secūda persona tertiam ab ultima longam, penultimā breuem, postremā longam habet, ut audiemini, & rapiemini. Tertia persona ultimam breuem habet, ut utinam audirentur, raperentur. Imperatiuus modis tempore presentis, numero singulari, persona secūda uel tertia, in coniugationibus productis penultimā longam, & ultimam breuem habet, ut amare ametur, monere moneatur, audire audiatur. In tertia autem coniugatione correpta secūda persona, utraq; postrema breues sunt, ut scribere, legere. In tertia persona penultimā longā, & postrema breuis est, ut legatur. Plurali numero persona prima omnium coniugationum penultimā longam, & ultimam breuem habet, ut amemur, moneamur, audiamur, scribamur. Secūda persona tertiam ab ultima longam, penultimā breuem, postremā longam habet. Tertia persona postremā semper breuem recipit. Tempore futuro in omnibus coniugationibus productis, secūda uel tertia persona singularis penultimā longam habet, & ultimam breuem, ut Contemplator item cum. Tertia autem coniugatio correpta penultimā syllabam breuem habet, ut legitur, scribitur. Pluralis numerus persona secūda, coniugatione tertia, correpte competit. Opatiuo modo tempore presentis & praterito imperfecto, numero singulari persona omnes in tribus coniugationibus productis penultimā longam recipiunt, ut utinam donarer, moneer, audirer. Similiter in cæteris personis singularibus. Item pluralis prima persona singulari congruit. Secūda persona tertiam a fine longam habet, penultimā breuem, & ultimam longam, ut utinam amarem, moneeremini, audiremini, ultima autem syllaba præter secūdam personam pluralē, breuis est. Tertia autem coniugatio correpta superioribus longe discrepat. Nam ut illæ literam uocalem produciunt, que est index coniugationis, ita & ista corripit. Prima tamen persona singularis, ut utinam scriberer, utinam legerer. Secūda autem persona, uel tertia singularis penultimā syllabam produciunt, ut utinam rapereris raperetur. Numerus pluralis superioribus

Indica
tu? idē
pnuca
tius
Verborū
passiuoz
deponen
tium cōi
umaz per
iugatio
num mo
dos: & tē
pora qua
ritas i syl
labis

Præteritū
pfectū: &
plurimū
fectum

coniugationibus cōsentit, ut utinam scriberemur. Præteritum perfectum & plusquamperfectum tempus modi pronuntiatiui, præ duobus temporibus congruit. Prima persona futuri temporis in prima coniugatione postrema syllaba breui explicatur, penultimam autem inter diuina positione longam, ut utinam contempler. Aliquando breui, ut utinam amer, interdum longa, ut utinam exclamer. Secunda uel tertia persona singularis in omnibus coniugationibus penultimam syllabam semper longam recipiunt, siue a siue e uocales habeant. Prima coniugatio e litteram productam habebit, ut utinam contempleris contempletur, cætere uero a litteram productam habent, ut utinam moneris, utinam audiaris, utinam legaris. De postrema autem omnium non dubitaueris quin breuis sit eadem. Littere uocales. a. & e. cum suam etiam numero plurali custodiunt, ut utinam contempelemur contempelemini, utinam doceamur doceamini, utinam audiamur audiamini, utinam scribamur scribamini, secunda persona penultima breuis est, & ultima longa. Adiunctiuus modus tempore presentis, optatiui modi futuro temporis competit. Præteritum imperfectum tempus presentis temporis modi superioris congruit. Præteritum autem perfectum, & plusquamperfectum modorum superiorum temporibus in sua specie consentiunt. Futurum tempus primum huiusmodi prolius coniugationibus, temporis futuro modi pronuntiatiui congruit, ut contemplanor, commonebor, cum auhar, cum legar. Aliud autem futurum, uel ulterius præteritis temporibus perfectis consentiunt.

Infini-
tus qui
et perpetuus
modus

Infinitiuus modus (quem & perpetuum quidam uocant) tempore presentis, coniugationibus tribus (quas productas semper esse diximus) penultima, postremaque syllabis longis explicatur, ut clamari, doceri, moueri, ut Ne quare doceri, ut Mutari ue putas bellii, & Hinc exaudiri. Tertia autem coniugatione correcta, tempore item presentis, si penultima syllaba ubique producta fuerit, & in capite uerbi fuerit, sic quoque producta est, ut Progeniem: sed enim Terentio ad d. At si ubique corripitur corripienda, ut in Lucano Romano spectate rapi. Interdum autem et positione longa est, ut An tanta ne, & tam patiens. Postrema autem syllaba in omnibus sine ambiguitate longa est. Præterito tempore, prima & tertia coniugatione producta, penultimam longam & ultimam breuem semper recipiunt, ut reclamatum esse, auditum esse. Secunda coniugatione penultimam syllabam interdum breuem recipit, ut monitum esse. Interdum positione longa, ut doctum esse. Tertia autem coniugatio correpta semper positione longa efficit, ut ductum esse, deceptum esse. Futurum secundum rationem coniugationum in prima particula uerbi similes est præterito temporis, in postrema particula Spondio constat, ut clamatum iri, monitum iri, scriptum iri. Verba impersonalia in ratione syllabarum actiuis, & neutralibus uerbis, tertia tantum persone in omni declinatione (præter infinitiui modum) similia sunt, & interdum penultimam syllabam breuem recipiunt, ut Non pudet obsidione iterum. In trisyllabo breuis est, ut poenitet. Aliquando naturaliter longa est penultima diphthongi ratione, ut cædet, aliquando positione longa, ut oportet. Verba sane infinitiue declinationis, que alii impersonali modo uindicat, ut amatur amabatur, docetur docebatur, in communi declinatione temporum passiuus, & deponentibus, & communibus uerbis coherent.

Participii
oruz quæ
titas

Participia omnium uerborum, quatuor formulis syllabarum ultimarum explicantur, natura diuersis. Prima est, que presentis tempore duplex inuenitur, aut enim ans. syllaba producta finitur, ut Arder amas Dido, aut. ens. eadē quoque producta, ut Bella mouens. Secunda formula est, que tempore futuro ex omnibus significationibus ueniente uerborum uniformis erumpit, hæc semper. us. syllaba explicatur, penultimam longam, & ultimam breuem syllabam red dens, ut si uisurus eum ibo. Ea autem participia huius temporis, quorum uerba primam coniugationem recipiunt, etiam tertiam syllabam ab ultima semper producunt, ut amaturus, contemplanturus, non immerito, quia etiam in uerbis a littera, que est coniugationis index, necesseario producitur, tertia formula duplex quemadmodum prima, & temporis præteriti esse cognoscitur. Interdum enim. us. syllaba finitur, ut Et ductus cornu stabit. Interdum. sus. syllaba, ut Furit mugibus æther Concussus, utraq; syllaba breuis est. penultimarum autem ratione syllabarum in uerbis præteriti perfecti passiuus, scilicet ostendimus, ne eadem repetita documenta opusculum nimium dilarent. Quarta formula est simplex, & futurum patientiue tempus ostendens, hæc. dus. syllaba semper breui finitur. Horum omnium participiorum postrema

syllabæ

syllabæ per declinationes casuales secundum rationem nominum, ita seu longæ, seu breues i relliguntur. Duo tamen participis desunt, quod & productam uocalem in fine duntaxat nū quam recipiunt, & quod nullus casus eorum, t. l. uel. u. terminatur.

¶ De Aduerbijs.

Capitulum. IX.

Voniam statimur per omnes partes orationis decurrere, & d' natura postremarum siue p' ultimarum syllabarum (ut fert ratio) disceptare, quæ tradita sola regulariter per sunt. Nam cæterarq' præcedentium docet auctoritas rationem, idcirco docere existimauimus etiam de aduerbijs (quæ tamen comprehendere possunt) aliquantulum disputari

ergo per omnes significationes aduerbiõrum eundem est. ¶ Aduerbia temporis. Hodie, cras, mane, nuper, olim, aliquando. Hodie constat Anapesto, ut Hodie uictor spolia illa superbi. Cras constat syllaba longa, ut in Horatio primo carminum. Cras ingens. Mane constat Trochæo, ut Mane ruunt portus, cui cū nomen fuerit eundem recipit, ut Dum mane nouū. Nuper quoq' aduerbiū Trochæo constat. Hæri Spondæo constat. Vesperī constat Creneo. Olim constat Trochæo, Olim arbos. aduerbiū. Vt cū t'ps fuerit, & posteaq' significauerit, productam uocalem recipit, licet habeat positionem, ut in octauo. Vt belli signum Laurenti Turnus ab arce, aut si fuerit similitudinis breuem uocalem habebit, ut At uelut ille canum meriti. aduerbia locah, hic aduerbium a p'nomine distat, q' pronomen corripitur, & aduerbium p'ducatur, ut Hic ego nāq' tuas fortes. Illic, uel illuc, & huc aduerbia postremas longas recipiunt, ut Huc illuc aciem circumtulit et Huc ades. et Seneca in Hecuba endecasyllabo Sapphico uertū. Illium est illic, ubi fumus alre. Ibi, uel ubi sine dubio primas syllabas breues habet, ultimas autē scire oportet, & longas, & breues poni posse. longas, ut Ceruicibus mæstos, breues, ut His ubi tum. & Atq' ubi iam parit. Inde & unde aduerbia postremas syllabas breues recipiunt, ut In de ubi clara dedit. & Vnde laborq'. Qu uo, uel qua, & hæc aduerbia longas syllabas constant, ut Quo fugis Aenea, & Qu a u'rix reddidit illa. & Hæc iter elysii nobis. Item aduerbia locah, quæ sub imagine nosum late'it, cum in cædem ad rōnem nosum referuntur. Item eminus et cominus dactylo constant, ut Illam eminus, & Totū cui cominus essem. Procul aduerbiū Pyrrhichio constat, ut Aut procul hinc laxo. Nuper aduerbiū t'ps, & donec. Pyrrhichio constant, ut Horatius, nuper sollicitum, iuxta mihi te dū. & Donec ut - stans effudit nubaribus iter aduerbia numeri, quæ l. uel. r. uel. s. literis terminantur, breues syllabas ultimas recipiunt, ut in Lucano, semel omnia uictor. Iussit et Mæna dardaniidum quater ipsa in his in cepit. In dissyllabis autem etiam primæ syllabæ breues sunt. Illa autem, quæ uel. es syllabis finitur, ultimas syllabas longas habent, ut Nouies styx. constat autem Anapesto. Item aduerbiū numeri tribus breuibus constat, ut Sublimis anas, iterumq' ad terram. aduerbia ordinis, de quo constat creneo. Deinde constat Palimbachio, ut Deinde satis flumū inducit. Rurius constat Trochæo, ut Rurius abundabat. aduerbia negandi, non, & haud longis syllabis constant, ut Non ego Myrmidonum. & Haud equidem cædo. Item nequequum, & nequaquā constat Palimbachio, ut Nequequā trepidat. Frustra aduerbium constat Spondio, ut Vane ligus, frustra q' animis. Etiam aduerbium Tribachum recipit, ut Hic etiam inuentum. Præmon. Vitq' constat tribus breuibus. Aduerbia demonstrandi, en, longam habet, ut En agros. Ecce aduerbium constat Trochæo, ut Ecce Dion ei processit. aduerbia hortantis, age, eia. Age aduerbium constat duabus breuibus, ut Te sine nil altum mens inchoat, en age legnes. Item Eia constat Spondio. Vltima sane syllaba in Synalapham cadit, duobus his uersibus. Eia age te gnes, & Hoffis adesset eia. Aduerbium oprandi urinam constat ex tribus breuib', ut. Atque utinā ex uo bis unus. Aduerbium interrogantium cur constat syllaba longa. Cur inquit duerlis abis. Quare aduerbium constat Trochæo, ut Quare age, & inceptum. Quanam aduerbium constat Tribachio, ut Heu quamam tanti cinxerunt. Aduerbium dubitandi fortalē uel una syllaba breui finitur. Item forsitan constat Dactylo, ut Forsitan & Priami. Forte constat Trochæo, ut Forte sub arguta. Aduerbium uocandi heus longam habet, ut Heus etiam mens. Heu respondentis aduerbium longa constat, ut Lucanus. Heu demens. Aduerbium prohibendi Ne constat longa, ut Ne pere cōnubis. Coniunctio autem si fuerit, corripitur, ut Coniux ne Creula. Aduerbium communicationis, ut una, simul, pariter. Vna aduerbium Spondio constat, ut Hi subito natū. Anchises, unaque Sibyllam. Simul constat Pyrrhichio, ut Illa

Aduer
bia t'ps
Hodie
Cras Ma
ne Nuper
Hic uel
pro Olim
Et

Hic

Ille illuc
hinc Ibi
ubi

Inde ū

Quo qua
hinc

Eminus
Cominus
Procul

Aduer
bia n'ftri
Semel
Quater
Nouies

Item
Deinde
Rurius

Non haud
Nequequā
Nequaquā

Frustra
Hic
Vtq'

Ecce
Age Eia
Voniam

Cur
Quare

Quanam
Forsitan
Forsitan
Forte he

Hic
Vna
Ne
Simul

Pariter
seorsum
Separati
Sic ueluti
Vt
Quasi

Magis
Nā Quaz
Forte
Parti Niz
mum Mi
rus Satus
Amplius

Gradus
solutus q
& positus
uus
Raro Fal
so Diu
Partim
Trachim
Crudelit
Funditus
Longe
Late
Crebro
Rite Bñ
Sepe
Impune
Paruo

Optime

Vco
Seto
Tamen
Alibi
Interea
Penitus
Funditus
nihil
Duz Cū
Satus
Pruden
Q uoties
Toties
Certe
Paulatiz
Modo
trāsera

furens simul arua fuga, pariter constat tribracho, ut Dixerat, atque animis pariter certan-
tibus. aduerbium separationis seorsum, & separatim. seorsum primam syllabam longam, &
postremam breuem recipit. Item Separatim constat Ditrochæo. aduerbium similitudinis sic
constat syllaba longa, ut Sic ait. Veluti constat anapesto, ut ac ueluti magno in populo. Et
separatim uti dicimus, ut Salustius in Iugurthino. utiq; rem se se habere. Item quasi constat
Pyrrhichio, ut Tullius. nam quasi bos sibi dedecor ingenuere parentes. aduerbia cōparatio-
nis magis, potius omnibus constant breuib; ut Tam magis illa fremens. & Sive autro po-
tius succedimus. nam ultima positione fit longa. nam & quam natura breues syllabe sunt.
Aduerbium euentus forte constat Trochæo, ut Forte fuit iuxta tumulus. aduerbia quantita-
tis parum, nimum omnibus breuib; constat, ut Lucanus in quinto. Quid satis est in
parum? & Virgilius. Esse sinent nimum uobis Romana propago. Item minus, & satis. &
amplius omnibus breuib; constant. ut Sit satis amide, etiam minus, atq; minus, & Neq;
me dedecore germana uidebis, amplius. aduerbia qualitatis, siue quantitatis pleraq; gradus
recipiunt. præsertim si a nomine ueniant. nam per pauca sunt aduerbia, quæ ab se orta gradus
recipiant, & quoniam, quæ ex aliis partibus orationis deriuantur, aduerbia innumerabilia sunt
merito omnia comprehendere non possunt, tamen horum aduerbiorum regulariter de se pre-
mis syllabis disputabimus. absolutus gradus, quem alii positum uocant, in aduerbis sex li-
teris terminatur. uocalibus tribus, ut sape, bene. o semper producta uocib; ut raro, falso. ut Fal-
so queritur de natura. u. semper producta ut Anceps pugna diu. Consonantibus autem tribus
explicatur. m. litera correpta, ut Illa leuem fugiens parum secat æthero pinnis. & Tractibus
sufurrant. r. litera correpta, ut Lacerum crudeliter oras. litera correpta, ut Nec funditus om-
nes. aduerbia e. litera terminata absoluto gradu, pleraq; longa syllaba finiuntur. ut Ante om-
nes super ipse Dares, longeq; reculat. Et si non alium late in arte odorem. non sine ratione
Virgilius eandem producta in a. literam correpta uerit ut Et pede terram Crebra ferit pau-
ca breuem habent rite, bene. & impune, & sape. ut Carpebat somnos rebus a rite paratis, &
Bene apud memores ueteris stat. & sape fugam Dana. & sape alcerius ramos impune uide-
mus Vertere in alcerius. Media uero longa est. aduerbia. o. litera terminata semper longam ha-
bent. ut scipiades cladē Libya, paruq; potentem. Fabrinum. e. quamuis, & nomen esse po-
sit absolute positum. Cætera autem, quæ consonantibus finiuntur aduerbia supradictō gradu
breues semper ultimas syllabæ recipiunt, quæ iam exempla supradicta sunt. Cōparatiui gradus
in oibus aduerbiis, qui semper. i. u. literis terminatur & explicatur semper breui syllaba finiunt
ut Mollius & solito. postremā enim syllabā in omnibus aduerbiis, cōsonanti litera finita bre-
uem esse oportet. penultima quoq; syllaba cōparatiui. siue superlatiui gradus aduerbiis, ut
in omnibus gradibus breuis semper inuenitur. ut Atq; ubi iam breuiorq; dies, & melior a sit.
& Maximus agricolis, pelagoq; parabitur iber. superlatius gradus aduerbiorū, q. uniformi
syllaba terminat. e. litera postremā super longa recipit. Eadem enim syllaba in nomine superla-
tiui gradus uocatiuo casu breuis est. ut Optime Graugenum. & Maxime Teucrorum du-
ctor. ergo in aduerbiis necessario me syllaba ad discretionem partium perducet. De aduerbi-
is promiscuis plenissime disputandum est ex auctoritate collectis. Vero constat Ipondio,
ut Si uero uiciumq; ferens. sero aduerbiū constat Ipondio, ut si nomen fuerit cōstabit Iabo, ut pa-
sce sero pingui. Tamen constat pyrrhichio, ut nos tamen hæc. alibi constat anapesto, ut ar-
borei foetus alibi. Interea, siue præterea constat Choryæbo. Interea mediū aneas, et præterea
genus aut unū penitus constat Tribracho. Funditus constat Daçtulo. Nihil pro nō positū con-
stat pyrrhichio, ut Nihil mea carmina curas. Dum et cum aduerbia breues syllabas habet. sed
sine positione poni non possunt. satis constat Tribracho, ut nonne sunt satius pridem. constat
Trochæo, ut Iā pridē res ides populos. Quoties, uel Toties constat anapesto, ut Quoties ocu-
los coniecit in hostē, & Quid natū toties. Certe constat Trochæo, ut Certe siue mihi phyllis.
paulatim constat palmibachio, ut paulatim, & sulcis frumenti quaerere herbari.
Modo aduerbiū constat pyrrhichio, ut tu modo nascēti puero. At si nomen, fuerit Iambo. siue
quonia aduerbia oia, quæ partim ex se oriuntur, partim ex aliis deducunt, comprehendere non
possunt, merito sigillatim non existimo psequenda, sed tamen de postremis syllabis breuiter
dicā. aduerbia. a. litera finita, quæ pro. e. litera ponit, breuē habent, ut Trāsera tuentibus hic

eis. At si ex se oriuntur, longam habebunt, ut Contra iussa movent.

E litera finita aduerbium (ut supra dictum est) sepius longam recipit, interdum breuem, ut rire. Illa finita aduerbia semper breuem habent. m. litera similiter correpta finiuntur.

O. litera pducta in gradibus sine finiuntur, ut Hic uero iustus genitor, abbi enim, & bicuis in uenitur, tu modo quos in spem statues summittere gentis.

R. litera finita aduerbia semper breuem habent, ut Semper equos, atq; arma uirtum, & Lacerum crudeliter ora. **S**. litera finita aduerbia semper breuem recipiunt, ut Quae totam luctu concussit funditus urbem, & Mollis, & solito. **V**. litera finita aduerbia semper longam recipiunt, ut Namq; diu luctans, lentosq; in stirpe moratus. Omnium autem precedentium syllabarum naturas magistra docebit auctoritas.

Copularum coniunctiones. & que ac breuibus syllabis constant, ut Fortuna omnipotēs, & ineluctabile fatum. Item Jamq; cateruatim.

Disuncturae coniunctiones. Ne. nec. neque. uel. sed. omnes correptas syllabas habet. Ne coniunctio eo aduerbio discrepat, q̄ haec corripit, & aduerbium pducatur, ut Ne mihi tu molles. Coniunctionis exemplum, ut Coniux ne Creusa. Aut coniunctio, quomā diphthogo ualeat, longa est, ut Nunc manet in fonte grauis exitus, aut ego ueni. Expletivae coniunctiones Quidem, equidem, quosq; tamen, nempe. Quidem duabus breuibus constat, ut illa quidem quia nota mihi.

Equidem tribus breuibus constat, ut Protendens equidem merui. Quosq; duabus breuibus constat, ut tu quosq; littoribus nostris. Tamen duas breues habet, ut Haud tamen audaci. Ne

Pe coniunctio trochaeo concludit, ut Quippe, ut Quippe uetor fatis. Cerre spondio, ut Certe siue mihi Phyllis. Causales coniunctiones Igitur constat tribracho, ut Iliacas igitur classes. Si con

iunctio pducitur, ut si quibus eiectus filius. Enam coniunctio tres breues habet, ut Hic etiā inuentum. siquidem coniunctio constat dactylo. Quandoquidem ex longa, & tribus breuibus constat, ut Quandoquidem aulonios. Quando coniunctio, & breui, & longa nennit-

ma potest recipere, secundum naturam postremae uocalis longa est in hoc. Neq; timors, argue tu drance quando tot stragis aceruos. est enim coniunctio causalis. hoc est quandoquidem, non aduerbium temporis. Cateram dum componitur, breuis est. Q uin coniunctio natura

longa syllaba est, ut Quin ego non alio digner te funere Palla. Si uyllaba longa est, ut Si mihi ne possim naturae accedere partes. Seu syllaba longa est, ut Seu uos Hesperiam magnam. Siue

constat Trochaeo, ut Siue sub incertis Zephyris motantibus umbras. Namque ex longa, & breui constat, ut Namque sub Oebalia. Ni coniunctio longa est, ut Ni fuga sub fido Nili con

iunctio duas breues habet, ut Et nisi me qua, &c. Sed breuis est, ut Ipta acie nondum sales tenanda sed uncis. Rationales coniunctiones. Praesertim coniunctio primam syllabam diphthongo longam habet, nouissimam breuem, ut Praesertim certis si mensibus. Enim duabus breuibus constat, ut Et enim mollibus. Q uia coniunctio constat Pyrrhuchio, ut Nam quia nec fa

to, uita nec morte peribat. Quippe primam naturaliter longam, & postremam breuem habet. Quippe folo natura subest. Quoniam coniunctio breui constat, ut Nunc iudi tribus,

quoniam fors omnia uersat. Quoniam quidem omnes breues habet. Ergo coniunctio postremam syllabam longam sine dubio habet, in hoc praeteram uersat. Quae regio anchises,

quis habet locus illius ergo, quamuis adiphoros. hoc est cum in fine sit uersus, cuius omnia natura requiritur, tamen longa esse debet, significat enim illius causa uenimus. Hae sane sibi con

iunctio contra rationem latinitatis ultimam syllabam circumflectit, at si alio intellectu collocata erit, in Synalopham frequentius apud Virgilum cadit, ut Ergo ubi delapsi somiti. & Ergo age chare pater. Veruntamen in simplici intellectu reperta rei, sine dubio longa posita est

in hoc uersu. Ergo non huc me illam. Ideo coniunctio constat anapesto, ut atque ideo Taurors procul. Scilicet coniunctio constat Dactylo, ut Scilicet his superis labor est. Proprierae constat Choriambos. Quare constat Trochaeo, ut Quare age. Q uid semper breuis est, ut Ne quid in expertum frustra. Praepositiones duobus generibus constant, etenim aliae sunt loquelares, quae ornandi sensus, aut augendi, uel minuendi gratia, caeteris partibus praeposunt. aliae autem causales uocantur, quae sensus seruiant. Loquelares sunt. an, con, re, se, di, dis. an praeposita breuis est, sed semper positione longa fit, ut Obuius ambustum, & Quae rapidus fluminis ambit. Re praeposita semper breuis est in quibuscunq; partibus orationis fuerit. In nomi

Contra

Et Que

Ne

Aut

Quidem

Equidem

Quosq;

Tamen

Semper

Quippe

Igitur

Si Etiam

Si Cuius

Quando

Quidem

Quando

Q uin

Si

Seu

Siue

Namq;

Ni

Et

Sed

Praesertim

Enim

Q uia

Quippe

Q uonia

Ergo

Ergo

Ergo

Ideo

Scilicet

propterea

Quare

Q uia

Praepos

itiones lo

quelares

PROBI

ne, ut Is primā ante aciē digna, atq; indigna relatu. In uerbo, ut Colla, armoſq; labant. geni-
 tus nemus omne remugit. In principio, ut Nunc rapidos retro, atq; eſtu reuoluta reſolues. Se-
 De Di prepoſitio ſemp lōga eſt, ut Et cū frigida mors aīa ſeduxerit artus. Di prepoſitio ſemp lōga ē
 Dis ut Tū uero in curas anim⁹ diducit oēs. Dis prepoſitio breuē ſyllabā habet, ſed eam poſitiōe
 Con. n longa fieri oportet, ut Diſcicitq; rates, & Diſciſſos nudis lambāt. Non ſere. n. in uocalē cadit
 Prepoſi- tiones ac- cuſatiui
 Aī Apud
 Ante
 Cura
 Cis
 Contra
 Erga
 Infra
 Intra
 Iuxta Ob
 Per Penſ
 Prope
 Propter
 Sub Sub
 ter
 Preter
 Pone
 Secūduz
 Vitia
 Viſque

Ab A E

De Prepoſitionibus ablatiui caſus.

Capitum. X.

E prepoſitio ſemper breuis eſt, ut Nec nō, eſt ſterilis, quæ ſtirpibus exit ab imis. A ſiue. E.
 prepoſitiones ſemper longæ ſunt, ſiue ſeparatim, ſeu adhaerentes prepoſitioni prepoſi-
 tur. Separatim cum caſibus ſeruiunt, ut Hic tantum in tenebris conuerſum a lumine, &
 Abſq; Coram
 Clam
 De
 Ex Pro
 At genus eſt ſiluis Cyclopm e montibus alris. A loquelis adhaerens, ut Amouet, & ſidum ca-
 pitū ſubduxerat. Abſq; poſtremam ſyllabam breuem habet, quemadmodum Viſq; Cūq; cō-
 ſtat Trochæo, ut Coram quem quartis adſum. Clam ſyllaba breuis eſt. De ſemper longæ eſt,
 ſiue loquelaris, ſiue caſualis ſit. Loquelaris. Deducit focii naues. Caſualis, ut Ad ſubite horri-
 fico lapſu de montibus adſunt. Ex prepoſitio breuis eſt per naturam, ſed poſitione longa ſit.
 Pro prepoſitio cum loquelaris fuerit, ſemper producitur, ut Nobis ad belli auxilium pro no-
 mine tanto. at cum caſualis fuerit, uarie ponitur. alibi enim longa, alibi breuis ſuenitur. Eſt
 operæ præcium edocere quando breuiſ debet, quando longa conſtitit. Si hanc præcedentem
 ſyllabam ſecuta fuerit altera ſyllaba, neceſſario prior corripitur, ut in Lucretio. Omnia uerſi
 co, qui quondam ex ore profudit. At cum poſitione ſyllaba longa fuerit conſecuta, frequen-
 ter producitur in uerbis, ſiue participiis, ut Procurrunt Laure ſum, Hinc denſi rurlus inun-
 da. ut alibi autem breuis alibi longa eſt. In nominibus breuis eſt in hoc, ut Ni facit maria, ac
 terras, calumq; profundum, longa in ultimo uerbo breuis ponitur. In his ſane uarietatibus,
 quam maxime auctoritas quaerenda eſt. Præ ſine dubio longa eſt, q̄ diphthongura habeat.
 Palam conſtat duobus breuib, ut Luce palam. Sine duas breues habet, ut Nam ſine ui non
 ulla dabit reſponſa. Tenus prepoſitio, quæ ablatiuo, & interdum genitiuo caſui pulchre in-
 girur, ut eſt Curum tenus, duabus breuib conſtat. Sub prepoſitio ſemper breuem ſylla-
 bam habet, ut Haſta ſub exercitum donec perlatā papillam.

Pre
 Palam
 Tenus
 Sub

De

¶ De Interiectione.

Cap. XI.

Interiectiones q̄ adfectum animi uario motu designant, interdū enim gaudium, aliqui dolorē mentis offendunt. Quoniā multae sunt, ex his pauca ostendā. Interiectio composita syllabis tribus habet. longas recipit, uerum in Comico carmine sola colloca-ri potest, semel, scilicet, & humiliter, uel iocundo. In lyrico autē, quamuis & ipsū lenē sit, quod non possit tumidiore, conuulsiuē, uerbis ornari, nunquā tñ hac interiectione apud Hora-tiū reperit, quanto magis, ut Heroico, Tragicoq; carmini necessaria habeat, forma tumidaq; uerba querenti. Item uah, siue uaha, ex breui, & longa cōstat, sed huius uis interiectionis supe-riori congruit. Heu, siue Eheu interiectiones, productas syllabas habent, ut Heu que nūc tel-lus inq̄, & Eheu q̄ pingui macer est. Sed hac omni genere poetarū aptari potest, etiā libere a numeris orationi quā maxime historice, ut Salast in bello Iugurthio, Heu me miserum, heu me infelicē. Item interiectio admirationis Papae duabus longis constat. Primā per uiam p̄-ductam uocalem, postrema per diphthongū, sed & hec lenioribus apta uidetur esse carmini bus. Item hortationis interiectio. Ea constat Trochæo, & qua Virgilius ultimā sciebat esse breuē ubiq; ei uocalem subiecit ut Eia age rumpe moras, & Hōstias adest Eia. Potest tamē in necessitate pro longa poni. Nefas cum fuerit interiectio, eandē naturā, quā habet in nomine reseruabit, constat autem ex breui, & longa, ut Bastra uehit, sequiturq; (uēstas) ægyptia coniu-x. Cum alie uero interiectiones incidant, auctoritatis fide poterunt referari.

Interiec-
tiones

Hahaha

Comieuz
ca. nē hui
le : et lenē
Lyctum
caumen le
ne
Hæmetuz
cāmē gle
Tragicū
uentus cē
tumidi de
bent
uah uaha
heu cheu
Pape Eia
Nefas in
teniecho

¶ De Positionibus syllabarum.

Cap. XII.

Positionis ratio decē modis cōprehenditur, in his n. syllabis, que cū breues natura sūt
tñ eas necessario fieri longas oportet, t̄pe tñ inuenitur positio in. syllabis natura long-
gis, sed si naturaliter p̄ducunt, positionē superflua habebunt. Illic n. est q̄renda positio-
tio, ubi lōgitudo nature defecerit, ut q̄ natū non fuerit, excludat. Nam quēdam modū
uocales nature dederunt, ita positioni consonantes. Primus modus positionis est, si corrup-
ta uocalis desinat in consonantē, & excipiat ab altera consonanti, ut Arma uirūq; ferēs. Deli-
nat autē uocalis eū in se, hoc est in consonantē suę syllabę cecident, excipit eū in consonan-
tem consequentis syllabę transferit. Secundus modus est, si corrupta uocalis desinat in duas
consonantes, ut Est in Carpathio Neptuni ga. Tertius modus est, cum corrupta uocalis ex-
cipitur a duabus consonantibus, ut Acrifoneis Danae fundasse colonis. Quartus modus est,
cum corrupta uocalis desinat in duplicem literam x ut Nox erat. Quintus modus est, cum
excipitur a duplici, ut Axem humero torquet. Hanc rationem & in z. obseruabis, siue enim i-
eam uocalis desinat, siue ab ea excipiat (quoniam duplex est) facit positionē longam. Et si-
ne in hac est aliquid obscurum, quod in Latino nō est, quia illa diducunt, cui syllabę in hęc
hęc autem ita duplicem emittit sonum, ut cum accommodata sit, ignoretur, ut Mezerit ducis
exuuias. Ergo illi errare noscuntur, qui hanc dupliciter scribunt. Sextus modus est, cum cor-
rupta uocalis desinat in consonantem, & excipitur a uocali uice posita cōsonantis, ut Nec ue-
ni ni fata locum, sed emq; dedissent. Septimus modus est cum corrupta uocalis desinat in unā
consonantem, in qua pars orationis finitur, quæma. Immodum fert opinio multorum, ut Om-
nia uincit amor, ut Tibi pampineo grauidus Autumnus. Octauus modus est, cum corrupta
uocalis finem uerbo fecerit, et Horresco referens, & Limnaq; laurilq;. Quæ tamen syllabę
communibus syllabis possunt inseri. Nonus modus est, cum uocalem breuiem secuta fuerit
i. litera uice posita consonantis, ut Harpyiæq; colunt. non immerito sit positionē longa. p̄.
syllaba, nisi qui (ut supra diximus) i. litera cum fuerit in medio uocalem, ita ut consonans
sit, decimum sonum reddat. Decimus modus est, si post uocalem subiecta sit consonanta uo-
calis, uel u. & corruptam uocalem habeat consequentem, ut Parientibus textum cæcis. In hoc
uersu, quoniam prima pars orationis corruptam habet, hoc genere positionis primam sylla-
bam longam efficiunt, secundam namq; syllabam resecamus per medium, & precedentem
consonantem primę syllabę conglutinamus, uocalem autem ad tertiam reuocamus, & lo-
co consonantis designamus. Hic sine modus positionis apud Virgilium nō in superiori exem-
plo tantum, sed in multis uersibus inuenitur, ut Ariete in portas & Transira per, & rem os itē
Genua labant, uastis quatit æger hanelitus artus, & Tenuis ubi argillæ dumosis calceus. aruis.

Positio
tioVocales
nature &
seruantCōsonan-
tes positio-
tionē des-
eruantZ. dupli-
can n̄ pot

Harpya

Panetib⁹

¶ De communibus syllabis per naturam.

Capitulum. XIII.

Syllabe
natura
comunes
Diphthon
gus qd
Virgili
locus
Vlla mo
ram fecer
neque
Aonie
Agäppel

Omnes syllabæ naturales duobus modis incurrunt, aut in singulis uocalibus, aut duabus coniunctis, quas greci diphthongos uocant. Cõmunis syllaba per singulas uocales sic intelligitur, si producta uocalis excipiat a uocali correpta, est enim longa in hoc uersu. Glaucoq; & Panopæ et Inoo Melicertæ. In ista autem breuis eadem producte, ut Te Corydon o Aïxi. Communis syllaba per diphthongum sic intelligi potest, si geminæ uocales a uocali excipiantur. Etenim in hoc longa est. Vlla moram fecere, neque Aonie Aganippes In isto autem breuis est. Insula Ionio in magno. sed tamen contemplanda est poetæ nostri diligentia. superiore etenim uersu recte longam posuit, quia consequens uocalis breuis est. In isto autem. ita syllabam breuem posuit, quoniam eadem syllaba producta a longa uocali excipitur, ergo recte consequentis longitudo naturam prioris oppreffit.

¶ De communibus syllabis positionum.

Capitulum. XIII.

Syllabe
positione
comunes
Cyclops

Yllaba desinens in uocalem breuem, si excipiat a duabus consonantibus, ita tamen si præcessit liquidam, muta est. Namq; longa in hoc. Inmemores socii uasto Cyclopis in antro. Hæc eadem breuis est alibi. Lustræ domoq; traho, uastofq; ab rupe Cyclopis, & in aliis nominibus desicit ratio positionis, hoc ordine consonantiũ, ut Phœbe grauis Troia. at si liquida præuenerit mutam, obtinebit uim suam positio. possunt etiam uideri communeres eæ syllabæ, quæ c. litera terminantur. Hic uel hoc, quarum de natura disputatum est. Hæ enim syllabæ apud Virgilium & longæ, & breues ponuntur, si a uocali excipientur, longæ sunt in his uersib⁹. Pro Iuppiter ibit Hic ait, & Hoc illud germana fuit, alibi autem breuis, ut Hic uir. Hic est tibi, quem promitti sepius audis. Hæc tamen ratio in pronomibus tantũ, nõ etiam in cõiunctionibus inuenitur. nam recte cõiunctio cõmunis esse non poterit, quam pronomine solo. c. litera reddit duplicem sonum, in cõiunctione simplicem, merito ergo breuis est. scire autem oportet pronomem Hic. apud Virgilium duobus titum locis pro breui esse positum, nam ubique longa syllaba est, non solum apud Virgilium, sed etiam apud alios.

Hic Hoc

Hic pro
men pro
breui

¶ De productione, uel correptione syllabarum.

Capitulum. XV.

Virgil. in
qbus con
tra p̄cip̄
tam syl
bæ rone
suo iure u
sus est
Barbar.
Metaph.
Tulerit
illi? ipsi?
Steterit
Egerim?
Fidenam
Orion
Italia
Italus
Diana
Religio
F. eligio
Sino? sinu?
Mala
poma
Malum
p̄cietis
Malus
arbor
Male
gene
Intelligo
mies
Alia
Alia
Vobiscu

Vnt aliqua syllaba apud Virgilium, quæ necessitate metrica (cum uino barbarisimi, qui apud poetam metaplasmus appellatur) contra rõnem corripuntur. sunt aliqua q̄ cum breuis sint, necessario p̄ducunt. Corripiunt in his. Matri longa decet tulerunt fastidia menses. Item. Illius arma. & Ipsius ante oculos. mediam syllabam pronomi num, cũ sit longa, corripuit. Item. Obstupui, steteruntq; comæ. Itæ syllabâ longâ uerbo corripuit. Item. Egerimus nosti, & nimium meminisse necesse est. itæ syllabâ longâ corripuit. Item. Urbemq; Fidenam, corripuit. si. syllabam, cũ sit longa, hoc loco breuis est. Item. Cum subito affurgens fluctu nimbosus Orion. O syllabâ corripuit, quæ alibi longa est, ut Armatumq; auro circumspicit Orion. Deim de breuib⁹ dicam, quæ pro longis sunt posite. Ita liam satò profugus, primâ syllabam, cum sit breuis, longâ posuit. quibus caput pedi faciat. alibi eni breuis est, ut Antiqua cedro Italusq; paterq; Sabinus. Item. Exerces Diana choros. di. syl labam p̄duxit, q̄a longa est, alibi eam breuẽ posuit, ut Tergeminamq; Hecatem, tria uirguis ora Diana, & positione longæ de breuib⁹ facit, ut Reliquas Troia, & Relligiõ facit. Ili teram cõsonantem cõtra rõnem geminauit. Ideo hæc intelligenda esse arbitror, ut caeteri pol sint. Virgi enim p̄pter operis magnitudinem, & auctoritatẽ sui, qua multum ualeat, nõ sine necessitate metrica naturâ syllabæ conuertit, diuerso genere. Sunt præterea syllabæ, quæ in una specie posite cum intellectu mutant, ita ut nunc p̄duci, nunc corripri possint, ut est sinu, sinu enim cum p. gremio, uel recessu positum intellexerimus, prima syllaba breuis erit, ut hinc sinu Herculei, et Ipse sinu præ se portat, cum pro uase sinum intellexerimus dictum, primâ syllabam p̄ducamus, ut Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotãnis. Item. malũ pro pomo, & arbore mali, & malas p. genis accipim⁹, prima syllaba lōga erit, ut Malo me Galathea petit la sciuu puella, & aduersaq; infigit arbore mali, & Tu quoq; flauere prima lanugine malas. At si p. perniciẽ, uel labore dictũ fuerit, breuis erit, ut Quæ pria malog. Causa fuit, & Aduertumq; malo Ligurem. Alia cũ intellegimus nomẽ esse, primâ syllabam longâ esse existimamus, ut Alia serpillũq; herbas contudit olesentes. Cum uero p̄nomen e, breuis erit, ut Perq; mues alũ perq; horrida castra secuta est. Vobiscũ p̄nomen a nomine, & scriptura, & accentu discernit

Item

Item notus cū pro cognito ponit, ut sit participium, primā syllabā longā habebit, ut Noti ti bi. at cū pro uento intelligit, breuis erit, ut Tendit uela noti. Itē plaga cū pro uerbere posita fuerit, primā syllabā longā habebit, ut Dant anos plagā, cū uero pro zona castra. circulo. bre uē, ut Et fiquē extenta plagā. Item arbor in oībus casibus. bō. syllabā breuem habet, & p. b. literā scribit, ut Arboris aut uilla, et Aduersiq; figit arbor mali, et Arborib' positis. Nam ut ab uoro feceris gūm pluralis. uo syllabā longa erit, & per u. literam scribēda est, ut Hactenus ar uorum cultus. Sunt alia noīa, quā in uno intellectu per casus syllabā naturā uertunt, ut propa go in nominatiuo primā syllabā breuis est, ut Esse finent nimium uobis Romana propago. At in ablatiuo longa est, ut Melius propagine uites. Respondent.

In uerbis quoq; similiter eadem syllaba cum tpe imutatur, ut est moueo, tpe praesenti, & futuro prima syllaba corripitur, ut Hic mouet Euphrates, & Longius & uolens fatore arcana moue bo. tpe praeterito producitur, ut Venit amor, subitaq; animū dulcedine mouit. In participi is quoq; praesens tempus breuem habet, ut Bella mouens mittit e. quos. Praeteritum tempus longam habet, quemadmodū nomen unde oritur, ut Straga refusa uasis grauior cōmorus, et Hi motus animos. Futuri uero tps participium a uerbo distinat, nam longā recipit, ut Lu canas. Tentandaq; rates moturi militis iras. Item fugio tale est, primā syllabā praesenti tpe futuro corripit, ut Quo fugis Aeneas, & Vox quoq; Mœnem iam fugit ipsa. Praeterito produ cit, ut Q ualis ubi abruptus fugit. p. l. et Subitoq; oīs de corpore fugit. In utroq; tpe parati pior, ut in noīe, temp breuis est, ut Dimitte fugi, & Ille simul fugiens, in oībus ergo modis, & tpi b' hac diuersi syllabā naturā seruanda est. Item uerbū uideo syllabā primam tpe praesenti ubiq; corripit, ut Se. si quis qui multa uidēs. & Post ali quot mea regna uidēs. Praeteri to pfecto & plusquā pfecto p. ducit, ut Vidit ab aduerso uementis, & Iucanus. Vidērat im mensam. tpe futuro breuis est modis oībus, ut Laurentis ne iterum muros, aut castra uidebo. Infinito modo tpe praesenti, & participio eius tps prima corripitur, ut Iuuant aua uidere, & Cui uas es horrere uidēs, tpe praeterito infiniti modi p. ducit ut Nec uidisse sem. Futuro tpe, siue infiniti modi siue picipioq; pducitur, ut Si uisur' eū uiuo, & Calus abies uisura manus. Itē participium nitens, si a neutrali uerbo uenerit, quod est nitēo, primā syllabam corripit, ut Al tera candenti pfecta nitens elephanto, si a passiuo uerbo uenerit, quod est nitōr, quemadmo dum in uerbo p. ducit, ut Impressioq; genu nitens terra. passiuā ergo significatione in uerbis, & in participiis oībus eadem syllaba semper producitur. In notibus quoq; propriis & appel latius eadem est appellatio, ut Strat grauis Entell' , niluq; imorus eodem proprio, ut Nilus ait.

Item uerbo uenio tpe praesenti et futuro primam syllabam corripit, ut Pelagi ne uenis errori bus actus, & Iam uenit aetas torrida, & Terram Hesperiam uenies. Tempore praeterito iper fectō in oībus uerbis eadē illa syllaba, ut in praesenti fuerit, inuenitur, ut Redditq; Eurydice supas ueniebat ad auras. praeterito pfecto & plusquā pfecto producitur, ut Venisti tandem, et Venerat antiq;. Itē uerbū cogolo superior' uerbis diuersū ē. Nā tpe praesenti & futuro primā syl labā pducit, ut Cogithiens, & Cogitur inq; sinus. praeterito aut tpe eadē corripit, ut Lucan. ad mortē Sylla fel. cior ire cogit, & Cornuq; coactō. Hae sane uarietati rōnes exēpla (quoniam legenti, atq; discenti occurrere facilius possunt) pauca de multis ostendimus. Illud sane nobis plenius est obseruandum, ut orthographia nunq; nostris oculis, sensuq; deludat.

¶ De Metaplasmis.

Capitulum. XVI.

Vamur supra dixerimus poetis esse licentiam. Metaplasmos rationibus naturas, siue li teras inuertere syllabarum, tamen superfluum esse nō iudico de ipsis Metaplasmis (qui necessarii huic arti ualde sunt) disputare, siue quibus exitus faciles, cum in artem uene rint poeticam inueniri non possunt.

Prothesis est Metaplasmus uerbi p̄cipio adiciens literam, syllabam ue, literam, ut Gnatiq; pa tris. Si enim. n. literam consonantem breuis syllaba praecedat uerbi superioris, quae uocali cor repta terminetur, accedente g. litera, postuōe poterit longa fieri, licet mutam liquā consequat quae semper eōdem syllabam facit, ut si facias Rura gnate colis, aliquando syllabam aduenit sō tam sensus causa, q̄ metri, ut Cornuq; recuruo, & Aut altis leserēs, et Nunq; tetulissēm pedē. Parenthesis est q̄ndo inferitur medietati syllabae, licet aue, licet a. ut Hac casu maneat in religioe nepotes. Syllaba, ut Lucretius. Indugredi sceleris quod cōtra sepius illa. Indugredi enim dixit

Notus
Intelligit
Plaga
Arbor
Arborib'
Arborib'
Propago

Moueo
Mouebo
Mouit

Mouens
Motus

Moturus

Fugit
Fuga
Fugiens
Vidit
Vidi

Nitens

Nitor pas
sitium

Nisus
Venio

Veni

Cogolo
Coeget

Prothesis
Ruragna
tecolis
deserens
Tetulissēm
Parenthe
sis
Indugredi
di

PROBI

Mauors pro ingredi. Interdum diducta syllaba immiffæ literæ syllabam adiiciunt, ut Mauortis in an-
 Nauta trum, & Nautatum stellis.
 Prospara Prosparalempsis est, cum ultimæ syllabæ superflua syllaba adiicitur, ut Magicas inuitam accin-
 Iemphis giet artes.
 acingier Apheresis est Metaplasmus, cum principio uerbi syllaba subtrahitur, ut Et non temnere diuos
 apheris pro contemnere, & in nominibus inuenitur, ut Plautus dixit, a Prænestinis coneeas pro cico-
 Conee p neas appellari.
 ciconis
 Sincope Sincope est medio syllabam subtrahens uerbo, ut extincti, & Vixit cui uitam deus.
 Apocope Apocope est interdum aliquid ultimæ parti auferens, ut Namq; suam do. hoc est suam domum,
 Do ut Lucretius in primo. Nam fierent iuuenes subito ex infantibus paruis, sic enim uerfus (can-
 Mage di potest aliquando imminuens, ut Virgilius. A pice num mage, mage pro magis.
 Ectasis Ectasis est, cum per licentiam breuis producitur, ut Exerceat Diana choros.
 Systole Systole est econtrario quando syllaba longa corripitur, ut Aquosus Orion, cum prima produci
 debeat, corripitur.
 Dieresis Dieresis est, siue Dizeuxis, cum in duas syllabas una diducitur, ut Diues pictai uestis, & auri, quâ
 Aulai declinationem Virgilius quatuor locis tantum posuit in Aeneide. Aulai in medio, atq; Au-
 Aurai rai simplicis ignem, & Furit intus aquai, & Diues pictai uestis, & auri.
 Pictai
 Aquai
 F pifynalphe Pifynalphe est una syllaba ex duabus facta, ut Fixcrit æripedem, pro acripedem, tetrasyllabon
 phe ex pentasyllabo fecit.
 fynaliphe Synaliphe est, cum inter duo uerba in concursu duarum uocalium nulla intercedente consonâ
 quæret q te, unius sit uocalis elisio, ut Atq; ea diuersa penitus. Fiuunt autem Synaliphæ his modis. Inter-
 bus moy dum enim breuis in breuem cadit, ut Obsedere alii telis angusta uarum. Interdum breuis in
 dis fiat longam, ut Tænarias etiam fauces alta ostia ditis. Interdum longa in breuem, ut Oppositalq;
 eucit gurgite moles. Interdum diphthongus in simplicem longam, ut Dardanidæ e muris.
 Aliquando breuis in diphthongum, ut Arua neq; Aufoniæ, semper. Interdum diphthongus
 in diphthongum. Operæpretium est scire Dactylicum uersum Synaliphas ubiq; posse recipe
 re. Interdum sane uocales inter se concurrentes Synalipham fieri uerant, & si uersus impleri
 nequerit, nulla eliditur, ut Succus pecori, & lac subducitur agnis.
 Ecthipsis Ecthipsis est, cum inter se alperè concurrentium syllabarum intercedente sola. m. litera cõsonan-
 te, & uocalem, & consonantem, quam diximus, elidi necesse est, ut Multum ille et terris, & Æ
 Antithesis Antithesis est literæ pro litera immutatio, ut Impete nunc uasto ceu concitus imbris amnis.
 Metathesis Metathesis est literarum ordo imutatus, ut Nam tibi Thymbre caput Euandrius abstulit ensis.

¶ Finis Artium Probi.

PROBI GRAMMATICI CATHOLICA.

¶ DE DECLINATIONIBVS.

Capitulum. I.

RTIVM INSTITVTA QVONIAM SVFFICIENTER

tractauimus, nunc de Catholicis nominum, uerborumq; rationibus doceamus. Quidam sic esse declinationes nominum numero quinque uoluerunt, sicut uerborum conjugationes tres. & omnium declinationem ex genitiuo calu numeri singularis posse cognosci. Et prima quidem declinationis genitiuum singularem, a. diphthongo terminant, generis masculini, & foemini, ut hic Poeta huius poetae, haec musa huius musae. Nam prima declinatio neutrum nomen non habet, id est, a. diphthongo genitiuus singularis terminatus gnis neutri non inuenit, exceptis quibusdam generis ois, hic & haec & hoc uerna, hic & haec et hoc aduena. Dicimus, uerna puer, uerna puella, uerna mactipium. Lectum est, & unum hac declinatione nomen generis

Declina-
tionis no-
minum
Cemiga-
tices uer-
borum.
Declina-
tio prima

Uerna
Aduena
tominige-
nium

Thuria
fumeo

Die casu
genitiuo
Acie casu
genitiuo

al. hnat. o
secunda
Declina-
tio tertia

Declina-
tio quarta
Cotiu

Declina-
tio quinta

Serici
Fidei

Datus sin-
gularis p-
me decli-
nationis
Actafin-
gularis p-
me decli-
nationis

Urus se-
cunde dcli-
nationis
Fluuus

Declinatio
tertia

- neutri apud Salustium. Et dextrum flumen thuria, huius thuria. Nam, E. sola siue correpta, si ue producta nullus generis casus genitiuus reperitur terminatus, nisi antiquae, ut Virgilius. **Libra die somniq; peres, ubi fecerit horas, & salust. Dubia uentae pars.**
- Secunda declinationis genitiuus singularis, i. libera** terminatur in omni genere, ut hic Plautus huius Plauti, haec fraxinum huius fraxini, hoc bellum huius belli.
- Tertia declinationis genitiuus singularis, is. syllaba** terminatur in omni genere, hic orator huius oratoris, haec uirgo huius uirginis, hoc carmen huius carminis.
- Quarta declinatio genitiuum singularem us. syllaba** terminatur in genere masculino, & foemino ut hic fluctus, huius fluctus, haec manus huius manus. Nam generis neutri genitiuus singularis quarta declinationis u. producta terminatur, ut hoc cornu huius cornu. Quoniam genitiuus singularis us. syllaba terminatus in genere neutro nunquam reperitur.
- Quinta declinationis genitiuus singularis ei. separat s. terminatur, & regit genus tantummodo foemini**, ut haec species huius speciei, excepto uno communi, duum generi, masculini & foemini, hic & haec dies huius diei. E. autem, quae ante. i. est in genitiuo, & producitur, & corripitur, tunc producitur cum nominatiuus singularis es. pura producta syllaba terminatur, ut haec series huius seriei, tunc corripitur cum. es. syllaba habet ante se aliquam consonantem pariter copulatam, ut fides fidei, res rei, spes spei.
- Prima declinatio datiuum singularem similem genitiuo** faciat necesse est a diphthongo terminatum, huius poeta, huius musae.
- Accusatiuum in am. hunc poetam, hanc musam, uocatiuum. a. o. poeta. o. musa, ablatiuum. a. sed productum, ab hoc poeta, ab hac fortuna.**
- Nominatiuum, & uocatiuum pluralem. a. diphthongo. hi poetae, o poetae. Genitiuum. rum. hox poetarum. datiuum, & ablatiuum in. is. his & ab his poetis. Accusatiuum as. hos poetas.**
- Secunda declinatio datiuum & ablatiuum singularem. o. terminat in omni genere, huius & ab hoc grammatico, huius & ab hac fraxino, huius & ab hoc regno. Accusatiuum. um. hunc grammaticum, hanc fraxinum, hoc regnum. Vocatiuum generis quidem masculini aut. e. correpta, aut. i. uel si simile uocatiuum, ut o magne salusti o puer. Inuenies antiquus, et us. syllaba terminatum uocatiuum singularem secundae declinationis, ut Virgilius. Corniger Hesperidum fluuius pro fluuie. Foemini generis secundae declinationis uocatiuus singularis semper. e. correpto terminatur, o fraxine. neutri. um. o regni. n. utrum, & utrum pluralem masculini & foemini generis. i. facit secundae declinationis, hi & o magis. haec & o fraxini. neutri a haec & o regna. Genituum in omni genere. rum. hox magistro, hax fraxinog. datiuum & ablatiuum in omni genere, his & ab his magis, fraxinis, regni. Actiuum gnis masculini & foemini os. hos grammaticos, fraxinos. neutri uero. a. haec regna.**
- Tertia declinationis datiuus singularis in omni genere. i. finitur, huius sacerdoti, huius carmini. accusatiuus generis quidem masculini, & foemini. em. hunc & hanc sacerdotem. Neutri uero similis erit nominatiuus, & uocatiuus, hoc carmen. Vocatiuus generis omnis simili-**

PROBI

Ablatiu⁹
terme dcli
nationis
duauē in
ablatiuo

lis erit nominatiuo o sacerdos, o carmen. Ablatiuus in genere masculino, uel foeminino, aut e correpta terminabit, ut ab hoc, et ab hac sacerdos, aut i, ut ab hoc, & ab hac agili, in genere neutro lemper e correpto terminatur, ut ab hoc carmine, ab hoc suaue. Nominatiuum, accu- sanuum, & uocatiuū plurales generis masculini, & foeminini es pducta syllaba terminabit tertia declinatio, hi, et ha, hos, & has, & o sacerdotes. Interdū acculatiuus is, ut hos, & has agi- lis. Neutri uero a, ut hac carmina. Genitiuum in omni genere um, horum, & harum sacerdo- tum, horum carmium. Datiuum, & ablatiuum in omni gñe, bus, his, & ab his sacerdotibus, um, horum carmium.

Declina-
tio q̄ta

Quarta declinatio datiuum singularē generis masculini, et foeminini ui separatis facit, ut huic lenatur, huic manui. Neutri uero generis u lola, huic cornu. Acculatiuum generis masculini lenatur, huic manui. Neutri u hoc cornu. Vocatiuum in omni genere fi & foeminini um, hunc lenatur, hanc manū. Neutri u hoc cornu. Ablitiuum u terminabit in oi genere, ab milēm faciet nominatiuo, o lenatus, o manus, o cornu. Ablitiuum u terminabit in oi genere, ab hoc lenatu, ab hac manu, ab hoc cornu. Nominatiuum, acculatiuum, et uocatiuū plurales in ge- nere masculino, & foeminino us syllaba termīabit, ut hi, & ha, hos, & has, & o lenatus, man⁹, hoc cornuum.

Declina-
tio q̄ta
Dies femi-
uino ges-
ne e dec-
tanda

Quinta declinationis datiuus singularis similis erit genitiuo ei separatis, aut pducto, ut correpto. e. ante. i. huic sp̄i, huic rei. Acculatiuum em, hanc sp̄m hanc rem. Vocatiuus similis erit no- minatiuo, o sp̄s. Ablatiuus e producto, ab hac sp̄cie. Vnde dies genere foeminino declinan- do terminatur. Nominatiuus acculatiuus plurales similes erunt nō, & uocatiuo singulari, & es terminabuntur, ha, has, o species. Genitiuus u differenter, & rum, & um accipiet, ut ha- rum specierum, uel specierum.

Specierū
Speciē

Ergo, quoniam grō singulari reperto facillime omniū declinationum uōia declinantur, docen- dum est qualis nominatiuus, qualem faciat gñm. Tractemus igitur per singulas literas, ut syl- labis nrum singularē, ex quo gñs trahitur, quo cognato utriusq; numeri casus facillime de- clinabuntur. Sed ante de nominatiuo quinq; declinatio num breuiter tractemus, quibus liti- ris, uel syllab: in modis unaquaq; declinatio nominatiuum terminat singularem.

Ntūs sin-
punc decli-
nationis
quos mo-
dis fiat

Primæ declinationis nominatiuus singularis fit modis trious a as e producta. Poeta poetæ. Aene- as Aeneæ. Anchises Anchisæ.

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Secundæ declinationis nominatiuus singularis fit modis quinq; um eius ir us er, regnum regni, puer pueri, uir uiri, magnus magni. Ty deus Tydi.

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Tertæ declinationis nominatiuus singularis fit modis quadraginta uno a e correpto o t al el il, producta ul an producta, correpta en, producta on, correpta ar er, correpta er producta or ur as es, producta es, correpta is es, producta os, correpta us, producta ax ex, pro- ducta ex, correpta ix ox, correpta ox, producta ux, correpta ux, producta. Terceuma toremua- tis, dulce dulcis, ordo ordinis. Dido Didonis, lac lactis, caput capitis, tribunal tribunalis. mel mellis. Tanaquil tanaquilis. Sed folis. suthul suthulis. Titan titans, crimē criminis, hen henis. Mēnon Mēnonis, Damon dmonis, mistar mistaris, cadauer cadaueris, uer ueris, labor laboris. Ti- bur tiburis, facultas facultatis, seges segetis, strages stragis, suaui suauius, os ossis, os oris. Venus ueneris, uirtus uirtutis, tenax tenacis, grex gregis, rex regis, nix niuis, nox noctis, uox uocis, nux nucis, lux lucis. Terminatur etiam duabus consonantibus copulatis n & l, & diuiduntur in modos quinque. nam aut a ante us habet, infans infans, aut e productam, uferus uferus. Nam correpta ante ea, nullum nomē reperitur. sicut neci, aut o correptam, ut mfonis ifontis aut productam, ut fons fontis, aut u. u. aruns aruntis. Hoc tamen scire debemus, quod omnia nomina in es terminata, us genitiuo faciunt necesse est, exceptis duobus, quæ dis faciunt gñm & us ut frons pars capitis frontis, & frons, qd est solum, frondis, & lens animal lendis, legu- men lens lentis Quidā addunt glans glandis, sed & hæc glandis nominatiuo posuit Virgilius.

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Nomati
singul. n.
de. h. terz
matidus
Ntūs sin.
nō. decli-
nō. quō
dis fiat

Quarta declinatio nominatiuum singularem terminat modis duobus us, & u, hic fluctus, huius fluctus, hoc cornu, huius cornu, hoc genu, huius genu.

Quintæ declinationis nominatiuus singularis fit modo uno es semper pducta, dies diei, res rei. Hucusq; de nominatiuo. nunc de genitiuo doceamus per singulas literas, uel syllabas nomina- tiui decurrentes, unde genitiuus qualis fit, poterit declarari, quo patefacto, poterimus scire, quo modo

- quo modo omni. *us* utriusq; numeri secundum rationes supra positas declinat
- A.** *litera* terminatus nominatiuus singularis, siue pura, siue aliqua consonanti iuncta generis masculini, & foemini tantummodo latinorum nominum reperitur, qui genitiuum. a. diphthogo terminans docebit nos, quomodo totos casus utriusq; numeri declinemus secundum rationem primae declinationis, quam paulo ante monstrauimus. Inueniuntur generis neutri. a. *litera* terminata, sed peregrina, quae declinantur ratione tertiae declinationis, quae (sicuti docui) genitiuo. is. syllaba terminantur, ut hoc *torum* a. huius *torum* maris, schema schematis. Nam quod *Plautus* in amphitruone posuit. Cum seruilli schema, non neutri generis declinationem subiuerit sed genus. Haec enim schema declinauit, ab hac schema, sicut hae fortuna ab hac fortuna primae declinationis, non tertiae, hoc schema genere neutro, nam ab hoc schemate posuisset. a. n. terminatum nomen generis neutri. latinitas non habet, exceptis tribus hic & haec & hoc uerna, aduena. & hoc *Thuria* nomen fluminis lectum in secunda historia Salustii.
- E.** ergo nomina terminata graeca sunt, ut *Danae*, *Euterpe*, *Circe*, *Agave*. Et si qui uoluerit declinare hoc modo, faciet secundum grecos. Immo addat in genitiuo. es. & in accusatiuo. en. & faciet huius *Danae*, unde est illud. *Aeliferæ* *Libyes*. hanc *Danae*. Ablatiuum enim, quia graecum est, non habet, & coevertuntur sic ex. e. *litera*. a. facit. & d. *Circa*, unde est illud *Horati*. *Volente* *Circa*. ergo in genitiuo *Aeliferæ* *Libyes*. *Lucanus*, *Salustius* *Apollinis* *filia* & *Cyrenes*.
- E.** *litera* terminata nomina generis masculini, & foemini non inueniuntur latina, sed graeca. e. produca terminata, quae aut graeca ratione latinitatis, ut haec *Danae* huius *Danae*, quae syllaba nulli genitiui? Itinuis terminatur, aut. e. in. a. mutans nominatiuo declinat ratione primae declinationis. a. diphthogo faciens genitiuum, huius *Danae*. *Helena*. *Helena*. Generis neutri latina nomina reperit. e. terminata, sed correpta, quae. is. facientia genitiuo declinantur secundum rationem tertiae declinationis, hoc suae huius suus, hoc momie huius momis, hoc praesep huius praesepis. Hoc. n. genere declinat. nam quod *Plautus*, Haec praesepis in ea est. genere foemino sicut apud grecos auctoritas est, non ratio. *Pes*. enim terminata nomina, siue correpta, siue produca, ut. is. facient genitiuum, aut. dis. *Prope*. *prope*. *pes*. *pedis*. nam *dapes* numero semper plurali declinantur, *Dapem* tantummodo legi numero singulari. Sicut multosq; nomium aliqui casus inueniuntur, ut *Sponte*, *Tabo*, *Iuppiter*, o. *Iuppiter*. nam qui declinat hic *Iuppiter*, huius *Iouis*, potest & hic *Phoebus*, huius *Apollinis* declinare, & haec *Mierua*, huius *Palladis*, & hic *Hercules*, huius *Alcidae*.
- F. g. h.** his literis nomen non reperi terminatum.
- I.** *litera* terminata noia quatuor tantummodo reperi sine aliqua declinatione, nam monoptota sunt duo generis omnis, hic & haec & hoc nihil, *frugi*, & duo generis neutri tantummodo singulari hoc *gummi*, hoc *sinapi*, *Quamuis* *Plautus* in *Pseudulo*, haec *sinapis* declinauerit, Inueni & duo in numero plurali masculina, in numero singulari neutra, hi *argi*, hoc *argos*, hi *porri*, hoc *porri*
- K.** haec *litera* nullum reperi terminatum.
- L.** *litera* terminata noia latina gnus masculini & foemini, exceptis quatuor nulla reperies, hic *Sol*. haec *Tanaquil*. *Tanaquil*. n. uxor fuit *tarquinii* *prisci*. appellatiui quod est, sed p. proprio habet, hic *cosul*, hic & haec & hoc *exul*, *Generis* uero neutri plurima noia reperies haec *litera* terminata, quae si erunt monosyllaba in genitiuo. I. *litera* duplicabit, mel *mellis*, fel *fellis*, excipit unum *sal* *salis*, unde quid hoc *sale* declinat. Omnia tamen ratione tertiae declinationis flectunt. Nam. is. syllaba genitiui pferunt, si qua alia inuenita fuerint, exceptis suprapositis, gnus masculini, *barbara* *sit*, ut *Hannibal*, *Haldrubal*, *Hamilcar*, *Hiemplal*. *Aderbal*. Inueniuntur, & generis neutri *barbara*, hoc *Muthul*, hoc *Suthul*
- M.** *litera* terminata nomina generis masculini, uel foemini, excepto uno generis omnis monoptoto, latinitas non habet, hic & haec & hoc nequam. *Generis* neutri plurima reperies, quae genitiuo casu aut una, aut duabus terminantur. Tunc una si ante unam syllabam nominatiuus. i. non habuerit, ut hoc *bellum*, *regnum*, *sceptrum*, *belli*, *regni*. si habuerit genitiuus duabus. i. terminabitur, ut *Hoc* *sacrificium*, huius *sacrificii*, sicut quae ante. us. syllabam habent. ut *Terenius* *Terentii*. Ex quibus una syllaba sublata sit uocatiuus si sint nomina propria, ut o. *Terenti*, sin appellatiuus nouissimus. us. in. e. mutabunt in uocatiuo, o. e. *regie*. Omnia tamen noia. m. *litera* terminata secundae sunt declinationis, n. i. facient genitiuo, excepto uno nequam monoptoto.
- N.** *litera* terminata nomina tertiae sunt declinationis, nam omnia. is. facient genitiuo. Latina qui

Schea
fez
nini
ge
nis ap
Plautum
Verna tri
us gener
Aduena
trium ge
nerum
Thuria
flumen

Circe
Circu
Apollinis
& Cyre
nes. h.

Presepe
Presepis

Dapem
Sponte
Tabo
Iuppiter i
noiatuot
cuntat
& uocro
Nihil
Frugi
Gummi
Sinapi
Sinapis
Argos
Argi
Porrium
Pom
Tanaq
Exul tris
generum.
Salale

Muthul
opp.
Suthul
opp.

Nequam

Vocatiu
a noibus
ppriis: &
appellati
uis in ius

quando, u, litera, & alia uocalis sequens iuncta fuerit, sicut docui in libro primo.

Ro. terminata producuntur in genitiuo. Cicero Ciceronis, Varro Varronis, Tiro Tironis, unū. Caro carnis. Caro carnis
o. literam in genitiuo, & in omnibus casibus utriusq; numeri perdit, hæc caro huius carnis, excepto uocatiuo singulari, o. caro.

So. producuntur. Naso Nasonis, Piso pisonis.

To. latina quidem nomina hæc syllaba terminata in genitiuo corripitur. Brito Britonis, Santo Santonem in syllaba Santonis. Nomina mulierum græca aut producuntur, aut u. habebunt in genitiuo. Manto Mantonis, uel Mantus. Leto letonis, uel letus. Britones Santonem in syllaba Leto leto nis Brixo

Vo. non inueni hæc syllaba nomen aliquod terminatum.

Xo. nec hæc syllaba inueni finitum nomen nisi barbarum, quod audiui. Brixo Brixonis.

Zo. hæc quoque syllaba nullum nomen reperi terminatum, nisi unum barbaræ ciuitatis lectum in Salustio. Vizo Vizonis. uis opp.

P. hæc litera nullum nomen potui reperi, quia nec hæc litera nomen aliquod terminatur ratio ne supra monstrata.

R. litera nomina terminata multa sunt. Hoc tamē scire debemus, quod generis omnis nomina. r. litera terminata, & neutri solius tertie sunt declinationis. Nam. is. syllaba finient genitiui. hic & hæc & hoc par huius paris. Ir Vola
Ir significans medietatem palmæ, quæ etiam uola dicitur, græce *έβρα*. Generis uero masculini & fœminini solum in certa sunt, an secunde declinationis, & genitiuo. i. finiantur, an tertie declinationis is. syllaba terminentur genitiuo, ideoq; per singularum literarū r. literam anteedentium syllabas decurrentes doceamus, quæ sint declinationis secunde, quæ tertie.

Ar. pura nullum nomen reperi terminatum.

Er. pura terminata masculina secunde sunt declinationis, puer pueri, fœminina mulier mulieris tertie sunt declinationis, & si qua alia, omnia tamen corripientur. It

Ir. pura unum indeclinabile, uel monoptotum reperi. hoc Ir. contra rationem nominū. r. litera terminantium, quæ oīa (sicut ante docui) tertie sunt declinationis, idest grō. is. syllaba terminant.

Or. pura inuenta generis masculini, & fœminini tertie sunt declinationis. ris. terminantia genitiuo in nominatiuo correpta, in genitiuo producta, hic & hæc melior huius melioris.

Vr. pura nullum nomen reperi terminatum.

Bar. terminata tertie sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, hoc iubar iubaris, splendorem diei significat. Virgilius. Iubare exorto, numero semper singulari. Iubar qd

Ber. terminata nomina, & corripuntur, & secunde sunt declinationis. Nam aut. bri. faciunt genitiuum, ut coluber colubri, can. aber cantabri, i. nuber in subri, aut. ri. ut liber liberi, uel libri. Infuber

Tunc. ri. si deū, uel ingenū significamus, quibus in metro liber deus, & liber ingenus pducit ut est Liber, & alma Ceres. i. ho significatu corripit. li. ut Alta liber arei i. ulmo. Sed ronabilis Liber

cum. li. corripitur, genitiuo. b. i. facim⁹ liber libri. Excipiuntur duo. ber. terminata, quæ tertie sunt declinationis, imber imbris. Terentius. Imbrē aureum. Em enim syllaba terminata accu- Imber

lusatio tertie sunt declinationis, non secunde, idest genitiuo is. terminato ueniunt, non. i. ut Virg. Tres imbris torti radios, hic liber, huius liberis. Virgi. Raptus de lubere cortex, a geni- Suber Liberi

tio. is. terminato. nam si. u. terminaretur genitiuus, ablatuus a subero diceret, liberi filii numero semper plurali declinantur.

Bur. hæc syllaba nullū nomen reperi terminatum, qui inuenerit etiam declinationis doceat rōne.

Bor. terminata tertie sunt declinationis. nam, ris, faciūt genitiuo, ut labor laboris. Omnia tamē nomina, or, syllabi pura terminata, & cum alia consonante præposita, & iuncta in nominatiuo qdem corripuntur, in genitiuo si fuerint appellatiua producuntur, Orator oratoris, præceptor præceptoris, exceptis quatuor, quæ (quauis sint appellatiua) tamē corripuntur, arbor arboris, marmor marmoris, æquor æquoris, hic & hæc memor memoris. actor si appellatiuum fuerit ueniens ab agēdo pducit in grō. Actoris si sit hois nomē priū corripit, ut Virg. Actoris aurēci spoliū. Oīa enī ppria, or, syllaba finita grō corripuntur, ut Nestor Nestoris, Hector Hectoris, Castor Castoris, & si qua talia, Quidam putat Virg. cōtra rōne ppriorū pduxisse, Hercules Antore comitē, sed errant, nā hic Antores declinauit, nō Antor, sicut Diore, & hoc tñ scire debemus, q̄ appellatiua. or. terminata, si tracta fuerint a uerbo genus fœmininū. trix. ter Actor Or. syll. ppria corripuntur in genitiuo Antores Verbalia

PROBI

- Auctor** minant, ulror, ulterix, ulcifer, pceptor, pceptrix, pcpio. Auctor si sit tractū a uerbo augeo, autrix facit, si non uenit a uerbo, sed significat principem, qđ nomen non uenit a uerbo, enā feminino genere auctor facit, sicut Virgilius Ex psona Iunonis. Auctor ego audendi, princeps, non quæ augeam, nam autrix diceret, sed excipit unum, qđ quis non ueniat a uerbo, tñ feminino. trix, facit genetrix, balneatrix, nam defenatrix rationabiliter debet dici, nisi quā male sonant, & pōnunq̄, quis ueniant a uerbo, tamen fœminino. or. facit, hic & hæc memor. Bur. terminata tertia sunt, nam. ris. facient genitiuum ante. ris. habentia. Tibur Tiburis, unum in genitiuo. u. in. o. correptam mutat. Ebur eboris.
- Genetrix** Car. tertia sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo. Bomilcar Bomilcaris.
- Balneatrix** Cer. terminata si sunt generis ois, tertia sunt, & ris faciunt genitiuo. hic & hæc & hoc acer, quāuis Horatus Solutur acris hiems, huius acris, quāuis Virgilius. Alacris palmas. Sin aliter secū de erunt. ri. terminabunt genitiuum, aut signum caeleste, aut fluuiale animal. Cancer cancri, sacri facri, macer macri, exceptis duobus, quæ quāuis sint generis omnis, tamē tertia sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo. Cicer cicercis, hic carcer carceris. Omnia tamen nominatio. cer. corripuntur. Ergo breuiter hoc obseruādum, precipiamus. cer. terminata generis neutri. ris. faciunt, masculini uero. ri. excepto uno carcer carceris, ergo generis fœminini solum. cer. terminatum non reperitur.
- Defensatrix** Cir. hac syllaba nullum nomen reperi terminatum.
- Memor** Cor. terminatum unum monosyllabum reperi tertia declinationis. dis. faciens genitiuo, hoc cor huius cordis, & si qua ab eo deducuntur. s. litera addita, con. cor. concordis, secors. secordis facit, cetera omnia genitiuo. ris. faciūt.
- Ebur eboris** Cur. terminata tertia sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo. u. in. o. correptam mutata, iecur iecoris, & si qua talia inuenieris.
- Acer acris** Dar. syllaba nullum nomen reperi terminatum, qui inuenierit etiam rationem declinationis demonstrat, audiui nomen oppidi barbari, hoc Zidar Zidaris.
- nerum** Der. syllaba terminata corripuntur in nominatio. & græca sunt, & e. in genitiuo pducunt secundā declinationis. ri. faciunt genitiuo. Menander Menandri, Alexander Alexandri, Leander Leandri, Euander Euandri, Therfander Therfandri, quis Therfandrus, & Euandrus lectum est.
- Cancer** Dir. unum nomen reperi tertia declinationis. ris. faciens genitiuum, hoc Gadir huius Gadiris, nomen oppidi.
- Carcer** Dor. terminata tertia sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo. o. in genitiuo in ppris si innēta fuerint correpta secundum rationem suprapositam. In appellatiuis uero. o. genitiuo. pducunt, ri. dor. nidoris, splendor splendoris, & si qua talia appellatiua. or. syllaba fuerint terminata. o. i. genitiuo producunt, exceptis supraposis, quæ quis sint appellatiua, tamē o. in genitiuo corripunt, sicut propria. or. terminata, ut arbor arboris, æquor æquoris, marmor marmoris.
- Secur** Dur. terminata unum legi in Plauto Magudur, est ergo tertia declinationis. ris. faciens genitiuo, sed uide ne melius sit nominatio nō Magudur dicere, sed Maguderis, aut si rōnabiliter quæ ramus, placebit, ut monoptoton sit, uel indeclinabile, quoniam nullus accusatiuus. ur. syllaba terminatur. Magudur ergo per totos casus declinandum est.
- Zidar opp.** Far. terminatum unum reperi monosyllabum tertia declinationis. ris. faciens genitiuo. r. duplicata, hoc far huius farris, numero semper singulari. nam quod Virgil. numero posuit plurali. Robustaq; farra, poetice posuit, nō rationabiliter sicut ara, mella, uita. Quippe omnia nomina decorum, uel elementorum, uel earum rerum, quæ aut ad pondus, aut ad mensuram pertinent, singulariter declinantur, sicut etiam in primo docui libro.
- Gadir** Fer. terminata corripuntur, & secundā sunt declinationis. ri. terminant genitiuum. Lucifer Luciferi, frugifer frugiferi, signifer signiferi, & si qua a ferendo fuerint deriuata, habebunt in genitiuo. e. correptam ante. ri. sin aliter. e. perdunt in genitiuo, aser afri.
- Magudur** Fir. for. his syllabis nullum nomen reperi terminatum.
- Maguderis** Fur. tertia sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, hic & hæc & hoc fur, & si qua talia.
- Far** Ger. non inueni hac syllaba nomen terminatum.
- Noia que tanq̄ singulariter declinant** Ger. terminata corripuntur, & omnia secundā sunt declinationis, nam aut. gri. faciunt grō, aut ri. Tum, ri, si a gerendo nomen fuerit deriuatum, ut armiger armigeri, aliger aligeri. Sin aliter

- gri.** ut ager agri, piger pigri, niger nigri, excipit unū quod. ris. facit genitiuo, agger aggeris. agger aggeris
Gr. non reperi nomen hac syllaba terminatum.
- Gor.** tertiæ sunt declinationis ris. faciunt genitiuo. o. in nominatiuo correpta, in genitiuo producta frigor frigoris, fulgor fulgoris, algor alboris, & si qua talia.
- Cur.** tertiæ sunt declinationis ris, faciunt genitiuo, hic & hæc & hoc augur, huius auguris, ligur liguris, & si qua talia. Augur omnis generis
- Har.** non inuenies nomen terminatum.
- Her.** pura syllaba nõ inuenies adiecta. e. ante. h. inueni unum. e. correpta in nominatiuo, in genitiuo uero pereunte, hic pulcher huius pulchri, hoc latinum solum reperi secundæ declinationis nam genitiuum. i. liã terminatū inueni, & her, pducta finitum. t. l. si ante se habens, sed graecum. e. in gr̃o corripens declinationis tertiæ. is gr̃o terminatur, æther ætheris. Hoc tamen scire debemus, quod post. c. literam. h. latinis non habet, exceptis pulcher, orchus, lurcho, sic i an tigs, nã Chalybes latinū nõ est. v. enim l. si habet, quæ in peginis adhibetur, in latinis nunq̃. Orchus Lurcho chalybes Y. peginis na tantū notantur
- Hir.** hor, hur, tar, ier, nulla nomina reperi terminata, qui inuenit, doceat rationem.
- Ior.** tertiæ sunt declinationis ris, faciunt genitiuo. o. in nominatiuo correpta, in genitiuo producta, hic & hæc maior maioris, peior peioris.
- Iur.** kar, ker, kur, kor, kur, his syllabis nullum nomen inuenitur.
- Lar.** tertiæ declinationis est. ris, facit genitiuo, hic lar huius laris, Plautus Ego sum lar familiaris. Lar fami liaris
 Virgi. Pergameumq; larem, multa numero semper plurali declinat, quidam dicunt hic hilar debere dici, sed barbarinus est, hilaris legi, & hilarus in Terentio. Hilar Hilaris Silar fru? tex
- Ler.** hac syllaba duo nomina terminantur, siler & celer, quæ sunt tertiæ declinationis.
- Lir.** nullum nomen reperi hac syllaba terminatum.
- Lor.** tertiæ sunt declinationis. o. in nominatiuo correpta, in genitiuo producta. ris. syllaba termina to, hic calor, palor, calor, palloris, color coloris, quamuis Salustius. Igitur colos exanguis, si cut labos, & labor. Color Colos Labor Labos Vomer Vomis
- Lur.** mar. mir. his syllabis nulla nomina terminantur.
- Mer.** correpta reperi nomen terminatum tertiæ declinationis ris. faciens gr̃o, hic uomer huius uomeris, & ubiq; correpta dicitur, & uomis, sic & faciens genitiuum.
- Mor.** tertiæ sunt declinationis ris. faciunt genitiuo. o. in nominatiuo semper correpta in genitiuo si appellatiua fuerint producta, ut amor amoris, exceptis duobus, quæ quãuis sint appellatiua tamen corripuntur, marmor marmoris, memor memoris, sicut supra docui. Or terminata nomina, si fuerint appellatiua, in genitiuo producuntur, exceptis quattuor arbor arboris, marmor marmoris, æquor æquoris, memor memoris, propria ubiq; corripientur semper nullo excepto. Vnum contra omnium rationem. or. terminatorum, & aliqua consonanti præposita genitiuo. ris. non facit, sed dis, discors discorsis.
- Mur.** & ipsa tertiæ sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo casu murmur marmoris, numero semper singulari. Discors Marmoris tantū sit gularis Nar. siu. Nates
- Nar.** tertiæ sunt declinationis ris. faciunt genitiuo singulari. Nar naris, nomē fluminis. Virgilius Sulfurea Nar albus aqua, numero semper singulari. Nam he nareū numero temp. plurali. Virgilius. Cum genere & truncas in honore uulnere nare.
- Ner.** nir, nur, his syllabis nomen nullum reperi terminatum, Vnum reperi, ner, correpta terminatum declinationis tertiæ, ris, faciens genitiuo, hic & hæc & hoc degener huius degeneris. Degener Degener
 Virgil. Degeneres animos. Lucanus, Degener o populus, & aliud unum gener secundæ declinationis, gener generi.
- Nor.** tertiæ sunt declinationis ris, faciunt genitiuo. o. in nominatiuo semper correpta, in genitiuo uero in appellatiuis producta, hic honor huius honoris, minor huius minoris, & honos. Honor Honor
 Virgilius, Hic pietatis honos. Propria corripunt, o, etiam genitiuo, anterior anterioris, agenor agenoris, helpenor helpenoris.
- Par.** tertiæ sunt declinationis ris, faciunt genitiuo, hic & hæc & hoc Par paris, uel ipar imparis uel dispar disparis, compar comparis.
- Per.** terminata corripuntur sunt secundæ, nam per, i, faciunt genitiuo, caper capri, aper apri, excepto oio generis omnis tertiæ declinationis, e, correptam ante, ris, habentē, hic Pauper pauper Diomedes H. iii

PROBI

- ris, hęc pauper. Terce. Quam honeste in patria pauper uiuere dicitur, & hęc Paupera. Plautus. Hęc res est paupera, & hoc pauper. Virgilius. Pauperis & tuguri, & hoc piper huius piperis.
- Paupera**
Piper
Pier pur, his syllabis nullum nomen terminatur.
Por. tertiae sunt declinationis corripuntur in nominatiuo. o. in genitiuo appellatiua producunt uapor uaporis, sapor saporis, legi unum nouo modo figuratum apud Salustium, Publiper publiporis, nam quasi proprium est.
- Publipor**
Quar. quer, quir, quis, non reperiuntur his syllabis nomina terminata.
Quor. terminata nomina reperiuntur d'clinationis. ris. faciunt genitiuo. o. in genitiuo appellatiuum producta, ut liquor liquoris, excepto uno, & in genitiuo correpto, quor & quoris, sicut marmor marmoris, quae (sicut lapis docui) de appellatiuorum ratione excepta sunt. or. syllaba terminatorum. o. in genitiuo productam habentium.
- Rar**, rer, rir, rur, his syllabis nulla nomina terminata inueni.
Ror, tertiae sunt ris. faciunt in genitiuo in eo producta in appellatiuis, merroris, erroris, terroris, fororis.
Sar. tertiae sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, Caesar Caesaris, & si qua talia.
- Ser**. terminata nomina corripuntur, & sunt tertiae declinationis, & ris faciunt genitiuo, si aliud ex se genus non fecerint, ut anser, passer, anseris, passeris, si fecerint aliud genus, secunda erunt declinationis ri. faciunt genitiuo, huc miser huius miseri.
- Sir**. sur his syllabis nulla nomina terminantur.
Sor. tertiae sunt declinationis ris. faciunt genitiuo producta in appellatiuis, messor messoris, fessor fessoris, calor caloris, & si qua talia.
- Cefor**
Tar pura non inueni nomen aliquod terminatum. s. litera, uel alia consonanti antecedente iuncta facit nomen tertiae declinationis. ris. faciunt genitiuo, iustar iustis, iustar ne clausi.
- Instar**
Inlstar
Ter pura si non fecerint aliud genus ex se tertiae sunt, mater, pater, materis, patris, hater, hateris, ut si in genitiuo. e. correptam ante ris habet hęc later, hater, lateris. Tereti uis Laterem hateris, si fecerint aliud ex se genus, secunda erunt declinationis ri. in genitiuo faciunt, dexter dexteri, facit dextra dextrum, excipitur unum, quod nominatiuo si iam casu, & uocatiuo declinatur, hęc lup piter o Iuppiter, nam qui declinant huius Iouis, declinant hęc Phœbus huius Apollinis.
- Iuppiter**
Ter. secunda sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, magister magistris, Aufer auferi, necesse nostris. Quidam excipiunt duo ris. facientia genitiuo non i. equester, equestri, pedester pedestris. sed equestris, & pedestris melius dicitur.
- Equester**
Equestris
Pedester
Pedestris
Tor. siue pura, siue aliqua consonanti praecedente tertiae sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, orator oratoris, quæstor quaestoris, Cæstor Cæstoris, & corripit in genitiuo, sicut si pissime docui, in appellatiuis producta. e. exceptis illis quatuor supra pectus, arbor arboris, a quo a quo ris, marmor, memor. In propriis uero semper correpta nunquam producta sunt, siue pura, siue aliqua consonanti praecedente, & iuncta.
- Tur**. terminata nomina tertiae declinationis ris, faciunt genitiuo, Turtur astur, turturis asturis.
Var, hac syllaba nomen nullum reperies terminatum.
- Verber**
Ver. siue producta, siue correpta terminatum nomen tertiae declinationis. ris. facit genitiuo, uerber uerberis, cadauer cadaueris.
- uir**
Vir. terminata nomina secunda sunt declinationis. ri. faciunt genitiuo, uir uiri, treuir treuiri.
Vor. tertiae sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo, liuor liuoris, o. in nominatiuo correpta, i. genitiuo producta ratione, quam sæpe docui.
- Xor**. xar. xer. xir. his syllabis nulla nomina reperi terminata.
Xor. tertiae sunt declinationis. ris. faciunt genitiuo. n. ante eam in appellatiuis producta, uxor uxoris.
Xur. zar. zer. zir. zur. his syllabis si quis nomen aliquod inuenit, doceat rationem declinationis.
Xyr. inueni graecum tertiae declinationis. ris. faciunt genitiuo, Anxyr anxyris.
- Anxyr**
S. litera terminata nomina omnibus declinationibus regunt, id est quinque, nam & e. diphthengum faciunt genitiuum, ut Aeneas aeneæ, & i. ut magnus magni, & is, ut Veni ueneris, & us, ut fructus fructus, & ei, ut dies diei, fides fidei. Ergo per syllabam nominatiuum doceam, quæ hinc uenit genitiuum, unde declinationes singulae declinantur.
- As**. pura terminata pene tota graeca sunt, ergo si fecerint apud graecos genitiuum. eu. erum. apud nos primæ

- nos primæ declinationis. i. genituum. æ. diphthongo termiabant, ut *ἄβας, ἄβαστος*, huius Lyfia, *ἀβαστος*, huius AEnæ. Si apud Græcos fecerint genituum. *ἄβας*. apud nos erunt tertie declinationis. is. syllaba terminantia, ut *ἄβας ἄβαστος*. Thois huius Thoantis. Fœminini generis si erunt, & ipsa tertie sunt declinationis, sed. dis. terminabunt genituum, ut *ἄβας ἄβαστος*. Troas troadis, & omnia talia, quæ contra ratione latinis fecerunt Græcos ultima syllaba accuntur, ut Thaumantias, thaumantiadis. Nam si non acuerimus erit, nom. s. generis masculini, & faciet genituum. æ. diphthongo terminatum primæ declinationis, ut Pelias peliæ, & Thaumantias thaumantiæ.
- Es.** pura inuenta nomina latina, si producta fuerint, quintæ erunt declinationis, nam genituum. ei. facient separatis, ut species speciei, & omnia talia, excepto uno tertie declinationis. nis. facient genituum, quies quietis. Ex hoc compositum producta ei. faciet in genituum quintæ scilicet declinationis, requies requiei. Corrupta uero. es. tertie sunt declinationis. tis. faciunt genituum, miles militis, inquietus inquietus. Omnia tamen in genituum ante. i. uel ante. ei. producantur. Græca uero. es. pura terminata omnia producantur, tertie sunt declinationis, nam. is. genituum faciunt, ut Gobryes gobryis, & si qua talia. es. corrupta terminata tertie sunt declinationis. tis. faciunt genituum, ut aries arietis, & si qua talia.
- Aes.** terminata latina sunt omnia tertie declinationis. ris. uel. dis. faciunt genituum, ut as aris. præ prædis. Quidam hi prædes numero semper plurali putant, sed errant. Nam Cicero. Pro præditis iudiciarum.
- Is.** pura terminata, & græca sunt, & dis. faciunt genituum. Lais Laidis. Thais Thaidis, Nais Naidis. Virgilius poëticè Naias naiadis posuit. Aegle Naiadum pulcherrima, non Naidum. Excipiuntur duo, quæ. is. uel. tis. faciunt genituum Calais, & nominatiuo, & genituum, hic Simois huius Simois, uel Simeoentis. Omnia tamen tertie sunt declinationis.
- Os.** pura terminata latina duo inueniuntur monosyllaba unum productum. ris. faciens genituum os oris, & aliud corruptum. fis. faciens genituum, os ossis. Quidam hoc ossium dicunt, sed errat. Nam omnia. um. terminata datiuo, & ablatiuo pluralibus. is. faciunt, hoc autem. bus. ossibus, secundum rationem tertie declinationis. is. genituum singulari terminatum. Græca secunda erunt declinationis. Lageos Lagei. Virgilius Tenulque Lageos Androgeos Androgei, hoc producantur, illa corripitur omnia, hæc in genituum ante nouissimam literam, aut corripient, aut eam in. i. mutabunt.
- Vs.** pura terminata si. a. ante se habuerint genituum facient duas. i. secundæ, scilicet declinationis. Virgilius Virgilio. Terentius Terenti, in alteram uocalem una. i. ut arduus ardui, carduus cardui. Ergo ante. us. habentia si propria fuerint uocatiuo, i. terminabunt, ut o Virgilio Te Terenti, appellatiua. e. corrupto, o egregie, exceptis comparatiuis, quæ tertie sunt declinationis ris. genituum facientia, ut hoc carius huius carioris, melius melioris, Omnia tamen comparatiua, us, syllaba terminata generis sunt neutri necesse est.
- Aus.** terminata tertie erunt declinationis dis. faciunt genituum. Ius laudis, fraus fraudis,
- Eus.** secundæ sunt declinationis, i. faciunt genituum, Tydeus Tydei, Pelus Pelei,
- Vus.** uel. uos, secundæ sunt declinationis, i. faciunt genituum, hic ceruus, uel ceruus, uel neruus, uel neruus, huius cerui, huius nerui, & si qua talia.
- Vas.** terminata tertie sunt declinationis, his, uel, dis, faciunt genituum. uas uasis, Terentius, Nec uas, nec uelimentum. Vas uadis, Cicero Tanquam uade, & si qua talia.
- Ves.** omnia corripuntur, & tertie sunt declinationis. us. facientia grō, ut diues, us, & si qua talia
- Vis.** tertie sunt declinationis, i. faciunt genituum, hæc nauis huius nauis, nominatiuo plurali, uel, producto faciunt hæc naues, excepto quod facit, ref. nominatiuo plurali, hæc uis, huius uis, hæc uis, ref. Lucretius tamen numero plurali, hæc uires, & has uis, ut sit nomen uires numero semper plurali, & hæc uis, hæc uis, hæc uis, o uis, casus habent in numero plurali tres, excipitur unum, quod. ris, facit genituum, hic puluis, huius pulueris numero semper singulari.
- Vas.** terminata græca sunt, unde si apud illos genituum. *ἄβας*. fecerint, apud nos, tis, tertie declinationis, hic Abas huius Abantis, nam apud illos *ἄβας*. si apud illos *ἄβας* apud nos, bæ, primæ declinationis, ut Hiarbas Hiarbæ. *ἄβας* enim facit.
- Bes.** terminata producta sunt semper tertie declinationis, nam, bis, faciunt genituum, hæc labelus, Diomedes H iiii.

Thau
mãtias
PeliasQuies
ge
ui
Requies
requit

Pref p̄dis

Nais
Naidis

Simois

Ofens
Of ossis
Ossa ossiumVas uasis
Vas uad.

Vis uires

Puluis

Abas

Fiarbas

- Pubes pu
bens tri
genum
Agra gra
maris
Curubis
tibus
Sae' is
Serabis
Impubes
Arbor
Labor
Strobi ci
ritas
Ercabus
Arcas
Drances
Caly
Acis lu.
damascof
tibus
Acuf
in genere
Acisus
Noia neu
ma cul ter
minata
Sexuf
Noia neu
tra ul ter
ta
Vulguf
Puf ur?
- hes huius labis, nabis, unum correptum reperi, & ipsum terciae declinationis, & ris, facies ge
nitiuo, hic & haec & hoc pubes huius puberis, sic Aquila retulit Tullium dixisse, qua declina
tionem secutus Salustius in Ingurtha. Puberes ait interfecit.
- Bis, terciae sunt declinationis, nam, bis faciunt genitiuo, hic Anubis, uel Curubis, huius Anubis ul
Curubis, nomen ciuitatis lectum in Salustio, hic ferobis huius ferobis genere masculino sic
Plautus, Sexagenos ferobes, haec ferabis huius ferabis, hic & haec impubis, huius impubis.
Virgilius, Comitemque impubis Iuli. Poterit, & impubis impuberis, sicut Tullius, Filiumque
eius in puberem.
- Bos, terminata producuntur, & terciae sunt declinationis, uis, etenim faciunt genitiuo, hic & haec
Bos huius bouis, Horatius, Intactas boues, bis & ab his bubus, non bouibus. Quidam hic la
bos, & haec arbos declinant, sed melius or. terminabuntur, labor, arbor, lectum Stobos in Sa
lustio numero semper plurali, hi Stobi nomen ciuitatis. Herebos graecum est, quod poterit
latine Herebus dici.
- Bus, oia scda sunt declinationis, bi, faciunt genitiuo, Nimbis, cibuf, albus, nimbi, cibi, albi, & sicq' talis.
Cis, unum reperi terminatum terciae declinationis, dis, faciens genitiuo, Arcas arcadis.
- Ces, omnia producuntur, sed iuina, dis faciunt genitiuo, ut merced mercedis, graeca, eis, Drancef
dranceif, uel dranceis. Saces sicif, uel sicenis, omnia tamen declinantur omif terciae.
- Cis, terciae sunt declinationis, nam eis, faciunt genitiuo, hic & haec dulcis huius dulcis. Quidam pu
tant huc calcis debere dici, non huc Caly, sed errant. Nam eis, terminata, si non fuerint gene
ris communis, graeca sunt hic Acis nomen flum in Sicilia.
- Cos, nullum nomen reperi latinum terminatum, inuenitur sit etiam doctor rationis declinande
declinationis, Graeca, ei, faciunt genitiuo, Damascos damasci, sicut Lucanus, Ventura Dama
scos nomen ciuitatis.
- Cus, haec syllaba terminata masculina quidem omnia secunda sunt declinationis, Marcus, iaculus,
p. uel, truncus, Marci, porci, fidei, trunci, excipiumur tria huius Arcus, iaculus, quartus Diminutio
genus feruat, hic aculeus non huc aculea, foemina uero eis, terminata quarta, cus, facit
ta genitiuo, quereus, huius quereus, haec ficus huius fici pomum, sic Martialis, Dicamus ficel
quis constat in arbore natus, & huius ficus, Dicemus ficus C. ciliane uel.
- Neutra nomina cus, terminata terciae sunt declinationis ris, facientia genitiuo, pecus, ulcus, peo
ris, uleeris, Secus dual res significat, aduerbium separandi, Haec secuf, ac iusti faciunt & sexuf.
Salusti, Virile ac muliebres sexus. Oia autem nomina neutra us terminata terciae sunt declinationis
ris, faciunt genitiuo, exceptis quatuor, .ulguf, pelagus, puf, uirus, Sed uulgus, & pelagus lecti
de sunt declinationis, gi, faciunt genitiuo, pelagi, uulguf, numero semper singulari, uulgus neu
tro, & masculino genere declinatur, Virgilius, Ignobile uulgus, & hic spargere uocel In uul
gum ambigua, Pus, & uirus tres casus tantum recipiunt, in numero tantum modo singulari
declinantur, hoc pus, uel uirus, o pus, uel uirus.
- Das prima sunt declinationis, dr, faciunt genitiuo, Lycidis Lycida, Midas Mida, & siqua talia.
- Des, omnia sunt producta, & plane graeca omnia, unde arbitrio nostro declinabunt, & terciae de
clinationis ratione dis, facientia genitiuo, et prima, da, terminata casu genitiuo, Pelides, Tydi
des, pelidis, uel pelide, Tydidis, uel Tidda, unum nomen latinum reperi, des syllaba termina
tum declinationis quinta, ei, separandi faciens genitiuo, fides fidei, in geniuo correptam ra
tionem supra docui, Legi hic Oedipodes huius Oedipoda, Nam si Oedipos declinauerim
genitiuo, dis, faciet, sicut Melampus Melipodis, Lyfipos Lyfipodis, Nam si ante, pus, syllabi
nominatiuus, p, habuerit, pi, faciet genitiuo secunda declinationis, Lyfipp? Lyfippi, Chryfip
puf Chryfippi, Philippus Philippi.
- Dis, terminata terciae sunt declinationis, dis, faciunt genitiuo, hic & haec rudif huius rudif, haec fi
d huius fidif, Fidibusq; canorif, haec glandif, sicut Virgil.
- Dof producta terciae sunt, nf, faciunt genitiuo, Dos dotis, sacerdos sacerdotis, Dof correpta gre
ca sunt secunda declinationis, di, faciunt genitiuo, Tenedos Tenedi, pot tamen Tenedus dici.
- Dus, omnia masculina secunda sunt, &, di, faciunt genitiuo, midus midi, tar, ius tardi, nardus nar
di, haec aradus aradi, sed melius nardof, & aradof dicuntur, sicut Tenedos, na graeca excipitur
unum quarta declinationis, duf, faciunt genitiuo, hic graduf huius graduf, nam neutra nomi
na dus.
- Pelides
Tydides
Fides
Oedipods
Oedipos
Oedipus
Lyfipos
Lyfipus
Fidif
Glandif
Tenedos
Tenedus
Nardus
Arados

- n**, **d**us terminata, **rif**, faciunt genitiuo, **pondus ponderis**, **fidus fideris**, **ratione neutros**, **ul**, terminatores, quam supra docui. Nam **femmina, dus**, terminata non reperi latina.
- Fas**, tertie est declinationis **græcū**, **tis**, faciens genitiuo non ante an habens, **Elephas elephan- tis**, **dicif**, & **Elephantif** **Elephantif** secunde declinationis. Latine duo reperi ielephanbilia, hoc **fal**, hoc **nefal**. Nam **fracti** atq; **nefandia** nominatiuo uenit hoc **fractum**, & hoc **nefractum**.
- Felis**, **fol**, his syllabis non reperi nota terminata, doceat, q; repperit, **fel**, inueniunt, **sed uulgaria**.
- Fus**, secunde sunt declinationis. **fi**, facient genitiuo, **rufus rufi**, & **siqua talia**.
- Gas**, uel latinum monopotum reperi generis omnis, **nugas**, **Græca** tertie sunt declinationis **tis**, facientia genitiuo, **nante** eam habentia, **Gigis** **gigantis**.
- Ges**, correpta, tertie sunt declinationis **tis** faciunt genitiuo, **leges** **legeris**, **producta** uero **gis**, **Ita** **gis**, **Græca** uero **gis**, uel **tis**, uel **ge**, **Gyges** **Gygis**, uel **Gygeus**, uel **Gyge**, **Ganges** **Gangis**, uel **Gangens**, uel **Gangr**.
- Gis** non inueni hactenus syllaba nomen terminatum.
- Gos**, & correptus, & **græcum** est, hoc **Argos** huius **Argi** declinationis secunde. Hoc tamen no- men numero singulari genere neutro dicitur, **pluribus** uero **malculino**, **hi** **Argi**, ut hoc **Portū** **hi** **portū** **his** contraria sunt numero, **singulari** uero **pluribus** plurali neutra, **hic** **Tartarus**, **hec** **Tar- tara**, **hic** **Gargaris** **hec** **Gargara**, **hic** **Minalus**, **hic** **Minala**.
- Gus** secunde declinationis sunt, **g** faciunt genitiuo, **meris** **mergi**, **neura** sicut supra docuim⁹, **us** terminata omnia tertie declinationis, **ul** genitiuo, facientia, **frigus** **frigis**, **exceptis** **quatuor**, **uulgus**, **pelagus**, **pus**, **urus**, de quibus paulo ante docuim⁹.
- Has**, tertie sunt **græca**, **dis**, genitiuo facientia, **orchis**, **orchidis**, **Virgi**, **Orchades**, & **radii**, unū in- ueni barbarum monopotum **Naphthas** de quo ante docui.
- Hes**, producta **græca** sunt tertie declinationis, **his**, **uchis**, facientia genitiuo, **Laches** **Lacheris**, uel **Lachis**, **Chremes** **Chremis**, uel **chremens**, **Dares** **Dareus**, uel **daris**, **Terenus**, **Puerum** **conem** **Chremis**.
- His**, tertie declinationis sunt **dis**, faciunt genitiuo, **Bacchis** **Bacchidis**.
- Hos**, non inueni, nisi unum barbarum numero semper plurali, **Tarthos** nomē ciuitatis lectum in **Salustio**.
- Hus**, ante **c**, **orchus** **orchis** secunde declinationis.
- Ias**, **græca**, **dis**, faciunt genitiuo tertie declinationis, **Thias** **thiadif**.
- Ies**, **is**, **his** iunctis nullum nomen reperi terminatum.
- Ios**, productum, unum inueni numero semper plurali, **Veios** ciuitatis nomen.
- Ius**, monosyllabum, **u**, ante **ris**, habebit in genitiuo, **ius**, **oris** **diuisyllabum**, uel **amplius** **compara- tum**, & **ipfa**, **ris**, faciunt, **sed ante** eam, **o**, productum, **Maus** maioris cognoscitur, **Peius** peioris.
- Kas**, **kes**, **kis**, **kos**, **kus**, his syllabis nullum nomen terminatur ratione, **K**, **literæ**, quam supra docui quod nunquam nisi **a**, **solum** post se habet, **nulla** altera **litera** secum iuncta.
- Las**, si uocalem ante habuerit, e uel aliam consonantem præter, **l**, **r**, **primæ** erunt declinationis, **Hy- las** **Hyle**, **afylas** **afylis**, **amylas** **amicle**, nomen lectum in **Lucano**. **Molli** **conjugæ** **amylas**, **quem** **dabat** **alga** **toro**, **si** **l**, **h**, **habuerint** tertie erunt declinationis, **nam** **aut**, **dis**, **out**, **ris**, faciunt ge- nitiuo, **ut** **Pallas** **palladis**, uel **pallantis**. **Quidam** putant **cum**, **e**, **debere** **dici** **pallantis**, **si** **nominati- uus**, **n**, **habuerit**, **tunc** **palladis** **si** **non** **habuerit**, **n**, **nominatiuus**, **sed** **errant**, **nam** **nullum** **de** **his** **nominibus**, **n**, **haber**. **Sed** **differentia** **genitiui** **ab** **accentu** **nominatiui** **cognoscitur**, **pallas** **pai-** **lantis**, **habens** **acutum** **pallantis** **fieri**. **Pallas** **habens** **acutum** **palladis** **fieri**, **excipitur** **unum**, **quod** **qui** **uis** **habear** **ante**, **lis**, **in** **nominatiuo**, **tamen** **genitiuo** **necc**, **tis**, **fieri**, **necc**, **dis**, **Sed** **illa** **ratione** **pri- mæ** **declinationis**, **non** **tertiæ**, **achilas** **huius** **achile**, **nomen** **lectum** **in** **Lucano**.
- Les**, correpta latina, **tis**, faciunt genitiuo, **miles** **militis**, e, **in**, **i**, **mutata**, **excipitur** **unum**, **quod** **ig** **ge-** **nitio**, e, **prodegit**, **locuples** **locupletis**, **producta** **latina**, **lis**, faciunt, **Hercules** **Achilles**, **Hercu-** **lis** **Achillis**. **Vnum** **legi**, **les**, **terminatum** **sine** **aliqua** **rōne** **declinationis**, **Cales** **nomen** **oppidi**, **græca**, **les**, **terminata** **omnia** **produciuntur**, & **aut**, **lis**, faciunt genitiuo, uel, **nis**, ut **Thales** **Thalif** uel **Thaletis**, **Eteocles** **Eteoclis**, ergo omnia tertie sunt declinationis.
- Lis**, **terminata** **omnia** **tertiæ** **sunt** **declinationis**, **nam**, **lis**, **terminant** **genitiuum**, **hic** **facilis** **hui⁹** **fa-** **cilis**, **hic** **mollis** **hui⁹** **mollis**, **excipit** **unū**, **tis**, **faciē** **grām**, **hec** **lis** **hui⁹** **lis**, **græca**, **lis**, **terminata**

Nardos

Elephas
Elephan-
tusFasnetas
FanusNefandif
Rufus
NugasGyges
GangesArgos
Portum
TartarusTartara
Gargara?Gargara
MinalusOrchis
naphthafOrchis
naphthaf

Chremes

Bacchis
Tarchos
epidurusOrchus
ThiasVeios ur
tisKrefpo?
tefas

Hylas

Pallafpal
lantisPallafpal
lantis

Achillas

Iocuplef
Hercules
CalefopThales
EteoclefLif
Dmolif

hora. ucu
multi Da
malis me
ri Bassus
Thracia
uinat
Amyfus
Graecis
Gracila
Imbecilla
Mallos

aut, lis faciunt gr̄um, aut, dis, ut Damalis huius damalis, uel damalidis nomen meretricis Horatiana. Hoc tamen scire debent, quod omnia nomina latina, lis, terminata communia sunt duorum generum, ut hic, & haec facilis, difficilis, mollis, excipitur unum, lis, hic, & haec gracilis, hic & haec imbecillis. Sed Terentiana, ut graciles sint. Nominatio singulari haec gracila, haec imbecilla. Nam si a nominatio, lis terminata posuisset nominatum pluralem, lef, terminabat gracilef. Tale est Salustianum, Imbecilla aetal, non imbecillis. Hoc tamen scire debent, quod, lis terminata laeta comuna duum generum neutrum facient. e. correpto, excepto Lis liris.

Los, producta unum nomen reperi terminatum, & correptum, unum apud Lucanum lectum, haec Mallos huius Mallo secundae declinationis nomen ciuitatis. Nam producta Colos coloris Salustius igitur. Colos exanguis, sed melius color dicitur.

Lus, terminata omnia secundae declinationis, li, facient genitiuo, Malus mali. Populus populi. Romulus Romuli, exceptis neutris, quae (sicut frequentissime docui) ris, faciunt genitiuo. Vel huius uelleris, ratione neutrorum, us, terminatorum, & uno foeminino, nis, faciente genitio, u, & in genitio & in genitio pauca, u, ante nouissimam syllabam habentem consonantem continenter addunt, ut Tellus telluris. Iuuentus iuuenturis, senectus senecturis, anulus anulis, sus suis, ideo corripitur, quoniam ante nouissimam syllabam sine consonante est. Haec Colus secundae declinationis, li, faciens genitiuo huius coli. Nam Virgilius. Cui tolerare colo uita, q. datus u, & genitio terminato uenit, et quarta declinationis, us, terminans genitum, sicut status Thebaicos libro. iii. Nigraque forerum Iurauere colus, q. nominatiuus pluralis a genitio singulari, us, terminato deducitur.

Maf, latinum monosyllabum reperi tertiae declinationis, nis, faciens genitio, Maf maris. Virgi accutissimum pluralem, solue maref. Graeca indifferenter declinantur, & prima declinationis, a, diphthongo terminato genitiuo, & tertia, dis, terminato genitiuo, Mimas mimae, uel Mimandis. Graecum uel graecum Athamas athamae, uel Athamanis, in nominatio sine. n. litera in ceteris casibus cum ea, sic pallas pallantis, nam Mimas in, mal, acutum, dis, facit genitiuo, Mimas mimadis, & melius pereunte litera de nominatio fit nomen latinum primae declinationis, ae, genitium terminans, hic Mimas huius mimae.

Mes. correpta faciunt genitiuo, nis. Lines, trames, limitis, tramitis. Producta semper, mis. Famis famis. Graeca semper producuntur, & aut, mis, faciunt genitio, aut, tis, ut Chremes Chremis, uel Chremetis. Terentiana inde abiens puerum conueni Chremis, & Iubeo Chremetis. Omnia igitur tertiae sunt declinationis, quoniam, mis, faciunt genitio, et iueni genitio Chremi, & antiquum est ro declinationis dicitur uti p genitio. Infelices Vlyssi p Vlyssis. Achilli p Achilles. Ad bellum Persi Macedonum p Persis.

Mis. comuna quidem duorum generum, mis, faciunt genitio, Vnanimis, Exanimis, huius unanimitatis, exanimis, Dicimus, & hic exanimus, & unanimitas, unius ergo generis omnia, mis, syllaba terminata, ris, faciunt genitio, hic uomis huius uomis, huius uomeris. Cucumis huius cucumeris, uel cucumis. Marti, masculino genere. In quo nec cucumis iacere rectus, ergo omnia, nis, terminata tertiae sunt declinationis.

Mos, producta unum monosyllabum legi tertiae declinationis, ris, faciens genitiuo, hic mos huius moris correpta nullum legi.

Mus. pene omnia secundae sunt declinationis, mi, facientia genitio. Humus humi. Almus almi, neutro uero ris, facient genitiuo, Nemus nemoris secundum rationem neutrorum, us, terminatorum, de qua frequenter docuimus, unum masculini generis legi tertiae declinationis, ris, faciens genitio, hic mus huius muris, ut Hora parturient montes, nascetur ridiculus mus, & unum secundae declinationis, & quarta, us, finientis, haec domus huius domus & domi Terentiana. Domi sociique fac, ut uicissim meminere, Meministis rei. nec meminisse uia media Palmyrus in uita.

Nas. latina indifferenter declinantur, aut prima declinationis, ae, facientia genitio, ut Meccenas Meccoenae, aut tertia, nis, facientia, ut Meccenatis, Graeca tertiae sunt acuto in nouissima syllaba comuna ratione latinae siue, sed, dis, facientia genitio, Manas Manadis nomen baccha, sic Persius & Horatius.

Nes. correpta non legi, producta uero, si latina fuerint, indifferenter prima, uel tertiae declinationis ratione flexunt, ut Noranes, uel Nolanes, uel Nolanae, uel noranae, noranis, uel nolanis, Graeca uero tunc prima erunt declinationis apud Latinos si apud Graecos, ris, facient genitiuo, ut Hostanes hostanis, huius hostanae, Δημοστένης, Δημοστένης, huius Demosthenis.

Nis. tertiae sunt similem nominatio genitiuum faciunt, ut Canis, inanis, excepto uno, quod, nis, facit genitio. Cinis cineris, & haec latina. Graeca, nis, terminata, aut, nis, faciunt genitiuo, aut, dis, haec Philenis

Colos: &
color
Telus
Iuuentus
Anus
anuis
Colus
Mimas
mima: &
mimatis
Gras grae
Athamas
athame
Mimas
mimadis

Exanimis
Exanimis
Vomis
Cucumis

Domus
domi

Meccoenas
meccoenae
Meccoenas
in accento
Menas
Noranes
Norane
Nolanus
Nolane
Cinis cineris

hæc philenis philenis, uel philenidis. Dardanis dardanis, uel dardanidis.

Nos, tertia sunt declinationis, is pura facientia genitiuo, o, in nominatiuo producto, in genitiuo correpta, Minos Minois.

Minos

Nus, omnia secunda sunt declinationis, nam, i, faciunt in genitiuo, Linus lini. Canis cani. Sanus sani. Ianus ianti. Annus anni. Seuerianus seueriani. Afinus afini. Varius uarii. Ah, us alui. Pinus pini, exceptis tertia declinationis uno, ris, faciente genitiuo. Venus ueneris altero, is, noua ratione, hæc Anus huius anus. Terentius, Huius anus causa oporuit, que erat mortua, & duobus quarta declinationis, nus facientibus genitiuo, hæc Manus, hic Sinus, huius manus huius sinus. Nam neutra in, nus terminata uno, ris, faciunt genitiuo, secundum rationem, quam frequentissime ante monstrauimus. Hoc tamen scire debemus, quod omnis nominatiuus nus terminatus corripitur, excepto eo, qui in genitiuo, u, habet ante nouissimam syllabam habentem duntaxat consonantem, nam anus, & ius, anus, & ius, habet quidem in genitiuo, u, ante nouissimam syllabam, tamen corripuntur, quoniam ipsa nouissima syllaba genitiuo consonantem non habet.

Venus ue
netisAnus
anuis

Gnas, tertia sunt declinationis, tis, faciunt genitiuo, pragnas pragnatis.

Pregnas

Gnes, similiter tertia sunt declinationis, Magnes magnetis, & ubiq; producta.

Gnis, tertia sunt, similem facientia genitiuum nominatiuo, ignis huius ignis, & siqua talia.

Gnos, non inueni hac syllaba nomen finitum.

Gnus, oia secunda sunt declinationis, gni, facientia gno, Agnus agni, Magnus magni, & siq; talia.

Paf, graeca sunt tertia declinationis, dis, faciunt genitiuo, Lampas lampadis, & similia.

Pef, producta latina, uel graeca tertia sunt declinationis, pis, faciunt genitiuo, puppes puppis. Valles ualles. Rupes rupis. uulpes uulpis, alpes alpibus, excepto uno monosyllabo, q; dist. facit genitiuo, Pef pedis, ex eo figurati corripuntur, & dist. faciunt genitiuo, alpes alpebus. Sic nepes nepedis, unum excipitur ab eo tractum, quod in nominatiuo productum, in genitiuo, pis, facit hæc apes huius apibus, nam ab eo dist. apes q; sine pedibus nascuntur, sicut Virgilius de his

Puppes

Valles

Rupes

Ualles

Alpes

Pepes et in

de compo

ita

A; (scilicet)

apes ubi?

& hinc in

bis

Aucupes

Aucupes in

dicuntur.

Truca pedum, nam apes, si pes corripuerit barbarius erit, apes graece significat honorem in fine illius. Pes correpta latina non tracta a pedibus, faciunt genitiuo, ut Præpes præpedit. Hospes hospitis, excepto uno, quod, pis, facit non, nis, aucupes huius aucupis, nam quare pes declinat, erat. Omnia cepe terminata tis, faciunt genitiuo, Præceps præcepit, Aucepæ aucepit. Prætere nominatiuo plurali Terentius aucupes dixit, Piscatores aucupes unde dicitur in nominatiuo singulari aucupes debere dici, non aucups, nam aucupes dicitur numero plurali.

Pis, latina, dis, faciunt genitiuo, Lapis lapidis. Graeca aut pis aut dis, ut Iaspis huius iaspis, uel iaspidis. ferapis huius ferapis, uel ferapidis. Omnia declinationis tertia, hæc sinops huius sinopis Plautus in pseudulo, alii melius generis neutro indeclinabile hoc sinopi, sicut hoc gummi.

Sinapis

Sinapi

Pos, productum, et tertia declinationis, tis, si sunt generis communis, tis, faciunt genitiuo, ut hic & hæc nepos huius nepotis, quamuis multi hæc nepes dicunt, non hæc nepes, unius tertia generis, pos, terminata, ris, faciunt genitiuo, hic Lepos huius leperis, nam quedam res legimus numero semper plurali declinantur.

Nepes co

mune du

u generu

Nepis

Apsi

Pus

Pus, correpta latina sunt, & secunda declinationis, pi, faciunt genitiuo, Lupus lupi, Campus campi. Lippus lippis, exceptis duobus, uno monosyllabo indeclinabili pus, & uno tertia declinationis, ris, faciente genitiuo, Lepus leporis, o, correpta, nam si erit leporis significat elegantiam a nominatiuo lepos, Graeca, pus, terminata tertia sunt declinationis, dis, facientia genitiuo, Melampus melampodis. Oedipus oedipodis, quamuis domus Oedipodis lectum est.

I; pos lez

pus

Cedrus

Cedipus

dis

Carpus

Pyl, graeca sunt, nam, y, literam latina nomina nunquam habent, sunt autem tertia declinationis, is, pura terminata genitiuum, hic Capys huius capys.

Pans, tertia declinationis, tis, faciunt genitiuo, Sapanis stipantis. Hec tamen tenentur, q; oia nomina, tis, terminata, ris, faciunt genitiuo, exceptis duobus, que, tis, faciunt, &, dist. Fronsis frontidis, & Frons frontis, Lens lendis, & lentis. Quidam putant hæc lentis debere dici, & hæc lents, sed errant, quia non inueni hac syllaba nomen aliquod terminatum.

Fronsis

Fronsis

dis

Lensis

Lentis

Ques, correpta, tis, faciunt genitiuo, eques equitis, nam quies & iniquies, es, terminantur, non quies, & de his ante tractauimus, & sunt tertia declinationis, is, faciunt genitiuo.

Quil, pronomina reguntur non nomina.

- Quos, quus, secunda sunt declinationis, qui, faciunt genitiuo, æquus equi.
- Hieras** Ras, prima sunt declinationis, ræ, faciunt genitiuo. Hieras huius hieræ. Cicero in Cæsariis, Hieras, & Blælamius, & antiochus.
- Res, correpta, us, faciunt genitiuo, teres teretis, pducta ris antores antoris. Seres feris. Lucanus,**
Sub iuga iam feres. Verres ueris, exceptis duobus, uno monosyllabo quinta declinationis, e,
in genitiuo correpta res, & uno dissyllabo, quod genitiuo ante ris una syllaba correpta plus
crefcit Ceres Ceres, in nominatiuo e ssa producta, in genitiuo utraque e correpta, ergo oia
res terminata, siue producta, siue correpta tertia sunt declinationis, excepto uno monosylla
bo quinta declinationis, res rei.
- Ris, tertia sunt declinationis, ris, uel dis, faciunt genitiuo Iris huius Iris, uel iridis. Paris huius pa
ris, uel paradisi, unum ris solum facit. Liris huius liris nomen fluminis.**
- Ros, omnia producunt, & sunt tertia declinationis, ris, faciunt genitiuo monosyllabum, ris fa
cit, ros roris. Græca secundum rōnem suam si apud illos, ῥος, apud nos, is. Si apud illos, ῥος, apud
nos, tis, ῥωσ ἐὶ τὸσ ῥωσιτος. Tharros nomen est numeri semper pluralis.**
- Tharros** Rus, terminata si aliud ex te genus fecerint, secunda declinationis, ri, faciunt genitiuo, Ca
rus cari, austerus austeri. Murus muri, hac ratione i secunda declinationis etiam græca nomi
na declinantur, quamuis non faciant aliud genus, ut tartarus tartari, Gargarus gargari, hac ra
men numero singulari masculina sunt, pluraliter neutra, sicut Menalus manala. Quæ uero la
tina aliud genus non faciunt, rus, terminata, quarta sunt declinationis, & rus faciunt genitiuo,
ut hic currus huius currus. Excipiuntur quatuor, unum, ri, faciens genitiuo, quæuis aliud ge
nus ex se non faciat, hic Murus huius muri. Alterum indifferenter secunda declinationis, ri, fa
ciens genitiuo, & quarta, rus, hæc Laurus huius lauri, & huius laur^o. Altera duo monosylla
ba, quæ tertia sunt declinationis, is, uel ris facientia genitiuo, hæc Grus huius gruis, hoc Rus
huius ruris. Hoc tamen teneamus omnia monosyllaba tertia esse declinationis, is facientia ge
nitiuo, exceptis duobus quinta declinationis, ei, sepatatis genitiuo facientibus, ei, in genui
uo correpta, Spes Ipei. Res rei, rationem supra docui.
- Sas hac syllaba multum nomen reperi. *Diap, Di, adis.*
- Ses, terminata græca sunt, indifferenter declinantur, & prima declinationis, sa, genitiuo, & ter
tia, ut Cambis cambisæ, uel cambis is, uel persis. Nam quod Salsustus ait, ad
bellum Persi Macedonicum, non declinationem mutauit, sed antiqua usus est consuetudine
datiuum posuit pro genitiuo, & Cicero, Filium in qua Verri pro Verri, & Virgilius, Immi
tis Achilli pro Achillis.**
- Sis, omnia tertia sunt declinationis, is, faciunt genitiuo latina quidem, hic ensis huius ensis. Pere
grina, sis, uel, dis, hæc Isis huius Isis uel Ifidis, hæc Basis huius basis uel basidis, Cassis cassis uel
cassidis, quamuis Virgilius hæc cassida declinauit.**
- Sos, pura latinum nullum reperi terminatum, unum græcum legi in Salsustus secunda declatio
nis, si, faciens genitiuo, hæc Camifos huius Camifis.**
- Sons, correpta in medio habens, n, tis, faciunt, insons infontis, sic Horatius, Sons uero non legi
Salsustus nūero plurali utraque infontis sicut fontis, De n, & s, terminatis frequentissime docui.**
- Sus, terminata propria, uel aliud genus ex his facientia secunde sunt declinationis si, faciunt geni
tiuo, Nifus Nifis proprium, & participium, appellatiua uero non facientia aliud genus, quar
ta sunt declinationis, sus, faciunt genitiuo, hic occasus huius occasus. Nam plautus si fit parti
cipium huius plausi, si nomen appellatiuum non faciens aliud ex se genus huius plausus, sicut
nifus participium nifi, appellatiuum unius generis nifus, excipitur unum monosyllabum, is,
faciens genitiuo, sus sus ratione monosyllaborum, de qua frequenter tractaui.**
- Tas, omnia tertia sunt declinationis, tis, faciunt genitiuo, facultas facultatis, hoc Naphtas prima
ta genitiuo facient huius naphatæ, nomen barag contra rōnem neutrorū, quæ latina grūm, e
diphthongo non terminant, exceptis quatuor, hic et hæc & hoc uerna, huius uernæ, hic et hæc
& hoc aduena, huius aduena, hoc Thuria huius Thuriæ flumen, hoc Naphtas, huius naphatæ
genus olei cedro similis, sicut Salsustus Historiarum libro quarto. Sed melius erit indeclabile
Tæslatina tæslati, facient grō, Ræstratis, græca aut, si apud illos, τῶσ, apud nos, τæ, Achares acha
res ἀχάρωσ, aut, tis, crescente syllaba si apud illos, τῶσ, κρητῶσ ἀχάρωσ, Crates crateris, ut Biba
culus de**

Laurus
laum: &
laurus
Menosol
labori &
clnatio

Perfes
Datiu? p
genitiuo

Isis
Cassid
Cassida
Camifos
Sontes
Infontes

Nifus
Plausus
Nifus

Naphtas

Verna cō
mictur;
generum
Aduena
ois çis
Thuria
flu.
Naphtas
quid

- culus. *se Carone grammatico.*
- Tis.** omnia sunt terete declinationis. *tis* faciunt genitiuo *latia*, hic *mitis* huius *mitis*, hęc *neptis* huius *neptis*. *gręca. tis. uel. dis.* hic *Artas* huius *Artus*, uel *Artidis*, hęc *Amystis* huius *Amystus* *Am* *y* *stis*, nomen lectum in *Horatio*.
- Tos.** omnia corripunt. & *gręca* sunt, & *secundę* declinationis. *ti* faciunt genitiuo. *Beritos* *Beriti*, *Paltos* *palti*, q̄ poterunt *linne* melius dici *si. o. in. u. mutauerint*.
- Tus.** exceptis *gręcis* uenientibus a syllaba, *rol. o.* cętera facientia aliud genus *secundę* sunt declinationis. *ti* faciunt genitiuo. *Sultus* *stulti*. *Venatus* participiū *uenati*, hic *artus* huius *arti* angustus. Nam *artus* mębra numero *plurati* declinantur, nō facientia. *us*. ut *Vestitus* huius *uestitus* *res ipsa*. *Terentius* *Vestitu* nimio indulget, qui *ablatiuus* a genitiuo uenit. *tus*. syllaba terminato. nam participiū hic *uestitus* huius *uestiti*, facit enim aliud *ex se* genus, excipiuntur duo. *tis* facientia genitiuo. *Virtus* *uirtutis*. *iuuentus* *iuuenturis*. Nam hoc *Tus* neutrum ratio ne. *tus* *finitorum. ris*. facit genitiuo huius *thuris*. *Virgilius*, *thure* *calentare*. *Pręterea* *monclylabum est*.
- Ctus.** si fecerit aliud *ex se* genus. *cti*. facient genitiuo. *Rectus* *recti*, *lectus* *lecti*, *erectus* *erecti*, non facientia aliud *ex se* gen^o, *quartę* erunt declinationis, hic *riktus* huius *riktus*, hic *luctus* huius *luctus*, excipit unū, quod quamuis non faciat *ex se* genus, tamē *cti*. facit genitiuo, hic *lectus* huius *lecti*, non (ut *qdam* imperiti putant) huius *lectus*. Nam *Cicero*, *Me* in meo *lecto*, q̄ *ablatiuus* *ab. i. litera* terminato genitiuo uenit non. *us*. ut *Terentius*, *lectos* *sterni* iube, & *parari* cętera. *aculatius. os*. terminatus a genitiuo non. *us*. unum excipitur *tertię* declinationis. *tis*. facient genitiuo, *Senectus* *senectutis*,
- Ptus.** si fecerit aliud *ex se* genus *secundę* sunt declinationis *pti*, hic *raptus* huius *rapti*, *sumptus* *quar* *tę* *p* *tus* facit genitiuo, hic *sumptus* *erogatio*, huius *sumptus*. *Terentius*. *Sumptus* quos faciūt *sumptus* *acceptus* *significans* huius *sumpti*. facit enim hęc *sumpta*.
- Stus.** si fecerit aliud genus, uel propria sint, *secundę* sunt declinationis, hic *castus* huius *casti*, hic *angustus* huius *angusti*, si facientia *quartę* erunt declinationis *stus* facient genitiuo, excepto uno *multus* *multis*, hic *æstus* huius *æstus*, hic *quæstus* *adquisitio* huius *quæstus*, si participiū sit huius *quæsti*, si non facientia aliud *ex se* genus huius *quæstus*. *Virgilius*. *Quæstus* *quæstus* *eruentis*. Excipitur unum, quod & *stus*. & *sti*. facit genitiuo, hic *cestus* *tunica* *Veneris* huius *cesti*. hic *cestus* *pugilum* huius *cestus*. *Virgilius*. *Quid* *siquid* *cestus* *ipsum*, & *orthographia* *distant* & *declinatione*. *Ergo* *omnia. is*. faciunt genitiuo. *Exceptis* *quatuor*, *cestus*, *æstus*, *quæstus* *querela*.
- Thas.** unum nomen barbarum generis *neutri* legi, hoc *naphtas* huius *naphte*, de hoc & *supra* *docui*. sed melius *indeclinabile* est.
- Thes.** productum *gręcum* inueni apud *Ouidium*, *Ianthes* huius *Ianthes* uel *Ianthidis*.
- This.** & hoc *tertię* est declinationis. *this*. uel. *dis*. facient genitiuo, *Arthis* *Arthidis*, sic *Ouidius*.
- Thos.** non inueni hęc syllaba nomen terminatum, qui reperit, doceat *rationem*.
- Thus.** *secundę* sunt declinationis. *thi*. faciunt genitiuo, hic *Parthus* huius *parthi*, hic *acanthus* huius *acanthi*. *Virgilius*, *Croceo* *uelamen* *acantho*, *Xanthus* *Xanthi*.
- Thys.** uel. *thys*. *terminata* *tertię* sunt declinationis. *thus* uel *thys* faciunt genitiuo, hic *Panthus* huius *panthus*, hic *Othrys* huius *Othrys*.
- Vas.** *terminata* & *his* faciunt genitiuo & *dis*. hoc *uas* huius *uasis*, utrunq; *Varro* ait *de lingua* *latina*, hic *uas* huius *uadis*. *Cicero*. *uultu* *tanquam* *uade*.
- Ves.** corripuntur omnia, & *tertię* sunt declinationis. Nam. *tis*. faciunt genitiuo, hic *diues* huius *diuitis*, ut *miles* *militis*, & *siqua* *talia*.
- Vis.** & ipsa *tertię* sunt declinationis, & *similem* *nominatiuo* faciunt genitiuū. *Cuius* huius *ciuis*, hic *uis* & *plurati* hęc *uis*, sic ut *Terentius* *Varro*. nam hęc *uires* *numero* *sp* *plurati* *declinat. f.*
- Vos.** *uus*. *supra* *docui*, quod *secundę* sunt declinationis. *ui*. faciunt *grō*. *Ceruus* *cerui*, *seruus* *serui*.
- Xas.** nullum reperi nomen hęc syllaba terminatum.
- Xes.** uero *producuntur* & *tertię* sunt declinationis. *xis*. faciūt *grō*. *araxes* *araxis*. *Xerxes* *Xerxis*.
- Xis.** *latina* sic *terminabuntur* & *genitiuo*, hic *axis* huius *axis*. *gręca* & *xis*. & *dis*. hic *alexis* huius *alexis*, uel *alexidis* *tertię* declinationis.

Cedrum
Crates
crates
Nertis
Artis
Amystis

Venatus
Artus
Vestitus

Tus

Rictus

Rectus
Senectus
Senectutis

Sumptus

Multus
Quæstus

Cestus

naphthas
at q̄ supra
T. xili
termina
ut in syl
laba Ta.
antus
Parthus
Acanthus

Othrys
Vas uasis
Vas uadis

Vis
Vires

Naxos Xos corripunt, & græca sunt secundæ declinatiõis. xi. faciunt genitiuo, hæc Naxos huius naxi
 Virgi Baccharatq; iugis naxon, pôr hæc naxus huius naxi hanc naxum dici.

Xus oia secundæ sunt declinationis. xi. faciunt genitiuû, laxus laxi, fluxus fluxi, taxus taxi, bux⁹
 buxi. excipit unum quartæ declinationis. xus faciens genitiuo, hic luxus huius luxus, luxuriã
 luxurians significans. Teren. Adulescens luxu perditus. Nam iustus uacillans luxi facit. Salusti-
 us ablatiuo. Luxo pede.

Zas barbara sunt primæ declinationis hic Ormizas huius Ormize.
 Zes. & ipsa barbara producta primæ declinationis Artabazes Artabaze.
 Zis. zos. zus. nulla nomina reperi terminata.

T. Ista duo nomina tantummodo latina terminata reperiunt, unum indeclinabile, hoc Git. genus
 feminis nigri, quo panis conditur, & unû tertie declinationis. tis. faciens genitiuo. Caput capi
 tis, & si quid ab eo nascit. Sinciput sincipitis. Varro posuit in Actia. *occepit, s. c. i. o. i. s.*

V. litera nomina terminata oia neutra sunt quartæ declinationis. u. terminatiã genitiuum, & datiuû
 & ablatiuum, sed producto nominatiuû, accusatiuum, & uocatiuum. u. terminant, sed cor-
 repto, ut hoc cornu. genu. gelu. ueru, & si qua talia. Docueram tamen quod quarta declinatio
 genere quædam masculino, & fœminino genere. us. terminaretur, in genere uero neutro. u. hu-
 ius cornu. gelu. ueru. genu.

X. hæc ista terminata omnia sunt tertie declinationis, nam. is. genitiuo faciant necesse est, ante ei
 .c. uel. g. posita, ut pix picis, arx arcis, nux nucis, crux crucis, rex regis, grex gregis, excipiunt
 quatuor, quæ nec. cis. faciunt genitiuo, nec. gis. nix niuis, nox noctis, senex senis. Suppelles sup-
 pellestilis. Terentius Suppellestile opus est, unde. x. ista supuacua est, sicut quibusdam placet.

Y. Z. his literis nulla nomina terminantur.

Omnia nomina monosyllaba tertie sunt declinationis, nam. is. faciunt genitiuo, exceptus quinque
 tribus ideclinabilib⁹. git. ir. pus. & duobus declinationis quintæ, ei, separatis genitiuo terminatiã
 tis, res rei, spes spei, & contra rationem quintæ declinationis correpta, quoniam nominatiu⁹
 ante es consonantem habet iunctam, ut fides fidei, ergo breuiter doceamus enumerãdo, quot
 nomina singuli casus utriusque numeri terminantur,

Nominatiuus singularis fit modis quindecim. a. e. i. o. utraque u. l. m. n. r. s. x. c. t. Poeta, m. o. i. l. e. g. u.
 mi, Varro, Dido, genu, mel, bonum, carmen, orator, sacerdos, uertex, lac, caput,

Genitiuus singularis fit modis quatuor, e, is, i, u, huius Fortunæ, huius grammatici, huius orato-
 ris, huius genu.

Datiuus singularis fit modis quatuor, e, i, o, u, huic AEnæ, huic sacerdoti, huic docto, huic géu

Accusatiuus singularis fit modis quatuor, m, n, s, u, hunc sacerdotem, hoc carmen, hoc cornu,
 hoc pectus.

Vocatiuus singularis fit tot modis, quot nominatiuus,
 Ablatiuus singularis fit modis nouem, a, e, utraq; i, o, u, m, f, ab hoc poeta, ab hoc sacerdote, ab
 hac specie, ab hoc fuau, ab hoc docto, ab hoc genu, ab hoc nequam, ab hoc nugas.

Nominatiuus pluralis fit modis quinque, a, e, i, m, s, hæc regna, hæc mulæ, hi docti, hi nequam, hi
 sacerdotes.

Genitiuus pluralis fit modis tribus, m, s, i, horum oratorum, horum nugas, horum nihili.

Datiuus & ablatiuus pluralis fiunt modis tribus, i, m, s, his & ab his nihili, nequam, nugas,

Accusatiuus pluralis fit modis quatuor, a, m, i, s, hæc sceptrã, hos nugas, hos nequam, hos nihili,

Vocatiuus pluralis fit modis, quot nominatiuus eiusdem numeri, idest quinq; a, e, i, m, s, o sce-
 ptræ, o fortunæ, o nihili, o nequam, o nugas.

Hoc tamen notemus, q; in quibus casibus cuiuslibet numeri, prætermisimus aliquem modum
 de his est monopoptus, nihili, nequam, nugas,

¶ De Formis casuum. Caplam. I I

Orme casuum sunt sex. Prima forma Vnaria nuncupatur, quæ sola nomina regit i utro
 q; numero uno modo omnes casus terminantia. nequam, nugas, nihili.
 Secunda forma Binaria dicitur, & ipsa sola regit nomina in numero tantummodo sin-
 gulari duobus casibus uariatis, hoc cornu. nominatiuus, accusatiuus, uocatiuus corripuntur
 Genitiuus, datiuus, ablatiuus producuntur.

Naxos
 Luxus
 quot fit
 gnificet
 Ormizas
 Artabaz/
 zes
 Git gen⁹
 feminis
 Caput
 Sinciput
 suppellex

Noiatiu⁹
 singu. fit
 modis .xy.
 Genitiui
 singu. ter
 minatões
 Dctis sin
 gu. i. quas
 syllabas
 exeat
 Actas sin
 gu. quibus
 modis ter
 minetur.
 Ablatiu⁹
 singu. ix.
 modis fit
 Nugas

Casuum
 forme
 Vnaria
 forma
 Binaria
 forma
 Cornu in
 syllaba

Tertia Ternaria forma dicitur, hæc noia quidem in utroq; numero regit, ut hoc bellū, hui⁹ belli huic bello, hæc bella, horum bellorū, his bellis. Pronomina uero in numero tantūmodo plurali, hæc ista, horum istorum, his istis.

Ternaria forma

Quarta, quam Quaternaria nuncupamus, & nomia, & pronomina regit in utroq; numero. Nomina sic, hoc carmē, huius carminis, huic carmini, ab hoc carmine, & pluraliter hi docti, horum doctores, his doctis, hos doctos. Pronomina sic. Illud, illius, illi, ab illo, pluraliter, hi, isti, horum istorum, his, istis, hos, istos.

Quaternaria forma

Quinta forma est, quæ Quinaria nuncupatur, in numero tantūmodo singulari, & nomē regit, & pnomē, hic sacerdos, huius sacerdotis, huic sacerdoti, hunc sacerdotem, o sacerdos, ab hoc sacerdote. Pronomen sic. Iste, istius, isti, istum, ab isto. Quinaria forma in numero plurali, nec nomen continet, nec pronomē.

Quinta forma

Sexta forma Senaria est in numero singulari pronomina sola regit. Nullus, nullius, nulli, nullū o nulle, a nullo.

Senaria forma

De Catholicis uerborum. Cap. III.

In hoc libro etiam de uerbis tractabo, sicut ante primum, quorum rōnem per singulas literas syllabas primæ uerbi psonæ, qualem faciat secundā, ex qua cōiugatio cognoscitur, diligentissime hoc docebo, atq; interim de uocalibus tractemus positus ante nouissimā literam primæ uerbi personæ, inueniuntur autē uocales ante nouissimā literam tres, consonantes multe, de quibus postea docebimus.

Prima coniugatio tres habet uocales ante nouissimā literam primæ uerbi personæ. e. correpta, Cōmeo commēas commēa. i. Lanio lanias lania. u. Fluſtuo fluſtuas fluſtua.

Coniugatio prima

Secunda coniugatio. e. solum recipit productam. Doceo doces doce.

Tertia correpta duas i. Rapio rapis rape. u. Ruoruis rue.

Coniugatio secunda

Tertia pducta (quæ quādrata dicitur) e. Redeo redis redi i. Munio munis muni, sed quoniam tota uis uerbum in tempore perfecto modi indicatiui continetur, sicut in secunda persona modi imperatiui tempore presentis declinatur, per singulas literas primæ personæ uerbi doceas secundam personam eiusdem temporis præteriti perfecti, & modi imperatiui, temporis presentis secundam personam, quæ fit literis quidem tribus, modis uero quatuor, sicut exemplis paulo ante monstrauit. Ama. e. producta Doce. e. correpta Lege. i. Audi extra hos modos si quæ uerbum terminauerit alia litera secundam personam modi imperatiui temporis presentis nullius coniugationis continet rationem, ut est Sis. Velis. Cedo, & si qua talia.

Coniugatio tertia

E hanc literam ante. o. habentia uerba, aut primæ sunt, aut secundæ, aut tertiæ productæ. Si primæ sunt. ui. facient temporis præteriti primam personam modi indicatiui, ut Cōmeo cōmeas cōmeau. Si secundæ aut. ui. arceo arceui, aut di, ut Prandeo prandi. Interdum crescent una syllaba in principio, ut Mordeo momordi. Pendeo pependi, aut. xi. lugeo luxi. aut. gui. Langueo langui, aut. si. Ardeo arsi. Tertiæ productæ aut. ui. Audiui. Intereo interiui, uel. ii. Ergo breuiter per singulas literas ante eo positas decurramus, ut facilius cognoscamus. e. ante. o. posita, cui⁹ fit coniugationis, uel quomodo faciet speciem perfectam.

Coniugatio quarta

A hanc literam ante. eo. habens uerbum nullum reperi, inuentor doceat rationem.

B ante eo posita, aut secundæ sunt coniugationis, aut tertiæ productæ. b. ui. faciunt, ut Rubeo rubui. Sorbeo sorbui, nam sorbsi barbarismus est. Tertiæ productæ. iui. uel. ii. Subeo subui, uel. subui. Inueni unum primæ coniugationis beui faciens tempore perfecto. Beo beas beui. Terentius, Ecquid beo te?

C ante. eo. posita secundam regit coniugationem speciem perfectam aut. cui. aut. xi. Arceo arces arceui. Luceo luces luxi.

D & hæc ante eo posita secundam regit coniugationem, speciem uero perfectam aut. di. aut. si. Prandeo prandi, ardeo arsi. Interdum addit syllabam in principio, Mordeo momordi. Pendeo pependi, Exceptis duobus defectiuis genere, quæ incipientia quasi neutra, tempus faciunt perfectum, quasi passiuæ, id est quasi. r. litera finita, ut Gaudeo gauisus sum, Audeo ausus sum, aut. diui, ut studeo studui, strideo stridui, Sed uidentum ne magis dicendum sit strideo stridis, Virgilius, stridunt siluæ, non strident.

E ante eo posita tertiam pductam regit tempus perfectum, iui, uel. ii, facit, Anteoo anteui, Præ-

eo præiui, uel antei præi.

F. hanc litteram ante. eo. habens nullum reperi uerbum.

G. ante. eo. posita secundâ regit coniugatione, speciem uero perfectam, aut. xi. facit, aut. gui, aut. si. Lugeo luxi. Egeo egui. Tergeo terfi dicimus, & tergo tergis tertia correpta. Legim⁹ enim Et spicula lucida tergent, quod uenit a uerbo tergeo, & tergunt, ab eo quod est tergo.

Tergo

Tergo

H. i. k. ante. eo. positas uerbum regere non inueni.

Deleui
Solo foli
tus sum

L. ante. eo. posita secundam regit coniugatione, speciem pfectam. Iui. uel. leui. Caleo. Compleo calui, copleui, deleui. R. eleui. dolia oia. Terentius. excipit enim ab utraq; ratione defectiuum genere faciens specie perfectam quasi passiuum, soleo solutus sum.

Eo is: &
côposita

M. ante. eo. posita primâ regit coniugatione specie perfectâ. aui. faciens, ut Remeo, Cômeo, remeui cômeui. Hoc tamen scire debemus, qd omnia uerba. e. ant. o. habentia secundâ sunt coniugationis necesse est. Excepto eo is, it, & illis quacunque ab hoc uerbo fuerint tracta, que omnia tertia producta, idest quartæ coniugationis sunt, præter duo primæ coniugationis, q supra posui, Remeo, & Cômeo.

N. ante. eo. posita si uenerint a uerbo Eo (sicut supra posui) tertia sunt producta, idest quartæ coniugationis, specie pfecta facient. i. ul. ii. ut in eo inis inui, uel inii, si non uenerint, secundâ erit coniugationis. ni. facientia in specie perfecta, moneo mones monui.

O. ante. eo. habentia tertia producta, idest quartæ sunt coniugationis. ni. uel. ii. facientia in specie perfecta, ut Coo cois coiii. uel coii.

P. hanc litteram ante. eo. habens uerbum non reperi.

Q. hanc quoque litteram ante. eo. nusquam reperi.

R. hanc lîam ante. eo. posita secundæ coniugationis uerba regit rui faciunt in specie pfecta. Careo careres carui. Tertia uero producta idest quartæ. ui. uel. i. ut pereu peris perui, uel perii.

S. ante. eo. posita unum reperi uerbû tertia producta. iui. uel. ii. faciens in specie perfecta, transleo transui, uel transii.

T. hanc lîam ante. eo. posita inueni, sed uerba secundæ coniugationis regentem, & facientem speciem perfectam tum, ut Lateo latui. Pateo patui. Tertia producta si inuentum fuerit, ueniet a uerbo Eo is. & faciet ui, uel. ii. in specie perfecta. Nam sicut ante docui. e. ante. eo. uerba habentia omnia secundæ sunt coniugationis, excepto Eo is, & siquid ab eo nascitur, nam tertia sunt producta coniugationis, præter duo uerba primæ coniugationis, que ante posui. C. in meo commes, Remeo remes. Tertia enim semp correpta coniugatio. eo. non terminatur, sicut supra monstraui. Hoc tamen scire debemus, qd tertia producta coniugationis species perfecta duobus tantum modis terminatur. iui. ii.

Côniiuco
Cœuo

V. hanc litteram ante eo positam uerbum habens reperi secundæ coniugationis, speciem perfectam faciens. iui. Conniueo conniues conuiui. Cicero. Si qui exire uelint, conuiuere possum, & cœuo cœues cœui. Perius. An Romule cœues?

X. Y. Z. literas ante. eo. positas uerba habentia nusquam reperi.

Quoniam sufficienter (ut arbitrator) de uerbis. e. ante. o. habentib⁹ docui, consequens puto de his tractare, quæ. i. ante. o. habent per singulas literas ante. io. positas, quæ regunt primam coniugationem, uel tertia. i. utraq; Nam secundâ coniugatio eo tantum modo terminatur.

aio ais ait
Ai aisi
ait

A. ante. io. habens uerbum tertia correpta inueni. ai. faciens in specie perfecta, aio ais ait. ai aisi ait. B. ante. io. habentia tertia producta, idest quartæ coniugationis. ui. uel. ii. facient speciem perfectam. ambio ambis ambui, uel ambii.

Sarcio
farcui

C. ante. io. habentia tertia producta. ui. uel. xi. facient specie perfecta. Sarcio sarcui. Vincio uincii. Tertia uero correpta. ci. ut Iniicio iniicii.

D. ante. io. non inueni.

E. hanc quoque litteram ante. io. non inueni.

suffio sus
sui suffi
Fio fact⁹
sum

F. ante. io. habentia uerba tertia producta. ui. uel. ii. faciunt specie perfecta. Suffio suffiui, unum reperiens eiusdem coniugationis defectiuum genere, sicut soleo solutus sum, sic Fio sis fit factus sum.

G. ante. io. habens uerbum non inueni.

hio hiaui

H. ante. io. uerba habentia primâ reperi coniugationis. aui. facientia specie perfecta. Hio Inhio. hiaui inhiaui.

- I.** K. his literis ante io uerba terminata n̄ inueni, unū inueni tertiæ correptæ. xi. faciens p̄fecto. Me
io meis mexi. Persus modo infinito, Matronæ imeiere uulua.
- L.** ante io uerba tertiæ p̄ducta sunt. ui. uel. ii. facient p̄fectum, polio polui, uel polui, participium
passiuū posuit Virgilius, Iam parte polita, & modi indicatiui actiuitati speciem p̄fectam
polibant, Satio falsi salui, uel salui.
- M.** ante. io. habens uerbum non inueni.
- N.** ante. io. habens uerbū si primæ fuerit cōiugationis. ui. faciet specie p̄fecta. Lanio lanias laniaui
si tertiæ p̄ductæ, id est quartæ. ui. uel. ii. Munio munis muniu, uel munui.
- O.** ante. io. posita in uerbis non inueni.
- P.** ante. io. posita tertiæ correptæ inueni. ui. facientia p̄fectam speciem.
- R.** apio rapui, uel rapui. Cupio cupiui, uel cupui.
- Q.** ante. io. nusquam inueni, & rationabiliter, quia. q. litera non scribitur, nisi ante. u. et aliam quā
cunq; uocalem iunctam.
- R.** ante. io. posita tertiæ correptæ fuerit. ri. facies specie p̄fecta, & pe. syllaba correpta i principio ad
dita, pario pepi. Quidā putat hoc uerbū tertiæ p̄ductæ. i. quartæ esse, sed errat, nā infiniti p̄pe-
tūū modū p̄fectū. Terē. posuit. parere hic diuitias, q̄ si esset tertiæ p̄ductæ. ri. habuisset ante. re
syllabā parere. præterea. re. utraq; correpta est. Nā si p̄duseris, crit sed a coniugationis parere
ueniens a uerbo pareo pares, ut Virgi. paret amor dictis caræ genitricis.
- S.** ante. io. hñs uerbū priæ reperi cōiugationis. ui. facies specie p̄fecta, Basio basiaui, sic Martial.
Dicim⁹, & p̄nt sub eodē intellectu actiuitatis, uel uerbi cōis, partior. Virgi. Et locio partur
in ocl. sicut Obsono obsonor, si priæ fuerit. ui. faciet specie p̄fecta, satio satias satiaui.
- V. X. Y. Z.** ante. io. nulla de his literis inueni terminata uerba, qui inuenit etiam declinandī
doceat rationem,
- A.** ante. uo. posita primæ cōiugationis uerba regit, & tertiæ correptæ, Nam secundæ cōiugatio
nis, & tertiæ longæ, id est quartæ, uerba, u. ante, o, nunquam habent, sed secūda, e, solā, Tertia
producta, id est quarta, & i. Ergo. a. ante. uo. posita si primæ fuerit coniugationis. ui. faciet spe-
cie p̄fecta. Lauo lauau, si tertiæ. ui. Lauo lauis laui dicimus, & lauro lauris sub uno intellectu.
- B.** ante uo. posita tertiæ correptæ reperi. bui. faciens specie p̄fecta. Imbuo imbuis imbui. Primæ
non inueni, inuenitor doceat rationem.
- C.** & hanc literam ante. uo. positam tertiæ correptæ regentem uerba reperi. cui. facientem in spe-
cie p̄fecta, ut Acuo acuis acui.
- D.** nec hanc literam ante. uo. positam regentem uerba primæ coniugationis inueni, sed tertiæ cor-
reptæ. dui, facientem in specie p̄fecta. Induo induis induui. Nam sicut ante docui. ui. ante. o,
posita, aut primæ coniugationis uerba regit, aut tertiæ producta, hoc est quarta.
- E.** huius litæ ante. uo. posita uerbū tertiæ correptæ reperi. ui. faciens in specie p̄fecta. Ceuo ceuif
ceui. Persius tempore futuro posuit. An Romule ceuis significat autem cum turpitudine ce-
dere, uel turpiter incurri. Primæ coniugationis uerbum. e. ante. uo. habens non inueni.
- F.** hanc literam ante. uo. positam uerba regere non inueni, nouo more unam declinationem ex
hac quasi descendente legi apud Terentium in Ecyra. Fors suat pol.
- G.** huius literæ ante. uo. posite uerbum primæ cōiugationis non inueni. Sed tertiæ correptæ gui,
faciens specie p̄fecta, ut Arguo arguis argui, & ungo unguis unxi, nam unguo non legi.
- H.** hanc literam ante uo. positam regentem non inueni,
- I.** ante uo. posita primam regit coniugationem, & sp̄e p̄fecta aui, facit, Deriuo deriuas deriuauī.
- K.** ante. uo. positam nullum uerbum regit.
- L.** ante. uo. posita tertiam correptam regit. lui. faciens specie p̄fecta. Diluo diluis dilui.
- M.** ante uo. positam non inueni.
- N.** hæc litera ante. uo. posita tertiam correptam coniugationem regit, & speciem p̄fectam fa-
cit. nuī. Innuo innuis innui. Annuo annui. Renuo renui.
- O.** ante. uo. posita primam regit coniugationem, & speciem p̄fectam. aui, facit, Nouo renouo
nouaui renouaui.
- P.** ante. uo. posita tertiam cōiugationē correptam regit, & speciem p̄fectam. spui, facit ut Spuo
Diomedes

Mcio me
is mexi
At q Per
su carmē
est hoc
Partice
ineat uul
ue. & c.
Polita

Q. . litere
potestas

Parere
Parire

Partio
Partiur

Obsono
Obsonor

Lauo la
uis
Lauo la
uis
Lauor la
uans

Persiu lo
cus

Fuat

Vnguo
Vnguo

Spuo

- respuo, spui respui.
- Respuo** Q, ante, uo posita, & primā coniugationē regit, & tertiā correptam, quauī, facit specie pfecta a quo aequal equi. Ex a quo ex aq̄s ex aq̄ui. Tertiā uero correpta, qui, ut reliquo relings reliq̄. R, & hæc lra ante, uo, posita, & primā coniugationē regit, & tertiā correpta primā specie pfecta, aui, terminat, Seruo seruas seruauī. Tertiā, rui, ut Ruo rui rui.
- S**, ante, uo, posita tertiā correptam regit, Suo luit sui. Confuo confui.
- T**, ante, uo, posita primā cōiugationē regit specie pfecta, aui, faciens, Fuctuo fluctuas fluctuauī.
- V, X, Y, Z**, his literis ante, uo, positis uerba regere si inueni. Hoc mō declinabunt oīa uerba. o. ter miata ante eā habēntia uocales illas, q̄s supra mēorauī, exceptis defectiuis. Nūc ad syllabas cōsonantia deueniam⁹, q̄ uocales si sint, ante nouissimā lram. o. aut priā coniugationis facit uerbū, aut tertiā correptā. Nā scd̄a coniugatio, uel tertiā pducta. i. quarta, cōsonantē ante. o. lram nunquā habet, sicut frequēter docui. Secunda qd̄ ē. lolum, ut doceo doces, tertia uero pducta, idest quarta, dualē & i. ut Redit redit redi. & Munio munis muni.
- Bo**, terminata, priā si sint, bauī, facient specie pfecta, ut Libo libat libauī, tertiā uero correptā, p̄si ut Nubo nubis nupsi, aut, bui, ut Sorbeo sorbet sorbui, quāuis, & sorbui lectum sit.
- Co**, primā si sint, cauī, facient specie pfecta, ut Sicco, siccas siccaui. Dico dicas dicaui. Virgilius Proprijs dicabo, aut, cui. ut Mico micas micui, tertiā uero correptā, aut ci ut Vico uicis uici aut, xi, ut Dico dicis dixi. Duceo ducis duxi, aut, ui, ut Cresco crescis creui, & Pisco pascis paui, aut, nui, ut senesco senescis senui.
- Do**, priā, si sint, aut, di, faciēt in specie pfecta, ut Do das dedi, aut, dauī, ut Laudo laudas laudaui tertiā uero correptā, aut, didi, ut addo addis addidi, credo credis credididi, aut, si, ut cedo cedis cecidi, aut, cidi ut cado cadis cecidi, nā cedo q̄ significat da sine uerbi totius substantia solū repetē numero singulari cedo, numero plurali cedite, sic Plautus, & antiq̄ comœdiographi, sicut salue saluere saluēt, nā qd̄ Plaut. in truculēto, Nō saluo irridēter posuit pro p̄sona rustici.
- Fo**, non inueni.
- Go**, priā, gouī, facit, ut Rogo rogas rogauī, tertiā uero correptā, aut, xi, reddit, ut pingo pingis pinxi. Sugo sugis luxi, aut, si, ut tergo tergis terxi. Lectū est, & tergeo, unde in Virgilio utraq̄ declinationem indifferenter inuenimus. Et spicula lucida tergunt, a tergo tergis, a tergeo terges tergent, & uergo uerxi facit, aut, gi, ut tango tergi, et in principio syllabam adicit, ut purgo pupugi, pango pepigi. Quidam pepigi defectiui tempore putant esse, ut odi, noui, mēni. Alii præsētis, alii præteriti estimant.
- Ho**, primā est, hauī facit, ut inchoo inchoas inchoauī, quidā putant inchoare dici imperitissime nam neq̄ post. c. literam. h. latina uerba regunt, exceptis nomib̄ tribus, que supra posui, pulcher, orchus, lurcho, neq̄. o. lra ante. o. alterum latinoꝝ uerboꝝ prima persona reperitur, sed ille tres uocales, quas ante docui. e. i. u. nam nec. a. nec. o. igitur quod Plautus posuit reboō, non latine, sed græce posuit *how boar*, unde deriuantium reboō reboas. Nam latinum uerbum. o. ante. o. habens nunquam reperitur. Tertiā uero coniugationis correptā uerba. ho. terminata xi. faciunt specie perfecta. Traho trahis traxi, ueho uehis uexi.
- Ko**, non inuenitur uerbum hac syllaba terminatum rōnabit̄, nam. k. lra nō scribitur, nisi ante. a. lram in principis nominum, uel uerboꝝ consequentis syllabæ, & cōsonans principium sit, si cut in institutis artū, hoc est in libro primo monstrauī, kamaenæ, kaleo, kareo, & si qua talia.
- Lo**, primā si sint, lauī, faciēt. celo celauī. Tertiā uero correptā, aut, lūi, ut excello excellis excellui aut, li, ut tollo, sustollo sustulsi, de utroq̄ uerbo, nam tuli ab eo uenit, quod est fero tuli.
- Mo**, primā, aut, mauī facit, ut amo amaui, clamō clamaui, aut, mui, ut domo domui. Tertiā uero correptā, aut, p̄si, ut sumo sumpsi, aut, mui, ut tremo tremis tremui.
- No**, primā, nauī, facit, sano sanas sanauī. Tertiā uero correptā, ni, sed in principio syllaba addita cano canis cecini, aut, ui, cerno cernis creui, sino siui.
- Po**, primā pauī facit, ut stipō stipas stipauī. Tertiā uero pi. rumpo rumpis rupi.
- Q**, hæc litera ideo non inuenitur regens uerbum, quoniam nullam literam antecedere potest nisi. u. & aliquam uocalem cum ea antecedentem iunctam, unde supra cum. sic uocalibus antecedentibus. o. literam tractauimus, posuimus, reliquo relinq̄s reliqui.
- Ro**, primā, rauī, facit, oro oras orauī. Tertiā uero correptā, aut, ui, ut sero seris serui, aut, siui, ut q̄

ro queris quasui, aut, rui, ut infero inferis inferui.

So, prima, sicut, praeterito facit, penso pensas pensui. Tertiae uero, ui, quales quasui. Tale est cresco creui.

To, prima, tui, facit, muto mutas mutui. Tertiae uero si mitto mitesit mishi, aut ti, ut uerto uertis uerti, aut, ui, ut sterco sterco sterui. Per si? Postquam desertuit e. Si. canite. to habuicrit priuiter biphona. Prima conuogatio, etan, sicut in specie perfecta, maesto maestas maestui. Tertia uero correpta, xui, nesto nectis nexui, flecto flectis flexui.

Xo, prima, xui, facit, Elixo clixas clixui, aut, xui, Enixo enixas enixui. Tertiae uero, xui, ut ne Flexui

Quoniam (sicut arbitror) sufficienter tractauimus de uerbis o litera terminatis, ueniamus ad ea quae, or, syllaba terminantur.

Or, syllaba terminata, siue pura, siue uocali, uel consonante precedente, si prima sit conuogatio uel flecte, uel tertiae producte, id est quartae, ante nouissimam litteram secunda persona adiuuatur ri, syllaba accipienda facient fecid i personi piffiuitus, ut Amo amas, amor amaris. Doceo doces, doceor doceris. Munio munis, munitas sum.

Tertiae uero correpta, i, sicut in e, correptam mutat, & sic e. e. ri, ante, s, accipit, ut Lego legis, e. legor legeris, & si q. talia. Tempus aut perfectum facient oēs conuogationes participio mascululo tēporis praeteriti ad lita sum syllaba, hic amatus, amatus si hic doctus, doctus si, in e. scriptus si, hic munitas, munitas sum. Fit aut participium temporis praeteriti generis masculini ex secunda persona adiuuatur in prima quod conuogatione, & tertiae producta, id est quarta, accepta syllaba, tu, ante nouissimam litteram, s, ut amo amas, hic amatus, Munio munis, hic munitus. In secunda uero, & tertia correpta per uirgule, e, littera penultima secunda persona uocata, & tu, ante, s, posita, ut doceo doces, hic doctus, dico deis, hic dictus, aut per uirgule, bus duabus litteris penultimis, & tu, ante nouissimam litteram, s, ut nesto nectis nectas si, qui uis posteriores pro, e, &, t, x, posuerunt, nexus sunt.

Imperatiuus modus passiuitatis in syllaba ad lita imperatiui adiuuatur sicut, ut ama amare, doce docere, scribe scribere, muni munit. De hac tamen ratione, & de modo infinitiuo plenus in futuris arum hoc est in libro primo docemus, illorum uero uerborum, id est terminatio, & non ueniamus in ab o. littera species perfecta noletur de participio temporis praeteriti.

¶ De structura.

¶ Caplum. IIII.
¶ Quomodo de dissyllabis, & trissyllabis, necnon & quatuor syllabarum in primo docemus in libro. De nominum uero, uerborumque ratione in hoc consequens arbitratu sum de terminatioibus placenti us nostro tempore paucis, in modum demonstrare, quibus multi credunt metro debere consistere, quorum opinioni non libenter consentimus. Quomodo & Tullius, & ceteri oratores monosyllabo struxere uerbo, cum una syllaba metrum non sit.

Est autem structura uerborum compositio dicta struem tota componendo, unde structura compositionis alicuius rei dicuntur. Haec quomodo in omni oratione seruari debent, tamen maxime in uerbis duobus nouissimo, & penultimo sunt delectabiliter componende.

Antiqui quidem oratores, in quibus maxime Tullius, nunquam necessitas sentibus preposuerunt orationis structurae, sed magis forti, & graui compositione, q. in uoluntate, uel in uocare in sine runt, ut cum haberent occasionem sic struendi, quodammodum nostri temporis homines delectantur tanq. de industria usi sunt structurae fori, potuitquam delectati, sicut exemplis Tullianis breuiter probare poterimus.

Quod in primis est nostro tempore uitiosum. Tullius non dubitauit uerbo monosyllabo finire structuram, ut est. Ab istius petulantia colerare non licitum est, qui cum inueniantur. C. Verri communicata sunt, & (id quod populus Romanus iam flagrat extracta atq. deleta sunt. Haec copulationes mutare facie nostri temporis structuras, sic ex Tribracho, & Ditrocheo. Ab istius petulantia non est licitum colerare, ex Trocheo, & Dactylo. Quae sunt signa Verri cum inueniantur? colerata ex Ditrocheo, & Breuino a longa, id quod populus Romanus non flagrat extracta atq. deleta sit.

Dissyllaba structurae, quae non ualde quibusdam placet, antiquos uros uehementissime delectabat, est enim foris admodum, uisusq. etiam nostri temporis Barbarissimū, si non licet spon dio, uel Trocheo post dactylum finita, ut Primus ab oris, & in quo me uoluntate, P. R., per Diomedes 1 11

Verba or
in
comit
adipis
passiua

Practici
generis
unde, ut
amar, ut
uocis in
or
Practici
generis
unde, ut
amar, ut
uocis in
or

Imperati
uulsi
bis
or
ex
uoluntate
in
unde
fac
in
structura
arum
Probi

structura
94

Clausa
monosyl
labo
et
mutata

Stru
ra
dissyl
laba

ipicere possit. Sic enim uersū heroici metri faciēt, quæ sola uersificatio est oratorib⁹ deuitāda. Nam si omnē fugere uoluerint, tacebunt. Quoniā nulla oratio sine metro constat.

Hexame
tri sine clau
uifala uiz
cloua
Clauifala
trisyllaba
Barbarif
m⁹ i clau
fulis

Clauifala
quatuor
syllabarū

Trisyllaba structura nostro tēpore caute ponēda est, ne aut uersum heroiciū faciat ex trochæo cōposita, & Bachio a breui, ut Capta fuissent, aut (ut quibusdā placet) Barbarismū, si ex spondio uel Iambo, uel quo uis pede cuius sit nouissima syllaba natura longa, cōponat ex aliquo uerbo trisyllabo, q̄ positus bene sonet, nā si plausibilis nō fuerit, Barbarismum nostri tēporis uitans, nec structuram faciet nobis placentem, & illud (inter multa alia) Tullianū sententia sua liberauerant, & cuius ego causa laboro.

Quatuor syllabarū structura sic uitabit nō tēporis Barbarismū, sicut distillaba, q̄muis multi n̄ sapiēt, & i tali cōpositiōe Barbarismos esse dixerūt. si penultimū uerbū habeat nouissimā syllabā natura longa, ut Ad meā caplam admisero, et Industrixq; mea cōtenderē. Ergo si nos ad hmoi structuras aliqua necessitas detulerit, poterim⁹ reprehendētes iperitissimos cōprobare, si nostrū nosm⁹ officii fecerimus corripētēs syllabas, et pducētes lōgas. Causa laboro, s̄a, pducētes. Caplas admisero, as, pducētes. In istis. n. tantūmodo syllabis (si correpta fuerit) erit Barbarism⁹, nō ita tota cōpositione structura. Caplas admisero, quā Barbarismus una pce oīōnis fit, plurib⁹ nunquā. Nā si hoc ita esset, n̄ in tantū doctrina latuisset, ut eam Tullius ignoraret, uel tantū potuisset, ut ea post illū, & multos ante Tullium nostris tēporibus nosceretur, quorum obscuram peritiā deuitare constanti illog nobilissima negligentia decoratus.

Nunc uero quoniā docuimus hæc, quæ a nobis stultissime reprehendunt̄ idifferenter a priorib⁹ posita, structuras nobis delectabiles componamus.

Amphibrachus, & Molossus, probare debemus

Amphibrachus, & Bachius a longa, dolore derisus.

Anapestus, & Pæon tertius, fieri potuisset.

Anapestus, & Ionicus minor, modicos coluerunt.

Antispastus, & Molossus, coheredem detraxit.

Amphimacrus, & Hyppius secundus, optime nauigauit.

Bachius a longa geminatus, detrudit heredem.

Bachius, & molossus, cantare fecerunt.

Bachius a breui, & Hyppius secundus, dolores detulerunt.

Chorymbus, & Hyppius primus, condidimus sepulturam.

Chorius, idest Trochæus, & Bachius a longa, esse delectum.

Trochæus, & Pæon tertius facient illam structuram, Tullio peculiarem esse uideatur.

Dactylus, & Ditrochæus, hospitibus temperare.

Dactylus, & Ionicus a minore, omnia placuerunt.

Ditrochæus, & Bachius a longa, uindictur electus,

Dactylus, & Pæon tertius, curiam reuocare.

Dactylus, & Dispondius, lumina deponēbant.

Epitritus quartus, & Bachius a longa, deducētes abducunt.

Epitritus quartus, & Molossus, impellente deuinxit.

Epitritus tertius, & Ditrochæus, piratica liberaisset.

Et Hyppius tertius, i. tertius Epitritus, et Hyppius secūd⁹, dilexerāt cæpiones, p̄dones uindictasti.

Ionicus maior, & Ionicus minor, contagia diluerunt.

Ionicus maior, & Ditrochæus, depellere castitatem.

Pæon primus, & Hyppius quartus, decipere ontendebant.

Pæon secundus, & Dispondius, pericula deuitauit.

Trochæus, & Bachius a longa, sume decretum.

Tribrachus, & Ditrochæus. Cererem decanamus. Has quidem repertas componamus, quæ post sint auditores nostri temporis delectare.

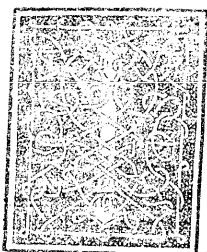
Amphimacrus, & Antispastus, maxime laborare, & Bachius a longa, & Pæon tertius, pudētē exitum quasisse uideatur.

Trochæus, & Bachius a longa, securi esse percussus, sus iste uexaret, stare nō possē. Proceleuma tius, & Ditrochæus. P. R. uoluerit uindicare.

- Bachius a longa, & Molossus, causamq; cognouit.
 Trochæus, & Molossus, ipsum delegit.
 Amphibrachus, & Molossus, probare debent.
 Antispastus, & Bachius a longa, uoluptate conceptam.
 Chorymbus, & Ditrochæus, ingenio sustinere.
 Dactylus, & Antispastus, corpore perhorresco.
 Pæon, & Ditrochæus, iudicium sustinebit.
 Bachius a longa, & Molossus, subscriptor addatur.
 Diambus, & Hyppius secundus, iriuris commoueri.
 Tribrachus, & Hyppius quartus, cuius quaestor fueris accusare.
 Dactylus, & Hyppius quartus, procellam temporis deuitare.
 Iambus, & Ditrochæus, diu machinatur.
 Chorymbus, & Pæo tertius, cōposuit fonem. Sed ut breuissime de structuris delectatib* doceamus, obseruandū est, ne aut uersū heroici metri faciamus, aut i natura lōga syllaba penultio uerbo terminato trisyllabo finiamus, cæteris pene oibus auditorē possūmus delectare. Clausula
la uicosa
 Item alio modo. Compositio prima a trochæo, & Molosso, ut uadit armatus, a trochæo, et chorymbo, ut magnos incutens.
 Ex Trochæo, & Ionico minore, ut uictus incesserat.
 Ex Trochæo, & quinq; syllabis, quarum tertia sit longa, ut ille repugnabilis.
 Ex Tribracho, & hisdem, composit. ii.
 Ex Amphimacro, & Spondio, ut dixerat magnus.
 Ex Amphimacro, & Anapesto, ut maximus diffidus.
 Ex Amphimacro, et Dactylo, ut Mulciber. ii. cōpositio tertia, ex Spondio, & Pæone quarto, ut doceat facilitas.
 Ex Spondio, & Bachio, ut magno errore pulsus.
 Ex Spondio, & Pæone secundo, ut ultus recefferat.
 Ex Anapesto, & hisdem.
 Ex Amphimacro, & hisdem. iii. & Palimbachio, & Spondio.
 Ex Palimbachio, & Anapesto.
 Ex Palimbachio, & Dactylo.
 Ex Pæone tertio, & hisdem.
 Ex Amphibrachæo, & hisdem. y.
 Ex Spondio, & Iambo.
 Ex Spondio, & Tribracho.
 Ex Anapesto, & hisdem. yi.
 Ex Spondio, & Iambo, & Spondio.
 Ex Spondio, Iambo, & Dactylo.
 Ex duobus Iambis, & Spondio.
 Ex duobus Iambo, & Dactylo.
 Ex dissyllabo Iambo, & in trisyllabis Trochæo.
 Ex Trochæo septimo.
 Ex Spondio, & Epitrito secundo.
 Ex Spondio, & Epitrito tertio.
 Ex Iambo, & hisdem primo.
 Ex trisyllabo, et hisdem octauo.
 Ex Spondio, & y. syllabo, quarum duæ primæ breues sint.
 Ex Spondio, & v. syllabo, cuius secundæ breues sint.
 Ex Iambo, & hisdem.
 Ex Trisyllabo, & hisdem.

CORNELIUS
 CORNELII FRONTONIS DE NOMINVM VER-
 BORVMQVE DIFFERENTIIS. Cap. I

Marsul-
 tor

INTER Vitionem, & Vindictam. Vltio uindicat factū. Vindicta futura prohibet. Ideo Mars ultor non uindex dicitur. Prædam, & Rapinam. Præda uictos spoliât. Rapina subito uenit. Itaq; illa uictoria gaudet, hæc petulantia.
Cur, & Quare. Cur simplr percontatur. Quare cām, rōnēq; desiderat. Delictum, & Peccatum. Qui deliquit, non fecit, quod facere debuit. Qui peccauit hoc fecit, sed parum recte.
Remedium, & Medicamentum. Remedium ne pereclitemur datur. Medicamentum ad subita pericula apratur. Atque ita Remedium submouet imminetia. Medicamentum sanat infana.
Flumē, & Fluuū. Flumē idem fluit, et manet. Fluuus tēporib⁹ siccat.

Corinthium, & Corinthiacum. Corinthium ciuem dicemus. Corinthiacum uas.
Roseum, & rosaceum. Roseum per se. Rosaceum mixtum.
Fuscum, & nigrum. Fusco album opponitur. Nigro candidum.
Pugnare, Oppugnare, & Impugnare. Qui pugnat resistit. Qui oppugnat obfessor ē. Qui impugnat per omnia inimicus est. Itaq; pugnat exercitus. Oppugnantur, uel castra, uel urbes. Impugnantur inimici.

Album, & Candidum. Album natura fit. Candidum cura.
Decus, & Decorem. decus honoris. decore forma.
Pompei porticus, & Pompeia, & Pompeiana. Pompei, si possidet. Pompeia, si publicauit. Pompeiana, si in alterius dominationem uenit.

Satiatum, & saturatum. Satiatus uentris. saturatus animi.
Obiurgat eum, cuius habet potestatem. Moner propter beneuolētiam. admonet, ut confirmet memoriam. Summonet, ut possit ordinate pnunciare. Igitur in Obiurgante potestas, in Mōnente beneuolentia, in admonente memoria. In summonente officium.

Anticum, & uetus. Anticum est quod excessit patrum memoriam. Vetus annorum multoq; sentit utilitatem. Vinum hoc melius est, quo fit uetulum.

Sarrix, & sarcinatrix. Sarrix que facit. sarcinatrix que sarcinas seruat.

Uidere, & spectare, & Intueri, & aspicere, & cernere, & animaduertere. Videmus natura. spectamus uoluntate. Intuemur cura. aspiciamus ex improuiso. Animaduertimus, & Cernimus aō.

Ostentum, & Portentum, & Monstrum, & prodigium. Ostentum quod præter consuetudinē offertur, ut puta si uideatur terra ardere, uel caelum, uel mare. Portentum quod porro, & diutius manet, futurumq; postmodum aliquid significat. Monstrum est cōtra naturam, id est Minotaurus. Prodigium quod mores faciunt, per quod detrimentum expectatur. Itaq; qui prodigia faciunt, prodigi uocantur. In Ostento raritas admirationem facit. In Monstro rectus ordo naturæ uincitur. In portento differtur euentus. In prodigio detrimentum significatur.

Turbam, & frequentiam. Angustus locus facit turbam. Frequentiam multitudo.

Putant, & suspicantur. Qui putant omni genere errant. Qui suspicantur aliquid præuident.

Frater, & Germanus. Frater, aut ex alia matre, aut ex alio patre potest esse. Germanus ex iisdem parentibus fit necesse est.

Sermo, & Loquella. sermo omnium gērium est. Loquella cuiusq; gentis propria dialēctis.

Comes, & affecla, & sodalis, & Cliens. Comes iter facit. Affecla sequitur potentioiorem. sodalis adulescentie nomen est. Cliens implorat opem, & fidem. Ita Comes tutus. Affecla officiosus. sodalis amicus, Cliens humilis.

Causa, & Ratio. Causa docet factum. Ratio soluit obscura.

Nomen, & Vocabulum. Nomen proprium indicat, Vocabulum diffundit significationem.

Horret, & Trepidat. Horet corpus. Trepidat motus animi.

Querere, & inquirere, & Desiderare, Quærimus, & Desideramus. Inquirere de quo dubitamus. Desideramus

- Desideramus, uel quod diligimus, uel quod amissimus.
- Temerarius, & Audax. Temerarius q sine respectu salutis obicit se periculis. audax sine ratione impetum facit, ergo audax non prouider. temerarius non timet.
- Longum, & Longinquum Longum præuerbium est, itaque uerbum illi apponitur. Longinquum iteneris est.
- Felix, & Fortunatus. felix ita natus est. fortunatus cum opibus nomē accipit. Ita Foelix naturæ bono fruitur. Fortunatus commodo temporis.
- Aestas, & æstus. æstus est pars anni. æstus calor temporis. æstus nimio calore nomen accipit. æstus nomen non amitter, etiam si temperata est.
- Citius, & celerius. Citius præuerbium qualitatē prælatiue simile cognominis pro maturum est etiam significantiam habens, ut iam fessi ante tempus re facta, ut loquatur, non ostendit qualitatē, sed temporis. ac Celeritas sui temporis est perfecta.
- Smul, & Vna. Simul locum demonstrat. Vna congregationem.
- Cominus Iaculis, q illud a manibus non recedit, hoc e manibus emittitur.
- Parfi, & peperci. parfi semel. peperci sepius.
- Dicere, et Loqui, & Narrare. Dicimus quod uolumus. Loquimur inuicē. Narram⁹ qd ignorat
- Vultus, & Os. Vultus proprie hominis. Os omnium.
- Memorioso, & Memoriter. Memoriosus habet ad dicta, factaq; referenda memoriam. Memor beneficii memoriam, uel iniuriæ refert. Ita memorioso qui facit, ostendit in omni re naturæ bonum. Memoriter gratum, uel fortem ex eo ostendit, q uel retribuit beneficium grate, aut iniuriam uindicta fortiter.
- Ordinare, & Disponere. Ordinato simplex est. Dispositio uaga.
- Cōsideratus, & Cōsiderantius. Cōsideratus præuerbiū ex cognomiē. Cōsiderantius ex picipio
- Dedicatum, & Consecratum. Dedicatur deo. Consecratur quasi sanctum constituitur, hoc est dedicatur deo. Consecratur quod prophanum sit.
- Quatenus, & Quatinus. Quatenus qua fini. Quatinus quoniam.
- Voluntatem, & Voluptatem. Voluntas factio gaudet. Voluptas fieri cupit.
- Novissimum, & Vltimum. Nouissimum ordinis. Vltimum orbis.
- Furtim, & Furaciter, & Furtiue. Furtim cum incipit. Furaciter furax artificiose a consuetudine inuolanchi. Furtiue iam quod ablatum, ergo Furtim. Furaciter. Furax. Furtiue locus facit.
- Imum, & Infimum. Imum summo respondet. Infimum, ut infra hamum.
- Commodare, & Accōmodare. Commodat mutuum pecuniam. accōmodat aptat.
- Splendorem, & Fulgorem. Fulget natura, ut ignis. sol splendet, ut aurum, argentum.
- Mereri, & Merere. Meret primum. Meretur gratiam. Itaq; illud uestigale, hoc honoratum est.
- Pedale, & Pedule. Pedale mensura equi pedis. pedule uero sub pedibus præstat utilitatem.
- Araneum, & araneam. araneum quod textam est, aranea que textit.
- Opinionem, & Rumorem, & similia. Opimo hominem suspectum facit. fama uel cōmendat uel detrahit. Rumor indicat. Opinio ostendit. fama indicat. Rumor tumuluauit.
- Querimoniam, & Querelam. Querimonia certæ rei est. Querela superuacua est. Itaq; prior grauitatis posterior leuitans est.
- Transfugam, & perfugam. Transfuga suos reliquit, & ad alios uenit. perfuga supplex est, ergo transfuga, ut adiuuetur.
- Hunc, & Istum, & Illum, & eum. Hunc & Istum in proximo notant. Illum ostendit quidem longe stantem, sed in conspectu. Eum absentem refert.
- Glorium, & Gloriosum, & Gloriorum. Glorius unus est gloriæ. Glorior nō habet causam gloriandi, sed tamen gloriatur. Gloriosus plumbus de caulis esse cogitur.
- Abrogantem, & adrogantem. adrogat aliquid sibi, etiam si non meruit. abrogat qui alii aufert, uel qui legem tollit.
- Continue, & Continuare. Continue facimus. Continuare sine intermissione.
- Extram, & alienum, & Extraneum, & extrarium. Extraneus est extra genis. alienus nullo loco sed re differunt. Extraneus qui extra eandem manuum est. Extrarius qui extra eadem aream est.
- Lucidum, & Luminosum. Lucidū est quod aperto celo lumen accipit. Luminosum quod mul

tis foraminibus illuminatur.

Expertum, & **Experrectum.** Expertus est aliquid, aut in bona parte, aut in mala. **Expred^o** de somno Delubrum, & Sacellum, & Templum, & Lucum, & Fanum, & bidental. Delubrum i quo hermines picula sua deluunt. Ponunt enim, uel pulum, uel scutum, uel alia plura susceperat uotis. Sacellum paruum adificium diis consecratum. Templum in loco augurato. Lucus locus fulmine iectus, & arborum spissitate tectus. fanum fauio consecratum, unde Euni appellabatur prius, et illi, qui iugabantur, fanatici. Bidental locus fulmine tactus, & expertus eue. Bidentes enim oues appellantur.

Occidere, & **Interficere,** & **Periere,** & **Iugulare,** & **Necare.** Interficere, & Perimere praefata sunt Occidere ob eadem dictum est. Iugulare ob iugulum. Necare a nece. Interficere a ficeo.

Virtutem, & **fortitudinem,** & **uigorem,** & **uelocitatem,** & **uehementiam.** uirtus hominis sumum bonum est, quae in oratione, & in cursu potest uideri. fortitudo uis corporis ad sustinendos labores. uigor animi habet elationem. uelocitas corporalis celeritas, quasi uelocita. Vehementia a ui, & imperu mentis.

Facultatem & **facilitatem** facultas locupletis facultas artificis est. Itaque diues facultatem habet multam, uel emendi, uel redimendi. Artifex opera perficendi facultatem.

Silere, & **Tacere.** Silere cuius loquentis sermo comprimatur ab ipsa significatione litera. S. Tacet qui nec loqui quidem coepit.

Ignoscere, & **Concedere.** Ignoscit qui dissimulat se nosse quod comperit, & ita silentio peccata impunita seorsum Concedit qui omnia peccata condonat.

Habere, & **Possidere.** Habere potest etiam fur nequam. Possidet nemo, nisi qui aut reliquit, ut donare rei, aut empta dominus est. Ita in habente onus, in possidente ius est.

Munus & **Donum.** Munus quod in uicis, uel chens, uel libertus officii cuius mittitur, uel minus gladiatorum. Donum quod ad dicitur. Inde ubi dona ponunt, donarium appellatur. **Possidere** & **illud nihilominus deni dicit.** qui donant pauperibus diuites, uel potentes. illud quoque donum putandum est, quod multis donatur in certis, ut uallaris corona.

Noxam & **Noxiam** noxa poena est, noxia culpa.

Scientem, & **scitum** sciens qui scit scitis qui scitis uel scitius.

Animantia, & **Animalia.** animalia animas habent, animalia animam habent.

Visum & **uisitatum** uisum semel uisitatum sepius uisum esse.

Abpulsam, & **Repulsam.** abpulsus est a quo pulsus. Repulsus retro pulsus.

Metum & **Timorem** & **formidinem,** & **paurem.** Metus motus est animi. timor tumor. formido fert interdum rationem. paor puerilis est.

Reperire, & **Inuenire.** Reperimus nostra. Inuenimus aliena.

Volare, & **uolatore uideri.** imperat uolatore mandat.

Primum, & **primum** proprium cuiusque proprium primum, non publicum.

Onus, & **facinram,** onus uehiculorum. & maus est. facinus hominum.

Sumere, & **accipere.** sumimus, quae posita sunt, accipimus, quae porriguntur.

Locupletem & **Diuitem,** & **Opulentum,** & **Potentem,** & **Beatum,** & **fortunatum,** & **pecuniosum.** Locupes a copia locorum. Diues qui diu facultatem habet. Opulenter ab opibus potes qui quod uult potest, fortunatus cui forte aliquid conagit, beatus uero qui apud grecos *uolens* est. Pecuniosus qui habet pecuniam, uel pecora.

Grandem, & **magnum** & **immanem,** grandem incremento, magnum amplitudine, immanem praecipue amplitudinis.

Poeticen, & **poesin,** & **poema,** & **poeticum.** poetice est rei, ut historicae. poesis operum contextus, poema cernis pedibus, & legitimis inclusa materia. poeticum in poeta utile est.

Homonymiam, & **synonymiam.** Homonymia una uoce multa significat, synonymia multis uocibus idem testatur.

Clypeum, et **Clypeum.** Clypeum armorum. Clypeum imaginis.

Paruum, et **breue,** & **exiguum,** & **pusillum.** paruum in tempore. Breue in spatio. Exiguum in corpore infantis, pusillum in corpore pumilionis.

Inuolare, & **subripere,** inuolat qui in die uenit, subripit clam, idest furtiue

- Speciem, & specialitatem, & specietatem. species diuisio est generis. specialitas ficta est ab anto-
nio grammatico. specietas qualitas.
- Præuocatum, & aduerbium. præuocatum est euphemum. aduerbium, & uiriosum, & fictum
est, tunc in usu nunc est receptum.
- Compendium, & chispendum, & dimum, & detrimentum, & incturam. Compendium unius;
ad pondus pertinet. dispendium dicitur in ponderibus. dimum dar omnibus. detrimen-
tum usu tritum. Inctura, quod iactur ex onere nauis.
- Aegrum, & agrotum. aeger animo. agrotus corpore.
- Altitudinem, & alimentum, & alimoniam. alitudo incrementum est corporis. alimentum in-
crementum infantis. alimonia deriuatum ab alendi uia, quasi particula animi.
- Aequale, & æquabile, æquus alterius datur & præ. æquabile quod aliqui potest.
- Inscium, & Nescium. Inscius aliquid nescit. Nescius in nouitate in parte errat. alter in toto.
- Glaciem, & itacem. glacies est que ex coitu aque congelata. mixta uentorum ritu cadit.
- Contrarium, & aduersarium. Contrarium negotium. aciuersarius homo.
- Gallus, & gallicus. gallus natione. gallicus ex gallia.
- Acuere, & exacuere. præpositione distinguuntur.
- Incertum, & dubium. incertum, nec tempus, nec numerum recipit. dubium a duobus incipit.
- Ambulare, & manbulare. ambulare incipiunt infantes. manbulare homines.
- Modulum, & moderum. modulum est carmen. moderum est modum imponere.
- Barbaram locutionem, & barbarismum. barbaram locutio proprie peregrina est. Barbarismos fit
etiam in lium sermonis locutione.
- Cadere, & decedere. Cadit etiam in plano decedit ex alto.
- Subtilium, & prestilium, & auxilium. subtilium quod subest deficientibus. prestilium impo-
nunt. auxilium repentinum est. Ita subtilium. Necnon los calus preparatur prestilium ad cu-
stidum collocatur. auxilium ut profit, ex insperato uenit.
- Deducere, & deducere, & duellere, & deducere a ducendo, duellere a uellendo.
- Corruptum, & corruptionem. corruptel ipsorum est corruptio corruptio ad ministrum.
- Curulum, & querulum. curulus uicini querulus est querulus, naturam fingit. Ita alter est, alter fit.
- Properare, & festinare. Qui properat parat non esse festus. Qui festinat, uident esse desinat. Quis
pallere, & nonare. pallimus rursu. nonimus uetera.
- Nobilium, & generosum. nobilia nobilitate rerum generosus, quæ græce γένος appellatur. Ita
alter ex re. alter ex cognitione est.
- Natiuum, & gentem. natio totum patrem querit. gens seriem minorum.
- Preparare, & conspirare. preparare prius. comparare uniusque parare.
- Guctum, et stillum. guctum necessaria cadit.
- Conuenire, et coire. conuenit in unam. coit in multos.
- Causam, et patrocinium, et orationem. Causa est, de qua agitur. patrocinium, quod accommo-
datur. Oratio que loquitur.
- Superbiam, & arrogantiam. superbia est a super habendo. arrogantia etiam in pauperem cadit.
- Scrutari, & querere. scrutatur in te ille. qui incipit aliqua secreta. Querere duo significat, uel
quod adest, uel quod ad patrimonium pertinet.
- Annere, et innuere. innuit uel capite, uel supercilio. annuit ad quod dictum, uel factum est.
- Gnatum, et natum. Gnatu. F. Natus pullus.
- Insimulare, & simulare. Qui insimulat, uel arguit, uel fingit. Qui simular pbare uult, quæ non est.
- Prælium, & Bellum. bellum etiam sine prælio est, cum indicitur. prælium ipsa pugna.
- Diligentiam, & Curam, diligencia a diligendo singulari. huic negligentia opponitur, nec recipit
errorem, cura animi est, que animum facit hominem, & tam honesta quæ inhonestæ rei est.
- Regnum, & Regale. regnum quod regis. regale quod rege dignum est.
- Erraticum, & Erraticum, erraticus, & potest errare, & solet, erraticus animus est, qui solet erra-
re, & desinit, erratico enim animi est repentina commotio.
- Errorem, & Errationem. error est rei uitium, ut amor, dolor, erratico incerte uia.
- Erratrix, & Erratica, erratrix per se rapta est, ut uenatrix, erratica hedera uitis.

Notare & Adnotare. Notat uel locum quis, uel psonam, uel noxiam. adnotat, q notæ quid adiciit. Salubre & Salutare. salubre ad locum refertur, & ad cibum. salutare cõsilium est. Ita salubre nõ nocet. salutare prodest consilio.

Committere & Credere. Committimus consilia. Credimus pecuniam.

Sub & In. Sub nonnunquam pro clam ponitur, ut subripuit clã rapuit, aut fere notat aliqd sub dictum. In aut Intus significat, aut nimis, aut ualde, & interdum pro non ponitur.

Claritatem & Claritã linem. Claritas tam luminis est, q̄ perspicuitatis. Claritudo generis. prior itaq̄ splendoris, posterior nobilitatis est.

Viciniam & Vicinitatem. Vicinia uicorum coniunctio. uicinitas hominum conuersatio est.

Communione & Communitatem. Communitas est communicandi uoluntas. Communio undique munitio.

Fultionem & Futuram. Fultio dum fit. Fultura cum facta est.

Ieiunium & Ieiunitatem. Ieiunium dies est. Ieiunitas cibi abstinentia.

Elinguem & Elinguatum. Elinguis habet linguam, sed usu eius caret. Elinguatus amisit.

Suspiciacem & suspiciosum. suspicax arguit. suspiciosus recipit.

Restiariũ & restionem. restiarius qui facit. restio qui uendit.

Aufterum & feuerum. aufterus græca consuetudine. feuerus a feuo.

Eloquentia & eloquium. eloquentia perfecta us orationis. eloquium pars supposita commode eloquendi.

Seruitutem & seruitium. seruitus est sub domino, serui patientia seruitium facit.

Vituperationem & culpationem. uituperatio uinum parat. culpaio a culpa incipit.

Nominare & appellare. nominatio nominat quem appellat. appellatio appellantis uox est i ministerio, & appellat, uel a potentiore propter iniuriam, ut inuocat auxiliũ magistratus, uel cum pecuniam reposit.

Tris & tres. tris in accusatiuo casu. tres in nominatiuo & uocatiuo.

Necessitatem & necessitudinem. necessitudo uel sanguinis, uel meritorũ cum præceptorib⁹, cũ amicis. necessitas immutabilis res est, ut mori necessitatis est.

Seruum & sero. seruum ad negocium pertinet. sero ad tempus.

Decus & gloriam. decus est instrumentum cuiusq̄. gloria quasi honoris merces.

Honorem & laudem. honor dignitatis consumatio, uel priuatum, uel publice. Laus secunda estimatio recte factorum.

Familiare & familiarium. familiare ad dominum non refertur, cum amici familiares sint. familiarium quod seruo competit, ut sagum, gladium.

Offectorem & infectorem. infector colorem mutat, offector officio abest.

Certum & uerum. Certum recipit præpositionem, & fit incertum. Certum uel pondus, uel rei pretium. uerum opponitur falso.

Figuram & formam. figura artis est opus. forma naturæ bonum, unde etiam formosus dicitur.

Iguominiam & infamiam. ignominia imponitur ab eo, qui potest animaduersione innotã. Infamia ex multorum sermone nascitur.

Nullum, & Neminẽ. nullus est tam in re, q̄ in persona. nemo in psona dicitur, id est nemo homo

iratum, & Iracundum. iratus ex offensa est. iracundus natura.

Periculum, & perniciem. periculum contra necem, timetur perniciem.

Omnes, & Cunctos, & Vniuersos. Omnes nullum excipit, ut omnes homines. Ita & res. Cuncti itaque in personarum numero non inantur prius dicto uerbo. Vniuersi in unam sententiam conuersi dicendi quid, siue faciendi.

Ferores, & feros. feroces animo. feri leones, ceteriq̄ similes.

Auferre, & Eripere, & adimere. Aufert qui dedit. adimit imperio coactus. Eripit qui plus ualet.

Itaque auferre possumus. adimere iubemur. eripere ualemus.

Studium, & disciplinam. studium animi est, disciplina artis.

Inchoare, & incipere. inchoat qui incertum facit. incipit cuius exitum sperat.

Bonũ, & Cõmodum. Bonus opponit malo q̄ alius usu. Cõmodus alius necessario utiq̄ pdest.

Decentem, & formosum. decens in gestu est, & motu corporis. formosus ab excellẽti specie dicitur.

Decorem

Decorem, & Speciem. Decor communis est omnium, is facit decetiam speciei. Species propria est cuiusque. Itaq; decor in habitu est. Species in membris.

Litem & Controuersiam. Lis nascitur. Pertinacia efficit controuersia. Et litigant homines. Res in controuersiam deducitur. Ita controuersia partis est. Lis summa.

Rixam & Pugnam. Rixa sine armis est, & habet defensionem. pugna legem habet, uel naturalē uel moralem, aut enim palæstrans exhibet uirtutē, uel armis per summa uitæ pericula dimicat.

Occulte & Clā. Occulte latent. Clā celant. alteri non prodece, alteri celare naturali habitu uest.

Nauum & Celerem. Nauus a præcipuo nauis cursu dicitur, uel alterius causa natus, qui flu. & p officium suum. Et recipit comparationem, superlationemq;, quia cognomen est. Ita Nauus operam nauat alteri. Celer ut suam remita alterius quoque celeriter perficit.

Agilem & Strenuam & Fortem. agilem actio facit. strenuum motus. Fortem corpus.

Contumeliam & Iniuriam. Contumeliam inferunt. Iniuriam patiuntur.

Spectacula & Spectamenta. Spectacula loca sunt, unde spectamus. Spectamenta, quæ spectant.

Pascencia & Pabulantia. pascencia sunt, que ex se pascuntur, ut prata, & pascencia mæcipia, quia pascuntur, ideo etiam pastores uocantur. pabulantia uero, que us uantur, ut iumenta.

Pastores
ferui

Voluentia & Velubilia. Voluentia, quæ uolunt. Volubilia, quæ uoluuntur.

Animum & Animam. Animus qualitas uiuentis. Anima causa uitæ.

Materiam & Materiem. Materies animi est. Materia arboris. Et Materies qualitas ingenii. Materia fabris apta.

Hebescit & Hebetescit. Hebescit, quod natura obstupescit. Hebetescit, quod amittit aciem.

Do & Cedo. Cedo sibi poscit, & est immobile. Dat qui non finite facit datum.

Fidelem & Fidum. Fidelis fit. fidus extat.

Laudem, & laudationem. Laus facti instrumentum est. Laudatio uero est rerum gestas relatio.

Fere, & Aliquando, & Nonnunquam. Fere futurum significat. aliquando, & Nonnunquam, quod intermittere non patitur

Aptum, & utile, & Idoneum. aptum loco uenit, & tempore, quocii habet suam materiam. Vtile fecit uti prudentis literæ. Idoneum, ut amicum per consilia dicimus, ut feruum in usu hois.

Saxum, & Lapidem. saxum naturale. lapis qui ex saxo casus est.

Certationem, & Certamen. Certatio est administrantium. Certamen operis.

Victimam, & Hostiam. Victima maior est. Hostia minor.

¶ Explicunt Cor. Frontonis Fragmenta de differentiis nominum, & uerborum.

¶ VETVSTISSIMI, AC PERSPICACISSIMI PHOCAE GRAM-
MATICI DE NOMINE ET VERBO LIBER INCIPIT.

PROHEMIUM.

RS Mea multorum es, quos saecula prisca tulere.

Sed noua te breuitas afferit esse meam.
Omnia cum ueterum sint explorata libellis,
Multa loqui breuiter sit nouitatis opus.
Te relegant iuuenes, quos garrula pagina terret.
Aut si quem paucis serua nosse iuuat.
Te longinqua petens comitem sibi ferre uiator
Ne dubitet, paruo pondere multa uehis.
Te si quis scripsisse uolet, non ulla queretur
Damna, nec ingrati triste laboris onus.
Es quod quisque petat, nunquam censura diserti.
Hoc contemnet opus, si modo liuor abest.

¶ De Regulis latinorum.

Capitulum. Primum.

Redo non nullos hoc meum miraturos opusculum, qui in tanta decessi in ortum homi-
num copia, qui uarie diligenterque emendati sermonis praecipua tradiderunt, ego po-
tissimum aulus sim temerario, ac pene sacrilego conatu libellum de arte comminisci

Iuuenes
n. rps
quo lris
dent opa

Tetramé-
tum

Dicēdo q
ppositio

Compen-
satio

Masculi
in generi
noia mo/
noillaba
Femini
in mono
syllaba
Monosyl-
laba neu-
tra
Fas. Gir.
Pus. ir.

De quo prius exculandum puto, quod de titulo operis differam. Cum sciam plurimae quae
regulas artium per ordinem digessisse, quibus ad prerogatiuum tolerantia, uel antiquitas summa
ta est. Sed eorum alios late copioseque scripsisse ita, ut superflua interdum libertate narrationis me-
moria legentium confundatur. Alios dum breuitati student, admodum distulam coartate ma-
teriam, ut sterili compendio nihil ad integram scientiam lectionibus conferant. Adulescentes ue-
ro nostri saeculi non desiderio literarum, nec amore uirtutis ad studia se applicant, sed aut necessi-
tate compulsos, aut odore uoluptatum per atarem atitulos execrati magistratus, quorum, ut quic-
que est diligentior, eo maiori odio premitur, et Gymnasium sepietia, quo ad beatam uitam semi-
ta demonstratur, uelut teterrimum carcerem deserant. Alios autem, quamuis scire cupiant, om-
ne tamen fructuosum laboris opus detractare, nec assiduus inherere lectionibus, nec curiosa perlo-
ratione ueterum eruere commentarios, qui dum semper assidui nolunt fieri, decti esse non pos-
sunt. Idcirco fateor me negotium hoc suscepisse pluribus profuturis, nisi qui nouellam artis
expositione tractare fastidit, praecipueque discipulis nostris pderit, quibus aduersus obliuionis iactu-
ra, & pendum itiu uetameta cōiultū eē desidero. In hoc nōq; nra p̄fessionis summa uersat̄ aut̄ aliore
sciam tui p̄iculi facias, nec ipse scias, sed alios docueris, eruditus eē uidearis. Nōsum̄ igit̄ regl̄ae
uerborū in unū cōgeſſi, quā hāc fere principatū in p̄tibus oīonis obtinēt, multūq; difficultatis ha-
bēt, & sup̄ ceteris abūde dictū a sumis̄ auctōrib; affimo, quo i ope nihil mihi sumi, nec a me no-
u quē repta affirmabo. Multa nāq; ex multorū libris decepta cōcina breuitate cōclusi, ut ne ie-
iuna parū instruat cōpensatio, ne uerbosa plixitas fastidium legentib; moueat. Siq; aita uerbis
in suscepto negotio commode tractatum est, malo id lectoris iudicio laudari, q̄ nostra praedica-
tione iactari. Tu tamen tua idulstria petulantia nostra crimen excusabis, uel laudis, si qd̄ merebit̄
amplabis. Aggressus sum nōsum̄ regulas breuiter explanare, & scrupulosam, distictemq; mate-
riam adulescentibus pertuam facere. Quoniā omnis ambiguitas in genere nominis, & declinatio-
ne consistit. Primum latina a graecis discreuit, ne cōfusione uarietatis perturbaret̄ memoria. Dein
de monosyllaba congeſta praeposui, quae diuersi quidem sunt generis. Tertio autem ordinis formu-
lam tribus exceptis sequuntur, & sunt fere haec. Masculini generis, as, deus, grex, flus, sens, mons
nos, mus, mas, pras. Mars, pons, lar, pes, ros, rex, sal, sol, ur, uas, is. Ex his unum est secunde de-
clinatiois ur. Foemini gnis arx, ars, calx, crux, cos, dos, frons, gens, falx, fax, fex, ghis, lux, lex, his. Iis.
glans, lanx, mors, mens, nux, nix, nox, pix, ops, pras, res, spes, fors, sirps, tabs, uis, grux, urbs.
uox, nar, narris. Ex his duo sunt quinta declinatiois contra regulam spes, & res. Neutri gnis sunt
haec, as, erus, cor, fas, far, git, ir, ius, mel, os, pus, tus, fel, lac, rus, uer, uas, uasis. Ex his quatuor minime
declinantur fas, gir, pus, ir. Quatuor in plurali numero deficiunt, nam tres tantū casus habent, far-
ius, rus.

ius, rus, & as similiter. Cōmunis generis, bos, dux, sus, fur, graf. Omnis generis hæc duo sola par-
 trux. Expositis monosyllabis cuiuscūq; sint gñis, de cæteris quorūlibet syllabarū uoibus differe-
 reus, quæ his clausulis terminant quatuor uocalibus præteri. & semiuocalibus præteri. & una
 mut. t. De quibus ordinare regulas subiectas notabimus, exceptis illis, quæ minime declinantur.
 Fas, nefas, nihil, nugis, gumi, frugi, & sinapi, pedū, nequā. Ex his neutri generis, fas, nefas, nihil,
 nugis, gumi, nequā, alia oīs generis. A. terminata masculina sunt propria, ut Sylla, Seneca. Catila-
 na. Coria. Tuca. Agrippa. Pansa. Pauca sunt appellatiua masculini generis, ut hic lamista, hic dā-
 ma, hic talpa, hic popa, hic nauta, hic poeta, hic colega, hic scurra, hic hissa, hic affecla, hic scriba,
 hic pflugā, hic transfluga, hic homicida, hic parricida. Quæ alii cōis esse generis dicūt. Et illi, quæ
 a uerbis colo, & gigno cōponuntur, ut hic & hæc calicola, agricola, siluicola, terrigena, ruriq; a
 Reliq; appellatiua æt fæminini sunt gñis, & præ declinatiois, ut fortuna, scola, terra, arena, caria,
 habena. Neutri generis latina sunt nulla. Cōis generis hæc sola, hic & hæc pedilequa, aduena, cō-
 uena, auriga, cōmua, uerna, & oīa præ sunt declinationis. Barbara neutri generis duo lecta sunt
 apud Salustiu noīa sunt fluminū, hoc Moluca, hoc Thuria. E finita neutri generis sūt oīa, & ter-
 tiæ declinationis, ut hoc sedile, monile, rete, mare. O. terminata tertie declinationis sunt oīa, sed
 diuersi generis, nam, quæ in o. purā desinunt, uocali præposita masculini generis sūt, ut hic Ga-
 neo. Aleo. Labeo, quæ nominatiuū, & uocatiuū solum habent. Quæ uero o. habent, aut ppria
 masculini sunt, ut Curio. Scipio, aut corpus quædem significantia generi masculini sunt, ut hic Stre-
 lio. Vnio. Histrio. Centurio. Curculio. Quateruo. Mulio, & oīa. oīam in obliq; casibus prop-
 ſtam seruant, excepto uno Anio flumē est Italic, quod Anienis facit. Rem autē in corpalem signi-
 ficantia plerq; a uerbis transferuntur, & sunt generis fæminini, ut hæc oratio, ratio, actio, statio
 hortatio, religio. Et hæc similiter nomina per oēs casus. o. p. ducunt præteritum, & utrum nūme-
 ri singularis. Præposita uero b. litera, uel qualibet cōsonante propria, uel appellatiua masculini
 sunt generis, ut hic carbo, libo, præco, mucro, bubo, latro, homo, tyro, sermo, pauo. Caro. Ex-
 cepto uno proprio fæminini generis, hæc Luno, & altero appellatiua, qd. o. literam in obliquis
 casibus amittit, ut hæc caro carnis, sed due solæ cōsonantes. g. d. quibus præcedentibus o. litera, no-
 mina generis fæminini sunt, ut hæc imago, caligo, fuligo, origo, propago, irundo, eruga, arundo,
 magnitudo, altitudo, testudo, similitudo, fortitudo, quæ oīa cōuertunt in obliquis casibus.
 Excipiuntur in utroq; genere masculina, ut hic ligo, hic mango, hic prædo, hic cudo, hic spado,
 quæ o. producant, hic cardo, hic ordo, quæ superiorem formulam sequuntur. Sunt & quatuor tã-
 tummodo, quæ neutralia esse possunt, quos pars dimidia declinationem patitur, ut duo, & ambo
 pondo autē & octo monopota sunt, & tantū pluraliter efferuntur, ut hæc pondo, nā unū pōdo
 non dicimus, sed in librū efferri potest. duo. n. & tria pondo, & deinceps obferuabimus, uel quo-
 ties de neutro loquimur correpte dicimus pondo, in accentu longo duo hoēs, & ambo hoēs,
 diæ mulieres, & ambe mulieres dicuntur. Duo autē & ambo, & si correpta esse uideantur, in
 accentu uocali dupliciter efferuntur, namq; hos duos & hos duo, & ambo & ambo apud auctō-
 res inuenimus, cōmunia hi & hæc duo, & hæc duæ, & ambo & ambr, horum duorum & ambo-
 rum, harum duarū & ambarum, duobus & ambobus, duos & ambos, duas & ambas, duo & am-
 bo, duobus & ibobus, duabus & ambabus. V. terminata sine cō. utroq; in neutri generis sūt, &
 quartæ declinationis, aptora in singulari numero, in plurali declinantur, & sunt per pauca, quæ
 pluralem nūmę admittunt, genu, cornu, ueru, specu, tomiru. Cætera semper singularia, ut hoc
 seru, gelu, pecu, testu. Dicimus tamen, & hæc testu, & hæc pecua. Al. syllaba finita neutri generis
 sunt, & tertie declinationis, ut hoc animal animalis, hoc uestigal, hoc tribunal, hoc lupercal.
 Vnum est masculini generis monosyllabū, hic sal salis, et barbara ppria, ut hic Hannibal. Adher-
 bal. Aldeubal. Hiempal. El. neutri generis sunt, ut mel, & fel. II. syllaba terminata masculini gñis
 sunt, hic pugil, hic mugil, sed I. uenialis hic mugilis nūm dixit, unum cōis, ut hic, & hæc uigil.
 unum fæminini gñis, ut hæc Tanagil, & oīa exemplo tertie declinationis inflectunt. In. o. unū
 inuenitur masculini generis, ut hic Sol. V. syllaba finita duo sunt masculini gñis, ut hic consul,
 & hic præsul. Vnum cōis, ut hic & hæc exul. Exul adhuc iacet umbra ducis. Lucanus, & sunt ter-
 tiæ declinationis cōsulis, præsulis, exulis. Vm. syllaba terminata sunt gñis neutri, & secūdi ordi-
 nis uel telum, cæli, bellū, impium, regnum, fatum. In hac extremitate nulla sibi locū ambiguitas ue-
 dicat. En. syllaba, quæ impium. i. uocali præposita duo tantūmodo masculini gñis sūt, ut hic neu-

Monosyl
laba cōis
Monosyl
laba omnis
generis

Termina-
tioes no-
minum
I. terminay
ta
A. termi-
nata cur-
genefcu
iust. de-
clinationis

E. termis
rata
O. finita
cuius gñis
cuius de-
clinationis

V. finita

Al. termi-
nata

Al. termi-
nata
II. finita

Ol. termi-
nata

VI. finita

Vm. fini-
ta
En. termi-
nata

riens, hic lien lienis, quæ in obliqs casibus. etiam productam seruant. Et septem alia eiusdem generis antepositis consonantibus, hic Flamen, sacerdos Iouis, hic pecten, hic tibicen, hic sciccen, hic tubicen, hic cornicen, hic lyricen, cætera neutri generis sunt, pculdubio, et tertia similiter d'clinationis, ut hoc carmen carminis, certamen, limen, numen, omen, crumen, examen, gluten glutinis, & his similia. Ar. syllaba terminata generis sunt neutri omnia, ut hoc iubar, hoc torcular, hoc puluar, hoc laquear, hoc lacuar, præter unū ppriū masculini generis, hic Cæsar. Hæc quoq; tertia declinationis formulam sequunt. sed neutra in obliqs casibus. a. pductā habet, nota tur iubar, qd solū correptā. a. habet, ut Virg. Iubare exorto. Er. syllaba finita exceptis duobus foemini generis, hæc mater, hæc mulier, & neutris his hoc uber, hoc tuber, hoc pauper, hoc cadauer, hoc lafer, hoc tuber, hoc siler, hoc cicer, hoc cicer, quæ oia tertia sūt d'clinationis. Cætera masculini generis, alia secunda, alia tertia declinationis. Masculina igit in er. syllaba definitia si faciunt ex se foemina. a. lia terminata secūdi sūt ordinis, ut hic pulcher pulchri, ater atrī, niger nigri. Quorū foemina sunt pulchra, atra, nigra. Nota. sequer, qd sequetra facit foeminū, & est tertia declinationis. Quæ ex se, aut nulla facit foemina, aut in as. syllaba mittit tertia declinationis, hic pater patris, frater fratris, hic passer passeris, anser anseris, carcer carceris, agger aggeris, hic acer huius acris, nam foeminum facit, huc acris, ut Horat. Solunt acris hiēs, hic alacer alacris, hic uolucer uolucris, mediocer medioeris, celer ceieris, equester equestris, pedester pedestris. Excipiunt pauca, quæ, quōis in foeminū genus. a. terminatū minime trāsant, secūda sūt sunt declinationis, ut hic puer pueri, hic gener generis, hic focer foceri, hic liber liberi, auster austeri, aper apri, cancer cancri, oleaster oleastri, cap capri, culter cultri, raster rasteri, faber fabri, unū inuenitur cōis generis, qd iuxta rōnem cōmū terminū est ordinis, ut hic et hæc paup pauperis. Quādi adiciunt. hic & huc uber uberis. I. syllaba terminata unum monosyllabum generis masculini secunda declinationis, hic uir uiri, & si quis ex illo cōponuntur, ut hic tenuir, duumuir, trū uir, septemuir, decemuir, Ieuir, quæ eiusdē sunt declinationis. Vnū præterea neutri generis reprimū est, & monosyllabū silturū, hoc ite declinationis. O. syllaba finita masculini sunt generis, & tertia declinationis, ut hic odor odoris, hic odor oleis, hic amor amoris, liquor liquoris. Exceptis tribus, quæ sexus in foeminio genere decernunt, eiusdē sūt declinationis hæc uxor, hæc color, hæc arbor. Et neutris his, hoc ador, hoc mariner, hoc aquer, hoc eber, hoc rebor, quām & hoc foem. rōnabiliter annumerant. Vnū est cōis generis, hic & huc auctor. Vnū cōis hic & huc & hoc memor, & cōpositum ex eo, inemor. Et oia in hæc syllabam definitia. o. in obliqs casibus productam habent, si sunt appellatiua & latia. Excepto arbor, & si præscriptis neutris & memor & inemor. Propria latina siue græca. o. correptam habent in oibus casibus, ut actor ris, Hector ris. Quæ in. or. similiter desinunt. a. litera uocali præposita cōmū sunt generis eiusdē declinationis tertia, scilicet & oia comparatiui sunt gradus, hic, & hæc melior ris, doctior ris. Vr. syllaba finita generis masculini hæc sunt, hic fur, hic latur. Sed fur iuxta quēdam rōnem monosyllaborū tertia est declinationis, quod alii cōmūis generis esse dixerunt. Satur aut secundus, quū foeminina factura facit. Præterea hic turtur, uultur masculini generis & epicenum eiusdem declinationis tertia. Cætera neutri sunt generis eiusdem declinationis, ut hoc guttur, hoc sulphur, hoc fulgur, hoc murmur, hoc iecur ris, uel iecinoris, unū cōmūis generis, hic & hæc augur ris. As. syllaba terminata foemini sunt generis tertia declinationis, ut hæc dignitas, pietas, facultas, ciuitas, potestas. A. litera in omni casu producta, pauca inueniuntur masculini generis. partim propria, partim a propriis ciuitatum nominibus translata, ut hic Latinas latinatū. Meccenas Meccenatis, hic Arpinas arpinatis, hic Capenas capenatis. Es. syllaba quatuor modis nomina terminantur, in es productam præposita consonante ante. es. In. es. correptam similis præposita qualibet consonante ante. es. In. es. puram pducta uocali. i. præposita ante. es. in eadem pura correpta. Nomina igit, quæ in es productam desinūt consonante præposita gnūs sunt foeminū, & tertia declinationis totius syllabis in grō, & in cæteris casibus, quot in nrō proferuntur, ut hæc nubes nubis, cædes cædis, proles prolis, moles molis, strages stragis, labes labis, pubes pubis, plebes plebis. Excepto uno quod eiusdem generis est, sed quinte declinationis, ut hæc fides fidei, & Ceres quod in grō extra morem omnium plus una syllaba pferitur, nam Cereris facit, & merces mercedis, in eadem extremitate quatuor reprimūt ppria masculini gnūs eiusdē declinationis, hic Hercules lis. Cocles coclis. Verres ris. Vlyxes ris. Et quæ cōponunt a pede nihil a declinatione simplicis discrepantia. ut

bipestripes, quadrupes, hæc etiam cōis esse gr̄is multi affirmāt. Sonipes, alipes. Duo præterea sūt cōis generis, quæ in gr̄o una syllaba accrescunt, ut hic & hæc heres hæredis, locuples locupletis. Quæ es. correpta terminantur præposita cōsonante masculini sunt generis, tertie similiter declinationis, & una syllaba in gr̄o crescit. ut hic poples poplitus, hic somes somitit, miles militit, gurges gurgitit, ripes stipitit, hic celpes celpitit, hospes hospitit, nam fœmininum hospita facit. Exceptis his quæ sūt fœminini generis hæc leges segetis, tegetis cōis uero accidit, licet hic & hæc teres, hic et hæc præpes, hic & hæc hebes, comes comitit, lospes lospitit, supstes superstitit. Et oīa gr̄um in tr̄is. syllabam mittunt. Notatur hæc sola, quæ in dis. non in. tr̄is. faciunt genituum hic & hæc p̄fines p̄fidis heres hæredis, deses desidit, obles obfidit. Quæ in. es. p̄ductam, & purā de finit, hęc p̄fines sunt generis d̄clinationis quæ, ut hæc facies facit, acies acie, effigies effigit. Excepto uno incerti generis, quod nunc mas, nunc fœminini, ut hic uel hæc dies diet, & quod ex eo figuratur masculini generis, ut hic meridies meridiet. Vnū præterea notatur eadem clausula finitū generis fœminini tertie declinationis, hæc ges getit. Quæ in. es. correpta. i. præcedente uocula d̄si nunt, duo sunt masculini generis, hic aries, paries. Vnū fœminini, hæc abies, & tertie sunt declinationis, faciunt. n. gr̄m. ariens, parietis, abietis. Is syllaba finita p̄positis. n. et. c. cōsonantibus masculini sunt generis, hic panis, hic funis, finis, amnis ignis, clunis pulis, hic facies. Vnū fœminini cōis generis hæc bipens, unum cōis. hic, & hæc canis. Omnia tamen sunt tertie declinationis, et illa generis sunt masculini, quæ in gr̄o una syllaba accrescunt, ut hic lapis d̄lit, hic puluis ris, hic saguis, nis, uomis ris, hic cinis ris, hic polinis ris, hic pubel beris, ut Tull. Filii; ei? ipuberō. Ex his unum tantū fœminini generis est, hæc calpis culp̄dis. Cætera quilibet cōsonante. is. syllabam præcedente fœminini sunt generis, & eiusdem declinationis tertie. In. noīariū, & gr̄um patem habenna, ut hæc ams, classis, clauis, turris, puppis, hæc cutis. hæc pellis, hæc securis, messis, nauis, serobis, scobis, hæc bilis. Sed si sunt accidentia, id est ad corpus, uel ad animam pertinentia, uniuersa cōis sunt generis, et tertie declinationis, & neutra ex se faciunt. E. litera terminata nihil a declinatione cōmuni discrepantia, ut hic & hæc fortis & hoc forte. huius fortis, hic & hæc dulcis & hoc dulce, huius dulcis, hic & hæc suauis & hoc suauis, huius suauis, & quæ deriuantur a principalibus syllaba finita, eandem regulam sequuntur, ut a populo. hic & hæc popularis & hoc populare. huius popularis, specialis, & quæ similia sunt. Sunt præterea pauca nomina eadem clausula finita, quæ neq; .n. neq; .c. ante. is. syllaba habent masculini generis, neq; in gr̄o plus una syllaba p̄feruntur, ut hic fustis, hic gensis, hic pestis, hic anguis, hic unguis, hic f. l̄lis, hic colis, hic corbis, hic mensis, hic uertis, hic torquis, hic orbis. Præterea, & quæ superius noīauimus oīa, aut fœminini sunt generis, aut cōis. Nā sup̄ declinatione nulla est ambiguitas. Quæ illa syllaba tria sūt generis masculini, hic mos, hic flos, hic ros. Duo fœminini, hæc eos. hæc dos. Vnū neutri, hoc os oris. Quidam & hoc os ossis adiciunt. Vnū cōmuni, hic & hæc bos, & oīa s̄m diffinitam lup̄erius regulam in oīa syllabæ tertie sunt declinationis. Dissyllaba tria, quorū duo sunt masculini generis, unum cōmuni eiusdem declinationis, hic lepos leporis, neq; nepotis, hic & hæc custos custodis, similiter hic & hæc sacerdos sacerdotis. Vs. syllaba terminata nomina masculini sunt generis, & fœminini, aut neutri. Tantum unum est omnis generis tertie declinationis, hic & hæc & hoc uetus ueteris. Sed masculini generis noīa, aut secunde sunt declinationis, aut quartæ. Exceptis duobus, quæ sunt tertie declinationis, hic hgus ris, & hic lepus ris. Sed illa masculina secunde declinationis accipiunt formulam, quæ i fœmininum genus transeunt. Illa quartæ, quæ aut a uerbis ueniūt, aut in fœmininum genus non transeunt, ut hic ascensus huius ascensus a uerbo ascendo, hic motus huius motus, hic risus huius risus, hic portus huius portus, hic arcus huius arcus, quoniam in fœmininum non transeunt. Sed quoniam plurima inueniuntur, quæ nec a uerbis ueniunt, nec minus quartæ sunt, neq; fœmininum ex se faciunt, & tamen secunde sunt declinationis, discernē. de ambiguitatis causa, diligenti inquisitione subiectas notauimus regulas, quo facilius declinationis diuersitas deprehendi possit. Ergo us syllaba terminata nomina masculini generis p̄pria, uel appellatiua, siue fœminini ex se faciunt, siue in aliud genus minime transformant, secunde sunt declinationis, ut Terētus Terētū. Marcus ei bonus ni. cāpus pi. hortus ni sum. ni. nidus di. fungus gi. mergus gi. somnus ni. lucus luci. Duo notant, quæ superius posuimus tertie declinationis. us. syllaba terminata eiusdem gr̄is, hic ligus ris. lepus ris. Quæ a uerbis, aut noībus ueniunt principalibus quartæ sunt declinationis, ut hic status huius status, hic ductus huius ductus.

Sonipes
AlipesHospes
HospitaDies
Meridies

Quies

Is termi
nata

Pubis

Hic ōguis

Os termi
nataOs oris
Os ossisVs. termi
nataLigus
Lepus

hic motus huius motus, hic consularis, hic tributarus, magistratus, equitatus, precipatus, hic re-
 pus, hic receptus huius receptus, hic uisus huius uisus. Notatur hæc, quæ nec a uerbis ueniunt, nec
 a nominibus deriuantur, & tñ quartæ sunt declinationis generis masculini, hic arcus huius arcus, hic
 gradus, fructus, castus, æstus, portus, lacus, sinus, currus, clericus, luxus, lenatus, fastus, astus, pius
 ritus, foetus, situs. Fœminini generis eadem sunt extremitate finita, & secunda declinationis sunt
 tria tñ, hæc colus huius coli, hæc alius alui, hæc humus humi, & noia arbor, quæ in eadẽ syllaba
 desinunt, fœminini generis sunt, hæc pyrus pyri, hæc prunus pruni, fagus fagi, taxus taxi, fraxinus
 fraxini, hæc ulmus ulmi, hæc alnus alni. Tertiæ pauca sunt hæc tñ, salus salutus, palus disiuuentus
 tis, senectus, seruitus femininitus, tellus telluris, uirtus uirtutis, Venus Venere. Quartæ hæc tñ, hæc
 anus huius anuli, hæc porticus huius porticuli, hæc domus, hæc nurus, hæc forcus, hæc quercus. neu
 traba illa sunt, quæ in genitiuo una syllaba crescunt, & in. ris. desinunt, ut hoc decus decori, hoc
 iudus fideris, pondus ponderis. hoc pecus pecoris. Exceptis tribus, quæ secundæ sunt declinatio-
 nis correpta. in syllaba, hoc uulgus uulgi, hoc uirul uiri, hoc pelagus pelagi. Alia oia masculini
 sunt generis, & declinantur ex p̄lo secundæ declinationis, aut quartæ iuxta distinctas supra regu-
 las. A x. syllaba terminatur unum masculini generis proprium, ut hic Ajax. unum fœmininũ, hæc for-
 nax. Alia oia sunt accidentia, & triũ generum, hic & hæc & hoc audax, rapax, fallax, loquax, p̄-
 nax, minax, prociac, contumax, peruciac, & oia ad instar tertii ordinis declinantur, & a in obliq̄
 casibus productam habent. Ex syllaba finita masculini sunt generis, declinationis tertiæ, ut hic uer-
 tex uerticis, hic culex cis, codex cis, latex, forex, polex cis, hic cortex cis, hic murex cis. Fœmina-
 ni generis, hæc sola, hæc filix, ut Vn. g. Ah silice in nuda, hæc illex cis, carex cis. Si sint accidentia,
 quæ in ex. desinunt ois generis sunt nihil a declinatione discrepantia, nam tertiæ declinationis sũt
 ut hic & hæc & hoc simplex, duplex, artifex, opifex, aurifex, & oia in gr̄o, & in ceteris casib⁹. e-
 literam in. conuertunt, unũ reperitur masculini generis, qd̄ e. pducit in obliq̄ casibus, hic uer-
 uex ueruecis. I x. syllaba, quæ terminatur masculini generis, hic calix cis, hic formix cis, uorix cis.
 Fœminina sunt, hæc falix, hæc filix, hæc radix, hæc ceruix, hæc matrix, hæc cornix, hæc lo-
 dix. Ex his posteriora quatuor. pducunt in obliq̄ casibus. Accidentia triũ generis sũt, ut hic &
 hæc & hoc felix felicitis, hic & hæc & hoc prius in eadem syllaba præpositis cõsonantibus, quæ
 prior muta, altera liquida est. Noia fœminini generis desinunt in. x. quæ a masculinis, tor, syllaba
 finitis, & a uerbo ueniuntibus figurantur, ut hic genitor, hæc genitrix, hic uenator, hæc uenatrix
 bellator bellatrix, hic uictor uictrix. Vnum eadem clausula terminatur masculini generis nomẽ
 serpentis, apud Lucanũ lectũ est. Et natrix uiolator aquæ. Duo fœminini, quæ a masculinis non
 ueniunt, hæc meretrix, hæc cicatrix. Oia tñ procul dubio tertiæ declinationis sunt. O x. syllaba fi-
 nita exceptis monosyllabis oia accidentia sunt generis ois, sed iuxta r̄onem supius demonstratam
 ut hic & hæc & hoc feroc, atrox, uelox. Hæc quoq̄ eiusdẽ declinationis legitur subiacent. Vnũ
 fœminini generis hac extremitate apud Plau. lectum est, hæc Celox, qd̄ scapham significat. Vx
 syllaba terminatur unum masculini gn̄is, hic Pollux cis. Monosyllaba cuiuscunq̄ sint gn̄is distincti
 uimus. Fœminini monosyllaba, lux, nux, crux. Quidã cõis gn̄is hac syllaba finiti ueniunt, hic et
 hæc coniunx, q nominatiuũ, sine. n. lra proferi uolũt, qa in gr̄o & alijs casibus eadẽ lra nõ seruaf.
 T. litera muta unum nomen terminatur generis neutri, hoc caput tis, & quæ ex eo cõponitur
 occiput tis, sinciput tis, Persius. Et sissa sumofum sinciput aure. Quæ in duas desinunt consonan-
 tes, exceptis (ut sapius dictum est) monosyllabis, si sint accidentia trium generum sunt, & tertii
 ordinis, remota ambiguitate declinationis, ut hic & hæc & hoc ingens tis, hic & hæc & hoc cæ-
 lebs tis, hic & hæc & hoc mops pis, solers tis, confors tis, hic & hæc & hoc potens. Pauca sunt
 masculini generis propria, hic Mauors tis, hic Aruns aruntis, Pauca appellatiua, quorum alia
 masculini generis, alia fœminini, hic adeps pis, hæc cohors tis, hæc hiems tis, & similia.

Deriuata
nomina

Vulgus
uirus
Pelagus
Ax

Ex

Ix

Natrix

Ox

Celox

Vx

Cõiunx uel
coniuñx

T. litera

Nomia in
duas con-
sonantes
terminata

Noia gre-
ca cui⁹ de
clinationis
& generis
sint
As es, a
greca

Eliciter expositis Latinorũ regulis, Græcorum quoq̄ tractanda est declinatio, qua ple-
 runq̄ utimur in sermone, & maxime propriis, quæ in utu latinæ lingvæ admissa sunt, ut
 etiam certis diffinienda sint regulis. Memineris autem omnia græca nomina propria,
 uel appellatiua, aut primæ esse declinationis, aut secundæ, aut tertiæ generis masculini. fœmini-
 ni, neutri, Sed primæ quidem, & secundæ declinationis masculina, et fœminina reperiuntur, ter-
 tiæ autem masculina, fœminina, neutra, Quæcunq̄ nomina as, uel es, uel a syllaba terminantur
 si apud

Caplum, II,

si apud græcos genitiuum in u. mittunt, apud nos sunt primæ declinationis, ut o enias tu eniu, hic Aeneas Aeneæ, o lyfias tu lyfisu, Lyfias Lyfiæ, o amyntas tu amyntu, Amyntas Amintæ, o damyris tu damitu, Damaretis Damaretæ, o cloantis tu cloantu, Cloantas cloantæ. Exceptis Ioanis, Ioanris tu Ioannu, Ioannes Ioannis, o orontis tu orontu, Orontes Orontis, o oreffis tu oreffu, Oreffes Oreffis, o irodus tu irodu, hic Herodes Herodis, o pyladis tu pyladu, Pylades Pyladis, omnia masculini generis sunt, Item illa flexa, quæ scilicet litera adempta faciunt apud illos genitiuum, similiter apud nos eiuſdem sunt declinationis, ut Antas Antæ Menas Menæ. Quæ & accusatiuum singularem in n. potius, quam in m. syllabam terminant, ut ænean. Anchisen. Lyſian simili ratione patronymica nomina declinantur, ut hic Priamides dæ, Pelides Pelidæ, hunc Priamiden, Peliden Græca autem fœminina, quæ a litera finiuntur, primæ sunt declinationis, ut hæc Medea Medæ, Phædra dræ. Andromeda dæ. & quæ in e. pducta apud illos desinunt, apud nos e. in a. conuersa sunt eiuſdem declinationis, ut hæc Circa Circa. Andromacha chæ, aut secundum græcam declinationem inflectuntur in nominatiuum casum, ut hæc Libye Libyæ. Sic Iulianus, Fimbrius extremis Libyæ ubi feruida tellus. Secundæ declinationis sunt græca masculina, uel fœminina, quæ in os. syllaba breui terminantur. o. litera in u. mutata apud Latinos, ut hic Homerus si. Iguis Iguini, hæc Tyrribus Tyrribi Beritus ti. Cypûs pri Pontû. Item quæ apud illos in eus. syllaba desinunt, sunt masculina propria eiuſdem declinationis, ut hic Peleus Pelei. Tydeus dei, æneas ænei. Orpheus Orphei, hæc datiuum singularem duplicem habent, nam & Pele, & Peleo dicimus, Orpheo Orphei, ut Virgilius, Orphi Calliope Lino, hoc græcum est, illud latinæ declinationis. Accusatiuum tamen habent græcum, ut Pelea. Tydea. Item illa, quæ apud græcos in. gros. & in. dros in. tros. in. cros syllabam mittunt, postrema syllaba in er conuersa eiuſdem sunt declinationis, ut Meleagro Meleager Melagri, Menandros Menader Menandri, Teucros, Teucer, Teucris, Antipatros, Antipater Antipatri. Exciipiuntur quædam in. grus in. brus. in. drus. & in. trus. syllaba desinentia, quæ nominatiuum tamen in er mutant, nihil tamen a declinatione differunt. Scombrus, Andrus, Congrus, Petrus. In. or. noia masculina propria desinunt, & tertie sunt declinationis, ut Hector Hectoris. Nestor nis. Mentor Mentoris, Actor Actoris. In his omnibus. o in omni casu corripitur. In as. masculini generis desinentia, si apud illos grum in os. mittunt, nos tertie declinationis applicabimus, ut Thoas Thoantos, Thoas Thoantis, Atlas Atlaius, Atlas Atlantis, Menas Menados. Manas Manadis gigas gigantis, Gigas Gigantis, Et fœminina similiter eadem syllaba terminata, tertie sunt declinationis, ut hæc Pallas dis. thyas dis. oreas dis. In es propria masculini generis desinunt. Quor si greci grum in os. effertit, simili modo latini tertii ordinis exemplo declarat, ut dimothes dimothes neos, Demosthenes nis. polnichis polnichiros. Polnices eis diogenis diogenes. Diogenes nis Et q̄ circūflexo accentu p̄nūciant in suo statu hæc remeant, & græca declinatione sequuntur ut hic Eumenes Eumæos, Euprepes Euprepeos, q̄q̄ q̄q̄ declinare uoluerunt, Eumenes Eumeneis, Euprepes Euprepetis, Et q̄ in. us. grum mittunt, hie declinant, ut Dares Daretis, Chremes Chremetis, dicimus & Chremis, diores dioris, Antores Antoris, In is. tã masculini. q̄ fœminini generis desinunt, eiuſdem declinationis sunt, ut hic diphnis dis. Tybris dis. Et fœminia, hæc Thais dis. Lais dis. Hisis hifidis. hēperis hēperidis, Et oia grum in dis syllabam mittunt. Excepto uno simois, q̄ simoentis facit genitiuum. In os. masculini generis propria figuræ compositæ desinunt tertie sunt declinationis, ut hic Melampus dis, Edippos dis. In his propria masculini generis sūt & tertie declinationis, ut Capis Capis Pantis Pantis, O lra finita propria sunt generis fœminini quæ trāsita in latinam linguam, nihilominus græcam declinationem obinent, ut Dido Mito Erato Calippo, Themisto, declinant enim hoc modo, hæc Dido Didois, Didoi, Didoe, ab hæc Didoe, Errant enim, qui didonis, aut Mantonis genitiuum dicunt, & uocis asperitas, & uereq̄ auctoritas eiuſmodi declinatione repudiât. In On masculini generis pprie desinentia, quæ grum aut in os. aut in. tos. mittunt, apud nos tertie declinationis esse asserunt, ut sinô simonis, damô damonis, interduum apud Latinos mutata nouissima litera pferuntur, Laocoon Laocoontis. Hypocoô hypocoontis, & quæ in os. grum mittunt, penultimam syllabam productam habent in obliquis casibus. Quæ in. tos. grum mittunt productam habent penultimam in reliquis, Et quæ genitiuum in os. effertunt, exceptis duobus, quæ in is genitiuum extollunt. os corripunt, ut Menon is. Agamēnon nis. In. a. masculini generis desinentia nomia, ea quoq̄ tertie declinationis sunt, ut Titã nis, Pzan Pza Diomedes K

E græca
Circa
Circe

O græca

Fus duplici
cē habent
dētum in
i. a. in. o.Or. Græca
As. Græca

Es. Græca

Chremes
Chremetis
& Chremis
Is græcaSimois si
moentis
Mélapos
Edippos
O. Græca
Dido
Manto
Erato
Calippo
Themisto
Noia decli
nationem
græcam se
quentia
on. Græca
An. Græca

Actus tā
singulans
q̄ pluralis
gous ino
minibus
fēdm gre
cos p̄trat
pan panos
In greca
Delphin
Delphina
& delphi
nas
A greca
Noia neu
tra greca a
finia mit
tunt d̄tūz
& ablat̄z
pluralē i
tis non in
bus
Ax. ix.
greca
Terminā
tiones ḡti
grecorum
noium cu
iulunque
sint gene
ris: & qua
lit ad nos
ueniant

Noia gene
re difere
pantia

Epulum
Epule

Cepe

Noia mu
tanta de
clinatione
lugerum
Noia prie
declinatio
nis mittē
tia datiuū
& ablati
uum plu
ralē i bus.
Noia si ad
mitentia
declinatio
nē in utro
q̄ numero
Nomina
metalli

anis, hoc actum, tam neutri singularis, q̄ pluralis secundum græcos pferimus, ut Titana, Pæana hos Titanas, hos Pæanas, unum et genitium singularem propter diam in os iuxta græcam de clinationem mittit, hic Pan huius Panos, ut Virgi. Panos de more Lyci. In in masculini generis exeuntia eiusdem declinationis, ut hic delphin delphinis, actum utriusq̄ numeri delphina, et & delphinas, sicut græci, pferimus. In os p̄ducta ḡnis masculini, tertii ordinis, ut Minos ois, heros ois. Tros ois. A simta græca neutri sunt generis, nam sup declinatione nulla est ambiguitas, nam eiusdem sunt ordinis, ut poematis, toreumatis, emblematibus. Quæ quis tertie sint declinationis datiuum, & ablatiuum pluralem non in bus, sed in tis mittunt, ratione noium secundæ declinationis, nam his poematis, emblematibusq̄ dicendum est. In. Ax. uel in. ix. masculini ḡnis noia desinunt, & ḡtūm in as. syllaba finiunt, ut thorax cis. Phenix cis, & quæ in duas desinunt consonantes tertie declinationis s̄str applicantur, ut hic Cyclops pis. Calybs bis, Vniuersa noia græca cuiuscū que sint ḡnis ḡtūm apud illos in has syllabas mittunt. In. is. ut i chirci tis chircis. In. as. ut phedra phedras. In. u. ut antis antu. In. a. ut laas laa. In. os. ut aas xantos. In. us. ut dimosthenis dimosthenus. In. os. ut thesis thefeos. Igit̄ quæcūq̄ apud Græcos ḡntūm in is. uel. as. mittunt, apud nos sunt primæ declinationis, ut i chirci tis chircis, Circes circes, i phidras tis phidra, Phedra Phedra. Quæ in a. uel in u. genitium mittunt, in nō in has, uel in his syllabis terminant, simili modo primæ sunt declinationis, ut Antas ante, Aeneas Aeneas, Orestes Orestes, Que in u. syllaba exeunt in ḡtō. a. nō. os. terminato uerientia secunde sunt declinationis, ut omiros omiru. Item q̄ in os. exeunt, secunde sunt, ut Tideus Tidei, Peleus Pelci, que in us. uel in os. syllabis ḡtūm singularem mittunt, omnia sunt tertie declinationis, remoto dubitationis errore, ut dimosthenis dimosthenus, Demosthenes Demosthenis e paris paridos, Paris Paridis, minas minatis, Minas minantis, pallas pallados, Pallas Palladis, thais thaidos, Thais Thaidis, to piima piimatos, poema poematis.

De etheroclitis Capitulum III.

Quoniam genera, & declinationes, tam latinorum, q̄ græcorum nominū dilucide, breuiterq̄ exemplauim⁹, de cæteris, quæ præpositis regularum legibus refragantur, disferem⁹ ut discussa penitus ignorantis caligine, inoffensa luce scientiæ, mentes adulescentium illafrentur, sunt quedam nomina in utroq̄ numero non eiusdem ḡnis, Alia sunt non eiusdem declinationis. Alia nomina sunt, quæ non in utroq̄ numero declinantur. Alia certis casibus desinunt. De his dicem⁹, & primū de illis, quæ ḡnibus disferpāt. In singulari nūero ḡnis masculini, in plurali neutri, ut hic locus, & hæc loca, dicim⁹ t̄n̄ & hi loci, hic locus, & hæc loca, dicimus & hi loci, hic menalas, hæc menala, hic tartar⁹ hæc tartara, hic gargarus hæc gargara, hic carbas⁹ hæc carbasæ, hic ismarus, hæc ismara, hic sibilus hæc sibila. In singulari nūero ḡnis foemini, in plurali neutri, ut hæc p̄gam⁹ hæc p̄gama, hæc intyb⁹ hæc intyba hæc arbut⁹ hæc arbura. In singulari numero generis neutri in plurali foemini, hoc epulum hæc epule, sic Iuue. Vnde epulū possis centum dare pythagoris. Alia hæc epula semp̄ pluralis declinant, hoc balneum hæc balneæ dicimus, & hæc balnea, ut Tul. A. 3. balneas pallatas. Iuue. Et crudum pauonē in balnea portas, hoc cepe, q̄ in singulari numero est aptotū, in plurali foemini, hæc cepæ, & ordine declinat. In numero singulari generis neutri, hoc porrum, in plurali hi porri, hoc frenum hi freni, ut Lucanus. Frenosq̄ momordit. Dicimus t̄n̄ & hæc frena, hoc filū hi filii, hoc frenum hi freni, ut Lucanus. Tigge filii, & hæc filia dicunt, hoc Argos hi argi. In plurali nūero mutat declinationē hæc, Hoc iugerū in singulari nūero secunde declinationis est, in plurali tertie, nā ḡtūm hoc iuger, d̄tūm, & ablatiu horū ualorum, datiuum, & ablatiuum his, & ab his uasis dicimus. Pauca sunt primæ declinationis nomina, quæ contra regulam datiuum, & ablatiuum numeri pluralis in bus. syllabā mittunt discernende ambiguitatis flexus causa, his & ab his deabus, filiabus mullabus, equabus, libertabus, natabus, asinabus, quæ a uiris peritis usurpata sunt. Hæc sunt, quæ i utroq̄ numero nō admittunt declinationem, quorum alia singulariter tantum, alia pl̄r declinant. Deorū ppria nomina, elementorū, fluminum, herorum, montium singularit̄ taxat declinantur. Itē urbū, nisi q̄ natu rale pluralē efferitur, ut Athenæ, Thebæ, Cumæ, Mycenæ, Athelanz, Grauissæ, Crustumæ, Ricofæ, Carpi, Puceoli, Ostia. Item metallica, quæ omnia secunde sunt declinationis, & ḡnis neutri ut hoc aurum, argentū, ferrum, plumbū, stannū. Excepto uno æs, quod eiusdē ḡnis est, sed iuxta rationem

tionem terti ordinis monosyllabonum tres casus in plurali numero admittit, nŕum, aŕum, & uocatiuum, hoc as, & hæc era. Item arida, uel ligda, quæ ad nŕum pondus ue referunt, ut riticum, hordeum, frumentum, far, lens, cicer, milium, erui, oleum, iani mel, multum, dŕ frum, mŕia. Ex his multa ueteres auctoritate hæc ita arguentes pluraliter extulerunt, hæc hordea, farea, mella, defruta, uina, hæc ete uŕus recipit, nam uina Choa dicimus, et Masica. Præter hæc alia sunt quæ plurali numero deficiunt, gŕus qdem mal. hæc, hic fumus, firmus, limus, puluis, sanguis, gŕnius, gŕnis fœminini, hæc fames, lux, lites, pax, fides, tabes, humus, gŕnis neutri, hoc cœcum, fœnum, ius, lurum, uulgus, pelagus, iuratus, uŕicum, uinum, penum. In plurali numero tantum declinantur nomina numerorum, præter unum, quod plurali numero deficit tantum, ut duo, tres. Memineris autem nomina numeri ab uno usq; ad tres declinari, a quatuor usq; ad centum minime, a ducentis usq; ad noningentos per omnia genera pluraliter tantum declinari. Est etiam unum apertum neutri generis semper eiusdem numeri hoc pondus. Præter hæc alia sunt, quæ in singulari numero non declinantur. Generis quædam masculini, hiantes, hi carceres, canis, castes, fores, fori, liberi, manes, optimates, primates, proceres, pugillares, quintes, lentis, uepres. Generis fœminini, argutia, blanditia, cum e, exequæ, infertia, iudicia, inimicitia, exuua, manubia prima, bige, trigæ, quadrigæ, compedes, delicta, diuitiæ, dapes, serua, scabra, phalera, genæ, facina, induta, kalenda, idus, nonæ, latebra, iupria, iundina, quisquis, reliqua, tenebra, antia. Generis neutri, arma, maxima, caltra, magalia, crepundia, exta, spona, sœta, prælepta, palena, sponalia, præcoria, mapala, canabula. Item fœtorum deorum nomina, ut Saturnalia. Neptunalia. Bœchmala, certis casibus deficiunt, hæc Sities quod præter nona atuum singularem uŕifica sum admittit, hæc ditione, & ab hæc ditione, hoc quoq; nominum uocatiuum singularem deficit præter aculatium, & ablatium singularem. Literæ similitè aculatium tantum lectio usurpaunt. Sponte, & tabo ablatium singularem habent tantum. Tabes nominatiuum, & aculatium & ablatium numeri singularis habet duntaxat. Sunt alia, quæ a genitiuo casu singulari de declinationis sunt in texordium, & in utroque numero rectè declinantur, ut Remex gŕis, froids, uerberis, ut Lucanus, At laxum quoties ingerat uerberis ictu. Alia duos, aut tres tantum casus habent in singulari numero, sed in plurali per omnes declinantur, ut huius opis, opem, ab hæc ope, huius uicis, & hæc uicem, ab hæc uicem. Alia ablatiuum habent in singulari numero, ut ab hoc frugi, ab hoc opice, ab hæc prece, ad hoc uiscere. Hæc quoque in plurali numero declinantur. Pauca sunt, quæ cum in singulari numero nõ deficiant, in plurali tres tantum casus habent, & qui bus paulo superius diximus, hæc iura, hæc rura, hæc æra, hæc maria. Vniuersa nomina prima, secundæ, & quartæ declinationis totidem syllabis in genitiuo, quot in nominatiuo profertur, præter unum ur, & si qua ex eo componuntur. Et quæ in eŕ syllabam desinunt. Tertia, aut patres habent syllabas in obliquis casibus, aut unam adlumunt. Quarta proculdubio plus una syllaba profertur solent, pauca nemiuntur tertia declinationis, quæ in genitiuo duabus syllabis crecant. Iteritineris, anceps us, biceps us, triceps us, præceps us, iecur iecoris, lectum est & iecoris supellex supellectilis.

¶ De uocatiuis.

Casus III.

Manum nominum, cuiuscunq; sint declinationis, uocatiuum singularis similis est nominatiuo eiusdem numeri, neq; hoc in dubium uenit. Excepŕis nominibus secunde declinationis, quorum uocatiuum diuersis exprimitur modis, propria igitur nomina, quæ in nominatiuo casu singulari, us, syllaba terrenauntur, adempta, us, faciunt uocatiuum, ut Virgilius Terentius Terenti, Domitius Domiti, præposita qualibet consonante uocatiuum ane correpta mittunt, ut hic Yunus o ne, hic Marcus o ce, hic Lenqu' ole. Appellatiua, quæ in ius, desinunt uocatiuum in e, mittunt, ut flunus o flauie, socius o socie. Quem ueteres iuxta nominatiuum proferebant uocatiuum, ut Virgilius Corniger Hesperidum flunus regnator aquarum, quæ consonante prælata in eandem syllabam mittunt, siquidem sunt taccidentia, uel denuatiua uocatiuum in e, mittunt, ut Doctus ete Sanctus ete. Romanus Romanus, Hispanus Hispanus. Cetera in us, potius qm in e, syllabam exeunt, hæc Lucanus, Degener o populus, & o popule lectum e. Lucus o lucus. Quæ a ueteribus propter asperitatem uocis minime usitata sunt, adeo ut rara, huiusmodi declinationis reperiantur exempla, hæc myrtus o myrte. Ete proxima myrte.

Ablatūs
tertie de/
clinatīs
duobus p
fetur in
.i.&.e.

Que no/
mia abla/
tiū in .i.
mittant
Actūs
tertie

Noīa mit/
tentia
actū in
im.

Tertriē quoq; declinationis nominū ablatūs casus singularis duob⁹ modis pferri solet aut in .e. aut in .i. sed illa q̄ in .i. exeunt, communis sunt generis, & in nominatiuo .is. syllaba terminantur, ut hic & hac suavis, ablatiuo ab hoc & ab hac suau, hic et hac grauis, ablatiuo ab hoc & ab hac graui. Itē neutra q̄ in nominatiuo .e. uel .or. uel .al. syllabis terminant, hoc sedile ab hoc sedili, hoc laquear ab hoc laqueari, hoc animal ab hoc animali. Excepto cum .e. ante .l. habet, sed cum .a. ante .e. ante cesserit. l. litera non in .i. terminat ablatiuus sed in .e. ut hoc mel, ab hoc melle, hoc fel, ab hoc felle. Item quæ in duas desinunt consonantes in .is. uel in .ix. duplicem, & sunt accidentia, & trium generum, ut hic, & hac, & hoc ingens, ab hoc & ab hac & ab hoc ingenti, hic & hæc & hoc audax, ab hoc & ab hac & ab hoc audaci, Et quæ in .r. desinunt masculini, uel feminini, uel trium sunt generum, hic & hæc acer, ab hoc & ab hac acri, hic & hæc & hoc par, ab hoc & ab hac & ab hoc pari & quæ in .m. mittunt ac culatium, sunt autem, hæc turris, hanc turrim, ab hac turri, sitis, hanc sitim, ab hac siti, hæc puppis hanc puppim, ab hac puppi, hæc securis hanc securim, ab hac securi. Febris, torquis, uetus, hæc restis, hanc restim, ab hac resti. Præterea hæc naus, bipennis, hic ignis, similiter, & ablatiuū in .i. mittunt, quæ saepe poetæ per .e. solent efferre. Cætera omnia tertriē declinationis nominū ablatiuum singularem in .e. mittunt.

¶ Explicit Nominum tractatus.

Coniuga/
tiones uer/
borum
quot

Forme
uerborū
quot
Lacesso
tertie con/
iugatiōis
Genera
uerborū
quot

Supina
uēba q̄
Neutro
passiua
Cērior.
mercor.
diuertor.
Neutra
passiua
Præteritū
primæ
Verba p̄
me coniu/
gatiōis in
.ui. desin/
entia in
præteritū
Explicio
& explicio
Sto steti
Do dedi
lauo laui
luo uiui

Voniām (ut opinor) de nomine conuenienter tractatum est. Nunc de uerbo sic ut præfatio pollicetur, differemus, cuius omnis ambiguitas in discernenda coniugatione, & cognoscendo præterito perfecto ueratur. De his nos pro ingenii uirid⁹ diligenter docebimus. Nam & cætera multo magis expositio declarauit. Igitur coniugationes sunt tres, ut alij quatuor. Quas in secunda persona præsentis temporis, modo indicatiui dimoscimus. Formæ quatuor. Perfecta. Mediatua. Inchoatiua. Frequentatiua. Sed perfectæ formæ uerba omniū sunt coniugationum. Frequentatiua, tantum primæ coniugationis. Excepto lacesso, quod uenit a lacero. Inchoatiua tertriē duntaxat correpre. Mediatua tertriē productæ, uel quartæ. Genera uerborum facili ratione dimoscuntur, aut in actiua sunt, & adempta nouissima litera redeunt in actiua, aut neutra sunt, quæ actum significant, & actiuam habent significationem, & in passiuam minime transeunt, aut supina, quæ ut actiua quidem declinantur, sed significationem habent passiuam. Passiuam ut uapulo, ueneo, pendeo, aut deponentia superiori contraria, quæ passiuorum declinantur exemplo, & significationem habent actiuam, neque .r. literam possunt amittere, aut communia similia deponentibus. & passiuus, sed agentis, & patientis formam sequuntur. Unde constat uniuersa duobus modis declinari. Nam neutra, & supina actiuorum, deponentia, & communia passiuorum regulam sequuntur. Sunt præterea neutro passiuæ, quæ in præterito perfecto, & plusquam perfecto passiuam declinationem habent, in aliis neutram. Et sunt hæc sola secunda quidem coniugationis, ut audeo, gaudeo, soleo. Tertriē fido, fio, & si qua ex his componuntur. præter hæc, nulla sunt huiusmodi declinationis uerba. Sunt alia passiuæ neutra superiori contraria, hæc sola. Comperio, mereor, diuertor. Nam in præterito comperit, merui, diuertit, sicut actiua, uel neutra proferuntur. Vniuersa uerba primæ coniugationis, quæ in secunda persona .as. syllaba terminantur, actiua sunt, siue neutra. præteritum perfectum in .ui. syllabam mittunt, ut amo amauit, arō arauit, armo armaui, narro narraui, canto cantauit, nauigo nauigauit, paro parauit, seruo seruaui. Exceptis nouem, quæ in .ui. mittunt præteritum, ut leco lecoi, neco necui, uero uerui, sono sonui, tono tonui, mico micui, crepo crepui, plico plicui, domo domui, frico fricui. Et si qua adnexis præpositionibus componuntur, explicio tamen utram quæ formam sequuntur in præterito, nam explicio, & expliciui dictum est. Quatuor huic quædam referantur, nam neq; in .ui. neq; in .ui. exeunt, sto steti, do dedi, lauo laui, iuuo iui, sed duo posteriora quidam superioribus applicat errantes. nam illa in præterito una syllaba crescunt, hæc totidem in præterito proferuntur.

¶ De secunda coniugatione.

Capitulum. VII.

Secunda coniugatio, quam non tantum secunda persona, sed etiam prima facile declarat Quoniam omnia uerba, quae in eo. syllaba in prima persona finiuntur, secunda sunt coniugationis producta. Eois & siqua ex eo composita figurata. E duobus prima. Creocreas, meo meas, similiter & beo beas, praeiterum perfectum mittunt in. i. consonante praeposita, praeeunte uocali. Paueo pauui, caueo caui, in. xi. & in. si. quae inter excepta notabimus. Ergo omnia uerba secundae coniugationis, qualibet consonante praeposita. eo. syllaba praeteritum perfectum in. ui. mittunt, ut habeo habui, debeo debui, rubeo rubui, doceo docui, taceo taceui, miscuo miscui, iaceo iaceui, noceo nocui, arceo arui, ageo ageui, splendo splendui, candeo candui, mado madui, egeo egrui, langueo langui, rigeo rigui, caleo calui, deleo delui, oleo oliui, paleo pallui, timeo timui, tepeo tepui, torpeo torpui, careo carui, patreoparui, uirco uirui, floreoflorui, horreo horruui, censeo cenlui, mireo nitui, pateo patui, teneo tenuui, caueo caui. Excipiuntur pauca, quae in. si. syllabam mittunt praeteritum, iubeo iussi, muleo mulsi, mulgeo mulsi, algeo alsi, fulgeo fulsi, ardeo arsi, luadeo luasi, maneo mansi, hureo harsi, rideo rasi, torqueo tor si, indulgeo indulsi. De urgeo, & turgeo ambigitur. Alia in. xi. lugeo luxi, frigeo faxi. Illa in. u. praeteritum mittunt, quae in prima persona modindicantur, tps praesentis uante. eo. habet, & prima syllaba, quae in praesentis tpe breuit, in praeterito longi habet, ut faueo faui, pauco paui, foueo foui moueo moui, caueo caui, uoueo uouui, & quae ex his coponunt. Quae qm in praesentis non sint similia superioribus, praeteritum in. ui. mittunt, producta syllaba. neo neuui, ficeo ficui, cico ciui, ipleo ipli ui, copleo copleui, expleo expleui, deleo deleui. Non multo ab his discrepant uidentur etiam haec quorū prima syllaba in praeterito ex correpta cadit in producta, i. deo sedi, uideo uidi. Contra omnium reguli est prandeo prandi. Quaedam sunt in secunda coniugatione, quorū praeteritum perfectum iterum per primam, haec sola pendeo pependi, spondeo spondei, tondeo tonendi, mordeo moror. Quae assumptis praepositionibus non eodem modo pferenda sunt, nam dispendi, & dispendi, & rependi, & detondi dicimus. De neutris passiuus aliquid dictum est.

¶ De tertia coniugatione.

Capitulum. VIII.

Tertia coniugatio correpta, quae secundam personam in infinitum imperatio modo in. e. solidam conuertit, praeteritum per haec syllabas effert. in. di. praeposita consonante in. ui. praeposita uocali, in. a. consonante qualibet praeposita in. si. & in. xi. Scilla tñtiam habent. Praeteritum in. ui. mittunt, quae in praesentis tps meicauit in. a. tñtiam habent. Vt tribuo tribui, statuo statui, iunio iunui, imbuo imbui, obuiobui. Ex his duo notantur tantum, quae in. xi. mittunt praeteritum, fluo fluxi, struo struxi. Et quae in. lo. syllabam exeunt in praesentis, nihilominus praeteritum in. ui. mittunt, ut uolo uolui, nolo nolui, colo colui, cenfuo consului, alo alui. Pauca praetera in eandem extremitatem mittunt praeteritum, quam quae p. fens simile superioribus habeant, tremo tremui, gemo gemui, fremo fremui, compesco compescui, neco nexui, sterto stertui, pecto pexui, texteo textui, feneseo fenui, gigno genui, uerebesco uerebesco, iureo iureui. Et si qua ex his coponuntur. Vt syllaba terminantur in praeterito haec sola sperno spreui, sterno strui, cerno cerui, tero terui, paleo paui, quero quui, lino lului, quiesco quiesui, cupio cupiui, consuesco consueui, peto petui, supio supui. In di. praeposita consonante in praeterito desinunt, quae in praesentis. do. syllaba terminantur precedente in. litera, ut scando scandi, ascendo ascendi, descendendo descendendi, offendendo offendi, pando pandi, prendo prendi, mando mandandi. Tria enim in praeterito amittunt, fundo fudi, linquo liqui, scindo scindi. sic Lucanus ait. Scidit & in medias fecit sibilator a terras. Et quae minus una syllaba proferuntur, producta prima syllaba in praeterito, quae in praesentis corripit, ut Capro cepi, iacio ieci, fugio fugi, fodio fodi. Pauca praetera eandem clausulam habent nouissima litera praesentis temporis in. a. conuersa, ut unco uici, rumpo rupi, soluo solui, cudo cudi, uoluo uolui. In si. praeteritum mittunt syllabam uerba, quae in praesentis. do. uel. mo. syllabas terminantur si sit natura longa penultima, ut ludo lusi, ludo lesi, cado cessi, plaudo plaui, trudo trui, rado rasi, alido illi, alido allui, pmo pmpsi, sumo sumpsi, demo dempsi, refumo relumpsi. Et pmo quis correpta sit penultima in eadem syllaba exit, & qd lex eo coponitur, ut pmo prelli, exprimo expressi, coprimo copressi, & quae in. bo. uel in. po. syllabas desinunt, ut serbo serpsi, nubo nupsi, scalpo scalpsi, repo repsi, serpo serpsi, sculpo sculpsi. Praeter haec pauca sunt, quae eadem extremitate finiunt

Oia uerba in tria pta pta tey unde ef de coniu gationis Praetitu secunde
Vi.
Egeo egrui
Si.
X.
Vi.
Cico ciui

Coniuga tio tertia Praetitu tertia
Si.
Fluo fluxi
Struo struxi
Xi.
Vi.

Inerebes co hureo bui

Di

Fundo fudi
Linquo liqui
Scindo scindi
Si

Temo
tempfi
Xi.
fugo fuxi
Go terne
quo pter.
Tango te
tigi
Frago figi
gi
illicio illo
lexi
Verba ter
tie iuga
tionis du
plicata p
tentu imp
ma sylla.
Pugo pu
pugxi
puxi
Parco pe
pei & pxi
Dico
posco
cui prepo
sitiobus
geminat
preteritu
Cocino o
cui
Cōposita
a domus
simā gōi
nare sōla
bam in p
terito
Verba q̄
te cōnga
tionis fere
oia mitte
re preter
tum i. u.
ud in an.
Pauca q̄
tem. sic
in an.
Impsona
lū iuga
no: & Co
rū regimē
Oportet
casu non
indiget
Liquet
tedet p̄e
nto carē
Miseret
miserū ē
Lret heiz
tam est
L. i. in
tuan est
Tedet p̄
retum
defectua
in modis

in presenti, prateritum tamen in .si. syllaba mittunt, spargo sparsi, mergo merfi, mitto misfi, uro
usi, temno tempfi, contemno contempfi, concurio cōcussi, gero gessi. Et si qua ex his in cōposi
tam figuram transeunt, in .xi. syllabā in praterito desinunt. Verba, quae in presenti, go. syllaba ter
minant, ut cigo cēxi, pigo pōxi, fugo fuxi, affligo afflixi, pergo prexi, rego rexi, diligo dilexi, iel
ligo itellexi, fingo finxi, rego texi. Excipiuntur tria in .go. desinentia, quae in superioribus notau
mus, & alia quatuor, quae non in .xi. sed in .gi. mittunt prateritū, tango tetigi, frango fregi, lego le
gi, ago egi, & si qua ex his cōponuntur simpliciu formā sequuntur, his simile est. Impigo, quod
impegi facit prateritum. Prater haec in .xi. prateritū mittunt, uiuo uixi, coquo coxi, mungo min
xi, illicio illexi, aspicio aspxi, flecto flexi, duco duxi, dico dixi, ueho uexi, traho traxi. Sunt ternae
cōiugationis uerba, q̄ primā syllabā in praterito duplicant, q̄ oia subiecta sūt, ut pello pepuli, tā
do tetigi, fillo fefelli, pendo pependi, tendo tetendi, pungo pupugi, sed & pūxi dicimus, tundo
tutudi, cado cecidi, cedo cecidi, pario peperī, cano cecimi, disco didici, posco poposci, parco pe
peri, facit & carfi, curro cecurri, pedo pepedi. Haec adiunctis praepositionibus nō eodē modo
pferenda sunt, nā duplicatā in simplici figura syllabā in cōpositione amittunt. Dicimus enī sic,
expendo expēdixi, decurro decurri, refello refelli, cōpello cōpuli, cōcido cōcidi. Sed ex his duo
sola praepositionibus adnexis in suo statu manent. dico & posco, nam dedici, & depoposci faci
unt prateritum. Concino autē neutram regulam sequitur, concinui facit, & si qua cōposita in ea
dem coniugatione, quā nouissimam syllabam geminant in praterito, illa uidebitur, quae a do uer
bo primae coniugationis cōponuntur, condo condidi, reddo reddidi, trado tradidi, subdo subdi
di, p̄do prodidi, addo addidi, abdo abdidit. Similiter praefertur credo credidi, uendo uendidit.
Excepto circundo circundedi, quod secundam personam facit circundis, & est prae coniugationis.

¶ De quarta coniugatione. Capulum. IX.

Quarta coniugatio, uel tertia producta, quam imperatiuus modus prodit, litteram in fine cō
seruat, praeteritum perfectum in .u. syllabam mittit, uel i duplicem, in .u. audio audiu, uel
audi. inuio inuui, uel inui. si uio saui, uel saui. inio inui, uel inui. mollio molli
ui, uel molli. inio inui, uel inui. inuio inuui, uel inui. Exeo exui, uel exui. inio inui, uel inui. Caetera
hac familia, pauca in .si. exeunt, & sunt haec fere. sarcio sarfi, fartio farfi, haurio haufi, sepio sepsi. se
tio sensi. alia in .xi. sola haec suntio sanxi, sulcio sulxi, unicio unxi, unū inuenitur, quod primā syl
labam in presenti corrumpit, in praterito producit uenio ueni. Et cōposita ex eo in hunc modum
praefertur, aperio aperui, cuius compositum dissertim reperio. In hac fere syllabas om
nia uerba quartae coniugationis norma complectitur in praetereq; desinunt, sed ne quid ambi
guitatis posse esse lectoribus, non dissimulabimus de illis dicere, quae ratione refragantur. Sunt
enim uerba, quae in personis deficient, & impersonalia dicuntur, alia in modis, alia in temporibus, alia cō
iugationibus, alia paucis, de his exponemus, & primū de impersonalibus, quae aut sunt secundae
coniugationis, aut tertiae, quantum ex tertia persona cōtemplari licet, eorū alia aetiam trahūt, ut pudet
tader piger, poenitet, miseret, decet, alia dūt, ut licet, liquet, libet. Vnū est qd casu non indiget
oportet, & oia praeteritum in .u. syllabā mittunt, ut puduit, piguit, poenituit, licuit, libuit, decuit.
Prater tria, quorum duo deficient in praetere, liquet, & tader. Vnū quasi passiuum habet de
clinationem, miseret, nam miseretum est dicimus, licet tamen, ei libet ad hanc similitudinem pro
ferri possunt, licuit, libuit ē. Et tader i cōposita figura praefum est. Tertiae coniugationis imper
sonalia datiuum casum assumunt, ut contingit, euenit, accidit, expedit. Quarta primae coniu
gationis impersonalia reperiunt, ut inuat, praestat, quae et aliter declinari possunt, sed omnia tam
in futuro imperatiui modi, q̄ infinitiui, nec nō etiam gerūdijs participialibus participijs utriusq;
temporis deficient. Defectiua i modis sunt haec. Queto, quod primā personam habet indicatiui
modi duntaxat, licet quae fere lectum sit apud Salustium, & Tullū. Quat, in fine, haec quoq; terna
p̄sonam habent solam, sed ouat participium facit praesentis t̄pis ouans cum in definitione uerbi
deficiat. Similiter aufim, & pdiunt pro perdunt dicunt, & inquam in primā personam cōtra mo
derat omnium profert, utrunq; numerū modi indicatiui praesentis t̄pis inquam imperatiui nume
ri singularis habet tantum, nā inque apud Terentium lectum est. Aio p̄sens, & praeteritū imper
fectum habet tantū. Faxo futurum t̄pus tantum, uel (ut alij) promissiuum modum ostendit. Sal
ute saluete, imperatiui modi secunda p̄sona utroq; numero lectum est, et in infinitiui modi praesentis
tempus

tempus saluere. Cedo, & aue simili, & imperatiui personam habent numeri singularis, Cedo etiā numeri pluralis lectū est apud Plautum. Cedite mihi p. dicite. Et in cōiugationis, et in p̄terito deficiunt hæc, Fero fers p̄teritū facit tuli. Sū es est fui. Fero is p̄cussi. Tollo tollis iustuli facit. Edo es edi, hoc in finitiuū p̄tis est temporis non in. re. syllabā, sed in. se. contra morē omnium mittit esse enim dicendū est. Volo uis uolui. Hoc quoq; incertæ est cōiugationis, & in futuro imperatiui & finitiui modi deficiit, et geridiuus, uel participialibus, quæ supina alii dicunt. Metro meffui, nā aliter p̄ferri nō potest, pelleo, sisto, similiter & glisco, & quatio nullum habent p̄teritum. Memineris tamen inchoatiuæ formæ uerba, qua in p̄terito p̄fecto deficiunt.

¶ De Participiis.

Cap. X.

Participiis carēt uerba alia p̄tis t̄pis, alia futuri, alia utriusq; in p̄nti itaq; deficiit Sum & quæ ex eo adiectis p̄positionibus componunt. Præter duo, absens, & p̄sens. Quæ a uerbis absum, & p̄sensem ueniunt. Et eo uerbum in participio nū casus numerū singularis deficiit, in ceteris recte declinatur. Composita q̄dam etiam utrum habēt ut p̄teriens, abiens, futuri t̄pis participia non habent in primis uerba forma inchoatiua, ut horresco, caleo, & his similia. Deinde omnia secunda cōiugationis, q̄ sunt ḡnis neutri, & i formā transeunt inchoatiuam, ut horreo, caleo, tepeo niteo, pareo, stupeo, splendo, uigeo, ureo, rigeo floreō, pauco, rupeo, tabeo, mado, tumeo, sileo, paleo, serueo, timeo, lateo, nam & hæc alsum p̄tis p̄positionibus faciunt inchoatiua, ut p̄rimisco, & diluisco. Valeo t̄m cum faciat conualeco, in participio futuri temporis minime deficiit, nam ualiturus dicendum est. Sunt alia p̄terea, que non transeunt in formam inchoatiuam eiusdem cōiugationis, & ḡnis, & nihilominus in participio futuri deficiunt, ut ego, mereo, paleo, caleo, stupeo. Præter hæc, & uolo careat participio futuri t̄pis, ut nolo, & quæ ex illis componunt. Similiter & metuo, fluo, sitio, tremo, scæuo, seruo, algeo, dilco, palco, furio. Quæ uerba primitiua futuri t̄pis p̄cipius carent. Similiter carent participiis impersonalia oīa, de quibus superius docuimus, & defectiua illa, uidelicet q̄ ordine declinari non possunt, ut aio, queo, iquam, saxo, saluo, aue, cedo, & possum, similiter et soleo. Sunt uerba, q̄ prima p̄sona confusa habent, quorum significationē secunda p̄sona cōiugationis discernit, dico. as. correpta priore syllaba, dico cis producta. Fundo fundas, fundo fidus uolo uolo, uolo uis, appello appellas, appello appellis, compello compellas, compello compellis, mando mandas, mando mandis. Sunt alia, quæ ex diuersa forma p̄sents temporis in p̄terito confunduntur, pauco ui, p̄sco p̄ui, cerno creui, cresco ui, acuo acui, lugeo luxi, luceo luxi, pendo pependi, pendo pependi, frigeo frixi, frico frixi. Sunt quæ idem habent p̄sens, & p̄teritum p̄fectum, hæc sola, odi, noui, cœpi memini, pepigi, hæc in imperatiuo modo p̄teritum memini, quod memento facit, deficiunt, & in futuro, & in infinitiuo modo, & i supinis, nec non etiam, & in participiis utriusq; temporis. Vnum ex his Odi duo participia facit p̄teritū temporis figurā composita, exofus, & perofus. Sunt alia, quæ in omni declinatione secunda sunt cōiugationis, & in infinitiuo quasi tertie correpta proferuntur. Fulgeo in infinitiuū fulgere facit, serueo seruere, obfideo obsidere.

¶ De passiuis.

Capitulum. XI.

Verba tam passiuā, q̄ deponētia, nec non etiam cōia cuiuscunq; sunt cōiugationis p̄teritum p̄fectum in has syllabas mittunt, in. tus in. ctas. in. sus. in. xus. adiuncto in oībus sū uerbo, ut amor amatus sum, doceor doctus sum, patior passus sum, aitor mixus sum. No tantur pauca, que in p̄terito deficiunt, passiuā quidem hæc, feror, ferior, tollor faciunt enim p̄teritum latius sum, ictus sum, sublatius sum. Poscor nāq; hoc quoq; deficiit in p̄terito postulat sum, arguor conuictus sum, similiter & metuor & timeor nullum habent p̄teritum p̄fectū. Deponētia uero hæc. Velcor, fruor, medeor, liquor, remiscor, que in p̄terito sic proferuntur, passus sum, potius sum, medicatus sum, liquefactus sum, recordatus sum. Quæ ab alio p̄sent ueniunt, sed ad supplementum declinationis defectiuus accōmodantur. Sunt quædam dponētia incertis cōiugationibus hæc sola, potior, orior, nam in secunda p̄sona numeri singularis tertie productæ sunt, hoc est quartæ cōiugationis, & p̄senti tempore in finitiui modi, ori ris entis, & potiris, etiam oriri, & potiri dicimus. Reliqua ad exemplū tertie correpta declinantur. Sunt alia, quæ ex diuerso ueniunt p̄senti, & in p̄terito confunduntur ut patior passus sū, p̄dior passus sū, ut apud uirgil. Crinib⁹ Iliades passis. Itē uertor uersus sum, ut apud eūdē. Et uer

Diomedes K. iiii

Saluere
cedo aue
Cedite p
dicite
fero fers
tuli
Sū es est
fui. Fero
is p̄cussi
Tollo tollis
iustuli
facit. Edo
es edi
hoc in
finitiuū
p̄tis est
temporis
non in. re.
syllabā,
sed in. se.
contra morē
omnium
mittit
esse enim
dicendū
est. Volo
uis uolui.
Hoc quoq;
incertæ
est cōiugationis,
& in futuro
imperatiui
& finitiui
modi deficiit,
et geridiuus,
uel participialibus,
quæ supina
alii dicunt.
Metro
meffui,
nā aliter
p̄ferri nō
potest,
pelleo,
sisto,
similiter
& glisco,
& quatio
nullum
habent
p̄teritum.
Memineris
tamen
inchoatiuæ
formæ
uerba,
qua in
p̄terito
p̄fecto
deficiunt.

¶ De Participiis.

Cap. X.

Participiis
carēt
uerba
alia
p̄tis
t̄pis,
alia
futuri,
alia
utriusq;
in
p̄nti
itaq;
deficiit
Sum
&
quæ
ex
eo
adiectis
p̄positionibus
componunt.
Præter
duo,
absens,
&
p̄sens.
Quæ
a
uerbis
absum,
&
p̄sensem
ueniunt.
Et
eo
uerbum
in
participio
nū
casus
numerū
singularis
deficiit,
in
ceteris
recte
declinatur.
Composita
q̄dam
etiam
utrum
habēt
ut
p̄teriens,
abiens,
futuri
t̄pis
participia
non
habent
in
primis
uerba
forma
inchoatiua,
ut
horresco,
caleo,
&
his
similia.
Deinde
omnia
secunda
cōiugationis,
q̄
sunt
ḡnis
neutri,
&
i
formā
transeunt
inchoatiuam,
ut
horreo,
caleo,
tepeo
niteo,
pareo,
stupeo,
splendo,
uigeo,
ureo,
rigeo
floreō,
pauco,
rupeo,
tabeo,
mado,
tumeo,
sileo,
paleo,
serueo,
timeo,
lateo,
nam
&
hæc
alsum
p̄tis
p̄positionibus
faciunt
inchoatiua,
ut
p̄rimisco,
&
dilucisco.
Valeo
t̄m
cum
faciat
conualeco,
in
participio
futuri
temporis
minime
deficiit,
nam
ualiturus
dicendum
est.
Sunt
alia
p̄terea,
que
non
transeunt
in
formam
inchoatiuam
eiusdem
cōiugationis,
&
ḡnis,
&
nihilominus
in
participio
futuri
deficiunt,
ut
ego,
mereo,
paleo,
caleo,
stupeo.
Præter
hæc,
&
uolo
careat
participio
futuri
t̄pis,
ut
nolo,
&
quæ
ex
illis
componunt.
Similiter
&
metuo,
fluo,
sitio,
tremo,
scæuo,
seruo,
algeo,
dilco,
palco,
furio.
Quæ
uerba
primitiua
futuri
t̄pis
p̄cipius
carent.
Similiter
carent
participiis
impersonalia
oīa,
de
quibus
superius
docuimus,
&
defectiua
illa,
uidelicet
q̄
ordine
declinari
non
possunt,
ut
aio,
queo,
iquam,
saxo,
saluo,
aue,
cedo,
&
possum,
similiter
et
soleo.
Sunt
uerba,
q̄
prima
p̄sona
confusa
habent,
quorum
significationē
secunda
p̄sona
cōiugationis
discernit,
dico. as.
correpta
priore
syllaba,
dico
cis
producta.
Fundo
fundas,
fundo
fidus
uolo
uolo,
uolo
uis,
appello
appellas,
appello
appellis,
compello
compellas,
compello
compellis,
mando
mandas,
mando
mandis.
Sunt
alia,
quæ
ex
diuersa
forma
p̄sents
temporis
in
p̄terito
confunduntur,
pauco
ui,
p̄sco
p̄ui,
cerno
creui,
cresco
ui,
acuo
acui,
lugeo
luxi,
luceo
luxi,
pendeo
pependi,
pendo
pependi,
frigeo
frixi,
frico
frixi.
Sunt
quæ
idem
habent
p̄sens,
&
p̄teritum
p̄fectum,
hæc
sola,
odi,
noui,
cœpi
memini,
pepigi,
hæc
in
imperatiuo
modo
p̄teritum
memini,
quod
memento
facit,
deficiunt,
&
in
futuro,
&
in
infinitiuo
modo,
&
i
supinis,
nec
non
etiam,
&
in
participiis
utriusq;
temporis.
Vnum
ex
his
Odi
duo
participia
facit
p̄teritū
temporis
figurā
composita,
exofus,
&
perofus.
Sunt
alia,
quæ
in
omni
declinatione
secunda
sunt
cōiugationis,
&
in
infinitiuo
quasi
tertie
correpta
proferuntur.
Fulgeo
in
infinitiuū
fulgere
facit,
serueo
seruere,
obfideo
obsidere.

Verba
cō
susa
in
p̄
to
Cerno
Creui
Cresco
Passiuā
q̄
deficiunt
p̄terito
Fero
Fero
Tollor
Poscor
Arguor

PHOCAS

fa puluis inscribitur hasta. Sunt alia impersonalia, quæ assumptis præpositionibus ablatiui casus declinantur, & a uerbis neutri generis figurantur, uel actiuis, quæ datiuum casum in serie orationis admittunt, ut sedetur, ambulatur, statur, pugnatur, itur, studetur. Veniunt enim (ut dictum est) a neutris, sedeo, ambulo, sto, pugno, eo, studeo. His enim græcorum instantiam, si qua de copia sermonis exercent, refutauimus, quæ nec propria nequint explare. Similiter nocetur, & luadet, & datur proferimus, quæ in actiua specie datiuo casui iunguntur. Sunt quæ in participiis deficiunt, ut fruor, medeor, & reor, quod de præterito tamen habet participium, & in presenti, & in futuro deficit. Item nascor futuri temporis participio caret. Et impersonalia sicut in actiua declinatione participia nulla habent, nisi poetica usurpauit licentia, ut regnata, percussa, pugnata. Futuri, ut Vigilanda uiris, & his similia.

Reoratur
Nascor

Phocæ ars de nomine, & uerbo finit.

PHOCÆ GRAMMATICI DE ASPIRATIONE CAPITVLVM PRIMVM.

Ph.

Hy.

Rh.
Remus
Romul?
Hir.
Hypolytus
Hic
O. pnom
articulaf

Istic
Ilic
Adhuc
Adhoc

Heraclis
Here
Histrio

Hermes
Hercules
Horror
Elis
Elissa
Elephas

Iecur

OMNIA NOMINA GRAECA IN CAPITE SVO LI-
teram habentia, in medio loco cum p. & aspiratione adiuncta scri-
buntur apud Latinos, ut Phœbus, ephœbus. Omnia nomina græca si
militur. Literam in principio suo habentia, præposita aspirantur scri-
bentur, ut $\phi\alpha\kappa\iota\theta\varsigma$ hyacinthus $\delta\epsilon\iota\alpha$ hydra $\delta\epsilon\omega\alpha\iota\sigma$ hypatus. Omnia
nomina græca in prima syllaba. a. literam habentia uocali post ipsam
a. aspiratur, ut $\rho\epsilon\mu\sigma$ rhenus, exceptis duobus Remus, & Romulus.
Omnia nomina latina, quæ in syllabam in principio suo habent, præ-
posita aspiratione scribi significam, ut hirsutus, hircus, harpin. Omnia
nomina græca ab eo quod est $\eta\omega\omega\sigma$ græce, dictam aspirationem
præpositam similiter habent in scriptura, ut $\eta\omega\omega\delta\epsilon\iota\tau\omega\sigma$ Hippolytus
 $\eta\omega\omega\delta\epsilon\iota\tau\omega\sigma$ Hippotades. Si hoc in medio nominis loco fuerit, ista
syllaba tum caret aspiratione, ut $\phi\iota\lambda\iota\pi\pi\omega\sigma$ Philippus, $\alpha\lambda\iota\sigma\tau\epsilon\pi\omega\sigma$ aristippus. Omne pronome
aut articula præposita aspiratione scribi notamus, ut hic & hoc, excepto uocatuo si
men composita fuerit. Dasiã amittit, ut istic, iſtic, illic, similiter enim & omne aduerbiũ
ex articulari pronome deductum aspiratur, ut hic, huc, hinc, hac. In cõpositione hæc Dasiã
amittunt, ut illic, illac, illuc, solum uero adhuc, & adhuc simplicium suorum scripturam ser-
uauerunt, ideo Dasiã habent in cõpositione. Omnia nomina græca, uel latina. e. uocalem pro-
ductam in principio suo habentia præposita aspiratõe scribentur, ut $\epsilon\pi\epsilon\kappa\lambda\iota\sigma$ Heraclẽs
latinum, ut here heri, unde hesternus dictum est. Omnia nomina græca in tria syllaba. σ . & τ . li-
tera statim subsecuta Dasiã præposita pferuntur, ut Histrio designatum est pronome iste. Omnia
nomina græca, uel latina, quorũ er syllaba principii obtinet sequente statim. α . et. ν . aut. σ . litera, cõ-
aspiratõe scribi præposita notam, ut $\epsilon\pi\epsilon\mu\sigma$ Hermes, $\epsilon\pi\epsilon\eta\sigma$ Hern. Hercules. Oia similiter cõ-
ichoata in duas cõsonantes. RR. post ipsam uocalẽ habentia, pposita aspiratõe erunt pronũda
ut Horror. Omnia nomina græca. e. uocalem breuem in prima syllaba obseruantia, statim. e.
litera ueniẽte aspiratur, ut Helenus. Helymus. Excipitur unum Elis elidis, quod nomen ẽ ur
bis, & Elissa, & Elephas similiter. Omnia, quæ. es. uel. us. uel. os. habentia fuerint syllabas, & pos-
tea p. literam subsecuta, ea cum aspiratione præposita scribentur, ut hesperus, hispidus, hos-
pes. Omnia græca nomina si a. litera fuerint incipientia, uel. e. uocalis subsecuta præposita as-
piratione scribas, ut & latina similiter, ut hiems, designatum est iecur, ideo q. i. consonantis
uim explet in isto nomine. Omnia, quæ. o. uocalem in suo initio habebunt, & postea. M.
femiuocalem aspirationem præpositam capiunt in scriptura, ut homo designatum est omni.
Omnia, quæ post. o. semiuocalem habent, similiter aspirantur, ut Honorius, honos desi-
gnatum

gnatum est onus. Omnia quæ post. a. uocalem in principio nominis locatam. R. unam consonantem habentia fuerint. R. eam aspirant, ut harena, haruspex. Excipiuntur ara, arista, & græca, Arion, aratus. Omnia quæ post. or. T. mutam habent, Dasian præpositam capiunt, ut Hortensius, horror, designatum est ortus. H. discretionis causa amittit propter hortus. Omnia nomina græca post. e. uocalem. c. mutam habentia aspirantur, ut Hæctor. Omnia nomina latina post. i. uocalem. b. mutam habentia aspiratione præposita proferuntur, ut Hibernus, Hiberus, designatum est Ibi aduerbium. Omnia quæ a uerbo habeo deriuantur, ea cum aspiratione præposita scribentur, ut habitus. Similiter, & composita, prohibeo. Omnia quæ post. er. syllabam. b. mutam sequentem habent, ea cum aspiratione antecedente proferuntur, ut herba.

Onus
haruspexCortus
Hortus

prohibeo

¶ De Psila, id est inaspiratione.

Cap.

II.

Mnia nomina quæ post uocalem. l. literam habent, Dasian negant, ut Ilium, illex. Excipiuntur hilarus, & hilerda. Omnia quæ post. or. syllabam. d. mutam habent ignorant aspirationem, ut ordo, designatum est hordeum. Omnia quæ. ia. fuerit habentia, carent aspiratione, ut Ianus, designatum est hiatus. Omnia nomina litera post. i. consonantem. u. uocalem habentia psilen amauerunt, ut uno, nam huius ab eo quod hiatus (de quo supradictum est) deducitur. Omnia quæ. au. d. u. diphthongon in prima syllaba habebunt, Dasian respuerunt, ut audax, designatum est haud, uno. haud scio compositum simplicis habebit scripturam, nam aspiratur. Aduerbium autem discretionis causa Dasian habet præpositam, ut ne coniunctio fuerit, ueluti legimus. Aut portum teret. Omnia quæ in prima syllaba. eu. diphthongon locatam habebunt, carent aspiratione, ut Euanctros. Excipitur interiectio heu, & heus compositum. Omnia quæ post. a. uocalem. m. habent, psilen solum in scriptura habere solent, ut amicus, excipitur hamus, & nomen proprium Hambo.

Psila qd

¶ Phocæ Grammatici de Orthographia Libellus finit.

Victorini, Donatique uita.

Victorinus rhetor, et Donatus grammaticus præceptor meus Romæ insignes habentur, e quibus Victorinus etiam statuum in foro Traiani meruit. Hæc Hieronymus in Eusebii temporibus. Idem de uiris illustribus. Victorinus inquit natus in Afer, Romæ sub Constantio principe Rhetoricam docuit, & in extrema senectute Christi se tradens fidei, scripsit aduersus Arrhium libros more dialectico malde obscuros, qui nisi ab eruditis non intelliguntur, & Commentarios in Apostolum. Hæcenus ex Hieronymo.

MAXIMI VICTORINI COMMENTARIUM PRIMUM.
DE FINALIBUS METRORUM.

¶ DE LITERIS.

Caplum. I.

Vocales
Consonantes
Semiuocales
Mute
I. & V.

L. & R.
X. Z. H.

MULTIPLEX, COPIOSVS QVE TRACTATVS DE LI-
teris, & syllabis licet editus sit a me, tamē is magis apperēdus a nobis
qui susceptus est, quiq; ad dimensionem pedum, metrorumq; perdu-
cit. Igitur literæ, aut uocales dicuntur, aut cōsonantes. Vocales quin-
que. A. E. I. O. V. Consonantes uero reliquæ omnes, quarum alia se-
miuocales, aliæ mutæ. Semiuocales sunt. y. i. F. L. M. N. R. S. X. Mute
nouem. B. C. D. G. H. K. P. Q. T. Sed ex uocalibus. I. & V. pro con-
sonantibus habentur, cum uel secum iunctæ fuerint, ut Iuno. Ita uel
aliis uocalibus præpositæ, ut Ianus. Venus. Hoc etiam. Iamplius præ-
stat, q̄ in uno sermone inter duas posita uocales, duplicis loco fungi-
tur, ut Troia. Maia. L. et R. cum in eadē syllaba cōsonantibus postpo-
nūt, ut clarus, crater, ita pe deficiunt. S. et aliquoties d̄ metro excluditur. X. pro duplici semper
habetur. Z. uero nonnunq; H. interdum consonantis fungitur ioco, interdum aspirationis.

¶ De longis, breuibusq; Syllabis.

Caplum. II.

Syllaba
quō pro-
creatur
Syllaba
breuis
Syllaba
longa
Diphthō-
gus

Væ cum ita sint, ex iis, aut unius uocalis enunciationē, si natura producat, ut A. aut cō-
nexionē literarum, si diphthongus sit, ut præ. syllaba p̄creatur, scilicet aut natura bre-
uis est, aut longa, aut communis. Breuis est, quæ correptam uocalem habet, ut amor,
& non definit in os. quam genitiuus producit. Et monosyllaba, ut Dos, & non
definit in duas consonantes, ut Ars, uel in unam duplicem, ut Pax, uel in J. inter duas uocales
cōstitutam, ut Aio. Longa uero est, cui quatuor ista contingunt, quib; indiget breuis, ut Dos
Ars. Pax. aio. Diphthongus sine iis semper est longa, ut æs.

¶ De communibus syllabis.

Caplum. III.

Syllaba
communis

Ommunes syllabæ sunt modis octo, cum correptam uocalem sequitur subiecta con-
sonantib; liquida. Est enim longa ita, Vasto Cyclops in antro. Breuis sic. Vastofq; abru-
pe Cyclops, aut cum correpta uocalis in unam definit consonantem, sequente H.
Est enim longa, ut Terga fatigamus hasta. Breuis ita. Quisquis honorum tumuli. Aut
cum correptam uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior s. litera est. Est enim lon-
ga ita. Vnde spissa coma. Breuis ita. Ponite spes sibi quisque suas, aut cum breuis syllaba par-
tem finit orationis. Est enim longa ita. Nam tibi Thymbre caput Euandrius abstulit ensis.
Breuis ita. Hoc caput o ciues, aut cum diphthongum uocalis statim subsequitur. Est enim
longa ita. Musa æonides. Breuis ita. Infulæ Ionio in magno. aut cum longam uocalem sequi-
tur alia. Est enim longa ita. O ego infelix. Breuis ita. Sub illo alto. aut cum pronomen. C. litera
terminatum uocalis statim subsequitur. Est enim longa ita. Hoc erat alma parens. Breuis ita.
Soluti ducis exuias. Breuis ita. Nemorosa Zacynthos. Hæc d̄ positione dixisse sufficit. Nā quod
ad naturam pertinet, licet artis præcepta deficiant, primas syllabas solis confirmamus exem-
plis. Medias in latino sermone accentu probamus, ultimas arte colligimus, hoc modo.

¶ De nomine.

Caplum. IIII.

Ntūs i syl-
laba

Cornu
Genu
Tonitru
Al. finita
nomina

El. II.

Aterminatus in omni genere nominatiuus singularis breuis est, ut Catilina. musa. E. finit^o
in græcis tantum producit, ut Danae. Calliope. Euterpe. In latinis breuis, ut hastile
fedile. I. terminatus in omni genere longus est, ut frugi. gumi. O. finitus in latinis bre-
uis, ut Caro. licet auctoritas uariet, in græcis producit, ut Dido. V. terminatus corripitur, ut
Cornu, genu, tonitru.

Al. finitus, in iis omnibus, quæ in genitiuo. A. ante. J. corripunt, modo liquas uocalibus iungat.
idubitanter breuis est, ut Hannibal. Adherbal. Hyçpsal. In iis uero, quæ producit, A. natu-
raliter equidem longus est, sed auctoritate corripitur. Aut enim Iuuenalis in Satyris. Condu-
cunt comites fellam cervical amiclas. El. terminatus in appellatiuis corripitur, ut mel. fel. il.
finitus

- finitus breuiatur, ut uigil, pugil. Excepto tmo hetrusco nomine, quod proprium est, & pdu-
 citur, ut tanaquil, Ol, terminatus longus est, ut Sol. VI. finitus, tam in propriis, q̄ in appellati-
 uis corripitur, ut Consul, exul, Muthul, Suthul. Tanaq
Ol. VI.
- M.** terminatus breuis est, ut tectum, & templum, licet arduum sit huius rei exemplum reperire
 eo q̄ hæc litera semper inter uocales depræhensa Metacismo subtrahitur, ut mactum ille, &
 terris. V. & M. excluduntur. Metacis
mus quid
- An.** finitus producitur, ut Titan. Præan.
- En.** terminatus in neutris nominib⁹ breuis, ut carmen, item alterius generis, exceptis Flamen. Pe-
 cten, Pollen. In græcis longus, ut siren, lien, tien. An.
En.
- On.** finitus longus est, ut sinon, Memnon. On.
- Ar.** terminatus in monosyllabis tantum pducitur, ut Nar, far, licet in iis longus nominatiuus acci-
 pi deberet, que. **A.** in genitiuo ante ultimam syllabam producitur, ut lacunar, puluinar, altar.
 Tamen auctoritate corripit, ut subligar, ait enim Iuuenalis in secundo satyrarum, personâ,
 Thysumq; tenet, & subligar acci. Ar.
Altar
- Er.** finit⁹ in latinis corripitur, ut puer, excepto uno monosylabo, uer, In græcis lôgus est ut aer.
Ir. terminatus corripitur, ut uir. Er.
Ir.
- Or.** terminatus breuis est, ut auctor, & in græcis appellatiuus, & ppriis, ut Rheror, castor, mentor.
- Vr.** terminatus corripitur, ut Murmur, excepto uno monosyllabo, Fur. Or.
Vr.
- As.** finitus in latinis nominibus pducitur, ut facultas. In græcis tunc tantum corripitur, cū geni-
 tiuus. dos. fuerit terminatus, ut arca, arcados, pallas, pallados. Nam masculina ppria produci-
 tur, ut æneas, Thoas, Gyas, anas, Mecœnas, Exminina, & Cômunia corripuntur, ut pliaz,
 lampas, Mænas, Phœbas. As.
- Es.** terminatus in græcis nominib⁹ lôgus est, ut anchises, achates, Socrates, Thales, alcibiades, In
 latinis, si quinte fuerint declinationis, producitur, ut dies, facies, spes, Si tertie, tunc lôgus est
 cum genitiuus singularis non crescit, ut labes, pubes, uates, uel cum crescens productam ante
 ultimam syllabam habuerit, ut merces mercedis, quis quicuis. Nam si eandem contrahit, aut
 in. I. mutauerit in genitiuo, ut Miles militis, et seges legentis corripit, nam abies, paries, & aries
 cæsura defenduntur, quia longæ sunt ultimæ Virg. Ipte aries etiâ nunc uellera ficar, & Popu-
 lus in fluuiis, abies in montibus altis, exceptis his Ceres, & pes, & que ab ipso figurantur, ut
 bipes, tripes, quadrupes, semipes.
- Is.** finitus breuis est, ut agilis, sic & in fœmininis græcis, ut Doris, Dardanis, Cytheris, Thetis, ex-
 ceptis tribus monosyllabis, lis, nis, glis, ab hac u, solum monosyllabum, quod ablatiuo singu-
 lari. i. terminatur.
- Os.** terminatus in græcis tunc corripitur, cum genitiuus diphongo terminatur, ut Delos delo.
 Gyros. Cypros. Miconos. In latinis tunc est breuis, cum genitiu⁹ ante ultimam syllabam. o.
 non habuerit naturaliter longum, ut os, unde fit ossis natura breuis, nam os oris natura produ-
 ctum est, sicut mons, pons, fons, eos, dos, mos.
- Vs.** finitus breuis est, ut doctus, absq; his nominibus, que in genitiuo crescentia u productum ha-
 buerint, ante ultimam syllabam, ut uirtus, tellus, palus, salus, iuuentus, senectus. Palus breuis
 lecta. Nam uirtus breuis est, rus, mus producantur, & uno indeclinabili Pus.
- T.** terminatus corripitur, ut caput, finciput.
- C.** finitus duo nomina regit tantum, ut alec, quod longum est, & lac, de cuius declinatione dubi-
 tatur, quia & hoc lacte lactis facit, magis breuis est.
- Quinque** uocalibus nominatiuus finitur, liquicis quatuor. L. M. N. R. femiuocali una. S. mutis
 duabus. C. T. Noiatut
termina
tio
Genitiu⁹
in syllaba
- Genitiuus** singularis in latinis nominib⁹ in omni genere tunc tantum corripit, cum is fuerit ter-
 minatus, ut patris, matris, fratris. In græcis cum. dos. finitus breuiatur, ut Arcados. Cum uero
 dus finitus longus est, ut Didus. Themistus. Calypsus. Allectus.
- Datiuus** singularis in latinis nominibus in omni genere longus est, ut Pompeio, uel fluctu. In
 græcis tunc corripitur, cum. a. litera terminatur, ut Palladi. Arcadi. Palladi
Actus in
syllaba
- Accusatiuus** singularis in latinis nominibus in omni genere, præter positionem, breuis est, ut do-
 ctum. In græcis tunc tantum corripitur, cum. a. uel. on. fuerit terminatus, uel ea, ut Thesea. Pe

Vocati.
quitasCornu
ProtheuAblatiui
quitas
FameVerbor
canones
syllabaEs
Ades
Nuntis

Iea. Anthea, aera. Delon. Naxon. Gyaron. Cypron.

Vocatiuus singularis a terminatus in latinis nominibus, uel graecis neutris, & foemininis corripitur ut musa. tabula. thema. ruina. In masculinis graecis, logus est, ut Aenea. Gya. palla. Hyla. E. terminatus in latinis in o genere breuis est, ut doctus. egregie. In graecis pducitur, ut Aeacide. Tydide. Exceptis his, quos nominatiuus graecus. os. terminat, ut Phaeobos Phoebe. Gyaros Gya. re. I. terminatus in latinis logus est, ut Mercuri. fili. In graecis corripitur, ut Nai. Thybri. Amaryl. li. O. terminatus in latinis breuis est, ut Cato. Cicero. uirgo. licet auctoritas uariet. In graecis foeminis longus est, ut Dido. Manto. Allecto. V. terminatus corripitur, ut cornu. Protheu. In consonantes uero definens nominatiui sequitur regulam, ut Miles, leges. Exceptis graecis nominibus, quae saepe mutantur uarietate linguarum, ut diomedes, iocrates.

Ablatiuus singularis semper pducitur in a. in. o. in. i. u. absq; cum e. terminatus fuerit in his scilicet nominibus, quae tertiae fuerint declinationis, ut ab hoc pariete. Excepta fame, quam quinta declinationis dicebant, nam in quinta declinatione productur.

Nominatiuus, & uocatiuus plurales in latinis nominibus, cum generis masculini, uel foemini fuerint, pducuntur, ut fontes, iuri, musa, fluuio. Cum neutri fuerint, breues sunt, ut mœnia, facta. Vulcanalia, poemata. In graecis uero cum es. uel a. terminati fuerint, corripunt, ut Rhetores poemata, alias longi sunt, sed in latinis, ut musa.

Gentiuus pluralis in latinis breuis est, ut doctorum. In graecis longus est, si tamen graece fuerint declinata, ut Philemon.

Datiuus & ablatiuus plurales, cum is, in latinis terminantur, longi sunt, ut doctus. Cum bus. breues, ut agilibus. At si graeca sit declinatio, in, terminatus datus corripitur, ut Arcasim, alias logus cum in latinis uidelicet, ut musis.

Accusatiuus pluralis in latinis nominibus, cum generis fuerit masculini, uel foemini, pducitur, ut doctos, musas. Cum fuerit neutri, breuis est, ut templa. In graecis uero si. as. fuerit terminatus, & a gentiuo singulari uenerit, os, finito corripitur, ut arcados, arcadas, aonas, Cyclopas, alias productione laetatur, sed in latinis, ut musas.

De Pronomine.

Capitulum V.

Nominatiuus singularis in omnibus pronominibus corripitur. Exceptis tribus monosyllabis. Tu. Qui. Is.

Genitiuus singularis. I. uel a. terminatus logus est, ut mei. meae, aliter breuis, ut illi. ipsi. Datiuus singularis semper producit, ut nro. Exceptis his. mihi. tibi. sibi. quae indifferenter ponunt.

Accusatiuus singularis semper corripitur, ut illum. illam. Exceptis me. te. se.

Vocatiuus singularis rationem sequitur nominatiui.

Ablatiuus singularis semper producit, ut ab illo.

Nominatiuus, actiuis, & uctiuis plurales tunc tantum corripunt, cum a. fuerint terminati, ut nra.

Gentiuus pluralis semper corripitur, ut illorum.

Datiuus, & ablatiuis plurales, si. is. terminant, longi sunt, ut ipsis, tuis. Si bus. breues sunt, ut quibus

De Verbo.

Capitulum VI.

In omnibus uerbis, modis, & temporibus, numeris, personis, coniugationibus, haec ratio conformis est.

NA quaecumq; persona terminatur, longa est, ut ama. propera.

E quae finitur, breuis est, ut lege. absq; imperatiuo modo secundae coniugationis, ut doce

L quae terminatur, semper producit, ut nutri.

O quae finitur, correpta est, ut audio, licet auctoritas uariet, monosyllaba pducuntur, ut Do, Sto

No. Flo. & huius similia.

V. quae terminatur, longa est, ut doctus.

M. quae finitur, corripitur, ut legebam.

R. quae terminatur, & quae breuis est, ut legor.

S. quae finit, si ante ea habuerit. a. uel e. et hoc in secunda persona indicatiui modi in prima coniugatione, & secunda pducit, ut amas, doces. Excepto uno monosyllabo, lum es, & q̄ ex eo figurant, ut adlum ades, plumb pdes. Si uero. I. ante ea habuerit, corripit, ut degis, excepta secunda persona indicatiui modi tempore praesenti numero singulari, a tertia coniugatione pducit, ut nuntis, &

ris, & a uerbo uolo uis, non uis, maus. Si uero. u. ante eam habuerit, breuis est, ut nutrimus.

T. que terminatur, breuis est, ut legit.

C. que finitur, producitur, ut producit.

Verba modi, tempora, forma, persona, coniugationes. Ista omnia quinq; uocalibus finiuntur, liquidis duabus, m. & r. feris uocali unas, mutis duabus, c. & t.

¶ De Aduerbio.

Aduerbia monosyllaba, ut hic, uel que ex his fiunt, ut illic, illic, duob; exceptis bis, & terminantur, que a. finiuntur, longa sunt, ut una, que in e. desinit, omnia producuntur, ut hodie, & cotidie producitur, quia ex hoc die compositum uenit, ut doctē, exceptis his, que aut non comparantur, ut rice, seme, q̄uis fere longa lecta sit, ut famq; fere, sic eo subducte littere puppes, aut comparationis regulam non obleruant, ut bene, male, aut a se originem ducunt, ut impune, sepe.

Que .i. finiuntur, longa sunt, ut heri, uesper, absq; ibi, & ubi, & q̄ figurantur ex ipsis, ut sicubi, necubi, alibi, item quisi.

Que .o. terminantur a se orta breuia sunt, ut modo, ultro, immo, citro, retro, adeo, denuo, ab alii originem ducentia producuntur, ut falso, licet auctoritas uariet in utroq;.

Que .u. finiuntur, longa sunt, ut noctu.

Que .l. terminantur, correpta habentur, ut semel.

Que .m. & .n. & .r. terminantur, breuia esse constant, ut cursim, forsan, agiliter.

Que .s. terminantur, tunc tantum producta sunt, cum ante eam, a. habuerint, ut foras, alias, eras.

Que .c. finiuntur, producta sunt, ut illuc.

¶ De Participio.

Minimum nomina diuis participiorum breuis est in numero singulari, ut lecturus.

Excepto participio presentis temporis, ut amans.

Genitiuus, & datus singularis productione gaudent, ut lecturi lecturo. Excepto participio presentis temporis, quod in genitiuo corripitur, ut amantis.

Accusatiuus singularis, & uocatiuus breues sunt, ut lecturum lecturo.

Ablatiuus singularis tunc tantum corripitur, cum e. fuerit terminatus, ut legente.

Nominatiuus, accusatiuus, & uocatiuus plurales, sicut in masculinis, & foemini generis participiis producuntur, ut lecturi lecturus, lecturos lecturas, ita corripuntur in neutris, ut lectura.

Genitiuus pluralis breuis est, ut lecturorum.

Datiuus, & ablatiuus suis terminantur, longi sunt, ut lecturis. Si bus, breues, ut amantibus.

¶ De Coniunctione.

Copulatiue, & distinctiue, uel expliciue quidem coniunctiones breues sunt.

De Causaliibus, & rationalibus.

V. A. terminantur, exceptis quia & ita, longi sunt, ut propterea, interea.

Que .l. terminantur, excepta una nisi, producuntur, ut Si. Esi.

Que .i. n. desinunt, si .l. ante eam habuerint, producuntur, ut sin, alias breues sunt.

Ceteras uero omnes naturaliter breues esse constat.

¶ De Prepositione.

Accusatiue prepositiones solae, que in .a. exeunt, productione letantur, ut contra, & una monosyllaba Cis.

Ablatiue prepositiones corripitur omnes, ut ab, exceptis monosyllabis, que uel ex uocalibus constant, ut E. uel uocalibus terminantur, ut De.

Communes prepositiones correptas esse manifestum est, ut in. De loquelariibus autem prepositionibus, ut con. Ideo neco, quia nec solae unquam ponuntur, nec coniuncta finem retinent de quo tantum loquuntur.

¶ De interiectione.

Mnes interiectiones longae sunt, si monosyllaba fuerint, ut heu. ue. si uero duarum, uel amplius syllabarum fuerint, quoniam speciem iam partium retinent orationis, ad exemplum earum, quibus similes erunt, iudicande sunt, ut pape, ara.

Hæc itaque (ut dixi) ad omnes partes orationis in ultimis syllabis obseruanda

Vis
Maus

Produc

Aduerbi
ori cato
lican qn
itate
Cotide
Bene
Male
Impune
Sepe
Ibi
Vbi

Coniun
ctio re
gum qn
itate

Preposi
tiones in
quitate

Interiectione
regule

MAXIMI VICTORINI

obseruanda sunt, exceptis. s. positione longis, uel diphthongis, quae per se admodum patent.

¶ De Caeluris.

Capitulum XIII.

Cesure
quot & q̄
Pentime
meris
Heptime
metis
Catatris
tōtroche
on
Bucolic
tōme

cesurae sunt quatuor. Pentimemeris. Heptimemeris. Catatritōtrochaon. Bucolicetome. Pentimemeris est, ubi post duos pedes inuenit semipes, qui uersum diuidat, & partem orationis terminet, ut Arma uirumq; cano. Heptimemeris est, ubi post tres pedes inuenit syllaba, ut Arma uirumq; cano Troia. Catatritōtrochaon, ubi tertio loco inuenitur Trochaus, non q̄ in medio uersu possit esse Trochaus, sed sublata una de Daetylo syllaba remanet Trochaus. Bucolicetome est, ubi post quatuor pedes aliquid nō remanet, ut est illud. Dic mihi Dameta cum; pecus r̄ an Meliboei.

MAXIMI VICTORINI COMMENTARIUM.

¶ De literis liquentibus.

Capitulum I.

Liquide
quot & q̄

S. finalis
interit

VNT LIQ VENTES LITERAE Q VAVTOR .I.M.N.R. liquentes uero ideo dicuntur, q̄ fluant, & q̄si iterant, dum sequunt aliquam breuem syllabā cum quauis alia cōsonante, tunc hae duplicis potentia. Nam longā syllabā positione facere possunt, si ita poeta uoluerit, et breuē non p̄ducunt, quod dico h̄mōi est exemplum, ut hic Lucreti uersus. Nam fierent iuuenes subito ex infantibus parus. Sic habet q̄si dixerit ex infantibus parus, subtrahās. litera, et hic enim. S. litera interit Ennii quae q̄ ait Et uita illa dignus locoq; quasi dixerit dignus locoq;. Similiter Lucius. Et tum lateralis dolor cersus in^o n̄ eius moros. p̄ tum laterali dolor cersus inuuntus mortis. sic habet quasi subtrahās. s. q̄a licentius antiqui, & ipsa quasi p̄liquenti ut c̄a tur inuoluta a d̄aite uouitate. Quod posteriores poetae non gerunt, non q̄ ista defensio rata nō esset, sed q̄ uersus suos liquidus d̄currere nullis talebris uoluerunt. Liquentes autē cognoscere in illo Virgilio uersu possum^o. sed hae lento mos est aptare flagello, q̄si subtrahā. L. flagello dixerit sic, & i illo. Phoebe graues Troiae semper miserata labores, q̄si subtrahā. r. litera gaudes dixerit, nō graues. Mihi autem de his magis uidetur illud, q̄ liquentes litera (de q̄bus ante diximus) tunc detrahant, cum breuem syllabam duae cōsonantes sequunt. Quae altera liquens erit, ut sequunt, ut in duas syllabas te diuidant, qd̄ dico h̄mōi est exemplum, ut in infantibus parus, & s. & p. litera in duas se diuiserūt, nam. s. ad. bus. syllabam p̄rit. et p̄ ad parus, quones ergo ita te diuidunt tunc liquentes erunt. Alioquin cum duae cōsonantes ita aliquam breuem syllabam consequuntur, ut hae ipse cōsonantes alterius syllabae sint, nec se diuidit, tunc illa syllaba (ut poeta uoluerit) longa, aut breuis erit, hoc exemplo. Conspicit Atridas, Priamumq; a. litera positione longa est, eo q̄ eam excipiunt duae cōsonantes. t. & r. sed quoniam ex duae cōsonantes ad alteram syllabam pertinent, non semper positione longam syllabam faciunt, quam excipiūt, ut est Geminolq; in limine Atridas, hic a. breuis est, quoniam cōsonantes ambas sibi syllaba posterior uindicit, eaq; (ut poetae uoluntas est) proinde auxiliantur, aut cedunt, ut illi uirgilia uersus, quos p̄ae posuimus tales syllabas habent consonantium coitu, non liquentium fluxu.

De coniunctis syllabis.

Capitulum II.

Syllabe
coniuncte

Oniūctā quoq; syllabas animaduertere nobis intentio est, nam coniunctae syllabae dicuntur, cum longa syllaba in uocali finitur, & uocali excipitur, atq; ideo longa illa breuis est quod cum uocalis terminauerit, & excipitur a uocali hoc exemplo. Te Corydon o Alexi. sic enim scanditur. Te Cory. daetylus, don o a. daetylus, cuius media syllaba. o. natura longa est. sed quia & ipsa uocali constat, & excipitur a uocali cōiunctione syllabarum, & quasi cognitione uocalium, idcirco breuis est, ueluti gratificentur, & est huic similis ille uersus. Credimus? an qui amant ipsi sibi somnia fingunt? Credimus, daetylus est, an quia, alius daetylus. sed. qui. me dia syllaba Daetyli natura est, sed quia & hae ut superior terminatur, & excipitur a uocali, breuis est. non enim in hoc, aut in superiore uersu Synalipham facere potest, sine uito uersus erit in Trochaon si feceris. qui. nisi nouissimus in heroico uersu esse non potest, sic tamen in haui cemo

Trochi
fedesi
roico

di coniunctis

di coniunctis Synalipha fieri poterit, quæ e Dactylo Spondeum faciat. Profecto Spondeus usitator, in usitato Dactylo anteposendus est, ut illud Nec tota tamen ille prior præunte carina, scanditur enim sic. Nec to, spondeus, ta tamen, dactylus, ille pri, dactylus, or pre, spondeus, hic uides posse alios dicere dactylum esse ratione coniunctarum syllabarum, quoniam præ syllaba uocali finitur, & excipitur a uocali. e. Sed cum Synalipha fieri possit, faciatis; spondeum, cur non eam uiam sequamur, quam nobis consuetudo frequentiorem tritam reliquit. Notissimus pes est huius uersus enteca. quem ideo præpono, cum in Synaliphe hæc sit consuetudo, ut interior syllaba uocalis excludatur. Tum tamen non excludi scias, cum solam syllabam facere potest interior, quæ excludi non potest, quod dico humilicemodi est, præunte p duas e scribitur. Est ergo spondeus Orpra, sequunturq; circa se due uocales, præunte caria. Sed quoniam e litera eadem syllaba est. V. autem syllaba, ut sit, adhibet sibi consonantes. N. & T. Idcirco rectius enteca. q̄ anteca, per synalipham scandimus.

¶ De Dichronis, id est uocalibus.

Capitulum. iiii.

Vocales quæ nouissimam syllabam uerbi, aut nois teneat, tam etsi natura breues sūt tamen longa (sita poeta uoluerit) habentur hoc modo, ut hic amor, hoc studium. Amor syllaba breuis est, sed q̄a uocalis ibi est, produci etiam potest, ut Omnia uincit, mor. & nos cedamus amori, scanditur enim sic, Omnia, dactylus, uincit a, dactylus, mor & sponda⁹ uides superius correptam, hic esse p̄ductam? Item Ostentans artem pariterq; arcuq; sonantē scanditur enim sic, ostent, spondeus, tans ar, spondeus, temq; pa, dactylus, ter ar, spondeus, uides hic, ter syllabam longam esse, alio loco breuem? Item sanguis habet, hic sanguis syllaba breuis est, in Lucano autem longa, Dū sanguis inerat, uides enim. i. iam fecisse hanc partem: i. e. Tum sic Mercurium alloquitur. Tur syllaba natura breuis est sed quia habet uocalem producitur. Quicquid. n. in tur syllabam finitur, breue est, ut postea dicemus. Nec interit uocales illa cura in nouissima syllaba sunt, uel sint sola, an cum conionantibus sint, utroq; n. mō dichronæ sunt, uides tñ Dichrones etiam hoc compendio posse tradi, ut in heroico uersu cuiuscumque pedis syllaba prior, cum a superiore uerbo remanserit, promiscue longa erit, aut breuis, ut poeta uoluerit. Quoniam in ea pars orationis impletur, q; q; ut in uersu, sic in uerbo non attendatur.

¶ De Græcis Nominibus.

Capitulum. iiii.

Væcunq; Græca nomina. que i latinis eadem sunt, cum in as. syllabam, aut in es. exeūt breuia sunt, contra naturam, & consuetudinem latinorum. Hmō enim nomina latina, quæ plurali numero in es. syllabam exeunt, aut in as. longa natura sunt, ut principes, milites, arbores, optias, sceminas, rancidas, Idcirco. que in uersu possunt esse græca, & in hisdem syllabis breuia sunt, ut Gorgones, Harpyias; & alibi, Fulo crateres oliuo, & Lucretius, Lipadas igniferas manibus retinentia dextris, uides hic. es. uel as. breues esse syllabas, & ideo quæ græca sunt nomina.

¶ De Propriis nominibus.

Capitulum. v.

Nomina propria, quæ primam syllabam natura longam non habent i que non ex duob; uocalibus iunctis consistit, ut Aeolus, uel Aeneas, & alia, Quæ ergo primam syllabam natura longam non habet, tales erunt syllabæ, ut eas ponere uolueris, siue longas, siue breues, hoc exemplo, Exercet diana choros. hic. di. longa est, alio loco breuis, Tu ne etiam telis moriere Dianæ. Item Armatum que auro circumspicit Orion, hic. longus est, alio loco breuis, ut Aquolus Orion. Nomina item, quæ gentium in es. syllabam mittunt eandem ipsam syllabam, breuia sunt, ut Lingones, Mygdones, Teutones, Valcones, & actum, Valconas arripotentet. Item græca nomina, que in. i. litera finiuntur, in eadem ipsa syllaba breuia sūt ut Quo te Mœri pedes, scanditur enim sic, Quo te, spondeus, Mœri pe, dactylus, uidentum etiam hoc in his nominibus, quæ ante nouissimam syllabam. i. litera terminant, ut est radius, gladius, hæc. n. per duo. ii. proferuntur in genitiuo huius radii, & pluraliter per duo. ii. hi radii, ut cum poeta uoluerit hanc eandem nouissimam syllabam, ubi duo. ii. esse diximus hic Synalipha non fit, quomodo est uersus ille Lucretii, Non radi Solis, neque lucida tela diei, scanditur enim sic, Non radi, dactylus, iso, spondeus, uides quomodo neque. i. litera interior Synalipha subtracta est, & exterior pedis partem cepit, Sed rursus cum poeta

Victoria²
hic arguitur a beata
Synali
phero
Virgili
locus

Vocalis
dichrona
quando

Turca
terminata
breuiatur

Es: & as i
græcis nois
bus

Noia pro
pna quan
ta sint in
syllaba

uoluerit Synalphā in eodem nomine facit, ut est Virgīlii uersus. Diuersi rūpunt radii, scādis n. sic, ut, diuer. spondæus. sig. spondæus. pūtradi. dactylus, hic nouissima excludit. q̄ longa est.

¶ De Etasi.

Capitulum.

VI.

Italia

Nterdum in nominibus appellatiuis prima syllaba contra naturam producitur, quia aliter in uersu poni non potest, ut Italianam, hic enim. i. contra naturam producitur, q̄ aliter in uersu esse non potest. Hoc autem modo breuem intelligimus. necesse est. n. ut qualis est prima syllaba in aliquo nomine prouinciali, eadem sit natura ipsa prouintie ut Afer prima longa est, in Africa eadem natura est prima litera. Ergo uideamus Italus prima syllaba qualis sit, dabit Virgilius exemplum, ut antiqua cedro, Italusq; paterq; sabin⁹, hic in Italo pria syllaba breuis est, quæ nos docet eandem, & in Italia seruari oportere, & c.

Noia pro uinciatuz

¶ De breuibz syllabis.

Capitulum. VII.

Quatuor syllabæ breues pro Spondeo poni possunt, ut Genua labant, hic enim genuala scanditur, in quo pedis prioris duæ breues iunguntur, ut unam longam faciant poetica licentia, quæ magis in Iambicis uersibus est permessa, & celebris.

Vetus hy permeter

¶ De Concatenatis.

Capitulum. VIII.

Nterdum in Heroico uersu nouissima syllaba superest, quam sequenti uersui adiungi necesse est per Synalpham, ut est ille uersus in Virgi. Iamq; iter emensi turres, ac tecta Latinorum, ardua, scanditur. n. sic, Iamq; iter, dactylus, enim, spon. situr. spondæus. rel. ac, spond. tecta. dactylus. tino. spondæus nouissimus, cuius syllaba quæ superest. rum. reuocat ad sequentem uersum per Synalpham, ut si dicat. Rardua cernebant. & c. Est huic similis ille uersus. Inseritur uero foetu nucis arbutus horrida, syllabarum nouissima, quæ est. da. ad sequentem uersum refertur. Quare necesse erit istiusmodi sequentem uersum a uocali incipere, ut synalphā fieri possit illa, quam diximus.

¶ De Casibus,

Capitulum.

IX.

Ness sine gularis in us breuis Gtūs. i. li tera terminatus

Nominatiuus omnis numero singulari, qui. us. syllaba terminatur, eadem ipsa syllaba natura breuis est, ut doctus, carus, sanctus, & alia. Genitiuus omnis. i. litera terminatur, natura longus est, ut docti, cari, sancti, Datiuus omnis. o. litera terminatur, natura longus est, ut docto, caro, sancto. Accusatiuus omnis qui. m. litera terminatur, positionem expectat, aut synalpham, quia nulla syllaba in. m. literam exit, quæ non utrunq; querat. Vocatiuus omnis. e. litera terminatur, breuis est natura, ut docte, care, sancte, Ablatiuus omnis. o. litera terminatur natura longus est, ut ab hoc docto, caro, sancto.

Nam pluralis nominatiuus omnis, cum i. finitur, natura longus est, ut docti, Datiuus pluralis. is terminatus, longus est, ut doctis, caris, Accusatiuus omnis pluralis, qui in. os. syllaba finitur, natura longus est, ut doctos, Vocatiuus omnis pluralis, qui in. i. litera finitur, longus est, ut docti, cari, sancti. Ablatiuus omnis, qui in. is. finitur, æque longus est, ut ab his doctis, caris, sanctis.

Item quicquid in nominatiuo in. is. syllaba, & genitiuo singulari exit, breuis est, ut lapis, apis.

R. finita generis masculini breuia

Quicquid in. R. finitur in genere masculino, breuis est, ut doctor, cātor, frater, pater. Nā quicquid in. es. syllaba plurali finitur, longum est, ut doctores, homines, arbores, & qcq; terminatur.

Item q̄ in. bus. syllabam exit, breue est, ut cantoribus, doctōribus, & c.

¶ De genere foeminino.

Capitulum.

X.

In genere foeminino casus nominatiuus solus sic uariatur, hæc tabula. breuis est, ablatiuo longa. Oia nomina foeminini generis, quæ. A. litera terminant, nouissima syllaba in nominatiuo breuia sunt, ablatiuo longa. Ois autē actūs casus cuiuscūq; gūs. M. I. a. terminatus nouissima syllaba longā habere non potest, nam aut positionē, aut Synalpham expectat. Noia generis foeminini, q̄ in. es. syllabā finiunt, si eadē ipsa syllaba in grō non pducit breuia sunt, sin autem eadem syllaba in grō producit, tam in ntō, q̄ in abltō longa syllaba nouissima est, quod dico huiusmodi est exemplum, ut hæc lues. es. syllaba breuis est, quia grūm luis facit, hæc fides, des. longa syllaba est, propterea q̄ grūs producit eam, fecit enim huius fidei, quo modo est hæc facies. es. syllaba longa est, quoniam in quinto pducitur, huius faciei, Ergo quas syllabas grūs producit, hæc in nominatiuo, & ablatiuo longæ sunt, ut hæc fides huius fidei a fide, facies ei a facie, quas syllabas grūs corripit, aut mutat, breues sunt in ntō, & ablatiuo, ut lues, luis lue

Inis lue. Quicquid in genitiuo. is. syllaba terminatur, breue est in ablatiua, sed in genitiuo cogno
 scuntur nouissima syllaba plerumq; nominatiui, quales esse debeant, ut est paupertas, palus, ras.
 n. ideo longa e, quia genitiuus producit eam. dicimus n. paupertas. ta. producta. & paludis media
 syllaba producta, quomodo est hic famnis, longa est. nis. facit. n. genitiuus huius famnitis, media
 producta. Item amnis breuis est, quoniam syllabam. nis. non producit genitiuus.

Paupertas
 Palus
 Samnis

¶ De participiis.

Caplum. XI.

Mnia participia, que in. ans. syllabam, aut in. ens. mittunt, positione longa sunt. Na que
 in. i. aut in. o. mittunt, quasi nomina existimantur, de quibus iam dictum est.

¶ De aduerbiis.

Caplum. XII.

Mnia aduerbia, que in. e. mittunt, exceptis bene, & male, forte, prope, pone, pene, &
 sape, his ergo exceptis, illa, que de nominibus manant, & non comparitur, longa sunt
 ut pulchre, sancte, docte, iuste, illa autem breuia sunt, que nomina nulla habent, unde
 deriuentur, quomodo illa, docte, quia doctus, sancte, quia sanctus, iuste, quia iustus, rur
 sum, quia a nominibus deriuantur, si in. r. syllabam finiunt, breuia sunt necesse est, ut dixerit, turpi
 ter, misericorditer, que aut in. m. literam faciunt positione, aut Synalipham expectant. Item illa
 que. a. exeunt litera, longa sunt, ut, ultra. una.

aduerbio
 rum qua
 titas i syl
 laba

¶ De uerbis.

Caplum. XIII.

N uerbis, que in conjugationibus attendenda sunt positiones, tempora, et syllaba no
 uissima, que is enim fere regulis colliguntur. primæ conjugationis nouissima syl
 laba similis est obus conjugationibus. omnes enim conjugationes, que in. o. iam fini
 untur, dichrona sunt, ut canto, moneo, dico, sed positionibus discrepant, nam secun
 da positio primæ, & secundæ conjugationis longa, ut sit necesse est, ut cantas, clamas, mones, fe
 des, ha enim nouissima producantur in infinitiua modo. Dicimus enim cantare, monere, cla
 mare, federe. Imperatiuus quoque modus conjugationum supradictarum syllaba nouissima lo
 gus est, propterea que syllaba ipsa producit in infinitiua. In tertia autem conjugatione correp
 ta secunda positio breuis sunt, quia in infinitiua modo produci non possunt. Dicimus eni
 legis legere, ducis dicere. In imperatiua quoque eadem syllaba nouissima breuis sunt, quia non
 producantur infinitiua, ut legere, ducere, scribere, et omnino, que syllabas mutantur, breues sunt.

Verborū
 formula i
 syllabis
 secunda
 secunda
 imperati
 uas

Mutantur autem sic, ut legis legere, ducis dice dicere, scribis scribere scribere. Tertia longa,
 que dicitur, similis est primæ conjugationi, & secundæ, propterea quod quemadmodum infiniti
 uis producit in illis mediis syllabas, sic & in hac, quapropter finire dicimus tertia conjugatio e,
 & ideo longa finire dicimus infinitiua, id est producta sic, ut auctis audire, & rursus faxis, adis,
 uelis. Nam is nouissima syllaba ideo longa est, quia pluralis numerus eam producit. Dicimus
 enim producta media syllaba, faxitis, aditis, uelitis. Que autem produci media in plurali nume
 ro non possunt. breuia sunt, ut ducis ducitis, legis legitis. Nam illa longa sunt, auctis, finis, quia p
 ducuntur in plurali numero, auctis, finitis, omnes in uerbis nouissime syllabe, que sunt huius
 modi. res. aut. les. longe sunt, quia producit eas numerus pluralis, ut au. aures audiretis, clamasset
 clamassetis, omnes infinitiui, qui syllaba. re. terminantur, breues sunt, ut clamare, monere, dice
 re, finire. omnes in uerbis syllabe, que eiusmodi sunt, ut in. tis. exeant, breues sunt, ut clamasset, dixi
 tis, fecistis. Infinitiuus autem omnes passiuorum, & communium, & deponentium uerborum,
 quoniam in. i. exeant longi sunt, ut clamari, moneri, dici, finiri. Et que quid in. I. in uerborum d
 clinatione exierit, longum est, clamari, moneri, dixi, finiri, hec de nouissimis syllabis dicta sunt.

Faxis
 Faxitis
 Adis
 Aditis
 Uelis
 Uelitis
 Audiretis
 Clamasset
 Clamassetis
 Infinitiu
 ora qua
 titas

De primis autem inueniendis hoc erit uidentium. omnes igitur conjugationes, excepta simpli
 cetera, hoc est longa, in aliquibus uerbis primas syllabas temporis ratione permittunt. Na que
 in presenti tempore breuia sunt, in omni preterito perfecto, uel in omni preterito plusquam p
 perfecto, uel in uno futuro modi tantum coniunctiu, producantur. In reliquis autem in modis, & t
 poribus breuiantur. Ergo coniugatio prima tempore presenti corripitur, ut lau. preterito per
 perfecto, uel plusquam perfecto, uel coniunctiuo futuro producit, ut laui laueram lauero. Secunda
 similiter presenti tempore corripitur, ut moueo. preterito perfecto, uel plusquam perfecto, u
 coniunctiuo futuro producit, ut moui moueram mouero. Tertia corripitur similiter corripit
 ut odio. preterito perfecto, uel plusquam perfecto, uel coniunctiuo futuro producit, ut odi
 ram. ro. Infinitiuus autem modus similiter in aliquibus uerbis tempore presenti corripitur, ut

Syllabe
 in uerbis
 que quo
 iacuant

Coniuga
 tio prima

Odio

moiere, legere. Tempore præterito, uel futuro producitur, ut mouisse, motum ire, legisse, lectū ire. Sed sunt plurima uerba, quæ nunquam temporum uarietate mutantur hoc modo. Est igitur coniugatio prima semper correpta, ut uoco, semper producta, ut munero. Est similiter, & secunda semper correpta, ut doleo, semper producta, ut uideo. Est æque tertia semper correpta, ut tero. Item semper producta, ut munio. Sunt etiam aliq̄ similiter participia q̄ in primis syllabis temporum uarietate mutantur, ut quæ in præfenti tempore breuia sunt, in præterito, uel in futuro, non quidem natura, sed positione producta fiunt, ut legens, lectus, lecturus.

¶ De trisyllabis.

Capitulum. XIII.

Verba q̄n
ta in
trisyllab.

Trisyllabis nunc dicendum est, quæ sic uariantur, quomodo & disyllaba. Hoc uno distant, quod in indicatio modo specie imperfecta in primis syllabis, breuia sunt, ut legebam, ueniebam, nam in disyllabis hac ipsa perfecta specie longa sunt, ut ibam, nabam, sed ex hac ratione primas syllabas rite cognoscimus, ut præpositionem illi uerbo addamus, cuius primam syllabam, cuius naturæ sit, querimus. Cum ergo addiderimus uerbo præpositionem, sciamus quomodo id consuetudo pronunciet, cuius rei exemplum hoc est. dico dicat, ab eo, quod est dicare, addamus illi præpositionem de, & faciamus de dico. uideamus quomodo consuetudo pronunciat, producta media, an correpta, utique correpta, ut dedico, & sic inueniemus et longas, ut clamo, addamus illi præpositionem. In ut fiat in clamo, producta media dicimus, non correpta. Item sunt nomina, quibus præpositio addi nõ potest, ut halitus, faciamus ex iis uerbū, erit halo, huic addamus præpositionem, fiet exhalo, media syllaba producta pronunciamus, ibi apparebit qualis etiam sit halitus in prima syllaba. Medias syllabas coniugationes docent. Extremas uero uerbi ipsius declinationes. Primas autem docent exempla, uel illa, quas dixi, præpositiones. Hæc prudenti satis sunt, usq; exemplis omnia in promptu habebit.

¶ Rhetoricam autem eloquentiam, id est uerum nosce non poterit, nisi qui ad eam hoc uestigio uenerit. Primum ut discat, quot sint metrorum pedes, deinde quid sit natura syllabarum. In uerbis, quod hic docuimus. Tum quid sit colon, quid comma, deinde quid sit periodus, quid numerus, quid orationes solutæ, quid sit numerosum, quæ sint præterea tres primæ figuræ dicendi Magna, temperata, subtilis. Postremo quæ sint figuræ uerborum, quæ sententiarum. His completis Ciceronis Rhetorica, omniaq; eius legere incipiat. Item totam Rhetoricam, seq; quotidie exerceat.

Victorinus finit.

PRISCIANI

PRISCIANI CAESARIENSIS CLARISSIMI GRAMMATICI
EPITOMA.

DE PRIMA DECLINATIONE.

Caplum. I.

MINIA NOMINA Q VIBVS LATINA VTITVR. Eloquentia, quinq; declinationibus inflectuntur, quæ ordinè accepterit ab ordine uocaliū formantiū genitiuos. Prima igitur est declinatio, cuius genitiuus fin.in.a. diphthongon desinit, ut hic poeta huius tr. Secunda est cuius genis fin.in.i. pductum desinit, ut doctus huius est. Tertia in is breuē, ut hic pater huius pris. Quarta i.us. pducta, ut hic senatus hui' senatus. Quinta i.ei. diuisas syllabas, ut hic merides hui' meridei. Haber ergo priæ declinationis nētis literas terminales duas a.&s. terminationes uero tres. a.as.es. productas, ut hæc syllaba huius bæ. hic AEneas huius aenea, hic Anchises huius anchisa. In a. definit na seu græca sint, seu lanna. masculina, seu foemina, uel cōia primæ declinationis sunt, ut hic citharista huius citharista, hic scriba huius be. hæc Caliopea hui' pæ. hæc regina huius næ. hic et hæc aduena hui' næ. Excipiunt nouē noia mobilia un. ulla. nulla. sola. tota. alia. altera. utra. neutra q̄ declinationē proiūm habent in ius. terminantiū grōs, quō ea, quæ ex his cōposita sunt, ut aliq̄ nequa siq̄. Neutra uero in a. græca tertie sunt declinatiois, genis. n. græcus. tos. in. tis. cōuertit apud nos, ut hoc poema hui' tis, emblema tis tore um. tis. Literarū uero noia tā apud Græcos, q̄ apud Latinos, q̄ declinabilia sūt, et neutra, ut e. a. b. In as uero, uel in es. græca, q̄ apud Græcos in. diphthogon terminat grūm, priæ declinationis sūt apud Latinos, ut o. dō. dō. hic Lyfias hui' lyfia, hic Antas huius anta, hic priamides hui' priamides. Sciendū est it. q̄ si patronymicog. forme iueniant ppria noia fm̄ tertii declinationē magis ueteres pferunt, ut hic Thucydides hui' didis, hic Euripides hui' dis. similit pferūt eiuldē terminatiois barbara, ut hic Tygranes hui' tygrans, hic Mitridates hui' tis. hic Anobarzanes hui' nis, & in aliis quibda græcis auctoritate idē fecisse auctores inueniunt, ut hic Orontes huius tis.

Declinationes no minum latinorum quot

Terminales tres. & terminationes uero tres. pnt declinationis quot

Quæ noia i a. m̄tāt grōs fin. gula res in ius. Neutra græca in a. Literarū nomina As. es. Propria noia for. me patro nymice barbara & græca i es.

Ecūda declinatio terminales tres hēt literas. r. s. m. Terminationes uero sex. er. ir. ur. us. es. um. Er. ut sacer. Ir. ut iur. Vr. ut sator. Vs. ut magnus. Eus. ut Tydeus. Vm. ut templū. er. definitia s̄a græcis sint. in. er. conuertentibus apud nos, & quæ foemina ex fe faciunt in a. definitia, & quæ s. & t. habentante. er. nisi sint possessiua, ut campeller, siluester secundæ sunt declinationis, ut hic Menander huius dri. hic alexander huius dri, teneri, sacer cri faciunt. n. tenera, sacra, hic oleaster huius stri, hic apiaſter huius stri. Excipit hic lequester huius stris, quod quāuis tertie declinationis sit, tamen foeminum in a. facit, ut hæc lequestra, quōis uetustissimi secundæ declinatiois rationabilius hoc pulerunt, ut hic sequester huius stri. Alia uero omnia in er. definitia tertie sunt declinationis, ut hic pater huius pris, & hæc mulier. us. mulieris, hic & hæc paup huius pauperis, hoc tuber hui' tuberis. Excipiunt puer pueri, focer foceri fiber fibri, cancer cancri, liber liberi, culter cultri, faber fabri. In. ir. duo inueniunt masculina secundæ declinationis, ut hic treuir ri, quod est genile, & hic iur huius iuri, & ex eo cōposita ut hoc uir, diuisir, trisuir, femiur. Præterea neutra duo i ueniunt in. ir. unū tertie declinationis, ut hoc Gadir huius diris, nomen ciuitatis, & hoc ir, quod græci ἐὶρος dicunt, indeclinabile. In. ur. uero unum masculinum, cuius foeminum in a. desinit, iuenitur secundæ declinatiois, ut hic sator ri. Alia uero oia tertie sunt declinatiois, ut hic surfur huius ris. hoc satoris. hic & hæc fur satoris. hoc sulfur ris. In. us. correptam. s. uel. t. uel. x. antecedentibus si sint rerum in corporalem uocabula, masculina sunt, & quartæ declinationis, ut hic risus huius risus, hic uisus huius uisus, tumultus, metus, flexus, luxus, similiter quartæ declinationis sunt, quæ ex his componuntur, ut hic senatus a femibus & natu, huius senatus, & quæ cognominatim ex his platis fixa sūt, ut ma gistratus hui' tus. hic saltus. hic exercitus huius tus. Eiusdē præterea q̄rta sunt declinationis q̄dam, quæ cum sint fixa in. rus. desinūt, aliqua præcedente cōsonante in eadē syllaba ante t. posita

Er. & terminatio nes scdæ declinatiois

Sequester tris sequestra

Ir. Treuir le uir diuis uruudum femiur Gadir. ir. Vr

Vs

Senatus

ut hic fluctus huius fluctus, hic questus huius questus sunt declinationis, quae per synecpam a lu
 i. *z. v. e. t. i.* Nam iniustus facit iniusta. Similiter quarta declinationis, quae per synecpam a lu
 pradictis incorporatus proferuntur, ut portatus portus, arctatus arctus, arcitus a verbo arceo,
 artus, laqueatus, lacus. Vultus quoque ipsa res esse videtur a verbo volo, quomodo a celo cul
 tus. Alia vero oia supradictae terminationis nomina masculina sunt secunda declinationis, ut hic
 bonus huius ni, humerus ri, ventus ti, quamvis videatur hoc quoque simile esse incorporali, quod
 a verbo venio nascitur, ex quo coposum est aduentus, sanctus di, somnus ni, excipiuntur gra
 dus, finus, currus, ficus, quod est vitium corporis, & tonitrus, & cornus, quae etiam neutra sunt i
 u. definitia, & uniuersae tertiae declinationis, ut hic lepus huius ris. Nam specus & penus, tam mas
 culini, q̄ foemini, & neutri generis inueniuntur, & secunda, & tertia, & quarta declinationis
 ut hic penus huius peni, & hoc peniu huius peni, & hoc penus huius penoris, & hoc penu huius
 penu. similiter hic specus huius speci, & haec specus huius speci, & hoc specus huius specoris, &
 specu huius ci. In.us. correpta definitia foemina si sine ppria, uel appellatiua, aut graeca in.es.
 definitia, apud graecos, uel arbor noia secunda sunt declinationis, ut Tyrus huius tyri. C. prof
 huius cypri, arctus di, pylus pyli, cupressus cupressi, pyrus ri, arbutus arbuti, pinus pini, alu⁹ alu
 Excipiuntur quoque noia, quae tam quarta, q̄ secunda declinationis inueniuntur, ut quercus lau
 rus, pinus, cornus, ficus, & uniuersae tertiae declinationis, ut haec Venus ueneris. Alia uero omnia in.us.
 correptam definitia foemina, quarta sunt declinationis, ut haec manus, nurus, scuruf, portic⁹
 anus. Excipiunt alu⁹ alui, & humus mi, & haec dom⁹ hui⁹ domi, uel dom⁹, & haec celus hui⁹ co
 li, uel colus. Neutra ius definitia, seu pducta, seu correpta, tertiae sunt declinationis, et i. ris. terminant
 genitium, ut ius iuris, plus ris, minus ris, pondus ris, pectus ris, corpus ris, manus ris, minus ris.
 Excipiuntur pelagus gi, quod graecum est, & uulgus gi, quod & masculinum est, & uirus ri, &
 pas indeclinabile. Item in.us. correptam coia duo inueniuntur tertiae declinationis, ut hic & haec
 & hoc uetus ris, hic & haec Liger, Iuguris, quod est gentile, & duo monosyllaba, quae producuntur
 terminatiua, ut hic & haec sus ris, grus ris. Nam sus ris dictu est a graeco *σῦς*, mutauit. Iu
 longam. Nullum enim latinum nomen masculinum in.us. productam desinit. Graeca igitur in.us.
 productam si apud Graecos in.dos. finiunt genitium, apud Latinos dos in.dis. conuertuntur pen
 dem calum, ut *οἰδῖος οἰδῖος*, hic Oedipus huius Oedipidis. *μελῆος μελῆος*, hic Melampus
 huius dis. Latina uero, quae in supradictam syllabam in.us. productam desinit sine dubio foemini
 na sunt, & tertiae declinationis, ut haec feruitus, huius feruitutis, senectus tis, iuuentus, telles, salus
 palus, & quae de eor. & aliorum nominum, ultimis, & penultimis syllabis graecorum latius in.fo
 to de nomine libro docuimus. In.us. definitia graeca sunt tantum, & secunda declinationis, ut
 hic Tydeus huius. Tydei. Orpheus Orphei. Oyleus Oylei. In.um. definitia omnia secunde d
 declinationis sunt, ut hoc templum huius templi, palladium dii, patium ti.

Arcitus
 ab arceo
 Vultus
 Cultus
 Ventus
 Aduent⁹
 Ficus
 Tonitru⁹
 Cornus
 Specus
 Penus

Noia i. r̄te
 & sc̄le de
 clinatiois
 Quercus
 Laurus
 Pinus
 Cornus
 Ficus
 Dom⁹ do
 mi. u. fo
 mus
 Celus co
 li. uel col⁹
 Pelagus
 uul⁹ gi
 Vn⁹. ris
 Sus. ris
 M⁹ p⁹
 M⁹ p⁹
 Regia no
 mina de
 finiuntur
 pductam
 Eus
 Vm

¶ De tertia declinatione.

Caplum. III.

I. f. e. termi
 nales ter
 tie decli
 nationis
 A. E. O.

Tertia declinatio habet literas terminales decem. a. e. o. e. i. n. e. s. t. x. A. ut poema. E. ut se
 dile. O. ut uirgo. G. ut lac lactis. L. ut sol. N. ut numen. R. ut orator. S. ut ciuitas. T. ut
 caput. X. ut hic & haec & hoc felix. In.a. neutra et i. e. correpta, et i. o. oia tertiae sunt de
 clinatiois, ut hoc torumia huius tis, hoc melle huius mellis, sedile, culle, caro, hic
 & haec uirgo, hic & haec homo. Excipitur hoc cepe, quod aptorum est, dicitur tamen & haec ce
 pa huius cepae in. c. uel. l. uel. n. uel. t. uel. x. definitia omnia tertiae declinationis sunt, ut hoc alec
 huius cis, consullis. Titan nis, sinciput tis, fallax cis. In. er. definitia si non sunt secunda declina
 tionis, de qua superius docuimus, sine dubio tertiae sunt, ut hoc bestiar ris, angur ris, ager ris, haec
 foror ris, hic & haec felicitur ris, hoc laquear ris. In.us. uero definitia in quinq; declinationibus in
 ueniuntur, per antecedentes igitur uocales ea discernamus. In.as. definitia latina quidem
 omnia sunt tertiae declinationis. Graeca uero quae in.os. terminant genitium apud graecos, ut
 hic Meccenas tis. Arpinas tis, ciuitas tis, pietas tis hic arlas tis, haec Pallas dis. In.es. correptam cla
 sunt tertiae declinationis, ut hic miles tis, hic seges tis, hic & haec teres tis. In.es. pducta graeca qdē,
 quae grum graeci in. o. uel in. e. o. terminant tertiae sunt declinationis, ut *εργα γεινῶν*, uel *εργῶν*, hic Er
 meliones huius nis, *ἔρεος ἔρεος*, hic Ereocles huius dis. Latina uero si ante. si habuerint quae sūt
 declinationis, ut facies facie, series ei. dies diei, excipit qes tis, cuius coposum requies tis, & requei
 facit grum. Alia uero oia tertiae sunt declinationis, ut hic Vlyxes hui⁹ ulyxis, hic Verres ris, haec ce
 des dis.

cepe cepa
 C. L. N.
 T. X.
 Er.
 S.
 As.

Es correp
 ta
 Es produ
 cta graeca
 Es latina
 Requies
 etis & ei.

des dis, nubes bis, amnes, hic & hæc hæres hui⁹ dis, præfes, hic & hæc locuples tis. Excipiunt res rei, & spes spei, plebs plebei, & quod & plebs bis dicitur. In .is. oia tertia sunt declinatiois, ut hic collis, huius collis, fanis nis, hæc Neapolis huius lis, dis ditis, hic & hæc utilis. In .os. quoq; correptam oia latina in .os. productam, uel in .us. græca tertia sunt declinationis, ut hic flor is, nepos tis, dos tis, hic & hæc custos dis, hic heros is, hermos is. Sed de penultimis, & eorum aliorum omnium in sexto de nomine libro latius (ut supra dictu est) iuenies. In .as. ul in .aus. diphthongon de finentia, & omnia, quæ in duas consonantes desinunt, tertia sunt declinatiois, ut hic præf huius dis, hoc æf huius aris, fraus dis, laus dis, aris, mons montis.

Plebs ple
bei & ple
bis
Is
U
Of corrept
ta
Os Vs p
ducta gre
ca
As Aus

¶ De quarta declinatione.

Capitulum IIII.

Arta declinatio terminales literas duas habet. s. & u. terminationes uero similiter du-
al. ul. & u. In .ul. quidem masculinorum, & fœmininorum, in .u. uero neutrorum, ut
hic uultu huius uultus, hæc man⁹ huius nus, hoc cornu huius cornu, hoc gelu huius
gelu, hoc genu huius genu. Sed in .us. terminatorum regulas supil tractauimus, quã
do de secunda docebamus declinatione. In .u. uero desinentia neutra inueniuntur id declinabilia
in singulari numero, in plurali uero secundum quartam declinationem inflectuntur.

Lfe & ter
minatões
quarre de
clinatiois
Vs. V.

¶ De quinta declinatione

Capitulum V.

Vinta declinatio unam habet terminationem in .es. productam, de qua superius ostendi
mus, quando de tertia declinatione differebamus, ut hic merities huius ei. Hæc sunt de
obliquis casibus quinta declinationis.

Termina
tio qure d
clinatiois

¶ De gentiuis primæ declinationis

Capitulum VI.

Rimæ declinatiois gentiu⁹, & dauu⁹ singularis in .æ. diphthogon d finit, ut hui⁹ poe
te huic poeta. Accusatiuus in .am, ut huic poeta. Vocatiuus, & ablatiuus in .a, ut o poe
ta, & ab hoc poeta. Nominatiuus, & uocatiuus pluralis in .æ. diphthogon, ut hi & o
poeta. Gentiuus in harum, ut herum poetarum. Datiuus & ablatiuus in .is, ut his &
ab his poetis, & fœminina mobilia duum generum, quæ naturaliter mobilia sunt differetia cau
sa notantur, ut deabus, filiaabus, natibus, equabus, animabus, afinabus, mulabus. Accusatiuus in
as, ut hos poeta. Sciendum est tamen, q. in græcis nominibus est, quando græcis utuntur termina
tionibus auctores, per diuersos casus, tam singulares, q. plurales, ut huius familia, gentiuus casus
latinus, huius familia.

Termina
tio fœm
casus ut
me decli
natiois
in abus
Termina
tio fœ
casus ut
in latinis
in nobis
græcis
familias
familie

¶ De gentiuis secundæ declinationis

Capitulum VII.

Secundæ declinationis gentiuus in .i. desinit, ut hic magnus huius magni. Datiuus in .i. ut
ablatiuus in .o, productam, ut huic er ab hoc magno. Accusatiuus in .um, ut huic ma
gnum, nisi neutra, quorum accusatiuus ubiq; sequitur suu nominatiuus, ut hoc pelagus
hoc laquear. Vocatiuus qñ nominatiuus in .er, uel in .um, desinit, similis erit ei, ut hic
uir, & o uir, hoc templum, & o templu, qñ uero in .iul. finitur ut il, si sint ppria noia abiecta, ut
fit ut il, ut Virgili⁹ o Virgili, hic Terentius o Terenti. In aliis uero noibus terminatibus mutatio
ne, ut in .e, fit ut il, ut magn⁹ o magne. Socius o socie. Inuenit unu nomē, ut fili⁹, o fili, & o file, du
plici platu uto, Vererel tñ aliqñ, aut metri, uel euphonie causa noia uiuuntur pro uocatiuis
In .eus desinentia græca sunt, tñ & uocatiuum seruant græci, qñ, & actiuum, ut hunc Orphea,
Et hoc frequentissime in omnibus græcis nominibus inuenies, quãdo dicimus in multis casibus
fieri, ntis, & uocatiuis pluralis secundæ declinationis per .i. finit, ut hi, & o magni. Neutra aut
tam eius, q. aliaæ declinationum, in qbus inueniuntur, nominatiuum, actiuum, & uocatiuum plu
rale in .a. terminant, quomodo fit apud Græcos. Gentiuus pluralis ab ablatiuo singulari addi
ta rum, profertur, ut ab hoc magno, horum magnorum. Datiuus, & ablatiuus in .is, ut his & ab
his magnis. Accusatiuus in .os. ut hos magnos.

Termina
tio fœ
casus ut
secunde d
clinatiois
Vt si sede
declinatio
nis qñ si
milit utō
& qñ non
Fili⁹ o fili
& o file
Vtrū d
actūs gre
cus a noi
bus i. cus
Noia uiu
actiuum:
uctam ne
ut oq. sp
fles inoi
declinatio
ne
terminatio
no oium
casus ter
ne d. chna
tionis

¶ De gentiuis tertiæ declinationis

Capitulum VIII.

Tertia declinationis græcis in .is. correptam desinit, ut hic rex huius regis. Datiuus in .i. ut
huic regi. Accusatiuus in plerisq; in .em. exit, ut hunc regē, in paucis uero in .i. ut hunc Ty
berim, hanc restim. pappim. turrim sitim. de qb⁹ in .y. de noie libro latius expoluimus.
Vocatiuis filis est ntō, ut hic rex o rex. In græcis aut noibus licet uocatiuo uti græco sicut supil
dictum est, ut Tybri pater. Ablatiuus in qbusdā per .e. correptā, ut ab hoc rege. In qbusdā per .i.
ut Tyberi, in quibusdā per .e, & per .i. ut a felice, uel felici. Nominatiuus, accusatiuus, & uoca
Diomedes L iii

rius plures tertia declinationis in es productam desinunt, ut hi & hos & o reges. In quibusdam accusatiuis etiam us finitur, ut hos & has omnes uel omnis. Genitiuus pluralis plerumq; in um non antecedente. i. ut a rege regum. In quibusdam antecedente. i. ut horum montium, de quibus in .vii. de nomine libro docuimus. Datiuus, & ablatiuus in .bus. ut his, & ab his regibus.

Termina
tioſ oĩuz
caſuz qz
te declina
tionis

Termina
tioſ oĩuz
caſuz qz
te declina
tionis

Pronoia
quot
primitiua
Denuati
ua quot
& hñatio
nes habet
Vtũ ſcy
cũda tã
tũ pñõa
habere in
pñõ. bus
Sui
ſuẽur no
minatũ
non hẽat
Neutra
noã tres
caſũ ſiles
habere
Datiuus
in .c. ab
hic hẽc
hoc quã
Noia que
dam deli
nationẽ
pnomĩu
habere
Quiſ que
quod
Vñ una
num
Vlp̃ lã lã
Nullus
nulla nul
lum
Solũ ſola
ſolum
Torus ta
torum
Aimã alia
aliũ
Vet̃ ultra
urum
Alter ra
tũ declina
tionẽ p
nomĩum
habere

Termina
tioſ oĩuz
caſuz qz
te declina
tionis

Termina
tioſ oĩuz
caſuz qz
te declina
tionis

Termina
tioſ oĩuz
caſuz qz
te declina
tionis

¶ De genitiuis quartæ declinationis. Capitulum. Ix.

Varia declinationis genitiuus ſin. in. us productam deſinit, ut hic fenatus huius tus. Datiuus in. um. ut hunc fenatum. Actiũ in. um. ut hunc fenatum. Vtũ autem ſimilis eſt nominatiuo, ut o fenatus. Ablatiuus in. u. pductam, ut ab hoc fenatu, eiũdem declinationis utis pluralis actiũ, & uctũ in. us. productam, ut hi, & hos & o fenatus. Genitiuus in. um. ut horum fenatum. Datiuus, & ablatiuus in. bus. ut his & ab his fenatibus.

¶ De genitiuis quintæ declinationis. Capitulum. X.

Vinte declinationis genitiuus, & datiuus ſingularis in. ei. diuiſas ſyllabas pferuntur, ut huius & huic diei Actiũ in. em. ut hanc rẽ. Vocatiũ filis eſt noſtatiuo, ut o res. Ablũ in. e. pductam, ut ab hac rẽ. Noſtatiuus actiũ, et uocatiuus plẽs eiũdem declinationis in. es. pductam exeunt, ut hæ & hæ, & o res. Genitiuus pluralis adiecti. rum. ſyllaba ablatiuo ſingulari, ut ab hac rẽ, hæ rerum. Datiuus, & ablatiuus in. bus, ut his ab his rebus. Et hoc quidem cõpendi cauſa ad inſtruendos pueros ſufficiat in præſenti dixiſſe, perſpicuam autẽ regulam, & rationẽ, tam penultimæ ſyllabarum, q̃ ultimarum, quæ ad omnium pertinent nomĩum declinationes in. y. libr. quos de nomine ſerpiſimus, diligentius inuenire licet, & maxime in. y. & in. y. qui de nominatiuo, & obliquis caſibus, cõpoſiti multorum teſtimoniis nituntur auctorum.

¶ De pronomĩnibus. Capitulum. XI.

Nomina, & quibus nulla dubitatio eſt, ſunt apud Latinos. xy. primitiua quidem. y. ſit. prima perſona unũ, ego, et ſecũda unũ tu. tertia uero lex, ſui, ille, ipſe, hic, ille, is. Deriuatiua. y. meũ, tuũ, ſuus, noſter, & ueſter, noſtras, & ueſtras. Habet ergo primitiua duas declinationes, deriuatiua uero duas uel tres. Vna quidem primitiuorum uel declinatio, quæ tam genitiuum, q̃ datiuum in. i. terminat. Accuſatiuus, & ablatiuus in. e. productam, ut ego, tu, mei, tui, ſui, mihi, tibi, ſibi, me, te, ſe, a me, a te a ſe. Vocatiuum enim ſecũda tantum habet perſona, qui ſimilis eſt nominatiuo, ut tu & o tu. Pluralis prima, & ſecũda perſona ſit. & cinantur, nam tertia pronomen ſuprapoſitum. i. ſui, qd̃ nũm nõ habet, cõe eſt utriuſq; numeri, nos, uos, noſtrum uel noſtri, ueſtrum uel ueſtri, nobis, uobis, nos, uos, a nobis, a uobis. In prima autem numero ſecũda tantum habet perſona uocatiuum, qui ſilis eſt utro, & actiũ, ut o uos. Ideo autẽ Sui nominatiuum nõ habet, q̃ nec apud grecos habet. Hoc autẽ in libro, qui eſt de pronomĩne latius tractauimus. Altera uero declinatio eſt in reliquis quinq; primitiuis, quorũ genitiuus in. ius. Datiuus in. i. deſinit per tria gĩa. Accuſatiuus autem, & ablatiuus ſingulares, & omnes caſus plures in maſculino qdẽm, & neutro ſecũda declinationis nomĩum terminationes ſeruant, in ſcẽminio uero prima, ut ille illius illi, illud illius illi, illud illius illi, illud illius illud. Neceſſe eſt enim neutra nomĩnoſiatiuum, accuſatiuum, & uocatiuum ſimiles habere, ab illo ab illa ab illo, illi illi illa. Notandum eſt tamen, qd̃ hic & hæc & hoc, huũ huic, datiuum ſemper in. c. terminat differẽtiã cauſa pp̃ hui interiectionem. A ſeptem autẽ deriuatiuis, quinq; qdẽm ſit mobilium nomĩum regulam declinat. a. maſculina, & neutra ſecũda declinationis, ſcẽminia uero prima & ſunt hæc, meus, tuus, ſuus, noſter, & ueſter. Reliqua uero duo. i. nãas, & uãas, cõia ſunt, et tertia declinationis, ut hic & hæc noſtras tis, ueſtras tis. Inueniuntũ tũ nouẽ nomĩa mobilia. quæ q̃a declinationem habent pnomĩnum, inter pnomina qdã ea poſuerunt, ut quis que qd̃, cuius, cui unus una unũ, unius uni. ullus ulla ullũ, ullius ulli. Nullus nulla nullũ, nullius nulli. ſolus ſola ſolũ, ſuius ſui. Totus tota tuus, ti. Alius alia aliud, alius, alii. uter utra trũ, utrius utri. Alter ra rã. uterũ ſit. declinant, et quæcũq; ex his cõpõunt. Excipiũ hoc, neuter hui⁹ neutri. uetuliſſimi tũ & neutris præliſſe inueniunt. Q. uis, uel qui actiũ in. em. terminat, ut quẽ, & ablatiuũ, tam i. o. q̃ in. i. ut a quo, uel a qui, & datiũ, & ablatiuũ pluralẽ, tã in. is. q̃ in. bus. ut qs uel a qbus. Quam tũ oĩa ſinita, uel interrogatiua, uel relatiua, uel reditiua ſubſtantia, uel qualitatia, uel quãtãtis, uel numeri ſignificãtia nomĩna eſſe putauerunt, ut quiſq; qualis, talis, quantus, tantus, quorũ, tot, & quæ ex his compoſita ſunt, ſiue deriuatiua, ut quoruſ, totuſ. ſed pronomina eſſe non poſſunt quia ſinita perſona non habent, quod proprium eſt pronomĩniũ.

¶ De analogia uerborum.

Capitulum XII.

Mina uerba, quæ secundum analogiam declinantur, in o. uel in. cr. desinunt, & habent coniugationes quatuor. Prima igitur coniugatio est, cū prima persona in o. desinens mutatur eam in as. productam. & facit secundam personam, ut amo amas. Secunda uero cōiugatio. eo. quæ est prima persona in es. conuertit in secunda, quæ semper in ea coniugatione una syllaba minor est, ut doceo doces. Tertia autem, quæ in io. quidem desinens in prima persona abiecta. o. assumit. s. & minuitur una syllaba in secunda persona, ut facio cis. Alia uero quatuorq; litera antecedente. o. in. is. breuem conuertunt, ut uerbo is, ruo ruis, lego legis. Quarta cōiugatio primam personam in io. uel in eo. finit, eiq; in. is. productam cōuertit, facit secundam personam minorem una syllaba, ut audio audis, eo is, queo quis. S. finali secunda persona in. t. cōuerla fit tertia persona in omni coniugatione, uocali nō correpta ante, t. ut amas amat, doces docet, facis facit, legis legit, audis audit. Interposita uero. mu. eadem secunda persona seruans. s. facit primam pluralem ut amas amamus, doces docemus, legis legim⁹, audis audimus. u. uero interposita secundam personam facit pluralem, ut amas amatis, doces docemur, legis legim⁹, audis audimur. u. uero interposita secundam personam facit pluralem, ut amas amatis, doces docemur, legis legim⁹, audis audimur. u. uero interposita secundam personam facit pluralem in prima qdē, & secunda cōiugatione interposita. u. tertia persona singularis solet fieri, ut amat amat docet docent. In tertia uero, & in quarta prima persona. o. finale in u. conuertentes faciunt tertiam pluralem, ut facio faciunt, lego legunt, audio audiūt, eo eunt. Præteritum imperfectum primæ quidem, & secundæ cōiugationis a secunda persona abiecta. s. finali, & addita. bam, præteritum ut amas bam, doces bam, & similiter fit in uerbis quartæ coniugationis in eo desinentibus ut eo is. ibam, queo is. bam, in aliis uero oibus quartæ coniugationis, & tertiæ primæ personæ. o. finale in. e. pductam conuertimus, & assumpta. bam, facimus præteritum imperfectum, ut facio bam, audio audiebam, liceat autē, & maxime poëtas per synecopam in quarta coniugatione audiebam, & muniebam dicere, & filia. Eandem autē habet declinationem præteritum perfectum in omni cōiugatione, quod habet primæ coniugationis præsens tempus, & oia, quæ in as. secunda finit per personam cuiuscunq; sint tps, uel modi, similiter declinantur, ut amo as. amamus tis antē, amabas bam, amabam amabatis amabant, docebam docebis docebat, docebamus docebant, docueram docueras docuerat, docueramus tis rant, legebam legebas legebat, legebamus legebas legebant, legeram legeras legerat, legeramus legeratis legerant, audiebam audiebas audiebat, audiebamus audiebas audiebant, audieram audieras audierat, audieramus audieratis rant. Optatiui ferunt, & præsens subiunctiu tertiæ coniugationis, & quartæ similiter declinant, ut legam gas gat, legamus tis gant. In es quoq; pductam desinentia in secunda persona cuiuscunq; sint temporis, uel modi, uel coniugationis secundum præsens tempus indicatiui modi licet ad coniugationis declinant, ut doceo es cet, docemus tis ent. amarem res ret, amarem⁹ tis rent, amem es et, amem⁹ tis ent, legam es et, legemus tis ent. In as. uero correpta terminantia secundæ personam tertiæ cōiugationis declinationē, quam habet in presenti tempore indicatiui modi ferunt, ut lego gas git, legimus tis gunt, amabo amabis bit, amabim⁹ tis bunt, uobis ibit. ibimus ibitis ibunt. Illud itē notandum est, quod in subiunctiu tertiæ personæ pluralis non conuertitur in u. ut amauerim rit, uel amauero amaueris rit, amauerimus tis runt. Et in omni quidem tam personæ singularis, q̄ penultima personæ pluralis, & secundæ personæ syllaba producit, ut sim sis sit, simus sitis sint. Velim uelis uelit, uelimus tis sint, in aliis uero rarissime inuenitur. Appertigit cōiugatio in o. coniugatione, & in indicatiuis, & in oibus modis abq; imperatiuis, & abq; præterito imperfecto trinitate declinari, secundum præsens tempus trium coniugationum, & omne quidem præteritum imperfectum, & plusquamperfectum secundam primæ cōiugationis præsens tēpus declinat, ut amas bam, amaueram ras rat, docebam ras rat, docueram ras rat, legebam ras rat, legeram ras rat, audiebam ras rat. Similiter secundæ, & tertiæ, & quartæ cōiugationis optatiui futurum, & præsens subiunctiu secundum præsens tempus primæ declinant, ut doceas ut legas gas gat. Secundum autem præsens tempus secundæ coniugationis declinat futurum indicatiui, in tertia, & quarta coniugatione, ut legam es et, audiam es et, & omne præsens cōiunctiu, & præteritum imperfectum optatiui, & plusquamperfectum utriusq; modi, ut amarem res ret, docerem res ret, legerem res ret, audirem res ret, amauissem ses let, docuissem ses let, audiuissem ses let. Similiter & optatiui futuri temporis, siue subiunctiu præsens tēporis primæ cōiugationis, ut amem es et, forem res ret, secundam quam futurum tempus indicatiui in. di. ut leg. in. ges get.

Coniugatione fuerit uerba quatuor

Præteritum imperfectum

Audiebam Muniebam

In. as.

In. es.

In. is.

Cōiugatio trinitate declinat

Tertia vero coniugationis declinationem, qui habet præsens indicatiui, habet et futuræ primæ, et secunde coniugationis. ut amabo bis bit. docebo bis bit. Similiter et quarta. i. eo. definitus, ut ibo ibis ibit. Similiter subiunctiu præteriti perfecti, & futuri temporis uniuersarum coniugationum, ut amauerim, amaueris, docuerim, docueris, legerim, legeris, audierim, audieris. His igitur generalibus trium coniugationum declinationibus collectum tibi expositis, de præterito perfecto generaliter quoque doceamus.

¶ De primis personis coniugationum.

Cap. XIII.

personæ formatio præteriti perfecti

Mnis præteriti perfecti persona prima in. i. definit ut amauit, cuius de penultimis literis, ut syllabis in libro tertio uerbi latius differuimus. Hæc assumpta. s. a. facit secundam personam, ut amauit, similiter correpta, ut amauisti, docui isti, legi isti, audiui isti. T. uero assumpta, sed correpta. i. ternam facit personam, ut amauit, docuit, legit, audiuit. Similiter correpta. a. & assumpta. mus. facit primam personam pluralem, ut amauimus, docuimus, legimus, audiuimus, his uero adiecta, ut amauistis, docuistis, legistis, audiuistis, facit pluralem personam secundam. In tertia uero persona plurali mutata. in. e. p. ductam, et assumit runt. uel re. ut amauerunt, uel amauere. Plurique perfectum in omni coniugatione a præterito perfecto fit. i. finali. in. e. breuè conuersa, & assumpta ram, ut amauit amaueram, docui docueram, legi eram, audiui audieram, uel audieram. Futuræ primæ & secunde coniugationis a secunda persona abiectas. & assumpta bo. solet fieri, ut amas amabo doces docebo. Idem fit in uerbis quartæ coniugationis in eo. definitibus, ut eo is ibo. Tertia uero coniugationis omnium uerborum futurum, & quartæ in. io. definitum fit a prima persona presentis. o. finali conuersa in. am. ut lego legam es, audio audiam es. Et notandum est, quod nullo alio modo inueniuntur in prima persona ante. in. literam uocalem, quæ in aliam transeat in locum da, nisi in supradicto futuro.

Plurique perfecti in uerbat

Futurum in. e. uel in. am.

¶ De secundis personis coniugationum.

Cap. XIII.

impatiu?

Mnis secunda persona impatiu præteriti a secunda persona fit indicatiui modi abiectas. In tertia uero coniugatione etiam. i. an. e. correpta. tam conuertitur, ut amas ama, doces doce, audis audi, legis lege. Ideo aut. i. in. e. conuertitur tertia coniugatio, quæ debet seruari tempus, quod habuit, in secunda persona indicatiui modi non poterat finalem. i. corrumpere. In omni uerbo. i. in fine. p. ductur. Tertia uero eiusdem impatiu persona fit a prima persona indicatiui conuersa. o. finali, in prima quædam coniugatione conuersam. et in aliis uero conclusam. i. ar. ut amo amet, doceo doceat, lego legat, audio audiat et cetera. Hæc aut. eadem tertia persona abiecta. i. sed. p. ducta. e. uel. a. & assumpta. mus. facit primam pluralem suam, ut amet amemus, doceat doceamus, legat legamus, audiat audiamus. Secunda uero pluralis a singulari sua fit, adiecta te syllaba ut ama amate, doce te, audite. Et notandum est, quod in tertia coniugatione e. finalis, quæ loco. i. correpta. ponitur, in plurali numero eiusdem personæ in penultimo loco in quolibet. e. correpta inuenitur in. i. redditur, ut lege legite. Tertia aut. pluralis impatiu modi in omni coniugatione a singulari sua fit, interposita. in. litera, ut amet ament, doceat doceant, legat legant, audiat audiant. Futurum impatiu secundæ & tertie personæ e. est, & fit adiecta secunda persona presentis temporis. o. syllaba, ut ama amato doceo, audi to. Hoc quoque notandum est, quod e. finalis in. i. redditur in penultima syllaba propter supradictam rationem, ut lege legito, nō legeto, audito. Huic addentes te. syllaba. am. facimus secundam pluralem personam, ut amatote, doceote. Tertia uero pluralis futuri impatiu a tertia plurali presentis. n. indicatiui in omni coniugatione fit adiecta. o. ut amant amanto, docent to, legunt to, audiunt to, eunt to. Optatiui modi præsens, & præteritum imperfectum in omni coniugatione a secunda persona impatiu assumpta. rem. ut ama amarem, doce docerem, lege legerem, audi audirem. Præteritum uero perfectum, & plura imperfectum eiusdem modi, fit a præterito perfecto indicatiui assumpta. s. & sem. ut amauit amauissem, docui docuissem, legi legissem, audiui audiuissem. Futurum optatiui fit a prima persona indicatiui. o. in. em. conuertens in prima coniugatione. In aliis uero. o. in. am. ut amo amem, doceo doceam, lego legam, audio audiam. Futuro quoque optatiui simile est præsens subiunctiu, ut cū amare, doceam, legam, audiam. Præteritum quoque imperfecti subiunctiu simile est præteriti imperfecti optatiui, ut cū amare doceret, legeret, audiret. Præteritum perfecti subiunctiu a præterito perfecto indicatiui fit, quod mutatur finale. in. e. correpta, & assumit. rim. ut amauit amauerim, docui docuerim, legi legerim, audiui audierim. Idem est præteritum & futurum eiusdem modi prima tantummodo persona mutante. in. i.

optatiu? & eius te pora Futurum optatiui in. em. ut in. am. subiuncti. tpa & for mationes

o. ut amauerim, amauero ris rit, docuerim ro ris rit, legeri ro, audierim ro. Plusq̄ perfectio subitū
 Etiam simile est praterito perfecto, & plusq̄ perfectio optatiui, ut unā amauissem, docuissem,
 legissem, audissem, Infinitiuus in omni cōiugatione sunt presentis temporis a secunda plona
 imperatiui addita re, ut ama amare, doce docere, lege legere, audi audire. Prateritū perfectum,
 & plusq̄ perfectum infinitiuus a praterito perfecto, & plusq̄ perfectio optatiui sit abiecta m, ut
 amauissem amauisse, docuissem docuisse, legissem legisse, audissem audisisse, futūrisse futū
 rituram uero per supinum in um desinens, & uerbum ire, ut amaturū ire, lectū ire, lectū ire,
 auditū ire, uel per participiū futuri in rum, neutri, ut amaturū esse, doctū esse, lectū
 esse, auditū esse.

infinitiuus
 & conu. tē
 per un. d
 ioment

¶ De gerundis, & supinis.

Capitulum.

XV.

Articipia, uel supina, quae tres casus uidentur habere loco infinitiuus cū articulo con
 iuncti apud graecos accipiunt, nascuntur a participio presentis temporis s in d con
 uersa, & addita i, uel o, uel um, ut amans amandi dō dūm. Sunt & ab hō, quae ad
 formam participii prateriti temporis desinūt in um, uel in u, ut amans amatus. Sed
 hoc interest inter amādū, & amatum, & inter amando, & amatu, q̄ amandum necessitatem
 amoris significat, amatu uero inuentionem ad amorē. Similiter amando in ipso amore, amatu
 uero p̄ inuentione, uel amore. pro ipsa accipitur. Et hoc manifestū est etiam ipsa interpretatio grae
 ca, quibus superiorem infinitiuorum, non solum cum articulis, sed etiam cū praepositione unī ha
 bent faciendo, ut τὸν ἀγαπῶν, hoc faciendo, dicitur τὸν ἀγαπῶν, ad hoc faciendo facit
 dum. τὸν ἀγαπῶν pro oportet facere, sequentium uero alterum cum praepositione graeca, & articu
 lo infinitiuus significat, ut uenatū, τὸν ἀγαπῶν, pro oportet uenari, uel magis p̄ ipsa
 re ad locum accipitur uenatum pro ad uenationem, quomodo, & uenatu pro uenatione, sicut
 mirabile usu, p̄ uisione, ut Nec inuifacilis, nec dictu affabilis ulli, pro uisione, & dictione.
 Multos igitur modis, sic & in aliis locum locis, nomina sunt haec accipiendi magisq̄ uerba,
 uel & praepositiones inueniuntur ante ea nomina, quae in dum, uel in tum desinunt, qui est
 accusatiuus, uel in dō, qui est ablatiuus positus, ut ad amandum, & in amando.

Participia
 & conu. ge
 in un. ut
 nuntia
 supina

Amadū
 & amatu
 amandū
 & amatu
 ad uer. se
 differant

¶ De uerbis passiuus cōiugationum.

Capitulum.

XVI.

Assua uerba autem ex actiuus sunt haec modo. Omnia actiua cuiuscumq̄ coniugatio
 nis, in quocumq̄ tempore, uel modo, uel persona m. o desinentia assumunt. r. & faci
 unt passiuua, ut amo mer, amabor, amator, amato amator, doceo doceor bo,
 docebtor, docebo doceor, docto doceor, lego legor, legito legor, legito legor, audi
 auditor, audito tor. Omnis secunda persona passiuua, et in presenti, & in praterito imperfecto
 & in futuro indicatiui, & optatiui ab actiua sua sit interposita. Sed in tertia pro. i. penultima m. e.
 correptam habet, sed etiam in amare conuersa solet eadem secunda persona in omni coniugatio
 ne. e. proferri, ut amaris uel amare, doeres ris, uel re. legis ris, uel re. audis ris, uel re. Quomodo
 autem docuimus in actiuo, sic etiam in passiuo presentis temporis declinatio docet, & reli
 quum tempore absq̄ praterito perfecto, & in his, quae ex hoc nascuntur per dueros modos decli
 nationum, quae sit per unāq̄; ex trib⁹ cōiugationibus tertia p̄sona ab actiua sua adiecta. ut solet
 fieri, ut amatur, docet tur, & cetera. Sed penultima in oibus cōiugationibus productur. Ex
 ceptat tertia pluralis, prima, & secunda plona a secunda actiui abiecta. s. & addita. mur. & mmi sicut
 ut amatur mmi, docet mar mmi, legimur mmi, sic audimur mmi. Et in omni cōiugatio
 ne penultima prima persona, antepenultima uero secunda productur syllaba absq̄ uerba tertia
 cōiugatione, tertia uero pluralis persona ab actiua sua sit adiecta. ut, ut amatur, docetur, le
 gatur, audiuntur. Quae uero in m. desinunt actiua prima persona per omnes coniugatio
 nes, et modos in presenti, uel in praterito imperfecto, uel in futuro m. in. e. conuertentia factum
 passiuua. Nā prateritum perfectum, & plusquam perfectum per participiū declinatur in passiuus,
 ut amabar, amarem amarer, docerem rer, docebam bar, legebam legebar, legerem lege
 rer, amem amer, doceam docear, legim legar, audiam audiar. Ceteras uero personas secundū
 dum praedictas regulas declinamus. Omne prateritum perfectum, & plusquam perfectum pas
 siuorum, & similia passiuus per participiū prateriti temporis, & tum uerbum declinan
 tur. Passiua imperatiua secundae persona in omni cōiugatione similia sunt infinitiuus actiui

Passiua
 ex actiuis
 quonant
 in quocū
 q̄ tempore
 modo &
 persona

Prateritū
 perfectū
 & plusq̄
 perfectū
 in
 passiuū p̄
 participiū
 declinā
 & tū uer
 bum
 Passiua i
 petatua

uerbi, ut amare, docere, legere, audire. Tertia uero persona a tertia sui uerbi actiui fit, addita. ut ametur doceatur legatur audiat. Pluralia uero secundum tertiae personae terminationem aequaliter terminantur addita. m. pro. t. in prima, & in tertia interposita. n. ut ametur amentur amantur. Nam secunda persona imperatiui modi similis est secundae personae indicatiui, quomodo & apud graecos, ut amamini, docemini, & cetera. Haec. n. tam idcirco modo, quia imperatiui similiter proferuntur, idque comprobatur usus auctorum. Terentius dicit in Phormione. Cum igitur dum licet, dumq; adsum, loquimini mecum. Item in Antipho, Contemplamini me in eodem uultu, Item in Eunuchis, Vos me sequimini, Salustius in Catilinario, Expugnemini aliquando, & capelcite tempus. Idem in Lugurthino, Vos autem Adherbalem colite, ueneramini, & obseruate talem hunc uirum, imitamini uirtutem eius, & emitemini, ne ego meliores liberos uidear sumpsisse quam genuisse, Futurum imperatiui secundum praedictam regulam fit **ablatiuo**, in. o. desinente addita. r. ut amato tor. doceto tor. legito tor. audito tor. Similiter in tertia plurali, ut amanto tor. docento tor. legunto tor. audiunto tor. Secunda uero fit persona imperatiui a secunda indicatiui mutatione, i, finalis in, or, ut amamini nor, docemini nor, legimini nor, audimini nor, Omnium modorum praeteritum perfectum, & plusquamperfectum (sicut supra dictum est) per participium praeteriti temporis, et sum uerbi declinationem proferuntur subiunctiui etiam futurum, ut amatus sum, amatus fui, amatus eram, uel fueram, utinam amatus essem, uel fuisset, amatus sim, uel fuerim, amaturus ero, uel fuero, In infinitiua uerba passiuia ab actiuis fiunt hoc modo, mutatione e finalis in i absque tertia coniugatione. In illa enim syllaba extra abiecta penultima e in i conuertitur, ut amare ri, docere ri, legere gi, audire ri, Praeteritum uero perfectum per participium fit neutri generis, & uerbum esse, uel fuisse, ut auditum esse, uel fuisse, & cetera, Futurum tempus participium simile fit, & iri uerbum, ut amatum iri doctum iri, lectum iri, auditum iri.

Secunda persona imperatiui sumi lis secunda personae indicatiui.

ba ctiuo

Futurum imperatiui Praeteritum perfectum: et plusquamperfectum: futurum subiunctiui ut iohibus modis per praeceptum. et sum et praeteritum infinitiua passiuia

¶ De Participiis.

Capitulum. XVII.

Nunc participium praesentis temporis in. ns. desinit, & in prima coniugatione quidem & secunda fit interposita secunda personae. n. ut amans amans, docens docens. In tertia uero, & in quarta coniugatione a persona prima praesentis participium fit, coeuerfa. c. in. ens. ut lego legens, audio audiens. Excipit eo, & queo, quod euphoniae causa p. cens iens, pro queens quiens faciunt, & genitiuum in. untis. ut queuntis, pro queentis. Omne participium praeteriti temporis. t. uel. x. habet ante. us. ut amatus, doctus, auditus, lectus, fluxus, & reliqua. Excipitur mortuus. Omne participium futuri temporis in. rus. uel in. dus. desinit, ut amaturus, & amandus, docturus, docendus, lecturus, legendus, auditurus audiendus.

¶ De nominibus uerbaliis.

Capitulum. XVIII.

Nomina uerbaliis plerumque a participiis praeteriti temporis fiunt, mutata finali. us. i. or. ut amatus tor, & cetera. In. or. autem desinentia mutat eam in. trix. & faciunt foeminiuum ut amator amatrix, doctor doctrix, lector lectrix. Excepto nutrix. Rerum quoque uocabula incorporaliu plerumque praeteriti temporis, et participiis similia inueniuntur sed quartae declinationis, ut iudicatus, munitus, habitus, auditus, fiunt a genitiuo supra dicti participii addita. a. & correpta. i. nomina, ut coniunctus coniuncti, addita. o. fit coniunctio. Rarus ratio, penultima correpta. Est tamen quando participia futuri temporis foeminiuis in. ra. desinentibus similia sunt, ut scriptura, pictura, armatura. Est quando desinunt in. um. uel. in. or. ut factum, labor. In. o. desinentia omnia uerba actiuorum regulam seruant. In. or. uero passiuorum, de quorum speciebus in libris, in quos de uerbo scriptisimus, laus disertum inuenies.

Participium praesentis temporis unde formatur Iens estis gens que untis Mortuus Verbalia in tor & i trix unde formatur Nutrix uocabula reru in cor poraliu Iudicatus Munitus habitus auditus Ratio scriptura pictura armatura factum labor

¶CAPRI VETVSTISSIMI AC ILLVSTRIS GRAMMATICI DE OR
THOGRAPHIA ET LATINITATE VERBORVM LIBER. INCIPIT

¶De Latinitate

Caplum. Primū.

IA HAEC QVODVCIT DICEMVS, NON VBI. Cato

delecedit, non discedit. Et interrogamus, quo, uel qua hora solet ire foras, & esse foris. Iacti in littus dicamus, delati in portum. Introimus, uel irrumpimus. Intus fumus. Vado ad grammaticum, uel ad medicum. Disco apud istos dicendum. In profundum nummi, uel in archam conduntur, & Inuehor & iocor in Marcum. In manus incidit inimicus. Et in manus aquas poscimus. Veteres autem manus pedibusq; aquam dixerunt. In mentem uenit, non in mente. Oblit⁹ ne sis nostri, non nos. Veteres tamen, & hoc modo dixere. Et inuideo tibi diuitias, non diuitias. Commessor & Commessa ut dicas. Messor messura scribes. Cella piaria, non penaria dicendū. Præcoca dicendum, præcōtia deridendum. Præparia mola dicendū

nō est, sed Piperaria Theaurum dicendum est, & Theaurus. Misertus mei per genitium dicitur & accusatiuum miseratus me. Pecto caput, nō pectino, & Pexum, nō pectinatu. Sic pexi me met, & pectam eras. Sic nexi a nesto & Rueto, & Nauleo dicendū, quis qdam ueteres dixerunt ructor & nauleor. Non egeo, non eges, non eget dicimus, nō aut egeor ris tur. Dico me uicturū non uinciturum, & picturum, nō pinciturū. Fido mihi, & cōfido nbi, & fidimus, nō cōfidimus nobis. sic fidere media syllaba correpta. Nam si esset fideo, & rideo, faceret ridere, fidere repeteret. fordet, arecet, calet, floret, tabet, squaleret, splendet, uiget, aret, hæc perfecta sunt. At inceptiua lor, descit, arefcit, calefcit, florefcit, squalerefcit, splenderefcit, uigerefcit, arefcit. Iustragor non iustrago, & sic iustragatus sum, non iustragauī. Euentura mihi. Preterago prelagis it, nos prelagimus uos plagitis illi plagunt. Hic pestifer, rien, uel ren, lien abo, sic tibi cen, fidicē, lycen dicendum. Præles, p̄sidis, ambo, & duos actō, & duo nō, Acer, uermus, infirmus faciūt pluralem acri, in ermi, ifirmi, at acris, uermis faciunt pluralē aceres, iermes, infirmes, sed hilarus hilarī facit, hilaris hilares. Nostri nostrorū n̄m uenit a nos, sic uestri uestrorū uenit a uos. Vas uasis facit non uasib⁹ & uasor uasis gr̄is significat. Ordea, mulea, serapea, uicea, maufolia, caducenda dice adum nō ē. Nō sorbo, sed sorbeo, nec sorpsi, sed sorbui, sic & absorui, non absorpsi, ut. Luc. Coctus non coctus dicendū, Abfcondi nō abiconsi, sic nō abfconsus, sed abfconditus dicendū. Alter de duobus, Vnus ex pluribus, uel tribus dicendū, Defecdi, intolui mai⁹, nō in maiore. & sōniam, non sōniamus sum Græca noīa, ut Phirne, Phalax, Phronimus, Phalera, p, p, & h, ianna, ut facile p. f. scribēda sunt. Sine. n. scribēda sunt millies, cenes, decies, quoties, toties, scribuntur p d qd dicit. qd facit, cum notem erit per. t. aut uerbum ubi fuerit scribitur, ut iquo is it, eo is it, & aduerbiū numeri quoti, tor, & monopotō, ut lacte. Negant illud nomē quidā muta posse finire, & ideo dicūt lacte esse non lac. Ad præpositio per. d. At coniunctio per. t. scribi debet. Exul cū addita. f. scribendum est ætymologia cā a solo qd uertit. Formosus sine. n. scribit⁹ ab ærymo quod ē forma. Naetus. n. p unum. n. scribendū. Nancitor duobus. Que qd in priore syllaba. c. l. i. scribitur, qd. d. dicitur inter duas uoces, sicut q̄ prior. n. habere debet, non. m. ne similiter duas esse uoces ostendat. At q̄ careat. n. similiter alioqui, haud dolo sic recte scribitur, & enim d. inter duas uocales esse debet, quod si consonans sequit. d. add⁹ non debet, ut haulho. Narro narratio per duo. rr. Querela, lo quella per. l. simplex. Mas erit in positione, in diminutione masculinus, non (ut quidam putant) masculus, Pronomen nostrū, ac uestrum, si scriptura diuidit sic s. litera posteriori syllaba applicari debet, quā sequens. s. l. i. a. muta est, sicut maiestas, scribas, stas, in deductioe uocis esse debet, n̄ tas. sic in similib⁹. Tūc tps aduerbium, Tū ordinis est. Nūc uero est, & cū. Mōdo preriū tps est ideo dicendū est, mō scripsi, mō feci, nō mō scribo, mō facio. Quāuis quidā ueteres i præsentia putauerūt. Circiter ad nume⁹ refert, Circū ad locū, Circa ad tēpus qd est. Ergo dicemus circūisse

Inprofundū
uel in archā
chā cō. fū
tū. m̄
hor. et io
cori Mar
cum
In manus
lactū m̄
micus
In manus
aquas po
scimus
In m̄tem
uenerobū
tus nostri
Inuideo ti
bi diuiti.
Pianana
cella
Pianana
mola
Thelau⁹
rū: Sc̄the
fapuz
Miseritus
mei
Miserat⁹
me
Pecto ca⁹
put
Pexum.
iustragor
Acer acri
Inerant
Inimicus
Inerim
acofacē
Inerant
Inerant
Hilarus
hilarī
Hil
ans hila
ret
Sorbeo
Sorbui
Abfcondi
abfcondit⁹
alter un⁹
Frunt⁹ i
lam rem
Semmo
phi. i gre
of
S. in pro
noie nō
strū: ac ue
strū quali
ter ponē
da sit
Circiter
Circa
Cicum

Supereſt urbem, nō circa iſſe. **Supereſt** reſtat ſignificat, **Supat** n. ut **Superant** capite, & **crinib⁹** alit. Itē **Egret**
Superat ſi ſuperant ſoſſas, tranſeunt ſignificat. **Caluſ** ſuperauerat omnes, pro eualerat. **Capta** ſuperau-
ſpectare mus urbi, pro ſuperuiximus. **Superent** quibus hoc neptune dediti, pro uincant, **Amiſſa** ſolus
Demito palma ſuperabat **Aceſtes**, pro reſtabat, **ſpectare** per. s. exſpectare per. x. **Demitto** eſt deorſū mit-
Fidus tido. **Dimmitto** non dices. **Fidus** amicus erit, **Famulum** fideiem dicit. **Coram** illo dicendum eſt,
Corāpala non palam illo, nam palam ad multos reſertur, palam de multis factum eſt, habet ſignificatio-
cognofco nem, etiam ſi hoc ueteres uariauerunt. **Cognofcimus** ignota, & inuila. **Agnofcimus** quæ nobis
Siliſ illi exciderant. **Illius** ſimilis, ad mores reſertur. **Illi** ſimilis, ad uultum **corāpala**, **Chilpum** ornāmē-
& illi tium dices. **Verſus** pagina dicitur, **Verſus** participium a uerbo uertor, **Alias** temporis aduerbiū
Clypeum quod græci **αυρα**. **Cilo** eſt anguſto capite, cui hoc contingit in partu. **Chilon** dicitur modū
Alias laborum excedens. **Collaſtane⁹** eſt iſdem mammis educatus, **Collaſtæus** eſt qui uno, eodemq;
Cilo Chi lacte educatus eſt. **Lactæus** qui lacte altur, **Lactans** qui decipit, **Lactans** qui lacte abundat, ut **Lac-**
ſō tantis ſicus. **Lucilius**, **Lactantia** coacla cum melle bibi, **Lactea** candida ſunt, ut **Lactea** laudat
Collaſta brachia dicit **Hora**. **Suſcipimus** ad animum, & ad mentem reſertur, ut **Suſceptum** perſice mun-
neus tus. **Suſcipimus** corpore, ut **Suſcipiunt** famule colapſaq; membra. **Suſcipimus** alicquem ueniē-
Suſcipio tem. **Accidere** aliquid aduerſi, **Contingere** aliquid pulchri dicit. **Quadudū** interrogantis, am-
Cōtinger dum. **Accidere** aliquid aduerſi, **Contingere** aliquid pulchri dicit. **Quadudū** interrogantis, am-
Quandū dudum reſpondentis. **Cales** dicendum, ubi materia eſt per. i. cat cum pedis calx per. x. **Mibi** dicit
Calcs: **Calx** **Mi** utū eſt. **Inuidus** qui inuidet, **Inuidioſus** qui inuidiam luſtinet. **Terga** hominis ſunt tantum.
Calx **Mi** utū eſt. **Inuidus** qui inuidet, **Inuidioſus** qui inuidiam luſtinet. **Terga** hominis ſunt tantum.
Inuidus **Tergū** ſingulariter facit, **Quadrupedū** erit **tergus**, pluralis **tergora**. i. coria. **Tergus** quoq; iuueno
Terga dici, & eſſe eius pluralis **tergora**. **Noctū** tēporis eſt aduerbium, **Noctē** nomen eſt noctū dicitur
Noctū cœnani, hac nocte nihil breuius. **Cōmoda**. i. accōmoda. **Olua** arbor eſt, **Olea** ſæctus, **Oleum** li-
Woctē quor. **Flemina** eſt ubi abundant crura languis, **Plemina** cum in manibus, uel in pedibus, **Cal-**
Oluā: **Olea** **Flemina** ſunt ſulci. **Vortex** fluminis eſt, **Vertex** capitis. **Pauperies** damnū eſt, **pauperies** ipſa conditio.
Olea **Flemina** **Plemina** **Vortex** **Pauperies** **Fedus** **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Flemina **Plemina** **Vortex** **Pauperies** **Fedus** **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Plemina **Vortex** **Pauperies** **Fedus** **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Vortex **Pauperies** **Fedus** **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Pauperies **Fedus** **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Fedus **Sponſio** **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Sponſio **Mamma** **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Mamma **Bucinus** **Patrium** **Precor** im
Bucinus **Patrium** **Precor** im
Patrium **Precor** im
Precor im
guſta uor
Sumo ac
capio
Pōe poſt
Barba:
barbe
Vultus
Meſtuſ
Calua
Quaten⁹
Buxus:
buxum
Manus
Pomeria
Penne
laſerpiſſi
Expbrat
Scorpio
adul: ſcē
Ne fieri q
dēm pōt
Vir pto
rius
Libu na
Ve
Salinēta

idem lupus, & idem lupi. Idem correpte neutri, & ad rem refertur, ut idem scianum, & idem rus. Mi pauli, & mi emilia dicendum non est, quia mi masculini generis est, & pronomen, etiam ortus a prima positione meus, sed dicitur, mea paula, & mea annula. O meum caput, o me umq; brachium. Nec non & ille solœcisus, ubi dicitur audis oibus maior, & melior animi. Cum syneresis omnis alter ubi esse fiat. prælatio uero ubi plures sunt. Ergo illustrior altius. Sol oibus, aut dies cum fortiori illustrissimus est. Similiter multo est hic dignior illo, dignitissimus illorum dicendum est, sic potior e duobus, potissimus omnium. Primus ex multis, prior ex duobus dicitur. Mustatius, siue mustatium, non ad genus referendum est, quia hoc potius sit, aut illud. Cum per se nihil sit, sed sic plane est mustatius panis, recte dicimus, & mustatium librum, sic militus puer gallearius recte dicitur, nam gallearia solœcisus est. Hoc cerebrum, nam qui cerebrum dicunt, sine cerebro uiuunt, Respondi nihil est, respondit dicit. Ciceroni, Bargena non bargina genus, cui barbaricum est, Vasa ista usaria sunt, Vinariaq; cella, uulgus adhuc retinet de prærica recta loquella, Sobrius per, i, non per, e, scribendum, Sedi non fecus te, sed secundum te dicitur. Ludos alique egregios fecisse dices, non dedisse. Vir ducit, Mulier nubit, quia pallio obnubunt caput suum, genalq; Induxit pro decipit. Seduxit non dicitur cum significamus in aliam partem duxit, ut seduxit foras. Patre matre quis cognato fratre sorore, non opibus caret, ac nummis. Non gentes non nocentes dicendum, ab noue nonaginta, non nonaginta, & nonagies castigauit me, uti dicitur, non corripuit me. Hic Lanus nomen est, uerbum aut Lanio as at, dixerunt tamen, & ueteres Lanio in nomine. Rostra sunt, nam pro rostris dicit, ante rostra significat, ut pro rostris, sic erant, qui profœcna appellant, id est scenam operosam officinam, & aduersæ, concitæq; apud græcos de fronte ornatus, umbraeq; causa fiebant, scenæq; dicebantur, unde redius pulpita, Profœcna, que ante scenam sunt appellabantur, ut Veteres inuent profœcna Iudi. In uersis armis pugnales gladiatores non est dicendum, sed uersis. i. transmutatis. Sic non in uersis pannis agitalæ aurigas, sed uersis. Balneæ dic lauant, non lauantur, ad homines, utroque modo possunt dici. Quadrigas, trigas, & bigas, pluraliter essentur. Antennas quoque non aliter apud ueteres declinatas nisi numero plurali. Carcer masculini generis non nisi singulariter dicitur in quo homines coercerentur. Pluraliter uero carceres, unde curris effunduntur. Participium a nomine tripliciter discernitur. Comparatione, declinatione, significatione. Sedes, spes, clades, labes, res. Frequetatiua uerba ex hoc nota sunt, ut eximito, pramito, lectito, dicto, dicitto, cursito, nectito, & ito, ibitoq; Cum de genere al cuius generis non minus ambigis pluralem consule numerum ut puta si queras, hic partus sit, aut hoc partum, plurali numero faciat hæc parta, nec recipiat hi parti, manifestum est genus. Confessio sit iox ex duplici uoce. Abnuuia, ut non nolo, ostendo enim me uelle, & non nescio, que tibi uita est, & non nunq; prandeo, et nec non est libera res mihi. Rumigat nihil est, sed Ruminat, & Rumino. Delibuit dicit unguento, non delibuit. Laquearia, non lacunaria. Lintea, mercatur dicitur.

Literam nulla uox latina asciscit. Ideoq; insulabris gloriæ dicimus. Sub dio legimus, aut diuimus, pro quo subiungebant ueteres, & dicebant sub dio celo. Martulus a Marte, nō Marcus. Sæua fames, non famis dicendum est. Filicem, non felicem dicendum. Vnde et filicæ opera priores dixerunt celata, unde & filix, quam ita credo dictam, q; sit minus felix aruis. Pollenta nō pullenta dicendum est. Fictum rationis est. Fixum ueritatis, ut pingo pictum, sic fingo fictum participialiter facit. Gobius piscis, nō nunq; Gobio legitur. Turpido, non turpido. Nequam non malum significat, sed inutilem, & est aptoton, ut frugi. Vesica. n. habet, quia non est sine uento. Iam super dixerimus est, nam nihil est iam. Item nō Iamus, sed eamus. Montuosam Italiam, siue Sardiniam memorato. Scripula, non scribula dicendum. Tinguere non tingere dicendum, quoniam est uerbum tinguo is it. Ingenii profer, sicut officii, quia nullus a recto casu est genitiuus. In Cilicium, non in Silicium dicendum, quia nusquam sine u. pronunciat. Audacter aduerbium est, sed audaciter melius est, quia nusquam sine u. pronunciat. Iter assumunt, ut atrox atrociter, serox ferociter, uelox uelociter. Stelataris sine c. litera scribendū est. Astlata rare pyrætica. Stelbonem dicit ad similitudinem stellarum.

Mi mea
necum
Potior
Pater pri
mus
Mustatius
Puer gal
lear.
Cerebrū
Bargena
Vinaria
uasa
Sobrius
Sedi sim te
Ludos fe
esse
Ducere e
nō
Induxit
Nectōes
Lanius
Lanio as at,
Rostra p
rostris
pro muris
Pulpita
Profœcna
Uersis ar
mis
Uersis pa
nis
Balneæ la
uant
quadrige
Tinge
Bige
Antenne
Carcer
Carceres
Partic
pū a noie
discerni
tripliciter
siccantat
ua uerba
Gobius
piscis
Gobio
Turpitu
do
Nequam
frugi Mō
tuosa Ita
ha siue
sardinia
Scripula
tinguere
Tinguo
is it. In c
liciam
audacter
audaciter
Stelataris
stlata
Stelbonē

¶ AGRAETIVS DE ORTHOGRAPHIA ET PROPRIETATE ET DIFFERENTIA SERMONIS.

Agræti. Epistola.

AGRAETIVS DOMINO SVO ENCHIRIO EPIS. copo salutem dicit. Libellum Capri de orthographia ministri mihi hæc quoq; res proposito tuo, moribusq; tuis congrua est, ut quia nos in huiusce uitæ actibus corrigere uis, & iam in scribendis studis emendare, nihil ergo quod in nobis est alienum a castigatione tua credis omnia nostra, & quæ dicta parua sunt, sollicitè indagari uis, a uultu do ad scribendum, ab animo ad manum, a corde ad articulum pertuenis, hoc est uere summum sacerdotem dei esse, commissos sibi homines, (ut ipsi dicitis), & secundum spiritum imbueri, & secundum litteram perducere, huic ego Capri libello de orthographia, & proprietate, ac differentia sermonum, quædam adicienda subiici. Non quod tur tanta peritiæ aliquid prætermiserit, cum tam multis præsertim literarum operibus celebratur qui in commendando etiam Cicero præcipuus, sed quia nos difficilia putamus, quæ ille, ut facilia neglexit, ego autem credidi hæc ambigua aliquantisper uideri, quia nihil obscura frequenterata fuere. Ad te igitur hoc opus mittitur, in quo laborabis plurimum, cui necesse est emendare eum, q aliquid emendare præsumpsit, donauit diuina pietas, & q scriptum abest, obseruare uolumus etiam præscriptum tuum seruari possumus. Vale memor nostri, & præsidium meum.

Agrætius

Triceni

Accersit

Et quod

Ecce in

Hem

Acceruat

Abit?

bitus.

Prius por

Postreus

Alter ali

Ve

Premium

Pretium

Precari

Nubo

nupsi

Scribo

scripsi

Fidus fidis

Disertus

Delator

Dila.

Deluit

Diluit

Aduersus

Deduco

Deductus

Parte pti

Fastus

Expectat

Apparet

Paret

Hercules

Achilles

De Orthographia.

Capitulum.

I.

Grætius, & cum latine scribis per diphthongon scribendū, non (ut quidā putat) per v. Agrætius. Triceni de tricenis dices Trigeni de triginta. Accersit qui uocat, arcesit q accusat, Sicut Cicero. Non capitis arceslere. Et quando quod increpando, uel inqrendo interrogantis aduerbium est. Q uod quando simpliciter loquentis. Similiter Ecce cum ostendis En cum increpas. Cicero. En cui tu quoq; libere liberos tute committas. Hem cum dolor iram mouerit, aut cum admiratio, cogitatioq; stuporem. Acceruus mobilis est. Accerbus immaturus aut asper insignis. Abitum sine aspiratione de abcessu scribis. Habitum de uestitu. gestusq; corporis dicimus. Sicut Primus e multis, & Prior ex duobus. Ita postreus de multis, & posterior de duobus. Et alter de duobus dicitur. Alius de multis. Ve interiectio dolentis est sine. a. Ve comunctio disinctiua. Præmium cum diphthongo. Prætiuum per. t. sine. a. ueteres enim maiores res sermonis cum diphthongo, & quadam dignitate scribi uoluerūt. Precari est autem rogare. De precari est purgare, & excusare. Virgilius. Equidem merui, nec deprecor. Cicero. Quid faciet Hortensius auaritiæ, ne crimina frugalitatis laudibus deprecabitur? Nubo nupsi, scribo scripsi. Cum uocalis sequitur. b. esse debet consonans p. Fides de fidelitate dicitur. Fidus de corda. Disertus orator est. Desertus derelictus. Delator, qui differt ad accusandū. Dilator, qui differt ad proferedum. Traducta est Getulis, nec ducit arena nocentes. Et delator habet, quod dedit exitum. Deluit purgat. Diluit temperat. Liiuus de morte Mitydratis. Q uod cum diluisset. Aduersum te aduersarius. Aduersus te imitator. In ulcus ut acutum sit, quia nomen ex sono uocis accipit. De duco de amico produciendo. Diduco est autem distraho. Derectū in rectum uadens. Directum in lacera arreptum. Partem nomen est. Partim aduerbium Fastus de superbia, & facit fastium fastium. Fastus de libris, & facit fastorum. Expectatur uenturus. Spectatur, qui uidetur, uel pbat. Apparer, qui uidetur. Alt paret, qui obsequitur, non regule rationem, sed discernendi iustitias gratia. Hercules, Achilles, ueteres recto casu per. e. scribebant, gentiuo per. i.

¶ De Proprietate sermonis.

Capitulum.

II.

Verimus coniunctio modo tempore præterito pfecto. Fuermus eodem modo tempore futuro. Cum diceris uerbo actiuo coniunctio modo. diceris uerbo passiuo indicatiuo modo. Miramur opera. Admiramur uirtutes. Labium superius dicitur. Labrum inferius

ferius, Roftrum non est nifi quod incuruum est. Exercitus laboribus, Exercitatus ftudijs. Minores res esse aliquas, aut homines dicimus. Nam minoris emprum, aut aestimari aliquid recte dici mus, sicut est pluris quod maioris summa taxatur. Plures de multitudine scribimus plures de cō paritū gradu Cicero. Vnus plures prædonum duces cepit Seruilus quā ceteri. Postituum habet Multi, superlatiuum plurimi. Cepit de capiēdo, Capit de capiēdo scribimus. Vterq; uenit, Vtriq; ueniunt. Cicero, Iubeo promi utrosq; binos, ut habeam, q. delphica, Comparia uas fa semper sunt, unde ipse Cicero dicebat, Sciphorum paria complura. Queritur de inquirendo Queritur de plorando dicimus, & sic uetus lucri, & Quastus lachrymarum. Poculum uas ē Potio qd̄ hauritur, Cicero, Accepto poculo subito in media potione exclamauit, Dimidiatum calicem bibi, non Dimidium dicere debemus, non enim ipse uas bibis, sed quod intra uas est. Olim & Quondam, & Aliquando tria tempora tenent, præteriti, præsentis, et futuri, affam in ueniuntur exempla, præsentis demus qd̄ difficile uidentur. Tumidis quod stultis olim Tunditur. Quondam etiam uictis reddit in præcordia uirtus. Expergiscimini aliquando, & capescite remplob. Conseribere est multa simul scribere. Exscribere quod ab alijs scriptum fit transferre. Transcribere cum ius nostrum in alium transit, Inscribere accusationis est, uel occasionis, ad scribere significationis est, describere dictionis, uel orationis, Discrere dictionis Extrucere est in altum struere, Instruere aciem, uel actionem, adstruere affirmare, Construere struendo cō iungere, Substruere est aliqua substruere superposita re. Memini me facere dicere debemus, non memini me fecisse, Nam Memini sermo est totus præteriti temporis, quante factam re in præsens reuocat, & si dixeris, memini me fecisse, duo præterita simul iungis. Cicero. Memini me Pamphilum Libyranium mihi narrare solum. Idem infra, Respōdi Metello, ut debui & memini me dicere, Terentius, Ego illam uidi uirginem forma bona, memini me uiderē. Virgilius. Cantando solum memini me cōdere soles. Idem. Memini me auruncos in ferre senes & multis præterea in locis. Neq; inuenitur ubi ab alijs magnis auctoris memini ita positum fit ut non addatur aut etiam, aut aliquantis sermo, qui præsens tempus restituit. Nisi uno loco, et quasi hoc mirabile. Nam que sub oebali memini me turribus altis Choritium uiuiffē senem, quod poete pro necessitate metri licet usurpare. Instat illius rei dicere debemus, non ad instat. Queritur ab aliquantis, quare s. litera inter liquidas posita fit, cum uelut sola syllaba haberi uideatur, ac propter hoc dicta fit, sua cuiusdam potestatis esse. alie autem liquidæ in ipso concursu literarum, & sermone ita conglutinantur, ut pene interire uideantur. Hæc ratio apud Latium unde latinis dicta est, & orta, & maior populus, & magis egregijs artibus pollens Thulci fuerunt, qui de lingua sue. G literam raro expriment, hæc res fecit habere liquidam. arbor omne lignū dicit, arboris n̄ nisi fructifera. hora dierum. Ora pro finibus pignora rerum pignora filiorum, & affectionum. Columba, que mansueta fieri possunt, & domibus adulescere. palumbes fere arboribus, & siluis, saxiq; inhabitantes, robor arboris. Veniunt, qui accedunt, Veneunt, qui ueniunt. Conuulsum bona. Inuulsum mala, aduulsum utraque. Contingunt bona, accidunt mala, Eueniunt utraque. Fungi agere est. Defungi est deficere. uel peragere. adulescere augmenti est. Inolescere coaugmenti est, exolescere uanescens est. auena steriles germē est. Habere dicuntur retinacula iumentorum, hoc de habendi potestate illud de occupandi auiditate dictum. Deuicem decem uncias, diuicem. xi. Pulchritudo forma in uiris dignitas. Vnde Cic. pro Cælio, Quis non possit hunc erari, atq; huius dignitati, & si sine suspitione, at non sine argumēto maledicere. In fœminis autem honestas dicitur. Vnde Teren. de horrido, & fenie Eunucho. Illum ne inhonestum hominē ambulare; Formositas uero in luxuriosis, ut Formosum pastor. Ipse pronomen dignitatis. Iste abiectionis. Donum dantis est. Munus accipientis. Illud a dando, hoc a muniendo, uel a mouendo dicimus. Has manus huius hois dicimus, hanc manum multos hoies coniungere. Coarguere est coercere, & compensare. Arguere ostendere, & parcifacere. Virg. Degeneres anios timor arguit, unde argumenta dicunt, que causam cause ostēdunt, sunt sermones (ut ita dixerim) cōmunes duo sibi cōtraria significant. Vector est illud, q. portat, & qui portat. Holpes est qui recipit, et q. recipit. Sacer est ueneradus, et execradus. Virg. Auri sacra fames. Vltus est uideatus, & punitus. Grana, et bñ, & male rei cā, nā sic dicimus amicitiaq; ut bñficii grā. Ita ut Salustius. Opprobrii grā. Cicero Religionis, & supplicii grā colendam & fruendā tradiderat. Et Teren. Qui referā sacrilego illi gratiam; Suffragia populi, & qua hono

Roftrum
Exercitus
Exercitatus
Minores
Minores
pluris ma
ioris plu
res Multi
Plini Ce
pit Cepit
utrique
utrique
Cōparia
uasa pa
ria cōpha
Queritur
Quastus
Poculum
Pono Di
midiatuq;
calicē bi
binon di
midium
Oli unon
das al qm
ma tēpo
re terere
Cōtenbe
re Alens
bere In
struere
Construe
Memini
me facere
Instat
Scur int
liquidas po
sita
S. fuerit
uidā p̄
tis esse
Latium
Thulci
pollentes
artibus
egregijs
Arbor:
Arbor
Hora ora
Pignora
Colibe
Veneunt
Conuulsum
fatus
Aduulsum
munus
Contingunt
Eueniunt
Fungi
defungi
adulescet
exolescet
Habere

AGRAETIVS

Sacer rant dicuntur, & quae donantur. Cic. de praefectura urbana. Istum vis ullis populi suffragiis, eride
Vltus re ne potui. Donamus, & illud quod damus, et illum cui damus afficimus honore, afficimus inu
Gratia ria Eleuamus, & quae in altum attollimus, & quae leuiora facimus. Subdicimus, & quae
suffragia retro subtrahim, & quae in pmpu offerimus bello. Catlina, optimum quemq; in primam acie
Damam? subduxit. Pudet, & quae de alterius facto, & quae de suo. In Adelforum libris Elchum, Vbi; cum
illudis il subduxit. Pudet, & quae de alterius facto, & quae de suo. In Adelforum libris Elchum, Vbi; cum
lum pudet prius, non ante confesum. Supremus, summus, & ultimus, & superiorem, & inferiorem si
Affiam? significat. Altum, & quod sursum est, & quod deorsum. Procul, & longe, & prope significat. Clypeo
honore et excussa figita, p. oculis; egregium carorem. Damnat, & addictus, & obligatus, uel potius ab
inuna solutus. Virgi. Quem damnat labor, aut quo, & caetera, id est iuris sua absoluat, aut uictorem fa
Eleam? ciat. Nunquam enim Virgi. in duobus locis unam rem ponebat, praesertim cum aut interpone
Subduci ret coniunctionem distinctiuam. Idem ipse alio loco, Damnabitur quoque uotis, sicut uen
mus reus dixerat. Hic ita, & absolvendos dixit. Vnde & iure damnas istius, & istum esto ligatum di
Pudet citur, hoc est soluendo, esto istum quod solui omnibus modis necesse est, & si res aliena ligatur.
Suprem? In praeposito utriusq; casui seruit. Cum in loquellas transit, sic etiam communis intellectus, nam
Altum & satis, & parum, factum aliquid, uel non factum dicimus. sicut impotens, & infractus. Late
Procul re, & absconsium esse aliquid dicimus, & late parere. Virgi. Et scuta latentia condunt, & Terua
Damatus solum sub fronte latebat. Horrendum dicimus despicabile aliquid, & admirandum. Virgilius.
In p. epe. Oculos horrenda in uirgine fixit. Aduocatur daturus patrocium. Inuocatur praestatur
Late auxilium. Euocatur praebiturus obsequium. Illuies torridum est. Inguines uentris, illud quid
Honedi am lauandum, hoc ab ingluuendo dictum. Torres lignum praetium. Torrens aqua praerupta
Aduocat decurrēs. Comonem^o praerita, admonem^o praerita, Monem^o futura. Ne multas significatio
Illuies nes habet, ut Ne quere doceri, ne legā aduerbū phibendi. Ne breuis cōiunctio distinctiua, ut cō
Tones Homines ne fere ne. Ne longa coniunctio causalis, ut est, Ne ten^o plura, & Ne lubeant herba
torrens comōne mō. Comonem^o praerita, admonem^o praerita, Monem^o futura. Ne multas significatio
Comone nes habet, ut Ne quere doceri, ne legā aduerbū phibendi. Ne breuis cōiunctio distinctiua, ut cō
mus Homines ne fere ne. Ne longa coniunctio causalis, ut est, Ne ten^o plura, & Ne lubeant herba
Ne p. c. t. uoluptatis, unde & gratia aliquid Lepidum dicimus. Lepos eloqui. Recipimus aliquid dese
temeritas rendum rogati. Suscipimus nostra sponte. Atque sum sursum. Conspicimus palam. Recipimus
Velocitas recto. Inspicimus intas. Praeterea praeriti temporis, salubris. Nunquam Hispanes praeterea ta
Gaudium le facinus facere audim. Temporis futuri. Praeterea haud suspēdens. Eo uerbum prius perlene
Vltus facit eo is it. Eho aduerbium interrogantis est. Ter. Eho Parmeno nosti. Eo etiam aduerbium lo
uoluis ci, ut si dicis. Eo redactus sum. Heu interiectio dolentis est. Uo laudantis. Ter. Eo. Fermo. Heu ad
Vium uerbum uocantis. Eu respondentis. Eo est interiectio iubeus, uel hortantis. Ter. Eo. puer cure
Viuus ad Bachidem. Limen adium est. Limes regionum. Arundo canna est ab ardore dicta. Hirundo
Nasatur auis est, quae signis adheret. Hirudo sanguisuga dicitur. Spirare uiuentis est. Expirare mori. Per
Adducit uicia male rei. Perseuerantia bona. Consequimur studio. Obsequimur officio. Persequimur
Eluxit il iuria. Obsequimur ordine. adsequimur uoto. Nihil aduerbium, Nihil nomen est. Nemo enim
luxit momenti. Nullus nihil dicitur. Genus familia. Gentem regionem recte dicimus. Latamur dno
Nunciat stris. Gratulamur de alienis. Hoc gratificans leuina Cicero dicit. Neq; istius hominis pericula sub
aportat ta letitia, q̄ hu^o hominis amplissimi noua gratulatio diuinit eum commoetabat. Herbulum lo
oportat cum dicimus, in quo herba est, et si aridus esse confecerit herbosum, quae herbam facile generat
Tempera tum si ad tempus aridus sit. Sic aqua uicam potionem recte dicimus, quae aquam aliunde recipit
ria aquosum locum, quod ex se aquam fundat. Ita et mericam potionem, mericam autem uinum
Tempies appellamus. Attollit, aggerat scribendum est, in compositione enim, ad praeposito accusatiua
Lepus le sus corrumpitur

sus corrumpitur, cum seruire uocali incipit, qñ eam muta sequitur, integra autem permanet, qñ
 semiuocalis, ut adficit, adripit, huius rei ratio reddēda est. Vocales oīs uocis principes sunt, & do
 mine literas, quæ sint uerba fortiora naturaliter faciūt, subiecta & adiecta sibi ptegunt, & qñ
 aut, & resistentia ellidunt. Nam quō nonnunq̄ inter se collisa tranguit, interdū, et Synalipha fa
 ciunt, ita cōsonātes sibi creditas cōseruāt, quæ uirtutē necesse est, ut femiuocales imitate uicina
 sibi muta tueant. Quæritur a b aliq̄s qd distat int̄ super, & supra, & subter, & subtus. Sup est
 qd̄ eminet. Supra qd̄ subtrahit aliqd̄ h̄c. Itē subter est qd̄ de re aliq̄ superiore premit, et cōculcat.
 Subtus est qd̄ demissum altius nō cōringit. Sinū dicimus exterius sumate ue receptaculū. Gre
 miū uestis receptaculū interius iacens secretū. Vir. Pādentēq̄ sinū, & tota ueste uocantē Cæru
 leum in gremiū. Gremiū aut̄ dicitur a cōtrario, ab īgressu difficilī filia pcedūt, sicut Aditiū, & pe
 nū, & penetrabile, eo qd̄ adit, & penetrari raro solet. Lārgitas hūanitatē est. Lārgitio ambitiois
 Crāssari ī corporeis ē, & Lūguinis. Crāssari āt animi, aut crudelitas. Albū natura tñ est. Cādidū
 de studio. Nā & corpi, & aio aliquoties assignat. albos ergo capillos, carmē cādidū recte dicim⁹
 Muliebre dicimus a muliere aliqd̄ factum. Mulierariū per mulieres ordinatū, et per uiros gestū.
 Iuuentus ipsa hoīs atas, & Iuuenta ipsa dea, ut græce dicitur, aut poetice. Delictum peccatū ali
 quando dicimus. Delectum militiæ, aut alicuius rei examinis delectionem appellamus. Nam Di
 ligi affectionis est Deligi iudiciū est. Inter Cōmodatū & Mutuatū nō nihil distat. Cōmodamus
 amico pro tempore equū, sermū, uestē. hanc ipsam rē, quā dedimus recepturi. Mutuo damus pe
 cumā, triticū, uinū, & his similia, quæ mutuo data recipi necesse nō est. Ligat q̄s unculo. Legat
 testamento. Loq̄ est hominis. Obloqui est obrektoris. sicut obicit, opponit. Adloq̄ suadentis
 est, uel hortantis, uel blandientis. Eloqui oratoris. Percussum corpe dicimus Percussū anio. Ci
 cero de signis. Tanq̄ illa face pculsus esse. Efferunt q̄ portitur, & Efferunt, qui laudando extollūt.
 Idem Cicero. Nimiū hæc illi fortasse efferunt. Discrimē ad piculum p̄tinet, & id experimentū. In
 digentes hoīs dicuntur. Indigetes dii. Idem indigetes, unde geniti dii. Cicum pedes sunt obse
 qua seruorum. Antipe des amicorū. Infita arbor est, cui insulse alienū germen includitur. Adfita cui
 incolunt aliquid, ut substinet, adiungitur. Horatius. quia popul⁹ adfita surgit, quippe qua int̄
 bus maritantur. Fremor est rumor hominum. Fremitus ferarū. Flauū dicimus rubeū, sicut Flaua Cæ
 res. Furuum nigrum. Furus reginæ Proserpine. Fuluum rubeum, & nigrum. Furrum super
 bum, fuluum leonem, & fuluum aquilam, & fuluum aurum, ut Fulua pugnas nube tuentem,
 quæ habere t̄gnum de caelesti, & sordidum de lugubri. Aut certe de Aeneairacundiam, & Tur
 no tristitiā. Fuluum certe aurum, cui ad decorem splendoris sui ingenti aliquid addatur. Postu
 latur aliquid de honestate. Posticitur improbe. Cicero in frumentaria. Incipiunt postulare, postce
 re nimia. Alius uirorum recte dicitur. Vterus mulierum. Venter utroque modo. Supplicia de
 tormentis dicimus, & precibus diuinis.

Vocales
 principes
 literarum
 Super
 Supia
 Subter
 Subtus
 Sinus gre
 mium
 Adfita
 penus
 Penetra
 ble
 Lārgitus
 Crāssari
 Album
 Cādidū
 Muliebre
 Mulierari
 um
 Iuuentus
 Delectus
 Deligi
 Cōmoda
 mus
 Mutuo
 damus
 Ligat
 Legat
 Loqui
 Obloqui
 Adloqui
 Eloqui
 Percussū
 Defertur
 Efferunt
 Discrimē
 Indigetes
 Cicumpe
 des
 Infita ar
 bor
 Fremor
 Flauum
 Furuum
 Fuluum
 Furrum
 Fuluum
 aurum
 Postulat
 Postatur
 Alaus
 Vterus
 Venter
 Supplicia
 Vox qd̄
 Vox arti
 culata
 uox uofusa
 Litera qd̄
 Vocales
 l. s. u.
 traferunt
 in conso
 nantium
 potestātē

DONATI GRAMMATICI ARS PRIMA.

¶ De Voce

Caplum. Primū.

OX EST AER ICTVS SENSIBILIS AVDITV QVAN
 tum in ipso est. Omnis uox, aut articulata est, aut consula. Articula
 ta est, quæ literis comprehendi potest. Consula est, quæ scribi nō po
 test.

¶ De litera

Caplum. II.

Litera est pars minima uocis articulata. Literæ aliæ sunt uo
 cales, aliæ cōsonantes. Cōsonantium aliæ sunt semiuoca
 les, aliæ mutæ. Vocales sunt, quæ se proferuntur, & p
 se syllabam faciunt. Sunt aut̄ numero quinque. a. e. i. o. u.
 Harum dæ. i. & u. transeunt plerumq̄ in cōsonantium potestatem
 Cum aut̄ ipse inter se geminantur, aut cum aliis uocalibus iungun
 tur, ut Iuno. Vates. Hæc etiam mediæ dicuntur, quæ in quibusdam di
 ctionibus expressum suum sonum non habent. i. ut uir. u. ut oprimus. Extra quam formam. u.

ctonibus expressum suum sonum non habent. i. ut uir. u. ut oprimus. Extra quam formam. u.

Diomedes M

V. quādo
liquar
Digamof
quid
Vocales
omnes di
cōrone
Aspirati
uocalib?
& non uo
cales
Sēuocal.
Liquide
S. uim cō
fonantis
amittit
Mute q
K.
Q.
H.
Y. Z.
Litera la?
tine quot
i. e. quot
accidant
Nulla. qd
Syllaba
breuis
Syllabe
longe
Pōitio

litera interdum, nec uocalis, nec consonans habetur, cum inter. q. literam cōsonātem, & aliqua uocalem cōstituitur, ut quoniā. quidem. Huic item digamon ascribi solet, cum sibi ipsa preponitur, ut terius, uulgus. Nam i. literam geminari in una syllaba posse plurimi uentant existimāt. Semi uocales sūt, q̄ per se proferuntur, et per se syllabam non faciunt, sicut aut numero septem. s. l. m. u. r. l. x. Ex his una duplex est. x. Et liquida quatuor. l. m. n. r. ex q̄bus. l. & r. faciunt cōem syllabam, & s. litera cuiusdam suae potestatis est, quae in metro plerunq̄ uim consonantium amittit. Itē ex illis s. litera supponitur liquidis. l. uel. r. quem admodum muta qualibet praepōnitur, & cōem syllabam facit. Mute sunt, quae per se proferuntur, nec per se syllabam faciunt. sunt autē numero nouem. b. d. g. h. k. p. q. r. Ex his supernacuae quibusdam uidentur. K. & q. qui nesciunt quoties. a. sequitur. K. literam praepōnendam esse, quoties. u. sequitur per. q. non per. c. scribendum est. Quod nānter. q. & alteram consonantem sine altera uocali pōi nō pōt. H. interdum consonans interdum aspiratiōnis nota creditur. Y. & Z. remanent, quae literas propter graeca nomina assūp simus. Altera namq̄ uocalis, altera consonans est duplex. Unde fit (ut quidam putant) latinās hie ras non plures esse q̄ decem, & septem, si quidem ex uiginti & tribus, una aspiratiōnis nota ē. h. Una duplex est. x. Duae sup punctae. K. & Q. Duae graecae. y. & z. Accidunt uiciniq̄ literae tria, no men, figura, potestas. Queritur. n. quid uocetur litera, q̄ figura sit, & quid possit.

De Syllaba.

Capitulum III.

Syllaba
rumpit
Semper

Syllaba est cōprehensio literarum. uel unius uocalis enunciatio, tempore capax. syllaba rum, alia sunt breues, alia longae, alia cōes. Breues sunt, quae & corrupta uocalem habēt & non desinunt in duas consonantes, aut unā duplicem, aut in aliqd, quod sit pro dua bus consonantibus. Longae, aut natura, aut positione fiunt. Natura est aut uocalis pducitur. ut. a. e. o. aut duae uocales iunguntur, & diphthongum faciunt, ut. au. et. eu. & c. Positiōe est corrupta uocalis, aut in duas definit consonantes, ut arma, arcus aut in unā duplicem, ut. axis, aut in alteri consonantem, & alteram uocalem loco cōsonantis positam, ut aut Iuno, aut Venus, aut in. l. l. i. e. ram solum loco consonantis positam, quam nōnulli geminam, ut Aio te Aeacida Romanos uincere possent. Sunt etiam syllabae, quae cōes sūt. cum aut corrupta uocalē duae cōsonatēs sequūt quare prior aut muta quaeq̄ est, aut F. semiuocalis, & sequēs liquida, aut corrupta uocalis in unam definit consonantē, ut Vasto Cyclopi in antro, & Vastofq̄ ab rupe Cyclopias, sequente. H. quae plerisq̄ aspiratiōnis uidentur nota, aut est corrupta uocalem duae consonantes sequuntur, quarum prior. s. litera est, aut eum partem oratiōnis terminat breuis syllaba, quae in unam d̄ finit consonantem, aut pars oratiōnis definit in longam, quae diphthongus appellatur, sequente statim uocali, aut cum pducta uocalis est, uocali altera sequente, aut cum p̄nomen. C. litera terminat uocalis statim sublequitur, aut cum corruptam uocalem suscipit. Z. graeca duplex. Longa syllaba duo tempora habet, breuis unum. syllaba apud metricos semper nominatur.

De Pedibus.

Capitulum IIII.

Pes quid
Pedes
quot

Pes est syllabarum, & temporum certa dinumeratio. Accidunt uiciniq̄ pedū, arsis, & thesis, numerus syllabarum, tempus, resolutio, figura, metrum. Pedes dissyllabi sunt quatuor. Trissyllabi octo duplices. Ergo dissyllabi quatuor in sunt. Pithichius ex duo bus breuibus, temporum duum, ut fugi. Huic contrarius est Spondaeus ex duobus lo gis, temporum quatuor, ut estas. Iambus ex breui & longa, temporū trium, ut parens. Huic con trarius est Trochaeus ex longa et breui, ut meta. Trissyllabi octo hi sunt. Tribachus ex tribus bre uibus, temporum trium, ut macula. Huic contrarius est Molossus ex tribus longis, temporum sex, ut Aeneas. Anapestus ex duobus breuibus, & longa temporum quatuor, ut ratio. Huic con trarius est Dactylus ex longa, & duabus breuibus temporum quatuor, ut Menalus. Amphitra chus ex breui, & longa, & breui temporum quatuor, ut carina. Huic contrarius est Amphima cerus ex longa, & breui & longa, temporum quinq̄, ut misula. Bachiuss ex breui & duabus longis temporum quinq̄, ut Acharus. Huic contrarius est Antibachus, uel Palimbachus ex duabus longis, & breui temporum quinq̄, ut natura. Duplices sedecim hi sunt. Proceleumaticus ex qua tuor breuibus, temporum quatuor, ut auicula. Huic contrarius est Dispondaeus ex quatuor lon gis temporum octo, ut oratores. Diambus ex duobus Iambis, temporum sex, ut propinquitas, huic contrarius Ditrochaeus ex duobus Trochais, temporum sex, ut cantilena. Anapaestus ex bre

tribach?
Molossif
Anapestif
Dactylus
Anchi
brachus
Amperis
maus
Bachus
Antiba
chus
Pambaba
chius
Procele
maticus

ui, & duabus longis, & breui, temporum sex, ut Salonius. Huic contrarius est Choryambus ex longa, & duabus breuibus, & longa temporum sex, ut Diomedes. Huic cōtrarius est Ionicus maior ex duabus longis, & duabus breuibus temporum sex, ut Iunonius. Pæō primus ex prima longa, & tribus breuibus temporum quinq; ut legitimus Pæon secundus ex secunda longa, & tribus breuibus temporum quinq; ut colonia. Pæon tertius ex tertia longa, & tribus breuibus temporum quinq; ut Menædemus. Pæon quartus ex quarta longa, & tribus breuibus temporum quinq; ut celeritas. His contrarii sunt quatuor Epitriti. Epitritus primus ex prima breui, & tribus longis temporum septem, ut sacerdotēs. Epitritus secundus ex secunda breui, & tribus longis temporum septem, ut Demosthenes. Epitritus quartus ex quarta breui, et tribus longis temporum septem, ut Fescennius. Ex hinc deinceps alii pedes syzygæ nascuntur, nam quemadmodum pedes quatuor geminam sedecim duplices faciunt, idem cum trisyllabis iuncti triginta & duo de se reddunt. Trisyllabi uero cum trisyllabis geminati sexaginta & quatuor colliguntur, atq; excepto amphibracho, & Epitrito, quem metrici informem, & inconditum iudicant, quorum alterum tripla, alterum epitrita diuisione partitur, uniuersorum pedum trina cōditio reperitur. In aliis, n. aqua diuisio est, in aliis duplici, in aliis sexdupla, & prima Dactylica, secunda Iambica, tertia Pæonica nominatur. sunt in unoquoq; metro pedes legitimi, sunt nothi, simplices pedes nō amplius q̄ ternas syllabas, duplices non amplius q̄ senas habent. Tonos alii accentus, alii tenores nominant. Toni igitur sunt tres, acutus, grauis, circumflexus. acutus, cum in grecis dictionibus tria loca teneat, ultimum, penultimum, & antepenultimum, apud latinos penultimum, & ante penultimum tenet, ultimum nunquam. Circumflexus autem quorlibet syllabarum sic dictio non tenebit, nisi penultimum locum. Grauis ponitur in eadem dictione, uel cum acuto, uel cum circumflexo potest, hoc illi non est commune cum ceteris. Ergo monosyllaba, quæ correptam uocalem habebunt, acuto accentu pronuntiabimus, ut pax, nix, nux. Quæ productam uocalem habebunt, circumflexo accentu pronuntiabimus, ut res, dos, pes. In dissyllabis, quæ priorem productam habuerint, & posteriorem correptam priorem syllabam circumflectemus, ut meta, creta, ubi, uel amba productæ, uel posterior syllaba producta fuerit, uel amba correptæ acuemus priorem syllabam, siue correpta fuerit, siue producta, ut leges, reges, nepos, bonus. In trisyllabis, & tetrasyllabis, & deinceps, si penultima correpta fuerit, acuemus antepenultimam, ut Tullus Hostilius. si penultima positione longa fuerit, ipsa acuetur, & ante penultima accentu graui pronuntiabitur, ut Catellus, & Merellus. Ita tamen si positione longa, non ex muta, & liquida fuerit, nam mutabit accentum, ut latebra, tenebræ. si ultima breuis fuerit, penultima uero natura longa, penultima circumflectetur, ut Cethegus, perolus. siultima quoq; natura sue sit longa, penultima acuetur, ut Athenæ, Micene. In compositis dictionibus unus accentus est non minus, q̄ in una pte orationis, ut maleficus, interuoloci. Accentus integris dictionibus obseruatur. In interiectionibus, & in peregrinis uerbis, & in barbaris nominibus nulli certum sunt Accentuum legem, uel distinguendi, uel pronuntiandi ratio, uel discernenda ambiguitatis, si pe necessitas conturbat. Sane græca uerba græcis accentibus melius offerimus in latinis, neq; acutus accentus in ultima syllaba poni potest, nisi discretionis causa, ut in aduerbio pōe. Ideo ne ut uerbum putetur modi imperatiui, neq; circumflexus, nisi in ea particula, quæ est ergo. Acutus accentus est nota per obliquum ascendens in dextram partem. Grauis est nota a summo in dextram descendens. Circumflexus nota de acuto, & graui facta. Longus linea a sinistra in dextram partem æqualiter ducta. Breuis uirgula similiter iacens, sed panda, & contractior. Hyphen uirgula subiecta uersui, hac nota subterposita duo uerba (cum ita res exigit) copulamur, ut antetulit gressum, & Turnus, ut anteuolans tardum præcesserat agmen. Huic contraria est Diastole, dextera pars quædam circuli ad unam literam apposita, hac nota male coherentia discernuntur, ut Erepta uirginis ira, & Viridique in littore conspicitur sus. Apostrophus circuli item pars dextra, sed ad litteram literam apposita, hac nota esse ostendimus parti orationis ultimam uocalem, cuius consonans remanet, ut Tanton me crimine dignum, Duxistis; Cæterum Dasiæ, & Pfilem apud latinos Huocals addita, uel detracta significat.

Choryambus
lonicus
minor
lonicus
maior
Pæon pri.

Epitritus

R. hēmus
Eranus in
opul. uo
de pō. deri
bus in te
stamentis
um citat

Acutus

Circūfle.
Grauis

Monosyll
laba

Dissylla
ba

Trisylla.

Acutus
Grauis
Circūfle
xus
Longus
Breuis
Hyphen
Ns ar um
Diastole
Apostro
phe

DONATVS

¶ De posituris, uel distinctionibus

Capitulum. V.

Res sunt Positurae, uel distinctiones, quas Thesis graeci uocant, Distinctio, Subdistinctio, media Distinctio. Distinctio est ubi finitur plena sententia, huius punctum ad summam litteram ponimus, Subdistinctio est ubi non multum superest de sententia quod tamen necessario sepe ratim mox inferendum sit, huius punctum ad imam litteram ponimus. Media est ubi fere tantum de sententia superest, quantum iam diximus, cum tamen respirandum, huius punctum ad mediam litteram ponimus. In lectioe tota sententia Periodus dicitur, cuius partes sunt Cola, & Comata, &c.

F I N I S.

DONATI VIRI CLARISSIMI DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS

ayreledito EDITIO SECVNDA.

¶ De partibus orationis.

Capitulum. I.

ptes ofo/
nis quot
Partes pa
cipales
dae

Articuli
Iammi. in
relectio/
ne caent
greci

Nois dif/
finitio
Nominis
accioetra
quot

Nomē ap
pellatio
uocabulu
differunt

Qualitas
norum bi
partita

Species p
riorum
nominum
Prenōna
quot

Isif
notentur
appellari
uoc. spes

Diminuti
uorū no/
minum
gradus

Noiatota
grece ddi
nauonis
Noia no/
tha

Omony/
ma

Siony/
ma uel po
lionyma
Patrony/
mica

Patrony/
micos ter
minatōes

ARTES ORATIONIS SVNT OCTO, NOMEN, PRO
nomen, Verbum, Aduerbum, Participium, Coniunctio, Praepositio
Interiectio. Ex his duae sunt principales partes orationis, Nomen, &
Verbum. Latini articulum non adnumerant. Graeci interiectionem,
Multi plures, multi pauiores partes orationis putant. Verum ex his
tres sunt, quae lex casibus inflectuntur, Nomen, Pronomen, & Par
ticipium.

¶ De nomine Capitulum. II.

Nomen est pars orationis cum casu, corpus aut rem proprie co
muniter uel significans. Proprie, ut Roma. Tyberis. Comuni
ter, ut urbs, & flumen. Nominum accidit sex, qualitas, compa
ratio, genus, numerus, figura, casus. Nomen unius nominis appellatio

multarum uocabulum rerum est, sed modo nomina generaliter dicuntur. Qualitas nominum
bipartita est, aut enim propria sunt nomina, aut appellatiua. Propriorum nominum secundum
latinos quatuor sunt species, praenomen, nomen, cognomen, & agnomen, ut P. Cornelius, Sci
pio Africanus. Omnia praenomina aut singulis literis notantur, ut C. Caesar. L. Carina, aut bi
nis, ut Cn. Pompeius, aut ternis, ut sex. Rufus. Appellatiuorum nominum multae sunt species.
Alia enim sunt corporalia, ut homo, terra, mare. Alia incorporalia, ut pietas, iustitia, dignitas.
Alia sunt primae positionis, ut mons, schola. Alia deriuatiua, ut montanus, scholasticus. Alia di
minutiua, ut monticulus, scholasticulus. Diminutiuorum nominum tres sunt gradus, quo
rum forma, quo magis minuitur, crescit sepe numerus syllabarum. sunt etiam quasi diminuti
ua, quorum origo non cernitur, ut fabula, macula, tabula, uinculum. Et sunt nomina tota graece decli
nationis, ut Themistho. Calypso. Pan. sunt tota conuersa in latinam regulam, ut Polydeus. Pollux
Odysseus, Ulysses. sunt in graeca, latinamque formam, quae notha appellantur, ut Achilles, Agamem
non. Sunt alia omonyma, quae una appellatione plura significant, ut nepos, acies, aries. Sunt etiam
alia synonyma, uel polysynyma, ut terra, humus, tellus, ensis, mucro, gladius. Alia patronymica,
ut Pelides, Atrides. Haec & ab auis, & a patribus saepe fiunt. In his, quae graeca sunt, siue masculina
siue foemina fuerint, graecam magis seruabimus regulam. Alia horum masculina aut in des. exeunt,
ut Atrides, aut in ius. ut Peleci? a Peleo, aut in ion. ut Nerion a Nereo. Foemina autem, aut in is.
exeunt, ut Atrides, aut in as. ut Pelias, aut in e. ut Nerine. sunt alia Thethica, id est possessiua, quae i.
ius exeunt, ut Euandrius ensis. Agamemnoniae Mycenae. Et alia mediae significationis, & adiecti
ua noibus, ut magnus, fortis. Dicimus n. magnus uir, fortis exercitus. Haec et Epitheta dicuntur.
Alia qualitatibus, ut bonus, malus. Alia quantitatibus, ut puus, magnus. Alia gentis, ut Graecus, Hispanus
Alia patriae, ut Thebanus, Romanus. Alia numeri, ut unus, duo. Alia ordinis, ut primus, secundus,
sed primus de multis, de duobus prior dicitur, sicut de duobus alterum dicimus, ita de mul
tis alium. Sunt alia ad aliquid dicta, ut pater, frater. Sunt alia ad aliquid quodammodo se habentia, ut

tia, ut

ria, ut dexter, sinister. Hæc & comparatiuum gradum admittunt, non desrior, & sinistrior, sed desrior, et sinistrior. Sunt alia generalia, ut corpus, animal. Alia specialia, ut lapis, homo, lignum. Alia facta de uerbo, ut dictor, factor, lector. Alia similia participis, ut demens, sapiens, potens. Alia uerbis similia, ut comedo, palpo, contemplator, speculator.

¶ De Comparatiuo.

Capitulum. III.

Comparatiouis gradus sunt tres. Positiuus Comparatiuus, Superlatiuus, Positiuus, ut fortis. Comparatiuus, ut fortior Superlatiuus, ut fortissimus, sed comparatiuus gradus generis est semper cõmunis. Comparantur autem nomina, quæ aut qualitatẽ, aut quantitatem significant, sed non omnia nomina per omnes gradus exeunt. Aliquando enim positiuus tantum inuenitur, ut mediocris. Aliquando positiuus, et comparatiuus ut senex senior. Inuenis iunior per hincopan. Aliquando positiuus & superlatiuus, ut pius piissimus. Nam pro secundo gradu magis aduerbium ponitur, ut magis pius. Aliquando comparatiuus, & superlatiuus, ut alterior ultimis. Aliquando superlatiuus tantum, ut nouissimus. Extra hanc formam sunt, ut bonus, et malus, & magnus. Dicimus enim bonus melior optimus, malus peior pessimus, magnus maior maximus. Comparatio nominum proprie in comparatiuo, & superlatiuo gradu est constituta. Nam positiuus perfectus, & absolutus est. Sæpe autem comparatiuus gradus præponitur superlatiuo, ut stultior stultissimo, & maior maximo. Sæpe minus positiuus significat, quæ recipiat comparatiuẽ, ut mare ponticum dulcius quæ cætera. Sæpe idem pro positiuo positus minus a positiuo significat, quæ minus recipiat comparatiuẽ, & nulli comparatur, ut iam senior, sed cruda deo, ut nulli; senectus sunt nomina significatione diminutua, intellectu comparatiua, ut grandis, magnus, minutulus, minutulus. Comparatiuo, & superlatiuo tantum. Dicimus enim tam bonus, tam malus, minus bonus, minus malus, minime bonus, minime malus, magis bonus, magis malus, maxime bonus, maxime malus. Comparatiouis gradus ablatiuo casu adiungitur utriusque numeri sed tum hoc utimur, cum aliquem uel alieno, uel suo generi comparamus, ut Hector fortior Diomede, uel uictor Troianis fuit. Dicimus autem fortior hic quæ ille, superlatiuus autem genitiuo tantum plurali adiungitur, sed nunc hoc utimur, cum aliquem suo generi comparamus, ut Hector fortissimus tromerium fuit. Picusque superlatiuus pro positiuo ponitur, ut nulli comparatur, ut Iuppiter optimus maximus. Interdum comparatiuus nominatiuo adiungitur, ut doctior hic quæ ille.

Comparatiuus gradus est semper cõmunis. Comparantur autem nomina, quæ aut qualitatẽ, aut quantitatem significant, sed non omnia nomina per omnes gradus exeunt. Aliquando enim positiuus tantum inuenitur, ut mediocris. Aliquando positiuus, et comparatiuus ut senex senior. Inuenis iunior per hincopan. Aliquando positiuus & superlatiuus, ut pius piissimus. Nam pro secundo gradu magis aduerbium ponitur, ut magis pius. Aliquando comparatiuus, & superlatiuus, ut alterior ultimis. Aliquando superlatiuus tantum, ut nouissimus. Extra hanc formam sunt, ut bonus, et malus, & magnus. Dicimus enim bonus melior optimus, malus peior pessimus, magnus maior maximus. Comparatio nominum proprie in comparatiuo, & superlatiuo gradu est constituta. Nam positiuus perfectus, & absolutus est. Sæpe autem comparatiuus gradus præponitur superlatiuo, ut stultior stultissimo, & maior maximo. Sæpe minus positiuus significat, quæ recipiat comparatiuẽ, ut mare ponticum dulcius quæ cætera. Sæpe idem pro positiuo positus minus a positiuo significat, quæ minus recipiat comparatiuẽ, & nulli comparatur, ut iam senior, sed cruda deo, ut nulli; senectus sunt nomina significatione diminutua, intellectu comparatiua, ut grandis, magnus, minutulus, minutulus. Comparatiuo, & superlatiuo tantum. Dicimus enim tam bonus, tam malus, minus bonus, minus malus, minime bonus, minime malus, magis bonus, magis malus, maxime bonus, maxime malus. Comparatiouis gradus ablatiuo casu adiungitur utriusque numeri sed tum hoc utimur, cum aliquem uel alieno, uel suo generi comparamus, ut Hector fortior Diomede, uel uictor Troianis fuit. Dicimus autem fortior hic quæ ille, superlatiuus autem genitiuo tantum plurali adiungitur, sed nunc hoc utimur, cum aliquem suo generi comparamus, ut Hector fortissimus tromerium fuit. Picusque superlatiuus pro positiuo ponitur, ut nulli comparatur, ut Iuppiter optimus maximus. Interdum comparatiuus nominatiuo adiungitur, ut doctior hic quæ ille.

¶ De generibus nominum.

Capitulum. IIII.

Genera nominum sunt quatuor. Masculinum, Fœmininum, Neutrum, Commune. Masculinum est, cui numero singulari casu nominatiuo pronomen, uel articulus præponitur hic, ut hic magister. Fœmininum est, cui numero singulari casu nominatiuo pronomen, uel articulus præponitur hæc, ut hæc uirgo. Neutrum est, cui numero singulari casu nominatiuo pronomen, uel articulus præponitur hoc, ut hoc scamum. Cõe est, quod simul masculinum, fœmininumque significat, ut hic & hæc sacerdos, sed ex his, uel principalia, uel sola genera duo sunt, masculinum & fœmininum. Nam neutrum, & cõe de utroque nascuntur. Est etiam triu generis cõe, quod omne dicitur, ut hic & hæc & hoc felix. Est epicœnõ, id est promiscuum, quod sub una significatione maris, ac fœminam cõprehendit, ut passer & aquila sunt præterea alia sono masculina, intellectu fœminina, ut Eunuchus Comœdia. Orestes Tragedia Centaurus nauis. Alia sono fœminina, intellectu masculina, ut Fenestella scriptor. Agra orator. Alia sono neutra, intellectu fœminina, ut Phronesium. Glycerium, sopherium, quæ mulieret sunt. Alia sono fœminina, intellectu neutra, ut poema, schema. Alia masculina, intellectu neutra ut pelagus, uulgas. Sunt præterea nomina in singulari numero alterius generis, & alterius in plurali, ut balneum, tartarus, celum, porrum, cæpe, loca, fori nauum, sunt item nomina incerti generis inter masculinum, & fœmininum, ut cortex, radix, silix, finis, stirpis pinus, pampinus, thel. Sunt incerti generis inter masculinum, & neutrum, ut frenus, clypeus, uulgas specus. Sunt nomina incerti generis inter fœmininum, & neutrum, ut buxus, pyrus, pinus, malus, sed neuro generis fructum, fœminino ipsas arbores sæpe dicimus. Sunt etiam genera nonam fixa, sunt mo-

Genera nominum quor.

Genera nominum principalia hinc pronon Promiscuum. Nota generis diu uerbi a sono.

Nota incerti generis. Nota incerti generis. Nota incerti generis. Nota incerti generis.

fixa noia
 & Mobilia
 hilia. Fixa sunt, quae in alterum genus flecti non possunt, ut pater, mater, frater, soror. Mobilia autem propria sunt, & duo genera ex se faciunt, ut Causa Cuius Marcius Marcius, aut appellatiua sunt, & tria genera faciunt, ut bonus bona bonum, malus mala malum. Sunt item alia nec in totum fixa, nec in totum mobilia, ut draco dracina, leo leona, gallus gallina, rex regina. sunt diminutiua, quae non seruant genera, quae ex nominibus prima positio acciperunt, ut scutum scutella, minimum pistilla, canis caucula, rana ranunculus, statua statuculus. Nomen in a. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari aut masculinum est, ut Agrippa, aut foemininum, ut Martia, aut neutrum, ut torquilla, sed tamen graecum est, aut commune, ut aduena, aut epicænon, ut aquila Nomen in e. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari, aut foemininum graecum est, ut Euterpe, aut neutrum, ut sedile. Nomen in i. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari, aut neutrum graecum est, ut gummi, synopi, aut trium generum, & aptoton, ut frugi, nihil. Nomen in o. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari, aut masculinum est, ut Scipio, aut foemininum, ut Iuno, aut commune, ut homo. Nomen in u. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari tantum neutrum est, ut cornu, genu, mella, ueru. Sed haec nomina, & quae in consonantes desinunt, diuersas regulas, & multiplices habent. Numeri sunt duo singularis, & pluralis. Singularis, ut hic sapiens. Pluralis, ut hi sapientes. Est & dualis numerus, qui singulariter enunciaci non potest, ut hi ambo, & hi duo. sunt etiam nomina numero communa, ut res, nubes, dies. Sunt semper singularia generis masculini, ut puluis, sanguis. Sunt semper pluralia, ut manes, quiritis. Sunt semper singularia generis foeminini, ut pax, lux. Sunt semper pluralia ut kalendæ, nundinae, feria, quadragesima, uuptia, scala, scopa. Sunt semper singularia generis neutri, ut pus, uirus, aurum, argentum, oleum, ferrum, triticum, haec & fere caetera, quae ad mensuram, pondus ue referuntur, quiaquam multa consuetudine usurpata sunt, ut uina, mella, herba. Sunt item per pluralia eiudem generis, ut arma, membra, floralia, saturnalia. Sunt quadam positione singularia, intellectu pluralia, ut populus, conuentus, concio, plebs, multitudo. Sunt quadam positione pluralia, intellectu singularia, ut Athenæ, Cumæ, Thebæ, Mycenæ. Figure nominum ibus accidunt duae, Simplex, & Composita, simplex, ut doctus, prudens. Composita, ut idoctus, imprudens. Componuntur autem nomina modis quatuor, ex duobus integris, ut suburbanus, ex duobus corruptis, ut efficax, municeps, ex integro, & corrupto, ut ineptus, itullus, ex corrupto & integro, ut pumipotentis, nugigerulus. Composita uerum etiam ex pluribus, ut inexplugnabilis, ut perterritus. In declinatione compositorum nomen minimum aduertere debemus, quae quae ex duobus nominatiuis composita fuerint, per omnes casus ex utraq; parte declinari possunt, ut eques Romanus, praetor urbanus. Quae ex re inueniuntur, & ex quilibet alio casu composita fuerint, ea parte declinari tantum, qua fuerint nominatiuis casus, ut Praefectus equitum. Senatui consultum. Prouidendum est autem, ne ea nomina componantur, quae aut composita sunt, aut composita omnino non possunt. Casus nominum sunt sex, nominatiuis, genitiuis, datiuus, accusatiuis, uocatiuis, & ablatiuus. Ex his duo recte appellantur, nominatiuis, & uocatiuis. Reliqui autem obliqui. Ablatiuum graeci non habent, hunc quidam septimum, nonnulli sextum casum appellant. Est autem nominatiuis, ut hic Cato, genitiuis huius Catois, datiuus huic Catoni, accusatiuis hunc Catonem, uocatiuis o Cato, ablatiuus ab hoc Catone. Quidam etiam assumunt septimum casum, qui est ablatiuus siuilibus, sed sine praepositione ab, ut sit ablatiuus casus ab oratore uenio, septimus casus, oratore magistro uitor. Sunt autem formae casuales sex, ex quibus sunt nomina alia monoptota, alia diptota, alia triptota, alia tetraptota, alia pentaptota, alia hexaptota. sunt praeterea haec aptota, quae neq; per casus, neq; per numeros declinantur, ut frugi, nihil, nequa, sis, nefas, nugas. In qua forma sunt etiam nomina numero recta quatuor usq; ad centum. Nam ab uno usq; ad tres per omnes casus numeri declinantur. Item a ducentis, & demicis praeter mille, sexcentis & nouem, quorum nominatiuis in usu non est, ut si quis dicat. Hunc laterem ab hac diectione. Item per caeteros casus nomina multa deficiunt, ut sponite, tabo, sunt praeterea nomina, quorum alia genitiuum casum trahunt, ut ignarus belli, securus armorum. Alia datiuum, ut mimicus malis, congruus panibus. Alia accusatiuum, sed figurate, ut exofus bella, praeticius futura. Alia ablatiuum, ut secundus a Romulo, alter a Sylla. Alia septimum casum, ut dignus munere, maectus uirtute. Omnia nomina ablatiuo casu numero singulari quinq; literis uocibus terminantur, sed ea duntaxat, quae non sunt aptota, in illis enim regula non tenetur. Quae cumq; nomina ablatiuo casu

casu singulari a litera fuerint terminata, genitium pluralem in rum. syllabam mittunt. Dativum & ablatium in is. ut ab hac mula, harum mularum, his & ab his musis. Necessè est autem contra hanc regulam, ut declinentur ea nomina, in quibus genera discernenda sunt, ut ab hac dea harum dearum, his & ab his deabus, ne si deas dixerimus, deos non deas significare ut sciamur. Quæcumq; nomina ablatiuo singulari a litera correpta fuerint terminata genitium pluralem in ium. syllabam mittunt, datiuum & ablatium in bus. ut ab hoc pariete, horum parietum, his & ab his parietibus. Contra hanc regulam inuenimus, ut ab hoc uale, horum ualorum, his et ab his ualibus. Si uero, e producta fuerint terminata, genitium pluralem in rum. syllabam mittunt, datiuum, & ablatium in bus, ut ab hac re, harum rerum, his & ab his rebus. Sed hæc regula proprie fœminini generis putat. Quæcumq; nomina ablatiuo casu singulari a litera fuerint terminata, genitium pluralem in ium. mittunt, datiuum & ablatium in bus, ut ab hac puppi, harum puppium, his & ab his puppibus. Huiusmodi nomina casum accusatiuum pluralem propter differentiam melius in is. q̄ in es syllabam terminant, ut has puppis, nauis, claus, quæ puppim, nauim, clauim, & non puppem, nauem, clauem. Eorum autem nominum, quæ genitiuo casu pluralem in ium. syllabam exire possunt, trina regula est. Prima eorum est, quæ ablatiuo casu singulari a litera terminantur, & fœminina sunt, ut ab hac clade, harum cladum, his & ab his cladibus, & ab hac cæle, harum cælium, his & ab his cælibus. Tertia eorum, quæ ablatiuo casu singulari a litera terminantur, ut ab hac resti, harum restium, his & ab his restibus. Sed hæc regula etiam accusatiuum pluralem in ium. syllabam mittunt, quæ genitiuo casu pluralem in ium. syllabam mittunt, datiuum & ablatium in as. ut ab hac domo, harum domorum, his & ab his domibus, & ab hoc iugere, horum iugerum, his & ab his iugeribus sed scire debemus muta q̄ ut deum ueteres aliter declinasse, ut ab hac domo, huius domum, his & ab his domibus, & ab hoc iugere, horum iugeram, his & ab his iugeribus. Venerim meminerimus Euphoniam in dictionibus suis interdum uilere. q̄ Analogiam, et regulam preceptorum. Quæcumq; nomina ablatiuo casu singulari a litera fuerint terminata, genitium pluralem in ium. syllabam mittunt, genitiuum autem a litera, datiuum & ablatium in bus. ut ab hoc fluctu, horum fluctuum, his & ab his fluctibus. Nam nihil necesse est retinere u literam, & fluctibus dicere, cum artibus necessitate dicamus, ne quis nos artes, nõ artes significare uel existimet. In hanc regulam non ueniunt, ut dictum est, aptora nomina, ut fas, nefas, nequam, nihil. Non ueniunt tantum pluralia, ut Saturnalia, Vulcanalia, Computalia. Non ueniunt quæ a grecis sumptissima, ut Emblemata, epigrammata, schemata, poemata, stemmata. Nam huius formæ nomina ueteres etiam fœminino genere declinabant. In his regulis Analogia, uel ex collatione positum nominum, uel ex diminutione cognoscitur. Meminerimus hæc græca nomina ad græcani formam melius declinare, & si illa nonnulli ad latinus casus conantur inflectere. Duodecim autem literis omnia nomina casu nominatiuo numero singulari terminantur, uocalibus quæque a. e. i. o. u. Semiuocales sex. l. m. n. r. s. x. Muta una. t. a. ut tabula. E. ut sedile. I. ut frugis. O. ut ratio. u. ut genus. L. ut mel. M. ut scamnum. N. ut flumen. R. ut arbor. S. ut flos. X. ut nox. T. ut caput. Quidam ad diiciunt. c. ut lac, & alec.

¶ De pronomine.

Capitulum. V.

Pronomen est pars orationis, quæ pro nomine posita tantumdem per se significat, personamq; interdum recipit. Pronomini accidunt sex. Quæ uisus. Genus. Numerus. Figura. Persona. & Causa. Qualitas pronominum duplex est, aut eni finita sunt pronomina, aut infinita. Finita sunt, quæ recipiunt personas, ut ego, tu, ille. Infinita sunt, quæ nõ recipiunt personas, ut quæ, quæ, quid. sunt etiã pronomina minus q̄ finita, ut ipse, iste. sicut prepositiua, ut quis, hic. sunt subiectiua, ut is, idẽ. sunt alia genit, ut cuius nris, cuius nostris. Alii ordinis, ut quotus, totus. Alia numeru, ut quot, tot. Alia ad aliq̄ dicta infinita, quæ nec personam, nec locu, nec tps designant, ut cuius cum cuius. Alia ad aliq̄ dicta finita, ut me, te, tuus, hæc et possessiua dnr. sunt ut et alia qualitatis, ut qualis, talis. Alia quantitatis, ut quatus, tatus. sunt alia demonstratiua quæ rẽ præsentem notat, ut hic hæc hoc. Alia relatiua, quæ rẽ absentẽ significant, ut is, eadẽ, sunt

Diomedes M iiii

Que nota
prime de
clinationis
i. bus. ter
minat da
tiuum. &
ablatiuo
pluralem
uale.
ualis

Ab hinc
pluralem
terre & di
monis
aliqui me
lus in is.
q̄ i. & ter
minat
Recita
notum æ
in uerum
in uerum
gto ab
domo do
monis do
monis

Iugere su
gna u
genibus
in ab ho
nauerit
dum ista
analogia
Attibus
ab. artu
necessita
te dicit
emblemata
epigrammata
schemata
poemata
stemmata
nisi femi
nini gene
re quoniam
dicitur
Notanda
omni a
monis do
monis
sicut hinc
terminari
Pronomina
dicitur
Accidit
Causa
Qualitas
Personas
Finita &
nomina &
infinita
mnia q̄
nra
Prepositi
ua prono
minatiua
Genus

Ordinaria
Nüeralia
Ad aliqd
dicta hui
ta: scilicet
nita: uel
possessiva
Pronoia
qñtativa
Demon/
stratiua
Eccum:
Ellum
Genera p
nominu
Pronoia
cõposita
ex 3 parte
deducunt
Idē: Hic
Persona
prima an
fiat uo
catiuū ca
sum
Cuius ja
tum. esse
Pronome
nō recepe
re compa
rationes:
Pronome
Articulū
quid disse
rant
Oarticu
lus
Neuter:
uter: un?
ois. Alter
alius: ul?
lut.ambo
uterq; an
sint pno
mia
Verbi dif
finitio
Forme
uerborū
Perfecta
Medietat
ua incho
atiua in
choatiua
Frequentati
ua in
mine
Frequentati
ua in
quot gra
dū deducant
Cõugati
ones uer
borum
Prima

alia magis demonstratiua, ut Eccum, eccam, ellum. Genera pronomibus ita ut nominibus accidunt pene omnia. Masculinum, ut quis. Femininum, ut qua. Neutrum, ut quod. Commune ut qualis, talis. Trium generum, ut ego, tu, tui. Numerus accidit pronomibus uterq; Singularis ut iste, Pluralis, ut isti. Sunt etiam numero communia, ut qui, qua. Dicimus enim qui uir, & qui uiri, que uulter, & que mul'eres. sunt pronomina tota singularia, ut meus, tuus, suus. sunt tota pluralia, ut nostri, uestri. Eae parte singularia, ut mei, tui. Ex parte pluralia, ut noster, uester. Figura etiam in pronomibus duplex est. Aut enim simplicia sunt pronomina, ut quis. Aut composita, ut quisquis. Nam composita pronomina secundum formam nominum ex ea parte declinantur, qua pronomem fuerit casus nominatiui, cui rei exempla sunt hæc, quisquis, quisquam, quilibet, aliquis, & cetera. Nam idem quod constat ex duobus corruptis, cum producitur masculinum pronomem est, cum corripitur neutrum. Hic correptum pronomem est. Hic productum aduerbium loci. Persona finitis pronomibus accidunt tres. Prima, ut ego, secunda, ut tu. Tertia, ut ille, sed prima persona, & secunda generis sunt omnis, & persona prima in hoc pronomine cum est numeri singularis, non habet uocatiuum casum, pluralis uero habet. Casus item pronominum sex sunt, quemadmodum nominum. Nominatiuus ut hic. Genitiuus, ut huius. Datiuus ut huic. Accusatiuus, ut hunc. Vocatiuus, ut o. Ablatiuus, ut ab hoc. sunt pronomina, qua non etiam alia sine nominibus & uocatiuus, ut tui, sibi, se, a se. hæc etiam numeri sunt commūis. sunt item sine uocatiuo, ut ego, mei uel mis, mihi, me, a me. Nullum autem pronomem recipit comparationem, quamuis qualiter, aut quantitatem significet. Inter pronomina & articulos hoc interest, qd pronomina ea putantur, qua cum sola sint, uicem nominis complent. ut quis, ille, iste. Articuli uero cum pronomibus, aut nominibus, aut participiis adiungunt, ut hic, huius, huic hunc. O. ab hoc, & pluraliter hi, horum, his, hos. O. ab his. Hæc eadem pronomina, & pro articulis, & pro demonstratione ponuntur. neuter. uer. uen. uen. omnis. alter. alius. ullus. ambo. uterq;. sunt qui nomina, sunt qui pronomina existimant. Ideo qd Articuli in declinatione nō indigent.

¶ De Verbo.

Caplum. VI.

Verbum est pars orationis cum tempore, & persona sine casu, aut agere aliquid, aut pati aut neutrum significans. Verbo accidunt septem. Qualitas, Coniugatio, Genus, Numerus, Figura, Tempus, Persona. Qualitas uerborum in modis, & formis est. Modi autem sunt (ut multi existimant) septem. Indicatiuus, qui & pronuncianus dicitur ut lego. Imperatiuus, ut lege. Premissiuius, ut legam. Sed nos hunc modum nō accipimus. Optatiuus, ut utinam legerem. Subiunctiuus, ut cum legam. Infinitiuus, ut legere. Impersonalis, ut legitur. Sed hunc modū qd. in pro genere, ac significatiōe uerbi accipiunt. Cuius uerba aut in. tur. exeunt, aut in. it. aut in. er. Sed quæ in. tur. & in. it. exeunt, hæc ab indicatiuo oriuntur, ut lego legi tur, contingit contingit. Q. ut ait in. er, exeunt duas formas habent, Alia enim ab indicatiuo ueniunt, ut miseror miseret. Alia a se oriuntur, ut pudet, erdet. pœnitet. liber. quamuis ueteres dixerit pudeo. pœniteo, & tædeo. Qualitas uerborum etiam in formis est constituta, quas formas alii uerborum generibus, id est significatiuibus admittunt. Formæ igitur quatuor sunt. Perfecta, Medietatiua, Inchoatiua, Frequentatiua. Nā & in his græca ligua deficit. Perfecta, ut lego. Medietatiua, ut lecturio. Frequentatiua, ut lectito. Inchoatiua, ut feruifco, calcifco. sed frequentatiua uerba semper prima coniugationis sunt. Inchoatiua non per omnia tempora declinantur, qua quæ inchoantur. preteritum tempus non habent, & oriuntur a neutralibus uerbis. sunt etiam frequentatiua de nomine ueniencia, ut patrizat, græcizat. sunt quasi diminutiua, qua a perfecta forma ueniunt, ut sorbillo, sugillo. sunt sine origie perfecta formæ, ut pitifco, uacillo. Et frequentatiua sepe in tres gradus deducunt uerbum, ut curro, curlo, cursito. sepe in duos tantum, ut uolo uolito. sunt uerba inchoatiuus similia, qua inchoatiua non esse tempus consideratione dignoscimus, ut compefco compefui. sunt item alia inchoatiua, qua a perfecta forma ueniunt, ut horreo horrefco. sunt qua originem sui non habent, ut consulesco, quiesco. Coniugationes uerbis accidunt tres, prima, secunda, tertia. Prima est, qua indicatiuo modo tempore presenti numero singulari secunda persona uerbo actiuo, & neutrali. a. pductam habet ante nouissima litera passi

uo communi, & d'ponenti ante nouissimam syllabā, ut uoco uocas, uocor uocaris. Et futurū tempus eiusdē modi in. bo. & in. bor. syllabā mittit, ut uoco uocabo. uocor uocabor. secūda est, quae indicatiuo modo tēpore praesenti nūtero singulari secūda persona uerbo actiua, & neutrali e. p. ductā habet ante nouissimā literam, passiuo, cōmuni, & deponenti ante nouissimā syllabam, ut moneo mones, moneor mōeris. Et futurum tempus eiusdem modi in. bo. & bor. syllabam mittit, ut moneo monebo, moneor monebor. Tertia est, quae indicatiuo modo tempore praesenti numero singulari secūda persona uerbo actiua, & neutrali. i. literam interdum correptam, interdum productam habet ante nouissimam literam, passiuo, communi, & deponenti e. correptā, uel i. productam habet ante nouissimam syllabā, ut lego legis, & legor legens, audio audis, & audior audiris. Et futurū tēpus eiusdē modi in. am. & i. ar. syllabā mittit, ut lego legam, legor legar audio audia, audior audiar. Est altera species tertiae coniugationis, quae i. producta enuntiat, haec nonnulli quartam esse coniugationem putant, quod futurum tempus eiusdem modi in. am. & in. ar. in. bo. & bor. syllabam mittit, ut seruiō seruis seruiam seruibō, uincio uincis uinciam uincibō, uincior uinciris uincioribō. Quod quidā refutantes negant in. bo. & in. bor. rite exire posse tertiā coniugationem, nisi in eo uerbo, quo sū prima persona indicatiui modi tēpore praesenti, numeri singularis e. ante. o. habuerit, ut eo, queo, eam, queam, i. bo, quibo, & passiuo queor, quear, quibor, & si qua sunt similia. Genera uerborum, quae ab aliis significaciones dicunt, sunt quinque, actiua, passiua, neutra, communiā, deponentia. Actiua sunt quae. o. litera terminantur, & ea amissa redeunt in actiua, ut legor lego. Neutra sunt, quae. o. litera terminant, & accepta. i. litera latina non sunt, ut sto. curro. sunt etiam neutra, quae. i. litera terminantur, ut odi, noui, exipi memini. sunt item, quae in. um syllabam desinunt, ut sum. profum, obfum. sunt item, quae in. i. teram exeunt, & impersonalia dicuntur, ut pudet. p. amitet, libet, oportet. sed haec, & similia de festiua existimanda sunt. sunt praeterea neutro passiua, ut gaudeo gaudis sum, soleo solus sum, audeo ausus sum, fido factus sum, fido filius sum. Deponentia sunt, quae. r. litera terminantur, & ea amissa latina non sunt, ut conuictor, colluctor. Communiā sunt, quae. r. litera terminantur, & in duas fortunas cadunt, patientis, & agentis, ut serutor, criminor. Dicimur enim serutor te, & serutor a te, criminor te, & criminor a te. sunt uerba extra hanc regulam, quae in. quālia dicuntur, ut soleo, facio, fido, audeo, gaudeo, uescer, fero, medeor, edo, pando, mando, uolo, uolo, malo, eo. sunt quae declinari rite non possunt, ut celo, aue, salus, fixo, faxis, infir, iquam, quifio, aio. sunt item monosyllaba, quae etiam extra regulam sunt producta, ut sto, do, flo, no. sunt uerba incerte significationis, ut tondeo, labo, fabrico, punio, munio, patior, munerio, populo, assentor, adolor, iuctor, arguor. Haec enim omnia uerba, & in. o. & in. r. literas finiuntur, & his uerbis tempora participiorum accidunt pene omnia. sunt item uerba, quae comparere possimus, ut pono traho, repono, retraho. sunt, quae non possunt, ut aio, quifio. Numeri uerbis accidunt duo, singularis, & pluralis, singularis, ut lego, pluralis, ut legimus. Item secundū quōsdā dualis, ut legere Figura uerborum duae sunt, aut enim simplicia sunt uerba, ut seribo, ut seribo, ut deseribo. Cōponuntur etiam uerba quatuor modis, sicut & cetera partes orationis, ex duobus corruptis ut officio, ex duobus integris, ut obduco, ex corrupto & integro, ut aligo, ex integro & corrupto ut desfringo. sunt uerba composita, quae simplicia fieri possunt, ut repono, distraho. sunt, quae non possunt, ut suspicio, compleo. Tempora uerbis accidunt tria, praesens, praeteritum, et futurū Praesens, ut lego, praeteritum, ut legi, futurum, ut legam. Praeteriti temporis differentia sunt tres, imperfecta, perfecta, plusquamperfecta. Imperfecta, ut legebam, perfecta, ut legi, plusquamperfecta, ut legeram. Ergo in declinatione uerborum quinque tempora numeramus, praesens, praeteritum imperfectum, praeteritum perfectum, praeteritum plusquamperfectum, & futurum. Persona uerbis accidunt tres, prima, secūda, tertia. Prima est, quae dicit, ut lego. secūda, cui dicitur, ut legis. Tertia, de qua dicitur, ut legit. sed prima persona non indiget casu, sed admittit plerumque notatiuum, ut uerberor innocens, liber seruius. secūda persona trahit casum uocatiuum, ut uerberaris innocens, seruus liber. Tertia trahit nominatiuum, ut uerberatur innocens, & seruit liber. Quinetiam uerba impersonalia, quae in. tur. exeunt casu seruiunt datiuo, & ablatiuo, ut geritur a me, a te, ab illo, dicitur mihi, tibi illi. Quae uero in. it. exeunt casu seruiunt datiuo, ut cōtingit, mihi, tibi, illi. Quae uero in. et. exeunt, ea modo datiuo, modo actō casu seruiunt. Datiuo, ut liber mihi, tibi, illi. Actō,

Secūda

Tertia

Futurū in
bo. & in
bor. m
titi quōs
ut bis. &
te ouga.Genera
uerborū
Actiua
Passiua
Neutra
Communiā
Deponentia
Impersonalia
Neutro
Passiua
Deponentia
Cōmuniā
serutor te
& serutor
ateVerba in
quāliaVerba de
declinabilia
uerba in
monosyllabaVerba in
certe signi
ficationisNumeri
uerborūDualis
num.Figure
uerborūQuot modo
dis uerba
cōponantTempora
uerborūPraesenti
temporis
differentiaPersonae
uerborūPrima persona
non indiget
casuSecūda
Tertia
Impersonalia
casibus
seruire

ut decet me te illum. sunt uerba præterita, quoq; alia genitiui casus formulam seruant, ut misereor mei, tui, sui, Alia datiu, ut maledico tibi, suadeo illi, Alia accusatiu, ut accuto illum, in uoc o illum. Alia ablatiu, ut discedo ab illo, auertor ab illo, Alia septimi casus, ut fruor agro, ponet auro. Omnia uerba modi indicatiui temporis præsentis numeri singularis primæ personæ, aut e aut i. aut u. ante o. habent. Ii autem uocalem ante o. litera non habuerunt, exceptis. f. & k. & q. cæteras omnes latinas consonantes recipiunt. e. ut sedeo. i. ut latino. u. ut ruo. b. ut bibo. c. ut uoco. d. ut uado. g. ut ago. h. ut traho. l. ut ipello. m. ut amo. n. ut cano. p. ut icalpo. r. ut curro. t. ut peto. x. ut texo. litera accidunt. i. & u. pro consonantibus, ut aio. adiuuo. Nam triumpho per p. & h. scribitur. l. o. litera non praponitur. Item q. sine u. præferri. o. litera non potest. Sunt uerba defectiua alia per modos, ut cedo, alia per formas, ut facefco, alia per coniugationes, ut adsum, alia per genera, ut gaudeo, alia per numeros, ut faxo, alia per figuras, ut impleo, alia per tempora, ut fero, alia per personas, ut cedo, facefco, adsum, soleo, faxo, impleo, fero, edo, Verba quoq; imperfonalia cum per omnes modos declinari possint, inueniuntur quædam defectiua, ut liquet, miseret.

De Aduerbiis.

Capitulum.

VII.

Aduerbiū
diffinitio
Aduerbi
orū ongo

Aduerbiū est pars orationis, quæ adiecta uerbo significationē eius aut complet, aut mutat. aut inuinit, ut iam faciam, uel non faciam, parum faciam. Aduerbia aut a se nascuntur, ut heri, hodie, nuper, aut ab aliis partibus orationis ueniunt, Veniunt autem a nomine appellatiuo, ut doctus doctē. A proprio, ut Tullius tulliane. A uocabulo, ut hostium hostiam. A pronomine, ut meam, tuam. A uerbo, ut cursum, strictum. A nomine, & uerbo, ut pededētm. A participio, ut indulgens indulgenter. A nomine ueniunt, aut in a exeunt, ut una, aut in e productam, ut doctē, aut in e correptam, ut rite, aut in i, ut uelperi, aut in o productam, ut salio, aut in o correptam, ut modo, aut in i. ut noctu, aut in l. ut semel, aut in m. ut productam, aut in r. ut breuiter, aut in s. ut funditus. Aduerbia quæ in e. exeunt. produci debent, præter illa, quæ aut non cōparantur, ut rite, aut comparationis regulam non seruant, ut bene, male, faciunt etiam bene melius optime, male peius pessime, aut ea quæ a nomine uerboque nō ueniunt, ut impune, sepe. Cæterum facile, & difficile, quæ aduerbia ponuntur, nomina potius decēda sunt esse pro aduerbiis posita, ut est toruum clamat, horrendum resonat. Ergo aduerbia, quæ in e. productam exeūt, ab eo nomine ueniunt, quod datiuo casu singulari. o. litera terminatur, ut huic docto dectē, & huic sedulo sedulē. Quæ in r. literam exeunt ab eo nomine ueniunt, quod datiuo casu singulari. i. litera terminatur, ut huic agili agiliter. Contra hanc regulam multo sæpius usurpant aduerbia. Nam quædam (ut diximus) & in datiuo casu in. o. permanent, & aduerbium faciunt, ut salio, sedulo. Quædam contra faciunt, ut huic duro non dure, sed duriter. Aduerbio accidunt tria, Significatio, Comparatio, Figura. Significatio aduerbium in hoc fecerunt, quia sunt aduerbia loci, ut hic, ubi, ibi. Temporis, ut hodie, nuper. Nūmeri, ut semel, bis. Negandi, ut nō, nihil. Affirmandi, ut etiam, quidni. Demonstrandi, ut, en, ecce. Optandi, ut utinam, Hortandi, ut eia. Ordinis, ut deinde. Interrogandi, ut cur, quare, quamobrē. similitudinis, ut quasi, ceu. Qualitatis, ut doctē, pulchre. Quantitatis, ut multum, parum. Dubitandi, ut forsitan, fortasse. Personalia, ut mecum, tecum, secum, nobiscum, uobiscum. Vocandi, ut heus. Respondendi, ut heu. separandi, ut seorsum. Iurandi, ut adeo, scilicet, hercle, mediūsfidius. Eligendi, ut potius, immo. Congregandi, ut simul, una, pariter. Prohibendi, ut ne. Euentus, ut forte, fortuito. Comparandi, ut magis, & tam. Sunt etiam aduerbia infinita, ut ubi, quando. sunt finita, ut hic, modo. Aduerbia hec duas species habent, in loco, & ad locum significantes. In loco, ut intus, foris. Ad locum, ut intro, foras. Dicimur in intus sum, foris sum, intro eo, foras eo. Ad dicunt quidam de loco, quod sic dicitur quæ in loco, ut intus exeo, foris uenio. Ad dicunt quidam etiam per locum, ut hac, illac. Heus, & heu iter rectiones multi, non aduerbia putauerunt, ideo quia non semper sublequantur uerbum. Comparatio accidit aduerbio, quia huic quoq; cōparationis gradus sunt tres, positiuus, cōparatiuus superlatiuus. Positiuus, ut doctē. Cōparatiuus, ut doctior. Superlatiuus, ut doctissimē. Et quorūdam aduerbia quoq; sunt, quæ per omnes gradus ire non possunt, ideo huius adiuuendam significationem pro cōparatiuo, & superlatiuo magis, & maxime cōiungimus, ad inueniendā inuicem, & inuicem, quæadmodū enī cōparant, ita & minuunt aduerbia a positiuo, ut primū priuile, longē longule. A cōparatiuo

aduerbia
a nomine
aduerbia
in Rite
Bene
Male
Facile &
difficile
Toruum
Horredū
Aduerbia
in e.
Aduerbia
in r.
Falso se
dulo
Duriter
Accidit
na aduer
biū
Significa
tio aduer
biorum

aduerbia
finita & i
finita
Aduerb.
loci in loco
& ad locū
de loco: p
locum
He: Heu
Cōpara
tiuus aduer
biorum

le. A comparatio, ut melius meliuscule, longius longiuscule. A superlatiuo autē gradū, ut nulla exēpla, uel perrara sunt. Figurę aduerbiorum dux sunt, aut enim simplicia sunt aduerbia, ut doctę, prudētę, aut cōposita, ut indolētę, imprudentę. Componuntur etiam aduerbia modis quātionon sunt autem mōdę dīctōnes dubię inter aduerbium, & nomen, ut falso, iter aduerbia, & pronomen, ut quomodo, inter aduerbium, & uerbum, ut pone, inter aduerbium, & participiū, ut profectō, inter aduerbium, & coniunctionem, ut quando, inter aduerbium, & prōpositionē, ut propter, inter aduerbium, & interiectionem, ut heu. Horum quādam accentū discernunt, quēdam sensū. Sunt item aduerbia loci, quę imprudentes putant nomina in loco, ut Roma sūt, de loco, ut Roma uenio, ad locum, ut Romam pergo. His prōpositio non ante ponitur, quę prouincijs, locis, regiombus uel adici solet, ideo quia de significacione nominis non recedunt, ut de Africa uenio, ad Ciliciam pergo, in Italia sum. Prōpositio separatim aduerbis nō applicabitur, quamuis legitur in desultum, desubito, derēpente, & exinde, & abussq, et dehinc, sed hec tanquam unam partem orationis sub uno accentu pronuntiabimus.

De Participio.

Capitulum.

VIII.

Participium est pars orationis, dicta eo quod partem capiat nominis partemq; uerbi, recipit enim a nomine genera, & casus, a uerbo tempora, & significaciones, ab utroq; numerus, & figura. Participia accidunt lex, Genus, Casus, Tempus, Significatio, Numerus, & Figura. Genera participiis accidunt quatuor, Masculinum, ut lectus. Femininum, ut lecta. Neutrum, ut lectum. Cōmune, ut legens. Nam omnia participia presentis tēporis generis sunt communis. Casus tōdem sunt participiorum, quot & nominum, nam per omnes casus etiam participia declinantur. Tempora participiis accidunt tria, presentis, pręteriti, & futurum, ut iustans, iustatus, iustaturus. Significaciones participiorum a generis uerborū sūmunt. Veniunt. n. participia a uerbo actiuo duo, presentis tēporis, et futuri, ut legens lecturus. A passiuo duo, pręteriti temporis, & futuri, ut lectus, & legēdus. A neutro duo sicut ab actiuo, presentis temporis, & futuri, ut itans, & itaturus. A deponenti tria, presentis, pręteriti, & futuri, ut iustans, iustatus, & iustaturus. A cōmuni quatuor, presentis, pręteriti, & duo futura, ut criminans, criminatus, criminaturus, & criminandus. Inchoatiua participia presentis temporis sunt tantum, ut horrescens, repescens, calefcens. Defectiua interdū aliquid temporis sunt, ut solēdo solens solitus. Interdum nullius, ut ab eo quod est Memini nullum participium reperitur. Interdum a non defectiuo uerbo participia defectiua sunt, ut ab eo, quod est studeo studens, & futurum tempus non habet in usu. Ab impersonali uerbo participia, nisi usurpata fuerint, non ueniunt. Numerus participiis accidit uterq; singularis, & pluralis. Singularis, ut hic legens Pluralis hi legentes. Figura item participiorum duplex est aut enim simplicia sunt participia, ut scribens Aut composita, ut d'scribens. Componuntur etiam participia modis quatuor. Sunt nomina specie participiorum habentia, ut tunicatus, galeatus, quę quia a uerbo non ueniunt, non sunt participia appellanda. Ex quibus sunt etiam illa, quę cum participia uideantur, uerborum tamen significacione priuata sunt, ut prauis, cœnatus, placita, nupta, triumphata, regnata. Nam prauor, cœnor, placeor, nubor, triumphor, regnor non dicitur. Sunt etiam alia participia, quę accepta prōpositione, & a uerbis, & a participiis recedunt, ut nocens innocens. Nam nocere dicitur, innocere non dicitur. Sunt ueluti participia, quę a uerbo ueniunt, & quę tempus non habent, nomina magis q̄ participia iudicantur, ut furibundus, moribundus, iudibundus. Sunt multa participia eadem, & nomina, ut passus, usus, cultus, sapiens, indulgens, quę tamen & casibus discernuntur & temporibus dinoscantur, & comparata mutantur. Sunt alia participia defectiua, quę per omnia tempora ire non possunt, quę a uerbo ueniunt, ut est cepus, uergendus. Sunt participia, quę accepta comparacione sunt nomina, ut acceptus acceptior, incensus incensior. Aduerbia de participiis fieri posse nonnulli negant, sed hos plurima lectiois reuincit auctoritas.

De Coniunctione.

Capitulum. IX.

Coniunctio est pars orationis adnectens, ordinansq; sententiam. Coniunctioni accidunt tria, potestas, figura, & ordo. Potestas coniunctionum in quinq; species diuiditur. Sunt enim Copulatiuę, Disiunctiuę, Expletiuę, Causales, Rationales, Copulatiuę hæc sūt, et

aduerbia
quorum
ois dicit
falso quo
modo non
pōt dō
q̄ dicit
lic
Quena
dicitur
fictus
aduerbia
Dicitur
Dicitur
Dicitur
Dicitur
Abusq
Dehinc
Participi
distinguit
accidit
participi
Genera
participi
Casus
temporis
Tempora
presentis
Signific
aciones
participi
participia
a uerbo
actiuo
A passiuo
A neutro
a deponente
A cōm
participia
ab inchoa
Soleo fo
les fo
tantum
Numerus
presentis
Figura p
ticipiis
participia
quot mo
dis cōpo
nantur
Nota sūt
participia
habentia
Tūctur
Galeatus
Præuatus
Cœnatus
Nupta
Triumph
ta Regna
tandē
participia
Innocens
nomen
participi

diffinitio
 Potestas
 conuictio
 num
 Spēs cō-
 quot
 Copulati
 ue
 Disiuncti
 ue
 expletive
 Causales
 Rationa
 les
 Figure cō-
 iunctionis
 quot
 Ordo cō-
 iunctio
 nis
 Prepositi
 onis d. f.
 finitio
 Prepositi
 ones aut
 casibus f
 ure aut
 loquelis
 Prepositi
 ones cō-
 iungunt
 separant
 In & con-
 iunctio
 plerumq
 produci
 Accidit
 Prepositi
 ones cas
 Prepositi
 ones ac-
 cusatiui
 casus
 ad & apud
 diuerso
 modo pon
 i
 Vt p. a. fit
 Prepositi
 ones ab-
 latiuæ
 Tenet su
 bnt nō p
 poni
 Clam
 Prepositi
 ones ut
 ut p. casus
 In & sub
 qd. ad
 ablatiuo
 denat
 Sup. Sub
 ter. Prepo
 sitiones ut
 ut p. casus
 Sup. p. de

qs, at, atq, ac, ast, Disiunctiue sunt, aut, ue, uel ne, nec, an, neq. Expletiuæ sunt, quidem, e quidem
 saltem, uidelicet, quanquam, quamuis, quoque, enim, autē, porro, licet tñ. Causales, si, tametsi,
 etsi, siquid, quando, quandoquidem, quin, quinetiam, quatenus, sin, seu, siue, neu, nam, nanque
 ni, nisi, enim, etenim, ne, sed, interea, quamobrem, prælerum, item, itemque, cæterum, alioquin
 præterea. Rationales, ita, itaque, enim, enim uero, quia, quare, quapropter, quoniam, quâdoqui-
 dem, quippe, ergo, ideo, igitur, scilicet, propterea, iccirco. Figure cōiunctionum duæ sunt, sim-
 plex, ut nam, Composita, ut nansq Ordo cōiunctionum in hoc est, quia aut præpositiue sunt
 cōiunctiones, ut ar, ast. Aut subiunctiue, ut que, autem, Aut communes, ut ergo, igitur, sunt cō-
 iunctiones, quas incertum est, utrum cōiunctiones, an præpositiones, an aduerbia nominemus,
 nisi sententiam considerauerimus, incerta sunt, quæ tamen omnes sensu facile discernuntur, Nam
 & cōiunctiones pro aliis cōiunctionibus posite inueniuntur potestate mutata.

¶ De Præpositione. Capitulum. X.

Præpositio est pars orationis, quæ præposita aliis partibus orationis significationem ea-
 rum, aut mutat, aut complet, aut minuit. Nam aut nomini præponitur, ut inualidus,
 aut prænominum præponitur, ut per me, uel supponitur, ut mecum, tecum, secum, nob-
 iscum, nobiscum, aut uerbum præcedit, ut perfero, aut aduerbium, ut expresse, aut
 participium, ut præcedens, aut cōiunctionē, ut abiq, aut semetipsam, ut circum circa. Præposi-
 tiones aut casibus seruiunt, aut loquelis, aut eque casibus, & loquelis. Hæc aut cōiunguntur, aut
 separantur, aut cōiunguntur, & separantur. Quæ loquelis seruiunt, cōiunguntur, ut di, dis, re,
 se, an, con, Dicimus enim diduco, distraho, recipio, secubo, amplector, congregor Separantur,
 ut apud, penes. Coniunguntur, & separantur extræ omnes, ex quibus in, & con, præpositi-
 ones, si ita compositæ fuerint, ut eas statim, s, uel, f, literæ cōsequant, plerumq produciunt, ut insula in
 sula, consilium, cōfessio. Præpositioni accidit casus tantū, casus nāq in præpositionibus duo sunt.
 Accusatiuus, & ablatiuus. Aliæ enim præpositiones accusatiuo casui seruiunt, aliæ ablatiuo, aliæ
 utriq casui, Accusatiui casus præpositiones sunt hæc, apud, ante, aduersum, cis, citer, circum,
 circa, contra, erga, extra, inter, infra, iuxta, ob, pene, per, prope, secundum, post, trans, ultra
 præter, propter, supra, circiter, usq, secus, penes. Dicim⁹ enim ad partem, apud uillam, ante ades
 aduersum inimicos, cis Rhenum, circa forum, circum uicinos, circa tēplum, contra hostem, er-
 ga propinquos, extra terminos, inter naues, intra mœnia, infra tectum, iuxta macellum, ob au-
 gurium, pone tribunal, per parietem, prope fenestram, propter disciplina, secundum forel post
 tergum, trans ripam, ultra fines, præter officium, supra calum, circiter annos, usq Oceanum, se-
 cus uos, penes arbitros. Ex his ad, & apud, cum uicinis casus sint, diuerso modo ponuntur. Dici-
 mus enim adamicum uado, apudamicum sum. Nō neq, apudamicū uado, recte dicatur, neque
 adamicum sum. Vtq, præpositio plurimis nō uidetur, q, siue aliqua præpositione profertur recte
 non potest, unde adiungitur utriq casui pro qualitate præpositionis eius, cui fuerit copulata, ut
 usq, ad, & usq, ab. Ablatiui casus præpositiones sunt hæc, a, ab, a, s, cum, coram, clā, d, e, ex, pro, præ-
 palam, sine, absq, tenus. Dicimus enim a domo, ab homine, absq, quolibet, cum exercitu, coram
 testibus, clam custodibus, de foro, e iure, ex præfectura, pro clientibus, præ timore, palam, cum
 bus, sine labore, absq, iniuria, tenus pube. Sed hæc præpositio propter Eius homiam subuenit,
 & facit puberetus. Clam præpositio casib⁹ seruit ambob⁹. Vt utiq, casus præpositiones sunt hæc
 In, sub, super, & subter, quarum in, & sub, tunc præpositiones accusatiui casus sunt, cum aduer-
 sum, uel ante significant, ut Ibant in Eurialum, & Sub ipsam arcturum pro ante. Tunc ablatiu
 casus, cum uim recte retinent, nec pro accusatiuis præpositionibus ponuntur. Item accusatiui
 casus sunt, cum ad locum, uel nos, uel quoslibet, re, misse, iuros esse significamus, cuius rei exem-
 pla sunt hæc. In accusatiui casus, ut Itur in antiquam syluam. In ablatiu casus, ut Sins cella in
 puppi. Sub accusatiui casus, ut Postesq, sub ipsos Nituntur gradibus. Sub ablatiu casus, ut Ar-
 ma sub aduersa posuit radiantia queru. Super uero, & Subter cum accusatiuo casui naturaliter
 præponantur, & ablatiuo tamen plerumq iunguntur, ut Gemina super arbore sidit, & Fer-
 re inat subter densa testudine casus. Quanquam multi sunt, qui non putant ambiguas esse præ-
 positiones, nisi duas, In & Sub. Cæterum Super & Subter, cum locum significant, figurate
 ablatiuo iunguntur, extra quam formam super præpositio cum de significat, hoc est men-
 tionem

tionem de aliquo fieri, ablatiui casus est tantum, ut Multa super Priamo rogitas, super Hectore multa, hoc est de Priamo, & de Hectore. Separatæ præpositiones acuntur, coniunctæ uero casibus, aut loquelis uim suam sape commutant, & graues fiunt. Præpositiones, aut uerba ipsa cum componuntur, corruptunt, ut consilio, aut ipsæ corruptuntur, ut affero, aut corrum-punt, & corruptuntur, ut suspicio. Antiqui præpositiones etiam genitiui casui iungebant, ut crurum tenus. Item post, & ante, & circum utriusque casui iunctas inuenimus. Sed seire nos conuenit præpositiones uim suam tunc retinere, cum præponuntur, suppositas uero & significationem suam, & uim nominis, & legem propriam non habere, & aduerbia faciunt, si quædam illas non subsequitur casus. Separatæ præpositiones separatim præpositionibus non cohererent sunt qui putant accedere præpositioni, & figuram, & ordinem. Figuram quia sunt præpositiones simplices, ut abs. compositæ, ut absque. Ordinem quia sunt præpositiones præpositi- uæ, ut sine. Sunt subiuuncti uæ, ut tenus. Sed hæc nos, & similia in his adnumerauimus, quæ in- qualia nominantur.

Præposi-
tiones quæ
acuuntur
& quæ gra-
uuntur
Præposi-
tiones cor-
ruptæ: et
corruptæ
Præposi-
tiones quæ
etiam iungi-
untur
Tenus
Post ante
quæ casui
sunt solitas

De Interiectione.

Capitulum. XI.

Interiectio est pars orationis interiecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus, aut merentis, ut enim, ar. at. Aut optantis, ut o. Aut dolentis, ut heu. Aut admirantis, ut pape. Aut letantis, ut euax. Sed hæc græci aduerbis applicant, quod ideo latini non faciunt, quia huiusmodi uoces non statim subte- quitur uerbum. Licet autem pro interiectione etiam alias partes orationis sin- gulas, plures uel supponere, ut nefas, pro nefas. Accentus interiectionibus certi esse non pos- sunt, ut seire in aliis uocibus, quas inconditas inuenimus.

Interie-
ctio
nis disti-
nctio

DE DONATVS DE BARBARISMO.

De Barbarismo.

Capitulum. I.

BARBARISMVS EST VNA PARS ORATIONIS VITIO- sa in cõmuni sermone In poemate uero Metaplasimus. Itæ Barbaris- mus in nostra loquela, in peregrina Barbarallex dicitur, ut si quis di- cat Maftruca. Cærea. Magalia. Acinacis Barbarismus aut fit duobus modis, seripto, & pñunciatione. His bipartitis quatuor species sup- ponunt, Adcino, Detraçtio, Immutatio, Transmutatio, Litera, Syl- laba, Tëporis, Toni, Aspiracionis. Per additione litera sunt Barba- rismi, ut reliquias Danaum cû reliquis p unũ. dicere debeamus. Syl- laba, ut nos abuisse rati, pro abuisse. Tëporis, ut Italia fæto, cû Italiam correpta priã syllaba dicere debeamus. Per detractionem litera, ut i- fantibus paruis, pro infantibus. syllaba, ut salmentum, pro salamen- tum. Tpis, ut unius ob noxã correpte, p unius pducte. Per imutatione litera, ut olli pro illi. syl- laba, ut puces, pro puices. Tpis, ut seruere Leucate, cû seruere sit secunde coniugacionis, & p- ducte dici debeat. Per transmutatione litera, ut Euandre pro Euander. syllaba, ut disciplina pro disciplina. Tpis, ut si qs deos pducta priori syllaba, & correpta posteriori pñunciet. Toni: quo- q; similiter per has quatuor species cõmutantur, nã & ipsi adiciuntur, detrahuntur, mutantur, & transmutantur. Quorũ ex pã uultro se offerunt, si qs in grat. Tonidẽ enĩ modis pãspiratione dep- henditur Barbarismus, quẽ qdam seripto, quidam pronunciatione iudicant ascribendũ ppter .H. scilicet, quam alii litera, alii aspracionis notam deputant. Fiunt autem Barbarismi per hyatus & collisiones. sunt etiam male cõpositiones Cacofyntheton, quæ uitia nonnulli Barbarismum esse putant. In quibus sunt Methacismi, Labdacismi, Iotacismi, Hyatus, Collisiones, & omnia quæ plus æquo, minusue sonantia ab eruditis auribus respuuntur. Nos cauenda hæc omnia uitia prælocuti controuerfiam de nomine pertinacibus relinquamus.

Barbaris-
mi diffini-
tio
Barbaris-
mus
Metaplas-
mus
Barbara-
lexis
Barbaris-
mus duo-
bus mo-
dis fieri
Barbaris-
mi quatu-
or species

H.
Barbaris-
mus fieri
alio modo
Cacofyn-
theton
Methacis-
mi
Labdacis-
mi
Iotacismi
Hyatus
collisiones
Solecismi
diffinitio

De Solæcismo.

Capitulum. II.

Solæcismus est uitium in cõtextu pñũ orationis cõtra regulã artis gramatice factũ. Inter So- læcismum, & Barbarismũ hoc iterest, qd Solæcismus discrepantes, aut in cõsequentes inter se distiones habet. Barbarismus autẽ in singulis uerbis fit, uel scriptis, uel pronun-

DONATI

Solecifmum : & **Barbarifmum** iter se differre

Solecifmum fieri duobus modis

Solecifmus per accidentia partium orationis

Solecifmum ichema

Vitia barbarifmum : & **solecifmum** **Acyrologia** **Cacephaton** **Pleonafmos** **Perifologia** **Macrologia** **Tautologia** **Eclypfis** **Tapinofis** **Amphibologia** **que multis modis fit** **Metaplasma** **mi diffinitio** **Metaplasma** **mi species**

ciatis Quamquā multi errant, qui putant etiam in una parte orationis fieri. **Solecifmū**, si aut de monstrantes uirum hanc, aut fecerim hunc dicamus, aut interroganti quo pergamus, respondemus, Romae, aut unū saluantes, saluere dicam⁹, cū utiq; præcedes demonstratio, uel interrogatio, uel salutatio uim contextæ orationis obtineat. Multi etiā dubitauerunt. **Quadringa** **Scopa**, **Solecifmus**, an **Barbarifmus** esset, cū licet id genus dictionis **Barbarifmum** esset, uel ex ipsius uerbi functionis possit agnosci facile. **Solecifmus** fit duobus modis, & p̄ ptes orōnis, aut per accidentia partium orationis. Per partes orationis fiunt, cum una pars pro alia ponitur, ut **Toruum** q̄ repente, **Clamat**, pro **torue**, **nomen** pro **aduerbio** ponitur. Fit enim in eadem parte orationis hoc uicium, cum ipsa pro se, non in suo loco, neq; ut conuenit, ponitur, ut **Cui tantum** de te licuit, pro in te, & **Eo apud amicum**, pro **ad amicum**, & **Intra sum**, pro **intra**, & **Foris eo**, pro **foras**. Per **Accidentia** partium orationis fiunt tot modis **Solecifmi**, quot sunt accidentia partium orōnis. Sed in his propter compendium exempli causa pauca monstrabimus. Nam per qualitates nominum fiunt **Solecifmi**, ut **Hauriat** hunc **oculis ignem crudelis** ab **alto**, **Dardanus** pro **Dardanius**, proprium **p̄ appellatio** posuit. Per genera, ut **uulhi silices**, **p̄ uulde**, & **amara corticis**, pro **amari**. Per numeros, ut **Pars** in **frusta** secant, **prosecrat**, Per **comparisonem**, ut **Respōdit** **Iuno** **Saturnia** sancta **dearum**, pro **sanctissima**. Per **casus**, ut **Verbū** quam **statu** uestra est, **p̄ urbs**. Per **modos uerborū**, ut **Itis** paratis **arma** quāp̄rimū **uiri**, **p̄ ite**, **parate** **arma**. **Indicatio**, pro **operatio** posuit, Per **significatiōes uerborū**, ut **Expoliantur** eos, & **corpora nuda** relinquunt, pro **expoliat**. Per **tēpora**, ut **Ceciditq; superbiū**. **Illū**, & **ois humo** **sumat** **Neptunia** **Troia**, **p̄ sumauit**. Per **personas**, ut **Danaī**, qui **parent**, **Atridis** quam **primum** **arma** **sumite**, pro **qui parentis**. Per **aduerbia**, ut **intra eo**, pro **intro**, & **Italia uenio**, pro **de Italia**, & **ad Romam uado**, pro **Romam**, cum **prepositio** separatim nominibus addenda sit, non **aduerbio**. Per **prepositiones**, cum una pro alia ponitur, ut **sub** **Lucem** **ibant**, pro **ante** **lucem**. Aut **necessario** **subtrahitur**, ut **Silius** **te** **Tyrbene** **feras** **agitare** **putasti**, **pro** **in** **silius**. Per **coniunctiones**, ut **Subiectiq; urere** **fluminis**, **p̄ ue**. Fit per **ordinem** **coniunctionum**, ut **autem** fieri non debet, cum **dicendum** sit, **fieri** **autem** non debet. **Fiunt** præterea **Solecifmi** pluribus modis, quos reprehendendo, potiusquam imitando possumus annotare. **Solecifmus** est in **prosa**, in **poemate** **ichema** dicitur.

¶ Sequitur de decem uitis.

Caplum. III.

Uim **Barbarifmo**, et **Solecifmo** decem uitia nominantur hoc modo. **Acyrologia**. **Cacephaton**. **Pleonafmos**. **Perifologia**. **Macrologia**. **Tautologia**. **Eclypfis**. **Tapinofis**. **Coelyntheton**. **Amphibologia**. **Acyrologia** est impropria dictionis positio, ut **Herc ego** si potui tantum sperare **dolorem**, pro **timere**. **Cacephaton** est obscena pronuntiatio, uel in composita dictione, uel in uno uerbo, ut **Numerum** cum **uibus** aequat. Et **arrige aures** **Pamphile**. **Pleonafmos** est adiectio superuacua, ad plenam significationem, ut **sic ore locuta** est. **Perifologia** est adiectio superuacua sine ulla uerum, ut **ibant** qua poterant, **qua non poterant** non **ibant**. **Macrologia** est longa sententia, res non necessarias comprehendens, ut **Legati non impetrata pace retro unde uenerunt, reuersi sunt**. **Tautologia** est euldem dictionis repetitio uitiōsa, ut **egomet ipse uenio**. **Eclypfis** est defectus quidam necessariorum dictionis, quam desiderat præcisa sententia, ut **Hæc secum**, deest loquebatur. **Tapinofis** est humilitas magnæ rei, nō id agēte sententia, quod demonstrat, ut **Penitulos** **cauernas**. **Ingentes**, uterumq; **armato milite** **complant**. **i. multæ legiones armatorum militum implerunt multas cauernas**. Et **Dulychias** **uexasse** **rates**. Et **Pelide** **stomachum** **cedere** **nescit**. **Coelyntheton** est uitiōsa dictionum compositio, ut **Verbaque** **nuenecum** **Terga** **fatigamus** **hæta**. **Amphibologia** est ambigua dictionis, que fit per accusatiuum, ut **si quis** dicat. **Audiuo** **secutorem** **renarium** **occidisse**. Aut per uerbum, ut **criminetur** **Cato**. **Vadatur** **Tullius**, **nec addatur** **quem**, uel **a quo**. Aut per participium, ut **Video** **statuam** **auream** **hætam** **tenentem**. Fit etiam per **omonyma**, ut **si quis** dicat **aciem**, **nec addat** **oculorum**, **aut exercitus**, **aut ferri**. Fit præterea pluribus modis, quos reprehendere omnes, ne nimis longum esset, non oportet.

¶ De metaplasmo.

Caplum. IIII.

Metaplasmo est transformatio quædam recti, solitiq; sermōnis in alterâ specie metri ornatus necessitatiue causa. **Huius** sunt species quatuordecim. **Prothesis**. **Epanthesis**. **Paragoge**. **Apharesis**. **Syncope**. **Apocopa**. **Ectasis**. **Sytle**. **Diarefis**. **Synerefis**. **Synacopha**. **Ectilapfis**. **Antithesis**.

fis. Antithesis. Metathesis. Prosthesis est appositio quædam ad principium dictionis lre, uel syllabæ, ut gnare p nate, retulit p iterit. Epithesis est positio quædam ad mediâ dictionis lre, uel syllabæ, ut illigas p religas. Indupator p ipulator. Hæc autem Epithesim, alii Paræthesim uocant, Paragoge est appositio quædam ad finem dictionis lre, uel syllabæ, ut magis p mage, & potestur p potest, Hæc alii Paralep sim, alii Prolepsim psumptione uocant, Aphoresis est ablatio de principio dictionis ltere, uel syllabæ, ut p p, Prosthesis, ut mitte p dimitte, & tēno p cōtēno, Syncope est ablatio de mediâ dictione in quibus syllabæ cōtraria Epithesi, ut audacter p audaciter, & cōmorat p cōmouerat. Apocopa est ablatio de fine dictionis lre, uel syllabæ cōtraria Paragoge, ut Achilli p Achillis, & possessis p possessis, & potes p potestis, & mutu p mutuo. Estalis est excessio syllabæ cōtra naturam uerbi, ut Italiâ fato p fugus, cū Italiâ priâ syllabæ correpta dicere debeam? Sytyle est correptio syllabæ cōtra naturam uerbi facta cōtraria Epithesi, ut aquelus Orion p Oriō pdaetur. Diarexis est excessio unius syllabæ duas, ut Olli respōdit rex albi, longai, p alba lōga, & Aulai in medio libabit pocula Bacchi, p aulæ, & Diues pictai uestis, & auri, p pictæ. Syneresis est cōglutinatio duarum syllabarum in unâ cōtraria Dyeresi, ut Pharon p Phaeton, & aripedē p aripedē. Synalœpha est interreptione cōcurrentium iter se uocalium lubrica quædam lenisq; collisio, ut Atq; ea diuersa pennis diu parte gerunt. Hæc a quibusdam Sineresis, uel collisio nuncupat. Esthæptis est cōsonantiam cū uocalibus asperè concurrentibus difficulte ac dura collisio, ut Littora multū ille & terris inctarus, & alto, Antithesis est literarum plerumq; positio, ut Olli frōbrides proili. Metathesis est transformatio literarum in alio loco, nulli tū litera ex ea dictione sublata, ut Euandre pro Euanter, & Tymbre pro Tymber. Schemata lexæos, & dianæos sunt quedam figure uerborum, & sententiarum. Sed ische mata dianæos ad oratores pertinent, ad grammatikos uero lexæos. Que cum multa sint ex oibus ferè necessaria sunt sedecim scilicet. Prolepsis. Zeugma. Hypozeuxis. Syllepsis. Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis. Epitheton. Paronomasia. Schesiloneuron. Paromæon. Omæoteleuton. Polypoton. Hirmos. Polysyntheton. Dialyton. Prolepsis est presumptio rerum ordine locutarum, ut Interea reges ingenti mole Latinus. Precedunt castris, Turnus deinde æneas. Zeugma est unius uerbi conclusio diuersis clausulis asperè commicta, ut Trougenia interpres diuui, qui numina Phœbi. Qui tripodas Claru lauros, q; sidera tenas. Hypozeuxis est figura superiorum contraria ubi diuersa uerba singulis clausulis redduntur, ut Regem adit, regi memorat, nemôq; genitq; Syllepsis est diuersarum clausularum per unum uerbum cōglutinatio conceptio, ut Hic illius arma, Hic curus sunt. Hoc Schema late patet. Et fieri solet non solum per partes orationis, sed per accidentia partium orationis. Item Syllepsis est in dissimilibus clausulis, quidam dictione singularis uerbo plurali adiungitur, ut Sunt nobis mita pomâ. Castane e molles, & prestis copia lactis. Anadiplosis est geminatio dictionis, que ex ultimo loco præcedentis uerbi, & principio sequentis iteratur, ut sequitur pulcherrimus. Assur. Assur ex quo fidens. Anaphora est relatio eiusdem uerbi p principium plurimorum uersuum, ut Nate me uires, mea magna potentia Idus. Nate patris summi, qui rela Typhoea temnis. Epanalepsis est uerbi in principio positi uersul in eiusdem fine repetitio, ut Multa super Priamo rogitis, super Hectore multa. Ante etiam seceptum Diæti regis, & ante. Epizenxis est eiusdem uerbi in eodem uersu sine aliqua dilatione geminatio, ut Memeadsum, qui feci, in me cōuertere ferrum. Paronomasia est ueluti quedam denominatio, uel quotiens aliquid nomē efficitur de alio, ut Nam inceptio est antiquum, aut manium. Schesiloneuron est multitudo nominum cōiungtorum eodem habitu copulandi, ut Marlianus, Peligra cohors, festina uirum uis. Paromæon est quando ab eiusdem literis diuersa nomina sumunt, ut Tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti. Omæoteleuton est cum simili modo dictionis plurima finiuntur, ut Eos reduci, q; relinqui, deuehi, q; deseri malu. Omæoptoton est cum in confirmis casus exeunt diuersa uerba, ut Mæxentes, flentes, lachrymantes, comitantes. Polypoton est multitudo casuum uarietate distincta, ut Littora littoribus contraria fluctibus undas. Imprecor arma armis pugnent, ipsiq; nepotes. Hirmos est series orationis continue tenorem suu usq; ad ultimum seruans, ut Principio caelum, ac terras, camposq; liquentes. Polysyntheton est dictio multis nexa coniunctionibus, ut Athamasq; Thoasq; Pelidesq; Neoptolemus, primusq; Machaon. Dialyton, siue Asyntheton est figura contraria superiori carens coniunctionibus, ut Ite, ferre cū tū flammâ, date tela, impellite remos.

Philthesis
 Epithesis
 Paragoge

Aphoresis

Syncope

Apocopa

Estalis

Diarexis

Syneresis

Synalœpha

Sineresis

Syllepsis

Schesiloneuron

Paromæon

Omæoteleuton

Polypoton

Hirmos

Polysyntheton

Dialyton

Asyntheton

Philthesis

Epithesis

Paragoge

Aphoresis

Syncope

Apocopa

Estalis

Diarexis

Syneresis

Synalœpha

Sineresis

Syllepsis

Schesiloneuron

Paromæon

Omæoteleuton

Polypoton

Hirmos

Polysyntheton

Dialyton

Asyntheton

Philthesis

Epithesis

Paragoge

Aphoresis

Syncope

Apocopa

Estalis

Diarexis

Syneresis

Synalœpha

Sineresis

Syllepsis

Schesiloneuron

Paromæon

Omæoteleuton

Polypoton

Hirmos

Polysyntheton

Dialyton

Asyntheton

Tropi dif
finitio
Tropi
quot

Metha
phora
quid : &
li ad mo
dis fiat

Metapho
re recipro
ce : & uni
us partis
Catachre
fis

Metalep
fis

Metony
mia
Metony
mie speci
es

Antony
malia q
tribus fit
modis
Epitheto
& Antony
nomalia
quid diffi
tant
Epitheto
tribus mo
dis

Synecdo
che
Onoma
topcia
Periphra
fis

hypbatō
et ei spes
Hysterō
logia: uel
hysteron
proteron
Anastro
phe

Parenthe
fis
Temesis
synchēsis
Hyperbole
allegoria
et ei spes

Hironia

Ropus est dictio translata a propria significatione ad improprium similitudinem ornatus, necessitatis ue causa. Sunt autem duodecim, Metaphora, Catachresis, Metalepsis, Metonymia, Antonomasia, Epitheton, Synecdoche, Onomatopocia, Periphrafsis, Hyperbaton, Hyperbole, Allegoria; Metaphora est rerum, uerborumq; translatio. Hæc fit quatuor modis, Ab animali ad animale. Ab inanimati ad inanimale, Ab inanimati ad animale, Ab animali ad inanimale, ut Tiphym aurigam celeres fecere carinae, Nam auriga, & gubernator nauis animam habent, Ab inanimati ad inanimale, ut Pelagus tenuere rates. Nam rates animam non habent, neque pelagus, Ab inanimati ad animale, ut Atlatis cinctum assidue cui nubibus atris. Piniferum caput, & uento pulsat, & imbri. Nam mons aiam si habet, cui mēbra hominis attribuunt, Ab animali ad inanimale, ut si tantum pectore robur. Concipis. Nam robur animam non habet, cum Turnus, cui hæc dicuntur, animam habet. Scire debemus alias Metaphoras esse reciprocas, Alias autem esse partis unius. Reciprocas, ut altum mare, & profundum cælum. Possumus enim conuertere altum cælum, profundum mare. Herba florēt, Iuuenes pubent. Possumus enim cōuertere. Herba pubent, Iuuenes florent. Alias partis unius, ut segetes fluctuant, uires germinant. Catachresis est usurpatio nominis alieni, ut Parricidam dicimus, qui occidit fratrem. Et piscinam quæ pisces non habet. Hæc enim ubi extrinsecus sumerent suum uocabulum, non habent. Metalepsis est dictio pergens gradatim ad id, quod ostendit, ut Speluncis abdidit atris. Hoc metuens. Et Post aliquot mea regna uidens mirabor aristas, Metonymia est dictio quedam ueluti transitio minatio. Huius autem multæ sunt species. Aut per id quod continet id quod continetur, ostendit, ut Nunc pateras libate Ioui. Aut contra, Crateres magnos statuunt, & uia coronant. Aut pro inuente quod inuentum est, ut sine Cerere, & Baccho friget Venus, Aut contra, ut Vinumque precamur. Nam hic deus adest presens. Hæc exempli causa posita addiscenibus sunt. Reliqua demonstrabit lectio. Antonomasia est significatio uice nominis posita, quæ fit tribus modis, Ab animo, A corpore, Extrinsecus, Ab animo, ut magnanimus Anchisades, A corpore, ut ipse arduus Polyphemus. Extrinsecus, ut Infelix puer, atq; impar congressus Achilli. Epitheton est suppositio dictionis cū proprio nomine. Nam Antonomasia uicem nominis substituet Epitheton nunq; est sine proprio noīe, ut dira Celeno, & diua Camilla. Fit etiam tribus modis. Ab animo. A corpore. Extrinsecus. His duobus tropis, uel uituperamus, uel ostendimus, uel laudamus. Synecdoche est significatio, pleni intellectus capax, cum plus, minus pronunciat. Aut a parte totum ostendit, ut Puppelq; tuæ, pubelq; tuorū. Aut contra partem a toto, ut Ipsius ante oculos ingens a uertice pontus. In puppim ferit. Et alibi, Fontemq; ignemq; ferabant. Memulisse autem debemus, quando fit a parte totum, faciendum esse ab insigniori parte. Onomatopocia est nomē de sono factum, ut Clamorq; uirum, clangorq; tubarum. Tinnitus aris. Atq; leuem stipulam crepitantibus uirere flammis. Periphrafsis est circumlocutio quedam, quæ fit aut ornandæ rei causa, quæ pulchra est, aut uituperandæ, quæ turpis est. ut Iam prima nouo spargebat lumine terras. Tithoni creuem linquens Aurora cubile. Et hoc faciūt, nimio ne luxu obfusor uisus sit genitali aruo, et fulcos obliuere inertes. Hyperbaton est transcensio quedam, uerborum ordinem perturbans, cuius species sunt quinque. Hysterologia, siue Hysteron proteron. Anastrophe. Parenthesis. Synthesis. Temesis. Hysterologia, siue Hysteron proteron, est sententia cum uerbis ordo mutatus, ut Et Cererem torrere parant flāmis, & frangere saxo. Anastrophe est uerborum tantum ordo praeposterus, ut Italiam cōtra, p contra Italiam. Parenthesis est interposita formatio diuersæ sententiæ, ut A Eneae, (neq; enim patrius consistere mentem, Passus amor) rapidum ad naues praemitte Achatem. Temesis est unius compositi, uel simplicis lectio, una dictione, uel pluribus interiectis, ut Septem subiecta trioni. Et Saxo cere cōminuit brum. Et Masili porticū uenes ad littora raras, pro cerebrum & Massilitanas. Synchēsis est Hyperbaton obcurum, et ex omni parte confusum, ut Tris Notus abreptas in saxa latentia torquet. Saxa uocant Itali, mediis quæ in fluctibus aras. Est autem hic ordo. Tris nauē abreptas Notus torquet in saxa, quæ saxa in mediis fluctibus latentia Itali uocant aras. Hyperbole est dictio fidem excedens, augendi, minuendiue causa. Augendi, ut niue candidior. Minuēdi, ut tardior testudine. Allegoria est tropus quo aliud significatur, aliud dicitur, ut Et iam tempus equum fumantia soluere colla, hoc est carmen finire.

men finire. Huiusmodi species multe sunt, ex quibus septem eminent. **Hironia**, Antiphrasis, Aenigma, Charientismos, Paronomia, Sarcasmos, Asteismos. **Hironia** est tropus, qui per contrarium conatur ostendere, quod dicitur, ut **Egregiam** uero laudem, & **Ispolia** ampla refertis. Tu quoque tuus. **Hæc** nisi grauitas pronuntians adiuuerit, confiteri uidebitur, quod negare intendit. **Antiphrasis** est unius uerbi. **Hironia**, ut bellum, quod minime bellum est. Et lacus, quod minime lucret. **Aenigma** est obscura sententia per obscuram similitudinem rerum, ut **Mater** me genuit, eadem mox gignitur ex me, significat enim aquam in niuem conuerti, & ex eadem rursus effluere. **Charientismos** est, quo dura dicta grauius proferuntur, ut interrogantibus nobis. **Nū** quis nos quæserit responsum detur, bona fortuna, exinde intelligitur, nemine nos quæserit. **Paronomia** est æcœmo datum rebus, temporibusque puerbium, ut **Aduersus** stimulum caletes, & **Lupus** est in fabula. **Sarcasmos** est plena odio, atque hostilis derisio, ut **En** agros, & quam bello **Troiane** pectus. **Hesperia** merire iacens. **Asteismos** est Tropus multiplex numerosusque uirtutis. Nam **Asteismos** est quicquid rustica simplicitate caret, & faceta sitis urbanitate exponitur, ut **Qui** **Baurum** uō odit, amet tua carmina **Meui**, Atque idem iungat uulpes, & mulgeat hircos. **Homœoxosis** est minus note rei per similitudinem eius, quæ magis nota est, demonstratio. Huius autem tres sunt species: **Hicon**, **Parabola**, **Paradigma**. **Hicon** est psonarum inter se, uel eorum, quæ personis accidunt comparatio ut, **Os**, humerosque decem similis, **Parabola** uero est rerum genere dissimilium, comparatio ut **Qualis** mugitus fugit cum futurus aram. **Taurus**, & sceteris excussit ceruice securim. **Paradigma** est exempli hortantis, uel deterrentis enarratio. **Hortantis**, ut **Antenor** potuit mediis elapsus **Achiuis**. **Illyricos** penetrare sinus, atque. **Deterrentis**, ut **At** si sic **Phrygius** penetrat **Lacedamœa** pastor, **Leda** quoque **Helenam** **Troianas** uexit ad urbes.

F J N I S.

Barbaricam quicunque cupis uitare loquendo,
Donati hoc lecto codice doctus eris.

SERVIUS HONORATVS AQVILINO SALVTVM.

LTIMARVM SYLLABARVM NATVRAS (SICVTI per postieram) breuiter, lucideque digessi, in qua re mea audientia tuo defenditur imperio. nam hoc opus arduum dum ueluti facile, ac per se patens multi reliquerunt, difficilius reddiderunt, quamquam rationem literæ, & syllabæ in Donati artibus habeamus, tamen breuiandi causa aliqui ex his decerpimus, quæ ad scientiam metrorum proficere credimus.

Vale.

¶ De primis Syllabis.

Cap. I.

Gitur primas syllabas omnium primam orationis duobus modis considerabimus, natura & positione. natura tripartita est, nam aut diphthongo syllaba longa esse cognoscitur, ut **æ**, **æ**, **æ**, **æ**, **æ**, **æ**, aut exemplo, quæ in **u**tra sit syllaba longa, an breuis, ut

Mula mihi causas memora, aut compositione figure, ut si nefas qualis sit, pius ex compositione, quod est impius, qualis sit pi, cognoscitur, hæc in aliquantibus hoc fallat, nam cum dicimus nubere. **nu**, longus est. Item cum dicimus innuba, aut pronnuba, fit breuis, **nu**, in compositione, sed hoc inueniri raro contingit.

Positio est cum uocalem correptam, aut duæ consonantes sequuntur, ut **arma**. Aut una quæuis duplex, ut **axis**, uel **Mezentius**, uel maior, aut altera consonans, & altera uocalis loco consonantis posita, ut at **Iuno**, at **Venus**. Verum si qualibet pars orationis præpositionibus componitur ex his primas syllabas cognoscimus, nam talis manebit fere omnis composita syllaba, quibus & ipsa præpositio fuerit, ut **ineptus**. Item ex ipsis præpositionibus **ad**, & **ob**, & **in**, & **sub** diuersè in uerbis ponuntur, nam corripuntur cum crescendo dissyllabam reddunt, ut **ad** sit, **ob** in, **sub** in, **sub** in. Indifferenter sunt cum trissyllabam faciunt, ut **adicit**, **obicit**, **inicit**, **subicit**, **producent** & tantummodo cum tetrasyllabam ex se reddunt, ut **adicio**, **obicio**, **inicio**, **subicio**. Item quæ per quæ

Diomedes N

Hironia

antiphr.
Aenigm.Charientis
mosParonom
ia
Sarcasm.
asteismosHomœoxo
sis & eius
species
Hicon
Parabola
Paradig
maPræsylla
be quot
modis co
gnoscanturNubere
Innuba
Pronnuba
Positio
queAd
Ob
in
Sub
Obicio
Obicio
Que
Præ

& præ in primis syllabis scribuntur, pierunq; producuntur, excepto pretiũ, premo, preces, & queror, hoc est querelam depono, & quæ ex his per deriuationem, aut declinationem fieri possunt, & quæ coniunctione.

De Pro

Item contra breuiantur ex hisdem præpositionibus in compositionibus de & pro, ut dehic, dei de, profectus, profectus, profulus, profatus, procaus, pronepos, & cætera.

Verba: q̄ in præfeti correpta præteritũ pducunt

Cum quidem aliquanta uerba, quæ primas syllabas tempore permittunt, quæ subtercollata in omni præterito perfectõ, & in omni præterito plusquãperfectõ, et in omni futuro modi tantũ cõiunctiui pducunt. in cæteris autẽ modis, & tẽporibus breuiantur, et sunt hæc. Lego legi legeram legero. Fauco favi faueram fauero. Sedo sedi federam federo. Venio ueni ueneram uenero. Fugio fugi fugeram fugero. Fodio fodi foderam fodero. Video iudi uide ram uideo. Voueo uouĩ uoueram uouero. Foueo foui foueram fouero. Iuuo iuui iuueram iuuerõ. Ego egi egeram egero. Emo emi emeram emero. Lauo laui laueram lauero. Odi odi oderam odero. Eo iui iueram iuero. Queo quini quieram quiuero. Sino sini sineram sinero. Sero seu fereram ferero. Cauco caui caueram cauero. Item contra inueniuntur, quæ in p̄ senti tempore producta sunt, & in præterito breuiantur, ut sunt hæc. Pono posui. Cogo cõegi. Do dehi. Sto steti. Item omnia uerba, quæ in p̄terito ante crescunt, in primis syllabis breuiantur, ut pendo pependi, tondeo totondi, posco poposci, curro cucurri.

Verba sp̄ sententiã præterito breuia

Medie syl labo: qui bus modis aguntur Accet qd & uic Accentus correptus Accentus pductus

¶ De Mediis syllabis.

Capitulum II.

Medias syllabas tribus modis agnoscimus, positione, & diphthongis, & accentu, sed d̄ positione. & de diphthongis supra tractauimus. Accentus autem est quasi adcantus dictus q̄ ad cantilenam uocis nos facit agnoscere syllabas. Quæ uocis accentus duo sunt adeo quos tractamus necessarii, correptus, & productus. Correptus est, quoties sine ulla mora uocis medias syllabas enunciamus, ut macula, tabula.

Productus est, quoties medias syllabas cum aliqua mora uocis exprimimus, ut fortuna, natura. Sciendum est tamen, quia illa, quæ in uerbis. I. correpta proferruntur, cum in medium uenerint & ipsum. I. in E. mutauerint, ut legis lege legere, ubiq; breuiantur. Excepto cum a tribus excipiuntur consonantibus. B. & M. & T. ut legebam legemus legentur. Cætera melius accentibus colligunt. qui accensus in trisyllabis, & tetrasyllabis, & deinceps considerandus est, ut si queratur amicissimorum, quibus syllabis constet, & dicimus primam breuem exemplõ, ut Nimum dilexit amicum, secundam cum longo accentu inuenimus, tertiam positione longam, quartam breuem accentu quia cum dicimus amicissimus penultimam cum breuẽ accẽtu inuenimus, quintam longam accentu, ultima uero qualis sit per singulas partes orationis demonstrabunt rationes subiectæ.

De ultimis syllabis

Nis sin gularis in syllaba

¶ De nomine, & prius de nominatiuo

Capitulum III.

Ominantius singularis has habet breues. A. ut musa. E. ut sedile. O. ut iurgo. V. ut cornu. El. ut mel. I. ut pucil. VI. ut consul. M. ut testum. n. ut carne. Ir. ut iur. Or. ut doctõr. T. ut caput, ex his producuntur in græcis. E. ut Euerge. O. Dido. En. ut hen si ren. Il. uo herules, ut Tanaquil. Hæc sunt item, quæ producuntur. I. ut frugi. O. ut Sol. An. ut Titan. On. ut Memnon. In. ut delphin. As. ut facultas. C. ut alic Sed. As. fin tus nominatiuus in græcis tunc breuiatur, cum genitiu? des habet, ut Arcas Arcados. Pallas pallados. Er. autem in græcis producitur, ut ather, aer. Item hæc sunt, quæ in monosyllabis pducuntur, in dissyllabis hæc, & trisyllabis, & tetrasyllabis, & in cæteris polysyllabis corripuntur. Monosyllaba, ut far. Dissyllaba, ut Caesar. Er. monosyllaba, ut uer. Dissyllaba, ut pater. Vr. monosyllaba, ut sal. Trisyllaba, ut animal. Item hæc sunt, quæ uarie nominatiuum faciunt, & quæ sibi a genitiuo suo regulam sumunt, es. os. us. Nam. es. syllaba nomina quando finit modis. y. producitur, duobus his corripitur. Tunc ergo producitur, cum aut nomen quintæ fuerit declinationis, ut dies ei. Item producitur, cum totidem syllabas habuerit genitiuus quot & nominatiuus, ut proles prolis. Tertio loco producitur, cum syllabam crescens, & productam habuerit in medio, ut merces mercedis. Quarto loco producitur, cum monosyllabis duæ, ut pes, bipes, sonipes. Quinto loco producitur, cum. i. ante. es. in fine habuerit, ut abies,

aries,

Es. termi nantia quanta

aries, paries, quies. Duobus his modis corripitur, cum aut E. mediam breuem in genitiuo habuerit, ut leges segetes, aut cum E. I. mutauerit, ut miles militis. Os igitur monosyllaba, si ora significet, producit, ut os oris, si ossi significet, breuiatur, ut os ossis. Quæ tamen os, syllaba cum in disyllabis, uel in trisyllabis inuenit, & media syllaba genitiui natura producta permanserit, cum longa erit, ut nepos neposis, siue correpta fuerit, aut diphthongum in .genitiuo græco habuerit, breuiatur, ut Compos componis. Delos Delo. Vs. uero cum in genitiuo crescente longa permanserit, producit, ut uirtus uirtutis, tellus telluris. Excepto palus, quod in genitiuo dis. terminatur, ut palus paludis. Inde est Ster. silq; diu palus, aptaq; remis. si uero i genitiuo crescente correpta, quia mutata permanserit, aut non creuerit, breuiantur, ut pectus pectoris, uulgus uulgi.

Os in syl
laba

Compos
Delos
Palus

Genitiuus, & datiuus, & ablatiuus produciuntur, sed genitiuus cum aut. Os in fine secundū græcos habuerit, aut tertiæ fuerit declinationis, cum ablatiuo suo. Et tantum litera terminato breuiatur, excepto uno, quod producit, ut ab hac fame, quia ueteres huius famet, non huius finis declinabant, sed datiuus in græcis. I. terminatus breuiatur, ut Palladi. Accusatiuus in latinis breuis est semper, in græcis tantum, tunc breuis est, cum A. uel on. terminatur, ut Thesea, quia scribitur per omicron delon, alius longior. Vocatiuus quoq; in latinis breuis est, excepto eii. I. terminat, ut Mercuri, in græcis corripitur. Alex. qui etiam dum similis fuerit nō nominatiui regulam sequitur, ut hæc pauperis, & opupertis. In masculinis græcis tantum producit, ut A. Enea, sed etiam E. finitus in græcis tantum breuiatur, cum eius nominatiuus os fuerit terminatus, ut Phæobos Phæbe.

Fame
Palladi

Nominatiuus, & accusatiuus, & uocatiuus plurales masculino, & feminino genere produciuntur, corripuntur in neutro. Contra hæc sunt græca nomina, ut primum uice Sulimam. A. aut E. habuerit, & a genitiuo singulari ad os terminatus uocatus, tunc tantum in masculino, & feminino breuiantur, ut huius Arcados in Arcadibus Arcadas, alius longior. Genitiuus pluralis semper breuis est in latinis, in græcis uero non breuiatur, ut Lesbion. Datiuus & ablatiuus plurales, si is. terminantur, longi sunt, ut doctus doctis, breues sunt, ut agilis. Aut si græca sit declinatio, in. terminatus datiuus corripitur, ut Arcasii. In hac regula nomina, pronomia participia continentur, sed pronominis declinatio, eo tantum differt, quod in monosyllabis, quæ uocalibus terminantur, ut melant uocalibus constant, ut Om. in quolibet est, quod breuis, sed genitiuus cum is. finitur, breuiatur, ut illius. Datiuus uero sicut in nomine semper longus est, excepto, mihi, tibi, sibi, quæ indifferenter poni possunt, sic reliqui quoque casus regulam sumunt ex nomine.

¶ De Verbis

Caplum. IIII.

Nomnibus uerbis, modis, temporibus, numeris, personis, coniugationibus breuiantur. M. ut docebam. R. ut legebar. T. ut faceretis ut nutreamus. E. uero litera uerba terminata breuiatur, ut lege. Sed imperatiui modi secundi tantum persona a secunda quoque coniugatione tantum producit, ut doce. Es autem breuiatur, ut sum es & cetera, quæ ex his componi possunt, ut adsum ades, possum potes, in aliis producit, ut doces. Is. item in secunda persona indicatiui modi, tunc tantum producit, cum a tertia coniugatione producta uenerit, ut nutrio is. & nolo is. alios breuiatur. Produciuntur autem. A. ut ama. I. ut nutri. V. ut lectu. As. ut uocas. Es. ut legeres. C. ut fac.

¶ De Aduerbiis.

Caplum. V.

Fac
laban fy

Nomnibus aduerbiis breuiantur. El. ut semel. Er. ut pariter. M. ut tam. N. uero (excepto non, & en) ubique breuiantur, ut forsitan. E. dum finiuntur aduerbia illa produciuntur, quæ ex nomine ueniunt, & comparationis gradus recipiunt, ut docte doctus doctissime. Quæ autem a se nascuntur, ut sepe, aut non comparantur, ut rite, aut in comparatione deficiunt, ut bene, male. Breuiantur. I. finita præter quasi & ibi, & ubi produciuntur, ut heri. O. sicut in omnibus partibus orationis indifferenter ponitur, ut falso. S. dum ante eam. A. habuerit, producit, ut alias. Aliter breuiatur, ut magis. Produciuntur autem. A. ut una. V. ut noctu. C. ut illuc. Aduerbia autem monosyllaba producienda sunt, ut huc, uel que ex his sunt, ut illuc, exceptis bis & ter.

SERVII

¶ De Coniunctionibus

Capitulum VI.

Mnes fere coniunctiones corripuntur, sed quæ A. & I. terminantur, producantur, excepto ita, quia, & nisi. Item quæ in N. definiunt, si ante eâ. L. habuerint, pducunt, ut fin.

¶ De Præpositionibus.

Capitulum VII.

Ceufatiuæ præpositiones absq; his quæ in A. exeunt, & una monosyllaba cis, breuiantur. Ablatiuæ uero illæ monosyllabæ longæ sunt, quæ aut uocalibus cõstant, ut. A. aut uocalibus terminantur, ut de. Sed utriusq; casus præpositiones omnes breues esse non dubium est. R. autem ubiq; breuiatur, ut remitto. Excepto cum refert distat significat, ut est illud Virgilio. Nec mutari pabula refert, & uno uerbo reicio, ut R. e. ne maculis insulcent uetiera pullis. Nascuntur.

¶ De Interiectionibus.

Capitulum VIII.

Mnes interiectiones, si monosyllabæ fuerint, pducuntur, ut heu. Cæteræ uero exemplis similium partium orationis existimandæ sunt, ut pape. Hæc in omnibus partibus obseruanda sunt, exceptis, quæ aut diphthongo, aut positione longæ sunt.

F I N I S.

MARIÏ HONORATI SERVII GRAMMATICI CENTIMETRVM.

CLARISSIMO VIRO ALBINO MARIVS

SER. GRAMMATICVS S.

IBI HVNC LIBELLVM PRETEXTATOR, VIDELICET de cus urbis Albine de uouit. Nam licet patris, auig; (quibus maximam reuerentiam literæ debent) quoti die in publicis exemplis, ubiq; pubetcas, quo uelut ad mularum sacra uentur, ut tamẽ celotio tantum numina proferuntur, sed sape humiles uicos, & uia pauperum tecta suberunt. Quare laboris mei uelim faueas uoto, indulgetis audacia, quod si secus cesserit, in cupiditatem deuotionis interpretabor uentum placendi, licet audacter, non tamen indignâ

ter hunc libellum, qui tu licet centimetrum nominabit, tot enim metrorum genera digessi, quanta potui breuitate rationem omittens. Quo quidem, quod nascatur ex genere, qua lectionum diuersitate cadatur, quæ res plus confusions, q̄ utilitatis habet.

¶ De quibusdam generalibus regulis.

Capitulum Primũ.

Ed lectori hæc generaliter sunt sciendæ, finalem syllabam in omnibus metris indifferenter accipi. Solutionem esse, cum pro una longa syllaba duæ breues ponuntur, loca imparia dici primum, tertium, quintum, & deinde paria, secundum, quartum, sextum. Et de imparibus penimemerim esse, cum post duos pedes sequitur syllaba, quæ partem orationis terminat. Prænamerim uero, cum post duos pedes similiter sequitur syllaba. Tertius trochaicus, cû post duos pedes perfectos, finita parte orationis, trocheus manet. Quartus trochaicus, cum distinctione eadem tenet quartum locum trocheus. Catalecticum, ubi nihil plus, immulue in uersu, qui legitimo sine clauditur. Monometrum, dimetrum, trimetrum, uel tetrametrum uersum dici a numero pedum. In iambicis, trochaicis, antipasticis metris uersus per pedes duplices computari. In cæteris metris per pedes simplices. Metrum, uel a pedibus nomina accipere, uel a rebus, quæ describuntur, uel ab inuentoribus, uel a frequentatoribus, uel a numero pedum. Ea que octo esse principalia metra, iambicum, trochaicum, dactylicum, anapesticum, coriambicum, antipasticum, ionicum a maiore, ionicum a minore, de quibus capitulum tractabimus, eligentes ea que ad palmam lyre producit uoluptas.

De metris

¶ De metris iambicis.

Capitulum. II.

Metra iambica locis imparibus quinque recipere pedes possunt. Iambum, tribrachium spondeum, dactylum, anapestum, locis autem paribus tantum iambum, uel tribrachium & apud comicos frequenter anapestum, ita tamen ut multarum breuium iunctura uideatur, sed ex plurimis metris. xiii. usui tradenda subiici.

- ¶ Aristophanium metrum constat monometro hyper. ut est hoc, Valles per imas.
 ¶ Euripydium constat dimetro catalectico, ut est hoc, Dissolue bacche dolens.
 ¶ Anacreuntium constat dimetro brachicatalo, ut est hoc, Aiax furit crenis.
 ¶ Archilochium constat dimetro acatalectico, ut est hoc, Serena lux micat polo.
 ¶ Alcaicum constat dimetro hypercatalectico, ut est hoc, Amant uenena paricida.
 ¶ Alemanicum constat trimetro brachicatalo, ut est hoc, Spernis decore uirginis thoros.
 ¶ Hipponactium constat trimetro catalectico, ut est hoc, Doctis talia uanibus fauebat.
 ¶ Archilochium constat trimetro acatalectico, ut est hoc, Martem fatigat prodigus uita furor.
 ¶ Anacreuntium constat trimetro hypercatalectico, ut est hoc, Amor puellæ pectus improba fatigat.
 ¶ Aristophanium constat tetrametro brachicatalo, ut est hoc, Marcebunt lucernæ, sol pro pinquat, nunc uero uacas. Item de aristophanio. Aristophanium constat tetrametro acatalectico, ut est hoc, Finis est iambe, solue iudicis dolor mali.
 ¶ Hipponacticum constat trimetro acatalectico, ut est hoc, Pauper poeta nescit antra musarum.

¶ De metris trochaicis.

Capitulum. iii.

Metra trochaica principaliter constant trochæo, locis tamen imparibus hos recipiunt pedes, trochæum, tribrachium, & nonnunquam dactylum, in locis uero paribus cum his, quos supra memorauimus, spondeum, anapestum, dactylum, sed ex pluribus. xiii. usui tradenda subiici.

- ¶ Pancratium constat monometro hypercatalectico, ut est hoc, Auditor optimus.
 ¶ Ithyphalicum constat dimetro brachicatalo, ut est hoc, Bacche iunge tigres.
 ¶ Euripydium constat dimetro catalectico, ut est hoc, Vultur alius uolat.
 ¶ Alamanicum constat dimetro acatalectico, ut est hoc, Phisula canit iubilus.
 ¶ Bachelidum constat dimetro hypercatalectico, ut est hoc, Floribus corona textitur.
 ¶ Sapphicum constat trimetro brachicatalo, ut est hoc, Rex pater Iuppiter, & deorum.
 ¶ Archilochium constat trimetro catalectico, ut est hoc, Nox amoris, & quietis conicia.
 ¶ Sotadium constat trimetro acatalo, ut est hoc, Arua sic canibus intra ira leui.
 ¶ Sapphicum constat trimetro hypercatalectico, ut est hoc, Splendet aurum, gemma fulget, for ma sed placet.
 ¶ Sotadicum constat tetrametro brachicatalo, ut est hoc, Thraceum nefas renarrat catulus hirundo.
 ¶ Archilochium constat tetrametro catalectico, ut est hoc, Tolle hircos æra pulsans, iam lyæ us aduenit.
 ¶ Hipponacticum constat tetrametro catalectico, claudio, ut hoc, Pella tonsis in terga ponti uelate, pergamus.
 ¶ Anacreuntium constat tetrametro catalectico, ut est hoc, Parce iam cumane uati, parce iam sacro furori.

¶ De metris dactylicis.

Capitulum. III.

Metra dactylica principaliter constant dactylo, recipiunt tamen spondeum, & interdum ultimo loco trochæum. Sed ex pluribus. xviii. usui tradenda subiici.

- ¶ Adonium constat dimetro catalectico, ut est hoc, Findite fluctus.
 ¶ Hirminachium constat dimetro acatalectico, ut est hoc, Tibia personet.
 ¶ Archilochium constat dimetro hypercatalectico, ut est hoc, Garrula uenit auis.

Diomedes N iii

SERVII

- ¶ Alemanicum constat tetrametro catalectico, ut est hoc. **T**undite pectora palmis.
 ¶ Simonidium constat trimetro acatalectico, ut est hoc. **I**ndue pallia lectica.
 ¶ Alemanium constat trimetro hypercatalectico, ut est hoc. **L**urida brachia curretegis.
 ¶ Archilochium constat tetrametro catale. ut est hoc. **A**rent sollicitia solo terra.
 ¶ Alemanicum constat tetrametro acatalectico, ut est hoc. **V**irgo decens cumulas reliqua tibi.
 ¶ Alemanium constat tetrametro hypercatalectico, ut est hoc. **V**icta ista minus caret ingenio.
 ¶ Stesicorium constat pentametro catalectico, ut est hoc. **M**arsya cede deo sua carmina phœbi
 Simonidium constat pentametro acatalectico, ut est hoc. **P**arthenopeus erat puer arcadiæ decus
 ¶ Chirilius constat pentametro hypercatalectico, ut est hoc. **P**ulchra puella comas ambit
 sibi palmitibus.
Heroicum constat exámetro catalectico, ut est hoc. **V**ulnera bella tubæ numero conduntur
 homeri.
 ¶ Bucolicum constat exámetro catalectico, ita ut quartus dactylus partem terminet orationis,
 ut est hoc. **R**ustica siluestri resonat bene phistula cantu.
 ¶ Iphicum constat exámetro acatalectico ut est hoc. **S**ydera pallida diffugiunt face territa luminif.
 ¶ Alemanicum constat exámetro hypercatalectico, ut est hoc. **A**lma uenus paphum ingreditur
 rosa luceat ex aditis.
Stesicorium constat eptametro catalectico, ut est hoc. **A**ecides iuuenis trahit hæc ora, plangi-
 te pergama troes.
 ¶ Iphicum constat eptametro acatalectico, ut est hoc. **V**erficulos tibi dactylos cecinit puer
 time, quos facias.

¶ De metris anapesticis.

Caplum. V.

Arsus anapestici principaliter constant anapesto. Recipiunt tamen frequenter &
 spondeum, raro proceleumaticum, apud comicos autem habent dactylum, sepius-
 que ultima eam superest syllaba, in duas soluitur breues. sed ex pluribus. xii. uisui tra-
 denda subieci.

- T**rinicium constat monometro acatalectico, ut est hoc. **G**alia dum iubar est.
Coricum constat monometro hypercatalectico, ut est hoc. **V**enit optima calliope.
Parteniacum constat dimetro catalectico, ut est hoc. **H**uius est foelix nimium prior ætas.
 ¶ Pindaricum constat trimetro brachicatalectico, ut est hoc. **M**edium rapidum mare tiberis
 adit fluuius.
 ¶ Alemanium constat trimetro acatalectico, ut est hoc. **D**ate pierides mihi carmen dactylorum.
 ¶ Stesicorium constat trimetro acatalectico, ut est hoc. **L**atet in thalamo tibi uirgo decens **V**e-
 neris specie.
 ¶ Simonidicum constat trimetro hypercatalectico, ut est hoc. **T**uba terribili procul ære so-
 nar, clipeum quate miles.
 ¶ Alemanicum constat trimetro brachicatalectico, ut est hoc. **S**ua munera ferre uenus alma, ro-
 sas iuueni cineri adolere.
 ¶ Aristophanium constat trimetro acatalectico, ut est hoc. **D**ate uia mihi, date mihi ferta, iuuat
 dare tempora toto alto Ioui.

¶ De metris coriambicis.

Caplum. VI.

Coriambica metra principaliter constant coriambo, uerum quia, ut suo pede claudan-
 tur, accipiunt in fine amphibrachū, & bacchium. sed ex multis metris hæc quatuo-
 or usui tradenda subieci.

- ¶ Aristophanium constat dimetro, & amphibraco, ut est hoc. **P**urpureus tyrannus.
 ¶ Daphnicum constat trimetro, & amphibraco, ut est hoc. **D**ulcisonæ pierides uersifico fauete.
 ¶ Anacreontium constat dimetro, & amphibraco, ut est hoc. **V**irgili Mantua, quem creauit
 ¶ Callimachum constat tetrametro, & amphibraco, ut est hoc. **A**rmipotens mars genitor ro-
 muli da

multi da ueniam precamur.

¶ De metris ~~anapesticis~~. *Antipastis*

Caplum. VII.

Etra *anapastica* principaliter constant *antipasto*, uerum sepe prima parte, qua iam-
bum tenent, spondæum libenter accipiunt, sed ex plurimis quattuor usui traden-
da subieci.

¶ *Panicum* constat dimetro brachicataleſtico, ut est hoc. Fauni semideum nu-
men adeſt.

¶ *Anacreuntium* constat trimetro brachicataleſtico, ut est hoc. Coras mitigant dona lyre.

¶ *Alcaicum* constat tetrametro brachicataleſtico, ut est hoc. Infandum terigit sydera carmen
magorum.

¶ De metris ionicis a minori.

Caplum. VIII.

Etra ionica a minore principaliter constant ionico suo, ac raro alterius pedis patiuntur
acceſſus, sed ex plurimis sex usui tradenda subieci.

¶ *Timocraticum* constat cataleſtico, ut est hoc. Sapientes amor dei.

¶ *Anacreuntium* constat dimetro, ut est hoc. Fuge uirgo, fuge munus Veneris.

¶ *Sapphicum* constat trimetro cataleſtico, ut est hoc. Sonat alta trabe fixus tibi molus.

¶ *Phrincium* constat tetrametro cataleſtico, ut est hoc. Tibi ueris fero donum sola, quæ dant
ueneris.

¶ *Alcmanium* constat tetrametro acataleſtico, ut est hoc. Timor omnis docet artes. Timor au-
get bona mente.

¶ De metris etiam ionicis a maiore.

Caplum. IX.

Etra ionica a maiore principaliter constant ionico suo, uerum & diambum, & ditro-
chæum non reculant, solutionem patienter admittunt, sed ex plurimis tria usui traden-
da subieci.

¶ *Hipponacticum* constat dimetro bra. ut est hoc. Palmam cape uictor.

¶ *Praxilum* constat dimetro brachi. ut est hoc. Fortis iuuenis summe coronam.

¶ *Sotadicum* constat tetrametro, ut est hoc. Salpix iam tempus fugit, intende dolo laborem.

¶ De aliis generibus metrorum.

Caplum. X.

Eliqua deinceps metra non ea lege, qua superiora reperimus. Illa enim uelut confusa
digeſſi, hæc uelut dispersa collegi, sed ex plurimis. xxy. usui tradenda subieci.

¶ *Phallicum* constat tribus dactylis, & pyrrhichio, ut est hoc. Docta phallica serene
paras.

¶ *Pherecratium* constat spondæo, dactylo, & trochæo, ut est hoc. Reges purpura monstrat.

¶ *Gliconicum* constat spondæo, coriambico, pyrrhichio, ut est hoc. Odiprenium.

¶ *Aſclepiadæum* constat spondæo, & duobus coriambis, & pyrrhichio, ut est hoc. Vite parf me
lior q̄ cito labitur.

¶ *Alcaicum* constat spondæo, tribus coriambis, & pyrrhichio ut est hoc, Profusa æcides pro-
cubuit sub paradis manum.

¶ *Elegicum* constat pentimemeri, prima heroica, secunda dactylica, ut est hoc, Mæret diffusis
flens elegia pomis.

¶ *Eulogiacum* constat pede dissyllabo quolibet, & quattuor dactylis, ut est hoc, Sappho com-
posuit casta poemata.

¶ *Murium* constat ita ut heroicum, sed pyrrhichio clauditur, ut est hoc, Mortem contemnant
laudato uulnere getæ.

¶ *Priapicum* constat de gliconio, & ferratio, ut est hoc. Heleſponticum tuum numen protegit
hortos.

Diomedes N iiii

SERVII

¶ Phaleucium constat spondeo dactylico, tribus & trochæis, ut est hoc. Isthmos diuitibus
superbit undis.

¶ Saphicum constat trochæo, spondeo, dactylo, & trochæis duobus, ut est hoc. Faune nym-
pharum metus, & uoluptas.

¶ Saturnium constat dimetro, iambico, & triphallico, ut est hoc. Isis præterit orbem cum crini-
bus profusis.

¶ Archilochium constat parthemaco, & triphallico, ut est hoc. Remebat ab arce tyrannus,
cruentus.

¶ Aenitologium constat dactylo, & iambico, & pentimemeri, ut est hoc. Fontes signa gra-
mina letificos.

¶ Alcaicum constat pentimemeri dactylica, & duobus dactylis, ut est hoc. Carmen relaxat
tædia pectoris.

¶ Archilochium constat tetrametro bucolico, acatalectico, typhallico, tribus trochæis, ut est hoc
Linea pastor tibi concidit in profunda ponti.

¶ Galiambicum constat dimetro iambico, acatalectico, & anapesto, uel spondeo, cum duobus
iambis, ut est hoc. Tenera recrispat aura tremulo sinu freti.

¶ Archilochium constat pentimemeri, dactylica, & dimetro iambico, ut est hoc. Sydera cum-
cta micant decore lucis aureo.

¶ Archilochium constat dimetro iambico, & pentimemeri dactylica, ut est hoc. In lyæo dedi-
ti tympana iam quatiunt.

¶ Heroicum, quotiens sonus ultimæ syllabæ finalis, est præcedentis, ut est hoc. Exercet mentes
fraterna gratia malis.

¶ Reciprocus heroicus in sotadico, quotiens ad finem scanus sotadicum facit, ut est hoc. Ire cu-
pis firus mala nites somnia quæso. Quæso somnia nites mala firus cupis ire.

¶ Reciprocus iambicus in elegiaco est, quotiens a fine scanus elegiam facit, ut est hoc. Micant
nitore tecta sublimi aurea, aurea sublimi tecta nitore micant.

¶ Eurypalicus uersus est, cum uerba, prout sequuntur, syllabis crescunt, ut est hoc. Rem tibi co-
cessi doctissime, dulcis honorem. Habes lector manualet in compendio discendi libellum,
quem magis probabis, si tibi usus scribendi uoluntas exoluat.

SERVII HONORATI IN SECVNDAM DONATI
AEDITIONEM INTERPRETATIO.

¶ Ars unde dicta.

Capitulum. primum.

RS DICTA EST, VEL ἀρσὴν εἰρησῶ, IDEST A VIR-
tute, quam Græci uniuersiuſque ſcientiam uocant, uel certe ideo
ars dicitur, quod artis præceptis cuncta concludat. idest anguſtis, &
breuib⁹, Plerique artem ſcribentes a literarum tractatu icohauerit,
Pleriq; a uoce, pleriq; a diffinitione artis grāmaticæ, ſed omnes uiden-
tur erraſſe. Non enim propria rem officii ſui tractauerunt, ſed eōdem
& cum orationibus, & cum philoſophis. Nam de literis tractare etiā
orator poteſt. De uoce nemo magis q̄ philoſophi tractant. Diffinitio
etiā Ariſtotelicorum eſt, unde proprie Donatus, & doctē qui ab
octo partibus incohauit, quæ ſpecialiter ad grammaticos pertinent.

Ars unde
dicta¶ Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Præpoſitio,
Coniunctio, unde dicta. Capitulum. II.

Nomen dictum eſt, eo q̄ res nobis efficit notas. Pronomen, quia fungit̄ officio noīſ,
ut ſi quis dicat, Virgilius fecit Bucolica, ipſe ſcripſit Georgica. Verbum dictum eſt,
eo q̄ uerberato aere motu linguæ hæc pars orationis inuenta eſt, & licet omnes ora-
tiones cum hac oratione miſceantur, tamen ſpeciale ſibi hæc pars hoc nomen efficit
eo q̄ hac frequenter utimur in elocatione, in tñ, ut dicamus, uerbum fecit Tullius apud popu-
lum in ſenatu. Aduerbiū dictum eſt, quia nunq̄ recedit a uerbo, ſiue enim dicas, cras facio, inue-
nies aduerbia uerbis coherentia. Participiū uocatur quoniam partem tenet nominis, partemq;
uerbi, quaſi participium. Nam a nomīe habet genera, & caſus, a uerbo tempora, & ſignificatio-
nes, ab utroq; numerum, & figuram. Præpoſitio dicitur, quoniam in loquēdo præponitur. Di-
cimus enim ante templum eſt, non templum ante eſt. Coniunctio dicta eſt, qua coniungat elo-
cutiones, ut ego, & tu eamus. Interiectio dicta eſt, q̄ interponitur ad exprimēdos animi affectus
ut puta, heu mortuus eſt. In his autem octo partibus naturalis eſt ordo. Rite enim nemē primū
ponitur, q̄ ex ipſo omnium rerum notitia procreatur. Poſt hoc debet aſſequi pronomen, quia
nominis officio fungitur, nec debet ab eius ſignificatione diuellī. Inde ſequitur uerbum, quod di-
ximus nos frequenter uti. Inde aduerbium, q̄ a uerbo nunquam recedit. Participium autem ri-
te poſt nomen, & uerbum ponitur, q̄ ex partibus utriuſq; natum eſt. Præpoſitio cum uel uerbo
uel nomini præponitur, & ipſa iuſte hoc loco poſita eſt illis iam ante prædictis, quibus præponi-
tur. Similiter coniunctio, quia coniungit omnia, non debet primum locum tenere, primum enī
debemus ſcire, quæ res coniunguntur. Interiectio ideo ultima poſita eſt, quia nihil exprimit, ni-
ſi affectus animi, qui raro interponuntur.

Nomē uñ
dictum
Pronomē
Verbum
aduerbiū
participiūPræpoſitio
Coniun-
ctio
Interiectio
Ordo in
partibus
orationis

¶ De nomine

Capitulum. III.

Nomen eſt pars orationis cum caſu corpus, aut rem proprie, communiter uel ſignificans
In omnibus partibus orationis diffinitiones eſſe debent, ut ſegregentur ab illis partibus
& ſuæ partis, quam diffiniunt, aliquam proprietatem dicant. Igitur, quod dixit nomen
eſſe partem orationis, ſegregauit ſyllabas a plauſibus, & quicquid conſuſe uoci datur. Quod au-
tem dixit corpus, aut rem ſignificare, hoc ipſius proprium eſt. Corporale autem nomen, uñ in
corporeale grammatici ita diffiniunt, ut corporale ſit quicquid uidetur, & tangitur, ut lapis. In
corporeale, quod non uidetur, nec tangitur, ut pietas. Item dicit aliam proprietatem, quod aut
proprium aliquod ſignificat, aut appellatiuum. Nam proprium eſt, qd̄ unius eſt, ut Hector. Ap-
pellatiuum, quod multorū eſt, ut homo. Scire debemus inueniri frequenter nomina appellatiua
quæ ſunt propria, ut foelix, quæ communi ſenſu facile dignoſcuntur. Illud etiam ſcire debemus

Noīſ diffi-
nitio
Oratiōis
partes oſſ
diffiniēti-
das eſſe
Corpale
Incorpale
Propriū
Appella-
Appellati-
ua ſepe p-
pria ſien

Proprius
n nisi sin
gulanter
id
Marii
Camilli
Appella
tium

quia si proprium est quod unius est, numerum tantummodo recipit singularem. Neque enim potest res unius in plurali cadere, Nam quod propria nomina pluraliter declinantur, sciendum est non ab unius nomine procreatur numerum pluralem, sed multitudine nominum hoc facere. Recte enim Virgilius dixit Marios, & Camillos, quoniam plures fuerunt, Appellatum autem nomen est, quod cum sit res multorum, recipit tamen, & numerum singularem in multis etiam unus tenetur.

¶ De comparatiuis.

Capitulum. Quartum.

Compara
tionis gra
dus

Cōparatio
Similitu
do

Que gene
ra recipiat
q̄ gradus

Qualitas
& quantitas

ut dicat
Latinior

Diferentior
cōparatio?

gradus q̄
bus casibus iun
gatur

Supplati
u? gradus
quin casu
admitat

Cōparati
uo & si
perlatiuo

quō utamur

Genera si
dedicta

Genera
principalia

gēra aut
naturalia

aut ex au
ctōrit.

Neutrum
genus

Cōgenus
Oēgenus

Epicœnum
Dualis

merus q̄
bus nomi
nibus lati
nis in sit

figura
quotu
plex

Composi
ta figura
quot mo
dis

Corrupta
q̄ liter

Comparationis gradus sunt tres, Positiuus, ut doctus, Comparatiuus, ut doctior, Suplatiuus, ut doctissimus, Plerique uolunt comparatiuum esse doctiorem, dicentes non esse comparationem, quando doctior dicimus, quia non comparat, sed præferat, sed errant

Nam omnis comparatio id agit, ut alterum præferat, Illa enim, quæ æquat, similitudo potius est, quam comparatio, Positiuus autem omnia recipit genera, Masculinum, ut hic doctus, Fœmininum, ut hæc docta, Neutrum, ut hoc doctum, Commune, ut doctis, Omne, ut docens, Cōparatiuus uero gradus duo tantum suscipit genera, Commune, ut doctior, Neutrum, ut doctius, Superlatiuus tria tantum, Masculinū, ut doctissimus, Fœmininū, ut doctissima, Neutrū, ut doctissimū, Præterea, nomina recipiunt comparationem, sed ea, quæ sunt qualitatibus, & quantitatibus, Qualitatis autem, & Quantitatis, aut ab animo dicitur, ut doctus, aut a corpore, ut candidus, niger, aut a fortuna, ut miser, aut a mensura, ut longus. Quare quæ situm est, utrum Latinior diceretur, quod tunc dicitur, cum pro diferto ponitur, ut sit Latinior, quomodo difertior, cui autem gentem significat, non potest comparari, ita enim non possumus dicere Latinior, quomodo, nec græcior. Comparatiuus autē gradus iungit casibus tribus, ablatiuo, septimo, & nominatiuo interposita particula quam. Ablatiuo, ut doctior ab illo. Septimo, ut doctior illo. Nominatiuo, ut doctior quam ille. Sed frequenter utimur septimo, ablatiuo pene nunquam. Superlatiuus uero gradus genitiuo tantum plurali iungitur, ut doctissimus illorum, quamquam, & singulari coheret, quoties nomen est enunciatione singulare, intellectu plurale, ut O Donauum fortissimi gentis Tytide. Illud sane seruandum est, quod & postea tractum est. Comparatiuum gradū nos, & nostrum, & extraneo generi coniungere. Superlatiuum autem tantum nostro. Dicimus, uelocior homo hominibus, & uelocior homo canibus, quoniam Comparatiuus est gradus. Superlatiuum uero gradum tantum nostro præferimus generi, ut uelocissimus homo hominum, nemo enim dicit, homo equorum.

¶ De generibus.

Capitulum. V.

Genera dicta sunt ab eo, quod generant, atque ideo tantum duo sunt genera principalia. Masculinum, & fœmininum. In enim sexus tantum generant. Genera autem in naturalia sunt, aut ex auctoritate descendunt, ut hic partes, hæc fenestra. In his enim naturalium nullum intelligimus sexum, sed eum sequimur, quem firmavit auctoritas. Cætera uero genera a superioribus ueniunt, ut est Neutrum, quod neque Masculinum est, neque Fœmininum. Commune, quod est Masculinum, & Fœmininum. Omne, quod omnia supra dicta continet genera. Epicœnum uero, quod consilium continet sexum. Nam inter Commune & Epicœnum hoc interest, quod Commune est, ubi uisu secernimus sexum, ut canis. Epicœnum est e contrario, ubi uisu non secernimus sexum, ut piscis. Item inter Epicœnum, & Commune hoc interest, quod in cōmuni articuli secernimus sexum, ut hic canis, uel hæc canis. In Epicœno uero unus articulus sumitur, & utrumque sexum intelligimus, ut hæc aquila. Eum autem tumem? articularem, quem auctoritas dedit. Nam cum naturaliter non possumus in Epicœnis sexum deprehendere, debemus auctoritate firmari.

¶ De numero.

Capitulum. VI.

Uerius aut singularis est, aut pluralis. Dualis uero græcus non usurpatur nisi in nominibus duobus, quæ sunt duo, & ambo, atque ideo etiam inæqualiter declinantur.

¶ De figura.

Capitulum. VII.

Figura, aut simplex est, aut cōposita simplex, quæ unā rem continet, atque naturalis est, ut doctus. Cōposita uero, quæ ex arte fit, duas res habet, ut indoctus. Cōposita uero fit figura quatuor modis, qui in arte sunt positi, quod autem dixit. Ex corruptis, ita intelligere debemus, ut tunc intelligamus corrupta esse in compositione, quoties reclusa integrari potest, ut

funt, ut si quis dicat, Concipio, iure dicitur corruptum, quia si solvatur, facit capio, quod est intergram, & Conficio facit facio, & similia.

¶ De Ablatiuis.

Capitulum.

VII.

Ablatiuis singularis regit genitiuum, datiuum, & ablatiuum pluralem secundum regulas in arte positas. Sed illud quod dicitur ablatiuo, e. producta, uel correpta terminatio, ita intelligendum est, ut tunc producta sit, quoties genitiuis singularis ei terminatus sit. Cum uero is fuerit terminatus, idem genitiuis singularis correpta, ut huius patris, ab hoc patre. Ideo autem latini uoluerunt ab ablatiuo singulari regulas sumere, quoniam hic casus latinus est, nec eum hinc graeci, & ille utique casus debuit regulas latinis nominibus dare, qui proprius latinorum est. Omnia nomina, quae in rerum natura sunt, quinq; regulis continentur, quae regulae apud Doctum non sunt pp compendium, tamen tenendae sunt. Colliguntur autem iste regulae de gto singulari, nam hic casus quinq; finibus terminatur, aut. & diphthongo, ut mula mule, aut. ut doctus docti, aut. ut pater patris, aut. us fluctus huius fluctus, aut. ei ut hic, uel haec dies huius diei. Ergo cum iuenerimus aliquod nomen, de cuius declinatione dubitatur, querendus nobis erit, praecipue graecis, qui inuentus, si a fuerit terminatus ad similitudinem mule declinabit, ita & in reliquis fiet. Sed constat graeca nomina, etiam graece posse declinari. Plane duos praecipue casus in his regulis sollicite proferre debemus. Vt in secunda declinationis, et ablatiuum tertiae, in quibus contra regulas plurimum sibi assumptis auctoritas. Vocatiuis enim singularis secunda declinationis tum in a. exhibit, cum nominatiuis singularis in ius fuerit terminatus in genere masculino proprio nomine, ut hic Mercurius, o Mercuri. Hoc enim nomen ius terminat nominatiuum, & masculinum est, & proprium. Si autem nominatiuis us terminatur, ut hic doctus, uocatiuum facit, o docte, & si appellatiuus sit, haec ius terminatur, ut hic impius, o impie. Hic egregius, o egregie. At hinc regulae contrarium est, hic filius, o fili. Quare maiores nostri tum eius ipsam uocatiuum simile fecerunt nominatiuum, ut Virgilius dicit, Corniger Hesperidum flauus regnator aequum, & Lucius Octauus iudex. Ablatiuis uero tertiae declinationis q. & i. & e. terminatur, multum confusus est, tamen hoc seruare debemus, ut cum nomen fuerit generis communis, quod in is. mittit nominatiuum, & genitiuum, ablatiuum, terminemus, ut hic, & haec decilis, ab hoc & ab hac docili. Item neutra omnia, quae e. terminantur in nominatiuo, ut hoc mari, ab hoc mari. Ea uero, quae x. litera terminantur in e. exeunt, ut hic calix, ab hoc calice. Hoc pellex, ab hac pellice. Haec lex, ab hac lege, & similia. Item omnia participia e. terminantur, ut ab hoc calente, ab hoc furente, quae si nomina fuerint, magis terminabunt. Item, quae or. terminantur in nominatiuo, ut doctior, clarior, minor, maior, facit enim a doctiore, clarior, minor, maior. Reliqua uero sic ambigua sunt, ut uix enim auctoritate firmantur. Nam ab hac nauis, & ab hac naue legimus, & ab hac puppi, & ab hac puppe, et ab hoc igni, et ab hoc igne. In quibus omnibus meliori auctoritas sequenda est.

¶ De pronomine.

Capitulum.

VIII.

Pronomen dictum est, quia ponitur pro nomine, ut si quis dicat, Virgilius scripsit Bucolica, ipse scripsit Georgica. Nec tamen uidentur pronomina, quoniam nominum funguntur officio, esse nomina. Nam & si nominum uim exprimit, non tamen plene exprimit. Nomina enim posita plenas faciunt elocutiones. Pronomina autem uelut complement. Qualitas pronominum principaliter bipartita est. Omnia enim pronomina, aut finita sunt, aut infinita. Finita sunt, quae recipiunt personas, id est, quae diffinunt personas, & sunt tantum tria, ego, tu, ille, sed ille plerumque uariatur. Nam si ad praesentis personam refertur, tunc recte finitum est, si de absente dicitur, minusque finitum est. Infinita autem pronomina uarias habent species. Nam licet omnia quaecumque non recipiunt personas infinita sunt, tamen alia dicuntur generaliter infinita. Alia minusque finitum. Alia articularia, uel demonstratiua. Alia possessiua. Generaliter infinita sunt, quae unicuique personae aptari possunt, ut est quis, & sunt haec septem tantum, quis, talis, qualis, quantus, tantus, quotus, totus. Minusque finita dicuntur, quae commemoratione habent notari personarum, ut est ipse, haec sunt sex tantum. Ipse, iste, hic, ad. sui. sed ex his alia sunt, quae abstersas personas significat, alia quae praesentes. Absentes reli-

Ablatiui
singul. di
gnitas
Ablatiui
e. produ
cti: uel cor
repta fini
nati: q. ter
intelligi
dum. i. e.
latini: cur
uoluerint
ab ablati
uo singu
laris: uel
las: uel
uoluerit
casus lati
nus
Quibus
eale: q. d.
e. a. noia
contineat
unde colli
gatur
Graeca no
mina grae
ce posse de
clinari
Quae casus
sollicite
sunt: rose
tendi
Vt in sin
gularis se
cunda: dedi
nationis
qu. i. &
qu. m. e.
exeat
Filius: o
fili
O. sumus:
& Lucius
Octauus
iudex
Ablatiu
tertia: d. h
nationis
obstant o
qu. m. i. et
quodam
e. exeat
Quae noia
amerigua
in ablati
Pronome
um dictu
Nomina
Pronomi
na qu. d. d.
ferant
Qualitas
pronomi
nata p.
nomina
ille;

pnomina qua omnia, presentes hæc tantum, iste, ista, istud, & hic, hæc, hoc, quæ nonnulli etiam pronominia
 articula/ articularia uocant, eo quod more græcorum nominibus declinantur, Possessiuæ dicuntur pronomi
 na minæ, quæ nos aliquid possidere ostendunt, ut est meus tuus, Hæc in quatuor partes diuiditur,
 Possessi/ aut enim utraq; parte singularia, aut utraq; pluralia, aut intrinsecus singularia, extrinsecus plura
 ua pno/ lia, aut extrinsecus singularia, intrinsecus pluralia, Vtraque parte singularia sunt, ubi & perso
 mina na possidentis, & possessio una est, ut meus, Vtraque parte pluralia, ubi sunt multi, qui posside
 tur, & multi sunt, qui possident, ut est nostri. Intrinsecus singularia, extrinsecus pluralia sunt, quæ
 possidentis unam personam ostendunt, possessorum plurimas, ut est mei, uel e contrario, ut est
 noster. Intrinsecus autem dicitur, quod pertinet ad personam possidentis. Extrinsecus, quod
 pertinet ad personam possessi. Sunt autem possessiuæ pronomina quinque tantum, meus,
 tuus, suus, noster, & uester. Absque his pronominibus, quæ omnia sunt uiginti, & unum,
 nullum aliud, quod suam originem habeat, poterit reperiri, sed si qua sunt, compositione fi
 unt. Scire autem debemus in declinatione pronominum plerunq; sub una significatione

Casus in
 pronome
 sub una
 significa
 tione ua
 rie pferri
 Mei cau/
 sa te peto
 & mis ca

A quo a
 quis a q a
 quibus
 Ecce ellu

casus uarie proferri, ut est quis, uel qui. Nam possumus dicere, mei causa te peto, & mis
 causa te peto, & tis causa te peto, sed mis, & tis de usu recesserunt. Item ablatiuus singula
 ris aliquando uarie terminat, ut a quo, uel a qui, Nā dicimus a quo uenisti, & a qui uenisti, sed
 a qui in usu esse desit. Datiuus etiam, & ablatiuus plurales plerunq; uarii sunt, dicimus enim a
 quis, uel a quibus. Qui quidem uidentur hac ratione uariari, quoniam ablatiuus singularis uari
 us est uariis. Scimus enim quia omnia, quæ o. terminantur in is, mittunt, quæ. in. bus. Ergo si
 cut dicimus ab hoc docto, ab his doctis, ita dicimus a quo a quis. Item sicut dicimus a puppa
 puppibus, ita dicimus a qui a quibus, Sed pronomina quemadmodum in declinatione duplicat
 casus, ita plerunq; mittunt, Nam sunt pronomina, ubi tantum modo acclutatum sunt, ut Ecce
 ecceam, ellum, Sunt ubi nominatiuus, & uocatiuus deest, ut si tibi se a te, Sunt ubi uocatiuus ta
 tum deest, ut in pronomine quod est ego.

¶ De Verbo.

Capitulum. IIII.

Verbi dif
 finitio

Uerbum est pars orationis cum tempore, & persona sine casu. Quod dixit cum tem
 pore, & persona conexum intelligendum est, Neutrum enim potest in uerbo ab alie
 ro separari. Nam si solam personam uelis intelligere, pronomen est, si solum tempus
 participium est, si utrumq; simul, tunc uerbum est. Quod autem adiecit casu carere, ue
 lut superflue est positum. Quis enim nescit uerbum carere casu. Sed tunc propter illas elocutio
 nes, quæ sic formantur quasi casum habeant, ut da mihi bibere, sic est enim, da mihi bibere, ut si
 dicas. Da mihi uinum, quod utiq; casum habet. Ne qui ego propter similitudinem elocutionu
 putarent casum modo infinito attribui, ideo dixit penitus casum a uerbo reponi. Nam illæ elo
 cutiones casum non recipiunt, sed græcam elocutionem sequuntur.

Da mihi
 bibere se/
 cū dū gre
 cam elocu
 tionē dici

¶ De qualitate uerborum.

Caplum. V.

Modi uer
 borum

Valitas uerborum diuiditur in modos, & formas. Modi omnes sunt octo. Indicatiu^o
 Imperatiuus. Promissiuius. Optatiuus. Coniunctiuus. Infinitus. Impersonalis. Geru
 diuus. Sed ex his quinq; uolunt esse legitimos, de tribus uero dubitatur, idest de pro
 missiuiuo. Imperionali. Gerundiuo. Indicatiu^o dicitur mod^o, quoniā per ipsum qd ge
 rimus indicamus, ut est lego. Imperatiuus, quoniam per ipsum iperamus, ut est lege. Optatiuus
 quoniā habet aduerbium optandi, ut utinam legam. Coniunctiuum uero modū non ideo Con
 iunctiuum dicimus, quia habet aliquid coniunctū, idest cum. Nam & Optatiuus inciperet esse
 cōiunctiuus, quia habet aduerbium coniunctum utinam, sed ideo dictus est Cōiunctiuus, quia
 in loquendo, cum solus locutionem implere non poterit, coniungit sibi idicatiuū, ut cum scrip
 sero faciam, & cum dixerō legam. Infinitiuus dicitur modus, quia non distinguit personas, sed oēs
 tres uno uerbo profert, ut est legere. Ceteri uero modi personis indifferentiam faciunt, quod p
 batur hac elocutione, legere uolo, legere uis, legere uult. Nā quoniā uolo uis uult indicatiuus est
 modus, differentia facta est personarum, quoniam uero legere infinitus est, omnes uno modo p
 lare. Hi sunt generales modi. Illi uero tres, de quibus dubitatur, ita explicandi sunt. Qui ne gr̄ p
 missiuum modum esse hoc, asserunt esse superfluum hunc putari modum, quoniā idicatiui mo
 di sit

Indicatiu/
 uis
 Impatiu/
 Optatiu/
 Coniunct.

Infinitiu.

Promissi
 uum mo/
 dum est u
 ruz ips
 idem esse

di sic tempus futurum, id est legam. scribam. Qui autem dicunt proprium modum esse, negant indicativum modum tempus futurum per rerum naturam habere posse. Nam si indicativus modus ideo dicitur est, quod per ipsum indicamus, Nemo autem indicat, nisi qui novit, futurum habere non potest, quia nemo indicat, De impersonali autem modo hæc loquantur. Plerique hunc modum dicunt, quia sic de verbo nascitur, quem in modum ceteri modi, ut lego legi legitur, sed tamē non pbatur modus esse, sed verbum, Nam cum unusquisque modus non possit currere per modos, non habet indicativum legitur, Imperativum legitur, Coniunctivum cū legitur, Item gerundium, quem dicunt modum, plerique negant eum modum esse, sed dicit participiorum a passivo futuri, & præteriti esse declinationem, sed est modus, quia in o. definit ultimo tempore suo, in qua litera nullū definit participium, & significationem habet tam agentis, quam patientis, quod utriusque non haberet, si participium passivum esset. Et enim cum dicimur cantando, & agentis, & patientis habet significationem, quod probatur teste Virgilio, Nam ubi dicit, Cantando tu illum agentis significationem ostendit, ubi dicit, Cantando rumpitur anguis, patientis.

Impersonalis, aut sit modus

Grandi unctio modum

¶ De formis verborum.

Capitulum.

VI.

Forme verborum
Quædam
quibus
Forme
verborum
Quædam
quibus
Forme
verborum
Quædam
quibus

Formæ sunt quatuor, per quas non declinatio, sed significatio verborum explicatur, quæ ideo quatuor sunt, quoniam omne quod agimus quatuor temporum officio continetur. Nam aut cogitamus, utrum agendum sit, aut quod placuit inchoamus, aut inchoatum complemus, aut completa iteramus, ac circosplendens formæ hæc nomina acceperunt, una enim, Meditativa, quæ non agere nos aliquid, sed adhuc velle agere ostendit, ut est lecturio, significat enim non lego, sed legere volo. Secunda est inchoativa, quæ aliquid nos nunciare ostendit, ut est calefco, quod significat calere incipio, Tertia est perfecta, ut est lego, quæ plenum ostendit actum. Quarta est frequentativa, quæ nos sepe agere aliquid ostendit, ut lectio, significat enim sepe lego, Quis formis plerique veluti mures referuntur videntur, sed coniunguntur secundum rationem naturalem. Multa enim sunt, quæ proprie non nisi illis possunt explicari. Meditativa autem forma in. ro. definit, ut scriptorio, lecturio. Inchoativa item verba quinque regulis continentur quarum si una defuerit inchoativa non erant, debent enim in se syllaba exire, & originem ducere a naturali verbo, & tertie esse coniugationis correptæ, & carere tempore præterito perfecto, & plusquam perfecto, carere etiam participio futuri temporis. Ideo autem inchoativa carent tempore perfecto, Quia omnia, quæ inchoantur nihil perfectum habere debent. Frequentativa forma in. ro. quando ex. it. tempore præterito conjugationis est, ut lectio, tas, cursio, tas, scriptio, tas. Si autem in. xo. exeat, etiam tertie esse potest, ut lactio, lacellus, facefco, facellus.

¶ De coniugationibus verborum.

Capitulum. VII.

Coniugationes tres sunt nomina habentes ab ordine literarum, quaruntur autem in quinque rebus, in indicativo modo tempore præsentis numero singulari, secunda persona ante literas, vel ante syllabas, ante literas in verbis activis, & neutralibus, ante syllabas in cæteris, id est in passivis, communibus, & ponentibus. Ergo a. ubi fuerit prima coniugatio est, ut amo amas, ubi e. est secunda, ut doceo doces, ubi i. est tertia, ut lego legis, sed tertia plerumque, & correpta est, & producta, quodprehenditur hac ratione. Si correpta fuerit in passivo penultima syllaba e. habebit, ut lego legis, legor legens. Si autem producta fuerit in relembit in passivo, ut nutrio nutris, nutrior nutritis. Quæ varietas etiam de imperativo modo colligitur, nam tertia correpta in. e. exit, ut lege. Tertia producta in. a. ut nutri. Item infinitivi modi penultima syllaba, quæ si longa fuerit, productum coniugationis esse demonstrat, ut nutrire. Si brevis, correptam esse demonstrat, ut legere. Hæc autem coniugationes futurum tempus indicativi modi varie mittunt. Nam prima, & secunda coniugatio in. bo. dicunt, ut amo amabo, doceo docebo. Tertia vero correpta in. am. tantum mittit, ut lego legi legam. Tertia producta duas habet regulas requirendas in indicativi modi tempore præsentis ante. o. ultimum e. fuerit correptum, in. bo. tantum mittit, ut exeo exibo. Si autem i. habuerit ante. o. futurum tempus & in. bo. mittit, ut feruio feruis feruibo, quas regulas Probans artifex tuetur.

Coniugationis futuri

Tertia est
nuntio
du. lex

Varietas
partium &
nominum
fuerit
dicuntur
tantum
tertie po.
ducte du.
plex i. bo
& in. am.

De generibus uerborum. Capitulum. VIII.

Genera
uerborum
quæ gene-
ra duas tā-
tū habere
significa-
tiones

Erborum genera sunt quinq; Actiua, Passiua, Neutra, Communia, Deponētia, Quæ cumq; ille sint diffinitiones, quæ hic lectæ sunt, uarie tamen quæcum ad significatiōes id pertinet. Omnia ista quinq; duas habent significatiōes, id est aut agentis, aut patientis. Hinc est quod in neutrali uerbo, & agentis, et patientis inuenimus significatiōem agentis, ut nato, & patientis, ut uapulo. Item deponenti uerbo, ubi sola utiq; debuit esse passiua significatio, & agentis nonnumquam inuenitur, ut est loquor, Confusio autem Cōmuni uerbi, casibus segregatur, Nam si accusatiuum casum iungas, agentis est, ut criminor illum, Si ablatiuium patientis, ut criminor ab illo.

Tēpora
uerborum

Tempora sunt quinq; Præfens quod agit, ut lego, Præteritum imperfectū, quod omnifsum est, & non completum, ut legebam, Præteritum perfectum quod completum est paulo ante, ut legi, Præteritum plusquamperfectum, quod completum est olim, ut legebam, Futurum, quod iminet ut legam, Unde uitiōse loquuntur, qui dicunt, Expecta modo egrediar, Nam iungunt significatiōem futuram, & præfens tempus. Item qui dicunt, Cras lego lectiōem, uitiōse loquuntur, Nam cum lego temporis præfentis sit, cras uero aduerbium futurum, utique hæc locutio non coheret. Tractandum est illud, an sana sit locutio hæc, Cras legam, an cras lego. Cras lego, (ut diximus) uitiōsum est. Cras autem legam, ideo nonnulli uitiōsum iudicant, quoniam duas futura quasi in aliud futurum non deserunt.

Cras legā
an sana sit
locutio

De modis uerborum. Capitulum. IX.

Modorū
tempora

Odi uaria tempora recipiant, Indicatiuus enim omnia quinque habet supradicta tempora, Imperatiuus autem uero duo tantum, præfens, & futurum. Optatiuus tria, scilicet geminata, Nam præfens, & imperfectum pro uno est, Item perfectum, & plusquamperfectum habet, & futurum, Coniunctiuus tot tempora habet, quot & indicatiuus. Infinitiuus tria habet tempora, præfens, præteritum, & futurum, Sed scire debemus in omnibus passiuus uerbis præterita temporis, id est perfectum, & plusquamperfectum habere ueteriora præterita. Per sonas omnes modi segregatas habent absque infinito, ubi confusa sunt (ut diximus) id est tres. Modus autem imperatiuus habet difficultatem personarum, quæ talis est, prima persona in tempore præfenti deficit, sed in numero singulari. Cæterum in numero plurali non deficit. Ideo autem deficere creditur, tam in persona, quæ in numero, quoniam omne imperatiuum in alium procedit, id est secunda persona nascitur. In tempore uero futuro tam in numero singulari, quæ in numero plurali, prima persona deficit. Secunda uero & tertia in numero singulari uno modo profertur, ut legito, legito ille, ut est apud Virgilium. Tertius argolica hæc galea contentos abito. Nam si dicam legito legat, legito quidem erit tempus futurum, legat uero præfens. Item tertia persona numeri pluralis, his regulis continetur. Indicatiui modo tempore præfenti tertia persona numero plurali, o accipit, & facit hanc personam Imperatiui modi per omnes coniugationes, amant amantō, docent docentō, legunt leguntō, nutriunt nutriūtō, quod seruauerunt maiores, ut ait Horatius. Et quocumq; uolent animum auditoris agunt. Nam si diceret agant, tamen præfens ostenderet, non futurum. Prima coniugatio, & tertia correpta tot syllabas habere debent in secunda persona, quot in prima habent indicatiuo modo, ut amo amas, lego legis. Quod autem aliter fecerit, anomalum est, ut edo es, comedo comes.

Infiniti p
fense con-
fufe

Prima p
sona præ-
fentis tē-
poris sin-
gularis
nūeri cur
deficit

Imperati
uus

Tertia p
sona futu-
ri impati-
ui plura-
lis numer-
i unfor-
metur

aduerbiū
un dictuz
Aduer-
biū nunq
poni sine
uerbo
Aduer-
bia loca-
lia anad-
uertenda
L localiz
species q
tuor

De Aduerbiis. Capitulum. XI.

Aduerbium dictum est eo, quod necesse habet hanc partem orationis uerbum sequi, ut cras faciam, hodie legam, quotidie scribo. Sed non ut necesse est uerba sequi aduerbium ita necesse est aduerbium sequi uerbum. Nam quādo dico, facit orator, est elocutio plena, quæ sine aduerbio. Possit ergo uerbum sine aduerbio poni. Aduerbium autem sine uerbo quam ponitur. In significatiōibus aduerbiorum localia aduerbia diligenter animaduertenda sunt, quæ habent quatuor species. In loco, de loco, ad locum, et per locum. In loco sunt hæc, hic, illic, ibi, intus, foras. De loco sunt hæc, hinc, illinc, inde, aliunde, uno modo tam de loco quæ in loco profertur, id est sine coniunctiōe præpositiones. Ad locū sunt hæc, huc, illuc, istuc, illo, intro foras. Per locum

locum sunt hæc, hæc, illac, illa, Ergo animaduertere debemus, ut quoties fuerint aduerbia in loco, iungamus uerba, quæ habeant hanc significationem in loco, ut puta ibi sum, illic sedeo, in- tus, & similia. Quoties sunt autem aduerbia, quæ significant ad locum, iungamus his uerbis si- militer, quæ habeant significationem euntis, ut pergo illic, undè illo, proficiscor intro, & simi- lia. Nam si quis dicat, uenio ibi, utiosum est. Venio enim significationis est ad locum, ibi uero in loco est, & duo hæc diuersa nunquam coherent. Nam omnia aduerbia non recipiunt compa- rationem, sed ea tantum, quæ ducunt originem a nominibus recipientibus comparationem, ut doctus doctè. Iure enim dicimus doctius doctissime, quæ & nomen ipsum facit, doctior doctissi- mus. Aduerbia autem, quæ comparantur in positiuo gradu duas habent regulas e. & er. ut do- ctè, & fortiter. In comparatio uenam, ut doctius, & fortius. In superlatiuo autè uenam e. quod semper productum est, ut doctissime, fortissime. Quando autè positiuus e. terminatur, & qui do- er. datus singularis ostendit. Nam e. tum terminatur aduerbium in positiuo, quando datus singularis o. fuerit terminatus, ut docto, doctè, clare. Tunc autem aduerbium er. termi- natur, quando datus singularis i. fuerit terminatus, ut huic agili, agiliter, & huic forti, fortiter. Quæ has regulas non seruant, aduerbia anomala sunt, Nomina prouinciarum semper recipiunt pre- positiones, ut ad Campaniam pergo, e. ad Campaniam uenio, in Campaniam sum, E contrario nomi- na ciuitatum nunquam recipiunt prepositiones, quando finguntur uice aduerbiorum. Verum tamen si ad locum significant, accusatiui formales quædam est, ut Carthagine uado, si de loco secundum seprimuni loquimur, ut Carthagine uenio, si in loco duplex regula est, nam si nome- fuerit secundæ declinationis, aduerbium in loco sit secundum formam genitiui, dicimus enim Deli sui, Beneuenti sui, quoniam huius Deli. huius Beneuenti genitiui est. Sin autè nomen erit alterius cunctarum declinationis, tunc formam sequimur datiu casus, dicimus enim Carthagini sui, Tyburi sui, quoniam huic Carthagini, huic Tyburi datus est, Sciendum est sane pauca no- mina his regulis repugnare, ut est Narbone, in Philippicis, Cicero, Cum tu Narbone mensas hospicium conueneris, Debuerit enim dicere Narboni. Item Virgilius ait, Tyria Carthagine Qui nunc expectat, inquit Carthagine, non Carthagini, quod erat regula, sed Cicero Anpro- sin fecit, Virgilius uero metri necessitatem mutata regula seruauit. Generaliter tenendum est, quod aduerbia, id est folis positus, non debet coniungi prepositione separationi. Nemo enim dicit e sero de modo, unde nec de mane dicere debemus, quod plerumque in usu habent. Sed quoniam legi- mus Dum mane nouum, i. hoc ipsum mane, iam nomen clesum est, genus enim non recipit nisi nomen. Videtur ei adicere posse prepositionem, quare tantus loquuntur, & solum aduer- bium sine prepositione ponunt, ut mane uenit, & quando uolunt addere prepositionem, ge- nus coniungunt, ut de primo mane uenio, iam enim non uidetur iungi ei parti orationis, quæ est mane, sed quæ est primo.

In loco
De loco
Ad locum
Per locum
Que ad
uerbia re-
cipiunt es-
tationem
aduerbio-
rum regu-
lem omnia
gradu
Aduerbi-
um er. ter-
minatur
quæ in er.
terminatur
aduerbia
anomala
Nomen p
terminatur
in no-
ne datus
uicium
ad non

Prepositio
nonne fac-
torem ad-
uerbis
Mane no-
uum

¶ De participio.

Capitulum. XII.

Participium dictum est quasi participium, habet enim partes a nomine duas, genus et casum, a uerbo duas, tempus, & significationem, ab utroque duas, numerum, et figuram. Ideo ab utroque, quoniam numerus & figura tam modo accidunt quæ uerbo, illa enim bina iis tantum accidunt, a quibus trahuntur.

Participi-
um unde
dictum

¶ De generibus participiorum.

Capitulum. XIII.

Genera participiorum sunt hæc. Masculinum, Femininum, Neutrum, & imne. Masculinum participium in us, syllabam terminatur. Femininum in a. Neutrum in um, ut lectus lecta lectum, lecturus lectura lecturum, legendus legenda legendum. Nam hæc sunt duo tempora prateritum, & futurum, quæ genera secundum regula- las (quas diximus) diuidunt. Præsentis autem participium semper generis est omnis, & duab' clauditur consonantibus, ut est legens.

Genera
participio-
rum

¶ De casibus participiorum.

Capitulum. XIII.

Alus tordem sunt in participiis, quot in nomine, & pronomine. Participia autem masculina, & neutra secundæ sunt declinationis. Feminina primæ. Omne tertie, in quo Ablatiuus & i. & e. terminatur, ut amanti, & amante. Sed scire conuenit, quod ars ex-

Casus pr
terit. nos.
Participi-
um tertie
& clatio

njs in. e. i
mnati in
ablatiuo
singulari
Tempora
pticipioz

git, ut. e. litera terminetur. i. autem ubi fuerit terminatur, Ablatiuus huius participii, necessitas est aut metri, aut Euphoniae.

¶ De temporibus participiorum.

Capitulum. XV.

Empora in participiis latinis tria sunt. praesens, praeteritum, & futurum. Regula tamen quatuor sunt. nam praesens unam habet, quam diximus. ns. ut legens. Praeteritum unam. us. ut lectus. Futurum vero duas habet regulas. rus. & dus. ut lecturus, & legendus. Ideo autem neutrale uerbum tot, & eadem habet participia, quae & actiuum, quoniam sic declinat, ut actiuum. Nam participia declinationis noscuntur. Deponens autem uerbum participium futuri in. rus. mittit, ut auxiliaturus. Nam ideo dictum est deponens, non quod. r. literam non deponat. (Nam, & commune deponens esset, & hoc enim r. literam non relinquat) sed ideo deponens dicitur, quod deponit participium declinationis suae, id est futurum, quod. dus. syllaba terminatur. Nemo enim potest dicere loquendus, licet inueniamus apud poetas hanc usurpationem. Commune uero uerbum ideo habet quatuor participia. quia commune est, id est agentis, & patientis habet significationem, & nouimus, quod duo participia ueniunt ab actiuo, & duo a passiuo. Sane scire debemus, quod licet latinitas non habet, neque praeteritum participium ab actiuo, neque praesens a passiuo, inuenitur tamen apud poetas totus elocutio, ubi alterius temporis pro hac significatione ponatur, ut est Virgilius. Et quae uetus Ales & quae grandaeus Alethes. Vectus enim dixit pro eo quod est uehebatur. Regulae participiorum ita se habent, ut participium futuri temporis a passiuo regat, participium praesentis temporis ab actiuo, id est ut de participio futuri temporis a passiuo sublata. dus. syllaba, & addita. litera, faciamus participium praesentis temporis ab actiuo, uel e contrario. Item participium praesentis temporis a passiuo sublata. s. litera, & addita. rus. syllaba, facit participium futuri temporis ab ab actiuo, ut lectus lecturus, uel e contrario. sed his regulis repugnant pauca participia uetera ratione usurpata, ut est moriturus, quod nulla ratione dicitur, sublata enim. rus. syllaba, & addita. s. litera moriturus facit, quod latinitas non habet, non moriturus dicitur. Et illud sciendum est maiores nostros saepe a uerbis neutralibus praeteriti temporis usurpasse participia, ut est regnata, triumphata, placita, nupta, praefata, conatus, & similia. Quibus nos ideo uitimur, quoniam auctoritate firmantur, non tamen possumus de aliis uerbis neutralibus similiter, quae non lecta sunt, usurpare, sed debemus ea tantum, quae lecta sunt, dicere.

Depones
uerbi cur
ita dictu

pticipioz
praesentis
ponitur p
fente
Vectus

* Ionitus
rus
Mortuus
praesentis
ponitur p
fente
Vectus

Regnata
Triumphata
Placita
Nupta
Praefata
Conatus
Coniunctio
etiam uerba
dicuntur
Copulatio
ue coniu
ctione
Diuina
etiam
explicite
Causales
& rationales
coniunctio
nes: quid
differant
Ca quid
Ratio quid

Coniunctio
tionuz
ordo

Igitur

¶ De Coniunctionibus.

Capitulum. XVI.

Coniunctiones dictae sunt ab eo quod coniungant elocutionem. Nam si quis dicat ego tu eamus, dissidet elocutio, si interponas &, & dicas. Ego & tu eamus, incipit cohaerere. Copulatio dicitur, eo quod & uerba, & sensum copulant, ut si quis dicat. Ego & tu eamus. Nam in hac elocutione, & uerba coniuncta sunt, & sensus. Vtrunque enim utrumque significat. Disiunctio uero penitus contra naturam sermonis fuisse inuenta, nisi uerba coniuncta, nisi quid tam contrarium coniunctioni, quod habere species disiunctionis, sed ideo disiunctio dicitur, quod sensus disjungat. Nam uerba coniungit, ut si quis dicat. Ego aut tu eamus, nunc enim elocutio coniuncta, sed sensus disiectus, non enim utrumque, sed alterum utrumque significat. Explicite dicitur coniunctiones, eo quod illud quod minus fuerat, explere contendunt, ut si quis dicat negligenti, lege, dicendo lege, in eo eum arguit, quod non legit. At si dicat saltem lege, eo arguit, quod nihil omnino agit. Inter causales, & rationales hoc interest, quod tunc uerbum causalibus, quando de causa loquimur, tunc rationalibus, quando de ratione. Causa est autem, quae nos impingit ad aliquid faciendum. Ratio autem, quae uerbum in faciendo. Sed plane faciendum est, quod pro rationalibus causales ponere possumus, & pro causalibus nunquam penitus rationales. Etenim causa non statim rationem recipit. Vbi autem non est, iam causa praefertur. In ordine autem hoc seruandum est, quod sunt aliqua, quae semper praeposuntur, ut est. At dicimus enim. At ego quae diuini incedo regina, non ego aff. Et item, At pater anchises, non enim pater at. Postponunt uero, quae, & autem, dicimus enim, Primumque, Machaon, non quod primus Machaon. Et hoc autem fac, non autem hoc fac. Igitur uero, & primo, & medio, & ultimo conueniente loco, dicimus enim, Igitur patres conscripti censuerunt, & patres igitur conscripti censuerunt.

¶ De

De Præpositionibus.

Capitulum. XVII.

Ræpositio dicta est, quod in loquendo præponitur, dicimus enim, apud amicū sum
 Excepta bina præpositione, quæ nunquam præponitur, sed postponitur scilicet tenuis
 dicimus enim, pubertus, & non tenuis pube, & excepta altera præpositione, id est
 cū scilicet in pronominis nominibus, ut mecum, tecū, nobiscum, uobiscum, quod cō
 tra artem ex aperto dicitur, nemo enim dicit, cum me, cū te, propter Cæceptionem. Natura enim
 præpositiōis exigebat, ut præponeretur. Accusatiuæ præpositiones sunt xxx. quæ accusatiuo tan
 tum iunguntur, uel singulari, uel plurali. Ex his Ad, & Apud diuersas habent significaciones.
 Nam Ad, ad locum significat, ut Ad patrem uado. Apud uero in loco, ut Apud parentes sum
 sed Ad nonnunquam auctoritate, etiam in loco reperitur, ut Decem filios ad senatorem illum
 relictos, & apud Maronem, Ad Troiam pro caris gesserat Argis. Tentauerunt plerique facere
 discretionem, & in hac elocutione, quæ fit de Ad, & de In, ut ad forum uenio, & in forum ue
 nio. Etenim ad forum uenio, est ad forum accedo. In forum uenio, forum ingredior, ut sit illud
 potius propinquans ad locum, hoc autem locum ipsum tenentis, sicut uideretur locutus esse Sa
 lullius dicendo. Ire utiq; imperatores ad urbem, erant utriq; impediti, ne triumpharent calum
 nia paucorum. Nam si nec dum triumphauerant, urbem ingressi non fuerant. Ergo ad urbem,
 quod dixit propinquans significatio habetur, non ingredientis. Vique etiam præpositio nouo
 modo sibi aliam coniungit præpositionem, dicimus enim, ut Virgilius. Adusq; columnas. Exu
 lat. Nec sequi debemus, quod nonnulli dicit. Vique aduerbium esse, multominus. n. sibi iungeret
 præpositionem, si aduerbium fuisset. Aduerbio enim sæpe præpositio separatiim non coheret.
 Et E. & Ex præpositiones habent differentiam, nam si pars orationis sequatur a uocali incohās.
 Ex præponimus, ut ex animo. Si autem a consonante incoher. Eut foro. Econtrario autem po
 site, aut hiatus faciunt, aut asperitatem, hiatus E animo, asperitatem Ex foro. Clam præpositio
 quam Donatus inter ablatiuus posuit, scire debemus, quod indifferenter pro arbitrio dicentis, et
 ablatiuus iungitur, & accusatiuo, dicimus enim clam patre, & clam patrem. In, sub, super, & sub
 ter, & accusatiuæ sunt, & ablatiuæ. Sed apud maiores nostros indifferenter ponebantur, id est nul
 la lege seruata. Nam & Virgilius dixit. Rapuitq; in fomite flammam, pro in fomitem, & Hora
 tii. Naso districtus ensis. Quod super magna ceruice pender, pro super ceruicem. Cicero, For
 tes in eo quiritēs, pro in eum, & similia. Aetas posterior Super & Subter accusatiuis fecit, In ue
 ro & Sub coniungitur accusatiuis casibus, ubi commutatio est loci, ut in forum uado, sub basilic
 am uado. Tunc iungitur ablatiuus, cum permanens est uerborum, quæ elocutione præponēda
 sunt, ratione colligitur. Nam pergo, proficiscor, & huius motum significat. Sto, sedeo, dormio
 & huius permanentiem. Loquelares præpositiones ideo dicuntur, quia semper coherēt, ut cō
 duco, recipio. coherere autem eas res illa significat, quod non patiuntur in significacione inter
 positionem. Nemo enim dicit, con tibi duco, aut reillum cipio. Præpositiones cum postpositæ
 fuerint, si casum suum referunt, adhuc præpositiones sunt, ut Transira per & remos, si autem
 casum mutant, sunt aduerbia, ut tempore post. sed plerunq; tærorum ratione etiam præposi
 ta idem faciunt, ut Longo post tempore uenit. Et illud sciendum est præpositiones utriusq; cas
 us quoties pro aliis præpositiōib; ponuntur, illis eas casibus iungi, quibus iunguntur illæ,
 pro quibus ponuntur, ut in alterum. Nam quoniam in modo contra significat, tantum accusatiuo
 iungenda est. Contra enim accusatiui casus est. item super Priamo rogans, quoniam super de
 significat, tantum ablatiuus iungenda est. De enim ablatiuus casus est.

Præposi
tio unde
dicta.
Tenuis &
Cū post
poni
Præposi
tiones ac
cusatiuæ
quot

Ad apud
Ad foruz
uenio
in forum
uenio

Vique
E & Ex
differēt

Clam præ
positio abla
tiuæ & ac
cusatiuæ
In. Sub.
Sup Sub
ter

In: & Sb
qu iungit
tur actus
& quādo
ablatiuus
I oque
res præpo
sitiones
Præposi
tiones post
positæ qu
hiant ad
uerb.

In
Contra
Super
Interec
tiones et
se affect
Plenus &
mo p iter
rectione
pone
Nomina
sua pnt
pis i. n. s.
Amans
turi & te

De interiectionibus.

Capitulum. XVIII.

Interiectiones proprie sunt affectus uoce incognita cōdita expressi, sed et plenus frequē
 ter sermo pro interiectione habetur, si affectum significet, ut propter dolor, & similia.

De participiis transferentibus in nomina.

Capitulum. XIX.

Vnt nomina similia participiis præsentis temporis, ut demens, legens, quæ hac ratione
 discernuntur, si enim nomen fuerit, comparationem recipit, ut demenior dementi assim
 mus. si autem participium fuerit, non recipit comparationem. Nemo enim dicit legen
 tor legentissimus. Quid si sit nomen, non simile participio, sed quid sit, & participium aliam re
 cipit discretionem, ut est amans, quod & nomen est, & participium. Nam si sit nomē, genitiuo
 Diomedes

SERGII

Nomia si
milia pti
cipis pre
uti rps

ingitur, ut amans tui, si autem participium sit, accusatiuo iungitur, ut amans te, quemadmodum colens te, si autem inueniantur nomina similia participiis prateriti temporis, uel potius eadem, & participia discernuntur in declinatione, Nam participia si fuerint, secundæ sunt declinationis, ut hic uisus huius uisi, hic auditus huius auditi. si autem nomina fuerint, erunt quartæ declinationis, ut hic uisus huius uisus, hic auditus huius auditus. Quæquam hæc, quæ diximus etiã illa ratione discernimus, quod participium tunc est, cum tempus habet, ut pura, ille auditus est, cum autem non habet tempus, nomen est, ut auditus meus obtusus est, & uisus meus breuis.

F I N I S.

¶ SERGII IN DONATI ARTEM PRIMAM COMMENTARIA.

¶ De literis.

Capsum. Primum

Litera uñ

Lfe quot
& que

LITERA DICTA EST Q VASI LEGITERA, EO q̄ legentibus iter ad legendum ostendit, uel eo q̄ scripta deleri possit. Ideo dixit literam partem minimam esse uocis articulata, quod cum omnis oratio soluatur in uerba, uerba deno soluuntur in syllabas, rursum syllabæ soluuntur in literas. litera sola uerba non habet a quo soluatur, ideo a philosophis atomos dicitur. Omnes igitur literæ sunt. xiiii. quarum ista prima diuisio est in uocales, & consonantes. Ex consonantibus autem subdiuisio ista procedit, idest semiuocales, & mutæ. Vocales uero quinque hæ sunt. A. E. J. O. V. Dicitæ autem uocales, q̄ per se prolatae sunt, & solæ syllabam possite faciunt, ut amor, ego, igitur, omen, unus. fane dicitur. I. & V. tunc uocales esse desinunt, quando uel sibi, uel cæteris uocalibus præponuntur, ita ut supra se nullam aliam literam habeant in eadem syllaba, ubi ipse præponuntur, ut Ianus, iecur, iocus, Iuno, Item. V. ut uanus. Venus, uita, uolet, uultus, hæc etiam duæ. I. & V. interdum (ut diximus) in consonantium potestatem transeunt. Interdum expressum suum sonum nõ habent. I. ut uir. V. ut optimus. Non enim possumus dicere uir producta. I. nec optimus producta. V. unde etiam mediæ dicuntur, & hoc in commune patiuntur inter se. Et bene dixit Donatus has literas in quibusdam dictionibus expressum suum sonum non habere. Nam inuenimus ubi sonum explicant suum, ut uirus, & rumor. V. uero hoc accidit proprium, ut interdum, nec consonans sit, nec uocalis habeatur, hoc est, ut non sit litera, cum inter. Q. consonantem, & aliquam uocalem ponitur. Nam consonans non potest esse, quia ante se alteram consonantem habeat, idest. Q. uocalis esse non potest quia sequitur illam uocalis, ut quare, quia, quomodo. Præterea & hoc proprium. V. habet, ut digammon sonet, idest pingue quiddam, cum sibi ipsa præponitur, ut seruius, uulgus. Est autem hæc digamma dicta græcorum, eo quod character eius ex duabus gammis fit. Aeolenses enim quibusdam dictionibus, ut in pinguecant istam digammon adponunt, ut pro Helena dicant Velenæ. Sed Donatus hic arguitur, q̄ apud Græcos digamma hanc legem habeat, ut detracta nihil ob sit nomini, ut si de Velenæ tollamus digammon, remanet integrum nomen, ut Helena. His ergo nominibus si detrahatur integrum, deperit nomen, ut si tollamus a uulgus unum. u. remanet uulgus, quod non dicitur. I. uero literam i deo propterea dixit plurimos negare in una syllaba posse geminari, quod inueniatur istius literæ geminatio in hoc uerbo, ut eo is it, facit enim præteritam & producuntur, & corripiuntur omnes uocales, sicut ac amor, egit, erit, itur, irem, omen, opus, unus, utiq̄. His & aspirari solis quosdam existimare dixit, q̄ non solum tunc. H. præponitur quones uocalis sequitur, sed etiam aliqua consonans præcedens, ut Thoas. Uocalibus uero præponitur, ut hasta, heros, hircus, humor humus.

I. & V. o
sonantes
Vir
Optum?
f. & V.
mediæ
V. um li/
cere amit
tit aliqñ

Digammon
quid

I. gemina
ri non po
test i una
syllaba
Vocales
omnes di
chrone
Aspiradi
tatio

¶ De

¶ De Semi-uocalibus.

Caplum. II.

Semi-uocales dictæ, quæ semis quiddam habeant uocis, & hanc legem habent, ut a uocalibus incoherent, & in naturale sonum definant. Vt EF. EL. EM. EN. ER. IX. His si detrahimus uocales, habent tantum uelut quendam sui leuem sonum. Ante liquidas de semi-uocalibus? F. sola præponitur, & de mutis sex præponuntur B. C. D. G. P. T. & necessario, sublati quinque uocalibus, quæ ante liquidas ita præponuntur, ut li-

quidæ postpositæ non liquefcat, sublatis etiam ipsis liquidis, quæ sibi, aut nunquam præponuntur, aut si præpositæ fuerint, liquidarum iura deperdunt, ut Mnestheus. sublato enim s. quæ nunquam præpositæ præponitur. Remotis etiam. X. H. Q. K. Y. Z. remanent etiam hæ septem, quæ necessario liquidæ præponuntur. F. semi-uocalis, & muta sex. B. C. D. G. P. T. ut flos, blandus, clarus, gloria, plenus, frigus, bruma, crimen. Drusus, gradus, primus, tritus. Nam ante. L. nunquam inuenimus. D. T. uero in paucis, ut exauduit, quod in Plauto lectum est, hoc est ex-hauriuit, & Tleptolemi si quis uocetur. Muta sunt, quæ a se incipiunt, & definiunt in uocales. Muta autem dictæ sunt, quod sublatis uocalibus nullum habeant sonum. K. uero & Q. quæ nonnullis superflue uidentur, hanc habent rationem. ut K. tunc præponatur, quando eam. A. sequitur, sed hoc in paucis nominibus obseruatur, ut Kalende. Kartago. Q. uero antiqui quæties. u. sequebatur, præponebant. Præstantius est, ut tunc cum post. Valiqua ex uocalibus fuerit secuta, præponi debeat, ut quando, quædam, quia, quoniam, & iuxta antiquos equus. Alias enim per. C. non. Q. scribendum est, ut Cur, & Cum. H. uero nonnulli excludendam esse putant, quæ magis pro signo aspirationis, si pro litera poneretur. Nam quemadmodum greci aspirationis notam hanc habent, & suam Dasiam uocant. Ad huius similitudinem & Philes. Nos aspirationis fecimus notam. H. cuius si medium separet, inuenies notas esse grecorum, quæ contra se positæ. H. (ut diximus) notam nobis aspirationis efficiunt. X. quoque exelutione, ideo digna uis est, quæ quasi una consonans contra literarum gregem duarum consonantium uim tenere desiderat. Y. autem & Z. ideo non numerantur in latinarum numero literarum, quæ grecorum nominum causa reperte sunt, quarum unam uocalem. Y. alteram duplicem consonantem. Z. Greci esse uoluerunt. Illud præterea astute datur nobis intelligi, quod cum omnium consonantium ista natura sit, ut quædam earum ab. E. incipiunt, & in se definiunt, quædam a se incoherent, & in. E. definiunt, istæ solæ reperte sunt. X. H. K. Q. Y. & Z. quæ nec ab. E. inchoant, nec in. E. definiunt. Et postremum illud animaduertendum est, quod unicuique literæ accidit nomen, quo uocatur, & character, quo signetur, & potestas, qua intelligatur, an sit uocalis, an consonans, an semi-uocalis, an muta, an liquida.

¶ De Syllaba.

Caplum. III.

Syllaba dicta ex interpretatione grecæ ἐπίτολ ὑποκλιτικὴ τῆς φωνῆς, eo quod complectatur, & conglutinet literas. unde in quaestione illud uenit, quare una uocalis syllaba dicitur. Intelligendum est tantum, quod hoc sibi non ratio, sed abusus deposcit. Est & syllaba temporum capax, quia aut breuis est, & unus tempus suscipit, aut longa est, & duo. Omnes igitur syllabæ aut longæ sunt, aut breues, aut communes. Longæ duobus modis fiunt, natura, & positione. Natura aut singularum uocalium productione, ut A. O. E. aut diphthongo, ut ae. oe. au. eu. ei. Positione modis quatuor fiunt, cum aut correpta uocalis in duas definit consonantes, ut Amnis, aut in unam duplicem, ut Axis, aut in alteram consonantem, & alteram uocalem loco consonantis postam, ut Ar. Venus. Vates, aut in. i. postam inter duas uocales, ut Pompeius. Breues illæ sunt, quæ horum nihil habuerit. Communes uero modis nouem fiunt.

¶ Primus modus est, cum correptam uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior debet esse muta, quam liquida sequitur. Est enim longa ita, Vasto Cyclopolis intro. Breuis in hoc Vastofq; ab rupe Cyclophas.

¶ Secundus modus est, cum correptam uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior sit. F. semi-uocalis, & sequens liquida. Est enim longa in hoc. Toto proflabat pectore sonnum. Breuis in hoc. Neue flagello.

¶ Tertius modus est, cum correptam uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior est

Diomedes O ii

Semi-uocalis
calit, ut
& unde

F. iste liq
dus prepo
nitur

Exantla
ut et non
exadant
Mute
quot &
unde
kalende
kartago

Q.
si. aspu
tients si
gnum

X.
Y. Z.

Cōsonan
tib; pro
a
natura
si quot
accidunt

Syllabaq;
& unde

Syllaba
longa

Positio
quot mo
dis fiat
Syllabe
breues
Commu
nes sylla
be quo
modis
fiunt

consonans, & sequens. **H.** quæ aspirationis a plerisque creditur nota. Est enim longa in hoc, Terga fatigamus basta. Brevis in hoc, Quisquis honos tumuli.

¶ Quartus modus est, cum correptam uocalem duæ consonantes sequuntur ita, ut prior sit. Sicut **tera.** Est enim longa in hoc. Vnde scissa coma. Vel Vade spissa Corona. Brevis in hoc, Pomice spes sibi quisque suas.

¶ Quintus modus, est cum correpta uocalis in unam definit consonantem, quæ partem terminat orationis. Est enim longa in hoc. Omnia uincit amor, & nos cedamus amori. Brevis in hoc **Hic amor,** hoc studium. Sciendum est, quod si hæc uocalis non definit in unam consonantem, sed nuda sit sepe communem syllabam facit. Est enim longa in hoc. **Dona** dehinc auro grauiam, se. & oq; elephantio. Brevis in hoc, Talia dicta uolant.

¶ Sextus modus est, cum diphthongum uocalis sequitur. Est enim longa in hoc. **Muse** Aoniis Brevis in hoc, Insula Ionio in magno.

¶ Septimus modus est, cum uocalem solam naturaliter longa uocalis sequitur. Est enim longa in hoc **O** utinam in thalamos inuisi Cæsaris issem. Brevis in hoc, sub **Illo** alto.

¶ Octauus modus est, cum pronomen. **C.** litera terminatum uocalis sequitur. Est enim longa in hoc. Hoc erat alma parens. Brevis in hoc, solus hic inflexit sensus.

¶ Nonus modus est, cum correptam uocalem sequitur. **z.** Est enim longa in hoc, Mezentia ducis exuias. Brevis in hoc, Nemorosi Zeynthos. Sciendum est quod **X** communem syllabam facit sicut & **z.** grecum. Est enim longa in hoc. **Nox** ruit & fulcis tellurem amplexitur abs. Brevis in hoc. Pontibus instratis conduxit litora Xerxes. sed hoc in nominibus grecis. Sciendum est, quod metrici syllabam semipedem uocant, ut **i** cæsaris, Pentimemere, & Heptimemere, quas & in primo uersu **A**eneidorum reperimus ita. **Arma** uirumque cano. Item **Arma** uirumque cano.

Semipes
Pentimere
mero
septime
mere

Regula
dualis

De Pedibus. Caplum. III. Es dictus est, quod quasi metrorum gressibus incedat. Aliter dictus est **Pes**, quod quasi pedali regula ad uersum utitur mensurandum. Metimur enim uersum **Heroicum**, & **dicimus** sex pedum esse. Metimur sapphicum, & dicimus quinq; pedum esse, & extensum.

Igitur necesse est pedem unum quemq; in se habere certum cum temporibus numerum syllabarum, ut est Spondeus. Habet enim duas syllabas temporum quatuor. Item & Proceleumaticus quatuor syllabas, & quatuor tempora, & ceteri qui cum his superscripti sunt. Scire etiam debemus, quod unicuique **Pedi** accidit **arsis** & **Thesis**, hoc est eleuatio, & positio. **Arsis** in prima parte. **Thesis** in secunda ponenda est. Numerus etiam syllabarum, & tempus, ut supra dictum est. Resolutio ut si pro Spondeo Proceleumaticus ponatur, ut est apud Virgilium. **Gemma** labant. Soluuntur enim duæ longæ in quatuor breues, quæ spondeum solis facere solent temporibus. Figura etiam accidit **pedi**, ut si uelimus Spondrium figurare his notis. **Pyrrhichium** his. Sic etiam apud grecos sunt **Metrum** quod ex spondeo spondiacum, ex Trocheo trochæicum, ex Iambo iambicum nuncupatur. Igitur pedes dissyllabi hi sunt. **Pyrrhichius**. Spondus Iambus. Trocheus. Trissyllabi sunt hi. **Tribrachus**. **Molossus**. **Anapestus**. **Dactylus**. **Amphibrachus**. **Amphimacerus**. **Bachus**. **Antibachus**. **Duplices** autem hi sunt. **Proceleumaticus**. **Dispondeus**. **Diambus**. **Ditrocheus**. **Antispastus**. **Chorymbus**. **Ionicus minor**. **Ionicus maior**. **Pæon primus** ex prima longa. **Pæon secundus**. **Pæon tertius**. **Pæon quartus**. **Epitritus primus**. **Epitritus secundus**. **Epitritus tertius**. **Epitritus quartus**. Ex quibus **ali** **Pedes**, uel **syzygia** nasci iudicantur. **syzygia** autem ex uariis pedibus in unum pedem collecta conclusio. Nam inuenta est propter hæc uerba, quæ nec dissyllabarum, nec trissyllabarum, nec quadrisyllabarum esse potuerunt, igitur si dicamus, **A** Edificium, edificatio, orationibus, ratiocinationibus. **Hæc** qui sunt integra posita nulli conueniunt **pedi**, quia excedunt quatuor numerum syllabarum. **syzygia** uocantur, quod diuisæ pro diuidendis arbitrio pedibus **syzyzonte**, ut si uelimus diuidere hoc nomen in duos **Dactylos** adificatio, iterum in **Chorymbum** & **Pyrrhichium**, & cetera huiusmodi. Verum si nouem syllabarum nomen incurrerit, ita diuidimus, ratiocinationem. In **Pæonem** tertium, & **Ditrocheum** semipedem, ut ita ratiocinationibus. In **Anapestum** & **Amphibrachum** & in **Dactylum**, & alia huiusmodi. **Pedes** dissyllabi secum iuncti hos de se duplices sedecim procreant, tali schemate. **Omnes** pedes tres diuisionum tenent for-

mas, sed

Pedi tpa
Arsis
Thesis

Syzygia
quid

mas, sed has, quæ ad grammaticos pertinent. Nam Amphibrachus, qui excipitura Donato, habet diuisionem, quæ dicitur tripla. Epitrita, qui ab eodem excipiuntur habent diuisionem, quæ contrita dicitur. Ergo his quinque pedibus exceptis, sciendum est, quod in reliquis pedibus iste sunt diuisiones tres, quarum prima æqua, secunda dupla, tertia seculpta. Item æqua diuisio in his pedibus, qui soluti tot tempora habent in Arsi, quot et in Thesi, ut est Dactylicus. Dupla est quoties altera pars alteram partem duplo uincit, quæ idcirco dicta est seculpta, quia plus ab æqua significat, minus a dupla. Aliud est enim cum duo sunt contra unum. Plus enim laborat illa pars, quæ unum habet contra duo. Aliud est cum tria ueniunt contra duo. Scire etiam debemus, quod æquam diuisionem possumus uocare Dactylicam, duplam Iambicam, seculptam Pæonicam. Inueniuntur in unoquoque metro pedes, qui nothi uocantur. Idcirco quod uelut apposti a dignitate metri digenerant, ut est in uersu heroico Trochæus. Anapesticus. Proceleumaticus. Nam legitimi hi sunt in heroico metro, Spondæus, & dactylus, qui tamen ante legitimus non fuit. sed factus est ex resolutione secundæ syllabæ Spondæi. Pedes simplices ideo dicti sunt, quod non ex alius pedibus sunt compositi, sed natura usque ad extremas syllabas tendunt. Si autem usque ad quatuor dixerimus, iam non sunt pedes simplices, sed ex dissyllabis facti duplices, qui duplices non amplius quam senarum syllabarum esse monstrantur. Et re uera si quidem constat simplices pedes usque ad ternas syllabas posse descendere, qui utriusque geminati iure duplices usque ad sex syllabas mittunt.

Amphi
brachus
Epitrita

Seclupla
que dicitur

Pedes no
thi

pedes legi
tini

De Tenoribus, siue Accentibus.

Capitulum. V.

Enores, siue accentus dicti sunt, quod naturalem uniuersusque sermōnis in uocem nostre relationis tenorem seruant. Dicitur autem accentus esse quasi adactus, iuxta græci nominis interpretationem, quæ Profodia dicitur. Itine adcantus. Sunt omnes accentus latini octo, acutus, qui fit ita, grauis, qui fit ita, circumflexus factus scilicet de utroque ita. longus ita. breuis ita. Hyphen ita. Diastole ita. Apostrophos ita. Verum hoc inter est in Diastole & Apostrophos, quod Apostrophos ad capitulum præponitur. Diastole uero ad imam partem literæ. Hinc ideo diximus, ne cui notarum harum similitudo aliquid erroris adferret. His ita se habentibus, sciendum est, quod grauis, & acutus & circumflexus scilicet, qui sit in superius diximus) naturale uniuersusque sermōnis in uocem nostre relationis seruatiorem. Nam ipsi Arsin, Thesinque moderantur. Quamquam sciendum est, quod in usu non est hodierno grauis accentus. Verum lex accentuum ita est, quod syllabæ, in quibus isti poni debent, a fine numerantur. Nam quantum uis sermo sit syllabarum circumflexus non tenebit in penultimum locum. Acutus accentus in latinis non tenebit nisi penultimum, & antepenultimum locum. Penultimum tunc in dissyllabis, cum prima fuerit, uel correpta, uel positioe longa uel etiam ambæ naturaliter longæ fuerint, uel cum ambæ breues. Ita fit in dissyllabis cum acuto accentu in pedes coniuncti sint, Trochæus positione factus, Iambus, Pyrrhichius, Spondæus. In trissyllabis uero, uel in quatuor uis numero syllabarum, tunc est acutus accentus, cum tres ipsæ syllabæ naturaliter a fine breues fuerint, ut anima, macula, uel quicquid, horum inuentum fuerit, quam in dissyllabis ante docuimus, ita fit ut in trissyllabis hunc eundem accentum cognoscamus. In Tribracho molosso, cuius ambæ a fine syllabæ, aut naturaliter longæ fuerint, aut positione, aut priopositione longa. Dactylo. Anapesto. Amphimacro. Amphibracho, cuius tamen media positione sit longa. Bacio naturali. & Antibacio, cuius item media positione est longa. Hucusque dictum est in trissyllabis cuiusmodi, qui esse possint accentus. Nunc dicendum est in qua parte trissyllabi acutus sit ponendus. In trissyllabis antepenultima accipit accentum, etiam si penultima sit longa positione, & muta, & liquida, ut latebræ, colubri. In tribus longis penultima acuitur, ut Meccenas ubi antepenultima fuerit breuis, penultima uero longa, in penultima ponendus est, ut amicus. Sane sciendum est, quod monosyllaba pars orationis, quæ uel naturaliter breuis est, ut & quæ, uel positione sit longa, accentum habebit acutum, ut pax, dux, crux, fax. Circumflexus uero accentus in dissyllaba, uel in trissyllaba, uel in quatuor uis numero syllabarum, penultimum sibi uindicat locum, & hac lege, ut ubi fuerit hic accentus, penultima sit naturaliter longa. Ita fit, ut huic accentum Trochæus naturaliter longum contineat, uideatur. Item monosyllaba pars orationis tunc istum habebit accentum, cuius natura fuerit longa tantum, ut sol, dos. Grauis uero accentus cum acuto & circumflexo accentu poni poterit. Possumus enim in eo quod est calculus, grauem po-

Tenor
Accentus

Profodia

Diastole
Apostrophos
Grauis
Acutus
Circulæ.

Acutus
locus

Circumflexus
locus

Grauis
accentus
ubi locat

SERGII

Cetheg?
in uocula
tione

nerē in antepenultima. Item cum circumflexo ita ponitur, ut Cethegus. Verum quia necesse nō est, ut cum reliquis accentibus ponatur, fit scriptoris arbitrio, sed hic grauis accentus non habet eandem communionem cum ceteris accentibus, quam cum circumflexo, & acuto. Quam si tamen cum ceteris habuerit, non habet nisi per istos, ut malefanus, in terealoci. Sed ne quis putet, & huiusmodi dictionibus quatuor est accentus Hyphen, aut acutum, aut circumflexū, aut grauem, si quidem dicit in compositis dictionibus unum accentum esse debere, non minus q̄ in una parte orationis. sed sciendum est, quod modo Hyphen pro distinctione, ponatur grauis p̄ superfluo scriptoris arbitrio, ut supra dictum est. Restat igitur, ut ex illis legitimis iure duobus in dictione positus dicatur accentus. scire autem debemus, quod nullū barbarum nomen, uel uerbum aliquod peregrinum, neq; interiectio certum poterunt accentum tenere. Nam in barbaricis nominibus nulla sunt sui ratione, sed quali uolumus plane non aspero proferamus accentu. Græca autem suis accentibus pronuntianda esse cognoscimus. saepe accentuum dissipat legem uel distinctione, uelut cum debet dici sub Hyphen malefanus, uel pronuntiandi, ut cum dicere debemus latebras, legendo uersum quis dicat. Impulerat ferro argolicas scædare latebras, anteluliam producens, uel necessitas separandi uerba similia, ut cum dicere debeamus pone, ut penultima syllaba habeat accentum, quia nullum uerbum latinum est, in quo ultima syllaba habeat accentum, necessitate ducti, ne putaretur modus imperatiuus ab eo, quod est pono, dicamus pone ut aduerbium significet loci. similiter ergo, ut intelligatur pro eo, quod est causa, ut in Virgilio. Illius ergo uenimus. i. causa illius uenimus. Hyphen est nota, quæ duo subiungit, ac nec sit supposita, quæ ducitur a præcedentis sine uerbi, usq; ad initium consequentis, ut in terealoci, cum tamen uetus exegerit Diastole est nota Hyphen contraria, hac enim nota uiciose iuncta separatur, & ponitur ad iram partem literæ quasi retinens, ut est. Ereptæ uirginis ira, & Viridique in litore conspicitur sus. Apostrophos est nota similiter facta ut Diastole, sed ad summam partem posita est, scilicet consonantis, quæ si sub uocali motu uelata suspenditur. scire hoc debemus, græcorum Dasia & Pfile. H. notam aspirationis, modo positam, modo sublatam simulare.

Malefant
in acentu
Latebre i
accentu
Pone ad
uerbiu est
acutu in
ultima cur
Ergo
Hyphen
Diastole

Dasia
Pfile

¶ De Posituris.

Caplum. VI.

Distictio
que & po
situra
Codex di
stinctio
Distictio
quid
Subdisti
ctio
Media di
stinctio
Textus
orationis
Periodus
Colon
Comma

Ista distinctio est, uel positura, quod positum punctum distinguit nostram orationē & cum distinctio species sit positura, tamen abusiue pro ipsa positura, hoc est pro ipso genere distinctionem habentis. Nam cum sit Codex emendatus distinctio, media distinctio, & subdistinctio, dicitur tamen codex esse distinctus. Igitur distinctio est punctum appositum ad caput literæ plenæ sententiæ. Subdistinctio est punctum appositum ad imam partem semiplenæ orationis. Media distinctio punctū appositū mediæ sententiæ suspensæ ppter respirationē. Sciendū est hoc, q̄ in lectiōe textus unius sensus piodos nominatur, utell. Nihil tibi psuit nocturnū præsidium palatii, nihil urbis uigilia, nihil rior populi, nihil cōcurfus omnium bonorum & cetera. Cola autem & Cōmata eiuſdem orationis singulæ partes esse noscuntur. Verum meminerimus in prola oratione Cola & Cōmata idem esse, & unum significare. In uersu uero aliud, & diuersum, nam ubi duo liberi pedes sunt, colon dicitur, ut apud Horatium. Terruit urbem. Comma uero, quando post duos pedes, uel post tres pedes sequitur syllaba, quæ partem terminat orationis, ut in primo uersu Aeneidorum. Arma uirumq; cano. Item Arma uirumq; cano, Troia.

¶ Explicit Sergius in Artem Donati primam.

FRSERRII GRAMMATICI IN SECUNDAM DONATI EDI
TIONEM COMMENTARIA.

De partibus orationis.

Capitulum. Primum.

RINCIPALES PARTES ORATIONIS SVNT DVE no-
men et uerbum, eo quod ipsa sola faciunt elocutionē, ut Cicero scrip-
sit, Virgilius fecit, & sine ipsis nulla pars implet elocutionē. Nā quā-
do dicitur, ipse legens dixit. Aristoteles dicit duas esse partes oratio-
nis, nomen & uerbum, stoici quinque Grammatici octo. Plerique no-
uem. Plerique decem. Plerique undecim. Interfectionem Graeci penitus
non habent, sed inter partes orationis, id est in octo non computant.
Nos articulo non penitus caremus, eum articulum in pronome non cō-
putamus. Tres partes orationis sunt, quae casibus declinantur, nomen,
pronomen, participium, & una, quae temporis, id est uerbum. Ceterae
omnes quatuor non declinantur. Quersum est, quando pars orationis
officio fungitur, utrum ius suum retineat, an eius, cuius accipit significationem, nam frequenter
inuenimus & nomina pro aduerbijs posita, ut toruū clamat, & aduerbia pro nominibus, ut ma-
ne nouum. Quare sciendum est, quā si nomen sit pro aduerbio institutum, incipit non posse de-
clinari. Et enim cum desinat esse, quod est, & transferat per aduerbium, incipit iam non posse de-
clinari, quemadmodum nec illud aduerbium naturaliter declinatur. Item aduerbium si transfe-
rat in significationem nominis, nonnunquam declinatur, quoniam si significat eā partem orationis, quae
recipit declinationem. Unde est illud apud Plautum. A primo mane usque ad uesperum. modo Ma-
ne nomen est, hoc mane huius manus, huius mani hoc mane, ab hoc mane. nam si aduerbium ef-
feret, nec genus reciperet, nec praepositioni adiungeretur, nec posset terminari.

Principales
partes ora-
tionis
sunt nomen
& uerbum
quae sunt
duae
foris opi-
nionem
Intendit
ne g. eos
carere
Articulus
nos habe-
re inter p-
nomina
Pars aliq-
uorū
orationis
utrum
ut est in
us ubi offi-
cio fungit

Hoc mē-
hu? mās
hinc mā
Propri-
nois ptes
Prenemē
Nomen
Cognomē
Agnomē

De nominis diuisione.

Capitulum. II.

Proprium Nomen in quatuor diuiditur partes, Praenomen, Nomen, Cognomen, &
Agnomen. Praenomen est, quod in loquendo praepositum, ut Publius. Nomen est
comune familiae, ut Cornelius. Cognomen est proprium uocabulum, ut Scipio. Agno-
men est, quod extrinsecus sumitur, uel a uiribus, ut Africanus, uel a uiris, ut iugula-
tor, sed sciendum est, quod plerumque coniungit, ut tantummodo unum faciat, ut ecce Romulus
unum tantum habet. Plerumque duo, ut Numa Popilius. Plerumque tria, ut Publius Virgilius Ma-
ro. Plerumque quatuor, ut Publius Cornelius Scipio Africanus. In sciendum est, quod quoniam
unum inuenitur, cognomen est, nemo enim potest esse sine uocabulo, quoniam duo plerumque
praenomen & cognomen, si libertus est, nam non potest libertus habere nomen, quod familiae
significat, cum ipse sine familia sit. Appellatiuum species sunt in quatuor septem, sunt nomina cor-
poralia, quae uidemus, & tangimus, ut terra, lapis, sunt in corporalia, quae nec uidemus, nec tangi-
mus, ut pietas, iustitia, sunt prima positionis, quae a natura firmata sunt, ut mons, schola, sunt deri-
uatiua, quae a prima positionis nomine eiusdem dicuntur, ut montanus, scholasticus. Hae au-
tem deriuatiua non regulis, sed auctoritate firmantur, nam plerumque inuenimus uaria ab uno ser-
mone, ut Tuder est tuderinus, tuderis sunt etiam diminutiua, quae sententiam minuunt, & non
semper, sed frequenter syllabis crebunt, ut agnus agnellus. sunt etiam alia sono diminutiua, ut
tabula, fabula. In his significatio principalis est, sed enuntiatio diminutiua, tunc, ne uera essent di-
minutiua, si haberent alia principalia, ut oculus ocellus, sunt quae dicuntur tota graeca, ut Dido,
Mantho, graece haec, & latine possunt declinari, graece, ut Dido Didos, Ianne Dido Didoms.
Mantho Manthous, & Mantho Manthonis, sunt quae tota latina appellantur, quae longe aliter
a latinis pferuntur, quae graecis, nam cum graeci dicat Pollydeus, latini appellantur Polly. Haec autē
quae tantum latina sunt, latine declinantur, sunt quae appellantur notha, quae non primis syllabis
sed ultimis a graeco sermone dissentiunt, ut Achilles Achilides, Agamēnon Agamēno, & sere oia
graeca, quae in. on. exiunt, detracta eni. on. syllaba per breui. o. pferunt, ut Apollon Apollo Platon
Diomedes O iiii

Appella-
tiuum
species
Noia cor-
poralia et
in corpore
talia
Tuder:
Tuderis
p. tuderis
Noia tota
talia
talia
Pollydeus
Polly
Notha
nomina
Graecis
in. on. se-
pe per. o
breuiem
proferunt

Cetheg?
in uocula
tione

nere in antepenultima. Item cum circumflexo ita ponitur, ut Cethegus. Verum quia necesse non est, ut cum reliquis accentibus ponatur, fit scriptoris arbitrio, sed hic grauis accentus non habet eandem communionem cum ceteris accentibus, quam cum circumflexo, & acuto. Quam si tamen cum ceteris habuerit, non habet nisi per istos, ut malesanus, interaleoci. Sed ne quis putet, & huiusmodi dictionibus quatuor est accentus Hyphen, aut acutum, aut circumflexum, aut grauem, si quidem dicit in compositis dictionibus unum accentum esse debere, non minus quam in una parte orationis. sed sciendum est, quod modo Hyphen pro distinctione, ponatur grauis pro superfluo scriptoris arbitrio, ut supra dictum est. Restat igitur, ut ex illis legitima iure duobus in dictione positus dicatur accentus. scire autem debemus, quod nulli barbarum nomen, uel uerbum aliquod peregrinum, neque in uerbo certum poterunt accentum tenere. Nam in barbaricis nominibus nulla sunt sui ratione, sed quali uolumus plane non aspero proferamus accentum. Græca autem suis accentibus pronuntianda esse cognoscimus. sæpe accentuum dissipat legem uel distinctione, uel ut cum debet dici sub Hyphen malesanus, uel pronuntiandi, ut cum dicere debemus latebras, legendo uersum quis dicat. Impulerat ferro argolicas cœdare latebras, anteluliam producens, uel necessitas separandi uerba similia, ut cum dicere debemus pone, ut penultima syllaba habeat accentum, quia nullum uerbum latinum est, in quo ultima syllaba habeat accentum, necessitate ducti, ne putaretur modus imperatiuus ab eo, quod est pono, dicamus pone ut aduerbium significet loci, similiter ergo, ut intelligatur pro eo, quod est causa, ut in Virgilio. Illus ergo uenimus. i. causa illius uenimus. Hyphen est nota, quæ duo subiungit, ac nescit superposita, quæ ducitur a præcedentis sine uerbi, usque ad initium consequentis, ut interaleoci, cum tamen usus exegerit Diastole est nota Hyphen contraria. hac enim nota uiciose iuncta separatur, & ponitur ad imam partem literæ quasi retinens, ut est. Ereptæ uirginis ira, & Viridique in litore conspicitur lus. Apostrophos est nota similiter facta ut Diastole, sed ad summam partem posita est, scilicet consonantis, quæ quasi sub uocali motu uelata suspenditur. scire hoc debemus, græcorum Dasian & Pisen. H. notam aspirationis, modo positam, modo sublatam simulare.

Malesauf
in accentu
Latebre i
accentu
Pone ad
uerbiu cæ
accentu in
ultima cer
Ergo
Hyphen
Diastole

Dasia
Pisen

¶ De Posituris.

Caplum. VI.

Distictio
que & po
situra
Codex di
stinctio
Distictio
quid
Subdisti
ctio
Media di
stinctio
Textus
orationis
Periodus
Colon
Comma

Ista distinctio est, uel positura, quod positum punctum distinguit nostram orationem & cum distinctio species sit positura, tamen abusiue pro ipsa positura, hoc est pro ipso genere distinctionem habemus. Nam cum sit Codex emendatus distinctio, media distinctio, & subdistinctio, dicitur tamen codex esse distinctus. Igitur distinctio est punctum appositum ad caput literæ plenæ sententiæ. Subdistinctio est punctum appositum ad imam partem semiplenæ orationis. Media distinctio punctum appositum mediæ sententiæ suspensæ propter respirationem. Sciendum est hoc, quod in lectioe textus unius sensus piodos nominatur, uel sit. Nihil tibi p̄suit nocturnum præsidium palatii, nihil urbis uigilia, nihil rior populi, nihil cœculus omnium bonorum & cetera. Cola autem & Cômata eiusdem orationis singulæ partes esse noscuntur. Verum meminimus in prosa oratione Cola & Cômata idem esse, & unum significare. In uerbu uero aliud, & diuersum, nam ubi duo liberi pedes sunt, colon dicitur, ut apud Horatium. Terruit urbem. Comma uero, quando post duos pedes, uel post tres pedes sequitur syllaba, quæ partem terminat orationis, ut in primo uersu Aeneidorum. Arma uirumque cano, Troia.

¶ Explicit Sergius in Artem Donati primam.

PSEERGII GRAMMATICI IN SECVNDAM DONATI EDI
TIONEM COMMENTARIA.

¶ De partibus orationis.

Caplum. Primū.

PRINCIPALES PARTES ORATIONIS SVNT DVE no-
men et uerbum, eo quod ipse seclā facit uocacionē, ut Cicero scrip-
sit, Virgilius fecit, & sine ipsis nulla pars implet elocutionem. Nā qui-
do dicim⁹, ipse legens dixit. Aristotelici dicunt duas esse partes oratio-
nis, nomen & uerbum, stoici quinque Grammatici octo. Pleriq; no-
uem. Pleriq; decem. Pleriq; undecim. Interfectionem Græci penitus
non habent, sed inter partes orationis, idest in octo non computant.
Nos articulo non penitus caremus, eum articulum ī pronomine cō-
putamus. Tres partes orationis sunt, quæ casibus declinantur, nomen,
pronomen, participium, & una, quæ temporis, idest uerbum. Ceteræ
omnes quatuor non declinantur. Quæstio est, quando pars orationis

Principales
partes ora-
tionis
sunt octo
nis quot
sunt diuer-
sorum opi-
nionem
Intendit
ne q̄ eos
carere
Articulū
nos habe-
re inter p-
nomina
Pars aliq̄
orationis
uerbum
et in uer-
bis cū offi-
cō fungit

officio fungitur, utrum uis suam retineat, an eius, cuius accipit significationem, nam frequenter
inuenimus & nomina pro aduerbijs posita, ut toruū clamat, & aduerbia pro nominibus, ut ma-
ne nouum. Quare sciendum est, quā si nomen sit pro aduerbio institutum, incipit non posse de-
clinari. Et enim cum desinat esse, quod est, & transeat per aduerbijs, incipit iam non posse de-
clinari, quemadmodum nec illud aduerbium naturaliter declinat. Item aduerbium si transe-
at ī significationem nominis, non unq̄ declinat, quoniam significat aliam partem orationis, quæ
recipit declinationem. Vnde est illud apud Plautum. A primo mane usq; ad uesperū modo Ma-
ne nomen est, hoc mane huius manus, huius manū hoc mane, ab hoc mane, nam si aduerbium est
fet, nec genus reciperet, nec præpositioni adiungeretur, nec posset terminari.

Hoc mē-
hū? mās
hinc mā
Propr
nois ptes
Prenomē
Nomen
Cognomē
Agnomē

¶ De nominis diuisione.

Caplum. II.

Proprium Nomen in quatuor diuiditur partes, Prænomen, Nomen, Cognomē, &
Agnomen. Prænomen est, quod in loquendo præponimus, ut Publius. Nomen est
cōmune familiarē, ut Cornelius. Cognomen est proprium uocabulū, ut scipio. Agno-
men est, quod extrinsecus sumitur, uel in uocabulis, ut Africanus, uel a titulis, ut iugula-
tor, sed sciendum est, quod plerunq; cōtingit, ut tantummodo unum locutur, ut ecce Romul⁹
unum tantum habet. Plerunq; duo, ut Numa Pōpulus Plerunq; tria, ut Publius Virgilius Ma-
ro. Plerunq; quatuor, ut Publius Cornelius scipio Africanus. Sine sciendum est, quod quonies
unum inuenitur, cognomen est, nemo enim potest esse sine uocabulo, quonies duo plerunq;
prænomen & cognomen, si liberus est, nam uō potest liberus habere nomen, quod familiam
significat, cum ipse sine familia sit. Appellatiuorum species sunt uiginti septem, sunt nomina cor-
poralia, quæ uidemus, & tangimus, ut terra, lapis sunt in corporalia, quæ nec uidemus, nec tangi-
mus, ut pietas, iustitia, sunt primæ positionis, quæ a natura firmata sunt, ut mons, schola sunt deri-
uatiua, quæ a primæ positionis nomine eiusdem dicuntur, ut montanus, scholasticus. Hæc au-
tem deriuatiua non regulis, sed auctoritate firmantur, nam plerunq; inuenimus uariā ab uno ser-
mone, ut Tudæ est tudertinus, tuders sunt etiam diminutiua, quæ sententiam minuunt, & non
semper, sed frequenter syllabis crescunt, ut agnus agnellus. sunt etiam alia sono diminutiua, ut
tabula, fabula. In his significatione principalis est, sed enunciatio diminutiua, tunc, ut uera essent di-
minutiua, si haberent alia principia, ut oculus ocellus sunt quæ dicuntur tota græca, ut Dido,
Mantho, græcæ hæc, & latine possunt declinari, græcæ, ut Dido Didous, latine Dido Didonis.
Mantho Manthous, & Mantho Manthonis sunt quæ tota latina appellantur, quæ longe aliter
a latinis pferuntur q̄ a græcis, nam cum græci dicat Pollydeus, latina appellant Pollyx. Hæc aut
quæ tantum latina sunt, latine declinantur sunt quæ appellantur notha, quæ non primis syllabis
sed ultimis a græco sermōe discedunt, ut Achilles Achilēs, Agamēnon Agamēno, & sere oīa
græca, q̄ in. on. ex eunt, detracta enī. on. syllaba per breuē. o. pferunt, ut Apollon Apello Platon
Diomedes O iiii

Appella-
tiuum
species
Noia cor-
poralia et
in corp⁹
ralia
Tuder:
Tudertiz
nō, tuders
Noia tot⁹
ta græca:
quæ græc
& latine
possunt
ded nard
Noia tot⁹
ra latina
Pollyde⁹
Pollyx
Notha
nomina
Græca
me. on. se.
pe. on. o.
breuim
profrim

Synonyma
omnium
Aries
Patrony-
mica an-
trahitur
Patrony-
mica ma-
culina in-
des. i. i. i. i.
& in. on.
Femmina
in. is. in.
tas. i. on.
Qualita-
tis & spu-
tatis. i. o.
in. na. und
nancatur
Noia ad
aliquid di-
catali. i. i.
ta. te. ha-
benia
Nominia
in. tor.
Noia filia
participii
No. a. ur
bo. similia
Contem-
plator
Comparati-
uus gradus
cuius gen-
nem
Senior
Noia com-
paratiua
esse aut q
lira. i. i. i. i.
nitatis
Recta co-
paratio
Inq. i. i. i. i.
paratiua
Comparati-
uus non
q. signifi-
cat positi-
uus & eius
conuenit
Senior p
senex
Dulcius
yo. min?
amano
Donati
sbe. ua
no. de. gn
p. aduer-
ni. i. i. i. i.
uo. t. i. i.
ungedis

Plato. sunt synoia, quae uarias habent elocutiones, sed una significacione, ut terra, solum, humus, tellus. Sunt onyma superioribus contraria, ut aries, nam & machinamentum est, quo murex pugnantur, & sidus in coelo, & animal in terris aries uocatur. Sunt patronymica, quae trahuntur non tantum a patribus, sed etiam a parentibus. Nam inueniuntur & a matribus dicta. Hecideus, Retoides, & ab auo, ut A Eacides, & a maioribus, ut Dardamides. A Eucades, & a uirico, ut Amphitryonides. Sic ergo dicimus patronymica a patre tantum, sed a parentibus tracta, ut dici minus paritidam, non qui patrem tantum, sed qui quemq; parentum necauit. Haec aut patronymica, si graeca fuerint, in des. exeunt, ut Atrides, aut in. ius. ut Atreius, aut in. on. ut Atrien. sed quae in des. exeunt, tantum patronymica sunt, ut Atrides Agamemnon. Quae in. ius. exeunt, & patronymica, & possessiua, ut Atreius Agamemnon & Atreius gladius. Euandrius ensis. Qui autem in. on. exeunt in latinum sermonem non trahunt. Foemina autem in. is. exeunt, ut Atrides, aut in. ias, ut Atridas, aut in. en. ut Atrien. sunt etiam nomina adiectiua, quae plerumq; seculum habent, sed conjunctione iactantur, ut magnus, fortis, dicimus enim magnus uir, fortis exercitatus. Sunt etiam qualitates, quae trahuntur ab animo, a corpore extrinsecus, ut doctus, piger, felix. Sunt quantitates, quae trahuntur a mensura, ut longus, latus. Sicut genit. quae genit. significant, ut Graecus, Hispanus. Sunt, quae patriam significant, ut Romanus. Sunt quae numerum, ut unus, duo, tres, quattuor, quinq; sunt quae ordinem, ut quintus, sextus, sunt, quae ad aliquid dicuntur, quae penitus non possunt sine alterius conjunctione intelligi, ut pater. Non enim potest dici, nisi filium habere, sunt ad aliquid se habentia, quae contrario significacionem sumunt, ut dexter, sinister, niger, candidus sunt generalia, in quibus species continentur, ut animal, nam animal dicitur, & homo, & canis, & equus. sunt specialia, ut sunt ea, quae diximus, canis, homo, & equus, nam illa sunt specialia, quae genere discernuntur, sunt facta de uerbo, ut doctus, lector. Hic autem tempus in. tor. exeunt, & oriuntur a gerundi modo, ultimo tempore, & ultima syllaba in. tor. uerba per omnes conuersiones, ut amant, amator, doctus, doctus, auditus, auditor, lectus, lector. sunt etiam participii similia, ut demens, nam sic est demens quasi legens, sed demens nomen est, quia recipit participii nomen, id est dementior, legens uero participium, quia non recipit similitur comparacionem. sunt etiam uerbo similia, ut contemplator, sed haec, cum casum acceperunt, nomina sunt, & contemplator huius contemplatoris facit. Cum autem tempus habuerint, uerba, ut Maro dixit. Contemplator aquas dulces. sed comparatiuus gradus generis est semper cominus, excepto uno, quod est senior, hoc enim (ut Probus dicit) tantum generis masculini est, nam oia, quae recipiunt comparacionem qualitatis sunt, & quantitates sic, ut puta, non omnes, qui studet, causas agunt, quisquis autem causas agit, studuit sine dubio. Recta comparatio est, quae primam syllabam integram praeseruat, ut doctus, doctior, doctissimus. si autem integram non seruat, inaequalia efficiuntur nomina, quae sunt tantum tria, bonus, malus, magnus, cum coeter comparatiuum gradum minus significare uideatur, ut clarior clarissimo, doctior doctissimo. Praeterea ipse comparatiuus nonnunquam positium significat, quando dicimus senior, significans tam senex. At cum Salustius dicit, Mare Ponticum dulcius est q; cetera, modo inuenitur. Comparatiuus non solum comparatiuus non est, sed nec positius. Nam mare non modo dulcius non est, sed nec dulce quidem. Donatus dicit quod quae tantum aduerbia positium esse iungenda, tam, magis, minus, maxime, minime, ea se habent ratione, quoniam uim in se habent comparandi, atq; ideo non debent comparatiuis coequis iungi ne uideatur comparatio geminata. Qui enim dicit tam doctior, penes dicit hoc doctior doctior, quod latinitas non paritur. Probus autem dicit omnia aduerbia, quae uim augmentis, aut minuentis in se habent, non debere coniungi nec superlatiuo, nec comparatiuo, ut sunt ista, ualde, multum plurimum, per, & similia. Nam ista aduerbia tantum positium gradibus debemus adiungere. Quod superlatiuum dicit genitiuum plurali, non adeo uerum est, nam inuenimus eum etiam singulari genitiuo posse coniungi, tunc quando nomina sunt enunciatione singularia, intellectu uero pluralia, ut est, O Danaum formosissime genit. Quod dicit enunciatione masculinum, intellectu esse neutrum, pelagus uerum est, uulgius saluum e. Nam uulgius, & neutro, & foeminino genere legimus, apud Virgilium foeminino. In uulgius ambiguum, neutro, ignobile uulgius. Balneum generis neutri est in numero singulari, foeminini quidem secundum usum, ut occisus ad balneas pellicias, tamen & neutraliter legimus, ut balnea uisitantur in Horatio. Caelum in numero singulari generis neutri est, in numero autem plurali generis masculini, habemus

bemus enim in lucretio, Quis toride uertit calos. Cape in numero singulari neutri generis est, ut tunicae cum sale mordens cape, & hoc nomē tres solos habet casus, hoc cape, hoc cape, hoc cape. In numero autem plurali genere foemino simpliciter declinatur, loca, & Loca similia nomina sunt, nam in numero plurali, & masculino, & neutro genere declinatur, dicimus enim & loca, & loca, & loci, & loci, In numero autem: singulari tantum masculini, ut locus, & locus. Quod dicit genera communia esse inter masculinum, ut puta pampinus, non ita intelligimus quasi sacerdos, nam sacerdos si masculus est, hic sacerdos dicitur, si foemina hic sacerdos non possumus hoc pro nostra uoluntate confundere, sed pro nature qualitate discernimus. Pampinus uero, & dies, & similia pro nostro arbitrio, uel masculino, uel foemino genere profertur. Nomen nec in totum fixum, nec in totum mobile, at fixum leuina secundum Virgilium Torua leuina lupum sequitur, secundum Ouidium mobile est qui dixit, Ut lea sua situm multa compescit unda. Eiusdem generis debent esse diminutua, cuius generis sunt principalia, ut puta, ideo hęc domuncula generis foemini est, quia & hęc domus generis foemini est. Exceptus scilicet panis istis, scutum, pultrum, capis, rana, uerna, scutra, nam: scutra scutum facit, beta betaculus. Pulsus dicitur, quia numeri singularis est tantum, sed legimus apud Horatium Quides dissipare pulueres. Item pax, lux, dies, numeri singularis, sed legimus apud Salustium, paces, & luces. Item Quirites dicitur numero uti plurali, sed legimus apud Horatium hunc Quirite, uetus nominatus hic Quiris. Item dicit Horatius, Qui te Quiritem, cuius nominatus erit hic Quirites, ut dicit Petronius, Quadrigis dicit numero tantum plurali, sed Varro dicit numero singulari. Virus generis neutri est, & declinatur quem admodum doctus, hoc virus huius uiri, legimus enim apud Lucretium, Tetri primordia uiri. Dicit nomina iam composita non debere componi & idem paulo ante dixit de compluribus potuisse componi, ne contrarium sit ita intelligi debet, ut liceat nobis nomē componere bis, sed ita, ut prima compositio secundum nobis in contrarium non uertat, ut tertius imperpetuus illi sermō nobis non licet facere, ut per compositionem primum conuersum in contrarium si quationem nomen per secundam compositionem ualeamus reuocare ad primam si quationem, ut est doctus, indoctus, quando antique nulla ratione dicitur Praefectum uigilum, sic dicitur quem admodum Tribunus militum id est si pro uno nomine accipitur uterque sermo, in priorē parte tantummodo declinatur. Si autē uoluerimus elocutionem facere, dicimus Praefectus uigilibus, quo tempore licet nobis etiam in hac duo nomina aliquem adferre sermōnem, ut Praefectum est uigilibus.

Cape
Loca: &
Loca
Loca: &
Pampin?
non ita di
et ut fa?
cerdos
quo ad ge
nas
leuina no
men fixa
est
Que dicit
mutatua
no sunt se
cundū ge
neris ut p
mtrium
Pulsus
pulueres
Pax oaeef
Lux lucef
Quirites
Quiritem
quadriga
Virus
hui? uiri
Composi
tū non er
an post e
iterum es
poni
Praefectus
uigilum
Tribun?
militum
Casus
quos pro
dicit? &
sententia
Septimius
casus
Octauus
casus
Inflexio?
nū uariet
tates
Exapto?
ita forma
Pentap?
tota
Tetrap
tota
Tritpota
Diptota
Cornu &
genū qb?
casibus
comparat
& quibus
producat

De casibus.

Capitulum III.

Casus plerique quatuor esse dicunt, auferentes nominatiuum, & uocatiuum. Nominatiuum, qui similis est uocatiuo. Ideo autem auferant nominatiuum, quoniam cum casus sit ab eo, quod facit, nomen habere dicunt. Nominatiuus e contrario rectum nomen ostendit. Alii quinque docent, (ut greci,) qui ablatiuum non habent. Alii sex (ut latini) qui ablatiuum addunt. Alii septimum etiam addunt casum, qui ablatiuo simili inuenitur. Nam quare dico re uera, doctior illo, & doctior ab illo, eadem inuenitur elocutio, quando autem dico, illo presente suscepi, & ab illo presente suscepi, non est similis ab utroque casu elocutio. Nam illo praesente suscepi inter duas tantummodo res geri uidetur. Nonnulli adiungunt octauum casum qui fit, cum quid per accusatiuum cum praepositione possumus docere, dicimus per dactiuum sine praepositione, ut clarior it in eulum, & it clarior exlo, ut subeunt ad mirum, & subeunt mirro. Inflexionum autem uarietates sex sunt. Aliquando enim omnes casus uarios exitus sumunt, ut est unus, quae dicitur forma Exaptora. Item Pentapota dicitur, ubi quinque sunt uarietates. Item Tetrapota ubi quatuor sunt, ut est species. Triptota ubi tres sunt, ut est templum. Diptota ubi duae, ut cornu, genu. Nam nominatiuus, accusatiuus, et uocatiuus corripuntur. Alii tres producuntur, id est genitiuus, dactiuus, ablatiuus. Est enim Monopota, quam non bene Monoprotam, sed Aptotam dicimus, ut nequam, nam Monopota illa sunt, quibus unus tantum casus est, ut spore. Aptota uero illa sunt, ubi omnes quidem sunt casus, sed nulla ratione uariantur ut est frugi. Inueniuntur autem nomina unum casum habentia, ut tabo, aut duo tantum, ut hic Iuppiter, o Iuppiter, aut tres tantum, ut hoc nefas, aut quatuor tantum, ut huius ditionis, huc ditioni, hanc ditionem, ab hac ditione. Sed horum nominum reliquos casus in usu

Inimicus
 mihi
 Secundus
 ab illo
 Pactus il
 la rem: &
 illare
 Mulabus
 Filiabus
 Deabus
 dici ppter
 testam
 torum ne
 cessitatez
 Vas
 Dies cu?
 generis
 Hodie
 Accusati
 uas singu
 lans qñ i
 im. exeat
 Domus
 & iugeris
 dicitatio
 Artubus
 Arcubus
 Specub?
 Tribub?
 Andub?
 ancilioru
 gentium
 Vulcani
 lum: Vul
 canalioru
 gentium
 A termia
 ta cuius d
 chnatiois
 Hog poe
 matorum
 his poc?
 matis
 emblema
 torus em
 blemaris
 Peripatef
 matorum
 peripatef
 maris
 analogie
 pportio
 Prob? an
 Donatus
 rectus di
 inferre p?
 nomen
 Cuias: ut
 Nest as:
 uel nostra
 tes
 Nostras i
 quia sylla
 ba accen
 tum heat

quidē nō esse manifestū est. In auctoritate autē sapius reperitur. Inimic^o datiuum regit, q̄q̄ uisus
 uendicere nominatiuum. Inimicus enim est mihi dico, non meus, Item secundus ab illo est dicitur.
 mus, non secundus illi, q̄q̄ ista nomina suis casibus seruiunt enam ab his aha auctoritate iungunt.
 Nam & pactus illā rem dicimus, & illa re. Quod dicit ab his mulabus, filiabus, deabus nos dice
 re debere. Sciendum est ppter testamentorū necessitatem. Nam hāc pauca dicit. Probus contra
 artē esse suscepta, nec nos debemus ad istorum similitudinem alia declinare, ea enim, que arte
 carent, sola auctoritate firmanur. Vas in numero singulari tertiā declinationis est, in numero
 plurali secunda. Dies secundum regulam tñ fœminini generis est. Nullum enim nomen est p
 ducto ablatiuo terminatum, quod alterius possit generis inueniri, quod autem dicimus genere
 masculino, idem ratio persuasit aduerbiū. Nam hodie dicentes, quasi hoc die significamus, nec
 tamen dicimus hodie quasi hac die. Nam quoties nominatiuus singularis. n. & r. terminatur,
 tunc in im. exit, cum ablatiuus singularis indubitabiliter i. terminatur, ut ab hac ui, & ab hoc
 Tyberi, facit enim hanc uim, hunc Tyberim. Si autem. e. terminatur ablatiuus, tunc uariatur ac
 culatiuus, ut ab hac puppe, hanc puppem. Domus, & iugerum ab antiquis aliter declinantur,
 quam hodie declinantur. Nam domus erat quartę declinationis. Iugerum tertię. Nos autem in
 hoc casum usurpamus a secunda declinatione, ablatiuum a
 domo, gentiuum pluralem harum domorum, accusatiuum pluralem has domos. In nomine
 autem iugeris, unum tantum modo usurpamus ablatiuum. ab hoc iugero. V litera tunc reane
 tur in datiuo plurali, ut iple dixit, cum aliqua dicerenda sunt, ut artubus, & arcubus Cui regu
 le tñ fuenim^o duo nomia cōtraria. idest nulla discrecione iteruenire. u. retinenta, ut specub^o, &
 tribubus, quę ab istis regulis discrepant. Nomina tantum pluralia, Vulcanalia, Minerualia, ideo
 que illa regulę ablatiuo singularis, hęc autem nomina sunt numeri tantum pluralis, que
 licet regulas non habent, tamen ad similitudinem nominum declinando sunt, quę nomina re
 gulis continentur. i. ut sic declinemus, hęc Kalenda, quemadmodum In agiles, hęc idus, quemad
 modum hęc manus, Quamquam dixerunt, ut quemadmodum regulis carent, ita uarie declina
 rentur. nam inuenimus apud auctores, & ancilium, & anciliorum, & uulcanalium, & uulcana
 liorum. Item nomina gręca a supradictis regulis legre ganur, ut emblema, poema, & hoc iuste
 nam si gręca sunt, ablatiuo carent, illa autem ab ablatiuo originem sumunt, quas non possunt
 suscipere nomina ablatiuo carentia. sed hęc maiores nostri aut tertia declinatione declinabant, si
 fuissent generis neutri, ut poema poematis, aut prima declinatione declinabant, si fuissent gene
 ris fœminini, ut hęc pœna huius pœna. Quamquam inuenimus aliquos casus, nec ab istis, nec
 ab istis regulis declinatos. i. gentiuum pluralem, & datiuum, & ablatiuum pluralem, legitur
 enim apud Cice. horum poematorum, his poematis, ablatiuo ab his poematis, similiter, & em
 blematorum, & emblematis, peripatef matorum peripatefmaris. Analogia dicitur ratio declina
 tionis nominum inter se omni parte similitum. latine proportio uocatur. Nomina autem simi
 lia sunt omni parte, si octo rebus sint similia, idest ex illis, quę accidunt nomini, qualitate, com
 paratione, genere, numero, figura, casu. Deinde ex his syllabarum, deinde consonantium rano
 nes penultimarum, atq; si una res ex istis octo desierit similibus. Dicimus enim nomen nulla
 ratione declinari similiter, cuius rei exemplū, & lupus sit lupus, nam septem partibus consentiunt
 tamen quasi genere dissentiunt. Lupus enim in aliud genus, ut lupus lupa, lepus lepa non facit.

¶ De diuisione pronominis.

Capitulum. IIII.

Rebus autem pronomen in quatuor partes diuidi putauit, idest pronomen infini
 tum, sanctum, minusquam finitum, & possessiuum, quod non uidetur habere rano
 nem, unde Donatus melius, qui in duas partes in primo diuisit. Nam si ea sunt fini
 ta pronomina, quę recipiunt personas, alia omnia, quę non recipiunt personas, infi
 nita dicenda sunt. Vnde apparet, quod infinita, & minusquam finita sunt, & possessiua. In illis
 enim non accidit certa persona, cuias & nostras, uel cuiates & nostrates. nam utrunq; dicimus
 finitum plauti auctoritatem gentem significat, ut est cuius gentis, optime nostrę gentis. Ple
 rique accentum in ultima syllaba ponunt, quando cuiam, sed prauę. nam nulla pars oratio
 nis est latina absque prædictis, quę potest in ultima accentum tenere, idest pone, & alias
 Sunt

Sunt aliqua pnomina, quæ casibus crescunt. Nominatiuo, ut quis, uel qui, genitiuo singulari, ut mei, uel inis, eui, uel tis, ablatiue singulari, ut a quo, uel a q. Plurali datiuo, uel ablatiue, ut a quibus, quæ ratione fiunt, supius diximus. Sunt et cõtrario, quæ casibus decrecunt, nam uocatiu⁹ non inuenitur in pronomine Ego. Aliquando nominatiuus, & uocatiuus, ut in pronomine sui, sibi, se, a se. Aliquando tantum accusatiuus, Ecceum ecceam, Ellum ellam. Aliquando tantum genitiuus, ut Cuius, & cuius. Quod autem dicimus Sui esse pronomen, uerum est, non enim de possessiue nascitur, cuius nominatiuus est suus. Nam si inde nasceretur, datus in o. mitteret, ut suo, non in i. Præterea est aliqua differentia, quod hoc pronomen sui, uel sibi, utriusq; numeri est. Illud uero possessiue suum, & singularem habet numerum, & pluralem. Quæstio est apud græcos an. O. uocatiuus esset articulus, & prouocatus non esset. Omnes enim articuli cum de numero singulari ad pluralem transeunt, uarie proferuntur, ut hic, & hi, huius, & horum, & reliqui. Quando autem dicimus, o docte, & docti, & utroq; numero eundem articulum posuimus, quæ res non articulus uidetur, quia non mutatur in numero plurali, sed potius ad aduerbum uocatus, ut quemadmodum dicimus, Heus uos docti, sic dicamus O tu docte, & uos docti. Inter Articulos, & pnomem hoc interest, quod pnomina dicunt tunc cū sine nominibus sunt, & abfentium nominum uidentur explere personas, ut hic, & hæc, & hoc, quando autem dico hic zneas, huius zneas, iam non possunt pronomina dici, cum non fungantur eorum nominum, quæ præsentia sunt officio. Ipsa enim nomina per significationem implent. Neuter alius, & reliqua constant esse nomina, quoniam Probus uiginti, & unum dicit esse pronomina, in quibus ista in computantur. Ea pronomina, quæ utraq; parte nominatiuum habent, secundum formam nominum declinantur. Nam sic declinamus Quisquis utraq; parte, sic autem priore parte non declinamus Aliquis, quemadmodum nec Iuris peritus, sic posteriore parte non declinamus. Quispiam, quemadmodum nec Tribunus militum.

De uerbis defectiuis.

Capitulum.

V.

Di. Noti. Cœpi. Memini. Quæritur cuius sint temporis, cū constat esse pfecti. Nam & perfectum in a semper exit, ut legi, scripsi, & præsens tempus nunquam in i. sed temp in o. exit. Illa enim uerba significationem habent præsentis temporis, regulas autem præteriti. sum defectiuum uerbum est in coniugatione. Nam quando dicimus Es non potest esse secunda coniugatio, qui & e. correptam habet, & in prima persona e. ante. o. r. non habet. Pudet & Tædet quasi defectiua posuit. In superiore autem parte impersonalia non contrarie sunt posita. Nam hoc ipsum uerbum impersonale defectiuum est. Sublatus enim de primo uerbo duabus personis, prima & secunda tertia, utiq; superest. Quæ si non sibi adiungat pronomem defectiuum, dicitur esse uerbum, si autem adiungat, impersonale. Gaudeo & audeo a pleriq; neutro passiuæ, ab aliis supina uerba dicuntur, quæ in tempore perfecto & plusquamperfecto passiuum habent declinationem, in reliquis autem actiuam, id est temporibus. sunt alia inæqualia, quæ suam habent declinationem, & cõtraria sunt, ut placeo, nam & placui facit, & placitus sum. sunt item alia inæqualia, quæ ideo sunt inæqualia, quoniam primam syllabam non seruant, ut nolo, uolo. Faciunt enim. Nolo non uis non uult, non nolo nolis nolit. Item Volo uolis uoluit non dicitur, sed uolo uis uult. sunt alia penitus anomala, de quibus nihil possumus dicere, nisi quod lectione declinent eas usurpare personas, quæ tantum auctoritate firmantur, & sunt hæc. Faxo faxis. Inquit. Infit. Inquam, & reliqua. Prima persona in indicatiuo modo semper corripitur, ut lego, abiq; monosyllabis, ut do. flo. sto. quæ quidem si fiant polysyllaba, ut reddo, reflo, resto corripuntur. Verba quorum declinatio in nostra potestate est, sunt hæc tondeo, lauo, fabrico, purpuro, & reliqua. Verum tamen debemus secundum naturam, actiuum, uel passiuum præsumere, ut ergo lauro, balneum lauo, quando ego capillos depono, ut dicam tondeor, quando alteri capillos detraho, ut tondeo. Prima persona non debet ita proferri, lego, ego. Quoniam lego iam habet in se significationem pronominis, nisi tamen sic tunc possumus dicere, quando nos magis uolumus ostendere lecturos quæ alios, ut sit quasi ego magis quæ ceteri. Maledico tibi dicimus, non te dicimus. Prima persona ante ultimam. o. septem literas non habet. h. o. f. k. q. y. z. cetera uero non te dicimus. Prima persona ante ultimam. o. septem literas non habet. h. o. f. k. q. y. z. cetera uero non potest præponi. o. litera, quia nudiq; anteponitur, nisi a. sequente. q. y. z. ideo non possunt præpo

Ego caret
uocatio
licum ec
can
illa ellaz
Cuius
zum
dian de
posse
uocati
O. uocati
us an sit
articulus
C. & he
aduerba
reccunt
Articul
A. pnomē
differunt
Neuter
alius
quæ pno
mna cõ
põtra
utiq; pte
declinent
et altera
luis pte
Tribun
militum
Odi noui
cep: me
muni cum
sint signi
ficatiõnis
& regule
Sunt defe
ctiua uer
bum
Pudet &
Tædet
defectiua
imperfõ
nale
Gaudeo:
& audeo
neutro
passiua:
ul supina
uerba
inæqualia
uerba
Nolo: nō
uis: non
uult
uolo uis
uoluit
Anomala
Faxo is
Inquit:
Infit:
Inquam
Prima p
sona indi
catur q̄ta

aduerbiū
cur ita di
ctam

Aduerbi
um plerū
q; orina
te: plerū
q; destruc
te uerbu;
aduerbia
uñ orian
tur

Horno

Hornati
nas

Fruges

Meatim

Tuum

Aduerbi
um n̄ pos
se deduci

de partici
pio

Aduerbia

i.e. termi
nata qñ

pucauit

Facile: &

difficile

esse noia

Torūm

clamat

horrendū

sonat

aduerbiū

i.e. & in l

abus de

clinatione

nibus

Falso: no

mē: & ad

uerbiū

Duiter

pio dure

Lugubre

penult

ma corre

pta p ex

tenia

Mane ad

uerb.

Ois pars

orōnis qñ

fit aduer.

Sedulo

homini

Sedulo se

ci

Quid est:

quod scit

Pone uer

bu; & ad

uerbiū

Profecto

Ante

ni. Vnum tamen uerbum, quod o. habet, ut Reboo, Rebooant, siluq; & magnus, o. Ideo con
tra regulam uenit, quia græcum est, cætera in arte conscripta sunt.

De aduerbio.

Capitulum.

VI.

A

Duerbium dictum est, quia necesse habet semper uerbum sequi. Verbo tamen non ne
cesse est eger semper aduerbio, nam possumus dicere sic. Legit. Nunc enim & plena est
elocutio, & aduerbium tamen non inuenitur, nam cum dico cras, hodie, non erit inte
gra elocutio, nisi addam uerbum, ut puta dico, uel facio. Aduerbium plerumq; confirmat uerbu
plerumq; destruit. Confirmat, ut iam faciam, destruit, ut Non faciam. Aduerbia aut a se oriunt
aut ab aliis partibus orationis ueniunt, sicut in artibus positum est, nam ibi sunt exempla uaria po
sita. Horno autem nihil aliud est nisi hoc anno. Vnde deriuatio duplex inuenitur. Nā Cicero di
cit Hornatinas fruges. Horatius dicit Hornasus fruges. Itē Meatim nihil est aliud, nisi meo mo
re. Tu autem tuo more. Quod dicit de participio aduerbium posse deduci, uerum non est, etenim
illud exemplum, quod protulit, id est Indulgens, non tamen participium est, nam recipit compa
rationem, facit enim indulgentior idulgētissimus, ergo quando dicimus Indulgenter, nō uide
mus a participio transiisse in aduerbium, sed a nomine. Omnia aduerbia e. terminata in positi
tuo semper producuntur, ut docte. Exceptis tribus regulis eorum aduerbium. Quarum autem in
cōparantur, ut rite. Nemo enim dicit ritius rissime. Vel quæ male cōparantur, ut bene. Nemo
enim dicit bonus bonissime. Vel quæ a se oriuntur, ut impune ipseus, hoc scilicet in positio
ne. Cæterum superlatiuus gradus semper producitur, Facile, & difficile numi quantur, utrum ad
uerbia sint an nomina, constant autem esse nomina tātum, quia semper correpta sunt, si enim ad
uerbia essent (ut supra diximus) producerentur, deinde, quia neutri generis est, nam sequitur, si
cuti enim dicimus, & facilis facile, sic difficilis difficile. Deinde si aduerbia essent, in ter. exirent.
Datius enim nominis. i. terminatus aduerbium in ter. syllabam mitit, ut huic formi fortiter. Ite
huic facili facilius, huic difficili difficiliter diceremus. Ergo constat esse nomina, sic autem posi
ta sunt pro aduerbiis, quemadmodū fere inuenimus apud poetas pro aduerbiis esse situta, ut Ter
uum clamat p. eo quod est torue. Horrendum sonat p. eo quod horrende. quæ figura oratores
omnino uti non debent. Genus enim est Solæcismi sicut ipse Donatus paulc p. si de Solæcismi
ratione monstrauit. Scire enim debemus, qd datiuus singularis. o. terminatus aduerbium me
mittit, ut huic docto docte. I. terminatus in ter. huic agili, agiliter, quas regulas semper cernit
auct. oritas. Nam inuenimus plerumq; id esse aduerbium, qui datiuus est calus, ut est falso. Hæc u
rem ambiguitas elocutione discernitur, quando enim dicimus, falso homini dedi. erit nomen,
quando falso loqueris. erit aduerbium, ita plerumque in contrarium cedunt. Nam Terentius ut
duriter, cum dure dicere debuerit, & Virgilius Lugubre, cum lugubris extenta dicimus. Ea ad
uerbia comparanda sunt, quæ ducunt originem a nomine recipienti comparationem, ut est do
ctus. Ideo enim dicimus docte doctissime, quoniam dicere possumus doctus doctier
doctissimus. Ab eo quod est Tullius, cum sit aduerbium, non recipit comparationem, quia
nec nomen recipit. Sunt alia aduerbia, quæ semper per se comparantur. Sunt autem, quæ non
egent comparatione, ut est mane. Nemo enim dicit manus, nemo mansissime. Veruntamen hæc
quam per se in flexionem non habemus, possum facere adiectionem illarum particularum, ut
magis & maxime, ut puta sit positius mane, comparatiuus magis mane. Superlatiuus maxime
mane. Omnis pars orationis cum defierit esse, quod est, nihil aliud est nisi aduerbium. Idcirco si
nomen defierit esse nomen, nō faciet pronomen, aut participium, sed solum aduerbium. Ut est
sedulo, nam si dicas, sedulo homini dedi, nomē est, si dicas, sedulo feci, aduerbium est. Item pro
nomen aliquando et aduerbium est. Cum enim dico, quod est, erit pronomen, cū dico, qui scit
erit aduerbium. Item uerbum plerumq; & aduerbium est, qñ enim dico Pone prima syllaba ac
centum habente, erit uerbum, qñ ultima syllaba do accentum, erit aduerbiū, hoc est discretiōis
causa. Nam ultimo loco uerbi acutus accentus nunq; ponitur. Item participium aliquando ad
uerbium est, cum. n. dico me ad uillā Profecto cōtingit. participiū est pfecto, cum dico pfecto
queritis, aduerbiū est pfecto. Item Ante præpositio, non nunq; & aduerbiū est. Præpositio i hac
elocutione erit, ante templum, calum enim habet uictum, si aut dicas, ante feci, erit aduerbium,
quoniam

quoniam sequitur uerbum, & coniunctio est. Sed plerumque, & pro aduerbio ponitur cum di-
 cimus, ut Te fortissime Teucrum Accipio. Heus si dolorem significat, interiectio est. Heus et
 mensis consumimus inquit Iullus, si autem uerbum sequitur, aduerbium est. Heus inquit iuue-
 nes monstrate mecum, erit nomen cum nominibus pro aduerbis utitur, ut ante dictum est.
 Illud si libenter tenere debemus, nunquam separatim propositionem aduerbis posse coniungi
 ueluti de mane, de nocte. **Quo** autem inuenimus in modo, & infrequenter, sunt quidem pro-
 positiones, sed non separatim, sicut sunt enim particule, quis ipse ponit. Arragraphus Decla-
 rationes, Deorum, deinceps. Ita enim constat duabus partibus orationis, ut uno ambobus inuenitur accen-
 tu. Nec dux prepositiones interueniente aduerbio sciende sunt, Prepositio etiam ideo non
 potest adiungi nomini interueniente aduerbio, ut de trans Tyberim uenio, quemadmodum
 illinc uenio.

¶ De Participio.

Capitulum.

VII.

Participium est quasi participium, habet enim a nomine genera, & casus, a uerbo
 autem tempora, & significationes, ab utroque numerum, et figuram, & cetera, que
 supra dicta sunt. In posterioribus illud addidit. Incohatia uerba illud non habere ni-
 si presentis temporis participium, futuro autem carere, sicut futuro carere, quia regula futurum par-
 ticipia a preterito ducunt participio. preteritum autem participium a tempore perfecto ori-
 ginem sumit, & ideo cum incohatia uerba tempus perfectum non habent, non possumus loque-
 re, quod additur iam tempore perfecto. Præterea dicitur participia ab impersonalibus uerbis, nisi
 usurpata, non uenire, que res penes latinum non erit, & similia, & similiter ab arte dicitur. Et
 enim participia a prima positione uerbi originem trahunt, cum igitur impersonalia primam
 personam non habent, participia non ita ex se fiunt, sed tamen dixi usurpare uobis licet. In
 uenimus enim apud uarios auctores, quod putat fieri non quod de impersonalibus usurpentur par-
 ticipia, sed quod ipsi impersonalia fiant uerba plenissima. Nam hoc, quod dicimus pudet, & te-
 det, tamen dici inuenimus in auctoribus, ut pudet, & tideo, unde fiunt, & pudens, & tedeus par-
 ticipium, non ab impersonali uidetur, sed a uerbo integro. Ohi uerbum participium habet
 Oslus, quod licet in usu non sit, tamen componitur, & in usu erit Exosus, Perosus. Ab eo quod
 est Memini artis nullum participium reperitur, si ad uerbum uerum est, si ad auctoritatem fallum.
 Nam inuenimus in Plauto, Meminens. Tunicatus, Galeatus dicitur participia esse, sed nomina,
 eo quod a uerbis non trahuntur, sed si diligenter attendas aduerbis ab similibus participia cum
 probabis Nam licet non fieri tantico, galeo, tamen quoniam tempus habent sine dubio parti-
 cipia sunt, & enim Armatus incedit. Vestitus incedit, cum dico hoc, significo iam armatum
 iam uestitum esse. sicut etiam dicimus tunicatus incedit, galeatus incedit. & iam tunicam ha-
 bet, iam galeam habet, que res tempus ostendit, & si tempus est participium est. Praefatus Coena-
 tus, & reliqua constant non esse participia, si a uerbo non ueniunt. Concessum est enim regulari-
 ter, ut a neutralibus uerbis liceat nobis usurpare preterita participia, sed quoniam & has artes
 defendere debemus, uel auctoritate firmare, neque ad istorum similitudinem alia fingere, sed illis
 tantum un, que lecta sunt. Nomina similia participiis preteriti temporis quare sunt declinatio-
 nis ipsa autem participia secundum, ut hic usus, huius usus, nomen est. Hic usus huius nisi parti-
 cipium est. Fumbundus, & moribundus, quid essent, & nomina essent manifestum est quod sub-
 tracta dus, syllaba, & addita litera non redeunt in participia presentis temporis, quod regulari-
 ter dictum est. Noua ratione participia, que constant esse participia positum gradum possunt
 recipere, quoniam participia nullam recipiunt comparationem, tamen comparatum gradum
 plerumque suscipiunt acceptior, & igitur, que res sola sensu ratione cecernitur. Aduerbium de
 participiis nasci Donatus asserit, plurim negat. At constat apud maiores equidem lecta, in usu
 tamen esse non possunt, ut dictum est in Aduerbio.

¶ De Coniunctione.

Capitulum.

VIII.

In Coniunctione nihil penitus noui posuit, sed ita hic sicut in superiore parte tractauit.
 Illud plane adiecit, quod licet nobis coniunctiones pro aliis conianctionibus ponere, quod
 mirum est, cum liceat, & alias partes orationis pro aliis ponere, ut nomen pro aduerbio
 pronomen pro aduerbio, & multa alia, significatione tamen mutata.

Heus

Prepositio
 tunc se
 parum ad
 uerbum in
 posse dicitparticipium
 inchoatiua
 habet enim
 participium
 presentis te-
 porisPudet
 pudens
 Tideo
 tedeus
 Oslus
 Perosus
 Memini
 Meminens
 Tunicatus
 Galeatus
 Armatus
 Vestitus
 ConenatusFumbundus
 moribundus

¶ De Præpositione.

Capitulum. IX.

Præposi-
tio
quid
Tenus
Cum

Præpositio est pars orationis dicta, quæ in loquendo præponitur, & hæc est eius natura, puta ante templum, nemo enim dicit, templum ante, sed tamen est una præpositio quæ pro arbitrio nostro ponitur, ut tenus, dicimus enim, pubetenus, & tenus pube-

Con Dis
Penes

Pre
Accusati
ue

Præposi-
tiones
Apud ad
Vf;
Adiutq;
Præposi-
tio an
Præposi-
tioni co-
hercat
Circum
circa
E. ex.
Con. & in
Sequent.
Insula
Insula

Item Cum plerumque sit postposita inuenitur, ut præconi omnino non possit, quæd-
unique contra artem uidentur, ut cum dicimus, tecum, nobiscum, nobiscum, Præposi-
tio aut coheret, aut utrumque efficit, con, dis, ita enim loquimur, conduco tibi, distraho, separa-
tur autem apud, & penes, Etenim cum dicimus, apud amicum duæ, orationis sunt partes Penes
arbitros similiter duæ. Aliæ uero, & coherent, & secerni possunt, ut Præ, nam cum dico, præ-
tulit, utique coherens inuenitur, cum autem, præ metu, segregata est, Accusatiuæ præpositiones
triginta tantum sunt, illæ duæ possunt in quæstionem uocari, Apud, & Ad, eo quod semper in
loco est, ut apud amicum sum, Ad uero secundum artem semper ad locum, ut ad amicum uo-
do, quamquam, & secundum auctoritatem inuenitur in loco, ut ad M. Leucam te habitare Ci-
cero dixit. Usque non uidetur plurimus præpositio, quoniam sic alia præpositio non potest po-
ni, & enim dicimus, ad forum uado, ut Virgilius, Adusque columnas, Exulat, iam si habeat al-
teram præpositionem, ipsa præpositio esse non potest. Nunquam enim præpositio alteri præpo-
sitioni coheret. Si autem uolueris, ut coniunctum cohercat, non iam aduerbium erit, sed potius
recipit naturam suam, nam & præpositionem præpositioni sic coherentem, ut pro una parte
præpositionis habeatur. Inuenimus enim sæpe apud Catonem, ut circum circa, idest circa, In ab-
latiuus præpositionibus. E & Ex. hanc habent obseruationem, ut si uocalis sequatur. Ex præ-
ponamus, ut Ex amico audiui, si autem consonans. E præponatur, ut E foro uenio. Illud uehementi-
tissime obseruare debemus, ut Con, & In, quotiescunque habent post se s. & litteram, uideamus
quemadmodum pronuntiantur, plerumque enim non obseruantes barbarissimos incurramus.
Nam cum ipsorum natura breuis sit, nisi si sequantur supradicta litteræ, plerumque in locum di-
nem transit, ut cum dicimus, quo fit confessio. Item cõsiliu[m] consulit, his enim locis præsum-
cianda sunt, ut longæ, similiter Insula, Insula, quod magis aurium iudicio, quam artis ratio-
ne colligimus. Præpositiones aut ipsa uerba corrumpunt, ut conficio. Nam erat integrum facio
Aut utrumq; & corrumpit, & corrumpuntur, ut afficio. Nam affero, quod scribebatur per a. &
per d. incipit scribi per a. & per f. & item quod erat facio, fit facio. Præpositio & quando præpo-
nitur, & quando postponitur, si casum suum retineat, præpositio est, ut Transra per & remos, si
autem casum mutauerit, fit aduerbium, ut Longe post tempore uenit. Ambiguæ præpositiones
quatuor fuerunt. In. sub. super, & subter Quibus maiores indifferenter utebantur, sed hodie tan-
tum duæ sunt in, & sub, nam super, & subter accusatiuæ habentur. In autem & sub, qua ratione
in se serentur, i superiore tractatum est. Plerumq; eadem est. Præpositio quod est & Aduerbium
ut ante, & post, sed quod magis dictum est, hæc ratione colligimus. Et enim si pars orationis se-
quatur, quæ casibus seruit, præpositiones erunt, ut ante templum, propter aqua[m] templum enim
& aqua casuales partes orationis sunt. Quando autem dicimus, ante fecit, post dixit, aduerbia sit
si sequantur uerba. Nouimus itaq; aduerbia semper uerbis egere.

Præposi-
tio in
transfert
in aduer-
bium
ambigue
præposi-
tiones
In: Sub:
Super:
Subter

¶ De interiectione.

Capitulum. X.

Interie-
ctione est
se mentis
affectus

Interieccio nihil habet nisi solum mentis affectum, quæ tunc interieccio dicitur, quan-
do uoce incondita profertur. o. heu. & similia, cum plenos adhibemus ad exprimendos
animi affectus, tam interiectiones dicuntur, quæ pro interiectionibus, ut Proh Iuppiter
ibit, Hic ait, & hæc pars non potest proprium nomen utrius tenere, eo quod uarie inter-
iectiones sunt, nam O dolentis legitur, ut O mihi præteritos referat si Iuppiter annos, et irascen-
tis, ut O callidos homines, & similia.

FINIS.

PARS

PARS CAESII BASSI DE METRIS.

¶ De Odarum horatii pedibus. Capitulum. primum.

MECOENAS ATAVIS EDITE REGIBUS ASCLEPIADÆ duodecasyllabum, cuius diuisio uaria quidem sic, Mece Spondeo Nas atavis Choryambo Edite re idem. Gibus Pyrrhichio, uel Iambo, propter indifferentiam syllabæ. Alii per dipodiam ita, Mecoenas a debuit antispastica podia esse, & produxit syllabam primam, & fecit Epitritum quartum ex tribus longis, & breui. Tavis edi. Anapestus est ex breui, duabus longis, & breui. Te regibus, Pæon secundus ex breui, & longa, & duabus breuibus, uel si longa fuerit, ultima erit Iambus, si uero ad penultimam partem ultimæ dipodix breuis syllaba addatur, fiet Elegiacus uersus pentameter sic. Mecoenas atavis edi te regibus, diuiditur prioribus, aut Dactylo, & Spondeo, aut Spondeo, & Dactylo, tamen medius Spondeus debet semper esse sequē

tibus Anapesticis. Iam satis terris inuis, atque diræ Sapphicum endecasyllabon, quod est trimetron Choryambicon catalecticon, cuius syllabam tertiam produxit in prima dipodia, quæ corripere debuit, oportuit enim ita esse, Iam satis rer, poluit autem Iam satis ter, pro Choryambo. Epitritum secundum, id est ex longa, & breui, & duabus longis. secunda dipodia Coryambica est. Ris inuis at, tertio, q, diræ, positus pes pro dipodia. Bachiū aut propter indifferentiam syllabæ hoc metrum clauditur Amphibrachio, id est, & breui, & longa, & breui sic, sic te diua potens Cypri, Gliconicon octosyllabon ex genere Asclepiadæon est, huic enim si addideris dipodiam Choryambicon facies Asclepiadæon sic, sic te diua potens Cypri, diuiditur autem spondeo, Choryambo, Pyrrhichio, uel Iambo propter syllabæ indifferentiam, sic te diua potens Cypri, soluitur acris hiems grata uice ueris, & Fauoni Alcaicon. Ithyphalicon, soluitur acris hiems grata uice ueris, & Fauoni. Commixtum est ex Heroico, & Ithyphalico. Soluitur acris hiems grata uice, hucusq; heroi- cum. Veris & Fauoni, hoc Ithyphalicum. Trahuntq; sicis, portio Iambici sequitur Ithyphali- ci. Machina carinas. Vides ut alta stet niue candidum. Alchaicon endecasyllabon, cuius diuisio ita est. Vides ut alta, ex duobus Iambis & syllaba, & sequentibus duobus Dactylis, uel propter indifferentiam syllabæ Dactylo, & Amphimachro. Stet niue candidum forata, nec iam sustineant onus, sicut prior scanditur. Siluæ laborantes geluq; Endecasyllabon, siluæ spondeus, labo. Iambus, rantes spondeus, gelu. Iambus, que syllaba. Flumina confluxerunt acuto, hoc constat ex quatuor pedibus heroicis syllaba detracta breui in tertio pede. Fit enim integrum sic. Flumina confluxerunt ab acuto.

Pedes
quot: et q

¶ De pedum breuiatione.

Capitulum. ii.

Edes Dissyllabi sunt numero quatuor. Pyrrhichius ex duabus breuibus temporum diuum, ut Deus sed hunc alii Egemonia appellauerunt, alii dibrachyn, alii periambū. Spondeus ex duabus longis temporum quatuor, ut Heros. Iambus ex breui, & longa temporum trium, ut dies.

Trochæus ex longa, & breui temporum trium, ut Comma, sed hunc alii Chorium appellauerunt, alii Chordacem.

Pedes Trisyllabi sunt numero octo. Tribrachus ex tribus breuibus temporum trium, ut Helena, sed hunc alii Trochaichum appellauerunt, alii Pignoma, alii Brachysyllabon. Cicero enim de Oratore etiam Trochæum appellauit.

Molossus ex tribus longis temporum sex, ut Aeneas. Hunc alii Hippiona appellauerunt.

Bachus ex breui, & duabus longis, ut Athenæ.

Palimbachus ex duabus longis, & breui temporum quinque, ut Natura.

Anapestus ex duabus breuibus, & longa temporum quatuor, ut Nebula.

CESII BASSI

- Dactylus** ex longa, & duabus breuibus temporum quatuor, ut **Romulus**.
Amphibrachus ex breui, longa, & breui temporum quatuor, ut **Dicaris**. hunc alii **Mesiren**, alii **Stolan** appellauerunt.
Creticus ex longa, breui, & longa temporum quinque, ut **Sanitas**, & hunc alii **Amphimachrum** appellant.
Tetra syllabi Pedes numero sedecim.
Proceleumaticus, qui fit ex duobus **Pyrrhichiiis**, idest ex quatuor breuibus syllabis, & est temporum quatuor, ut **Habilior**.
Dispon dius, q fit ex duobus **Spondeis** i. ex quatuor longis syllabis teporū octo, ut **Mecœnates**.
Ionicus minor, qui fit ex **Pyrrhichio**, & **Spondæo**, idest ex duabus breuibus, & duabus longis temporum sex, ut **Diomedes**.
Ionicus maior, qui fit ex **Spondeo**, & **Pyrrhichio**, idest ex duabus longis syllabis, & duabus breuibus temporum sex, ut **Iunonius**.
Antispaltus, qui fit ex **Iambo**, & **Trochæo**, idest ex breui, duabus longis, & breui temporū sex, ut **Clytemnestra**.
Choryambus, qui fit ex **Trochæo**, siue **Chorio**, & **Iambo** i. ex longa, duabus breuibus, & longa temporum sex, ut **Nobilitas**.
Distambus, qui fit ex duobus **Iambis**, idest ex breui, & longa, et item breui et longa syllabis temporum sex, ut **propinquitas**.
Ditrochæus, qui & **Dichorius**, qui fit ex duobus **Trochæis**, siue **Choriis**, idest ex longa breui, & item longa & breui temporum sex, ut **dimiticare**.
Epitritus primus, qui fit ex **Iambo**, & **Spondæo**, idest ex breui, & tribus longis syllabis temporum septem, ut **Venerati**.
Epitritus secundus, qui fit ex **Trochæo**, & **Spondæo**, idest ex longa, breui, & duabus longis syllabis temporum septem, ut **Nicomedes**.
Epitritus tertius, qui fit ex **Spondæo**, & **Iambo**, idest ex duabus longis, breui, & longa syllabis temporum septem, ut **Heroici**.
Epitritus quartus, q fit ex **Spondæo**, & **Trochæo**, idest ex tribus longis, & breui syllabis temporum septem, ut **Nutritura**.
Pæon primus, qui fit ex **Trochæo**, & **Pyrrhichio**, idest ex longa, & tribus breuibus syllabis temporum quinq, ut **Demodocus**.
Pæon secundus, qui fit ex **Iambo**, & **Pyrrhichio**, idest ex breui, longa, & duabus breuibus syllabis temporum quinq, ut **Idoneus**.
Pæon tertius, qui fit ex **Pyrrhichio**, & **Trochæo**, idest ex duabus breuibus, longa, & breui temporum quinq, ut **Menedemus**.
Pæon quartus, qui fit ex **Pyrrhichio**, & **Iambo**, idest ex tribus breuibus, & longa syllabis temporum quinq, ut **Celeritas**.
His multi adiciunt unum Pentasyllabum. **Docinium** uero, qui constat ex breui, duabus longis & breui & longa, ut **Senatoria**, & ut **Idem** **Cice**. posuit **Amicosthenes**.
¶ De pedum compositionibus.
Caplum. II.
- X Trochæo**, & **Molosso**, idest ex longa, & breui, & tribus longis, ut **Dolore** compulsi.
Ex Trochæo, & **Ionico minore**, idest ex longa, & breuibus tribus, & **Ion**. duabus. **Regina** superiorum.
Ex Trochæo, & **Choryambo**, idest ex longa una, & breui, & longa una, & breuibus duabus, & longa una, **Mihi** perpetior.
Ex Trochæo, & **Ionico maiore**, idest ex longa una, & bre. una, & longis duabus. **Astra** cælestia.
Ex trochæo, & **Pentasyllabo**, cuius media longa est, idest ex longa una, bre. tribus, lōga una, bre. duabus, **Maiestate** miserabili.
Ex Tribracho, & **Molosso**, idest ex breuibus tribus, & lon. tribus. **Deserere** compellor.
Ex Tribracho, & **Ionico minore**, idest ex longis quinque, & lon. duabus. **Incredibilia** tolerādo
Ex Tribracho, & **Choryambo**, idest ex breuibus tribus, & lon. una, & breuibus duabus, & longa una, **Varia** concupiens.

- Ex Tribracho, & Ionico maiore, idest ex breuibus tribus, & longis duabus, & bre. duabus. Rapi or in turbines.
- Ex Tribracho, & Penasyllabo, cuius media longa sit, idest ex bre. quinque, long. una, bre. dua- bus, Temere reuocabitur.
- ¶ Item secundum Compositionis genus. Ex Spondeo, & Bachio, idest ex longis duabus, bre. tribus, lon. una, Bellum reficitur.
- Ex Spondeo, & Pæone secundo. i. ex lon. duabus, bre. una, lon. una, bre. duabus. Armis repleuerat
- Ex Spondeo, & Pæone secundo. idest ex longis duabus, bre. una, lon. una, bre. duabus.
- Ex Anapesto, & Bachio. i. ex breuibus duabus, lon. una, bre. una, & lógis duabus. Aditus sonætes
- Ex Anapesto, & Pæone secundo, idest ex breuibus duabus, & longa una, bre. una, lon. una, bre. duabus, laculis frequentibus.
- Ex Anapesto, & Pæone quarto, idest ex bre. duabus, lon. una, bre. tribus lon. una. Pedites fugiūt
- Ex Amphimacro, & Spondeo. i. ex longa una, bre. una, & lon. tribus. Obuios sternunt.
- Ex Amphimacro, & Anapesto. i. ex lon. una, bre. una, long. una, bre. duabus, & long. una. Com minus gladius.
- Ex Amphimacro, & Dactylo. i. ex lon. una, bre. una, lon. duabus, & bre. duabus. Victoria p̄diti.
- Ex Amphimacro, & Bachio, idest ex lon. una, bre. una, & long. una, & breui una, & long. dua- bus, Hostibus repulsi.
- Ex Palimbachio, & Spondeo. i. ex long. duabus, & bre. una, & lon. duabus. Præclara uirtus.
- Ex Palimbachio, & Anapesto. i. ex lon. duabus, & bre. tribus, & longa una. Prudentis animo.
- Ex Palimbachio, & Dactylo. i. lon. duabus, bre. una, & lon. una, & bre. duabus. Laudâda iugiter.
- Ex Pæone tertio, & Ipódeo. i. ex bre. duabus, lon. una, & bre. una, & ló. duab⁹. Repetebar actus
- Ex Pæone tertio, & Anapesto. i. ex bre. duabus, lon. una, & bre. trib⁹, & ló. una. Superatus anius.
- Ex Pæone tertio, & Dactylo. i. ex bre. duabus, & ló. una, bre. una, ló. & bre. duabus. Aliâ quæritis
- Ex Amphibracho, & Spondeo. i. ex bre. una, lon. una, & bre. una, & ló. duabus. Repulsi hostis
- Ex Amphibracho, & Anapesto. i. ex bre. una, & lon. una, bre. tribus, & lon. una. Repente capis
- Ex Amphibracho, & Dactylo. i. ex bre. una, lon. una, & bre. una, & longa una, & breuibus dua- bus, Parantur agmina.
- Ex Spondeo, & Iambo. i. ex lon. duabus, bre. una, Causas uidet.
- Ex Spondeo, & Tribracho. i. ex long. duabus, & bre. tribus. Sumptus temere.
- Ex Anapesto, & Iambo. i. ex bre. duabus, lon. una, bre. una, & lon. una. Fremitus grauis.
- Ex Anapesto, & Tribracho. i. ex bre. dua lon. una, & bre. tribus, Trepidati fugiunt.
- Ex Spondeo, Iambo, & Spondeo. i. ex lon. duabus, bre. una, & lon. tribus, Cuncti cauent bellū.
- Ex Spondeo, Iambo, & Anapesto. i. ex lon. dua, bre. una, & lon. una, & bre. duabus, & lon. una, Victi malis trepidant.
- Ex Spondeo, Iambo, & Dactylo. i. ex lon. duabus, bre. una, lon. duabus. Rostro fecant gurgites.
- Ex duobus Iambis, & Spondeo. i. ex bre. una, lon. una, bre. una, lon. tribus, Bonos docet cives.
- Ex duobus Iambis, & Dactylo. i. ex bre. una, lon. una, bre. una, lon. duabus, Struunt mœnia.
- Ex Trisyllabo, cuius media bre. sit. i. ex Cretico, & Iambo, & Spondeo. i. ex lon. una, & bre. una & lon. una, & bre. una, & lon. tribus. Prælium cupit fortis.
- Ex Trisyllabo, cuius media bre. sit. i. ex Cretico, Iambo, & Dactylo. i. ex lon. una, bre. una, long. una, bre. una, & lon. duabus, & bre. duabus. Turbines timer fluctuum.
- Ex Trisyllabo, cuius media breuis sit. i. Cretico, Iambo, & Anapesto. i. ex lon. una, bre. una, lon. una, bre. una, lon. una, & bre. duabus, & lon. una, Gurgites fecant trepidi.
- Ex Trisyllabo, cuius media bre. sit, idest Cretico Trochæo, et Spondeo. i. ex lon. una, & bre. una & longis duabus, & bre. una, & lon. duabus. Lateribus auget urbem.
- Ex Spondeo, & Epitrito primo, idest ex lon. duabus, & bre. una, & Anapesto. i. ex lon. una, & lon. duabus. Bellū suscitauit.
- Ex Trisyllabo, cuius med a bre. sit, idest Cretico, & Epitrito primo, hoc est lon. una, & bre. una & lon. una, & bre. una, & lon. tribus. Hostibus resistentes.
- Ex Trisyllabo, cuius media bre. sit, idest Cretico, & Epitrito secundo, idest ex lon. una, bre. una, lon. duabus, & bre. una, & lon. duabus, Exercitum compulerunt,
- Ex Iambo, & Epitrito prio. i. ex bre. una, & lon. una, & bre. una, & lon. trib⁹, Fugam capeſſebat.

BEDA

Ex Iambo, & Epitrito secundo. i. ex bre. una, & lon. duabus, & bre. una, lon. ii. Faces fuissent ut
Ex Spondeo, & Pentasyllabo, cuius duæ primæ breues sunt, Iustus rationalis, idest duæ primæ
lon. duæ sequentes bre. & tres ultimæ lon. cuius exemplum fursium.

Ex Spondeo, & Pentasyllabo, cuius secunda bre. fit. Mutum præferebant, idest tres primæ lon.
ga, quarta bre. tres ultimæ lon. cuius exemplum fursium.

Ex Trisyllabo, cuius media breuis fit, idest Cretico, & Pentasyllabo, cuius secunda bre. tertia &
quarta long. quinta bre. & tribus ultimis lon. exemplum fursium.

Ex Trisyllabo, cuius media breuis fit, idest Cretico, & Pentasyllabo, cuius secunda breuis fit, In
stantia comprobatur, idest ex prima long. secunda bre. tertia lon. quarta bre. & tribus ultimis
longis, cuius exemplum supra.

Ex Iambo, & Pentasyllabo, cuius duæ primæ bre. sint. Rates reparabantur, idest ex prima breui
secunda long. tertia & quarta bre. & tres ultimæ lon. Bonus cor. sulebatur.

Ex Iambo Pentasyllaba, cuius secunda bre. fit, prima, & secunda, & tertia long. & quarta bre. &
tribus ultimis lon. cuius exemplum supra.

¶ Genera Versuum.

Epos, quod Dactylicum dicitur, Iambicum, Trochaicum, Anapesticum, Antispasticum, Cho
ryambicum, Ionicum. Tonos, quod ad rythmum tibicinum conuenit. Nonum Pæoni
cum dicitur.

¶ Poeticæ species latine.

Epos, siue Dactylicum, Epigramma, Iambica, Lyrica, Tragœdia, Saryra, Prætextata, Comœdia
Tabernaria, Attellana, Rhynthonica, Mimi.

F I N I S.

¶ LIBER BEDAE DE SCHEMATE ET TROPO.

OLET ALIQ VOTIENS IN SCRIPTVRIS Ordo uer
borū causa Decoris, aliter q̄ uulgaris uia dicendi habet, figuratus iudici
ri, qd̄ grammatici graeci Schœma uocant, nos Habitū, uel formatū,
uē Figuram recte nominamus, quia per hoc quædam modo uentur,
& ornatur oratio. Solet iterum Tropica loquutio repiri, quæ fit ut
lata dictione a propria significatione ad non propriam, similitudinē
necessitatis, aut ornatus gratia. Et quidem gloriantur Graeci talium
figurarum, siue Tropoꝝ fuisse reptoꝝ. Sed ut cognoscas Dilecti
sime Fili, cognoscat omnes, qui hæc legere uoluerit, quæ sancta scrip
tura cæteris scripturis cunctis, non solum autoritate, quia diuina
est, uel utilitate, quia ad uitam ducit æternam, sed antiquitate, & quia
præmiserit per finem dicendi Placuit mihi collectis exemplis ostēde
re, quod nihil huiusmodi Schœmatum, siue Troperoꝝ ualent prætereꝝre seculari eloquia ma
gistrū, quod nō illa præcesserit. sunt autem multe Schœmatis species, sed eminentiores hæc, Pro
lepsis Zeugma, Hypozeufis, Syllepsis, Anadiplosis, Anaphora, Epinalepsis, Epizeufis, Parana
sia, Schefionomatō, Paramatō, Homatoteuton, Polyporoꝝ, Irmos, Polytynthetō, et Dialitō.

¶ De Prolepsi.

Caplum. Primi.

Prolepsis, idest præoccupatio, siue præsumptio dicitur figura, quando ea, quæ sequi d
bent, ante ponuntur. Ut in psalmo. Fundamenta eius in montibus sanctis, diligite do
minum portas syon. Anteposuit, eius, & postea, cuius, idest Domini. Et alibi. Luit
runt sibi uestimenta mea, et super uestem meam miserunt fortē pro diuident, et mittēt
Et Ezechiel nihil anteponeus ita incipit. Et factum est in tricessimo anno. sermonem cōiunctio
nis posuit, nil aliud ante, cui hæc subiungeretur, præponens.

¶ De zeugmate.

Caplum. II.

Zeuigma, idest cōiunctio dicitur figura, quando multa pendentia, aut uno uerbo, aut
una sententia concluduntur, uerbo. Ut apostolus Paulus. Omnis amaritudo, & ira,
& indignatio, & blasphemia tollatur a uobis. Sententia autem. In psalmis præpo
nens. Qui

nens. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Qui loquitur ueritatem in corde suo, ad ultimum ita concludit. Qui facit hoc, non commouebitur in aeternum.

¶ De Hypozeusi.

Caplum. iii.

Hypozeusis est figura superiori contraria, ubi singula uerba, uel sententiae singulis quibus clausulis subiunguntur, ut in psalms. Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt, memoria abundantiae suauitatis tuae exultabunt, & iustitia tua exultabunt. Et apostolus. Siue prophetiae euacuabuntur, siue linguae cessabunt, siue scientia destruetur, sententiae. Ut si consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. si exurgat in me praelium, in hoc ego sperabo.

¶ De Syllepsis,

Caplum quartum,

Syllepsis est quam Calus discrepantes in una significationem congregamus, ut, Attendi te populus meus legem meam, Et item. Ad faciendam undictam in nauibus, increpationes in ppls, quod enim ait, ad faciendam undictam, singularis numeri est, quod addidit, increpationes, pluralis, fit et Syllepsis in sensu, ubi pro multis unus, uel pro uno multi ponuntur, pro multis unus, ut immisit in eos Canomya, & Comedit eos. Ranam, & exterminauit eos, quum non unum ad exterminandos Aegyptios muscam, uel ranam, sed inumeras imiteria, pro uno multi, ut Afliterunt reges terra, & principes conuenerunt in unum, Reges enim pro Herod principes pro pilato positos apostoli intellexerunt, lege actus eorum,

¶ De Anadiplosi.

Caplum, V,

Anadiplosis est congeminationis dictionis in ultima parte praecedentis uersus, & prima sequentis, ut stantes erant pedes nostri in atriis tuis Hierusalem. Hierusalem, quae edificata est, ut ciuitas. Et Hieremias, Me dereliquerunt fontem aquae uiuae, & sederunt sibi cisternas, Cisternas dissipatas, quae continere non ualent aquas,

¶ De Anaphora,

Caplum. VI,

Anaphora, id est relatio est, quam eadem dictio bis, scilicet per principia uersuum repetit. Ut Dominus illuminatio mea, et salus mea quae deo, Dominus deus fortis in ierusalem, Et israhel, si edificata est uersum me castra, non timebit cor meum, si exurgat in me praelium, in hoc ego sperabo, fit autem Anaphora, & in eodem principio sensu uersu, ut. Vox domini in uirtute, uox domini in magnificetate, Vox domini confringens cedros, quae figura psalms uisitatissima est, Haec quae Epianaphoram uocant.

¶ De Epianalepsi,

Capitulum VII,

Epianalepsis est sermo in principio uersus positi eiusdem sine repetitio. ut. Gaudete in domino semper, ite dico Gaudete, Et in psal. deus qui sitis erit tibi: Ne taceas, neque conuerseris Deus,

¶ De Epizeusi.

Caplum, octauum,

Epizeusis est eiusdem uerbi in eodem uersu sine aliquo dilatioe geminatio, ut est. Cosolamini, consolamini populus meus dicit dominus deus uester, Et ite, Eleuare, Eleuare, Consurge Hierusalem, Et ite, uiuens uiuens ipse confitebitur tibi, & in psalmo, Dies dei eructat uerbum, &c.

Alibi Repetitio eiusdem sermonis Spalinlogiae obtinet nomen,

Capitulum IX,

¶ De Paronomasia,

Paronomasia id est denotatio dictionis, quotiens dictio pene eiusdem syllabis ponit in significatione diuersa, mutata, uel litera, uel syllaba, ut in psalmo. xx. iuxta hebraicam ueritatem. In te consistunt & non sunt confusi. Et apostolus. Videte malos operarios. Videte concipientes. Nos autem lumus Circuncisio, quae spiritu deo seruimus, Quam Esaias propheta figuram elegantissime in sua lingua concisecit, ubi ait. Expectant ut faceret iudicium, & ecce iniquitas, & uisus, & ecce clamor. Hebraica enim uetustate, Iudicium Mesphat, Iniquitas Mespham, Iustitia Sadaca. Clamor appellatur luacam Pulchre itaque una, uel adhaerita, uel mutata litera sic uerborum similitudinem temperauit, ut pro Mesphat diceret Mespham, & pro sadacam poneret luacam.

¶ De Chesfionomate.

Caplum. X.

Chesfionomate est multitudo nominum coniunctorum diuerso sono unam rem significans. ut est. Veh genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam filius sceleratus, & in psalmo. Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus. Iniquitatem fecimus.

Diomedes P ii

¶ De Paromœo.

Caplum. XI.

Arômœon est, quô ab iisdem literis diuerſa uerba ponunt, qua nimix figura quoniam ad positionē literarū p̄tinet, melius est. Si ea lingua, qua scriptura est edita, requiratur. Habemus tamen & nos in translatione, nam dēmus exemplum. Dicitur est in psalmo. Benediximus uobis de domo domini, deus dominus, & illuxit nobis. Et ita illius secundum similitudinem serpentis, sicut Aspidis surdæ.

¶ De Homœoteleuto.

Caplum. xii.

Homœoteleuto est similis terminatio, quoniam media, & postrema uersus, siue sententiæ simili syllaba finiuntur, ut Ecclesiastes. Melius est uidere quod cupias quam desiderare quod nescias, & iterum. Melius est a sapiente corripī, quam stultorum adulatione decipi. Hac figura & Poetæ, & oratores utuntur. Poetæ hoc modo, ut sedul⁹. Peruia diuisi patuerunt cæcula potiti. Oratores uero ita. Beatus Iob Solideo, sibi que cognitus in tranquillitatem ad nostram notitiā p̄ducendus tactus est uerberē, ut odorem suarū uirū tanto latius spargeret, quanto more Arctum melius ex incensione fragraret. Quo schemate ipse, qui hæc dixit, Beatus papa Gregorius sapissime usus reperit. Et huiusmodi orationes esse reor, quas Hieronymus concinas Rhetorū declamationes appellat.

¶ De Homœoptoto.

Caplum. xiii.

Homœoptoton est, qui in simili sonos exeunt dicta pluralia, ut Cætare, & Exultare, & psallite. Et Ezechiel. Quod si genuerit homo filiū latronē, Effundētē sanguinē, & paulo post. In montibus comedentem, & uxorem proximi sui pollutentem. Egenū & pauperē contristantem, Rapientem, pignus non reddentem. Et ad idola leuantem oculos suos. Ab omni tione facientem. Ad usuram dantem, & amplius accipientem, nunquid uiuet?

¶ De Polypoto.

Caplum. xiiii.

Olyptoton est, qui diuersis casibus uariatur oratio, ut apostolus, qui ex ipso, & ipsi & in ipso sunt omnia. Ipsi gloria in sæcula sæculorum, & in psalmo. Nunc dealbat uir in Selmon, montē dei temberē. Mons Coagulatus. Mons pinguis. Ut quid tulpe tatis montes uberes? Mons, in quo beneplacitū est deo, habitare in eo.

¶ De Irmo.

Caplum. xv.

Rmosi. Conuenientia, quoniam series orationis tenorem suū usque ad ultimū seruat, nulla uidelicet alia causa, uel persona mutata. Deus in noīe tuo saluū me fac, etc. utique dū ait Nō propo fuerunt deū ante conspectum suum. Orat enim propheta, ut auxilio domini saluatus ab hostium insequutione liberetur.

¶ De Polysyntheto.

Caplum. XVI.

Olysynthetō ē orō multis nexa cōiunctionibus. Ut dñs cōseruet eū, & uiuificet eū, & beatum faciat eū, & emundet ī terra aniam eius. Et nō tradat eū ī manus inimicis eius.

¶ De Dialito.

Capitulum. XVII.

Ialiton, uel Alyntheton est figura superiori contraria, carens cōiunctionibus. Ut. Iubilare deo omnis terra, psalmum dicite nomini eius. Date gloriam laudi eius. Dicite deo quam terribilia sunt opera tua domine.

¶ De Tropo.

Capitulum. xyiii.

Ropus est dictio translata a propria significatione ad nō propriam similitudinem, ornata, necessitatibus causa. Sunt autem Tropi, qui latine Mos, uel mores interpretari possunt. xiii. uidelicet Metaphora, catachresis, Metalepsis, Metonymia, Antonomasia Epithetō, Synecdoche. Onomatopœia, Periphrasis, Hypbatō, Hypbole, Allegoria, Homœosis

¶ De Metaphora

Capitulum. XIX.

Metaphora est reg. uerborumque translatio. Hæc fit modis quatuor ab animali ad animale, ab inanimati ad inanimale, ab animali ad inanimale, ab inanimati ad animale. p̄. Ut. Quare fremuerunt gentes. F. dominus, qui eripuit me de ore leonis, & de manu urſi. Et si tum plero pennas meas ante lucem. Nam et homines, & bestie, & uolucres animā habent. s̄o. Ut api libane portas tuas, & qui pambulant tēmitas maris. Translatio est. na ciuitate ad montem, & a terra ad mare, quog nulli aniam habent. iiii. Ut exiccatus est uertex Car. s̄a. hofes. n. non mōtes uerticem habent. iiii. Ut auferā a uobis cor lapideū, non. n. lapis, sed pplus aniam habet. hic tro

pus, et ad deū fit multipharie. a uolucris. Vt sub umbra alar tuar protege me. a feris, ut dñs de
 Lyon rugiet. a membris humanis, ut Quis mensus est pugillo aquas, & exiis palmo poncerant,
 ab hōie interiore, ut Inueni Dauid filium Iesse hōiem fm̄ cor meū a motibus mentis humane
 ut. Tunc loquet ad eos in ira sua. Et p̄citer me fecisse hōiem, & zelatus sum Lyon zelo magno
 & innumera huiusmodi a rebus insensibilibus. Eccece strideo super uos, sicut fridet plautū
 onustum s̄eno. Qui uidelicet Tropus, & in communi locutione usitatissimus est. Vt quum di-
 cimus, fluctuare legetes, Gemmare uites. Floridam iuuentutem. Et lasteam cantem.

¶ De Cathacrisi.

Caplum. XX.

Cathacrisi est abusiō noīs, aut uerbi, quæ appellatione ppria deficit. ut Pones uedes in
 quatuor angulis mente per singulos pedes, & sextum figurā in fronte tecti duplicis. Et
 ibi confringet cornua arcuum, & labium calicis, & repandi bñi. Hæc eo a Metaphora
 differt, q̄a illa uocabulū habenti largitur aliud, hæc, q̄a proprium non habet, alieno uincit. pedes
 q̄ppe, & cornu, & frons, & labium, hōium sunt tantum, & infantium. et etiam rerū insensibilū.
 Que nomina si scriptura præfatis rebus non iposuisse, quid pprius iis diceret, non haberet. Ad
 hunc Tropum p̄tinet, quod scriptū est. Est aut Hierosolymis probatica piscina. A piscibus enī
 uocabulum accepit aqua, quæ nequāq̄ propter pisces, sed lauandas (ut ferunt) hostias congesta
 est. Unde & probatrice cognomen sortita est.

¶ De Metalepsi.

Caplum. XXI.

Metalepsi est dictio gradatim p̄gens ad id, quod ostendit, & ab eo, quod præcedit, id q̄
 sequitur insinuans, ut labores fructū tuorum manducabis. Labores enim poluit pro
 uis, quæ laborando acquiruntur bonis.

¶ De Metonymia

Caplum. XXII.

Metonymia est quedā trāsnōmiatio. Huius multæ sunt species. Aut per id, quod com̄net
 q̄, qd̄ com̄netur, ostendit, ut Effundens hydra in canalibus. Aut contra, ut Accipe lras
 in manus tuas. Neq̄ in hydra effundebatur, sed q̄ in ea com̄nebatur, nec lras in manus,
 sed cartha, quæ lras com̄net, assumitur. Et iterū. Et dimitte eā, et uadar. Nō in arca, sed plautrum
 quo Arca com̄nebatur, uel boues, q̄ ducebāt plautrū, ure poterant. Hæc & p̄ficiencia id, quod
 fit, & ecōtra per id, qd̄ fit, efficiencia t̄pe designat. Per efficiencia, ut Pallida mors, Tristes lupi. Et
 nunc cognoui, q̄ntitas deum. Per id aut, quod fit efficiencia, demonstratur, ut Spumantis frœna.

¶ De Antonomasiā.

Capit. XXIII.

Antonomasiā est significatio uice noīs posita ex accidētibus, uidelicet ppriam significā
 p̄sonam. Quæ fit tribus modis. Ab anio, a corpe, et extrinsecus. Ab anio, ut Nunq̄ tu n̄
 p̄cessisti sup̄biū. A corpore, ut, ut spuri? altitudinis sex cubitoꝝ, et palmo. Ab elatioe, n.
 animi diabol? a q̄ntitate corpis gigas significat. Extrinsecus q̄ s̄unt, in plures species diuidunt.
 Descendunt n̄ a genere, ut Nunq̄ oībus uobis dat ut filius Itaq̄ agrū. A loco, ut Aurorē seditio-
 nis secte Nazareorū. Ab actu, ut Qui aut tradidit enī dedit eis signū. Ab uentū, ut Discipul? ille,
 quē diligebat Iesus. Per hūc Tropū aliquoties, & dñs ipse demonstrat. A genere, ut Oīna filio da-
 uid, a loco, ut Qui sedes super Cherubin, appare. Ab actu, ut Peccani, qd̄ faciā tibi oī custod hōium.

¶ De Epitheto.

Capitulum. XXIII.

Epitheton est supposita dictio alicui pprio nomini. Nam antonomasiā uicem noīs susti-
 net. Epitheton nunq̄ sine noīe fit, ut dilectus deo, & hoībus Moses. Et misericors, et mi-
 serator dñs. Et iustum Loth oppressum. Fit n̄ Epitheton modis tribus, ab actio, a cor-
 pore extrinsecus. His diuobis Tropis, uel uituperamus aliquem, uel ostendimus, uel oramus.

¶ De Synecdoche

Caplum. XXV.

Synecdoche est significatio pleni intellectus capax, quum plus, minusue p̄nuntiat, aut n̄
 totum ostendit, ut Verbū caro factū est. Et eramus uero in nauī uniuersī anīa. cclxxvii.
 aut cōtra, ut, Ibi ergo pp̄ parascuē Iudeos, q̄ iuxta erat monumentū, poluerūt Iesum.

¶ De Onomatopœia.

Caplum. XXVI.

Onomatopœia est nomen de sono factū, ut cymbalum, & clangor tubarū, & stridebant
 cardines tēpli. Ad hunc Tropū qd̄ asseuerant fremitus leonū, balatus pecorū rugitus
 asinorū, sibilus serpentū, porcorū stridores, et sorienū. Ceterorūq̄ uocē cōsulam asantū, q̄
 i ipsi scripturis scis tepus reperitur, ut rugit? leonū, & uox Leenæ. Et fremēs, et ferēs forbit terrā.

¶ De Periphrasi.

Caplum. XXVIII.

Diomedes P iii

Eriphrasit est circūloquutio, q̄ fit, ut aut breuitatē splēdide discrepet, et p̄ducatur, aut fedatitē circuitu euitet, splēdide p̄ducta breuitas. Vt sciamus, quō si terrestris dom⁹ in huius habitatiōis dissolut⁹, q̄ edificatiōe ex deo habeat⁹ domū n̄ manufactā a terrā in calis. Fecitatem euitans, ut nā scēminā eorum imutauerunt naturalem usum, q̄ est cōtrariaturam, similiter autem, & masculi, &c. ¶ De Hyperbato. Caplura. xxxiii.

Hyperbaton est trāsitiō qdā uerborū ordinē turbās, cuius species sunt quę iudicet Hyperlogia. Anastrophe, parēthesis. Tmesis. Synchysis. Hysterologia, ul' Hysterproteron est sententiā, quā uerbis ordo nunciatur, ut hic accipiat trāsitiōe a dīo, & misericordiam a deo salutari suo. Prius. n. dñs miserādo iustificat impiū, & sic b̄dicendo coronat iustum. Anastrophe est uerborū tñ ordo p̄posterus, ut Quā ob rem ego dep̄cabor dñm, pro ob quā rem Parenthesis est interposita ratiocinatio diuise sententię, ut Quam uidissent grām, quę data est mihi. Qui. n. opatus est Petro in apostolatu, opatus est et mihi inter gentes. Iacobus. Cephas, & Iohannes dexteras dederunt mihi, & Barnabę societas. Tmesis est unius compositi, aut simplicis uerbi sectio, una dictione, uel pluribus interiectis. Quę species n̄ facit in scripturis, que ex hebreo, uel Græco sermone translatae sunt, potest inueniri. Est huiusmodi. Herosq̄ genuit solymis Dauidica proles. Synchysis est Hyperbaton ex omni parte cōsumum, ut Si dormiatis inter medios cleros pennę columbę deargētate, & posteriora dōri ei⁹, &c. Prius enim his Augustinus ait, querendus est ordo uerborum, quem deo finitur sententiā q̄ utiq̄ pendet, & dicitur si dormiatis. Deinde incertū est, utri h̄ penne, an uos penne, ut ad ipsas penas loqui uideat. Verū ergo uerbis, que p̄cesserūt, finiat illa sententiā, ut ordo sit Dīsdābit uirtutē multā euangēliuā abis, si dormiatis iter medios cleros, o uos penne eolūbe deargētate, an his, que sequuntur ut ordo sit. Si dormiatis iter medios cleros, penne columbę deargētate, nūc dealbabunt in selmon. Si dormiatis iter medios cleros, penne dealbabunt, si dormiatis iter medios cleros, ut illis hoc dicere intelligatur, q̄ speciei dom⁹ p̄ manifestatiōe ipsū ad utilitatē, ut alii quēdam d̄tur p̄p̄riū sermo sapientię, alii sermo scientię s̄m eundē sp̄m, alii fides, alii genera linguarū, &c. Si dormiatis ergo uos iter medios cleros. Tūc penne colūbe deargētate, nūc dealbabunt in selmō, p̄t̄ & sic intelligi. Si uos penne colūbe deargētate dormiatis iter medios cleros, nūc dealbabunt in selmon, ut subintelligat hoies, q̄ per grām remissionē accipiunt peccator. Vnde et de ipsa ecclesiā in canticis canticorū, que est illa, que ascendit dealbata. Et p̄missio que de tenet p̄ p̄p̄tam dicentis. Si fuerit peccata uestra tanq̄ phœniciū, sicut nūc dealbabo, p̄t̄ et sic intelligi. Vt in eo qd̄ dictū est, penne colūbe deargētate, tuba dicit. Eritis, ut iste sit sensus. Vos, q̄ tanq̄ ipso ha speciei dom⁹ diuidimini. Si dormiatis inter medios cleros, penne columbę deargētate eritis. in altiora eleuabimini, cōpagini tñ ecclesię coherentes. Nullā q̄ppe altam puto melius h̄ intelligi columbā deargētatā, q̄ illā, de qua dictū est. Vna est colūba mea. Deargētata est autē, q̄ diuini eloq̄s erudita. Eloq̄a namq̄ d̄r̄ alio loco dicunt. Argentū igni examiatū, terrę purgatū septuplū. Magnū itaq̄ aliqd̄ bonū est dormire iter medios cleros, qd̄ si nulli iter duo testamēta esse uoluerūt, ut dormire sit iter medios cleros, in eorū autoritate reuelare. utriusq̄ testamēti testimonis accēscat. Vt q̄ aliqd̄ ex eis p̄feret, & p̄batur, ois intento pacificata q̄te finitur.

¶ De Hyperbole.

Caplura. XXXIX.

Hyperbole est dictio fidē excedēs augēdi, minuendi ue cā augēdi, ut aq̄lis uelociore. Leonibus fortiores. Minuendi, ut Terrebit te sonitus folii uolantis. Et demigrat super Carbonem facies eorū.

¶ De Allegoria.

Caplura. XXX.

Allegoria est tropus, quo aliud significatur q̄ dicitur, ut Leuate oculos uos, et uidete regiones, quā albe sūt in a demesse. Hoc est intelligite, quā n̄ parati ad credendū. Hui⁹ species multę sunt, ex quibus eminet. vii. Ironia, Antiphrasis, Aenigma, Charastimos, Parasma, Sarcasmos, Antimos. Ironia est tropus p̄ cōtrariū, qd̄ conat ostēdēns. Clamare uoce maiorē de⁹ est. n. bal, & forsitā loq̄, aut diuertorio est, aut dormit, ut ex ceter, hanc. n. m̄si grauitas p̄nūctia tonis aduenerit, cōstiteri uidebit, qd̄ negare cōtendit, antiphrasis est uni⁹ uerbi ironia, ut amice ad qd̄ uenisti iter ironia autē, & antiphrasin hoc distat, q̄ ironia p̄nūctiatiōe sola iudicat, qd̄ intelligi uult. Antiphrasis uero nō uoce p̄nūctiatiōis significat cōtraria, sed suis tantū uerbis, quorū origo cōtraria est. Aenigma est obscura sūt p̄ occultā similitudinē rerū, ut Penne colūbe deargētate, & posteriora dōri ei⁹ in specie auri, quā significat eloq̄a scripturę spiritalis diuino lumine plena, sensū uero eius interiorē maiori celestis sapientię grā resfulgētem. Vel certe uita sanctę ecclesię.

de q̄ dicitur
tehtis uide
no me uo
de cadent
in corda
immior
244

clisā pſentē uirtutū pēnis gaudētē. Futurā autē, q̄ in cælis ē, æterna cū dño claritate fruiturā. Cha-
 ritīsimos est Trop⁹, quo uera dictū gratiū pferunt, ut Nōne p Rachel seruū tibi q̄re iposuiſi
 mihi: Vno. n. uerbo inuirtū, quā patiebat grauiſſimā, tēpantius loquēſ ſignificauit. Paramia est ac
 cōmodatū reb⁹, r̄pib⁹q; puerbū, ut canis reuertens ad uomitū ſuū. Et nō est ſaul inter p̄phetas.
 Quoꝝ uno uimur, quū aliquē poſt paſſā p̄niam, ad uitā reuolui uidem⁹. Altero tunc uirur, quū
 indoctū quēq; officiū docēdi aſſūere, uel aliud qd artis, qd nō didicit ſibi ulurpārī uiderim⁹. hic
 tropus adeo late patet, ut liber, quē nos ſm hebræos parabolas dicim⁹, apud græcos ex eo nomē
 paramiā. i. puerbiōꝝ accepit. Sarcaſmos ē plena odio, atq; hoſtilis irriſio. ut. Ahoſ ſaluos fecit,
 ſeipſū nō pōt ſalutū facere, ſi rex iſrael ē, deſcendat nūc de cruce, & credim⁹ ei. Antimiſos est trop⁹
 multiplex, nūeroſoꝝq; uirtutis. Nanq; aſteimſos putat, q̄ qd ō ſimplicitate ruſtica caret, & faciū
 da ſatis uerbacitate inuirtū ē. ut. Vnā abſcindat q̄ uos cōurbat. Notādū ſane, q̄ allegoria aliqū
 factis, aliqū uerbis tantūmō fit. Factis qdē, ut ſcriptū ē, quū abraā duos filios habuit, unū de acil
 la, & unū de libera, quæ ſūt duo teſtā, ut aplus exponit. Verbis aut ſolumō. ut. Egreſſe uirga de
 radice ieſſe, & flos d̄ radice ei⁹ aſcēdet, quo ſignificat de ſirpe dauid p mariā uirginē dñm ſalu
 rare fuiſſe natiū. Aliqū factis ſimul, & uerbis una eadēq; res allegorice ſignificat, factū qdem
 ut uendideꝝ ioseph iſmaelitis. xxx. argenteis. Itē factis, ut. Erat aut dauid ruſſus, & pulcher alpe
 ſtu, & unxit eū ſamuel in medio fratru ſuoz. Verbis. ut. Dilectiſ meus caudis, & rubicund⁹
 ex milib⁹. Et utrūq; myſtice ſignificat mediator⁹ dei & hoīū. Decoz qdē lapidē, & uirtute, ſed
 quū fuiſſe ſanguinis effuſiōe roſeū. Eundēq; uirtū a deo p̄re oleo leniā p cōloribus ſuis. Itē alle
 goria uerbi, ſiue opis aliqū hitorici, aliqū typici, aliqū tropologicā. i. moralē rationē, aliqū ana
 gogenā. ſentū ad ſupiora ducentē figurate denuntiat. p hystoriam nāq; hystoria figuratur. Quū
 factura ſex, ſiue. yū. dieꝝ toridē cōparatur ætātib⁹. Per uerbū, dñi hoc, qd dicit iacob patriarcha.
 Catulus leonis, iuda prædā fili m̄i aſcendiſti, etc. De regno, ac uictoris dauid itelligit, per uerbū
 ſpiritale de xpo, ſiue ecclia ſenſus. quū idē ſermo patriarchæ de dñica paſſiōe, ac reſurrectiōe ſid
 liter accipit. Itē allegoria facti tropologicā, hoc est moralē pfectionē designat, ut tunica talaris
 & polymita, quē iacob filio ſuo ioseph fecit, uariā uirtutū grām, qua nos deus pater uſq; ad ter
 minū uite nre ſp̄ induit & p̄cipit, & donat, & iſinuat. Allegoriā uerbi eandē morꝝ pfectionē
 ſint ſibi un̄ præcincti, & lucernæ ardētēs. Allegoria facti anagogenū, hoc ē ad ſupiora ducentē ſē
 ſum exprimit. ut. Septiſ ab adā enoch translatus de mūdo. Sabbathū future bñitudinis, q̄ poſt epa
 bōi ſculi huius, qd ſex ætātib⁹ porrigit, electiſ ſiue ſeruaſ figurat p̄ſignat. Allegoria uerbi ui
 tē celeſtiſ gaudia demōſtrat. ut. Vbiq; corp⁹ fuerit, illuc cōgregabūt et aglē, q̄ uir mediator
 dei, & hoīum eſt corpe, ibi nimir, & nūc ſubleuare ad celos auit, & celeſtata glia ſurrectiōis
 cōiſgētur et corpa iuſtoꝝ. Nōnunq̄ eadē quoq; re, uel uerbo hitoria ſiſ, & myſtic⁹ de xpo, ut
 ecclia ſenſus, ul⁹ moralis ſenſus ex tropologia, & anagoge figuratiter initiatur, ut tēplū dñi iuxta
 hitoria domus, quā adificauit ſalomo. Iuxta allegoriā corpus dñicum, de quo ait. Soluite tēplū
 hoc, et i tribus diebus excitabo illud, ſiue ecclia eius, cui dicit. Tēplū n. dei ſerū eſt, qd eſtiſ uos
 Per tropologia q̄ſq; fidelitū, q̄bus dicit. An neſcitiſ, q̄ i corpa ueſtra tēplum ſp̄iſ ſcti ē, q̄ i uobis ē
 per anagoge ſupnā gaudia m̄ſionis, quo ſuſpirabat, q̄ ait. Beati. q̄ habitant in domo tua dñe, i ſe
 culū ſeculi laudabunt te. ſimili mō, qd dicitur. Lauda hieruſalē dñm, lauda deū tuū ſyon, qm̄ cō
 fortauit ſeras portā tuā, bñdixit filius tuſ i te. De ciuib⁹ terrene hieruſalē, de ecclia xpi. De aſa
 anāq; electa, & de patria celeſti, iuxta hitoria, iuxta allegoriā, iuxta Tropologia, iuxta anago
 gen recte pōt accipi, iuxta allegoriā de ecclia xpi diximus. Sequētes exemplū doctiſſimi tractato
 ris Gregorū, q̄ in libris moralib⁹ ea, quæ de xpo, uel ecclia p figurā dicta, ſiue facta interpretabat
 Allegoriam proprie nuncupari ſolebat.

¶ De Homauſi.

Caplum. XXXI.

H Om̄nisiſ eſt minus notæ rei ad ſimilitudinē eius, q̄ magis nota eſt demōſtratio. Huius
 ſpecies ſunt tres. Icon. parabole, paradigma. Icon eſt p̄ſonāq; uel inſe, uel eoz. quæ p
 ſoniſ accidit, comparatio, ut uidimus gloriā eius, gloriā quaſi uigentiā a patre. Et neq;
 nubent, neq; ducēt uxores, neq; n̄ ultra mori poterunt, æquales enim angelis ſunt.

¶ De Parabola.

Caplum. XXXII

P Arabola eſt r̄ḡ genere diſſimiliū cōparatio, ut regnū cæleſtē grano ſinapiſ. Et ſicut Mo
 ſes exaltauit ſerpentem in deſerto, ita exaltari oportet ſilium hominiſ.

Diomedes P iiii

¶ De Paradigma.

Caplum. XXXIII.

Paradigma est ppositio exempli exhortantis, aut deterrentis. Exhortantis, ut Helias erat homo similis nobis passibilis, & orationem orauit, ut non plueret super terram & non pluit. Et respicite uolauit cæli, quoniam non serunt, neq; metunt, neq; cõgregant in horrea, & pater uester cælestis pascit illa. Deterrentis, ut in illa hora, qua fuerit in tecto, et uasa eius in domo, nec descendat tollere illa. Et qui in agro, similiter nõ redeat retro Memores estote uxoris Lothi.

F I N I S.

¶ Expliciumt figuræ Venerabilis, ac sanctissimi Bedæ.

¶ BEDAE SACERDOTIS DE METRICA RATIONE LIBER VNICVS.

¶ De Literis.

Caplum. Primũ.

VI NOTITIAM METRICAE ARTIS HABERE DESIDERAT

primo necesse est, distantia literarum, syllabarumq; sedulo discat. sunt autem latine literæ ocs. *XV*. ex quibus quinq; uocales appellantur. *A. E. I. O. V.* Ceteræ ocs consonantes. At de hisdem consonantibus septē dicuntur femiuocales. *F. L. M. N. R. S. X.* Ceteræ nouem muta. *B. C. D. G. H. K. P. Q. T. Y.* autem sexta uocalem, & *Z.* decima septima consonantem propter græca uerba, quibus cõsueūt uruntur, adsumpserit latini. Neq; enim aliter Typi, uel zelum, uel cetera huiusmodi quomodo scriberent habebat. Qui enã post perceptiõnem dicitur fidei. *H. & X. & P. & c.* cū *A.* græcas literas, & si nõ alphabeti ordine recipiunt, diuisis tñ paginis inditas cõtinent. *H.* uidelicet, que apud eos duplici scribitur figura, quomodo apud latinõs litera. *H.* Intromittentes ppter auctoritatem nois. Nam. *X. & c.* ppter nomē christi. *A. & c.* propter auctoritatem dñci sermonis. Ego sum. *A. & c.* & enim tantum nois dicitur crepat, ceterum, & figura, & potestate nostrum. *A. & c.* quipat. Nam. græcorum *ab. R.* nostro & figura distat, & nomine. porro. *a. & c.* hoc a nostris. *E. & O.* differunt, quip longæ sunt. Nostræ autē ocs uocales sunt dichronæ, hoc est, & breuibus syllabis habiles, & longis, quomõ & illorũ. *A. & I. & c.* Namq; *a. & O.* semp apud illos breues naturaliter pmanet. Itaq; ocs literæ, quibus utimur sunt. *xyiii.* uocales uidelicet. *yiii.* *A. E. I. O. V. H. Y. a.* & cõsonantes undecim. Sed ex ipsis uocalibus. *I. & V.* plerumq; in consonantũ potestatem transeunt. Cum aut ipsæ inter se geminantur, ut *Iumentum. uinum.* Aut cum aliis uocalibus iunguntur, ut *ianua, iecur, iocus, uanitas, ueritas, uolatus. V.* quoq; nõnunq; sibi ipsa præponitur, ut *uultus.* sed & alterũ consonantis locum tenet, cõ uel latine *aurum,* uel græce *euangelium* nominamus. *Mirum* aut quare dixerit *Donatus* eam in terdum nec uocalẽ, nec consonantem haberi, cum inter. *q.* literam consonantem, & alteri uocalẽm constituitur, ut *quĩ,* quidem, nisi forte, quia tam leuiter tum effertur, ut uix sentiri queat. *V.* detur autem non esse firma ratio, quia eius sententiam exponentes *Pompeius,* & *Sergius* dicunt eam consonantem esse non posse, quia ante se habet alteram consonantem, idest. *Q.* uocalem esse non posse, quia sequitur illam uocalis, ut quare, quomodo, & ob id eam nunc non esse literã scribunt. Quid enim inquit quando scribimus *astum* dicendum est. *T.* consonantem esse nõ posse. cum ante se habeat alteram consonantem, idest. *J. S.* immo & uocalẽm esse non posse, quia illam uocalis sequitur, & cum dicimus *stratum.* *R.* esse literam fatendum est, cum & uocalis lequatur, & duæ præcedant consonantes. *S. & T.* *I.* autem hoc habet propriũ inter uocales, ut quones locum tenens consonantis alteram ante se in eadem parte orationis habet uocalẽm. Hanc & si natura breuis erat, semper eam positione faciat longam, ut *maius,* *peturium,* unde & duplex appellatur. *X.* quoq; litera consonans eiusdem potestatis gratia duplex nuncupatur, ut *axis.* sunt & hquentes literæ quatuor. *L. M. N. R.* quæ diuerso quidem modo, sed certa ratione plerumq; in metro solitam consonantium uim amittere solent, nonnunq; breues natura syllabas inueniuntur reddere longas.

Literarũ numerũ & diuisio

Y. Z.

Vocales. yiii.

V. uim iere qñ amittit Donatus arguitur Poper? & Sergius Doctari i terpretis

I. cõsonã

Præteritũ nõ pũrũ Liquide

Syllaba quid

¶ De Syllabarum temporibus.

Caplum. II.

Syllaba est comprehensio literarum, uel unius uocalis enunciatio temporum capax, quæ omnis syllaba aut breuis est, & tempus recipit unum, quod Atomum metrici uocant, ut pater

ut parer, aut longa est, & duo recipit tempora, ut mater. Hic enim, ma. cum dicitur mater, longi tudine sui circumflexus tantum temporis occupat, quantum palemel, cum acute dicitur pater. Sunt igitur longæ syllabæ, sunt breues, sunt communes. Sed longæ duobus modis iunt, natu ra, & positione. Natura quidem bifariam, aut productione uidelicet singularium uocalium, ut nauis, sedes, finis, omen, unus, Aut diuorum cõiunctiõe, quod diphthongum uocant, ut autum poena, Augustus, Eurus, ei, ut Arator, Eumihl iam uideo subitis lapsura ruinis, Condrata ma dia, tempu quoque nobilis adem, uel cum dicimus Tydeus Tydei, ubi e. & a. ñ separamus, sed conuinctim proferimus, ne quintam potius, quam secundam declinationem significet, & hoc græca nomina sortiuntur. In latinis enim non inuenitur hæc diphthongus, Positione autè longæ sunt syllabæ modis sex, Cum correpta uocalis aut in duas desinit consonantes, ut ait Aut in unam duplicem, ut dux, aut in unam desinit consonantem, & excipitur ab altera, ut arca aut excipitur ab, x, duplici consonante, ut axis, aut ab, l, loco consonantis posita, ut Troia, que postio nonnunquam in metris in tres diuiditur syllabas, ut est illud, Arma uirum tabulaque, & Troia gaza per undas, Aut desinit in consonantem, & excipitur ab, i, uel, y, positis in loco conso nantium, ut aduena, adiuuenta, Breues uero sunt syllabæ, que horum nihil habuerint, Quod uero quidam inter longas syllabas adnumerandum autumant, cum correpta uocalis excipitur a duplici litera, Z, ut Mezentius, Aut a duabus consonantibus, ut acri, uel acres, filluntur, Nam & Z, quoties in eadem parte orationis breuem sequitur uocalem, potest eã producere, si sic poe ta uoluerit, ut gaza, Cum uero parte aliqua orationis in breuem uocalem terminaram sequens sermo a litera, Z, incipit, nullam producendi habet potestatem, unde est memorato Zacynthos, & R. litera liquens eodẽ modo sicut & L, cum in medio sermone breuem sequitur uocalem, precedente qualibet consonante, potest hanc licentia poenica facere longam, Cum uero ultra libet liquida sequens, consonantem in capite fuerit sermone non potest longam facere uocalẽ, q̃ in fine uerbi precedentis naturaliter breuis exiterat, Sunt item syllabæ, quæ utroque modo, & natura uidelicet, & positione longæ sunt, ut dens, gens, mens, fons, frons,

Syllabæ
longæ

Tylei

Positio

breuis vel
labe que
Z. litere
potestas

R.

Syllabæ
naturapõ
sitioeap
longæ

De communi bus syllabis, Capitulũ, III,

Communes autem syllabæ modis sunt nouem, quibus aut naturaliter poetica licentia longæ in, breues, aut naturaliter breues transferuntur in longas, Breuis uero trans fer tur in longam, cum correpta uocalis in eodem uerbo a duabus excipitur consonanti bus, quarum posterior est liquida. Est enim breuis natura in hoc. Mens tenebris obscura luis. Est longa positione in hoc. Mortuusq; tenebras. In quo sergius modo iniusto utitur exemplo. Neue flagella. Flagellum enim in capite uerbi habet liquidam literam consonanti subiectam, que positio nunquam breuem naturam syllabam uerbi precedentis potest facere longam. Item natura breuis syllaba ad uotum poetarum transferri potest in longam, cum correpta uocalis in consonantem desinit, & excipitur ab, h. litera. Est enim breuis natura in hoc. Porcinum tenere gregem, niger hispida horrens. Est uoluntate poete longa in hoc. Vir humilis mæsto dieictus lumine terram, & item, Mors fera per hominem miserum sibi subdidit orbem. Vbi item quidam grammaticorum dubium ponunt exemplum, Terga fatigamus halta. Nam & si non. h. de queretur. mus. tamen esse possit longa poetica licentia, quia plenus pedibus superstat, sicut hoc quod item ponunt. Omnia uincit amor, & nos cedamus amor. Vbi. mor. ideo potuit produci quia post. er. in. os. pedes. integros partem terminat orationis, tamen si uocalis sequeretur. Ter tius modus est syllabæ communis, cum uerbum aliquod in uocalem desinens correpta excipit a duabus consonantibus, quarum prior sit. S. Est enim natura breuis in hoc Fortunat. Ordibus uariis alba smaragdus inest. Est enim positio longa in hoc sedali. Adueniat regnum iam iamq; scilicet illud. Cum uero. S. in capite uerbi fuerit consonanti alii subiecta, nequaquam potest uli nam uerbi prioris syllabam producere, quæ in breuem desierit uocalem, ut sedulus. Dære cho ro, & placidis caelestia psallere uerbis. Et Fortunatus. Vocibus alternis diuina poemata psallunt. Falloq; diffiniuit Pompeius. S. non posse liquecere, nisi ipsa antecedat, ut Ponite spes sibi quisq; hanc Virgilius & in medio uerbo alteri consonanti præpositam, ubi commodum duxit, liquentiũ more transiit, ut est. Hortatur Mnestheus, nunc nunc insurgite remis, nisi forte hunc uersum ita scandendum putamus, ut sit, Hortæ. Spondæus. Turmne. Ipondæus. steus

Syllabæ
communiLiquida
uis
Sergius
tax.Contra
Victor
num Do
naturum
& ceterosS. litere
potestasPompeius
arguitur
S. quid
liqueat

nunc spondæus, coniuuantis scilicet uocalibus, quod diphthongon uocant, unde bene Donatus, cum de liquentibus literis loqueretur, dixit specialiter de hac, & S. litera suæ cuiusdam præter est, quæ in metris plerumq; uim cōsonantis amittit. Est. n. modus quartus syllabæ cōis, cum post pedem quemlibet una syllaba breuis remanserit de uerbo, quæ uel uocalem diffiniens excipit a cōsonante uerbi sequentis, uel in cōsonantem desinens excipitur a litera uocali. Est enim breuis natura in hoc, Quouis onus leue est, quouis iuga ferre suaue est, Est longa permissu poetico in hoc, Fronde ficus erat quous in robore nullus, Quod genus syllabæ inter longas, uel omni no refugiendum, uel parcissime usurpandum est, Vnde & in recentioribus poetis non facile eius inuenies exemplum. Quamuis & apud Virgilium non rarissimum, apud Homerum uero frequentissimum reperiatur. Item modus est quintus, cum pars orationis desinit in diphthongon sequente statim altera uocali, Est enim per naturam longa in hoc, Musa Aonides, Est per licentiam breuis in hoc, In sula Ionio in magno, quod posteriores poetæ magis in una parte orationis fieri uoluerunt, Vnde nec huius exemplum facile in nostratibus poematibus inuenies, aut cum diphthongus a uocali alterius uerbi excipitur. Tunc hanc per synalipham trāsiendum esse dicebant, ut Prosper in præfatione epigrammatum, Nec nostræ opis est hoc, sed ab alio sumitur hic ros, Qui siccam rupem fundere iussit aquas, sextus modus est (ut Donatus ait) cū producta uocalis est uocali altera conueniente. Est enim longa in hoc, O utinam in thalamos iussit Cæsarissim. Breuis in hoc, Te Coridon o Alexi, trahit tua quemque uoluptas, Quod moderni uersificatores in eadem potius parte orationis facere consueuerunt, ut Eo uenere Mariæ, & splendidus auctoris de uertice fulget Eous. Et rursum longa est per naturam ita, Angelus ita cæcæ cecinit properata Mariæ. Breuis per licentiam ita, Exultat Mariæ cum prima assanua lenit. At cum longa uocalis, uel etiam breuis, quæ partem orationis terminat, excipitur a uocali alterius uerbi priorem per synalipham adsumunt, ut Prosper, Nam si te uirtute tua ad cæcilia eredas, scandenda superis, pulsus in ima cadis. Quamuis & Arator imitatus ueteres dixerit. O utinam nostris uoluisse fida iuuentis. Consilii parere prius, ne littora Creta, In quæres in hanc rabiè passura p̄fundi. Septimus modus est, cum pronomem. C. litera terminati uocalis statim sequitur. Est enim longa in hoc, Non quia qui summus pater est, & filius hoc est, breuis n. b. c. Hæc ut hic est tibi quem promitti sapius audis, sed & aduerbium. C. litera terminatum ceterum uocalem syllabam facit. Est enim longa in hoc Paulini, Donec adspirante deo conantibus ægis. Breuis in hoc Prosperi, Ut morbo obfessis præstanta est cura medendi, Donec in ægroto corpore uita manet. Octauus modus est, cum correptam uocalem in eadem parte orationis sequitur. Z. consonans græca duplex. Est enim longa in hoc Iuuenii, Difficile est terris aditus ouare garacitan. Breuis in hoc eiusdem, Et gaza distabat rerum possessio fulgens. Nonus modus est, cum omnis syllaba nouissima uersus in quocumq; metro a diaphora, id est indifferens est ad uoluntatem poetarum, uel correpta producitur, uel corripitur producta, quod frequentius est q̄ ut exemplis indigeat. Sciendum est autem, quod. X. litera duplex nunquam facit communem syllabam, id est cum in eodem uerbo sequitur uocalem semper eam habet longam, aut naturam, ut pax, lex, lux, rex, uox, aut positione, ut fax, nex, nix, nux, nox, & exil, exitus, exitum. Cum uero in primordio fuerit uerbi, non potest producere finem prioris uerbi, quod in breuem deserit uocalem, ut Pontibus instructis cōduxit littora X. ceses. N. quoq; litera pari ratione (ni fallor) cum in medio uerbo consonanti alteri fuerit subiecta, præcedentem syllabam suæ natura, seu positione semper longam habet, ut regna, calumnia. Cum uero in primordio uerbi fuerit alii subiecta consonanti, ut igneus, Gnarus, profecto ultimam syllabam uerbi prioris, si in breuem desierit uocalem, breue hanc, ut fuerat, remanere permittit, neq; ulla producendi habet potestatem. Prospero testante quia it. Nec tamen hos toto depellit foedere gnaros Naturam errantem diuere auitus. Vnde & inter liquidas adnumerat, tamen et si non, ita ut. L. & R. quæ cōmunes syllabas facere solent.

¶ De primis Syllabis.

Capitulum. IIII.

I Acc & differentia syllabarū paucis dicta sunt, quas etiam exemplis ipse plurimum discere uere potest, qui scansionem uersus herouici diceret curabit. Sed & qui nec dum ad hoc peruenerit, huc ceterum hortatur syllabas oīum partium cōsonis ex principio uersuum herouicorū diligentius scrutari. Omnis n. uersus ex ætate, q̄ sex pedibus, et pentameter q̄ quinq; pedibus cōstat, primā hęc syllabā longā, quæ uel a spondæo, uel a dactylo incipit, quoq; prior pes duabus longis

bus longis syllabis conficitur, ut dicens, sed's longa, & breuib⁹ duab⁹, ut dicim⁹, et ideo cū codicē Hexametri, uel Elegiaci carminis adsumis in man⁹, quācumq; paginā aperiens inspexeris, quencumq; uersum arripieris legeris, absque ulla dubietate primam syllabam aut naturam, aut positionem longam inuenies, Penitimerim, siue spondei, siue dactyli constat esse principium, Itē prima sepe syllabā ex cōpositione figurā deprehenditur, ut neleuis quāuis sit pius, cognouit, licet ī aliquantīs hoc fallat. Nam cū dicimus nubere. nu. longa est. Item cū dicimus inuaba, aut pmba sit breuis. nu. in compositione. Item lux lucis. In. longa est. Iucerna breuis est. Item hō breuis est ubiq; hūanus longa. Itur in antiquā siluam, i. longa est. Superumq; ad lumen ituras. I. breuis, sed hoc inuenire raro contingit. Ves si qualibet pars orationis ppositionib⁹ componat⁹, primas syllabas ex his cognoscimus. Nam talis manebit fere omnis cōposita syllaba, q̄his & ipsa ppositiono fuerit, ut deceptus, abundans. De uidelicet longa, & ab breuis. Item ex ipsis ppositionibus, Ad, & Ob, In, & Sub, diuerſa in uerbis ponunt. Nā corripunt cum crescendo diuſyllabū ex se reddunt, ut Adit, Obiit, Subit, Indifferētes sunt cū trisyllabū faciunt, ut Adicit, Obicit Inicit, Subicit, Productū tantū, cum tetrasyllabū ex se reddunt, ut Adicio, Oficio, Inicio, Subicio, Item pducunt, quæ per Pra, & per Que in primis syllabis scribunt. Breuiant uero Preterium, Precor, Prehendo, & Premo, & Queror ī querelam depono, & quæ ex his pderiuationē, uel declinationē, uel compositionem fieri possunt, & Que cōiunctio. Item cōtra breuiant ex hisdem ppositionibus in compositione, ut debunc, profectus, professus, profulus, profatus, proauus, pronepos, & cetera. Sunt item aliquanta uerba, quæ primas syllabas temporum ratione permutat, quæ tubert collecta ī omni præterito pfecto, uel in omni præterito plusquā pfecto, uel in uno futuro modi tantum conuictibus produciuntur. In ceteris autem modis, & temporibus breuiant, ut sunt hæc, Lego legi cum legero, Faueo faui cum fauero, Venio ueni cū uenero. Fugio fugi cum fugero. Facio feci cum ro. Sedeo sedi cum ro. Foueo ui cum ro, Video di cum ro, Voueo ui cū ro, Fodio fodi cū ro, Iuro ui cum ro, Ago gi cum ro, Emo mi cum ro, Lauo ui cū ro, Odio di cū ro, Sero seu cū ro, Sino sui cum ro. Cauo ui cū ro, Item cōtra inueniunt, quæ in præterito pfecto pducta sunt, & in præterito breuiant, ut sunt hæc, Pono posui, Cogno cogi. Do dedi. Sto steti. Ipsa omnia uerba, quæ in præteritis ante crescunt, in primis syllabis breuiant, ut Pendo pependi. Tondo totondi. Pello pepuli. Item in uerbis, quæ eadē literis scribunt. Notandum q̄ Liber, si liberum significat, aut coruicem, breuē habet. Lisi liber longam. Pila si quas significat, longā habet. Pili si spheram breuē, securus longam se, securis breuiem. Domus breuē do. doma idest Testum longam. Plaga cū clima significat, breuis est. Pla. cū uindictam, longa. Palus paludis breuis est. Pa. Palus h longa. Populus cū uulgus significat, breuis est. po. cū arborē, longa Nitens a nitore breuis est. Ni. Nitens a nitu longa. Item educo educis longi di. Educo as i. enutrio, breuis. Concido. Occido, Incido, si ad casum pertinent, correpta habent. ci. si ad cōsitionem producti. Colo as breuis co, Colo as pducta, Placo eas pducta pla. Placco correpta Pareo pares i. appareo, siue obtempo pducta pa. Poro rasa. praparo, & pario nis correpta. Parētes cū a parente significat pducta Pa. cū genitores, correpta, sicut & parientes. Idem si neutri generis ē, corripit, si masculini, pducit in utroq; uero. Leuitas si instabilitatē mētis designat, aut puſillitatē ponderis, breuis est. Si leuitatē tractus, uel ligna in adificio leuigata dicunt, longa ē Le.

Prima syl
laba q̄
cognoscit
tur

Prima syl
laba accē
tu cogno
scitur

De
Ab
Ad
Ob
in
Sub
P̄
Que
P̄o

Verba q̄
primas syl
labas tem
porum ra
tione per
mutant

Verba q̄
fenti tem
pore lon
ga præter
ito breuiant

Liber

Pila

Securus

Securis

Domus

Plaga

Palus dis

Si

Populus

Nitens

Nitens

Educo is

Fiducio

Coloris

Colo as

Placo as

Placo as

Pareo es

Pareo is

Pareo as

Parentes

Parentes

idem

Leuis

Syllabe

medie

quot mo

discono

scantur

Accentus

qd. & un

¶ De medijs syllabis.

Caplum. V.

Medias syllabas tribus modis cognoscimus, positione, & diphthongis, & accentu, sed de positione, & diphthongis supra tractauimus. Accentus autem est quasi adcantus dictus, q̄ ad cantilenā uocis nos facit cognoscere syllabas. Qui uocis accentus duo sunt ad ea, quæ tractatus necessarii correptus, & productus. Correptus est quones sine ulla mora uocis medias syllabas enuntiamus ut Mœna. Tabula. Productus est, quoties medias syllabas cum aliqua mora uocis exprimus, ut fortuna, natura, sciendum est tamen, quia illa, quæ in uerbis. I. correpta proferuntur, cū in medium uenerint, & ipsam. I. in. E. mutauerint, ut leges lege legere, ubiq; breuiantur, excepto cū a tribus excipiuntur cōsonantibus, B. &. M. &. T. ut legēbam legemus legeretur. Cetera melius accentibus colligunt. Qui accentus in trisyllabis, & tetrasyllabis, & deinceps ita cōsiderandus est, ut sequitur, amicissimor, q̄ bus syllabis consistit, ediscimus primā breuiem exemplo, ut Niumum dilexit amicū, secundam cū longo accentu inuenimus. Tertiam longā positione, Quartam breuē accentu, q̄ a cum dicimus

amicissimus penultima cum breui accentu inuenimus, Quintam accentu longam, Vltima uero qualis sit per singulas partes orationis monstrabimus in ratione subiecta,

¶ De ultimis syllabis Nominum, Pronominum, & Participiorum. Capitulum VI.

Nominatiuus singularis has habet breues A ut, Citharista, uinea, toruma, E, ut feditio, O, ut ordo, Virgo, V, ut cornu, El, ut mel, Il, ut uigil, Vl, ut consul, M, ut rectum, N, ut carmen, Vs, ut iustus, curfus, nemus, Ir, ut uir, Or, ut doctor, T, ut caput. Has uero longas, I, ut Frugi, Il, uno Hetrusco, ut Tanaquil, Ol, ut dol. As, ut facultas. Cur alee,

Torcular
Puluar
Es
Nubes
Nubis
Pes
Sal
Par

Item hec sunt, quae in monosyllabis producunt, In dissyllabis autem, & trisyllabis, uel in caeteris polysyllabis corripuntur. Ar, ut fir, Nar, Caesar. Er, ut uer, pater. Vr, ut fur, murmur, Is, ut uis glis, lis, fortis, Al, ut fal, Hannibal, Item torcular, & puluar producta, quia quibusdam placuit hoc torcular dici, non torcular, & hoc puluarare, et non puluar. Es, terminatus, si quinte fuerit declinationis, producitur, ut dies, si tertiae, tunc longa est, cum genitiuus singularis non crescit ut ables, tabes, caedes, puppes, clades, fames, uulpes, edes, fedes, strages, Hercules, proles, nubes,

Os

Quamuis quidam nubes nominatiuum terminare maluerunt, uel cum crescens, E, productam ante nonissimam syllabam habuerit, ut merces, quies, mercedis, quies. Vel cum monosyllaba fuerint nomina, aut de monosyllabis ducta, ut pes, bipes, sonipes, Vbi notandum, quod pes, sicut et fal & par, cum monosyllaba est, longa est. At cum per alios casus declinationis exierit, primam syllabam corripit, Item Ceres, aries, paries, abies, nominatiuus, & uocatiuus casu producuntur. At in caeteris casibus, E corripunt, Breuiatur uero Es, si aut, E, in, I, mutauerit in genitiuus crescentis, ut miles is, aut E breuiem habuerit, ut feget, fegetis, Os, monosyllaba significans producitur si ossa breuiatur, Quae tamen, Os, syllaba cum in dissyllabis, uel in trisyllabis uenerit & media syllaba genitiui producta natura permanserit, tum longa erit, ut nepes nepotis, Si uero corripitur, erit, breuiatur, ut compositis, Vs, cum in genitiuus crescentis, V, longa permanserit, producitur ut uirtus uirtus, tellus telluris. Excepto uno Palus, quod in genitiuus, dis, terminatur, Palus paludis, unde est hoc, sterilisque diu palus, aptaque remis, Si uero in genitiuus crescentis correpta, quia mutata permanserit, aut non creuerit, breuiatur, ut pectus pectoris, uulgus uulgi, Genitiuus, datiuus, & ablatiuus producuntur, sed genitiuus, cum tertiae fuerit declinationis, cum in ablatiuo, E, tantum litera terminato breuiatur, ut a forte fortis, excepto uno, quod producitur, ut alia haec fame, quia ueteres huius famei, non huius famis, & huic famei, non huic fami declinabant ubi notandum, quod nomina quintae declinationis, quae in e literas genitiuus, & datiuus casu terminantur, et has diuisas utranque longi habent, ut faciei diei. Exceptis tribus. Fidei Rei Spei. Accusatiuus breuis est semper, uocatiuus similiter, excepto cum. Interminat, ut laurenti Vbi notandum, quod nomina quae in -us terminantur, in Genitiuus casu duplici Ifferunt. In uocatiuo simplici, in utroque longae, ut Filius filii, o Fili. uel certe uocatiuum in E correpta terminat, ut Impius impie. Quia etiam uocatiuus, dum similis nominatio fuerit, regulam nominatiui sequitur, ut hec paupertas, & o pauperas. Nominatiuus, accusatiuus, & uocatiuus pluralis in masculino, & foeminino genere productur. Corripunt in neutro. Ambo, & duo si reuera sunt, corripuntur, si masculino genere productur. Genitiuus pluralis in omnibus breuis est, datiuus & ablatiuus suis terminantur, longi sunt, ut doctus, si bus breuiantur, ut rebus. Hac regula nomina, pronomen, participia continentur, & pronominis declinatio in hoc tantum differt, quod in monosyllabis, quae uocalibus terminantur, ut me, te, tu, qui, aut uocalibus constant, ut O. In quolibet casu producuntur, sed genitiuus eius, si uis, finitur, breuiatur, ut illius, datiuus uero, ut in nomine, semper longus est, excepto mihi, tibi, si ubi, quae indifferenter poni possunt. Sic reliqui quoque casus regulam sumunt ex nomine. In grecis uero nominatiuus singularis has habet breues. A, ut ecclesia, baptisma. As, est genitiuus desolou. Logas uero has. E, ut schola, Synagoga, quae latina consuetudo in A. terminat. O, ut Dido, An, ut Titan. En, ut hen, syren, in ut delphin. On, ut Memnon. Er, ut aer, aether. As, ut Aeneas. Es, ut Anchises. Genitiuus breuiatur, cum dos, uel, tos, habuerit in fine, ut Arcades, poemates. Datiuus cum. I, ut Palladi. Accusatiuus cum, a, uel, on, ut Theba, Delonahis longus est uocatiuus, cum a, terminatur in masculinis tantum, longus est, ut o Aenea. Nam in foemininis corripitur, ut calcedra. E, terminatus producitur, ut schola, synagoga, pentecoste, parasciae. Exceptis his, quorum nominatiuus, os, terminatur, ut Petros Petre, I, terminatus corripitur, ut Alexi, O, finitur

Vs

Palus

Gras da

tuus: ab

lituus

Gras da

tu? se se

Achis

Utis

No atiu?

Vchis

plur.

Ambo

Duo

Gras

plura.

Dras: s

Abtus

plura.

Pronoia

monosyl

laba

Mibi

Tibi

Nosatiu?

A. As.

Ntus Os

Delos

Grecia no

mina

Ntus e o

An en in

en er as

Genitu?

dos. os.

Dras. I.

Achtis. I

on.

Vtus.

a. e. i.

Vtus. o.

productur

producitur, ut Dido. Nominatiuus, & uocatiuus pluralis cum. A. uel. es. terminatur, breuius sunt ut rhetores, charismata, alias longi sunt, ut ecclesias. Genitiuus longus est, si tamen grece fuerit dclinationis, ut laon, Cedron, id est populorum, cedrorum. Dammus. I. terminatus corripitur, ut Arcasi. Alias longus est, ut Laos, populi. Accusatiuus si. as. fuerit terminatus, & a genitiuo singulari uenerit. os. finitio, corripitur, ut Arcados Arcadas. Alias productione letatur.

Nominatiuus utas pluralis genitiuus pluralis datus in. Actus as

¶ De uerborum, & aduerbiorum temporibus.

Capitulum. VII.

Nuerbis primæ coniugationis producantur. A. &. As. ut ama. amas. in secunda. E. &. Es, ut sede. sedes. In tertiæ productæ. I. &. Is. ut nutri. nutris. In tertiæ correptæ breuiatur. E. &. Is. ut cerne. cernis. In omnibus. O. corripitur, ut amo, sedeo, cerno, nutrio, tamen si auctoritas uariet. Eodem in infinitiuo modo penultima syllaba. A. &. E. &. I. productis habent, ut amare, sedere, nutrire. Item E. correptam, ut cernere. Similiter in aliis modis productis eisdem uocalibus, amarem, amares, amaret, & cetera ad suam formam. E. correpta in uerbis tertiæ coniugationis correptæ, ut cerneré cerneres, & cetera. Item. es. corripitur, ut lites, & cetera, que ex his componi possunt, ut adsum ades, possum potes. Item faxis, uelis, adfis, lóga sunt, quæ pluralis nuerus ea producit. Nuerus pluralis, ut amares amaretis, amasses amassetis. Item producenda sunt que. C. terminatur, ut fac, dic, duc, induc, ut in. I. ut amari amari, aut in. V. corripitur autem que in. M. ut amem, uel in. R. ut amer, uel in. Vs. ut amamus, uel in. T. ut amet, uel in. Re. ut amare, uel in. Is. ut amans.

¶ Aduerbia, que in. A. terminatur, productione gaudent, ut una, que uero in. E. si ex nomine ueniunt, & comparationis gradus se uant, ut docte doctus doctissime, producantur. Si autem a se nascuntur, ut sepe, aut non comparantur, ut rite, aut in comparatione deficiunt, ut bene, male. Breuiant. I. finita, preter quasi sibi. & ubi, uel que ex his sunt, ut sibi. Producant, ut heri. O. indifferenter accipit, ut falso. V. producitur, ut nodu. L. &. R. breuiantur, ut semel, pariter. VI. ut simul. M. ut tam. N. uero, excepto non, & ubique breuiantur, ut forsitan. I. breuiatur, ut magis, funditus, excepto cum. A. preceiserit, ut alias. C. producitur, ut hic, illic, adhuc, Monosyllaba producantur, ut cur, plus, exceptis bis, et ter, Verum Ne dupliciter profertur. Nam producitur cum prohibendo dicitur, ut scrutari ne cura proca abstrusa labora, uel componitur pro ut non, ut idem prosper ait. Et uindicta breuis sic noxia crimina finit. Ne sine fine habeat debita poena reos. Corripitur autem cum interrogando, uel increpando ponitur, ut Tu ne cruenta ferrox, audax, insane rebellis, Es in numeris, ut tones, quones, septies, uties corripitur.

Faxis uelis Adfis Fac Dic Dne aduerbio tum quæ utas A. E. ubi quasi hini O. V. Falso Necto L. R. V. M. N. S. C. Non En Monosyllabe Ne Tonies Ita

¶ De Coniunctionibus, Præpositionibus, Interiectionibus.

Capitulum. VIII.

¶ Coniunctiones ferme omnes corripuntur, sed que. A. uel. I. terminatur, excepto ita, quia, nisi, producantur, ut propterea, interea. si. & si. Que in. N. definiunt, si. A. uel. I. ante eam habuerint, producantur, ut an, sin, alioquin, ceterum breuiatur atamen. Quamuis producitur, ceteræ breuiantur, exceptis que positione sunt longæ, at. At. Aut, & c.

Interea Nini Eru An Sin Alioqn Prepositio niu hti tas in tpe

¶ De Præpositionibus.

Capitulum. IX.

Præpositiones accusatiuæ solæ, que in. A. exeunt, producantur, ut Intra, & una monosyllabis. Ablatiuæ corripuntur, ut Ab, Exceptis monosyllabis, que aut uocalibus constant, ut. A. aut uocalibus terminantur, ut de. Communes præpositiones correptas esse liquet, ut In, super, sub, subter. Nec de loquelaribus præpositionibus recendunt, tamen si non in fine, sed in principio semper ponantur, que sunt. am. co. con. di. dis. re. se. Q. uod Am. &. dis positionem querunt, ut ampletor, disungo, & ideo longa sunt. Co. dichromæ, ut coherceo. connecto. Con. longa. ut conitio, di. longa, ut dirigo. Se. longa, ut scerco. Re autem ubique breuiatur, ut remuto, excepto refert, cum dicitur, significat, ut Præterea rara nec mutari parabula refert, & uerbum reicio, ut. Reice, ne maculis infulcet uellera pullis.

¶ Omnes interiectiones si monosyllaba fuerint, ut heus, producantur. Ceteræ uero exemplo similibus partium orationis existimandæ sunt. Item interiectiones omnes, ut Audacius air, que de greco sermone mutati sum, ideo in nouissimis syllabis fastigium capiunt, ut pape, at. at. Eodem modo, & ceteræ similiter, uel acutum, uel circumflexum in ultimo sunt accentum.

Di Dis Ke De An Con Co Refert Reico Intene ctionis in syllaba Fastigium pascentia Pape Acat

¶ De pedibus.

Capitulum.

X.

Pes quid
& unde

Es est syllabarum, & temporum certa dinumeratio, dictus inde, quod hoc quasi pedali regula ad uersum uicium mensurandum. Sunt autem pedes dissyllabi quatuor. Trisyllabi octo. Tetrasyllabi sedecim. Singuli nominatim distincti, atque ex his geminatis ad crescunt sine nomine, qui generaliter Syzygiae coniugationes dicuntur. Unde fit omnes pedes a dissyllabis usque ad hexasyllabos. CXXXIII colligi, de quibus in Donato plenissime quis que uelit, inueniet, sed nos in presenti opusculo dissyllabos, & trisyllabos tantum meminisse sufficiat. Ergo dissyllabi quatuor hi sunt, Pyrrhichius ex duabus breuibus temporum diuisus ut amor. Huic contrarius est, spondeus ex duabus longis temporum quatuor, ut aetas. Iambus ex breui, & longa temporum trium, ut parens, Huic contrarius Trocheus ex longa, & breui temporum trium, ut uersus.

¶ De Trisyllabis.

Capitulum.

XI.

Pedes tri
syllabi

Trisyllabi octo hi sunt, Tribachus ex tribus breuibus temporum trium, ut macula. Huic contrarius est Molossus ex tribus longis temporum sex, ut aneas, Anapestus ex duabus breuibus, & una longa temporum quatuor, ut pietas. Huic contrarius est Dactylus ex prima longa, & duabus breuibus temporum quatuor, ut regula, Amphibrachus ex breui, & longa, & breui, temporum quatuor, ut harena. Huic contrarius est Amphimachus ex longa, & breui, & longa temporum quinque, ut impotens. Bachus ex breui, & duabus longis temporum quinque, ut poeta. Huic contrarius est Anbachus ex duabus longis, & breui temporum quinque, ut natura. Hos sequuntur (ut dixi) pedes Tetrasyllabi. xvi. Pentasyllabi. xxii. Hexasyllabi. lxiiii. sed haec interim nostro operi, quod de arte metrica cademus, satis esse putamus.

¶ De Metro Dactylico, Hexametro, uel Pentametro Capitulum.

XII.

Hexametrum
Heroicum

Metrum Dactylico Hexametrum, quod heroicum uocatur, ideo quod hoc maxime heroicum, hoc est uirorum fortium facta canerent, caeteris omnibus pulchrius, celsiusque. Unde opusculis tam prolixis, quam succinctis, tam uilibus, quam nobilibus aptum esse consuevit. Constat autem ex dactylo, & spondeo, uel trocheo, ita ut recipiat spondeum locis omnibus praeter quintum, dactylum praeter ultimum. Trocheum uero loco tantum ultimo, uel ut quidam definiunt, spondeum in ultimo loco semper, & in omnibus praeter quintum. Trocheum uero nusquam, quia & si ultima breuis est natura, tamen spondeum facit ad uotum poetarum. Qui (ut praediximus) ultimam uersus omnem syllabam indifferenter accipiunt. Alioquin legitimum numerum uiginti quatuor temporum uersus Hexameter non habebit, quae totum pro sui perfectione habere decebat, quot habet libra plena semuncias huius, exemplum. Culmina multa polos radiantem lumine complent. Hoc metrum post Homerum heroici nomen accepit, Pythium antea dictum, eo quod Apollinis oracula illo sunt metro edita. Huic cognatum est, et quasi familiariter adhaerens ita, ut sine ipsius praesidio nunquam id positum uiderim. Metrum dactylicum Pentametrum, quod recipit spondeum loco primo, & secundo, dactylum locis omnibus. Catalecticum in medio, & sine, huius exemplum. Lætanturque piis agmina sancta choris. Huius metri uersus quidam ita scandendos astruunt, ut quinque absolutos pedes eis inesse doceant. Spondeum siue dactylum loco primo, & secundo. spondeum tertio semper, quarto & quinto Anapestus, ueluti si dicas. Quærite regna poli, quærite regna poli. Quærite dactylus, regnate dactylus lique. spondeus ritereg, Anapestus, napoli, Anapestus. Quod ratione eiusdem metri (in fallor) minus uidetur esse conueniens, cum uniuersi, qui hoc metro usi sunt, uersum omnem in medio diuiserint, & duabus Pentimemeris constare uoluerint. Quorum prior dactylum, siue pentameterum licenter in utraque regione recipit. Posterior solos dactylos in utraque. Hoc autem, & superius metrum, ubi iuncta fuerint. Elegiacum carmen uocatur. Eleos namque miseris appellat graeci, & huius modulatio carminis miserorum querimoniam congruit, ubi prior uersus Hexameter te quens est pentameter. Quo genere metri constat canticum Deuteronomii apud Hebraeos, sed & psalmos. CXVIII. & CXLIII. esse scriptos. Namque librum beati Iob in hoc Hexametro scriptum esse asseruerunt. Obseruandum est autem in carmine Elegiaco, nequid unquam de sensu uersus pentametri remaneat inexploratum, quod in sequenti uersu Hexametro rediatur, sed uel uterque

Trocheus
in Heroico
uersu
locum non
habetHexametrum
tri carminis
& heroicis
temporibus
ra. xxiiii.Heroicum
quod primis
notis triPentameter
tri quot
et quibus
pedibus
constatPentameter
delegiacum
quomodo
scanditur
debetElegiacum
uersus
constat

uel uterque sensibus suis terminet uersus, ut sedulius, Cantemus socii domino, cantemus honorem, Dulcis amor Christi personet ore pio, Vel sibi mutuo prior Hexameter, ac Pentameter subsequens, prout poete placuerit, conferuntur. Iuxta illud Prosper, solus peccator feruit male, Qui licet amplo utatur regno, sat miser est famulus. Nam sequentes uersifici, & si his sunt subiecti, sibi met sunt tñ inuicem coniuncti, & secundus primo dat supplementum. Sequit enim Cum mens carnali nimium dominante tyranno, Torseruit sceptris debita quot uitis.

¶ Quae sit optima Carminis forma.

Capitulum. XIII.

 T uero in Hexametro carmine Concatenatio uersuum plurimorum solet esse gratissima, quod in Aratore, & sedulio frequenter inuenies, modo duobus, modo tribus modo quatuor, aut quinque uersibus, nunquam sex, uel septem, uel etiam pluribus ad inuicem connexis, Quale est illud, Loti Sodoma fugiente chaos, dum respicit uxor, In statua mirata salis, stupescita remansit. Ad poenam conuersa sum, quia nemo retrorsum, Noxia contempruitas discrimina mundi, Aspiciens saluandus erit, nec debet Arator, Dignum opus exercens uultum si sua terga referre, & Arator, Iura ministerii sacris altaribus apti, In septem secure uiros quos undiq; lectos, Leuitas uocitare placet, quam splendida capit, Ecclesiae fulgere manus, quae pocula uitae, Misceat, & latices cum sanguine porrigit agni, Verum huiusmodi conexio si ultra modum peccat, fastidium gignit, ac ratiū. Hymnos uero, quos choris alternantibus canere oportet, necesse est singulis uersibus ad purum esse distinctos, ut sunt oēs Ambrosiani. Opta aut uersus Dactylici, ac pulcherrima postro est, cum primis penultima, ac mediis respondent ultima, qua Sedulius frequenter uti consuevit, ut Perua diuisi patuerunt exula ponti, sicca peregrinas stupuerūt marmora plantae, Edidit humanas animas peculae loquelas, Item Pentameter, Dignatus nostris accubitare toris, Rubra quod ad positum testa ministrat holus, Nec tamen hoc continuatim agendum, uerum post aliquos interpositos uersus Si enim semper uno modo pedes ordinabis, & uersus, tamen & si optimus sit status, statim uelociter. Aliquando uersum uominibus tantum perficere gratum est, ut Fortunatus, Itha, Narcisus, molis, rosa, nardus, Amomū, Obstant animos gramina nulla meos, Quod idem, & in propriis facit uominibus, Sarra, Rebecca, Rachel, Hester, Iudith, Anna, Noen uel. Quamuis praecipue culmen ad astra leuēt. Fecit & in uerbis. Blanditur, refouet, ueneratur honorat, obumbrat, Et locat in thalamo membra pudiculus. Studendum est praeterea metricis quae ut uersus decoro non obfistit, ut mobilia nomina fixis preponantur Sed ne continētijs nomina eodem modo ponant, uerum interposita qualibet alia parte orationis. Mitis in immitentur, corae animata draconem. Prius posuit mitis, q̄ uirga, prius immitent q̄ draconem, sed & hoc desiderium est, interposito uerbo est animata, non quod haec semper obseruari necesse sit, sed, ut cum sunt decore sit. Nam & Prosper permutato hoc ordine fecit uersum decentissimum. Moribus in sanctis pulchra est concordia pacis. Rex celsi aeterni stabili regit omnia nutu, Nec mouat uario tempore consilium. Et Lucanus poeta ueteranus, Celsus, & Pompei prolia descripturus ita incipit, Belli per Aemathios plusquam ciuilia campos, Iusq; datum sceleri canimus, populumq; potentem In sua uictorici conuersum uiscera dextra Cumque superba foret Babylon ipsa, laudanda trophæis Aulonis, umbraq; erraret Crassus inulta, Bella geri placuit uillos habitura triumphos,

Hexame
tri carminis
optima
forma
que.

Homini
cuius mo
di esse de
beat.

¶ De Ictansionibus, siue caesuris uersus Heroici.

Capitulum. XIII.

 Cansionum autem in uersibus sunt species quatuor. Coniuncta, disiuncta, mixta, diuisa. Coniuncta, quae caeteris laudabilior habetur, illa est, ubi nunquam pes cum uerbo finitur, In mortale nihil mundi compage tenet, disiuncta, ubi uerba cum pedibus terminant, ut est. Haec tua sunt, bona sunt, quia tu bonus omnia condidisti. Quam uersificationis spem rarissime inuenies, nam & si non post duos, uel tres pedes syllaba superfluerit, quod Penitemerim, & Heptimerim uocant, rarus haberi uersus nequit, sic ut haec post duos pedes, post tres cum superest mixta Ictansio, quae utriusq; in se habet, ut in quibusdam coniunctis, in quibusdam uero separatis sit uersus, ut Nobis certa fides aeternae felicitatis, Pacificus Deus in numere si proclis adoptat diuisa est, ubi primi tres pedes concatenati inter se a reliquis pedibus separati sunt, inde Dei ge-

Heroici
carminis
Ictansiones
quatuor

Cefure
que: &
Pentime-
meris
Heptime-
meris

Catari-
tonro-
cheua

Buolice-
rome

Comma
Colon
Periodos

Synalphe
qd: & un

nitrix pia uirgo Maria corufcat, & Prosper, Corde patris genitum creat, & regit omnia uerbi,
Nec minus calurariu inuendus est status, que & ipsa sunt quatuor, Pentimemeris, Heptimeme-
ris, Catarrintonrocheum, Bucolicotome, Pentimemeris ubi post duos pedes inuenitur semper
qui uersum diuidat, ubi partem terminet orationis, ut Cum sua gentiles, Heptimemeris ubi post
tres pedes inuenitur syllaba, ut Cum sua gentiles studeant, dicta autem Pentimemeris, & Hepti-
timemeris graece, quasi semiquinaria, & semiseprenaria, Quia cum per spondæus sunt, hæc
quinque syllabis, illa constat septem, & in hac quinta syllaba Semipedem, in illa tenet septimam
Catarrintonrocheum ubi tertio loco inuenitur Trocheus, non quod in medio uersu esse possit
Trocheus, sed sublata de dactylo syllaba remæet Trocheus, Grandisonis pèpare modis. Bucoli-
cetõe ubi post quatuor pedes nõ aliqd remæet, Sem p ricipiũ sceptrũ iuge gloria confors, Chri-
stus erat panis, Christus petra, Christ⁹ in undis, Quæ calura ide nomẽ habet, quod si Bucolicus
sape inueniat. Itẽ ubi post duos pedes superest syllaba, cõma dicit^r, ubi post duos pedes nihil remæet
Colon uocat. Quæ tñ nomia apud oratores indifferenter põunt, q̄ integrã sententiã Periodon
appellat. partem autẽ Cola, & Cõmata dicuntur, ut puta, Sustinens enim, si qs uos in seruitu-
tem redigit, Colon est, Si quis deuorat. Colon est, Si quis accipit, Colon est, si quis extollit, &
cætera usq; ad plenam sententiã Cola sunt, & Cõmata, Plena autẽ sententiã Periodus est. Inter-
pretatur autẽ Colon mẽbrum, Comma incisio, Periodus clausula, sive circuitus.

¶ De Synalpha.

Capitulum. XV.

Synalpharum quoque commemoranda ratio est, quia nõnquã ultima breuis syl-
laba, uel particula syllabæ uideretur absumi, unde synalpha graece dicitur quasi quo-
dam saltu transmittens. Fit autem duobus modis, quod cum aliqua pars orationis
aut in uocalem litteram, aut in M. consonantem desinit, incipiente a uocali sequente
parte orationis, Illa quæ sequitur pars orationis præcedentem, uel litteram uocalem
uel syllabam, quæ in A. desierat, sua uocali absumit, quod dico huiusmodi est. Atta uia est uera, q̄
ducit ad atria uite. scanditur enim ita, attra ui. Dactylus, est, uel, spondæus intercepta. A. syllaba per
synalpham absumitur, et particula syllabæ, cum dicit, ut Prosper. sumite quæ magna adpeluit
sapientia mensa. scanditur enim ita sumite, Dactylus quæmag. spondæus, nadpositi. Dactylus
absumpta parte syllabæ per synalpham. Item pars syllabæ, quæ in M. desierat, Synalpha inter-
cipitur, cum dicit. Nullus enim est insons sola formidine pœnæ. Quia sanctum, & iustum non
amat imperium. scanditur enim ita. Nullus e. Dactylus. nestin. spondæus. absorpta. M. per
synalpham. Item Qui sanc. spondæus, & ius. spondæus. absumente synalpha particulam syl-
labæ. um. Item tetrasyllaba, quæ in M. terminata est, per synalpham iteruit. Cum dicit, Magni
præsidium est sacro libamine pasci. si cor participis crimina nulla premit. scanditur. n. sic. Ma-
gnus. spondæus. prædici. Dactylus est, sa. spondæus. Intercepta. um. syllaba per synalphã. Quæ
cung; ergo uerba in m. terminantur iuxta positionem consonantis alicuius defendantur synali-
pha irumpente, syllabam ultimam aut perdunt semper, aut minuunt. Excepto cum ab h. littera
sequens sermo inchoauerit. Tunc & n. in arbitrio poetarum est, uerum hæc instar fortium con-
sonantium synalapham arceat. An pro modo suæ fragilitatis. Est enim longa naturaliter in illo
Paulini, ut Citharis modulans unius uerbere plestri. Est breuis licenter in illo seduli, Vnus ob-
meritum cuncti perire minores. Item natura est longa in hoc Paulini. Discutebat euans ga-
lea, fetutoq; fidei. Licentia breuis in hoc Prosperi. Diuitias iam nunc promissi concipe regni. Vir-
tute, & fidei quod cupis esse tene. Et hoc (ut supra retulimus) inter communes syllabas compu-
tatur. Vbi autem in metris prendo pro prehendo, uel secla pro secula legitur, uel aliquid huius-
modi, non est synalpha, sed syncope, quæ species est Metaplasmis, quia non syllaba, uel littera
scripta scandendo auferitur, sed nunquam scribere libertate poetica preclusum est, unde illum
Maronis uersiculum. Nec tota tamen ille prior præeunte carina. Ita scandendum esse ratio pro-
bat, ut primus sit, Necto. spondæus, deinde tamen. Dactylus, ille pri. Dactylus, orpræ, Dacty-
lus. Abbreuiat enim diphthongon propter uocalem, quæ sequitur, uentecarina. Dactylus, et ipse
dæus, qui terminet. Quis enim audiat Victorinum docentem, ut scandamus ente carina. Faci-
tes synalphiã in media parte orationis, quod nunquam fecerit priores. Fit autem synalphiã
in omni parte uersus etiam in extrema, ut Prosper. sed rerum auctori nullus cognitus ordo est.
Fit & post uersum synalphiã, quæ ad sequentis uersus caput intendat, ut Paulinus. Quæ decus

Fidei
Compre-
di
Secla

Victori
n⁹ arguit

omne operum perimebant improba, foedaque Obice prospectum ex cantia. Sunt namque uli
mi uersus illius pedes, Improba, Dactylus, foeda. Spondaus, & prima sequentis per Synalphi.
Que obice, Dactylus. prospectum, Spondaus.

¶ De Synalphi, uel Dierefi.

Capitulum.

xvi.

Oniunctionem etiam, solutionemque syllabarum, quam graeci Episyllapham, & Dierefi
resim uocant, ubi necesse est, licitam scire metri, cum decet, coniunctionem, uidelicet,
quae duae de tribus solutionem, quae duae de una syllaba efficiuntur coniunctiones, adhi
cant, sectaque intexunt abiete costas. Et custodes sufferre ualent. Labar ariete crebro. Ianua, &
Tenuia nec lana: per calum uellera ferri. Abiete quatuor syllabas habet breues, frange illud &
fit Ab positione longa, quia A. uoc: alis desinit in B. excipitur ab I. loco consonantis postea. sic
& Ariete naturaliter breuis est. A iunge. R. ad ipsam. I. & E. sibimet, & fit. Ar syllaba positione
longa, quia sequitur. I. loco consonantis postea. Item Tenuia. frange ten & fac V. consonantem,
& sic de Terralyllabo facis Dactylum trisyllabum, tale est. Et fluuiorum rex Aeridanus. Fluuiio
Anapestus est, sed si facis stringendo unam syllabam. Fluui. alteram. io. efficit de Anapesto spon
daum, Haec coniunctio, siue solutio sapius in I. uel in V. literis fit, Quarum & in nostrant⁹ poe
tis multa habes exempla, ut Paulinus, sim profugus mundi tanquam benedictus iacob. Fortun
atus, Dingit & iacob terra beata sacros. Hic. I. & A. disinditille conginatur, Item paulinus
Parietibus nouitas lateritius opera uetustas, Parieti. Dactylum fecit de Proceleumatico con
glutinaus contra naturam A. & R. in unam syllabam. I. & E. in alteram, Item sedulus distin
ctus, V, & A, Cuius onus leue est. Item iuxta ferre suae est. Item Prosper coniunctus Nec Chri
sti, & templo suauior exit odor, Item Paulinus diuisis, V, & I. iuxta naturam. Conscia seruati
quid gesseris, & cui tandem, Fortunatus, conuexis iuxta licentiam poepticam, Cui tamen hoc
opus est cum uirginitatis honore, Ut placeat sponso mens moderata tuo, Item disiuictus in alio
pronimine Paulinus. Cum uisito aut illis corda hostibus, aut hinc ora. Prosper conglutinaus
Hinc homo, si recte simulatur, proximus haeret. Maro E. & I. coniuictus, Tyrire pascentes a stu
mine reice capellas, Item alibi tenuis iuxta naturam. Reice ne maculis insulcer uellera pallis
Iungit (in fallor) & Paulinus eadem, ubi ait. At alius pectus accendunt lunna cereis. Nri. forte
Dactylum in ultima uersus regione contra morem posuisse dicendus est. Recipit & R. litera
solutionem, quamuis ordine dissimili. Ibi enim dilectis, siue conglutinaus uocis est, syllaba co
tra naturam, aut adreleat, aut interit. Hic autem ea uocali, quae nequaquam adscripta est, in sono
uocis assumpta super adreletere tamen syllaba conuenit, ut illa Continuo statuunt terdena ar
genti, & Paulin⁹. Et spaci coepere, et culminis incrementa, et rursus, sic ppe, sic longe, sic culmia
res pergebat Et prudens in Psychomachia, Dixerat, & leta libidinis interfecta, & idē eadem
Palpitat, atque aditu spirantibus intercepto Neque enim in quinta regione uersus Heroici spō
dium ponere moris erat, sed ita tamen uersus huiusmodi illos scandere uoluisse reor, ut adhi
tam in sono uocali quam scriberent Dactylus ponens quam existeret spondaus. uerbi gratia,
Intercepto interementa interefact⁹ respergebat, & per synalphi denarigenti, Quod i. ieo
magis R. literam, quam caetera consonantes patimur, Quia quae dura naturaliter sonat, duris
operificatur, cum ab aliis consonantibus excipitur, atque ideo sonus ei uocalis apponitur, cuius
tempor. in memo eius leuigetur asperitas, Quod etiam in cantilenis, & ecclesiasticis sepe in ea
dem R. litera facere conueniunt, qui Antiphonas, uel Responsoria, uel caetera huiusmodi, q
cum melodia dicuntur, rite docere norunt, sed & hoc commemorandum, quia cum nota una,
quae in ius, uel quae in ius. terminantur, duo. I. genitiuo habere debeant casu duarum, & quae syl
labarum, Metrici nonnunquam in eodem genitiuo casu unam syllabam ponunt pro duabus,
uel ablata, uidelicet una. I. de duabus, uel ambabus in unam syllabam geminas, quamuis id fic
ri posse (Donato testante) plurimi negent, Dicit enim Paulinus, Oblectas in opem tenere fru
ctuque peculi. Quod si quis dixerit hic eum more antiquorum Dactylum in fine posuisse
uersiculi, legat quod idem alibi dicit, Excoluit buingis laquearum, & marmore fabri. Excoluit
Dactylus. itum. Dactylus. gisa. iue. Dactylus qui est enim pes quartus aruer. habet enim qua
tuor syllabas longam, breuem, & duas longas. Epitritus in Heroico uersu esse non potest forte

Dierefi

Cui bisyl
labum

Hic Por
tichibus

R. i. i. fo
lendo pa
tuit

Secunde
quarto
numquod
penitus

Argentū
p. argēto

Diomedes Q

ergo Spondaus est absumente synalipha duas uocales superuentu unius, quod non facile, uel a grammatice permiffum, uel a poetis usurpatum iuenies, tamen si dixerit Fortunatus, *Vicū Hī, f pane surgit ab arce decus*. Cuius scario uersus pars est præfati, nisi forte regulam Lucili securi sunt, qui Lucili, & AEmilium, & AEmilium, & cætera nomina, quæ I. ante V. habent, non scilicet in uocatuuo, sed & in genuiuo casu per unum. I. scribi posse existimant.

Prefati p
supradiz
eti
Antoi p
Antonia

¶ Quod & auctoritas sepe, & necessitas metrum uiolent.

Cap. XVII.

Tamen inuendum est nobis, quia & auctoritas nonnunquam, et necessitas metricæ disciplinæ regulas licite contemnit. Necessitas quidem in uerbis, quæ non aliter in uersu poni possunt, ut sunt ea, quæ quatuor syllabas breues habent. Basilica, Italia, religio, uel tres primas breues, ut reliquæ, uel unam in medio breuem, ut ueritas. Trinitas, quæ neque dactylum conseruatum, neque spondaum facere possunt, quæ propriis nominibus maxime solet euenire, huius exemplum. Italiam sequimur, longam posuit, quia non aliter Italiam, quam sapius erat nominaturus, appellare ualebat, nisi aut syllabam, quæ natura breuis erat, produceret, aut Tribra- cheum loco dactyli poneret. sic enim de apibus loquens aluearia nominare uellet, posuit necessitate Antibachium in uersu dactylico, seu lento fuerint aluearia uimine texta, & Paulinus. Qui simul hac sancti pro religione consistit. Re contra naturam pro longa posuit, quia non aliter hoc nomen uersus Hexameter recipere ualebat. Tale est, & illud eiusdem. Basilica hæc iuncta tribus pariter arca cunctis. Næque aibi pro breui ponitur eadē syllaba, dicente Fortunato, Hæc Paulia, Ha-gnes, Basilissa, Eugenia regnant. His & aliis huiusmodi necessitatibus credo factum, quod de libro beati Iob loquens Hieronymus cum dixisset, cum maxima ex parte uersibus hexametris apud Hebreos esse descriptis, addidit. Qui dactylo. spondaeq; d'currentes, ppter Idionia lingua crebro recipiunt, & alios pedes eorundem quædem tempore, sed non earundem syllabas. Auctoritate autem contemnitur regula grammatice, ut Sedulius in clauula carminis, cuius supra memini, cum dixisset. Gloria magna patri semp. bi gloria nate, subdidit. Cui sancto spiritui gloria magna patri. Ipsi in prima syllabam habet longam, unde uera scario uersus istius hæc est. Cui sanc. Spondaus, et spi- antibachus, non dactylus, sed poeta, ut gloriam sanctæ, & indiuiduæ trinitatis clara uoce decanta- ret, neglexit regulam grammatice dispositionis. Idem imple in carmine paschali. Sic ait imple docens ego in patre, & pater in me est. Sic ait dactylus, imple dactylus? cente. trochaus. gimpaspondaus ablata O. per synalipham, si scanderet uis censego, & ficere dactylum contra morem ipsius sedulii, quem per omnia seruaui, & agis ut in uocis stet uocalis altera superueniente uocali de foris. Idem in eodem opere. Clarifica dixit nomen, cuius magna que celo. In quo ut ueritatem dominici sermonis apertius commendaret, postpositum ordinem discipline secularis. Idem iterum. Scribitur & nulus hic est rex Iudæor. Quod quomodo scandendum iudicauerit, ut deat, qui potest, utrum Iudæorum duos spondaos, quinta & sexta regione contra morem, an solutis syllabis, iuxta quod supra monstrauimus, dactylum fieri uoluerit, & spondaum.

Basilica
procelesu
ticus

Religio
Basilica
Peon pri.

Sedulii
uersus
licetiofi

¶ Ut prisca poeta quedam aliter quam moderni posuerunt.

Cap. XVIII.

Nam & in exemplis antiquorum inueniuntur aliquoties duo Spondaei in fine uersus sicut & duo dactyli nonnunquam, ut sunt illa Maronis. At tuba terribilem sonitum pecul excitat horrida, & Aut leues ocreas leuocunt argento. Quamuis hoc rarissimi inueniatur, nisi ita ordinatum, ut & dactyli, qui in fine est, ultima syllaba per synalipham sequenti uersui iungatur, & spondaus, qui in quinta regione est. R. iterum habet alteri consonanti uel prepositam, uel tubicetam, cuius duritia per adiectam uocalem leuigata dactylus reddatur in sono, cum patent spondaus in scripto. Quod utrumque ut fiat, exemplis supra monstrauimus, qui & aliis in metrico opere regulis multum libere utebantur, quas moderni poetae distinetius ad certam normam distanspionis obseruare maluerunt. Nam & uocalem breuem, quæ Q. & V. et uocali qualibet exciperetur, uoluerunt esse cœnimunem, ut Lucretius. Quæ calidum faciunt aque tactum, atque uaporem, & uocalem in fine uerbi breuem, quæ exciperetur a consonante & liquida. Inter communes syllabas de puruere, ut Virgilius. Aestusque pluuialque & agentes frigora uentos, & sibilantem auræ primum aspera silua. Lappaque tribulique ab sint, supergabula

Virgili
locus

Lucreti
Virgili
cattina
licentiosa

ge pabula lata. Quod nūc poetæ in eadem parte orationis (ut supra docuimus) magis fieri oportere decernunt. Idem uocalem in fine uerbi correptam, quæ excipitur litera, inter cōmunes syllabas deputant, ut Eurii Zephiriq; tonat domus, qui eadem libertate Synalipha utebatur. si quidem & M. ubi uoluit in fine uerbi positam a superuenientis uocis assumptione referant, ut Sit pecori, apibus quanta experientia parcis. Et longam cum uoluit, breuiatur, ut Et longum formose uale, uale inquit Iolla, & Credimus, an qui arant, ipsi sibi somnia figant: & diphthogō referant, ut Vila moram fecere neq; Aoniæ Aganippe, et eandem breuiant, ut Infulæ Iomoi magno. Quæ cuncta posteriores poetæ (ut dixi) distinctius obseruare reperies.

¶ De Metro Phaleucio.

Caplum. XIX.

Erum d' Metro Heroico, quæ uidebantur tractauimus. Libet & aliorum genera metrorum ea duntaxat, quæ magis ului habere reperim⁹, parumper commemorare. Est igitur Dactylicum metrum. Phaleucium Pentametrum, quod constat ex Spondeo, Dactylo, & tribus Trochæis, huius exemplum. Citerius semino, deoq; nostro. Cui

Phaleucium
quæ uocatur
metr

gloria cum honore polens.
Sese magnificis decorat actis,
Iunctis equibus, gratiq; turba.
Adiutor ualidis meæ salutis.
Custos & genitor, salusq; uera,
Ipsam conspicua sacrobo laude,
Ipsam arduis uocibus fatebor,
Dignus nomine, quod deus uocatur.

Dum currus celeres A Egyptiorum
Rubri marmoris enecat fluctatis,
Plebem de meo tulit pro uindo.
Hic est hic dominus meus, & actor,
Qui est progenitor mei parentis.
Qui bellum tulit, obruitq; fortes,

¶ De metro Dactylico Sapphico.

Caplum. XX.

Etrū Dactylicum sapphicum, Pentametrum constat ex Trochæo, Spondeo, Dactylo duobus Trochæis, cui metro post tres uersus additur semis heroici uersus. Hoc metro sanctus anasthes Paulinus sextum beati felix confessoris librum compoluit. Cuius principium est, Iam nē abis, & nos properam relinquas.

Quos tamen sola regione linquis,
Mente futuris. Et paulo post dicit,
Noctis, & densæ tenebris operata,
Luxerat orbi.
Orbe cum sanctæ pia pars fidei
Obruat error.
Cunctam recte dominus secundet

Semper adnisa sine fine, & tu.
Sicut Aegy pro perente quondam,
Qua dei uim sacra gens agebat
Quæ modo in toto species probatur
Fulgeat Christo reliquos tenebris
Sic meo qua se fore actus ora
Donec optata patria uehatur. Lætus ad urbem.

¶ De Metro Tetrametro Catalectico.

Caplum. XXI.

Tetrame-
trum
Catalecti-
cum

Etrum Dactylicum, Tetrametrum, Catalecticum constat ex Spondeo, Dactylo, Catalecto, Dactylo, Spondeo. Quo usus est sanctus Ambrosius in precatōne pluuie, cuius exordium hoc est. Squallent arua soli puluere nullo.

Pallet sicus ager, terra fatiscit.
Quando nulla uiret gratia florum.
Fons nescit aquas, flumina carsum.
Iam celos referes, aruaq; laxes.
Habraam meritis impia sæcla

Nullus roris honos, nulla uenustas.
Tellus dura sit nescia roris.
Cuius finis hic.
Fœcundo placidus imbregamus.
Donasti pluuiam, nos quoq; dones.

Idem uersus est eodem metro in postulatione serenitatis, quod ita incipit. Obduxere poslum nubila cæli. Absconduntq; diem Sole fugato, & ita finit. Iesu parce tua morte redemptus. Prior diluuium pertulit ætas. Ut mundaret aqua crimina terre. sed mundata terra sanguine terra est. Iam nunc immissa serenis creæ columba. Ramum pacifere munus oliuæ. Exutas liquido flumine terras. Læto significet lapsa uolatu.

Dionides Q ii

¶ De Metro Iambico Hexametro.

Caplum. XXII

Iambicus
senarius
Auechus
prudens

Metrum Iambicum senarium recipit Iambum locis omnibus, Tribachum locis omnibus, præter nouissimum. Spondeum, Dactylum, & Anapestum locis tantum imparibus. Pyrrhichium loco tantum ultimo, quo nobilissimum Hispaniarum scholasticus Auerchus prudens clemens scripsit procerium Plycomachiz, id est libri, quæ de uirtutum, uitorumque pugna heroico carmine composuit. Ita enim inchoat.

Senex fidelis prima credendi uia

Abram beati feminis serus pater.

Adiecta cuius nomen auxit syllaba.

Abram parenti dictus, Abraam deo.

¶ De Metro Iambico Tetrametro.

Caplum. XXIII.

Metrum Iambicum Tetrametrum recipit iambum locis omnibus, Spondeum locis tantum imparibus, quo scriptus est Hymnus Seduli, A solis ortu cardine. Erufque terre limitem, sed & Ambrosiani hoc maxime curunt. Deus creator omnium iam surgit hora tertia. Splendor paternæ gloriæ. Aeternæ rerum conditor, & ceteri per plures, in quibus pulcherrimo est decore cõpositus Hymnus beatorum martyrum, cuius loca cuncta imparia Spondeum, Iambum tenent paria. Cuius principium est. Aeterna Christi munera, Et martyrum uictorias, Laudes ferentes debitas, Lætus canamus uocibus. Recipit hoc metrum aliquoties, ut scripsit Mallius Theodorus, etiam Tribachum locis omnibus præter nouissimum, Dactylum, et Anapestum locis tantum imparibus, unde est Geriæ gigas substantiæ, Alacris ut currat uiam, ceterorum rara habes exemplia.

¶ De Metro Anacreontio.

Caplum. XXIII.

Metrum Iambicum Tetrametrum Colophon, quod Anacreontion dicitur, recipit Anapestum, duos Iambos, & semipedem, quo usus est Prosper Tyro in principio exhortationis ad coniugem ita dicens, Age iam precor mearum.

Comes in remota rerum,	Trepidam, breuemque uitam	Domino deo dicemus,
Celeri uides rotatu	Rapidos dies meare,	Fragilisque membra mundi
Manu perire labi.	Fugit hora nec hodie nemo,	Neg fluxa habent recurui
Cupidasque uana mentes	Spe trahunt inani	Vbi nunc imago rerum est,
Vbi sunt opes potentum,	Quibus occupare captas	Animas fuit uoluptas.

¶ De Metro Trochaico Tetrametro.

Caplum. XXV.

Metrum Trochaicum Tetrametrum, quod a poetis græcis, & latinis frequentissime peritur, recipit locis omnibus Trochaum, spondeum omnibus præter tertium. Currit autem alternis uersiculis, ita ut prior habeat pedes quatuor, posterior pedes tres, & syllabam. Huius exemplum totus est hymnus ille pulcherrimus, Hymnum dicat turba fratrum, Hymnum cantus personet, Christo regi continentes, Laudes demus debitas. In quo aliquando, & tertio loco prioris uersiculi spondeum reperies, ut Factor celi, terra factor, & orbis, Perga lepre morbos.

¶ De Rythmo.

Caplum. XXVI.

Porphyrius poeta
Rythm?
quid

Acc de metris eminentioribus commemorasse sufficiat, quorum exempla copiosiora apud scriptores inuenimur. Præterea sunt metrorum genera plura, quæ in libris Centimetrorum simplicibus monstrata exemplis quæque cupit, reperiet. Reperitur quædam, & in insigni uolumine Porphyrii poetæ, quo ad Constantinum Augustum missa, meruit de exilio liberari. Quæ (quia pagana erant) nos tangere non libuit. Videtur autem Rythmus metris esse consimilis, qui est uerborum modulata compositio non metrica ratione, sed numero syllabarum ad iudicium aurium examinata, ut sunt carmina uulgarium poetarum. Et quod Rythmus per se sine metro esse potest. Metrum uero sine Rythmo esse non potest, quod huiusmodi ita distinetur. Metrum est ratio cum modulatione, Rythmus est modulatio sine ratione. Plerumque tamen casu quodam inuenies etiam rationem in Rythmo, non artificii moderatione seu uiam, sed sono, & ipsa modulatione ducete, quem uulgares poetæ necesse est rursus, docti faciant doctæ. Quomodo ad instar Iambici metri pulcherrime factus est hymnus ille

poete uul
gares

ille prædatus. Rex æterne domine. Rerum creator omnium. Qui eras ante secula. Semper eū
 patre filius, & alii Ambrosiani non pauci. Item ad formam metri. Trochaici canunt Hymnum
 de die in diem per alphabetum. Apparebit repentina. Dies magna domini. In obscura uelut no
 Æ. Improuisus occupans. In tremendo die iudicii.

¶ Quod tria sunt Genera Poematum.

Capitulum. XXVII.

Ane qua multa disputauimus de Poematibus, & metris, commemorandum in cal
 ce, quod Poematibus genera sunt tria, aut enim astitium, quod graeci Dramaticum, uel
 imitatum, quod illi Mimiticon appellant. Aut enarratum, quod Exegematicum,
 uel Appagelicum nuncupant. Aut commune, uel mixtum, quod graeci Canon,
 uel Miston, uocant. Dramaticum est, uel astitium, in quo personae loquentes intro
 ducuntur sine poetae interloquutione, ut se habent Tragediae, & fabulae. Drama enim hinc sibi
 la dicitur, quo genere scripta est. Quo te Moeri pedesiam quo una dicit in urdem. Quod apud nos
 gemina cantica canticorum scripta sunt, ubi uox alternans Christi, et ecclesiae, tamen non in hoc
 interloquente scriptore manifesta reperitur. Exegematicum est enarratum, in quo poeta ipse
 loquitur sine ullius interpositione personae, ut se habent tres libri Georgicorum, & prima pars
 quarti. Item Lucretii carmina, & his similia. Quo genere apud nos scripta sunt Parabolae Salo
 monis, & ecclesiastes, quae in sua lingua, sicut & Psalterium metro constant esse conscripta. Ca
 non est, uel Miston, in quo poeta ipse loquitur, & personae loquentes introducunt, ut supra scrip
 ta Iliades, & Odisea Homeri, & Aeneis Virgilio, & apud nos historia beati Iob. Quibus hinc in
 sua lingua non tota poetica, sed partim rhetorico, partim si metrico, uel Rhythmico scripta ser
 mone. Hæc tibi dulcissime fili, & Conleuita Guthberte, diligenter ex antiquorum episculorum scrip
 torum excerpta curauit, & quae sparsim scripta ipse diuino labore collegeram, tibi collecta ob
 tuli, ut quem admodum te in diuinis literis, statimq; ecclesiasticis imbueret studium, ita & in metrica
 arte, quae diuinis non est incognita libris, te leuiter instruerem. Cui etiam de figuris, uel tropis
 locutionem, quae a graecis Schœmata, uel Tropi dicuntur, partim subicere libellum, non con
 gruum duxi, tuamq; dilectionem seculus exoro ut lectioni operam impendat. Illarum maxime
 literarum, in quibus nos uitam habere credimus tempterem.

Poemata
 graeca

Valde

F I N I S

¶ NICOLAUS PEROTVS DE GENERIBVS METRORVM.

Præfatio.

Ibi la te iucundius nobis potuit inungi, quam ut de ratione metrorum conferi
 beremus, nam & beneficio tuo in illam dulcissimam ætatem uidemur reuocari,
 qua decimum ante annum his studijs una operam dabamus, & rem fecimus, ni
 si nos fallit opinio, q̄ plurimis non modo adolescentibus, uerum etiam prouectis
 utilissimam. Ita enim tandiu hæc ars abolita erat, penitusq; relictæ, ut uel nullus
 extaret auctor, qui de ea re traderet, uel si quis superat, adeo modolus, corruptusq;
 esset, ut multa in his discerentur, quae necesse rectius fuisset. Libuit itaq; experiri
 quantum auctoritatis apud nostros homines ex his studijs habere emus, q̄ non lateret nos, esse nõ
 nullos, qui in capeendis bonis litteris ita obsiderunt, ut simulac emanat noui aliquid, etiam
 ab eruditissimis uiris, non modo a nostris similibus, quod ab illorum opinionibus, quorum doctrina
 sunt imbuti, disceperet, non solum id contemnant, sed acerrimis etiam uerbis infestentur. Ve
 rum his quidem persuasum uolumus, pluris nos facere duorum, aut trium eruditorum iudicij,
 q̄ mille sui similibus inepissimis reprehensionibus. Comparari enim non rememorari sententias
 cupimus, nec publicum laudam⁹ consilium, in quo nihil esse inæqualius consueuit q̄ ipsa qua
 litas, nam cum impar prudentia sit, par omnium est auctoritas. Tibi igitur hunc librum, cuius
 uoluntate hanc prouinciam suscipimus Iacobe dicamus, in quo fere omnia metrorum genera
 a nobis comprehensa sunt, ac ueluti per manus tradita. Quia in re, incredibile dicitur, quos uis
 illumus labores, adeo quippe omnia non solum præcepta, uerum etiam perquam

Diomedes Q III

nomine correpta erant, ut neceſſe fuerit, compluris non ſolum ainos, uerum etiam graecos ad ea comperienda libros euoluere, noua quoq; exempla inueſtiganda fuere, multa et in noſtro marte componenda, quod ſi unq; euigilatae a nobis noſtes, & epota ſuligo lucubratiõis, ac ſudata ueſtes fructus aliquid pepererunt, ampliffimum uidebor laborum meorum præmium conſecutus Si uero rem potius ſcombris (ut aiunt) ac thure dignam compoſuimus, tamen hoc nos maxime conſolabitur, q̄ morem geſſimus uoluntati tuæ, quem ob egregiam indolem, ſuauiſſimos mores, excellentum, dulce, eruditumq; ingenium tantum diligimus, quantum alium neminem, tantam & amore tuo uoluptatem capimus, ut nihil iam ſine te nobis dulce eſſe poſſit, nec longiora nobis uiuendi ſpacia dari uelimus quam dum tecum fideliffime, amiffimeq; uiuerimus. Vale.

¶ De pedibus

Capitulum. Primū.

Es eſt metrica conſtructio ſyllabarum. Eſt autem pedibus hoc nomen iditum a ſimilitudine pedum corporis. Nam ſicut pedibus moueri corpora uidemus, ita uerſus ipſi, cum ſcanduntur, quibuſdam quaſi pedibus uidentur incedere. Verum latini qui dem hoc nomen, ut alia pleraq; a graecis ſumpſer, nam quod illi ποδιος, nos pedes dicimus, dicti autem pedes ſunt ob æqualitatem quandam, ac ueluti conuenientiam motus, hoc eſt τὸ τοῦ τοῦ τοῦ, mutatione e litteræ in τ frequentiffime uſurpatur a graecis. τὸ τοῦ τοῦ autem nõ tam ire ſignificat, q̄ cum quadam ratione, & ueluti armonia moueri, unde & dicuntur, neq; ne latet alios, qui aliter ſentiant, & in primis Ariſtolelẽ, q̄ τὸ τοῦ τοῦ τοῦ exiſtimat, ſed nos uulgatiorem hoc loco opinionem ſequi maluimus.

¶ Pedes omnes duo de triginta numero eſſe conſtat, ex his quattuor diſſyllabi ſunt, triſyllabi oſto, quadriſyllabi ſexdecim.

¶ Diſſyllaborum primus, qui ex duabus ſyllabis conſtat, ſpondeus dicitur, ut muſæ. Secundus, qui ex duabus breuibus, pyrrhichus, ut dea. Tertius, qui correptam primam, ſecundam productam habet iambus, ut dies. Quartus, qui ex prima producta, correpta altera componitur trocheus, ut arma.

¶ Triſyllaborum uero primus moloſſus, ſeu trimacrum ex tribus longis conſtat, ut uirtus. Secundus dactylus ex longa, & duabus breuibus, ut iuppiter. Tertius huic contrarius anapaſtus ex duabus breuibus & longa, ut ueneri. Quartus amphimacrus, ex duabus extremis productis, & media correpta, ut palladi. Quintus amphibrachus huic contrarius, ut cupidus. Sextus bacchus ex prima breui, & duabus longis, ut quirino. Septimus palim bacchius huic contrarius, ut auguſtus. Oſtauus tribrachus ex tribus breuibus, ut catulus. Hic Chorus dicitur, q̄ eo frequenter in choris ueteres utebantur, quemadmodum quoq; moloſſus appellatus eſt, q̄ eo metri generoſus in templo Iouis moloſſi laudes canere conſueuerunt.

¶ Quadriſyllabum primus, qui ſpondeus dicitur, quattuor productas ſyllabas habet, ut fortuna. Secundus proceleumaticus quattuor breues, ut philoſophus. Tertius pæon primus ex prima longa, & tribus ſequentibus breuibus conſtat, ut tartarea. Quartus pæon ſecundus ex prima & duabus ultimis breuibus, ſecunda longa, ut diremimus. Quintus pæon tertius ex penultima longa, & cæteris correptis, ut dirimamus. Sextus pæon quartus ex tribus correptis, & ultima producta, ut dirimerent. Septimus Ionicus a maiori ex duabus longis, & duabus breuibus, ut demetrius. Oſtauus ionicus a minori huic contrarius, ut diomedes. Nonus coriambus extremis longis & mediis breuibus, ut æthero. Decimus antipaſtus huic contrarius, ut alexander. Undecimus diambus ex prima, & tercia breui, reliquis productis, id eſt ex duobus iambris connexis, ut platonici. Duodecimus ditrocheus huic contrarius, hoc eſt ex duobus trocheis compoſitis, ut dulcoris. Tertiodecimus epitritus primus ex prima breui, & ſequentibus longis, ut Ariſtoſeles. Quartodecimus epitritus ſecundus ex prima longa, ſecunda breui, ſequentibus item longis, ut euri-medes. Quintodecimus epitritus tertius ex penultima breui, reliquis productis, ut demofthenes. Sexodecimus epitritus quartus ex ultima correpta, præcedentibus productis, ut Conſtantinus.

¶ De Metro.

Capitulum. II.
Metrum

Metrum est connexio quadam, atq; ordinatio pedum ad delectationem aurium inuenta. Metro accidunt septem, genus, species, compositio, caesura, magnitudo, figura, & depositio. Genus metri appellamus mutua contrariorum iuncturam, & ueluti quandam inter se affinitatem, ut si dactylum anapestico coniungatur, cuius compositura tres species sunt. Prima diadicum trilemam a graecis dicitur, ut trochaicum, & iambicum. Secunda diadicum tetrasemum, ut dactylum, & anapesticum, & choriambicum. Species metri dicitur qualitas metrica, per quam species ipsa constituitur, ut trochaicum anapesticum. Sunt autem metrorum species decem, trochaicum, iambicum, dactylicum, anapesticum, choriambicum, ionicum a maiori, ionicum a minori, pronicum, anapesticum, & anacresticum. Compositio est ipsa dispositio pedum per quam discernimus simplex ne, an copositiu. Metrum simplex naq; est, cum uelut pedes omnes similes habet, ut Stat sui cuiq; dies, breue, & irrepabile tempus, compositum uero cum ex diuersis consistat, ut Cornua uelatarum obuertimus antenarum. Caesura est decora terminatio uocum in medium uersuum notata, haec quadrifariam diuiditur, alia pentimemeris dicitur, siue semiquinaria, alia heptimemeris, siue semiseptenaria, tertia trochaica, quarta bucolica. Pentimemeris est, quando post duos primos pedes septima syllaba inuenitur, quae dictionem terminat, ut Arma uirumq; cano. Item, Italiam fito. Habet enim ex quibus dimidium. Heptimemeris est, cum post tres pedes similiter syllaba inuenitur, ut Arma, uirumque cano troiae. Item, Italiam fato profugus. Continet enim septenarii medietatem. Trochaica est, cum post duos pedes trocheus partem orationis perficit, ut Nil nostri misereere. Perbrema uero, idest bucolica, cum post quattuor pedes syllaba superat in partem orationis definit, ut Non omnes arbuta iuuant, humileq; myrica. Sunt qui aliam quoq; trocheum addunt. Haec est, cum post quattuor pedes inuenitur trocheus partem orationis terminans, ut Omnia uincit amor & nos cedamus. Magnitudo est productio syllabarum, quae natura correpta sunt, ut Terrae, tractusq; maris, & diuis sanguis merat. Figura est ordo, & conuenientia inter se inuicem non totum uerum, uerum etiam dictionum, metrorumq; Depositionem appellamus uniuersum metri definitiam, sunt autem depositions quattuor. Dicimus enim omne metrum, aut brachycatalecticum, aut acatalecticum, aut hypercatalecticum esse. Brachycatalecticum est, cum non perfectum sit, deest integer pes, ut in illo aristophanico *πρωτο* esse est enim atheniensium uerum exemplis, ubi non succurrit nostra, hoc quoque monometrum brachycatalecticum est, quia pedem unum habet, altero deficit. Catalecticum dicitur, cum una tantummodo deest syllaba, ut apud Horatium. Mea remidet in domo lacunar. Est enim senarium iambicum una syllaba minus. Acatalecticum dicitur, quod legitimum sine clauditur, ut Nec fonte libra prolucit aballino. Est enim senarium iambicum perfectum. Hypercatalecticum, cum una syllaba superat, uel dicitur, ut Oe genus in terris simili surgit ab aeo. Item Virgil. Alloquitur Venus, o qui res hominumq; deumque & Horatius. Sylua laborantes geluq; Illa enim dactylica hypercatalectica sunt, hoc uerum iambicum hypercatalecticum, siquidem omnia una syllaba abundant. Notandum, quod omnia metra praeter dactylum duplicibus pedibus computantur, ascenduntq; usq; ad hexametrum. Monometrum dicimus, quod duobus pedibus constat, dimetrum, quod quattuor, trimetrum quod sex, tetrametrum, quod octo, pentametrum quod decem, hexametrum quod xii quera numerum pedum nunquam, quod e quidem compererim metrum aliquod excedit. Ideo autem dactylicum excepimus, quia bis pedibus scandi non potest, omnes enim trisyllabos habet. Accidit alia quoque passio, quae symphonesis dicitur, & est cum dicitur syllaba scandens in unam coeunt, hoc autem fit, cum diuersis dictionibus una parte orationis uocali, uel in littera terminata, sequens item a uocali incipit, ut Atq; iterum ad troiam magnus miretur Achilles, sic enim scanditur. Atquite radro, & in litteris oino supressis. Fit etiam symphonesis in eadem dictione quatuor modis. Vel cum duae syllabae longae per una longa ponunt, ut Venus obnoxia, et furias arcis eula, uel cum duas breues pro una breui, ut Cornua uelatarum obuertimus antenarum, uel cum longa & breuis pro una longa, ut Fixerat tripodem ceruam, uel cum breuis, & longa pro una longa, ut Peudentur lychni laquearibus aureis. Item, Cum refluit campis, & iam se condidit aluco.

¶ De Syllabis.

Capitulum III.

Diomedes Q. iiii

AT qui syllabæ, aut longæ sunt, aut breues, aut communes. Longæ, aut natura sunt aut positione. Natura, ut æneas. Positione, ut Nestor. Breues quoque, aut natura breues, ut pius, aut consuetudine, ut cum uocalis uocalem sequitur, ut uale uale Æquit iola. Mediæ uero, siue communes syllabæ, uel natura aptæ sunt, modo produci, modo corripri, uel cum naturaliter longæ sint, propter sequentem uocalem corripuntur, ut in exemplo, cuius paulo ante meminimus, uale uale inquit iola, & insula iorão in magno, uel e contrario cum natura correptæ sint, producuntur, hoc autem pluribus modis fit, uel propter sequentem in principio dictionis aspirationem, cum præcedens quoque in consonantem terminauerit, ut Terga fatigamus hasta, uel cum additur alia consonans, ut Religione patrum multos seruata per annos, uel cum in eadem dictione sequitur muta cum liquida, ut Magnus ab integro seclorum nascitur ordo, uel cum s litera alteri consonanti iuncta sequitur, ut horatatur mnestheus. Signa quantitate indicantia huiusmodi sunt, productæ hoc, correptæ hoc & communis si breuis pro longa sumatur, hoc. L. si longa pro breui.

¶ De metris anapesticis.

Capitulum.

III.

Metra anapestica principaliter constat anapestico. Recipiunt tñ frequenter spondium raro, pæleumaticum, apud Comicos etiam dactylū septiusq; ultima cū superest syllaba in duas soluitur breues. Sed ex pluribus tredecim usui tradenda subieci. Ithnium constat monometro acatalectico, ut est. Calidum iubar est. Choricum constat monometro hypercaur est. Animus male fortis Arist. constat dimetro brachicatalectico, ut est. Venit optima colthepe. Particiacū constat dimetro acatalectico, ut est. Aditū ueneris fuge uirgo. Pindariū, constat dimetro acatalectico, ut est. Fuge mæxia in thelmoniade. Alcmanniū, constat dimetro hyperc. ut est. Tremulum mare melliflua nitet aura. Archi. constat dimetro acatalectico, ut est. Aditum fuge uirgo sagax. Pindariū constat dimetro brachicatalectico, ut est. Medium rapido mare tuis adit fluuiū. Alcmanium constat trimetro catalectico, ut est. Date pierides mihi carmina dactylū coram. Sterficorum constat trimetro acatalectico, ut est. Iacet in talamo tibi uirgo decens ueneris sp̄. Simo. constat trimetro hyperca. ut est.

Tuba terribili procul ære sonat, clypeum cape miles.

Alcmanium constat tetrametro brachicatalectico, ut est.

Sua munera fert uenus alma rosas iuueni nitido cynara.

Aristophanium constat tetrametro catalectico ut est. Date uina mihi, date ferra, iuuat dare tēpora tota lyeo.

¶ De origine metri.

Caplum. IIII.

Metri origo a deo immortalis est, qui compagem hanc cæli, & hunc terrarum orbē omniaque in his contenta, certa ratione, & quasi metro disposuit. Armoniam enī in cælestibus, terrenisq; rebus nemo esse dubitat. Nam quo pacto consisteret uniuersum, nisi certa ratione, & præfixis numeris ageretur? Instrumenta quoque omnia, quibus unum, mensura quodam hoc est metro sunt, q̄ si in certis rebus, hoc accidit, quanto magis in oratione, quæ cunctas complectitur, & enim pedestris quoque oratio armoniam habet, quod facile perspici potest, cum orationum alia solutio sit, alia numerosior, uerum tamen magis hæc poetarum propria est, quibus, & in figuris, et in uarietate uerborum, & in fabulis, & in cæteris rebus, & quibus armonia fieri solet, & maior copia est, & licentia uerbior. Idcirco non immerito maiores nostri carmine potius q̄ pedestri oratione delectati sunt, q̄ in carmine armonia sit, armonia autem musicæ pars est, cuius quæ dignitas sit, qui splendor, quæ pulchritudo nemo dubitat. Quapropter metrum optimum esse fateri licet, uel ideo, q̄ sub musicæ sit, cuius gloriam, ut Homerus inquit. οὐκ ἄνευ μου ἔκείνῃ in D. 11. ¶ Metra diuersis rationibus appellationes sortita sunt. Alia enim ab accidentibus suis dicuntur Alia à locis, in quibus canī consueuerunt. Alia ab inventoribus. Alia à diis, cum laudes eo carmine celebrabantur, quem admodum pedes quoque dicti fuere. Pyrrhichius enim a pyrrho dictus est, qui primus uictoria potius eo genere metri, qd̄ frequentibus Pirrhichis laudatus est. Troæus, uel τρωοῦ τρεχέως, uel per metaphoram decurrentium superne lapidum, qui currere ambulantes

ambulantes cogunt, uel q̄ currentes, saltantesque circa aras in sacrificiis deorum hoc genere p̄rationis utebantur. Spondæus *σπονδαῖος*, q̄ *σπονδαῖος* id est hians, q̄ a dno boni aliquid precantes, frequentibus carmen suum spondæis ornabant. Iambus, uel *ἰαμβός*

id est a contumeliando, & maledici hoc genere carminis utebantur, & maxime ueteris comœdiæ scriptores, quibus impune mordere quemlibet licebat. uel a Iamba puella, quæ turpiter hoc carmine lacerata, atq; omni genere conuicti affecta laqueo se strangulauit, uel q̄ uerem olim, cum dolore raptæ Proserpinæ cruciaretur apud mulierem amicam, cui Niobe nomen erat, hospitam, cum ancilla eius Iamba nomine laudare uellet, huiusmodi metro orla est. Dactylus a translatione iuncturarum, quæ

uiores cernim⁹, ita dactylus prima q̄dem syllaba p̄ducta cõstet, sequenti⁹ uero correptus. Anapestus *ἀναπῆστις* τῶ ἀναχρῆσι hoc è, q̄ dactylo cõtrarius sit, Amphibracus, q̄ *ἀμφίβραχος*

hoc est utriusq; duas syllabas *Μῆχρῶς* id est longas habebat. Amphibracus, q̄ duas *ἄμφιβραχίους* id est breues Bacchius, quoniam dirhythmicos carmen, quod in honorẽ Dionysij, q̄ Bacchus dicitur, fieri solebat, magna ex parte huiusmodi pedibus constabat. Palimbacchius *παλινβραχίους*, q̄ illi sit contrarius. Choriuss, quod in choris hoc metrum frequentissime cantabatur. Molossus quia præcipue hoc pede constabant odes, quæ in templo Iouis canebantur in memoria Molossi filij Iri, & Andromaches, a quo postea festa molossia sunt dicta. Iam uero ut ad quadrisyllabos uenimus. Dispondæus ideo dictus est, quod duplici cõstet spondæo, sicut diambus, quod duplici iambo, & ditrochæus, quod duplici trochæo. Proceleumatus *προceleύματος*

id est hortari, et suadere, ad quod hic pes ob celebritatem, constat enim quattuor syllabis breuibus, aptissimus uidetur esse. Pæon ab inuentoris nomine, uel quod hoc metro Apollinis canebant laudes, quas pæonia uocamus. Ionicus, quod a Ionibus inuentum, uel quod apud illos in usu frequenti fuit. Choriambus, quod iambicam desinentiam habeat, & in choris apud ueteres celebratissimus extiterit. Antipæstus, quod cõstet ex iambo, & trochæo, qui sunt

id est contraria. Egypcius dicitur, quoniam hic pes ex spondæo constat, quia quattuor habet, & iambo, uel trochæo, qui habet duntaxat tria, at quaternarius numerus ad ternarium relatus sequentiam proportionem facit, quæ graecis *ἑξάτερος* dicitur, neque me later hæc a plerisque latinorum abter traditur, quorum refutatio errores, superuacuum mihi uisum est, cum eorum illiteratissima litteræ, uel ob id maxime ignorantiam, præse ferant, quod graecis nominibus latinæ ethimologias, quo nihil potest ineptius esse, reddere conantur. Nunc de iambico differamus.

¶ Iambicum metrum est trimetrum, huius duo genera sunt, alterum apud uetustissimos comicos, tragicosque in usu fuit, quod testatur. Horatius. Hunc sececi sumptere pedem, grandæque cõturni, primusque hoc carmine scribere coepit Archilocus, de quo idem Horatius. Archilocus proprio rabies armaniat iambo. Altero uero iuniores duntaxat usi sunt. Uetus iambicũ comicum, ac tragicũ dicitur, hoc autem proprie purum trimetrum appellatur, suscipitq; tres pedes in uicem mutatos, iambum, pyrrhichium, & spondæum, nec nisi raro apud ueteres in usu fuit, at qui uetus iambicum in disparibus sedibus, hoc est prima, tertia, & quinta quinque pedes suscipit, dactylum, spondæum, chorium, anapæstum, & a quo de nominatur iambo. In secunda uero, & quarta anapæstum, chorium, & iambum, sexta sedes & si uarie utatur, proprie tamen iambum, uel pyrrhichium requirit. Nouum autem iambicum in primo, tertio, & quinto pede iambum, aut spondæum capit, in secundo, & quarto semper, in sexto iambum, siue pyrrhichium. Veteris iambi genera quinque sunt, comicum, tragicum, satyricum, Hipponactium & ananicum. Tragicum est, cum unum pedem trisyllabum suscipit. Comicum cum tris, plurifue trisyllabos. Satyricum, cum duos, Hipponactium, cum in ultimo pede spondæum, siue trochæum habet. Ananicum cum post quartum pedem quinque syllabæ productæ metrum perficiunt.

¶ Illud diligenter hoc loco animaduertendum est, metrum, ex quo præcipue constat, uocari neque tamen eo solo perfici, sed alios quoque pedes suscipere. Optimum tamẽ esse metrum quod uno duntaxat pedum genere, a quo denominatur, constat, ut si iambicum sex iambis constat, sicut est apud Horatium. Beatus ille qui p̄cul negotiis paterina ruta bobus arat p̄p̄riis.

- ¶ Alia quoque metrorum species a iambicis fluunt, quas summatim referri præcium opere putauimus. Nam quæ hæcenus dicta sunt, duntaxat ad senarium iambicum pertinent. Igitur iam bicorum omnium tresdecim sunt species.
- ¶ Prima est aristophanium ab Aristophane comico appellatum, hoc monometro hyperacatalectico constat, id est duobus pedibus, & syllaba, ut Horatius, Vides ut alra.
- ¶ Secunda Euripidum, constans dimetro brachicatalectico, hoc est tribus pedibus, ut Deæ deus meum.
- ¶ Tertia anacreuntium, constans dimetro catalectico, hoc est tribus pedibus & syllaba, ut Preceps amore læuo.
- ¶ Quarta archilochium, constans dimetro acatalectico, hoc est quattuor integris pedibus, ut Pa remque poscit Priamus.
- ¶ Quinta alcaicum, constans dimetro hypercatalectico, hoc est quattuor pedibus & syllaba, ut Siluæ laborantes gelu.
- ¶ Sexta alcamium, constans trimetro brachicatalectico, ut Coacta uerba mitius feras.
- ¶ Septima hipponactium, constans trimetro catalectico, ut Mea renidet in domo lacunar.
- ¶ Octaua archilochium, constans trimetro acatalectico, ut Ibis liburnis inter alta nauium.
- ¶ Nona hipponactium, constans trimetro hypercatalectico, ut Cuncta regna linque lacunas mærorem.
- ¶ Decima aristophanium, constans tetrametro brachicatalectico, ut Marcent lucernæ, sol pro pinquat, non tamen uocas.
- ¶ Undecima anacreuntium, constans tetrametro catalectico, ut Portum petens, auram laxa, uel la solue malo.
- ¶ Duodecima aristophanium, constans tetrametro acatalectico, ut Ludos amat puella nobilis pudicos, & leues.
- ¶ Tertiadecima anacreuntium, constans tetrametro hypercatalectico, ut Consortium uites eorum, qui petunt foedam lupanar.
- ¶ Vides Iacobe, quæ breuiter species omnes metri iambici percurrimus, ita tamen, nisi me fallit opinio, ut rem, & ad intelligendum aptam, & ad commendandum memoriam facilem reddiderim, facit hoc meus in te amor, & summa cupiditas satisfaciendi desiderio tuo, ut non solum ego facile teriba, uerum & cæteris, quæ hunc librum legent, apertissimam reddam. Sed iam ad heroicum transeamus

¶ De metro hexametro.

Capitulum.

V

Heroicum hexametrum ex sex pedibus constat. Dicitur autem heroicum, quoniam poetarum princeps Homerus, cæterisque deinceps consecuti heroicorum res gestas hoc carmine scripserunt. Enim uero ante Homeri aetate pythium dicebatur, quod Apollinis pythii oracula hoc metro reddi cõsueuerunt. Dicitur et dactylicum, quod hoc pede præcipue constat, sicut iambico iambicum, anapesticum anapesticum. Iuscipitur autem dactylus, spondæum, & trocheum, apud graecos etiam amphimacrum, & palimbacium, sed raro, sicut apud nos quoque proceleumaticum, ut Tityre pascentes a flumine reuice capellas, nonnunquam etiam anapestum, ut Fluuiorum rex eridanus. Cum igitur hi sint pedes, ex quibus heroicum componitur, optimus est, quod oibus dactylis constat, ultimo pede excepto, quod uel trocheus est, ut Ennius, At tuba terribili sonitu tarantara dixit. Et Virgilius, Star sua cuique dies breue, & in reparabile tempus. Cæteros autem pedes accipit hoc modo. In ultima sede semper, ut dictum est, uel spondæum, uel trocheum. In quinta semper dactylus, licet trissyllabum, uel spondæum, uel proceleumaticum reperire ibidem contingat, qui tamen pro dactylo ponuntur. In cæteris sedibus indifferenter modo spondæum, nam proceleumaticum, anapestum, iam bus raro, & figurate dactylico immiscetur, trocheus uero præterquam in fine non admittitur, ne uersus claudicat. Quin etiam non desunt, qui hunc pedem profusum ab heroico arceant, & ne in fine quidem ipsius reperiri uelint, spondæum semper in nouissima sede esse dicentes, quando quidem in omni genere metri ultima syllaba cõsis sit. Sunt et, qui dactylum asserunt in fine aliquando reperiri, ut in illo uirgiliano uersu. At tuba terribile sonitum pæcæ excitat horrida. Verum non aduertunt id scire nunquam fieri, nisi is uersus in uocalem

calem, aut in s. literam terminet, sequensque item a uocali incipiat. Tunc enim extrema præcedē
tis syllabæ per synaliphem, siue, ut nos superius appellauimus, symphonæsim, primæ syllabæ se
quentis uerlus annectitur.

¶ De metro elegiaco.

Capitulum.

yi.

Vic coniunctum elegiacum est, atq; adeo annexum, ut nunq̄ fere, qđ memoria teneam
sine eo cōpositū compererim. Elegiacum *ἀντιστιχόν* dicitur, quod distum, iustum, siue iamēta
tionem significat. Tractum est id uocabulū a uoce, q̄ in fletu, atq; eiulationibus utimur,
unde eiulationem quoque dictam arbitror. Ideo autem hoc nomen elegiaco inditum, q̄ in su-
neribus, sepulchrisque defunctorum cani solebat, unde tractum est, ut epitaphia quoque elegis
uerbis scribantur. Recipit autem hoc metrum in primo & secundo pede dactylum, siue spō-
dæum indifferenter, post quos syllabam unam productā habet, post hanc duos dactylos, postre-
mo item syllabam unam, quæ breuis, an producta sit, minime interest.

¶ Heroicorum diuersa genera sunt. Alia enim æquitempora dicuntur, cum & pedes omnes
idem sint, & eadem quantitas syllabarum, ut si omnes spondei sint, sicut est illud Homericum
Τῆλε ἀεὶ κρονήσῃσι τοῖσι τοῖσιν ἀνδρῶσιν, hic enim omnes pedes usque ad ultimum huiusdem constar
quantitatibus syllabarum. Alia perfecta, cum sententia uno metro concluditur, ut *Dixit, & ar-
dentes auido bibitore fauillas*. Alia acephala, cum uerlus a breui incipit, ut *Italam dixisse diuis
de nomine gentem, quanquam tantum potuit ueterum auctoritas, ut omnes fere primā Italiæ
producant, utiumq; sic futurum, si quis aliter uratur*. Alia laxa, cum debitam rationem compo-
sitionis in medio non seruant, ut *Oia uincit amor, & nos cedamus amori*. Alia truncata, siue minu-
ta, cum eandē rationē in fine noi. custodiūt, ut si penultima syllabā correptā habeat, q̄le est illud.
Τῆσι ποικίλις ἀνέμῳ ἰοὶ δὲ βοῆσιν.

Itē mortem cōtētur laudato uulnere gete. Alia aspera, quum frequentū uocaliū coniunctio
prolationē eorū exasperat, ut *Tribulaq; trahæq; & in quo pondere rastro*. Alia mollia, q̄ mollis
auribus incidunt, ut *Caesariem nato genetrix, lumenq; iuuenta*. Purpureum, et latus oculis affa-
rat honores. Alia cacophona, cū multæ uocales de honestate eorū sonū facere uident, ut *Srant &
iuniperi, & castæ uer hirsuta*. Alia soluta, ut quum profe, q̄ metro similia uident, ut *Dono du-
cite, doq; uoluntabus cum magnis dis, alia procephala, quæ in primo pede ultra quattuor habet
tempora, ut cornua uelatarum obuertimus antennarum*, Alia grauida, quæ uel in medio, uel in
fine syllabam superatē habet *ἄντρον ἔχουσας ἄντρον ἔχουσας*. & Hic finis sancti, solo
tum Iuppiter aureo, illic enim *ἄντρον*, hic o syllaba superat, ac ueluti uentrem facit pregnantis me-
tri. præter hæc alia quoq; notantur metrorum genera.

¶ Catenopium, quod binos dactylos habet, & spondeum, ut *Ante fugam seboles siquis mihi
paruulus aula*.

¶ Periodicum, quod uicissim dactylum habet, & spondeum, ut *Troia per undosum peteretur
classibus æquor, & illud. Ferte cin flammæ, date tella, impellite remes*.

¶ Bucolicum, cui post tres pedes syllaba superat in partem orationis desinens, ut *Tityre tu pa-
tule recubans sub regimine sagi*.

¶ Sapphicum, quod in prima, atq; ultima sede spondeum habet, in reliquis dactylum, ut *Pars
in frusta secant, uerubusq; trementia figunt*.

¶ Hiporrhymium, in quo singuli pedes partem orationis terminant, ut hæc tria sunt, quæ tu
mea nunc mihi munera mittis.

¶ Absolutum, quod omnes partes orationis habet, ut *Heu si tunc flentem rapuisset in æthe-
ra maurus*.

¶ Polliticum, quod omnis passionis, ac figuræ expertus est, ut *O crudelis Alexi nihil mea carmi-
na curas*.

¶ Ascendens, quod cum ab una syllaba incipiat in singulis dictionibus una augetur syllaba, ut
O nymphe faciles, dulcissima Deiopea, & Rem tibi confeci doctissime sardanapalle. Sunt
alia quoque metrorum genera a diuersis auctorib⁹, quæ nos in presentia, q̄a superua eua uide-
bantur, omisimus, ea tantummodo collegisse contenti, quæ uel necessaria cognita, uel digna

- annotatu iudicauimus, nunc ad dactylici species tranſeamus.
- ¶ Dactyllicorum igitur. xix. ſpecies numerantur.
- ¶ Prima Adonium, conſtans dimetro, catale. ut Brachia curuant.
- ¶ Secunda hymeſaicum, q̄ conſtat dimetro acataleſtico, ut Viſcere condita.
- ¶ Tertia archilochium, conſtans dimetro hypercataleſtico, ut Arboribusq; coma.
- ¶ Quarta alermanium, conſtans trimetro cata. ut Tundite peſtora palmis.
- ¶ Quinta ſimonidium, conſtans trimetro acataleſtico, ut Indue palia ſerica.
- ¶ Sexta alermanium, conſtans trimetro hypercataleſtico, ut Turgida brachia cur deregis.
- ¶ Septima archilochium, conſtans tetrametro cataleſtico, ut Candida mundo ſydera currunt.
- ¶ Octaua alermanium, conſtans tetrametro acataleſtico, ut Luminibusq; prior redit uigor.
- ¶ Nona alermanium, conſtans tetrametro hypercataleſtico, ut Vita quieta bonū pariet ingenū.
- ¶ Decima ſteſicorium, conſtans pentametro cataleſtico, ut Si tua reſpicias mala carmina ſtebis.
- ¶ Vndecima ſimonidium, conſtans pentametro acataleſtico, ut Partenopeus erat puer acadie decus.
- ¶ Duodecima tyriblium, conſtans pentametro hypercataleſtico, ut Puichra puella comas ambit ſibi palmitibus.
- ¶ Tertiadecima heroicum, conſtans hexametro cata. ut Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite daphnim.
- ¶ Quartadecima bucolicum, conſtans hexametro cata. ita ut quartus pes dactylus ſit, & terminet partem orationis, ut eſt. Nos patrie ſines, & dulcia linquimus arua.
- ¶ Quintadecima ibicum, conſtans hexametro acataleſtico, ut Sidera diffugiunt titubantia ſolis acumine.
- ¶ Sextadecima alermanium, conſtans hexametro hypercataleſtico, ut Alma uenus paphum ingreditur, roſe liceant ex aditis.
- ¶ Decimaſeptima ſteſicorium, conſtans heptametro cataleſtico, ut Aeacides iuuenis trahit heſtora, plangite pergama troes.
- ¶ Decima octaua ibicum, conſtans heptametro acataleſtico, ut Carmina doctalia canit pperantius, huc ades o puer.
- ¶ Decimanona ibicum, conſtans heptametro hypercataleſtico, ut Verſiculos dabo dactylicos tibi, ſi modo das bona uina mihi.

¶ De metris Anapeſticis.

Caplum. VII.

Metra anapeſtica in omnibus ſedibus recipiunt anapeſtum, & ſpondeum, raro proceſum maticum, apud comicos etiam iambum, & dactylum, ſuntq; anapeſticorum delineata ſex, hypercataleſticum in diſſyllabum, hypercataleſticum in ſyllabam, acataleſticum & cataleſticum in ſyllabam, cataleſticum in diſſyllabum, & brachicataleſticum.

¶ De ſpeciebus Anapeſticis.

Caplum. VIII.

Species anapeſticorum, quas frequenter in uſu comperimus, ſunt duodecim. Poenici dicitur prima, conſtans monometro acataleſtico, ut calidum iubar eſt.

- ¶ Secunda Pyndaricum, conſtans monometro hypercataleſtico, ut Animus male fortis.
- ¶ Tertia ariſtophanium, conſtans dimetro brachicataleſtico, ut Venit optima calliope
- ¶ Quarta parthiniacum, conſtans dimetro cataleſtico, ut Fuge mania iam thelmoniade.
- ¶ Quinta alermanium, conſtans dimetro hypercataleſtico, ut Tremulum mare molliſſua uret aura.
- ¶ Sexta archilochium, conſtans dimetro acataleſtico, & pallimbacchio, ut Dea ſonnifero uirga curriculo preluet.
- ¶ Septima pyndaricum, conſtans trimetro, ut Medium mare rapido tybris ab fluuiio.
- ¶ Octaua alermanium, conſtans trimetro cataleſtico, ut Date pierides mihi carmina docto-
quorum.

¶ Nona

- ¶ Nona tefichoriū, cōftans trimetro acatale. ut *Lacer in thalio tibi iurgo decens ueneris specie.*
 ¶ Decima fimonidium, cōftans trimetro hypercatale. ut *Turba terribili procul are fonat, clypeum cape miles.*
 ¶ Vndecima almanum, cōftans tetrametro brachicataleſtico. ut *Tua munera fert uenus alma manu nitida cyrare.*
 ¶ Duodecima ariftophanium, cōftans tetrametro acataleſti. ut *Date uina mihi, date ferta, iu uat. date tempora nunc domina ueneri.*
 ¶ Notandū in hoc metro, ultimā ſyllabā, eū ſola ſupeſt in duas ſolui breues, nunc ad pceleumaticum ueniamus.

¶ De Proceleumatico. Capitulum. ix.

Proceleumaticum metrum in metro anapeſticum ſequitur, cum et temporibus paſit, & ſi extremam anapeſti reſoluens ſyllabam, proceleumaticum facies. Conſtat autem proceleumaticum metrum ex ſolis proceleumaticis, quale eſt illud. Facile moritur, eſt enim dimetrum cataleſticum pyndaricum.

¶ Metra trochaica imparibus quidem ſedibus hos recipiunt pedes, trochæum, tribrachium, diſtylum, ſedibus uero paribus eodem, & ſpondæum, atq; anapaſtum. ſed illud animaduertendum, q̄ quando cataleſticum eſt hoc metrum, trochæum potius in fine recipit, utruū etiam tribrachium, ſi uero brachicatale ſticum fit, nullo modo diadicum tetraſtemum in fine paſit, ut exēplis facile colligeſ. Trochaicorū xiii ſpecies in ſcientia ſubicicūdas putauimus.

- ¶ Prima pnceratum dicitur, cōftans monometro hypercataleſtico, ut *Auctor opimus*
 ¶ Secunda iſthalicum, cōftans dimetro brachicataleſtico, ut *Bacchæ iunge tygres.*
 ¶ Tertia euripideum, cōftans dimetro cataleſtico, ut *Vultur altius uolat.*
 ¶ Quarta almanium, cōftans dimetro cataleſtico, ut *Quos uides ſedere caſſo.*
 ¶ Quinta bachilidium, cōftans dimetro hypercataleſtico, ut *Rex pater que iuppiter deum.*
 ¶ Sexta ſapphicum, cōftans trimetro brachicataleſtico, ut *O creator audias precantem.*
 ¶ Septima archilochium, cōftans trimetro acataleſtico, ut *Nox nemorola, & quietas conſcia.*
 ¶ Oſtaua ſoradicum, cōftans trimetro acataleſtico, ut *Item poma, ferta, uina ferat alter.*
 ¶ Nona ſapphiciū, cōftans trimetro hypercataleſtico, ut *Spēder aug. gēma fulget, forma ſed placet.*
 ¶ Decima ſoradicum, cōftans tetrametro brachicataleſtico, ut *Niſe quid iuuat pari nece ulci ſci amicū.*

¶ Vndecima archilochium, cōftans tetrametro cataleſtico, ut *Tollet hircos aerem pulſans, iam tempus aduenit.*

¶ Duodecima hipponactium, cōftans tetrametro acataleſtico, ut *Parce iam camœna uati, parce iam ſacro furori.*

¶ XIII lanacreuntium, cōftans tetrametro hypercataleſtico, ut *Peile conſiſ terga ponti, uela tende, iam q; pergamus.*

¶ Choriambicorum alia pura ſunt, qua ſolis conſtant coriambis, alia mixta, que in fine amphibrachum, aut bacchium recipiunt. horum ſpecies numerantur tres.

¶ Prima ariftophanium, cōftans monometro, & amphibracho, ſiue bacchio, ut *Virgilius.*

¶ Mantua quem creauit. ¶ Secūda ſapphicum, cōftans trimetro, & amphibracho, ſiue bacchio, ut *Dulciſona pierides uerſifico fauete.*

¶ Tertia callimachium, cōftans tetrametro, & amphibracho, ſiue bacchio, ut *Armiopotens mars genitor da ueniam precamur.*

¶ Liber hoc loco admonere te *Jacobe, caeteroſq; ſi qui tamen erunt, qui hoc noſtrum opusculum legent. Seruū grāmaticū arem corruptā fuiſſe, nullumq; me haftenus librum, cum plus q̄ ducentos legentem, ſine menda reperire potuiſſe, ſiquidē temper pro amphibracho, & bacchio antiſbachius legitur, cum tamen exempla de amphibracho, bacchioſq; ſubiciant, quo factum eſt, ut *Beda, poſterioreſq; qui de metris ſcripſere, hoc in loco ineptiſſime errauerint. Etenim cum ſeruū exempla haud reſpondere præceptis eius animaduertent, nequaquā intelligent præcepta apud hunc auctorem, non exempla corrupta eſſe, ipſa quoq; exempla, dum emendare le putarent, corruperent. ſed utinam duntaxat hoc loco fallerentur, nec corū ſcripta uariis ubiq; erroribus ſcaterent. Nunc uero ad antiſbachium ueniamus.**

¶ De metro antipastico.

Capitulum.

X.

Nipastica metra constant præcipue Antipasto, aliquando tamen in prima particula, in qua iambus est, spondæus recipiunt, horum species referuntur quatour.

¶ Prima appellatur pæonicum, constans trimetro brachicatalæctico, ut Fauni semideum numen adest.

¶ Secunda anacreuntium, constans trimetro acatalæctico, ut Curas mirificans fila lyra dulcis.

¶ Tertia alcaicū, constans tetrametro brachicatalæctico, ut O fortuna uinis iocida seruitus ueni.

¶ Quarta almaniiū, constans tetrametro acatalæctico, ut Infandū tetigit fidera carmē magici uatis.

¶ De metro ionico a minori.

Capitulum.

xi.

Onicorum a minori alia simplicia sunt, alia trochaicis mixta, recipiunt etiam paribus sedibus molossium duabus breuibus, quæ in ionico sunt, in unam longam coeuntibus, & etiam quando pæonem primum in hisdem sedibus capiant. Horum ut pluribus sex species referemus.

¶ Prima dicitur timocraticum, constans dimetro catalectico, ut Rosa ueris specimen.

¶ Secunda anacreutiū, constans dimetro acatalæctico, ut Sapiens deus audit.

¶ Tertia anacreutiū, constans trimetro catalectico, ut Fuge uirgo, fuge munus ueneris.

¶ Quarta saphicum, constans trimetro acatalæctico, ut Miserari est, nec amori dare ludos.

¶ Quinta phalæcium, constans tetrametro catalectico, ut Tibi ueris fero donum sola, quod erat ueneri.

¶ Sexta almanium, constans tetrametro acatalæctico, ut Timor omnis docet artes, timor auget bona mentis.

¶ De metro ionico a maiori.

Capitulum.

xii.

Item ionicorum a maiori alia simplicia sunt, alia diambis, & ditrochæis mixta, horum species tris in præsentia memorandis putauimus.

¶ Prima dicitur hipponactiū, constans dimetro brachicatalæctico, ut Palmæ cape uictor.

¶ Secunda lechitium, constans trimetro brachicatalæctico, ut Bellum pete, pacem fuge ferus.

¶ Tertia sothadichum, constans tetrametro brachicatalæctico, ut Salpinx cane, tempus fugit, intende dolorem.

¶ De metro pæonico.

Capitulum.

XIII.

Pæonicæ tria genera sunt, cretense, bacchiū, & palimbachium, illud luctibus, hæc cantibus magis conueniunt, constans præcipue ex pæonibus, tamen epitritos quoque nonnunquam recipiunt, horum tris in præsentia notauimus species.

¶ Prima asclepiadicum dicitur, constans dimetro catalectico, ut Fulmineus impetus.

¶ Secunda pindaricum, constans dimetro acatalæctico, ut Cornu quoque numerabis.

¶ Tertia anacreuntium, constans trimetro catalectico, ut Metet enim legetem omnis impius.

¶ De metro anacreuntico.

Capitulum.

xiiii.

Nacreontica metra dimetra sunt, constantque anapesto, duobus iambis, & syllaba. Sunt tamen qui hisdem trimetris utuntur, ponuntque in prima sede trochæum, in secunda iambum, in tertia, et quarta pyrrhichium, in quinta spondæum, in sexta quælibet indifferenter, hoc tres species subieci.

¶ Prima est dimetrum anacreuntium superantem syllabam in principio retinens, ut Exiguū ruit toni.

¶ Secunda dimetrum anacreuntium catalecticum, ut Memorem decet loqui.

¶ Tertia dimetrum anacreuntium superantem syllabam in fine habens, ut Misera est humana uita.

¶ Alia quoque infinitæ metrorum species sunt, quæ supradictis generibus non subiciuntur, ex quibus duntaxat tres, & xx. quæ magis in usu erant, subicimus.

¶ Prima dicitur ityphalicum, quod tetrametrum est, constans tribus dactylis, & pyrrhichio, ut Qui ferere ingenuum uolet agrum.

¶ Secunda pherecratum, quod est trimetrum, constans spondæo, dactylo, & spondæo, ut Reges purpura monstrat.

¶ Tertia gliconium, quod est trimetrum, constans spondæo, choriambicho, pyrrhichio, ut Odi parthenium nemus.

¶ Quarta asclepiadeum, constans spondæo, duobus coriambis, & pyrrhichio, ut O præsidium, & dulce decus meum.

¶ Quinta

- ¶ Quinta alcaicum, constans spondeo, & tribus choriambis, & pyrrhichio, ut Tu ne queferis
leire nefis, quem mihi, quem tibi.
- ¶ Sexta elegiacum, constans pentimemeri duplici, prima heroica, secunda dactylica, ut Mœ-
ret dâsis fleus elegia comis.
- ¶ Septima eulogicum, constans primo pede dissyllabo, & quattuor dactylis, ut Sappho com-
posuit male casta poemata.
- ¶ Octava sapphicum, cōstans trochæo, spondeo, dactylo, & duobus trochæis, ut Integer uite
feclerisq; parus.
- ¶ Nona priapium, constans gliconio & phereciaco, hoc est spondeo, choriambo, pyrrhichio
spondeo, dactylo, & spondeo, ut Hellepontiæ tuos aumen protegat hortos.
- ¶ Decima phææcium, constans spondeo, dactylo, & tribus trochæis, ut Quisquis composito
ferenus aeo.
- ¶ Undecima iaturnium, constans dimetro iambico, catalectico, anacrentio, & dimetro iam-
bico, brachycatalectico, & ityphalico, ut Ihs pererat orbem coribus profusus.
- ¶ Duodecima archilochium, constans anapestico dimetro, catalectico, parthemaco, & dime-
tro trochæo, brachycatalectico, ityphalico, ut Remeat ut ab arce tyranni uulnibus crucis.
- ¶ Tertiadecima encomiologum, constans pentimemeri dactylica archilochia, & pentimemeri
iambica, aristophania, ut Carmina bella magis uelum ionare.
- ¶ Quartadecima iambilogum, constans pentimemeri iambica, aristophania, pentimemeri da-
ctylica archilochia, ut Fontes ligabunt grammata letifices.
- ¶ Quintadecima alcaicum, constans pentimemeri dactylica, & duobus trochæis, ut Luna ru-
bens zephyro conuatur.
- ¶ Sextadecima alcaicum, constans pentimemeri iambica, & iambis, ut Vides ut alta stet ni-
ue candidum.
- ¶ Decimaseptima archilochium, constans tetrametro bucolico, & tribus trochæis, ut Quam
uanis terras animaha prebeant figuris.
- ¶ Decimoctaua sola iambicum, constans dimetro iambico, catalectico, archilochio, & anape-
sto, uel spondeo, & duobus iambis, ut Fundes refundit tremulos sinus freti.
- ¶ Decimanona archilochium, constans pentimemeri dactylica, & dimetro iambico, acatalecti-
co archilochio, ut Scribere uersiculos amore precutillam graui.
- ¶ Vigesima archilochium, constans dimetro iambico, achatalectico, archilochio, & pentime-
meri heroica archilochia, ut Nives, quæ deducunt ionem, nunc mare, nunc sylua.
- ¶ Vigesima prima æquiuocum, extrema syllaba metri sunt, alioquin heroicum id metrum est,
ut Exeret mentes fraternas grata malis.
- ¶ Vigesima secunda reciprocum heroicum in iothadicum, id fit, quotiens heroicum conuerfa
scansione in iothadicum mutatur, quod ut supra diximus, est trimetrum achatalecticum, tro-
chæicum, ut Ire cupis si rus, mala uites somnia queso, hoc enim si a fine scaudes et scipias, tri-
metrum trochæicum facies hoc modo. Quæso somnia uites, si rus cupis ire.
- ¶ Vigesima tertia reciprocum iambicum in elegiacum, quotiens iambicum mutato ordine scā-
sionis elegiacum facit, ut Micant nitore testâ sublimi aurea Muta ordinem scandendo. Ita
rea sublimi testâ nitore micant.

De diuisione carminis.

Capitulum. XV.

 Osiq; metrorum species executus sum, superest, ut te admoneam, carmen, quod ex hu-
iusmodi metris perficitur, tripartim diuidi, aut enim monocolon est, id est unimembre
aut dicolon, id est bimembre, aut tricolon, id est trimembre. Monocolon dicitur, quod
uno genere metri constat, ut tota uersus Virgilio Dicolen, quod duplici metri genere
ut Nasonis epistole amatoris, quæ heroicis, atq; elegiacis uersibus constat. Tricolon triplex
habet metri genus, ut complures eade Herati. Fit etiam alia diuisio carminis eius duntaxat, quæ
uanis metrorum generibus componitur. Oremus enim huiusmodi carminum aliud esse distro-
phon, cum post duos metrorum genera statim ad primum reuertimur. Aliud tetrastraphon, cum
post quatuor id facimus, unde fit, ut carminum, quæ ex diuersis constant metris, aliud fit mono-
nocolon, aliud dicolon distrophon, aliud dicolon tetrastraphon.

Monocolon, cum generis metri uniforme est, ut prima oda Horatii, est enim uno metri genere, cōposita, id est choriabico trimetro, quod a clepiadeum dicitur, ut Mecæas ataus edite regib⁹ O & præsidium, & dulce decus meum. Dicolon distrophon, quando carmen duobus generib⁹ constat, & post duos uersus ad primum reuertitur, qualis est tertia oda Horatii, in quo primum metrum est gliconicum choriabicum, trimetrum, secundum, a clepiadeum, tertium item gliconicum. ut Sic te diua potens cypro. Sic fratres Helenæ lucida lydera. Ventorumq; regar pater. Dicolon tetrastraphon, cum duobus generibus constat, & post quartum uersum ad primum reuertitur, qualis est secunda oda Horatii, a qua primi tres uersus sunt dactyli pentametri, sapphici, quartus adonius, tres item sequentes sapphici, ut Iam satis terris inuis atq; diæ. Grandinis misti pater, & rubente. Dextera sacras iaculatus arces. Terruit urbem. Terruit gentes, graue ne rediret. Tricolon tetrastraphon, unde tribus generibus constat, & post quartum uersum ad primum reuertitur, ut est oda Horatii, in qua primi duo uersus a clepiadei sunt, tertius pherecratius, quartus gliconicus, duo item sequentes, ut Quis multa gracilis te puer in rosa. persusulsi liquidus unget odoribus. Grata pyræ sub antro. Cui flauum religas comam, simplex munditiis, heu quotiens fidem, mutatq; deos flebit, & alpera, & reliqua. Fieri potest, ut plurimum etiam quam trium metrorum mixturem reperiri contingat, sed nos ea tantum notasse contenti sumus, que maxime in usu erit.

Hæc sunt mihi iacobe, quæ de metris ad te in præsentiarum conscripsimus, tibi quantum in me fuit, seruatō ordine, cuncta digesti, quo & in præsens tempus rem tibi cognitu dilucidam redderem, & in futurum, si quoniam usus ueniret, aut alicuius rei te repis obliuio teneret, omnia inuenta, atq; de præceptis quæ facillima forent, superest, ut tu hæc assidue, & diligenter perlegas, & fideliter memoriæ commendes. Interim etiam componendis uersiculis mentem exerceas, ita enim fiet, ut nec te accepti beneficii, nec me laboris poeniteat mei.

Vale.

FINIS

NICOLAUS PEROTVS CELIO PEROTO
FRATRI CHARISSIMO.

LX omnibus immortalis dei erga me beneficii duo sunt, quibus maxime gloriaris soleo, unum, quod beffarionem mihi principem, alterum, quod te fratrem præstiterit. Nam si mihi data esset facultas oia pro arbitrio meo eligendi, quod cogitatione diuã sperare amplius potuissẽm? Ut enim a principe incipiam, nactus sum piū, beneficium, humanum, liberalem, inaudita æquitate, summa iustitia, singulari fide, diuina sapientia, adeo præterea omni genere studiorum eruditum, ut mihi interdum de eo cogitanti, non tam unus homo litteratus quæ litteræ ipsæ, oēsque bonæ artes in uno homine esse uideantur. Nulla res est tam difficilis, tam aboluta, quæ ex huius animo ueluti quodam thesauro non liceat expromere, quæ peritus est diuinarum litterarum, quæ doctus, & civilis, & pontificii iuris. Quid est adeo in philosophia tam absurdum, atq; reconditum, quod huic non sit penitus familiare, quis in mathematicis excellentior, quantum exemplorum, quantum historia, quantum antiquitatis tenet? Num sermo eius, cum græca loquitur, plane atticum est, cum scribit latine musæ ipsæ Romanæ loqui uidentur. Orationem ipsius platonica putes, crebra est, assidua, copiosa, & hibernis nubibus similis, in uersibus tantum leporis, dulcedinis, suauitatis uiserit, ut nihil celestius sit, nihil celestius. Quid epi grammata, quæ nuper in themistium platonium composuit, quæque subito cum latina redidit nonne reddere probatissimam illam antiquitatem uidentur, disputationes eius subiles, ornate, graues, ut facile quemlibet, quo uelit impellat, & trahat, ita ex tempore loquitur, quasi iam pridem scripserit, uidentur ad manum sensus omnes instructi. Tanta præterea humanitate erga omnes expositus est, ut qui dignitate summum locum tenet, facilitate morum pene infimus uideatur. Liberalitatem eius cum infiniti ex latinis, tum maxime hoc tempore infelicissimæ græcæ populi experiantur, qui propius expulsi sedibus, ad hunc ueluti unicum refugium confluunt. Adde, quod me adeo amanter, benigne, clementer amplexus est, ut octauum iam animum non solum domi, sed intra secretiora cubilia ad curam castissimi corporis sui tenuerit, teneatq; apud quem quantum gratia, & auctoritate ualuerim, in propinquorum, atq; amicorum honoribus experius sum,

tus sum, quæ nostra familia, qui pater, qui nos omnes, quæ nostræ fortunæ essent, nisi princeps noster fuisset. Nota hæc omnibus sunt, quicquid sumus, principis nostri sumus beneficii, humanitate, clementia, huic uni bona fortunæ ipsa denique animam debemus. Merito itaque me puero immortalis beneficium a deo consecutum, quod talem nactus sum principem, quem nisi summa integritate, fide, obseruantia colam, uenerer, adorem, sceleratus, facinorosus, nefarius sim, e conspectu hominum fugandus, eiciendus, exterminandus. De te uero mi frater quod loquar, in tibi seculo secundo loco euenire aliquod dulcius poterat, quam te talem habere germanum, qui mihi ut aspectu, ac liniamenti corporis, ita & moribus, & natura similis euaderes, qui in se, quibus ipse studiis deditus, a me erudireris, docereris, instruereris, quem ego ueluti imaginem quandam meis manibus formare, atque confingerem. De cuius indole tantam animo spem concepi, ut non mediocriter decus allaturum te familie nostræ, nisi te nobis fata inuiderint, existissem. At quorsum hæc de me inquis (nam de principe nostro non miror, quem ubique laudare, extollere, predicare facili non potest). Nempe quia tuis quoque laudibus facere non possum optime, & suauissimi frater, ita me ingenium tuum, ita studium, ita mores delectant, præferim in hoc lubrico ætatis, in quo multi adulescentes periclitari solent. Quanta me nuper uoluptate affectum putas, cum me rogasti, ut una epistola omnia genera metrorum, quæ apud Horatium Flaccum reperitur, breuiter comprehenderem, & unde Lyrici poetæ dicti fuerint, ad te scriberem. Ex his enim intelligo, non contentum te heroicis, atque elegiacis uersibus, ut ceteri nostræ ætatis adulescetes, sed ad cetera quoque metrorum genera aspirare, quod optimi ingenii tui, exactissimæ in studiis diligentie testimonium est. Ego uero ut honestissimo desiderio tuo morem geram, & ita liberalissimi hominis plus etiam, quam a me queratur, præstem, hæc tibi epistola omnia metrorum genera, quibus non solum Horatius, uerum etiam Boetius usus breuiter annotabo. Si tamen prius, quod Lyricorum uetustissimum nomen sibi uelit, ostendero. Dicti igitur Lyrici sunt a Lyra, quoniam ueteres huiusmodi carminum scriptores, ad lyram poemata sua canere consueuerant. hi apud grecos quidem octo feruntur. Alcmani, a quo alamanium metrum dictum est. Stesichor, a quo stesichorium. Alceus, a quo alcaicum. Libicus, a quo libicum. Anacreon, a quo anacreontium, simonides, a quo simonidium. Pindarus, a quo pindaricum. Bacchilides, a quo bacchilidium. Horum, ut Quintilianus inquit, longe pindarus, princeps spiritus magnificentiæ, figuris beatissima rerum uerborum copia, uelut quodam eloquentiæ flumine, propter quod Horatius merito eum credidit nemini imitabile esse. Additur supra dictis Sapphon, quam magi stram fuisse Platonis nonnulli tradunt, a qua sapphicum metrum appellatum est, ita Lyricorum numerus nouem metrum numerum implet, quartum inuocationibus cantus suos ordinabant. Apud Latinos uero tres præcipue memorantur Lyrici, Horatius, Cæsius Bassus, & Valerius Martialis. In ter hos palmam obtinet Horatius. Solus fere, ut idem Quintilianus inquit, legi dignus, nam & insurgit aliquando, & plenus est iocunditatis, & gratiæ, & uariis figuris facetissime audax. Secutus uero Valerius Martialis, quem intellexisse Quintilianum arbitror, qui ait, si quem aducere Horatio uelis, erit Cæsius Bassus, quæ nuper uidiuius. Sed cum longe præcedunt ætate uentium Martialis quippe Quintilianus ætate fuisse manifestum est, ac Cæsi Bassi in hac tempestate super est non uisus autem est Horatius in eo libro, qui ordine inscribitur, unde uiginti metrorum generibus.

Capitulum Primum.

De generibus metrorum Horatii.

Rimum est genus monocolum, diciturque choriambicum, a selepia deum, tetrametrum constans spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, sic enim scanditur Mæcenas ataus edite re, gibus.

Scriptis hoc metro, lantaxat tres odas.

Exegi monumentum ære perennius.

Mæcenas ataus edite regibus

Donarem pateres, gratasque commodis.

Secundum genus est dieolon tetrastraphon, primi tres uersus sunt dactylici pentametri sapphici constant enim trocheo, spondeo, dactylo, & duobus trocheis hoc modo. I. I. a. tis. ter. ris. niuis, atque diræ, quartus adonius constans dactylo, dimetro, catalectico, hoc est dactylo, & spondeo, uel trocheo hoc modo. Terruit urbem, scripsit hoc metro tres, & uiginti odas.

Iam sapiis tergis niuis, atque diræ.

Vile potabis modicis sabinum.

Mercuri sacunde nepos Atlantis.

Integer uitæ, scelerisque purus.

Quem uirum, aut heroa lyra, uel acri.

Partus iunctas quatunt fenestras.

Diomedes R

NICOLAVS

O Venus regina gnidiq; paphiq;
 Pofcimus fi quid tuacui fub umbra.
 Perfico/odi puer apparatus.

Nullus argento color eft auarif.
 Ne fit ancilla tibi amor pudori.
 Septimi gades aditure mecum.
 Illa fi uiris tibi peieranti.

Rectius niues licui, neq; alium.
 Ocium diues rogat in patenti.

Martiis caelebs quid agam calendis.

¶ Tertium dicolon diftrophon. Primus uerfus eft choriambicus, gliconius, trimeter, conftans fpondæo, choriambico, & pyrrhichio, hoc modo. Sic te, diua potens, cypri, fequens eft afclepiadeus hoc modo. Sic fra, tres helenæ. Lucida fi, dera, fcripfit hoc metro odas. xii.

Sic te diua potens cypri.

Cum tu Lydia telephi.

Mater fœua libidinum.

Et thure, & fidibus iuuat.

Donec gratus eram tibi.

Vxor pauperis ibici.

¶ Quartum dicolon diftrophon. Primus uerfus eft dactylicus, archilochius, tetrameter, conftans tetrametro bucolico, & tribus trochæis, ut foluit, acris hyems gratia ueris, & fa, uoi fequens ite archilochius conftans ex pentimemeri iâbica, & tribus trochæis hoc modo. T rahunt, q; sic. cas machi, ne capi, nas, fcripfit hoc metro duntaxat hanc odem.

Soluitur acris hyems, &c.

¶ Quintum tricolon diftrophon. Primi duo uerfus funt afclepiadei hoc modo. Quis multa fragilis, te puer in rofa. Tertius pherecratus, conftans fpondæo, dactylo, & fpondæo hoc modo. Grato, pyrta fub antro. Quartus gliconius, de quo fupra diftum eft hoc modo. Cui fia, uâ religas, comam, fcribit hoc metro feptem odas.

Quis multa gracilis te puer in rofa.

O nauis referent in mare te noui.

Dianam tenera dicite uirgines.

Quid fles aſteræ, quem tibi candidi.

¶ Sextum dicolon diftrophon. Tres primi uerfus funt afclepiadei hoc modo, fcribe, ris uario, fortis & ho, ſtium, quartus eft gliconius hoc modo.

Miles, te duce ges, teris, ſerbit hoc metro odas nouem.

Scriberis uario fortis, & hoſtium.

Pafior cum traheret per freta nauibus.

Quis deſiderio ſit pudor, aut modus.

Albine doles plus nimio memor.

Iam ueris comites, que mare temperant.

¶ Septimū dicolon diftrophon. Primus uerfus eft heroicus hoc modo. Laudabant aliq; claudam rhodon, aut mytilenem. Secundus eft dactylicus alcmانيus, tetrameter, acatalecticus, quatuor enim pedes heroici habet, ſiue dactylos omnes, ſiue fpondæos, ſiue mixtos. frequentiffime tamē

Aut ephē, ſum bi, maris ue co, rinthi.

Scribit hoc metro quatuor odas.

Laudabunt alii clarā rhodon, aut mytilenē.

¶ Octauū dicolon diftrophon. Primus uerfus ē choriambicus monometer, ariftothani, conftans choriambico, & amphibracho, ſiue bacchio, hoc modo. Lydia dic, per oēs. Sequens eft choriambicus trimeter, ſapphicus, conftans epytrito ſecundo, duobus choriambis, & amphibracho, ſiue bacchio, hoc modo. Te deos oro ſibarim, cur pperas amando, ſcribit hoc metro duntaxat hanc odem.

Lydia dic omnes.

Mercurii nam te docilis magiſtro.

Herculis ritu modo diſtus o plebs.

Faune nympharum fugientium amator.

Non uides quanto monetas periculo.

Montium cultos nemorumq; uirgo.

Impios ſparte retinentis omen.

Pinciarum quſquis ſtudet æmulari.

Diues quem proles niobia magna.

Eſt mihi nonum ſuperantis annum.

Phoebe, ſyluarumq; potens diana.

Quantum diſtat ab inachio.

Inaſtis opulentior.

Qui me bacche rapis tui.

Fefto quid potius die.

Intermiſſa Venus diu.

Quem tu melpomene ſemel.

Vitas uileo me ſimilis cloe.

O ſons blanduſia ſplendidior uitre.

Audiere lice dii mea uota dii.

Albis ut obſcuro dertegit nubila celo.

Te maris, et terræ, numeroq; carentis harena.

Quid tibi uis mulier nigris digniſſima barris.

Ariftothani, conſtans epytrito ſecundo, duobus choriambis, & amphibracho, ſiue bacchio, hoc modo.

Lydia dic, per oēs. Sequens eſt choriambicus trimeter, ſapphicus, conſtans epytrito ſecundo, duobus choriambis, & amphibracho, ſiue bacchio, hoc modo.

Te deos oro ſibarim, cur pperas amando, ſcribit hoc metro duntaxat hanc odem.

Te deos oro ſibarim cur properas amando.

¶ Nonum

¶ Nonum tricolon tetraſtrophon. Primi duo uerſus ſunt daſtylici alcaici, trimetri, cataleſtici conſtant enim pentimemeri iambica, & duobus daſtylis, hoc modo. Vides, ut al, ta, ſtet niue, candidum. Tertius eſt iambicus archilochius dimeter, hypercataleſticus, ſi qđe in primo pede recipit iambum, uel ſpondeum in quarto iambum, uel pyrrhichum, deinde ſuperſt ſyllaba hoc modo. Sylua, labo, rantes, gelu, q, quartus uerſus eſt daſtylicus alemanius tetrameter, de quo pau loante diximus, recipitq; in tertio pede frequentiffime trochaum hoc modo. Flumina, conſite, rinta, curo. ſcribit hoc metro. vii. & xxx. odas.

Vides ut alta ſtet niue candidum.

O matre, pulchra filia pulchrior.

Velox amœnum ſape lucranilem.

Muſis amicis triſticia, & metus.

Natis in uſum læticia ſcyphis.

Aſti beatis non arabum inuides.

Quid dedicatum poſcit apollinem.

Pareus deorum cultor, & ſequens.

O diua gratum, quæ regis antium.

Nunc eſt bibendum, nunc pede libero.

Morum ex metello conſule ciuium.

Aequam memento rebus in arduis.

Nondum ſubacta ſere iugum ualet.

O ſepe necum tempus in ultimum.

Non ſemper imbres nubibus luſpidof.

Quid bellicoſus cantaber, & Icythes.

Iſſe & neſalto te poſuit die.

Heu fugaces poſtume poſtume.

Iam pauca aratro iugera regia.

¶ Decimum monocolor: uerſus eſt choriambicus pentameter alcaicus, conſtans ſpondeo, tribus choriambis, & Pyrrhichio hoc modo. Tu ne quaſieris, ſcire neſas, quem mihi, quem tibi. Scribit hoc metro tris odas.

Tu ne quaſieris ſcire neſas quem mihi, quem tibi.

Nullam uarre lacra uitæ prius ſeueris arborem.

O crudelis adhuc, & Veneris muneribus potens.

¶ Undecimum dicolon diſtrophon, primus uerſus eſt dimeter iambicus, archilochius, cataleſticus, conſtat enim amphimacro, qui metrum facit, & duobus iambis, ſiue altero ſpōdo, hoc modo. Non eburne, queat aureum. Sequens trimeter iambicus, hipponaſtius, cataleſticus, habet enim quinque iambos, & ſyllabam, recipit tamen imparibus ſedibus etiam ſpondeum hoc modo. Me, aſeni, det in, domo, lacu, nar. Scribit hoc metro duntaxat hanc oden.

Non ebur, neq; aureum.

¶ Duodecimum monocolor uerſus eſt ionicus ſapphicus a minori, trimeter acataleſticus, hoc eſt tribus ionicis a minori conſtat hoc modo. Miſerarum eſt, neq; amori, dare ludum. Scribit hoc metro tantum hanc oden.

Miſerarum eſt, nec amori, &c.

¶ Tertiumdecimum diſtrophon dicolon. Primus uerſus eſt heroicus hoc modo, diſtu, gere ni, ues redde, untiam, gramina, campis. Sequens eſt daſtylus archilochius, dimeter, cataleſticus, hoc eſt conſtans duobus daſtylis, & ſyllaba hoc modo, arboriſuſ, q; comæ, ſcribit hoc metro hæc oden.

Diſſugere ni, &c.

¶ Quartumdecimum dicolon diſtrophon. Primus uerſus eſt iambicus hipponaſtius, trimeter cataleſticus, conſtans ſex iambis, recipiensq; etiam ſpondeum imparibus ſedibus hoc modo, ibis, libur, niſin, ter al, tana, uium. Sequens eſt iambicus archilochius dimeter cataleſticus, conſtans quattuor iambis, admixto interim imparibus ſedibus ſpōdo hoc modo. Ami, ce, pro, pu, gna, culâ. ſcripſit hoc metro odas decem.

Ibis liburnis inter alia nauum.

Cur me quaerelis exanimas tuis.

Bacchum in remotis carmina rapidus.

Non uſitata nec tenui ſerar.

Odi prophandum uulguſ, & arceo.

Anguſtam amice pauperiem pati

Deſcende cælo, & dic age tibia.

Iuſtum, ut tenacem propoſiti uirum.

Cælo tonantem credimus Iouem.

Dilectæ maiorum immeritis læes.

Helu ueniuſto nobilis alba.

O nata mecum conſule Manlio.

Cælo ſuppinas ſi tuleris manus.

Diſtæ puellis nuper idoneus.

Tyrthena regum progenies tibi.

Qualem miniſtrum ſulmiſ alitem.

Ne forte credas intertura que.

Que cura patrum, quæ ue quirum.

Phæbus uolentem prælia me loqui.

Beatus ille, qui procul negociis.
 Parentis olim si quis impia manu. *o. h. i. o.*
 Lupis, & agnis quanta ~~o. h. i. o.~~ obrigit.
 At o deorum quicquid in celo regis.

Quid immerentes hospites uexas canis.

¶ Quantumdecimum dicolon distrophon, primus uersus est iambicus hipponactius, trimeter acatalecticus, de quo paulo ante diximus, hoc modo. Pesti nihil, mesi, cui, tan, tea, iuuat. Secundus est sapphicus constans pentimeri heroica, et dimetro iambico hoc modo. Scribere, uersiculos amo, re percussum, graui, scribit hoc metro duntaxat hanc oden.

Pesti nihil me sicut aurea iuuat.

¶ Sextumdecimum dicolon distrophon, primus uersus est heroicus, hoc modo Horrida, tempestas ca, lum con, traxit & ignes. Sequens est archilochius constans dimetro iambico, acatalectico, & pentimeri heroica hoc modo, niues, q; de, ducunt, iouem, nunc mare, nunc sylua, scribit hoc metro tantum hanc oden.

Horrida tempestas, &c.

¶ Decimum septimum dicolon distrophon, primus uersus est heroicus hoc modo. Molis in terra, cum tan, tam dis, fuderit, imis, secundus iambicus archilochius, dimeter acatalecticus, de quo supra dictum est hoc modo, obliuio, nem sen, sibus, scribit hoc metro duas odas.

Mollis inertia cum tantum ~~u. h. i. o.~~ *u. h. i. o.*

Nox erat & celo fulgebat luna sereno.

¶ Duodeuigesimum dicolon distrophon, primus uersus est heroicus hoc modo. Altera iam bellis terri, tur ci, uibus, etas. Alter iambicus hipponactius, trimeter acatalecticus, de quo supra dictum est, hoc modo. Suis, & i, pla ro, ma uibus, ruit, scribit hoc metro hanc oden duntaxat. Alteram iam bellis terri, tur, &c.

¶ Undeuigesimum monocolum uersus, est iambicus hipponactius, trimeter acatalecticus, qua lis superior hoc mo. Iam ies, fica cido, manus, scien, tia, hanc tantum modo oden hoc carmine scribit, Iam iam efficaci, &c.

¶ Habes igitur mi frater omnia metrorum genera, quibus Horatius Flaccus usus est modis, nunc promissi nostri memores boetiana metra exequemur.

¶ De metrorum generibus Boetii.

Capitulum II.

Rimum est dicolon distrophon, duo enim carminum genera comprehendit, primum est heroicum hoc modo. Carmina qui quondam studio florente per, egi. Secundum est elegiacum hoc modo. Flebilis heu mæstos, cogor inire mo, dos, ulus est hoc metro bis tantum.

Carmina qui quondam, studio florente peregi.

Flebilis heu mæstos cogor inire modos.

Puppis achimænia scopulis ubi mersa sequentum.

Pectoribus figit spicula pugna fugax.

¶ Secundum est monocolon, uersus est dactylicus alcmænius, tetrameter hypercatalecticus, constans pentimeri dactylica. Item dactylo, & spondæo, siue trochæo, hoc modo. Heu quâ præcipi, uer, la pro, fundo, ulus est hoc metro bis.

Heu quam præcipiti mersa profundo.

Si quis arcturi sidera nescit.

Tertium metrum dicolon distrophon, primus uersus est dactylicus, hoc modo Tunc me disculsa li, querunt nocte te, nebra, sequens est alcmænius dactylicus, tetrameter acatalecticus, quatuor integris dactyli, constans hoc modo, lumini, busque pri, or redi, it uigor, ulus est hoc metro tantum hoc loco.

Tunc me disculsa liquerunt nocte tenebra.

Luminibusq; prior rediit uigor.

¶ Quartum monocolon, uersus est dactylicus phalæcius, pentæter hendecasyllabus, constans enim spondæo, dactylo, & tribus trochæis, hoc modo. Quisquis composit, o se reus, euo, ulus est hoc metro duobus locis.

Quisquis

Quisquis composito serenus æuo.

Huc omnes pariter urnite capti.

¶ Quantum monocolon, uersus est anapesticus pindaricus, dimeter acatalecticus, constans anapesto, recipiens tamen frequenter etiam spondæum, raro proceleumaticum apud comicos, dactylum quoq; frequenter capit, & sæpenumero ultimam, cum supereff, syllaba in duas breues diuiditur, scanditur hoc modo. Ostelliferi conditor orbis. Utitur hoc metro bis.

Ostelliferi conditor orbis.

Quantas rerum flectat habenas.

¶ Sextum monocolon, uersus est gliconius, choriambic⁹, trimeter acatalecticus, constans spondeo, choriambio, & pyrrhichio, hoc modo. Cum phœbi radiis graue, utitur hoc metro quingies.

Cum phœbi radiis graue

Vela Narici ducis.

Quod mundus stabili fide.

Quondam porticus attulit.

Fœlix qui potuit boni.

¶ Septimum monocolon, uersus est dactylic⁹, adeonius dimeter catalectic⁹, cõstans dactylico, et trocheo. i. duobus dactylis, deficiente una syllaba, hoc mō. Nubibus atris, utitur hoc metro tantum. Nubibus atris.

Condita nullum.

¶ Octauum monocolon, uersus est iambicus hiponactius, trimeter acatalecticus, de quo supra, cum de orationis metris tractaremus, exposuim⁹ hoc modo. Hæc cum superba uertent uices, dextra. Illud sapiens memorandum, iambica metra imparibus quidem locis posse recipere iambum, tribrachum, spondæum, dactylum, anapestum. paribus tantum iambum, & tribrachum apud comicos frequenter, & anapestum. Vtitur hoc metro bis duntaxat.

Hæc cum superba uerret uices dextra.

Quisquis profunda mente uestigat uer.

¶ Donum est dicolon distrophon, primus uersus est alexepædeus choriambic⁹, tetrameter catalecticus, constans spondeo, duobus choriambis, & pyrrhichio, hoc modo. Si quantas rapidis flatibus incitus, sequens est dactylicus, pherecraticus, trimeter acatalecticus, constans spondeo, dactylo, & spondeo, hoc modo. pontus uerlat harenas, usus est hoc metro semel tantum.

Si quantas rapidis flatibus incitus.

Pontus uerlat harenas.

¶ Decimum dicolon distrophon, primus uersus est dactylicus sapphicus, pentameter acatalecticus, constans trocheo, spondeo, dactylo, & duobus trocheis, hoc modo. Cum polo phœbus rose, is qua, drigis. Sequens est gliconius, de quo supra dictum est, hoc modo. Lucem, spargere cœpit, usus est hoc metro semel tantum.

Cum polo phœbus roseis quadrigis,

Lucem spargere cœperit,

¶ Undecimum dicolon distrophon, primus est uersus iambicus anacreontius, dimeter, catalectic⁹, constans tribus pedibus, & syllaba hoc modo. Quisquis, uolet perire nemi, sequens est pherecraticus, de quo supra dictum est, hoc modo.

Cautus ponere sedem.

¶ Duodecimum monocolon, uers⁹ est anapestic⁹, parthœiac⁹ dimeter catalectic⁹, primi duo pedes recipiit anapestum, uel spondæum, tertius temp spondæum deinde supereff syllaba, hoc mō. Fœlix ni

Fœlix nimium prior etas.

(mum prior etas, usus est hoc metro bis.

Qui se uolet esse potentem.

¶ Tertiumdecimum monocolon uersus est dactylicus, pærameter acatalecticus, de quo paulo ante diximus hoc modo. Nouimus quantas dederit ruinas, usus est hoc metro bis.

Nouimus quantas dederit ruinas.

Bella quisquis operatus annis.

Hoc tamen dimetro adonio terminauit in hunc modum.

Sidera donat.

¶ Quartumdecimum dicolon distrophon, primus uersus est iambicus archilochius, trimeter acatalecticus imparibus sedibus spondeum recipiens. Interdum etiã anapestum, in fine Pyrrhichio, uel spondæum hoc modo, quã quicum q; so, lam, men, te, præ, cipiti, petis. Sequens est iambicus archilochius, dimeter acatalecticus hoc modo. Sũmum q; cre, dit, glo, riã, usus est hoc metro semel.

Quicumq; solam mente præcipiti petis.

Sũmumq; creãt gloria.

¶ Quintumdecimum monocolon, uersus dactylicus ithiphalicus tetrameter, acatalecticus, cõstans tribus dactylis, & pyrrhichio, hoc modo.

Qui serere ringen um uolet agrum, usus est hoc metro semel tantum.

Qui serere ingenuum uolet agrum.

¶ Sextumdecimū dicolon distrophon, primus uersus ē iambicus, trimeter catalecticus, & quo supra memorauimus, hoc modo, quis fluen, ti, di, ues, au, ri, gurgite. Sequens elegiacus hoc modo. Non exple, turas, cogat a, uarus o, pes, usus est hoc metro semel.

Quamuis fluenti diues auri gurgite. Non expleturas cogat auarus opes.

¶ Decimūseptimū dicolō distrophō, prim^o uersus est dactylicus phalæcius pētameter . endeca syllabus, de quo supra memorauimus, hoc modo. Quamuis letyri. o. fu. perbus, ofstro. lequens est dactylicus archilochius, tetrameter catalecticus, hoc modo Comeret, & niue, is, la, pullis, usus est hoc metro semel.

Quamuis letyrio superbus ofstro.

Comeret, & niueis lapillis.

¶ In quo sepe pro spondæo, siue dactylo, imparibus locis trochæum reperies.

¶ Duodeuigesimum dicolon distrophon, primus uersus est dactylicus alcmæius, trimeter, hyp catalecticus, nam post tres pedes super ē syllaba hoc modo. Omne homi, num, genus, in ter, ris. Sequens est pherecratius, de quo supra memorauimus, tamen in prima sed contra ulum anapestum recipit, hoc modo. Simili, surgit ab ortu, uitur hoc metro semel tantum.

Omne hominum genus in terris.

Simili surgit ab ortu.

¶ Undeuigesimum monocolon, uersus est iambicus anacreonticus, dimeter, catalecticus, cōstas anapesto, duobus iambis, & syllaba, hoc modo. Habet hoc uolu, ptas ois, usus est hoc metro semel. Habet hoc uoluptas omnis.

¶ Vigésimum dicolon distrophon, primus uersus est asclepiadeus, & quo supra dictum est, hoc modo. Heu heu quæ miseros trami te de, uio. Sequens est iambicus archilochius, dimeter catalecticus hoc modo. Abdu, citi, gnoran, tia, usus est hoc metro semel.

Heu heu quæ miseros trami deuio.

Abducit ignorantia.

¶ Vigésimum primum monocolon, uersus est heroicus hexameter.

O qui perpetua mundum ratione gubernas, & c.

¶ Vigésimum secundū dicolon distrophō, primus uersus est dactylicus alcmæius, tetrameter catalecticus, de quo supra dictum est, hoc modo. Sunt etenim pen, ne uolu, cres mihi, sequens est iambicus archilochius, dimeter catalecticus, cuius paulo ante mentionem fecimus, hoc modo Quæ cel, sa con, scendant, poli, usus est hoc metro semel tantum.

Sunt etiam pennæ uolucres mihi.

Quæ cæla descendunt poli.

¶ XXIII. dicolon distrophon, primus uersus est trochæus alcmæius, dimeter catalecticus, hoc modo, quos, ui, des fe, dere cæsto. Vbi animaduertendum est trochæica locis imparibus suscipere trochæum, & nonnunquam dactylum, paribus uero cum supraddictis, tum etiam spondæum, & anapestum, de quo nuper a nobis diligentius disputatum est in libro, quem nuper de metris edidimus, sequens est pherecratius, cuius supra mentionem fecimus, hoc modo, soli cul mine, recipit enim hic pro spondæo anapestum, usus est hoc metro semel.

Quos uides sedere cæsto soli culmine.

¶ Quartum & xx. dicolon distrophon, primus uersus est dactylicus phalæcius, pētameter hēdecasyllabus, hoc modo. Quid tantos iuuat, exci, tare, motus, sequens est elegiacus hoc modo. Et propria fa, tum, solici, tare, ma, nu, usus est hoc metro semel.

Quid tantos iuuat excitare motus.

Et propria fatum sollicitare manu.

¶ Quintum, & uigesimū monocolon, uersus est dactylic^o, archilochius, tetrameter catalecti^o primi duo pedes possunt esse dactyli, uel spondæi, tertius tantū dactylus, quartus spondæus hoc modo, si uis, cæssi, u. ra. to, nantis, usus est hoc metro ter.

Si uis cæssi iura tonantis.

Puro claro lumine phœbum.

Quænam discors fœdera rerum

¶ Sextum, & uigesimum monocolon, uersus est dactylicus archilochius, cōstan tetrametro bucollico, & trib^o trochæis, hoc modo, q̄ uari, is, ter, ras ani, malia pme, ant si, guris, usus ē hoc metro

Quam uariis terras animalia permeant figuris.

(semel)

¶ Hæc sunt mi frater, quæ de Horatii Flacci, ac Seuerini Boetii metris ad te perscripti, superest, ut ipse mihi non solum agas gratias, uerum etiam gratiam referas, quod cumulatissime factum existimabo, si ex lucubratione nostra tantum, quantum speramus, simul atq; optamus, coepisse te fructum intellexero.

F I N I S.

FOMNIBONI

OMNIBONI LEONICENI VICENTINI LIBELLVS
DE ARTE METRICA.

¶ De Pedibus.

Capitulum. I.

ES IN METRO DICITVR, q̄ PEDIS OFFICIO FVNGATVR.

Metra enim per pedes quodammodo incedunt. Pedes alii dicuntur legitimi, alii uero nothi. Legitimi pedes metri cuiusq; nominantur hi, qui sunt naturales in uersibus. Nothi uero qui per corruptelam solutionis accedunt. Solutio autem dicitur in metro, quotienscumq; pro una longa ponim⁹ duas breues. Igitur heroicus uersus, de quo non nihil dicere statuimus, legitimus est spondeus, accedunt autem dactylus, atque trocheus par spondeo reputatur, quia in fine tantum ponitur, ubi ultima semper indifferens habetur. Dactylus uero quattuor tempora syllabis complet tribus, & spondeus totidem complectitur duabus. Syllaba enim longa duo tempora habet, breuis unum, & tantum duas proferendo breues tempus consumitur, quantum dum una profertur, cum eam illa cursim hinc tractim & cum quadam mora pronuncietur. Quo circa in heroico uersu spondeus pes (ut dixi) legitimus sibi omnem uendicat locum, sic etiam dactylus, qui spondeum temporibus æquat. In quo tamen loco spondeus raro, dactylum frequentissime inuenies, ut Discendus chlamydemq; auro dedit intertextam. Hic enim quantum spondeus locum possidet, trocheus, ut dictum est nunquam nisi in sexto locatur. Is enim uersus heroici postremus est locus, ubi ultima syllaba sit liberior, alioquin uno foret tempore minor, nec tamen pro spondeo dactylus tantummodo ponitur, ut Arma, uirum que cano troie, qui primus ab oris, uerumetiam anapæstus nonnunquam ut flauiorum rex erichanus, camposq; per omnes, aliquando proceleumaticus, ut Tenua nec lana per celum uellera ferri. Anima uertendum est autem in scansione sine regum plerumq; fieri, uel collisionem. Syneresis dicitur, quotienscumq; duæ uocales in unam coguntur syllabam, ut Hic tamen ille urbem patauit, sed eq; locauit, & Dii quibus imperium hoc steterat, & Iulio tum iuppiter aureo. Cuius autem sit, cum sola uocalis abicitur, uel etiam consonans cum sua uocali, sola uocalis abicit, si dictio præcedens uocali terminet, & sequens a uocali incipiat, ut Carthago Italiam cõtra. In idem si in his cõpositis aduerbijs. Deinde deinceps, dehinc, & pinde, ut Aeneas quo deinde ruis, & Redde age, quæ deinceps risisi, & Eurymad se, zephyriusq; uocet, dehinc traha futur, & pinde roma eloq;. Consonantes uero cū sua uocali abiciunt, si dictio præcedens desinat in m, & sequens incipiat a uocali, ut Littora, multū ille & terris, iactatus, & alro & Ter scopuli clamorē inter caua saxa dedere. Eadem ratio est uersus hipmetri. Hipmetri appellamus uersum, qui una syllaba amplior est, itaq; sequens uersus a uocali incipiat necesse ē, ut possit fieri collisio, seu uocalis excludat sola, ut Ecce furens animis aderat tyriuthius, omnēq; accessum iustis seu cõsonans cū sua expellit uocali, ut Aut dulcis multi uulcano de quoq; iunct hamorē. Aut solius undam, est enī ubi s abicitur solū, ut Ponite spes sibi quisq; suas, uel cum sua uocali, ut Inter se coluē uiros, & decernere ferro. Illud quoq; admonendū uidet, u positū post uocali sequente in eadem syllaba uim amittere litteræ, ut Sander enim uelana fimes, & tunc rubens hinc uentus, & Quibus acer erix in procha fuerus. Huic quoque, & cui monosyllaba sunt, ut Huic coniunx Sichæus erat, & Cui pater intactam dederat, primitiue iugatur. Nonnunquam syllabæ diæresis fit, ut apud Horatium. Nunc mare, nunc siluæ. Est enim penultima uersus heroica, & syluæ trisyllabum est. Ouidi quoq; tale est, Hec quoq; te saluo persoluenda mihi. A e quoque diphthongus latina in grecam ai uersa diuiditur, ut Aulai in medio libabant pocula bacchi, & diues opum, diues picta uelut, et auri, pro aula, & picta.

¶ De syllabis.

Capitulum. II.

Ed quoniam ex syllabis constant, syllabæ autem uel breues, uel longæ, uel cõmunes sunt, quantum ratione quoq; syllaba dignosci possit, breuiter dicemus. Syllaba dicta ē ex greco uocabulo σ̄λλαβη, in acceptione litterarum, propria enim illa syllaba est, quæ de plurim⁹ consistit, ut ex, post, stirpe. Quæ aut de una uocali perficitur, abusiue dicitur syllaba, ut ea. Oēs autē syllabæ a uocalibus suis incipiunt habere tractatum, atq; exordium sumunt. Cõsonantes etenim, quæ sequuntur, ipsi syllabæ impugnantur, præcedentes aut non ipsi, sed ad uocabū, aut superiorem breuē

iuuabunt, ut puta glans. Ab a considerantes n & s damus ipsi syllabæ, quia sequunt uocalem. G. uero, & L nõ ipsi iputamus, sed seruam⁹ ad auxiliũ supioris breuis, si forte præcedat, ut in gladiet. Consonantes autem non hæc solum, quæ in eadem syllaba sunt, sed etiam in sequenti positæ inuani præcedentem uocalem, ut arma.

¶ De breuibz Syllabis.

Capitulum. III.

Syllabæ breues quattuor modis cõsiderandæ sunt, primo, ut habeant uocalem breuẽ, deinde, ut non desinant in duas consonantes, aut in unam duplicem, aut in unam, in inter duas uocales constitutam, quibus quattuor modis e contrario anadiuersis deprehendimus longas, nã si sit uocalis naturaliter pducta, syllaba longa erit, ut duos, si etiam duæ consonantes sequunt breuẽ, similiter longa erit, ut ars, aut una duplex, ut pix, uel si inter duas uocales est ¶, ut Troia. Plane diphthongi syllabas longas faciunt. Sunt autẽ quattuor æ, ut Aeneas, œ, ut poema, sed diuisa est cõiuncta, ut mœtus, scœdus, au, ut aug. eu, ut eurus. Ceteri apud antiquos tantummodo deprehēdit, ut ei, et in græcis nõibus diphthongus est oi, ut æwia. Sed quoniam difficilis est deprehensio circa syllabas naturaliter breues, aut longas, sic breuiter consideremus.

¶ De primis Syllabis.

Capitulum. IIII.

Mnis syllaba uel primum, uel medium, uel ultimum locum tenet. Quæ in primo loco posita est, octo deprehendimus modis, positione, uocali ante alteram uocalẽ, deriuatio ne, cõpositione, præpositione, diphthõgo, regula, & exẽplo. Positio ubiq; pducit syllabam. Est autẽ positio, de qua supra dixim⁹, cũ duæ cõsonantes uocalem sequunt, uel una duplex ut dux, uel si inter duas uocales est ¶, tunc enim pro duplici consonante accipitur, ut Pompeius. ¶ Vocalis ante alteram uocalẽ in latinis dictionibus semper breuiat, ut luo, præterquam in hoc uerbo ho sis, pducitur, nisi post e sequat r, ut herem fieri, in quibus breuiat ¶, nam in græcis dictionibus plerumq; pducit, ut aer, dius a um. Chius a um. Virg. Dia Camilla, & tũc leat aenas alipes. ¶ Deriuatio positioni naturam sapit, ut amor corripit primam, qã deriuat ab amo, cuius prima syllaba corripitur, sed fallit in plerisq; ut humo as, leges, ures. Reges, sedes uoces, iucundus, staturus, pedor, uomer, leculum, nequã, laterna, regula, Italia, quæ primã pducunt, quum a primi tuis eandem corripientibus deriuentur. Litera autẽ, & litus geminantur et. Nam quod nonnulli dicunt oportunum deriuari ab oportet, fallum est, quos non scriptura tantũ arguit, sed etiam significatio uerbi. Est n. oportunus ille, qui est omnibus accomodatius, ueluti portus, non ergo deriuatur, sed componit ex ob & portus componit oportunus. Econtrario correpta sunt alia, quæ a pductis deriuantur, ut dux ducis, seper, acerbus, dicax, aruspex, arista, uadum, stabulũ, stabilis, omafus, arena, lacerna, nota, noto, nato, fides, titulus. Et si fides nõ ab eo uenit, qd est fides, sed quia fiat, quod est dẽtum. Idcirco nuncupata est fides, ut ait Cicero. Titulus uero non a titane, ut isti uolunt, sed a titando dicitur, ut Varroni placet, quod & scriptura antiquorum probat. Titulus enim in codicibus antiquis scribebatur.

¶ Compositio demonstrat accentu pducit, uel corripit primã syllabã simplicis, qã media sit cõpositi, ut amat, si componat cum ad, pferatur adamat, media correpta, ut clamat. Si componat cũ in, pferẽt inelamat media pducta ita illius quidẽ uerbi primam breuẽ, huius uero inelamat longam esse deprehendimus. Eadem ratio est compositorum omnium, ut facit inficit, parem imparem, ducit inducit, lotus illorus. Excipiuntur ista, quorum prima in simplicitate producta cõpositione corripitur, innuba, pnuba, deiero, peiero, causidicus, maledic⁹, cognitus, agnitus, if. o. et suffio, semuõpitus. Econtrario abitus, comitũ media pducunt, cũ simplicia eõz primã corripit.

¶ Præpositio quanta fuerit in appositione, tanta in compositione. ¶ Notant aliq; ad, ab, ob, in, & sub, quæ cũ iacio cõposita pducunt, quibus se positæ corripiant. Sed rõ cõpositionis exigit, ut in i uerba priã pro cõsonante seruata. Et sicut officio dierum, sic iacio obicio dicam⁹. Sic igit rõnabiliter in reuicio Virg. pduxit re. ut Atq; oculos rutilorũ reuicit aruis. Sic alibi. Reicie ne maculis i fufcet uellera pulhis. Sed tñ argumentum. Seru⁹ ion gã esse spe, quæ p deriuationẽ in pterito longa e futura, ut reicie. Deniq; extrã iã factam esse dicit, nã in rebi corripitur, ut Tityre palcentes a flumine reicie capellas. Est n. proceleumaticus.

¶ De ubiq; producitur, ut deduco, nisi cõponatur cum dictione incipientẽ a uocali, ut dehilco. ¶ Præ etiam diphthongus correpta efficitur, si cum dictione incipientẽ a uocali componatur, ut dehilco.

ut prauo, praeibus.

¶ Di quoque ubique producitur, nisi in dirimo, & disertus.

¶ Re uero oibus in locis breuiatur, nisi in reuicit, ut diximus, & refert, cum distare significat, aut professe, nam in reppili, & retuli, reperi consonantes geminantur.

¶ Pro quidem producitur, ut promere. Sed pleraque excipiuntur, ut proterius, procella, nepos, profugus, profanum, profundum, proporo, profiteor, professus, proficiscor, profecto, in quibus corripitur pro. Et si componatur cum dictione incipiente a uocali, ut prohibeo, propheta uero graecum est *πρόφητα*, Propheta, sicut *πρόφητις*, & sophista.

¶ Diphthong⁹ quidem semper, ut dictū est, syllabi pducit, nisi cū uocali sequit, ut Regula primā syllabam docet hoc modo. Omne prateritū bilyllabum pducit primam, ut emi, prater pauca, bibi, fidi, scidi, steti, tuli, dedi. Et quae uocalem hnt ante alteram uocalē, ut uni, sui. In oibus aliis quanta fuerit in presenti, tanta erit in praterito, ut amo amauit. Excipiūtur genui, & posui, quae primam corripunt contra positionē suam, si in nominatiuo pducit, cum in obliquis correpta uideatur. Idem fieri etiā sine inflexione notauit, ut leuis, tempus cū significatione mutauit nam si nindū significat, pducitur, ut ille inter uestes, & leuina pectora lapsus. Tū leuis ocreas e lectro alioquin uero corripit. Neq; enim leue nomen amata. Et par leuibus uentis, *quae diligēter attendendus est usus poetae, nec non & geminata praterea primam corripuit, ut momori di, peperit, sefelli.* Pari ratione omne supinum bilyllabū producit primam, ut motū, prater itum quitum, ritum, scitū, fatū, rutū, ratum, litū, cum suis compositis. Exemplū hoc pcedat poetae auctoritas uale: ad monstrandam quantitātē syllabarum omnium primā, ut uirū. Arma uirumq; cano, u breuis est, medie, ut latina. Illo quaratur coniunx Iauonia campo, ut est longa, ut lame ut daphni Daphni tuum poentis etiam ingemisse leones, u breuis est. Proderit igitur plurimū probatorū poetae uerfus tenuisse, nā qua regulis omnia cōplecti nō possunt, superest, ut ad exēpla currim⁹, quae apud poetas per lectionem facile deprehendemus, & haec de primis syllabis dicta lufficiat.

¶ De mediis syllabis. Capitulū. V.

Quā uero syllaba in medio consistit, itidē ferme comprehendit modis, compositione ut capillus, diphthongo, ut proleueus, exemplo, ut supra diximus, uocali ante alteram uocalem, ut Iulius, curia, & ferme semper in latinis dictionib⁹ breuiatur uocali ante alteram uocalem, in mediis quoq; breuiatur, prater q̄ in genitiuis terminantibus in ius, ut unius, iulius, ubi modo longa, i modo breuis inuenitur, alius tamen semper pducitur, alterius uero semper breuiatur. Genitiuis quoq; & datiuis quinq; declinationis e puri ante i productunt, spes Ipei, canities canitiei, dies diet, unum etiam apud Statium inuenies i ante us pduxisse, licius, ut Templi liciz dabis. Nam apud graecos aliquādo fit hoc, ut hidius Iperchus aruius. Et quidem diphthōgū graecam ante, us, uel a, uel um modo in i, modo in e longam conuertimus, in i, ut

argia, lampia, nicomedia, in e, ut *dei opeia, calliopea* medea, platea, & huiusmodi, in possessiuis, ut *achilaeus, alpheus.* Nā q; Virg. tiphōza e correptam protulit. Qui tela tiphōza tenuis, Doricum est. Illi enim de ei diphthongo i abiciunt, & e sola breuis remanet tiphōza. Regula mediam deprehendimus syllabā, & praecipue in deriuatiuis, siue penultima sit illa, siue antepenultima, nā in primitiuis accentu facile cognoscitur correpta, ut dnis. Producta, ut caminus. I circo debemus considerare etiā in deriuatiuis, quācadmodū naturaliter profertur, ut Victorinus, esto si nescis quanta sit, agnosces in genitiuo primitiuū, quoniam longa est, aperte enim producitur, ut uictoris. Deinde etiam inflexiones considerare debemus, ut telus si nescis quanta sit in nominatiuo, agnosces in genitiuo, quia longa est. Rursus sibilos, si nescis quanta sit bi in plurali, agnosces in singulari, quia breuis est, sibilus enim facit. Sic relegerunt, le, ne dubites quanta sit, singularis pronuntiatio significat, relegit.

¶ De penultimis syllabis.

Cap. VI.

Penultimam igitur in deriuatiuis hoc modo deprehendimus. Ante la producitur e, ut cautela, suadela. Ante a similiter, ut cantilena, leena, excipitur aduena, cōuena, quae penultimā corripit, a uerbis suis, sicut pflug, affecla, collega tū pducit a lego. Notat^r et, quae a geno deriuatur, ut idigena, & alienigena. I quoq; pducit an na, officina, tōstrina, excipit murtia, pagina, fuscina, trutina, sarcina, sed haec magis primitiuatū. Sucina uero est piale. An ra pducit u, ut cctura, ptura, nā fatura primitiuū ē, purpura uero a graeco uicit *πύρα*.

¶ Ante le producitur i, ut monile, sedile.

¶ Ante go penultima semper producitur, ut Carthago, uirago, caligo, erugo, excipitur unum bisyllabum ligo.

¶ Ante do similiter, ut dulcedo, libido, fortitudo, hirundo.

¶ Ante ar producitur, ut lacunar, lupanar, nisi sit uocalis ante alteram uocalem, ut laquear.

¶ Ante nas, ut Rauenas, Arpinas.

¶ Ante ris, uel re, ut militaris, uel militare. Iuuéalis. Er pegma, & pueros, inde ad uelaria raptos.

¶ Ante tis quoque, ut faminitis, & tiburtis, uelstratis, quorum nominatiui nō sunt in usu, excipiuntur ceretis, siue ceritis, in quo non modo pducitur, ut Qui cerete domo, qui sunt in iniois in aruis, sed etiam corripitur, ut Estingens gelidum lucus prope ceritis amnem.

¶ Ante nus pducit a, ut romanus, troianus, nam dardanus primitiuum est. E ut terrenus, I ut iugurtinus, excipitur diutinus, craftinus, ornotinus, ferotinus, pristinus, mediastinus, oleaginus, faginus, & fraxinus, quid primitiuum est.

¶ Ante rus producitur o, ut decorus, sonorus.

¶ Ante lus quoque, ut saxosus, meticulosus a metu.

¶ Ante tum producitur e, ut oliuetum, myrtetum, excipitur temetum.

¶ Ante tas, penultima corripitur, ut bonitas, integritas, nisi siropositio, ut libertas.

¶ Ante dus quoque, ut herbidas, floridas, candidus. Pandus uero pandicus sacre debuit.

¶ Ante lus, uella, uel lum in diminutiuis breuiatur, ut urceolus, unciola, luceolum.

¶ Ante al seruatur penultima primitiui producta, ut ceruix, ceruical, tribunal correpta, ut animus, anima.

¶ Ante mem a prima, & quarta coniugatione producitur, ut oblectamen, munimen. A secunda uero, & tertia corripitur, ut regimen, monimen, nisi in uo desinat uerbum, tunc producit, ut flumen, lumé, numé. Sed in cōpositis a cano semp corripit, ut tubicé, & fidicé. Excipit tubicé q̄ solum penultima prodaxit ppter syneresin duarum uocalium, nam tibi can debuit esse.

¶ Ante lis in denominatiuis producitur, ut Martialis, fidelis, herilis, excipitur equalis, parilis, quod a paro deduci uidetur, nam in uerbalibus semper corripitur, ut fertilis, utilis, sterilis quoq̄ & strigilis penultimam corripit.

¶ Ante tus in uerbalibus seruatur p̄ultima participiorum, ut ornatus, territus. In aliis uero producit a, ut togatus, i, ut adiutus, u, ut cornutus, ueritus autem primitiuum magis est, ar de penultimis quidem satis.

¶ De ante penultimis syllabis.

Nte penultima uero ita dignoscitur.

Ante bilis producitur a, ut tractabilis.

Ante bundus, ut errabundus.

Ante bulum, ut conciliabulum.

Ante cundus, ut iracundus.

¶ Ante ceus, ut ordaeceus, siue cius, ut gallinacius.

¶ Ante culum, ut miraculum.

¶ Ante mentum, ut ornamentum, incrementum.

¶ Ante rius, uel rium, ut sagittarius, armarius, salarius, excipiuntur quæ a numerorum nominibus deriuantur, ut denarius.

¶ Ante cula in diminutiuis producitur e, ut uulpecula, diecula.

¶ Ante facio uero breuiatur, ut calefacio.

¶ Ante bilis corripitur i, ut sensibilis.

¶ Ante bundus, ut lachibundus.

¶ Ante cundus unum rubicundus alternitatis causa, nā rubicundus debuit esse.

¶ Ante bulum, ut turibulum.

¶ Ante cies, ut canicies. Virg. Canicies inculta iacet, stant lumina flamma.

¶ Ante tius, ut tributicius.

¶ Ante cia, ut pudicitia.

¶ Ante culus, cula, uel culum in diminutiuis, ut igniculus, anicula, reticulum.

Caplum. VII.

¶ Notatur

¶ Notatur cuticula, quæ solum hæc forma diminutiua ante penultimam produxit. Iuuenalis. Cōhibet æstiuū contracta cuticulæ solem. Nam periculū seruat penultimam sui uerbi productam, perior peritris. Unde experior experitris, periculum.

¶ Antelius quoque penultimam seruat sui primitiui correptam, ut Virgilius, productam, ut ferulis, ferulius.

¶ Similiter ante mentum modo corripitur, si breuis fuerit penultima primitiui, ut monui monitus, monumentū, modo producit, si e contrario longa sit, ut munio munitis munimentū, incrementum quoque eadem ratione ante penultimam produxit, ut magnum Iouis incrementum. In iunctura uero compositionis semper breuis est, ut uersificor, bellipotens, quadriuges.

¶ Ante nius modo, producit o, modo breuiat secundū penultimam primitiui productam, ut Iunoniū, Iunonius. Calidū calidonis, calidonius, correpta, ut hemon hemonis, hemonius, strimō strimonis, strimonius. Inuenit tamen, poeti in eiusmodi antepenultimam licet produxisse. Virg. Obstituit primo aspectu sidonia dido, sidonia pferitur producta, quæ alibi corripit, ut Sidonia; ostēteropes, & Sidonio est inuectus equo, Sed hoc metri necessitate fieri uidet in eiusmodi uerbis si ultima producat, antepenultima correpta pferatur, aliter in heroico uersu stare non potest.

¶ Anterius, uel rium similiter producat o, ut uxorius, pratorius, pratoriu uero antepenultima in oibus a luendo compositis corripitur, ut diluuium, illuuius, proluuius, similiter in gluius.

¶ In um præterea desinentiū deriuatiuorū, siue eant compositorum, præter supradictas formas diuerse sunt alia, ut palladiū, remedium, presidū, cōnubiū, salaciū, suauū, officū, cōsiliū, exiliū conciliū, auguriū, municipiū, cōuiuū, remigiū, fastigiū, quorū antepenultima a primitiuis dignoscit, ut a palladis palladium, a mederis remedium, a presidis presidū, antepenultima correpta. Rursus a nubis cōnubiū, a uestis uestigiū, a fastidis fastidiū, & fastigiū antepenultima dignoscitur. Nam quæ Virgilius ait. Connubio iungim stabili, propriamque dicabam, sistolem facit. Alibi secundū artem producit, Cuique leges loci dedimus, connubia nostra. Reppalia.

¶ De mediis diximus, quæ nobis memoriæ occurrerunt, si qua præterea sunt multa, etiam non negauerim in eis iurare poterunt nos exempla poetarum, neque enim tam breuius spaciū in e sauerborum copia comprehendendi potuit, quare de ultimis iam dicere pergamus.

¶ De ultimis syllabis.

Capitulum. VIII.

Finita casualia per rectos, & accusatiuos casus corripuntur, ut syllaba, mula, illa, p ablatiuos uero producantur, ut a syllaba, a mula, ab illa, per uocatiuos quoque, si a grecis uenerit, ut a producta terminantibus, ut Aeneas, o aenea, Sofias, o sofia. Illud quoque sciendum est, licet omnis uocatiuus in a desinens corripatur, etiam si sit apud grecos productus, ut Syria, phrygia. In paucis tamen grecis inuenit poeta seruasse morē greci. Status. Nō regera, nō ipse do uacat alite foelix. Cylene, & alibi. Te plāgeret argos. Te nemea, tibi lerna cōas, larissa ue supplex. Pōeret. ¶ Numeralia uero in ginta finalem habent indifferenter, ut triginta, uerba producantur, ut ara, memora, & monosyllaba, ut da.

¶ Aduerbia quoque producantur, ut ultra, præter, ita, puta, & quia coniunctio, quæ tamen sit aduerbium. Virg. Heu quia nam tanti cinxerunt ætherea nimbis.

¶ Terminata monosyllaba producantur, ut me, te, se, excipiunturque, ut, ne pro an, & syllabica adiectio pre, ut supra, quæ breuiantur, polysyllaba uero corripuntur, ut cubile, præuiste, nisi sint a grecis transformata, ut cæcis Helene, cæcis cyrene, tunc uertitur in e longam.

¶ Vocatiuus quoque a grecis transformatus in es, ul in e longam desinentibus similiter producit, ut cæcis anchise, cæcis pellida, cæcis pollixene.

¶ Ablatiui etiam quintæ declinationis, ut die, cum suis compositis, ut pridie, tertie quoque unus, ut famæ, In grecis inuenitur et producta finire ablatiuus, tam primæ quæ tertie declinationis, primæ ut Lucanus. Signaq; ab euphrate cum Crasso capta sequentes. Tertie similiter, ut Demosthene. Sed datiuus magis grecus pro ablatiuo positus est latine, ut cæcis euphrate, cæcis Demosthene, ei diphthongo in e longa uersa.

¶ In uerbis etiam imperatiui modi, secundæ coniugationis, numeri singularis, producat e, ut mone, fcede, uale, nisi quiens dictio a uocali incipiat, tunc corripitur aliquando syllaba longa. Virg. Et longum formose, uale, uale inquit Iolla, hoc enim in cōmuniibus syllabis admonebimus.

¶ In aduerbis rursus producantur, quæ a datiuis transfigurantur, ut a docto doctē, fero fere,

pulehropulehre, excepris bene, & male, que breuiantur.

¶ In finita pducunt, ut scripsi, exceptis nisi, & qsi, & datus, & uocatiuis graecis, quoru nominauis in is correptam desinit, ut daphnis, daphnidi, daphni, amaryllis, amaryllidi, amarylli qd breuiantur, nam si ab alio sint nominatiuo, non etiā in uocatiuo mutant, sed datus tantum modo, ut arcas arcadi, pallas palladi. Si uero lyneresis fiat, uel diphthongus apud graecos tunc in i uertit longam apud latinos, ut orphi. Orphi. Virg. Orphi calliopea, iuno formosus Apollo notantur etiam mibi, qsi, sibi, & ubi, ibi, que indifferenter ponuntur.

¶ O terminata monosyllaba produciuntur, ut do, sto, polli syllaba indifferēter ponunt, ut lego. Excipiuntur graeca in o p ductam desinentia, ut uerū manto, *πρόμαχο*, & sappho. Datus quoque & ablatiu in o terminantes, ut populo, lectio, ilio, qui pducuntur. Seruandia uero indifferenter ponuntur, ut legendo. A duerbia quoque modo produciuntur, ut tanto, subito, modo breuiantur, ut cito, sero.

¶ V finita produciuntur, ut gelu, cornu, tonitru.

¶ L littera terminata corripuntur latina, ac barbara, ut sal, animal, mei, pugil, tanaquil, & exul. Excipiuntur duo latina, ut sol, & nil, & barbara in el, ut Daniel, & Michael.

¶ N littera finita latina, & graeca produciuntur, ut pran, titan, lien, & ren. De graecis excipiunt accusatiui terminantes in m, ut capn, parin, procin, & in on neutra, ut thon, & thron. Et accusatiui tam masculinor, atq; communium in os correptam desinentium, ut Menelaos, Menelaon epodos, epodon, hiacynros hiacynthon, eutraperelos, eutraperelon.

¶ De latinis uero excipiunt corripuntur pultima crescitū genitiui, ut nomē nominis. Praeterea an forlan, forlian, in, & an cum suis compositis, & eiusdem dictiones, que per apostrophe pferuntur, ut uidē, sanū, egon, pro uidēs ne, faris ne, egone.

¶ R littera terminata corripuntur latina, & graeca, ut Caesar, nestar. De graecis excipiuntur in et desinentia, ut *αίθηρ*, *χρυσή*, crater, crater, enim, ut diximus, semper in e longi uertit, de latinis uero excipiuntur monosyllaba, ut lar, far, par, cū suis compositis, ut cur, & fur.

¶ As syllaba finita produciuntur latina, & graeca, ut cuitas tis, pallas an tis, de graecis excipiuntur genitiui in dis, ut arcas arcadis, pallas dis. Accusatiui pluris nominu per os fornicū mītia breuiantur, ut phylis, phylidos, phylidas, tros, troos, troas.

¶ Es syllaba finita produciuntur tantū graeca q̄ latina, ut chremis chremēdis, uetres nis, hares dis, de graecis excipiuntur nominatiui plurales, ut iades, garamanes, de latinis uero corripuntur penultima genitiui crescentis, ut hebes tis, abies tis, tamen ceres, & pes cum suis compositis produciuntur.

¶ Isyllaba terminata corripuntur graeca, & latina, ut paris, collis, de graecis parier, & latinis excipiuntur productiua penultima crescentis genitiui, ut delphis delphū delphūis, telchis telchū telchūis, ars anis, lotens loterinis, propna samnis samnis. Rursus excipiuntur de latinis accusatiui, & datus, cum ablatiuis, ut dominus, omnis, & uerba secundae conjugationis, ut mis & unum an omalium, ut uelis, cum suis compositis, ut nolis, & magis. Monosyllaba produciuntur, ut dis, nis cum suis compositis, ut quamuis. Notantur is, mis, us, quis, bis, que breuiantur.

¶ Osyllaba finita produciuntur graeca, atque latina, ut heros herois, nepos nepōis, de graecis excipiuntur neutra in hos desinentia, ut *αργός*, argos, *χαρμός*, cetos, & masculina, que per os fornicū man genitiuum, ut typos *τύπος*, *πύρος*. De latinis autem unum os ossis, notantur apud quosdam compos, & impos.

¶ Vsyllaba finita latinantur corripuntur, ut lepus leporis, digicus digiti, excipiuntur monosyllaba, ut sus suis, mus muris, thus thuris, deniq; omnia productiua penultima crescentis genitiui produciuntur, ut rus rurtus, tellus telluris, notatur palus, que etiam corripitur apud Horatium. Regis opus, sterilis que diu palus, aptaque remis. Genitiui quoque quarta declinationis nominatiui, accusatiui, & uocatiui pluralis eiusdem declinationis produciuntur, ut huius manus, o manus, hae manus has, manus. Graeca similiter produciuntur, ut melampus, panthus.

¶ C littera terminata produciuntur, ut alee, excipiuntur sac, donec, nec, que breuiantur, nā hic haec in indifferenter pducuntur, quamuis corripit magis debere. Priscianus quodam modo ostendit dicens, hocce uocali ablata p synalopēā, manēibus duabus cc. sole re duci. Virg. Hocce erat alina parca,

ma parens, Nam si manentibus duabus. cc. producitur, igitur una remota corripitur.

¶ D uero, & t litteris terminata corripuntur, ut aliud, caput, nisi diptongo terminet, ut haud & aur, uel positioe, ut legunt, uel syn copā, ut fumar pro fumant.

¶ Quenam modum breues syllabæ, aut longæ, seu primæ, seu mediæ, seu postremæ fuerint dependantur, breui perscripsimus, nunc qd̄ superest, de cōibus deinceps dicemus.

¶ De communibus syllabis.

Capitulum.

XI.

Quoniam syllabæ modis fiunt octo, primus modus est, si correpta uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior muta est, & sequens liquida, & quidem est in hoc longa. Valto cyclopi in antro, breuis in hoc. Valtoq; ab rupe cyclopias.

¶ Secundus modus, est cū correpta uocalis in unā definit cōsonantē sequente h, quæ nota aspirationis est, lōga est enim in hoc, Terga fatigamus hasta, breuis in hoc, Quisquis prius tumuli.

¶ Tertius modus est, cum correpta uocalē duæ cōsonantes sequuntur, quarum prior s littera sit est enim longa in hoc, unde spissa coma, breuis in hoc, ponite ipes sibi quisq; suas.

¶ Quartus modus ē, cū correpta uocalis partē terminat orationis, que in unā definit consonantem, est. n. longa in hoc, nam tibi timbre caput euandri⁹ abstulit ensis, Breuis in hoc. Hic caput o ciues. Hoc tñ pentimemeri, et epimemeri datur, ut si pars orationis i breuem definit, p̄dici pot sit. Est autem pentimemeri post duos pedes, & semis, ut in superiori exemplo. Nam tibi timbre caput euandri⁹ abstulit ensis. Epimemeri autem fit post tres pedes, & semis, ut Cum muros, arcemq; procul, & rara domorum, nam etiam si in unam definit consonantem. Pentimemeri, uel epimemeri uidetur exemplo probari posse, ut Dona d̄hinc auro graua, iēctōq; elephāto. Sed sciendum, q̄ breuis syllaba potest pro longa poni. Tunicaque induitur artus, e conuerso longa pro breui, ut Obstupni, steteruntq; comæ.

¶ Quintus modus est, cum diptongum uocalis sequitur, est enim longa in hoc. Musa zoni des, breuis in hoc, insulæ ionio in magno.

¶ Sextus modus est, cum nudam uocalem uocalis sequitur, est enim lōga in hoc, o ego in fœlix breuis in hoc, sub illo alto.

¶ Septimus modus est, cum pronomen e littera terminatum uocalis statim sequitur, est enim lōga in hoc. Hoc erat alma parens, breuis in hoc. Solus hic inflexit sensus. sed hic pro duabus cōsonantibus ponitur, ut dixi, unde etiam apud antiquos ita scribebatur, hocce erat.

¶ Octauus modus est, cum breuem uocalem sequitur. z. est enim in hoc longa. Mezentis ducis exumias, breuis in hoc. Nemorosa zacynthos.

¶ Omniboni Leonicensi Vicentini de Arte metrica libellus finit.

FRANCISCI MATVRANTII DE ARTE METRICA LIBELLVS

¶ De pedibus uersus hexametri, & pentametri.

Capitulum. Primum.

VNT AVTEM OMNES. Q VIBVS VTIMVR DVO De triginta, sed ex his septem duntaxat uersum hexametrum. & p̄tametrum, de q̄ bus mox precepturi sumus, ingrediuntur. spondæus, ut iustantes uentus, tem pestareq; ionoras Trochaus, ut Italiam fato p̄fugus launiq; uenit, iabus, ut Liminaq; laurusq; dei. Da&ylus, ut Panditur interea domus oipotentis elsi pi. Anapæstus, fluuioꝝ rex eridanus Tribrachus, ut Abdidit & natos, tubaq; canit hymentos. Procelesticus, ut Genua labant, et hoc q̄ppe de tribus regio

nibus uersus heroici Virg. iusum esse cōperio, in prima, ut Arietat in portas, in secunda, ut Herent parietibus scæle, in quinta, ut Labat ariete crebro. Ianua. & Tityre pascetes a flumine reuce capellas. spondæus constat ex duabus longis, tempus est quatuor, ut mule, sic didus, uentis uentis, quia hoc pede quædā in tēplis *σπονδιστος*, hoc est liberates carmina decātabāt. Nūa Pōpili⁹ pontificiū appellauit. Iambus constat ex breui, & longa, ut dies *μετρητὴν*, hoc est a maledicendo sic uocatus, est enim uersum maledico habilis, uel ab *αἰώνας*, quod est, p̄oco, q̄a pes inuentus ad nocendum. Vel a iambes puella nomine, que exlei, & menalix famula cere rem ad eos delata, cum proserpinā quereret, cōiucis q̄busdā iuauit, ac male tractauit, tradunt. & alix nonnullæ nois originies. Trochaus ex longa, & breui est, ut roma, temporū triū, sicut iambus a mercurio reperiment ferunt *τράχονος*, hoc est a currendo nominatum, q̄ esset decursio-

nibus aptissim^{is}, hunc aurici italie populi rutilum appellauerunt, Dactylus constat ex pria longa & duabus breuib^{us}, tempore est quattuor, ut Romulus a tractatu digiti, sic uocatus, qui græce δάκτυλος dicitur, ut enim in digito primus articulus longior est, duo sequentes breuiore, ita dactylus quidem prima syllaba longa est, duabus uero sequentibus breuib^{us}. Nominis tantum & alie traduntur cause, sed nos uulgatiorem, tum in hoc, tum in alius sequi maluim^{us}. Anapestus dactylo contrarius est, constat enim ex duabus breuib^{us}, & longa, ut nebula τὰ ἀναπαιστία, id est τὰ ἀναπαιστία τῶν ποταμῶν τοῦ δακτύλου, quia recurrendo repercutit dactylum sono reciproco. Tribrachus dicitur, οὐ τῷ εἶοσὶ βιάχαιος ἐχέει. Vnde latine tribreuis appellatur quidam brachy syllabum, pleriq^{ue} choreum dixerunt, quoniam choreis huius compositio conuenit, constat trib^{us} syllabis breuib^{us}, ut Helena proceleumaticus quattuor breuib^{us} conficitur syllabis, & tempore totidem habet, ut philosophus, cui nomen est τὰ ἀπὸ τῶν ποταμῶν. hoc est ab hortando, & tuadeo, q^{ui} ei rei ob nimiam celeritatem aptissimus uideatur. Quidam a nautarum clamore nomen in dicitum pedi asseruerunt, quod uerum esse Martialis carmen facit uideri. Lentos tingitis ad cellemas remos. Non nautas puro uos, sed argonautas, est enim celeuma clamor, quo pari tenore, ac celeritate se inuicem nautæ ad impellendum remos cohortantur.

¶ De Pedè, Arsi, & Thesis.

Capitulum. II.

Pes est sublatio, ac positio duarum, ampliusue syllabarum cum certa temporum obseruatione Nec pes dicitur nisi duæ, pluresue fuerint syllabæ, quæ Arsim, & Thesis, hoc est subleuationem, & positionem faciant. Vna enim syllaba longa efficere pedem non ualet nec gemino tempore, sed duobus ictibus arsis, & thesis perquiruntur. Et pes quidem in uersu a similitudine pedum corporis appellatur, sicut enim pedibus corpora mouentur, ita uersus ipsi, cum scanduntur, quibusdam quasi pedibus incedunt. Pedum alii legitimi, alii non legitimi proprii, & naturales cuiusq^{ue} metri sunt, nonhi pro legitimis ponuntur, & in eos resoluntur ratione temporum. Aequa autem pedis diuisio est, quotiens pedis sublatio temporis positioni par est, ut in dactylo, & anapesto. Item spondeo pyrrhichio, quorum Arsis tantum habet quantum & thesis. Heroici uersus legitimi pedes sunt, Spondeus, & dactylus. Nonhi reliqui, Et trocheum quidem admitti nunquam uolunt, quod cuiusq^{ue} uersus ultima syllaba sit indifferens, & pro longa consistatur, ut in hexametro spondeus potius sit, ne si trocheum malis, uno tempore a spondeo superetur, soluiq^{ue} in eum non possit.

¶ Quot accidunt pedi.

Capitulum. III.

Edi accidunt sex, Arsis, Thesis, Numerus syllabarum, Tempus, Resolutio, Figura. ¶ Arsis, & Thesis quoniam in pronunciano, & scandendo uersu quædam sic subleuatio, & positio in ipsis pedibus, uel pedum syllabis. Breues namq^{ue} syllabæ deprimentur, longæ attolluntur.

¶ Numerus syllabarum, quia cum duo de triginta pedes sint, ut diximus, quibus in diuersis metris utimur, quattuor dissyllabi sunt, trissyllabi octo, quadrisyllabi sexdecim.

¶ Tempus syllabæ accidit gratia pedis, est autem mora, qua syllaba effertur. Longa autem syllaba duo tempora, breuis unum habet. Tantum enim temporis assumitur duabus breuib^{us} enunciandis, quantum una longa proferenda, cum celeritate, & uno pene ictu breuis, longa maiori mora proferatur.

¶ Resolutio est cum syllaba una pro duabus, uel duæ pro una, aut pes pro pede ponitur. Et una quidem syllaba pro duabus pro dieresim, hoc est diuisionem diphthogi poni cõseruit, ut Spar tanæ, uel qualis equos threiffa fatigat. Harpalice, pro tressa, & Aulai in medio libarib^{us} pocula bachi, & Diues equum, diues pictæ uestis, & auri, p aulæ, & pictæ, sunt enim græci diphthogi. Est autem dieresis diuisio unius syllabæ in duas. Duæ syllabæ altera breuis, altera longa, & contra, altera longa, altera breuis pro uno ponuntur, & in scandendo in unam coeunt per syneresim quæ est coniunctio duarum syllabarum in unam. Exemplum primi est apud Ouidiu^m. Non erat hic aries uillo spectabilis aureo, & apud Virgilium, Pendent Lychnillaque aribus aureis, et cū re fugit filius, & iam se condidit aluco. Exemplum secundi. Fixerit eripidem ceruam pro eripidem, pes pro pede ponitur, ut spondeus pro dactylo in quinta regione, quæ propria dactyli est, ut apud Virgilium. Cornua uelatarum obuertimus antennarum, & Lucanum.

Altes cesloꝝ pauit cruor armentoru. Sed ante Spondæu, cum in quinta sede fuerit, locari dacty-
lum debere quidam uoluerunt, q̄ tamen Virgilius contempſiſſe uidet, cum ait, Nereidum ma-
tri, & nepuino æge. Græci poete diligentius custodiunt, ut Homerus oïo *εταυ δακτυλου*
την τριαντο Hefiodus, *εν τριαντοσι δακτυλο* figura, quæ accidit pedi, syllaba quantitate in-
dicat, & directâ quidem linea sic. *ισοσυλλαβησιν* productâ. Semicirculus sic.
correptæ signû est. Cõis, si breuis p̄ longa accipit, hæc nota erit, si lōga p̄ breui, hæc.

¶ De Versu.

Capitulum.

iiii.

Versus est partium legitima dispositio, & pedum culta copulatio consonanti specie metri-
cam exhibens regulam. Haud inepte sic q̄dem uocatum existimauerunt, quod tam diu
uerſi debeant, quo ad recte constitutur. Idem & metrum est, sicq; diffinitur.

Metrum est pedum iunctura, numero, modoq; finita. Distat a rhythmo q̄ hoc certa quantitate,
ac numero syllabarum, temporuq; constat, certisq; pedibus consistit, & clauditur. Illud metri
imago est numerum seruans syllabarum, positionem sepe, sublationemque continens lege pe-
dum, & certa syllabarum quantitate contempta.

¶ Metro accidunt sex, Genus, Species, Compositio, Cæſura, Figura, Depositio.

¶ Genus metri intelligamus, cum participiale est, & uniforme, nec aliud metrum adnexum ha-
bet, ut arma, uirum que cano troia, qui primus ab oris.

Generalia metra decê sunt, Dactylicum, Anapesticum, Iambicû, Trochaicum, Choriambicû,
Pæonicû, Ionicum a maiori, Ionicum a minori, Antipasticû, Anacreonticû. Soler autê diuerſo-
rum metrorum iunctura fieri, ut dactyli, & anapestici, hexametri, & pentametri.

¶ Species est qualitas metri, quæ solet esse diuersa in quibusdam generibus, sub choriambico Aſcle-
piadea, Aristophania, Anacreontica, Sapphica.

¶ Compositio est, cum uersus ex diuersis metrorum generibus compositi sunt. Quales apud
lyricos inuenimus ex diuersis mixtos, ut ex dactylici, & iambici, sicut apud flaccû. Scribere uersû
culos amore percussum graui. Est enim semiquinaria pentameteris Iambica, cû dimetro Iambico.

¶ Heroicus simplex est compositio, quia ex pedibus iuius speciei componitur. Nec tamen
similis est pedibus, quia dactylos, uel spondylos ponere licet, sexta regione excepta, in qua nun-
quam dactylus, & quinta, in qua perraro spondylus locatur.

¶ Cæſura est, per quam in heroico hexametro decora mansio, seu terminatio uocum fit, Cû
ma grece dicitur, ali ex nostris sêctionem uocant.

¶ Sunt autem Cæſuræ quatuor. Prima est Pentimeteris, siue semiquinaria, ubi post duos pe-
des primos, superans syllaba inuenitur, quæ partem orationis terminat sic. Defecisse uidet, se si
gnari oculis. Ideoq; pentimeteris appellatur, q̄ post quintam syllabam pedem diuidimus, mo-
tam quandam pronuntiando facientes, cum orationis pars illa expleatur. Secunda est pentime-
teris, que semiseprenaria latine dicitur, quia septem diuidit, & continet septenarii medietatem.
In hac post tres pedes syllaba superans inuenit, ut Italia fato profugus Tertia est Trochaica sine
cæſura, cum post duos pedes Trocheus orationem perficit, ut Nil nostri miserere. Quarta
est Tetrapondia, & Buccolica, cum post quatuor pedes syllaba superat in partem orationis defi-
niens, ut Non omnes arbusta iuuant, humilesq; murice.

¶ Cæſura item aut simplex est, aut composita, aut coniuncta. Symplex, cû una tantum in uersu
inuenitur incisio, ut Panditur interea domus omnipotentis olympi. Composita, cum duæ, ut
est. Infandum regina iubes renouare dolorem, Coniuncta, cum tres, ut est. Talibus Iliæ, cû
tri simul ore fremebant, & uel unam, uel duas inueniri in uersu necesse est, tres in eodem uersu
rarissime reperiuntur. Nam si semiquinariam habet, Trochaicam raro habere potest, nisi quan-
do monosyllaba intersit dictio, ut Munera clara dedit, dare eidem debita pater, & contra si ter-
tiam trochaicam habet, semiquinariam raro habere potest. Illud etiam animaduertendum est,
in cæſura semiquinaria non obſtare, q̄ plures syllabæ sunt quam quinque a dimidia, modo post-
duos pedes syllaba inueniatur superans, que, ut Arma uirum que cano, neque mouere debet
in semiseprenaria, si plures sunt syllabæ, dum post tres pedes syllaba superetur, ut Italiam fa-
to profugus. Nina enim ab eo, q̄ frequentius accidit, acceperunt. Figura est dispositio pe-

dum, & uis in metro uariandi, & sunt heroici uersus figuræ triginta duæ quarum sunt modi tres Primus est Monofchematicus, idest unius figuræ, cum sunt aut quinque dactyli, aut quinque spondæi, & habes figuras duas. Secundus medius est Pentaschematicus, hoc est figurarum quinque cum sunt quattuor dactyli, & un^o spondeus. Cõtraq; quattuor spondæi, et unus dactylus. & habes decem, unus enim inter quattuor mutans loca quinq; facit figurâs. Tertius modus est Decaschematicus, idest decem figurarum, cum duo spondæi sunt inter tres dactylos, & duo dactyli inter tres Spondeos, duo enim, & tres commutati denas faciunt figuras, & habes figuras .xx. collige singularem numerum, & erunt omnes .xxii. Possumus & alia ratione figuras in omni metro cognoscere, si computauerimus quot pedes singula loca accipiunt, & numerum etiam eliciemus, quem accipiunt singula loca priora ad numerum pedum, quos accipiunt loca sequentia, ut in heroico, primus locus accipit duos pedes, hoc est dactylum, & spondæum, similiter secundus duos, bis duo quattuor fiunt, tertius similiter duos, bis quattuor fiunt octo, quartus, quem duo bis octo faciunt sexdecim, quintus duos bis sexdecim .xxii.

¶ De depositione.

Caplum. V.

 Epofitio est cuiusq; metri desinentia. Sūt autem quattuor. Acatalecta, Catalecta, Hypercatalecta, Brachicatalecta. Acatalectici sunt singuli uersus integri, quibus in fine nihil deest, ut Soror tonantis hoc enim solum mihi. Est enim senarius iambicus perfectus. Brachicatalectici sunt, quibus duntaxat syllaba deest, ut perfecti sint, qualis est apud Horatium. Mea renidet in domo lacunar, est enim senarius iambicus una syllaba minor. Hypercatalectici, quibus abundat una, uel duæ syllabæ, ut Omne hominum genus in terris. Est enim Almannius trimeter una superante syllaba. Brachicatalecticus est, cui, ut sit perfectus, deest integer pes, uel qui pedem plus habet q̄ poscit uersus dispositio.

¶ De Scansione.

Caplum. VI.

 Etro præterea accidit scansio, quæ sic finitur. Scansio est legitima metri in pedes singulos distinctio, & cõmensuratio. Origo nominis, quia p̄ pedes ipsos ueluti scalarum gradus scandentes incedimus. In omnibus autem metris præter cõma in dactylo, pedes duos combinare, & conduplicare scandendo solemus, & sub uno quasi istu effertentis, pro uno cõputare, hoc modo. foror tonantis, hoc enim solum mihi. Hinc monometrum uocamus, quod duobus pedibus constat. Dimetrum, quod quattuor, Trimetrum, quod sex. Tetrametrum, quod octo. Dactylicum iccirco excipimus, quia cum omnes trisyllabos habet, binis pedibus scandendõ potest. Scansioni duo accidunt, synalœpha, & ecchlypsis. Synalœpha est per interemptionem concurrentium inter se uocalium lubrica quædam, lenisq; collisio. Ecchlypsis consonantium cum uocalis asperæ concurrentibus difficilis, ac dura collisio. Itaq; illa præcedentis dictionis uocalis cum sequentis dictionis uocali in scandendo coit, hæc enim ei adiuncta uocalis cum sequentis dictionis uocali. Vtriusq; exemplum in hoc uersu est. Littora, multum ille & terris iactatus, & alto, sic enim scanditur. Littora, mult il. & ter. ris iac. tatus, & alto, e & m sequentibus uocalibus omnino supprimuntur. Et quamuis in unius dictionis fine, & alterius initio synalœpha & ecchlypsis soleant fieri, est quædõ etiam in media dictione per hæc duæ syllabæ in unam coeant, ut Ferreiq; eumenidum thalami, & cætum ærei claudir̄ uestes, in ferrei & ærei e penultimam scandẽdo excluditur, sed hoc perrarum est. Nam in illo Orphei calliopea, lino formosus Apollo, datiuus græcus est per sineresim *τοιοῦτος ἢ οὐδὲ* in genitiuis quoq; nominum, que apud Græcos in *tor*, apud Latinos in *eus* desinunt, ut *θεσπεῖο* Theseus, sæpe cum uersus scanditur, duæ uocales in unam coeant, ut apud Ouidium. Notus amor phædræ, nota est iniuria Thesei, apud Virgilium. Furtumq; promethei. Idem accidit in aculatuuo, ut Miratur, & hismarus orphea. Fiunt præterea in exitu uersus synalœpha, & ecchlypsis, quotiens superabundante syllaba sequens uersus a uocali inchoat, ut Ecce furens animis aderat Tiriuthus, omnemq; undam, tepidi desumpat aheni, huiusmodi autem uersus una syllaba ampliores Hypermetri appellantur. Illud item aduertendum est in uocalium concursu, non semper ultimam præcedentis syllabæ, ut dictum est, abici solere, ut apud Virgi. Et longum formosè uale uale inquit iolla, & clamaret, ut lituus hyla hyla omne sonaret, & Post habita coluisse famo, hic illius arma, & sub illo alto. Et credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt, & insule ionio in magno. Idem apud alios poetarum frequenter comperies, & græcorum sit imitatione, qui in concursu uocalium uocalem non excludunt

cludunt præcedentē, sed uel natura, uel diphthōgo pductam in sequētes corripit, ut Homerus
 εὐνοίης ἐννεπαίδου ἀπολύτοισιν ἁβάνωσαν, & theocritus ἐπιπέδιον ἰδὲ, id & nostri, &
 nonnunq̄ faciunt, quod in superioribus Virgilio exemplis cognoscit ut in uale, ubi est natura lon-
 gum, ut in hyla, secunda, ubi & ipsum a natura longum, quoniam notatiuus est a nominatiuo in as,
 id est in dictione, quæ corripit, in his cōpositis aduerbiis Dehinc deinde deinceps Proinde colli-
 sion in scādendo fieri frequētior solet. Iuuenalis. Dehinc clamore pari cōcurritur, & uice teli. Virg.
 Sic deinde effatus frōndenti tpa Lauro, & Aeneas quo deinde ruis, et expiar tu deinde iubeto, ut
 certet amyndas. Et incipe dāmeta, Tu deinde sequere Menalea. Item. p̄inde tona eloquio loni
 tum tibi Horatius redde age, quæ deinceps resisti præmia. Aliquādo nulla fit collisio, ut apud eun-
 dem poetā. Cogitat ut dehinc speciosa miracula præmat. Virg. Dona dehinc auro. Idem accidit i
 his uerbis, deest deerit deerat. Lucanus Non deest plato reuinus uēditor auro. Idem quiq̄ fluat
 multo nō deerit uulnere signis Iuuenalis pathicus nunq̄ tibi deerit amicus Ouidi deerat adhuc
 Idē, hoc ego qd̄ uoci deerat plangere replebā. Notatiuo quoq̄ di, & dānuo & abtō dis, alteq̄
 ut scādendo excludit, ut di q̄bus imperiū hoc stererat, & dis aliter uisum ē Et cū focus natorq̄
 p̄antib⁹, et magnis diis. Cui et hunc mōs syllaba iterdū sit, ut Cui p̄ tractā dederat Et huic cōiux
 iehus erat. Interdū nō, ut O regina nouā cui cōdēt iuppiter urbē. Heu quoq̄ monosyllabū p̄
 dissyllabō positū Iuuenit apud Virg. Heu q̄ pingui macer est mihi taur⁹ i aruo. Sed ex dictionis p̄ci-
 pio, cū uersis fecandis, sepe excludit, ut apud Lucanū. Terga sedē crebro maculis distincta sima
 ragdo, & apud Horatium. Limyus in lam ridentes premia scribā, et apud Tibullum, O q̄ntum
 est auti perat, potuq̄ smaragdi. Item eadē litera in fine dictionis, & una adiuncta uocans, cū se
 quens dictione a uocali incipit, quiq̄ excludit, ut apud Virgiliū. Inter se coisse uiros, & decernere
 ferro. Illud quoq̄ aduertendū est, a positū post se, sequēte uocali in eadē syllaba, amittere tum līe
 & semādō excludi, ut in la deo, et luetus Virg. Sua det enī uel ma fames & quib⁹ p̄cer enī in
 p̄na fuerat, Illud quoq̄ nō te fugit, m. sequēte uocali apud uenulissimos nō sem̄ p̄ excut cōiue
 uisse. Ennius. Insignita fere tū milia natū octo. Idē & apud maiores uisitatū reperis, aspirata
 præcipue sequēte uocali, ut apud Iuuen. I. Viuendū est recte, tum p̄ plurima cū his. L. et hoc ra-
 rissimū sit. Nec illud admouisse ab re fuerit, solitos esse ueteres addere anq̄, uel detrādit dictione
 nibus, ut in reliquis, & religionē cū. I. simplici scribant, sitq̄ uocalis correpta natura, uetus cū
 grana. I. geminat, Vir. Troas reliquis imat. Idem religioe patrum. I. Iuenera in dūpator p̄m
 perator dicit. Nānta uero. p̄ naua. Mauors pro mars p̄pentesim, quæ est potius quæda in me-
 dia dictione literæ, uel syllabe frequētissimū est. Detrahunt per syncope, quæ est adlatio de me-
 dia dictione literæ, uel syllabe, ut dixi p̄ duxisti properius. Et quotiens raro duxi suspira
 motu. Sed iam de potestate literarum q̄ breuissime differamus.

De potestate literarum.

Capitulum VII.

Literarum alie uocales, alie consonantes. Vocales sūt numero quinq̄, a. i. o. u. utitur etiā, y,
 græcorū causa notum. Et uocales quidē dicunt, q̄ per se uoces p̄ficiunt, uel sine q̄bus uox
 literalis esse non p̄t, unde & nomen hoc præcipue sibi defendit. Græce, quos φωνητικὰ ἔσθη
 τὸ ὄνομα, hoc est a uoce nominauerunt. Cætera enim, quæ cum his p̄feruntur, consonantes ap-
 pellantur. Omnes autem apud latinus, sunt ancipites, uel liquidæ, hoc est, quæ facile modo pro-
 duci, modo corripit possint. Sicut etiam apud antiquissimos erant græcorum ante inuentionem
 & a. quibus inuentis, e. & o. quæ ante ancipites erant, remanere perpetuo breues, cum earum p̄-
 ducta loca possessa sint a supradictis uocalibus semper longis.

De A uocali.

Capitulum VIII.

A uocalis ubiq̄ sola longa est, consonantibus uero addita anceps est, ut fama, fatigo, cōmu-
 nis si muta cum liquida sequatur, ut patres Persul. Hos puens monitus patres in fundere
 Lippos. Virg. religioe patrum, apud græcos quoq̄ ἄχρηστος, hoc est bitemporeum, a, &
 in hac dictione troades modo corripitur. At procul in sola secreta troades acta. Et troades mu-
 deo, modo produciunt. Persius. Non mihi polidamas, & troades labeonem. Prætulit.

De E uocali.

Capitulum IX.

E apud græcos semper breuatur, apud nos p̄ se p̄ducitur semper, aliis iuncta anceps est, ut
 legi, leges, lego. In græcis dictionibus, in q̄bus h. fuerit, siue illud in a siue i. e. ueteres mu-
 tuauerim, p̄ducere s̄p̄ solemus, ut thebe, thebe priene milienis homerus.

Diomedes S

De. I. uocali.

Cap. X.

Soia longa est, coniuñcta uero dabilia, ut audi, phili sequēte muta cum liquida modo producitur, modo corripitur, ut in hac dictione uitreus. Persius. Turgeſcit uitrea biſ. Iuuenalis, uitreo corripitur, ut in hac dictione priapo, & quia *οιχθισος* est apud grecos, ideo in dictionibus grecis uariari contingit nonnunq̄, ut criticus Horatius, ut critici dicunt. Iuuenalis. Critice pelluces. In maria corripitur. i. penultimum apud Claudianum maria angelo uiso, & scis mariam multū ex iunioribus produxerunt. Modo etiam pro simplici, modo pro duplici accipitur, pro simplici, quando ab eo incipit syllaba in principio dictionis sequente uocali in eadem syllaba, ut iuno, iuppiter, unde & positionem facit ni antecedens dictione definit in consonantem, pro duplici, quando in medio dictionis ab eo incipit syllaba post uocalem ante se positam, sequente quoq̄ uocali in eadem syllaba, pro simplici tamen inuenitur in media dictione, sed in compositis tantum, ut biungus. quadriungus reuicio. Virgi. Tityre pascētes a flumine reuice capellas, est hic in quinta regione Proceleumaticus pro dactylo positus mihi uideatur reuicio, & subiicio aliquando simplici. aliquando duplici. i. scribi, & propterea syllabam uariari, nam ut in superiore exemplo cognoscitur, corripunt. Virgi. Idem tamen produxit libro. xi. Reuicunt parmas. & equos ad mœnia uertunt. Ouid. Reuice libatos illius ora cibos. Item. Pedibusq̄ rotarum, subiiciunt lapsus producite ait. Vir. Statius uero correpte. Subiicit gauisus ulixes. Est quādo. i. inter uocales clausa uocalis est cum syllaba diereſis, ut in dictione Naiadas Virg. Aegle Naiadumq̄ tener crimine raptus hylas. Quamuis hoc propterea fortasse, q̄ quadriſyllabum est. apud grecos. *ινο ταιδισος*. Pleiades incipient humeros releuare paternos, idem. Iungitur (ut si ma est) pleiadesq̄; parit, more grecorum, qui diereſim faciunt, & diphthongum & *ει* in *αι* conuertit, ut hesiodus. *οιχθισος* uerū *οιχθισος* *οιχθισος*.

De O. uocali.

Caplum. XI.

Apud grecos semper corripitur, quoniam ei contraria o. semper producitur, & uocantis quidem aduerbium, siue exclamantis uox semper producitur, etiam uocali sublequente. Ouid. O ego quantum egi. Hora. O ego in felix. quem ut fugis. Virg. O regina noua. Corripitur tamē in illo Virgiliū. Te corydon o alexi. Ad dicit aliis dubia est, ut Remulus toga, & in his, quæ *ouerā* habuerint apud grecos, ferme producitur.

De V. uocali.

Capitulum. XII.

Nullam p̄ se habet significationē, cū aliis anceps est, ut fumus, fuga. In principio dictionis sequente uocali i eadē syllaba uī habet simplicis consonantis, ut uetus, uenī uagus. Idē accidit & cū postponit uocali, & præcedit in medio, ut uiuus, auuidus. Item cū in fine est, ut seluo, uoluo, hoc ita esse inde cognoscit, q̄ non p̄ se, sed una adiuncta uocali iuenit, ut apud Horatiū. Niuesq̄; deducunt iouē, nunc mare, nunc siluæ. Est dimetrum, iambicū coniuñctū pentimetricū. meri heroice, stare non posset, nisi siluæ trisyllabū acciperet, Similiter apud Catullum, Quod zozonam soluit ligatā, Est enim inter endecasyllabas phœnticos, Ouidius quī sic ait, Nunc quoq̄; te saluo psoluenda mihi illud quoq̄; nō te fugiat, u. post, q. s. & g. sequente uocali: uim litteræ amittere, ut suauis, lingua, aqua, nam cū syllabā p̄ se non efficiat, esse uocalis nō pōt Consonans iō nō erit, q̄a positionem non facit, ut in aqua, nam breue est a, quod produceretur, sequentibus, q. & u. si u, uocalis esset uocalis correpta singula obtinent tempora, Productæ bina, Sed hæctenus de uocalibus ad alias litteras tranſeamus.

De Consonantibus,

Capitulum. XIII.

Consonantiū aliæ semiuocales, aliæ mutæ, Semiuocales sunt septē. s. l. m. n. r. l. x. quāuis. s. muta esse potius multis rationib⁹ ostendit. Mutæ uero sunt nouē. b. c. d. g. k. p. q. r. Ex his. i. & q. quāuis figura, & nomie uideant habere aliquā differentia cum, c. t. eandē tamen in sono uocū q̄ in metro continent potestātē. Et K qdem penitus sup̄uacua est, nulla enim ratione uidet, cur a sequente K scribi debeat. Carthago enim, & caput, siue p c, siue per K scribatur nullam faciunt, nec in sono, nec in potestate consonantis differentiam, Quapropter nihil aliud uim litteræ i metro, q̄ supra dictū est, Duplices sunt x, & y. Quam atq̄ eas a positis accipim⁹ loco x c, & s ponebam⁹. loco uero z duo s, & z quidē, sicut y grecog nominū causa utrimur. Ancipites uero in consonantibus, uel liquidæ sunt l, & r, Quæ modo longam non breuicam possunt mutas

post mutas posite in eadē dictione, & diuersa faciūt ipsam syllabam, His quidā addunt m. & n. quia ipse quoq; cōmunes faciunt syllabas post ipsas mutas posita, ut aperte attestat. Ouidius lib. v. Piscofamq; gnidon, grauidiq; amantib; metalis, quę sequentibus g, & n. p̄duci debuisset, nisi enim si quāda esset, & mure iusta syllabi antecederēt uaria diēni in diuersa dictione pratem tene ret. S. in metro apud uerisissimos uim sui sequepter amittebat, ut Virg. lib. xi. aeneid. Pōite spes si bi qsq; suas. Idē. xii. ene. Inter se conisse uiros, et decernere ferro. Aliq; siquid; adiuuante tradit. ¶ H. uero aspirations nota est, & nihil aliud habet litterę, nisi figurę, & qm̄ uerbo scribit̄ inter alias litteras, est tamen quādoq; consonans, & positionē facit, ut apud Virg. Terga saugam⁹ hasta, singuli consonantes didimūm possident temporis duplicis exceptę, sed iam de syllabis, ex quibus pedes constituuntur, in uniuersum præcipiamus.

¶ De syllabis.

Capitulum.

xiiii.

yllaba est cōprehensio litterarum sub uno accentu, & uno spiritu plata. Dicit̄ autem tenor. *tenor in dictione* hoc est ab acceptione litterarum, Improprie tñ etiā singularum uocalis sonos syllabas nominamus, & q̄ syllabę ex singulis consistit litteris, non plures sunt, q̄ per se uocales, de quibus sunt. A singulis aut̄ incipiens nō plus, q̄ ad sex litteras alcēdere potest syllaba in latino sermone, ut a, abs, mars, stans, strups. Oēs autē syllabę uocales exordium capiunt, nā quę p̄cedunt cōsonantes, ut tege, rego, ipsi uocali imputant, sine qua sonare nō possunt, unde & cōsonantes appellant, q̄ sequunt̄, aut̄ antecedentiherent uocali, aut sequenti in media dictione ut in cōparo in p̄cedenti p̄ sequenti uocali dat. syllabę accidit̄ quattuor. Tenor, q̄ triplex est, acutus, grauis, circumflexus. Spiritus, qui duo sunt, asper, & lenis. Tēpus, nam omnis syllaba est aut lōga, aut breuis, aut cōmūnis. Numerus, quā ab una littera, ut dictum est, ad sex potest alcēdere. Accidunt item syllabę Estasis, & et cōtrarię syleole. Est autem Estasis syllabę contra naturā extensio, syleole uero syllaba contra naturā correptio, quę nulla sit additione, aut detractio litterarę. Et naturaliter qdem breuis p̄ducitur, ut apud Ouidiū, Vitam dederitis in undis, & Vitis hæc ara, si dederitis, erit. Naturaliter uero longā corripit̄ apud Virg. Obsupui, steteruntq; comę. Et matris longā decē tulerunt fastidia mēses. syllabę, alie primę, alie medię, alie ultimę & primę quidē omniū partium orōnis, tam longę, q̄ breues modis septem cognoscuntur, diphthongo, positione, compositione, uocali ante alteram uocalem, regula, exemplo.

¶ De Diphthongo.

Capitulum. xv.

phthongi syllaba semper longā est, corripit̄ inuenitur, sequente uocali in compositione ut apud Virg. Iunū. Supinibus duris agitur, fudibusue praustis. Item cum in diuersa dictione uocalis sequitur. Et ut, Insule Ionto in magno. Et apud Homerum *insule iunon* Fit & diuersis diphthongi, ut tressa pro trassa. Aeneus pro aeneus. Ouid. Tertia post illam successit aeneā proles. Et in genitiuis primę declinationis, ut aulai, picta, pro aule, & pictę, animai, aq̄ui, terrai, pro animę, aq̄ue, terre, apud Lucretium. Sed hæc prius annotauimus. Quattuor uero sunt diphthongi æ, œ, æu, eu, ut Aeneas, pœna, audio, eorus. Et quoq; in gręcis dictionibus deprehēditur, ut Orphei caliopea, line formosus apollo, & ut harpya, una enim est ex his diphthongis, quis improprias habent.

¶ De positione.

Capitulum. XVI.

sicio syllabam semper extēdit. Est autem positio, cum uocalem correptā, aut due consonantes sequuntur, aut una duplex, ut arma, axis, mezentius, aut altera consonans, altera uocalis loco consonantis posita. At iuno aeternum. At uerus obscuro. Tā enim in diuersa dictione q̄ in eadem sequentes consonantes positionem faciunt. Et dictio in uocalem breuem desinens, sequentibus duabus saepe produci consuevit, ut apud Virg. Fontesq; fluuiosq; uoco. Terrasq; tractusq; maris. Tribulasq; trahęq; Iuuenalis. Cibus, & acre malum sepe illiusq; ocelli. Homerus. *diuina dicitur te p̄ cōsonante diuina*. Dotoq; protoque pertherusaq; dynameneq;

¶ De compositione.

Capitulum. XVII

ompositione cognoscitur primā syllaba, ut si nescias pi, quanta sit in dictione pius, ex impius compositio cognoscis, sed in compositis syllabę quantitatem accentus præcipue demonstrat, amat enim si componitur cum adamat, media correpta proferret. Diomedes S. ii

tur, solor si componatur cum media producta, concolor enunciat, In compositis syllaba tanta est, quanta fuerit in simplicibus. Contra tale est in nonnullis, ut in uin nubo longa est. Ouidius. Si qua uoles apte nubere, nube pari. Corripitur in his innuba, & pronuba. Ouidi. Terta forte dei per opacas inuba syluas. Virgi. Prima & tellus, & pnuba Iuno, in connubiū uariat na. Virgilius. Per connubia nostra, per inceptos hymeneos. Idem. Ne pete connubis natam locute latinis. In iuro in longa est, i deiero, & peiero breuis, Di pducit in dico, corripitur in his cauidi cus, fallidicus, maledicus, Incognitus quomodo, & agnitus penultima breuis est, notat & temi sopitus. Ouidi. Thesea pffuras semisopita manus. Idē, Dū petis amplexus, sopitaq; brachia iactas. Cōtra in ambiens picipio penultima producit, cum in eius simplici in prima corripitur.

¶ De p̄apositione.

Capitulum. xlyiii.

Rapositione ipsa quanta p̄ se fuerit, tanta ēt in compositione eē solet. E semper pducit, ut euado. Virgilius. E uado ad summi fastigia culminis. De pducitur, ut depono, deduco, decipio. Lucanus. Vanū depōe timorē. Papi. Sed tota iuuenem deducere tiron. Ouidius. Decipior prudens artis ab arte mea. Corripit, si compositur cum dictione incipiente a uocali, ut dehisco. Virg. Totumq; dehisce. Lucanus. Si terra dehisceat. P̄e quoq; pducit semper, nisi uocalis sequat, ut Sudibusue praustus. In his q̄ cōposita non sunt, & diphthegū nō habēt, plerunq; corripit, ut p̄ciū, p̄cor, p̄ces, p̄mo, p̄hendo. Se quoq; pducit, ut separo, seq̄ o nō, seduco. Ouid. Separat aonios aetatis phocis ab aruis. Tibull. Nūc idē ueste tepositi. Perlius Paulum a turba seductior audi, si uocalis sequit de, & se breuiari comperitū est, ut in dictionibus dehinc, deorsum, deorsū. Di ēt producit, ut diduco, diuido, dirripio, diligo, in disertus, et dicio corripitur Oui. Tuli arma disertus. Virgi. Dixitq; & p̄lia uoce diremit. Ab si compositur cū dictione incipiente a uocali, semper breuis est, ut abigo, abeo, si uero cum dictione incipiente a consonante, pducitur, ut abnuo, abruo. Ad breuis est sequente uocali, ut adigo. Papi. Bis adactura legibus hustrum, sequente cōsonante p̄dici manifestū est, & in eā uerū solere, a qua dictione inchoat, cum qua cōponit, ut ex ad, & uuo, sit annuo, ex ad & ligo, alligo. A quoq; semper longa est in compositione, ut auuus, amitto. Virgi. Amissos longo foctos sermoē requirit Ob, & in cōpositione sequente uocali corripit, ut oberro, obūbro, obedio, deniq; ad i sub, ob, composita cum eo sp̄ breuiatur, ut adeo, abeo, otheo, in eo, subeo. Cum inacio uero, aut trisyllabū faciunt, ut additio, initio, subicio, obicio, & indifferentes sunt, aut trisyllabum, & producantur, ut adueio, iniitio, subicio, obicio, Re corripitur, ut repono, reduco, notatur refert, nam pro prelo, respondeo, reporto corripitur. Virgilius. Qui te tantum ore referret. Idem. Talia uoce refert cum signat interest, uel distantia est, producit. Iuue. Quid refert dicitis ignoscat munus, an nō indifferens est in reicio. Vir. Reiciunt Parmas, & Tyre pascentes a flumine reice capellas, hic corripitur re, est enim proceleumaticus, huius autem uarietatis ea ratio uerissima est, q̄ sicut diximus, modo trisyllabum reicio est, modo quadrisyllabum, & duo in unum habent productum. Statius quoq; corripuit. Tela manu reicit. In reppuli, retuli, repperi consonantes geminantur, ideo producit re. Aufonius tamen re in repperit, & p̄ geminatio produxit, & de trahendo corripit in hoc tetrasicho. Qui laqueum collo necdebat reppit aurum. Theaurig loco deposuit laqueum. At qui conderat postq̄ non repperit aurum. Aprauit collo, quem reppit laqueum. Pro naturaliter extenditur, ut produco, proucho, profero. Fallit in multis, ut procella, profagus, profundus, profundo. Ouid. Has lachrymas semper habeo, semperq; profudo. Profulus. Item prociuro. Ouid. Risit, & his inquit, facito mea tela prociures, profectus, pronepos, proterus, profanum, propero, profecto, profiteor, professus, propheta, proficior, profectus, pro corripuit. Iuuenalis tamen inquit. Profectura domo. in proficio, & si p̄ncipio profecturus producantur. Ouid. Non profecturus littora bobus aras, breuiatur, cum dictione componitur, quae a uocali incipiat, in proicio extendi solet ratiōe, q̄ dixi. Hera. Proiciat apullus.

¶ De uocali ante uocalem.

Cap. xlix.

Vocalis ante uocalem in primis syllabis, & in latinis dictionibus semper corripitur, ut deus meus, uo producit, in fio, sed duntaxat bisyllabo, item in diusa um. Virg. Dia camilla. Perlius. Quid dia poemata narrent, sed est graeca dictione, nam & Hemeritatur dicitur, & eous pro aurora producantur primam, quoniam sunt nomina, & sic feribun tur, unde eous quandog; prima correcte. Virg. Primo surgebat eois.

¶ De denotations.

De deriuatione.

Caplum. XX.

Deriuatione cognoscitur priā syllaba, quando deriuatiua primitiuū naturā sapit, ut amabilis primam corripit, quoniam ab amo est, cuius prima breuiatur, clamas uero producit, nam in clamo, unde et producitur, sed ut syllaba quantitas cognosci in deriuatiuis possit, a quibus ueniant primitiuū, animaduertendum est, in plurimis enim imperitiū falluntur. Et deriuatiua quidem multa sunt, quæ primitiuoꝝ quantitatem non seruant, lego, sedeo, uoco, rego primā correpta habent, in leges, sedes, uoces, reges producta est, quibus dubitari sepe potest nomina, ne a uerbis, an a nominibus uerba deriuent, quod ipsam significationem, & regem naturā rimantibus facile erit comprehendere. Nō. a. dicere possumus rego, nisi pri^o sit q̄ regar, nec sedeo, nisi sedes fuerit, aut locus ubi sedeat, Vires quoq; cū primitiuo nō conueniunt, si tñ a uireo descendere certū ē. Itē q̄ sequunt a suis dissentiūt primitiuis, statua a star^o, Luca, & Staturus redit idē. His ascripsit aq̄s, quoq; stata tpa status. Locū dūs a uoco, fecius a secus, Vir, Nō fecus ac iussi faciūt, Idē Nō fecius, ac rotat enī, Tegula a rego, Luca, Passus sicāio regis, q̄ carbo sepulchro, Luca. Quē tegula sola tuc, Laterna a lateo, Mart. Dux laterna uirē clausis feror aurea flāmis, Luca. Quis later hic supum. Regula a rego. Vir. Ille regit dētis animos, Horat. Regula peccatis, quæ penas irroget æquas. Dicax a dico, idē. Qui captat ritus hoium, famāq; dicacis. Qui. Dicere p̄e rides, Lucerna a luceo, Iune. Venusina digna lucerna. Arista ab areo. Feralis a fero, Vir. Et ferales ante cupressus, nā ferales dies erāt, quo sacra mortuos celebrabant, sic dētus a ferendis in sepulchra epulis, auctor Varro, Multa præterea deriuata comperies, quæ primitiuoꝝ suoz quantitatem nō retinent, sed de his particulares regulæ tradentur inferius. Accidit item, sed nō nisi rarissimi, ut mutas primitiuū in deriuatiuo literis, quantitas quoq; syllaba uarietur, motu moueo corripitur, producitur in mobilis, quoniam post o non u, sed b sequitur.

De regula,

Caplum, XXI.

Regula cognoscit hoc pacto, Omne præteritum bisyllabum primā producit, ut legi, uidi, præter hæc pauca, biliti, fidi, scidi, tili, dedi, steti, & uocalem ante uocalem habentia, ut sui, nui, rui, cū suis cōpositis, in hdi quidē a hdo primā corripit ex cōposito deriuato cognoscitur, nā in q̄drifidis penultima corripitur Vir. quadrifidi quercū. Geminata præterita primam corripunt, ut pepuli, sefelli, momordi, pependi, Alioꝝ præteritōꝝ tñ est prima syllaba, quanta in eoz positione fuerit, ut in amari breuiatur, qm̄ in amo breuis est, saluti huius regulae nui, polui, coegi, nec mirum, q̄a primæ positionis sua litteraturā nō seruant, reppuli, reppi, reuū, si geminant cōsonantem caula uersus, ut dētū ē, simplici tñ scribi deberent, ut in reperiis, & re pulsi, qm̄ p̄ non duplicant, re breuis ē. lupina bisyllaba primā pducunt, ut lutum, Hora, Lutū et Mecenas, notatur quātū a queo, sed huius exemplum ait inuenies in tū ab eo, hoc ex deriuato cōposito intelligitur primā corripit Ouid, Sol additū, quā quæris ait, situm a lino, uñ oblit^o pau peritate, oblitā panis, Datū a do, statum a sto, rutū a ruo, unde dirutus, Ouid, Diruta Marte tuo, Ratū a reor, Virg, Nos abulsi rati, Litū a lino, hinc oblitus, Ouid, Oblitus a diæ cede libelli^o Citum a cieo, es, ut a cieo eis quati conuagationis producitur, Lucanus, Stratūq; excita uenit Illa præterea generalis regula est, tantum esse primam syllabam in oī præterito pfecto, & pluri perfectō, & in uno futuri modi tantum cōiunctiuū, quanta fuerit in præterito indicatiui, cætera tempora rationem sequuntur præsentis indicatiui, nisi forte litteraturam mutant, ut aemus dēt, in quibus ratione pducitur, cum prima in do breuiat, quoniam mutatio litterarū facta est, Participiū præteriti, & futuri in rus. lupini regulam sequunt, præter ambit^o a, un, nam contra primitiuū naturam penultimam extensam habet, Ouid, Iussit, & ambitæ circundant littera terra. Ambitus substantiuum correptam, Luca, Letalūq; ambitus urbi, Verbala & quequid lupinum est, ratio in consentit lupini præsentis, participium futuri in dus, & gerundia cum præsentī congruunt.

De primis syllabis

Caplum. XXII.

Exemplo cognoscitur prima syllaba, quotiens ad approbationem alicuius poetæ cō fugimus auctoritatem, ut si dubitet q̄spiam, quanta sit n in titus, ex illo Enni uersu breuiari p̄cipit. O tute tati tibi tanta tyrane tulisti. Item ex illo Mar. Cogit metitus acitare causas, est enim endecasyllabus phalœticus, conuans ex Spondo, dactylo, & tribus trochæis. In oibus autē dictionibus poetarū uisus resequendus est, et pp̄ terea legendi sunt oēs, sed i primis optimi, & pbatissimi, ut Virg. Ouid. Luca P̄ pi Sylli. corum Diomedes S iii

audire. In uerbis sum, & uolo, eorumq; cōpositis, ut nolo, adsum, semp̄ extendit, ut uelimus, nolimus, desimus. V. in eisdem uerbis semp̄ corripit, ut uolumus, sumus, adsumus. Hæc uetus dædus uersus hexametri, & pentametri, de scandēdi ratione, de his q; accidunt metro, de quā tate primaq; ac mediā syllabag, satis m. p. Paule in uersu uersu dicitur. Superest, ut eum uersus ipsi hexameter, & pentameter cōstitui solēt, patefaciamus. Simul & aliq; quod ad carminis heroiici, & elegiaci legem, & uarietatem pertinet leuiter attingamus, & postremo de quā tate omnium syllabarum generatim regulas subiiciamus.

¶ De Hexametro uersu constituendū. Capitulum. xxxiii.

M ERSUS hexameter, siue heroiicus, sic constituitur sex regionibus, quas obtinet, dactylus spondeusq; pedes recipit, sed dactylus perraro, & non nisi ornandi poematis quāquam regione suam spondeo concedit. Spondeus in postrema syllaba nunq; dactyli consistere patitur. In reliq; regionibus dactylus, & spondeus, sine ulla inter se discrezione uariat, quāuis spondeus in tertia melius p̄tēmeres q̄ dactylus diuidat. A xii syllabis in septe & decē extenditur ultra non potest, hipmetris exceptis, quæ abundantia te uerbes uersus excipiūt sibi, in scandendo est lyphi, uel ly naphæ. Scanditur ergo uersus hexameter textus, ut ut i primis scilicet dactylus & spondeus pmulcuc ponant, in quā ferme semp̄ dactylus in sexta sēp̄ spondeus colligetur, uel trocheus. Et sic ut diximus, in omnib; metris postea est indifferens, q̄dam uolunt enim tribrachio esse in hoc uersu locū, & frequēter in tertio inueniunt, ut apud Virg. si pereō manibus hec sum penisse iuuabit. item, Nostrū obrumur. ceteriq; interrima cades, & apud Luca. Aethiē p̄p̄ terris alieno surgite campos, sed si finales syllabæ natura breues in principio pedis productæ sunt, quod seruo grammatico honorato placuit, dactylus erit, nō tribrachus, nam & i uca, natura corrupta in principio pedis produxit, Dum singulis uerat, dum ius materna peregit.

¶ De pentametro. Capitulum. xxxv.

ERSUS pentameter constat duobus semigenis, ut posterior coma duos dactylus habet & semp̄ pedē, prior duos, uel ambostp̄, utrosq; mixto, & sibi muticē cedētes. p̄ uel se obtulerit, ac semp̄ pedē sic. Et tenet eum ingenium magnalō. Et tene ar, euli nigera, magna sol. Quodam uero sic distinguunt scandentes, ut primis duobus regionibus dactylus, et spondeus indifferenter locentur, in tertia semp̄ spondeus, quod si prioram syllabam memoriam pedis breuē inuenieris pro longa positi, scito rationis esse, quæ pars illic cōmis finit, ut apud Oui. Et quati biberis, hac ego parte bibam, sic in scanditur, & qui, in bibe, ris, hac ego par, te bibam quod si ita sequitur, tambum in uersu pentametro inueniri nunq; posse, duobus autem anapæstis finit. Quidam uolunt tribrachum quātam regionem nonnunq; occupare, ut. Vix priamistū, itaq; troia fuit, sed si ultima, quod prius diximus, in omni metro differens est, non erit tribrachus, sed anapæstus.

¶ De uersu Heroico.

Cap. xxxvi.

ERSUS heroiicum pythio oraculo nosse debere, & ante troianum bellum exipisse in naturali hystoria Pli. auctor est, proferatio condita nō dum fuerat. Cadmus Phœnicides sirus, & hecæus. ceteris omnibus poetices probus seruans. metrum primi soluerunt, qui deinde post illos tuere, semp̄r aliquid admitteres ad eum, quo nunc utimur modum. pedestrem orationem, idest quæ abiq; metro est, uel in ab excelssiore loco in planū delapsa deduxerunt. Diuersis autem nominibus uersus heroiicus appellatur, seu anapæstus, uel hexameter a numero pedum, sex enim recipit, heroiicus, q̄ heroum, hoc est innotum fortium, ac semido rum res geste hoc uersu describitur, nam & Hora. ait, Res geste regū, ducumq; & ista bella quo feribi possent numero monstrant Homerus Ille autem proprie heroiicus nominatur, in cuius priore loco spondeus ponitur, & in quarto, & in sexto, ut apud Virg. Descisse uidet sua nunc promissa reposci. Pythium propterea cognominatum existimant, q̄ cum apollo pythonia delphis in matris ultorem necasset, & eole carmē heroiici, inno sex spondeis, apuerunt, dēde soluta altera syllaba sine damno temporis dactylum recepit, uerior opinio est, metrum heroiici Apollinis oraculo fuisse celebratum, & ex hoc pythii nomen sortitum. Idem uersus etiā Buoclicus nominatur, quotiens in quarta regione dactylus finiens partem orationis inuenitur, quod Theocritus fere semp̄, ut dicitur in libro uero uero dicitur, ut dicitur in libro uero uero dicitur. Virg. non nisi perraro seruauit, ut Nos patriæ fines, & dulcia linquimus arua. Nos patriam fugimus tu tyre lentus in Diomedes S iiii

umbra. Dactylicus uersus est, cum ultimo excepto dactylos omnes habet, ut apud Homerum
 ἄνδρα μοι ἔειπε θεὸς πάλαι Διὸς υἱὸν Ἴδου, & apud Virgilium. Panditur interea domus omnipotentis
 olympi. Et dactylo quidem utimur, cum impetum, et maiorem rei uehementiam significare
 uolumus, quod Homerus facit frequentissime, ut cum ait, *νοῦς οὐδὲν ἄσπετον ἄσπεκον κινῶ*.
θεοὶ Virgi. quoq; currentem equum, & alterno crurum replicatu terram crebro pullantem
 describens, hunc uluare uersum solet. ut *Quadrupedate putrem sonitu quatit ungula campū*
 & *Tremi* omne solum, sonituque resulat, & *Grati* horribili circumdatur ungula nymbo. Pul
 ueris. Huiusmodi autem uersus sonori appellantur, quoniam crepitant, & sunt pronuntiatione
 fragosa, atq; exultanti, quales materia ipsa postulat. Quib⁹ item nimium quem uis strepitum, aut
 sonitum murmurue describimus. t. litteram, & u. & o. & r. frequenter inserimus, ut *At tuba terri*
bilem sonitum procul are canoro, *Increpuit*. Item. Inde ubi clara dedit sonitum tuba, sinibus
 omnes. Haud mora profluere suis, ferit aethera clamor. *Nauicis*, et dant strepitum montes, toto
 tonat aethere, uastas inuoluens sonitus tremefacta per auiua uoces. Item. Olli per galeam fixo ste
 tit hasta cerebro. Et resonat circum, et gemitu nem⁹ omne remugit. Item *Tertia* mimalloneis
 inflatur tibia bombis, sed tales uersus, quoniam uolubilem, & coherentem continuant dictionē
 teretes appellantur. Spondaicus uersus, ē uel molestic⁹, cum spondaei omnes occupant regiones,
 una excepta, ut *Luctantes uentos, tempellateq; honoras*. Hoc uersu tunc praecipue utimur, cum
 graues personas, & aetate prouectas loquentes inducimus, ut *Diomedem*. Virgil. latinorum lega
 to respondentem. *O fortunatae gētes laturnia regna*. Antiqui *Ausonii*. Rei tarditati, atq; difficul
 tati, & admirationi exprimenda plurimum conuenit, ut apud Virgil, qui d fabris Vulcani sic lo
 quitur. *Illi* inter sese multa uia brachia tollunt, & *Dido* sic ad Aeneam inquit admirans. *Tunc il*
le Aeneas, quem Dardanio Anchisa Languida praeterea res commode hoc metro enarratur, ut
Inuadunt urbem somno, unoq; sepulchram. Item. Et lunam in nymbo nox intempesta tenebat.
 Quae poemati heroicis uersibus contexto gratiam, & splendorem afferunt.

¶ Quae uersu heroico splendorem afferant.

Cap. XXVII.

Vita sunt, quae poemati heroicis uersibus contexto gratiam, & splendorem afferunt
 Sed illud in primis si duo, uel tres, aut etiam pauciores uersus nexu orationis, & contex
 tu, ueluti cathena quadam inter se cōnectuntur sic. Est in secessu longo locus, si uita
 portum. Efficit obiectu laterum, quibus omnis ab alto. Frangitur, inq; sinus scindit
 sese unda reductos. Delectat plurimum anadiplosis, cum ultima prioris uersus di
 ctio in sequentis principio iteratur, ut Sequitur pulcherrimus auster. Auster equo fidens. Et arden
 tia lumina frustra. Lumina, nam teneras arcebant uiculo palmas. Verbi in principio uersus positi
 eiusdē sine cōcinnā ē, & elegans repetitio, ut *Multa* sup priamo rogatans, sup *Hectore* multa, &
 Ante etiam scriptū dicitur regis, & ante Itē relatio eiusdē uerbi, aut similis p principio uersuum
 plurimorum, ut *Nate*, mea uires, mea magna potētia solus. *Nate* patrisissimi, q rela typhoea tem
 nis, & spes tu nunc una senectae. Tu requies miseræ, decus, imperiumq; latini. Te penes, Pulchrū
 est nonnunquam homeoteleuton in uerbis praecipue subiunctiuis, ut *Rite* secundare uisus,
 omensq; leuarent, & *Illum* & labentem teucris, & risere natantē. Similiter semihomeoptoton,
 ut *Sensit* Neptunus & imis, *Stagna* refusa uadis. Commendantur quandoq; etiam illi uersus,
 quorum similes sunt exitus, ut *Flamma* media it sa tenebat. *Ingenem*, & summa teucros ex arc
 Perfusus sanie uitas, atq; ueneno. *Clamores* simul horrendos ad sidera tollit, medio sublato,
 integer in reliquis sensus manebit. Conuenit concitatiōi eiusdē dictionis in eodem uersu si
 ne aliqua dilatione geminatio, ut *Me me* adsum, qui feci, in me conuertite serum. *O* Re uili.
 Frequens uocalium concursus pleniorē sepe, & grauiorē efficit uersum, eiq; elegantia adii
 cit plurimum, praesertim si eiusmodi res fuerit, ut hiatu quodam orationis ad eam experimen
 dam opus sit, Virgil. de Poliphemo. *Monstrum* horrendum, informe, ingens, cui lumen adēp
 tum. Illustrat non nihil poema adiectio repetens, cum ab ea dictione, qua sensus superior ter
 minatur, inferior incipit, ac deinceps quasi per gradus idem dicendi ordo seruat,
 ut *Torus*

ut Torua leana lupum sequitur, lupus ipse capellam. Florentē cyñum sequitur lalcium capella, Te Coridon o Alexi. Item Ouid Mars uidet hanc, usiamq; cupit, potiturq; cupita, Illud quoq; non displicet, cum singulis nominibus epitheta cōiuncta sunt, ut Marsa manus, paigna coheres festina uirum uis. Item cum casu uarietate oratio distinguitur, ut Littora littoribus cōraria, flu pugnas undas. Imprecor, arma armis pugnent, ipsiq; nepotes, & Harer pede pes, dōiulq; oio uir Item apud Homerum, ἄσ φητι φητι τιν ἀνδρῶν φητι δειφίτη. Nec quoque pluribus cōiunctionibus nexus creber est, ut Meandrumq; Hamonag; Pritaniumq; & te cumq; larencq; Armmiq; amyceleumq; canem, creffamq; pharetram. Familiares autem figurae poens sunt, Metaphora, Matonymia, Hyperbole, Allegoria, Ironia, & Metaphora quidem est rerum, uerborumq; transitio a propria significatione ad non propriam decoris, aut ueritatis, aut cūctas, aut emphiteos gracia. Et sic quattuor modis, ab animato ad animatum, ut Iphim aungam celeres te cere carina. Ab agitato ad gubernatorem transitio est, Ab animato ad inanimatum, ut Adhuc cūctum assidue, cui nubibus atris. Piniferum caput, & uento pullatur, & imbris. Mons enim animatum non habet, cui hominis membra tribuntur, Ab inanimato ad inanimatum, ut Ambo florētes etatib;. Ab inanimato ad inanimatum, ut Sequit cumulo praeuptus aquae mons Metonymia est ueluti nō inominatio quaedā, q̄ fit multis modis, aut enim p̄ id, quod cōtinet, ut qd̄ cōtineret ostendit, ut Nunc pateras libate ioui, & Caelo gratissimus amnis, aut cōtra. Crateras magnos statuunt, & uina coronant, aut pro inuentore res inuenta, ut uirumq; precatur, & contra, ut Cere remq; canistris, expediunt. Hyperbole est dictio fidem excedens minuendi, augēdue causa. Mi nendi, ut sordior leopnolis, leinor folio, tardior telludine. Augēdie, ut inue candidior, & apud Virgilium. Illa uel intacta se gens per lumina uolaret. Gramina, nec teneras curtu lesisset aristas. Vel mare per medium fluctu suspēda nument. Feret iter, celeres nec tingeret æquore plātas. Allegoria aliud dicit, aliud significat per similitudinem, aut cōrarium, ut apud Virgilium. Etiam tempus equum spumantia soluere colla, significat enim finitendum carmen esse, Ironia Quōtitiāno uocatur illusio, & in contrarium redit tenus uerborū pronuntiationis grauitate, ut Egregiam uero laudem, & spolia ampla refertis, Tuq; puerq; tuus, hic nisi pronuntiationis grauitate uis fuerimus, laudantis uidebitur oratio, non utuperantis, & confitentis, non negantis. Parabo Item, & Paradigma, atq; alie permulta frequētissime a poens usurpantur, et in ois multis fiunt, quod apud grammatikos licet cognoscere. Non enim omnia perlequitur, et in animo fuit sed monere te duntaxat, quibus poemata, si quādo ali qua scribitur, quod cito arbitror fore, ea ex ingeni bonitate, ut lumibus distingui possint, sed in primis Periphrasis tibi amplectenda est quam nos circumlocutionem uocamus. Hec longiore uerborum ambitu rem defendit, q̄ breuiter exprimi potuit, aut ornandae rei causa, quae pulchra est, aut uitandae, quae turpis est, & ornā de quādam rei causa, ut Et iam pria nouo spargebat lumine terras, Titani croceum linquens aurora cubile. potuit enī dici dies ortus erat, uitandae uero, ut placidusq; penit. Cōiugis estulus gre mio p̄ mēbra soporē, Itē Nimo ne luxu obtinior usus, die gēralis aruo, & sulcos obliet merces, quē circuitu difficile foemina cōceptū poeta significauit, Sūt & uita nōnala, q̄ effugere cōiueit & in apd pbatos auctores frequēter reperit, uer̄ ope i lōgo, i quo q̄sq; bōū dormitit. Hom qd̄ Flacc; ait, Pleoasmos, ut hic ore locuta ē. Macrologia lōga nimis d̄scriptio, ut Postera lux sumo sp̄gebat lumie terras. Orta dies, cū primū alto se gurgite tollit. Solis eq̄ luceq; ellans naribus efflant Amphibologia, ut Aio te racidem romanos uincere posse, hic sensus uitio ambiguitatis p̄ prietate caret. Tautologia, ut ipse egomet uenio, sufficiebat enim dicit, ego uenio. Tapnolis, cui res magna humiliter exponitur, ut Apparent rari nantes in gurgite uasto. gurges enim nō maris sed fluminis est, Aechrologia, ut est dōnica culta, hēc enī oratio minus uere cūda est cōpositio nis uitio. Cacephaton, cum item uitio cōpositionis inuere cūda gignit suspitio, ut At rannum hunc aperit ramum, qui ueste latebat. Vitandus est cōcursus uocalium, praesertim tui synalcepha non fit, ut Si pereō hominū manibus peruisse uuabit, & sub illo alto. Item Castori amicleo, & amicleo polluci. Cauendū p̄terea, ne in cōsimiles casus exeant diuersa uerba, ut Merentes, stentres, lachrimantes, ac miserantes. Contra ne ab eisdē literis diuersa nomina, aut uerba incipiant, ut Oute tute tate tibi tanta tyraue tulisti, & Casus cassandra canebat, qd̄ tamen nōnunq; cū decorē fuit apud Virgi, Sale saxa sonabant e. cum litera, qd̄ & Quantilianus ait, sibilum habet, qui murmur aquae leop. Is illud exprimi uidetur. Idem poeta artificiose literam frequentauit, cum de

Orontis nauī tempestate obruta loqueretur, Torquet agens circū, & rapidus uoratæ quore uer
 texrem, enī gēlla murmur uerborum imitari uidetur. L. quoq; crebro, de q̄ loquēsis culcauit, ut
 Et lita de fluuio labat unguia lapsa per algas. Homerum secutus, qui ait. *οὐρανὸν ἰχθυόεντα*
ἀρξαμένη δὲ καὶ θῆν. Animaduertendum etiam, ne sit indecens structura uerborum, ut Verlaque iu
 uencum terga fatigamus hasta. Fugienda est & cacozelia, hoc est nimia de coris affectatio, p̄ quā
 aut nimio tumore sententia corrumpitur, ut Iupiter o p̄sēns cali, qui licydera torques. Ore tuo
 dicenda loquar, aut nimio cultu, ut Aureus axis erat, tēmo aureus aures sūmā. Curuatura rota rā
 diorum, argenteus ordo. Per iuga chrysoliti, positaq; ex ordine gēma. Plurima sunt p̄terea, q̄
 imitari, plurima, quæ uitare uelim, sed ea tu ueterum, & probatorum poetarū lectione cogno
 sces. Vnum tamen est, quod te monere in primis utile uisum est, cum tria omnia mo sint dicēdi ge
 nera, humile, mediocre, sublime, p̄priis, electis, et commodis uocabulis in quolibet genere utēdū
 esse, Virgiliū exemplo, qui ne in mediocri charactere lucernam diceret, quæ humili conuenit,
 aut lychnum, qui grandiloquo, testam elegit, dicens, testa cum ardente uiderent. Scintillare ole
 um. Idem in sublimi uulgaria uitauit uocabula, & lychnum non lucernam, aut testam, cererem
 non panem usurpauit. Materie ergo, & p̄sonis uerba accommodanda sunt, quod optimorum
 sed Virgiliū in primis imitatione seruare perdisces.

¶ De uersu pentametro.

Caplum. XXVIII.

 Erlus pentameter sic a pedum numero nomen accepit, quir q̄ enim constat. Idem
 uocatur elegiacus, sed cum est iunctus hexametro, sic ait dicitur, sic ait dicitur, *πενταμετρος* & *ελεγιακος*
μετρος τας, quod fere defunctorum hoc carmine laudes comprehendebantur. si
 ue *αυτοελεγειος*, id est miseratione, quod uetustissimi miseria, & lamentationes suas
 elegis decantabat, ut ait Horatius. Versibus impariter iunctis q̄rimonia primū. Post enā melius
 est uoti sententia compos Nam quicquid erat, q̄ expeditum consecuti fuerant, elegiaci carmi
 ne describebant. Sed pentametri uersus iuentionem quidam in Theoclem naxicum referunt q̄ cū
 per insaniam uociferaretur, casu eum effecit, ob id autem elegiacus uocatus est, quoniam
ελεγειος est insanio. Ambigi tamen a grammaticis in arte poetica. Flaccus scribit dicens. Quis
 tamen exiguos elegos emisit auctor, Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est. Elegiam
 decet esse uersu leni, & minime assurgenti, in offenso, ut prodire sua sponte ex ore nostro uideat
 Vitandum est, ne constructio ad tertium uersum suspendatur, & ne crebra siant cōmata, sed i
 ngulis uersibus perfecta oratio sit ad exitum usq; uersus perducta, quod uidetur diligentissime ter
 uasse Tibullus Quintilianū iudicio ceteris, qui elegiam scriptauerunt, preferendus. Et penta
 metrum quidem semper teretem esse conuenit, purum, argutum, qualem apud p̄batos legim⁹,
 quos sequi uolueris, non poteris, non commode, & eleganter scribere. Sed iam ad generales syl
 labarum regulas tradendas pergamus, ac prius de communibus p̄cipiamus.

¶ De communibus syllabis.

Caplum. XXIX.

 Omnes syllaba modis sunt septem. Primus modus ē, si correpta uocalis a duab⁹
 excipitur consonantib⁹, quarum prior muta, sequens liqua sit, est enim breuis in hoc
 Vt q; ab rupe Cyclops, longa in hoc, At genus ē sylus cyclops, Secundus modus
 est, cum sequente uocali nulla interposita consonante, longa uocalis natura, uel diq̄ h
 rhongo in fine dictionis corripitur, ut Te corydon o alexi, & Insula ionio in magno, & apud
 Homerum *κοιραναι δὲ τῶν ἀνδρῶν κειρανοσπαιῶν εὐκείν.* Nam p̄duci ferme semper inuenimus, ut mu
 la aonides, & O ego quantum agi, Tertius modus est, cum in fine partis orationis natura breuis
 producit, sequente uocali, sed una interposita consonante, ut Nam tibi Timbre caput euari
 drius abstulit enis. Corripitur in hoc, Per caput hoc iuro, Quartus modus est, cum correptam
 uocalem duæ consonantes sequuntur, quarum prior est s que p̄posita mutis uim obtinet liq
 da, & precedentem syllabam modo producit, unde spissa coma, modo corripit, ut Poitres ipes
 sibi quisq; suas, Quintus, cum correptam uocalem sequitur z, quæ cum p̄cederem quæcūq; effi
 cere, uim tamen duplicis nonnunquam amittit, ut Nemorosa zacynthos, & Mezenz diuis exu
 uias. Sextus, cum pronomen hic uocalis sublequitur, modo enim corripitur, ut in hoc. Hic
 uir, hic est, tibi quem promitti sa pius audis, producit in hoc. At pulchrum est digito mon
 strari, & dicitur hic est. Septimus est, cum correptam uocalem h, sequitur una consonante, mediā
 est enim breuis in hoc. Quisquis honos tumuli. Longa in hoc, Terga fatigamus hasta.

¶ De primis

¶ De primis syllabis cognoscendis, & primo de. A. ante. b. & sequentibus
consonantibus, Caplum. XXX.

Ante. b. in primis syllabis producunt, hæc fabula, fabella. Tibullus, Hæc tibi fabellas re-
ferat, fabor uerbum, stabam a flo. nabam a no, nabo. tabes, tibi, rabo, & quæ sunt ab eo,
ut tabidus, pabulum, stabam, labor uerbum, labes, labilis, stabo, cætera corripunt,
ut stabulum.

¶ Ante. c. producunt hæc pacis, & quæ inde sunt, placò, acer pro forti, & uehementi, Graculus
anis, Thracia, Facundus, Machina, Dachus, cætera corripunt, ut gracilis, facilis, acer, arbor, acer-
bus, acesco, acetum, placeo, baculus. Hyacinthum producit Virg. dicens, Et pinguem niliam
& ferugineos hyacinthos.

¶ Ante. d. corripunt gradus, uadam, uatis a uas nominatiuo, uador ris, producunt radix, cla-
des, suadeo cum compositis, uado uadis, gades.

¶ Ante. g. producunt, strages, uagitus, uagina, magalia, stragula, saga pro uenefica, pagus, sagus
Corripunt ago, sagax, flagellum, sagum pro militari ueste, plaga pro rebus, & regione, nam
pro uulnere producit, quia a græco est,

¶ Ante. l. producit hæc dissyllaba, malus nauis, arbor, et mal⁹ p pomo, malo manis, ales cū obli-
quis Item dissyllaba hæc balista, alea, caligo, lqualeo, balena, corripunt alo, is, malus mala malū
palam aduerbium, phalanx. phala turres lignæ. pales. salum pro mari, calēdæ. paliua, Item quæ
cresecunt in genitiuo, ut sal silis, palus, salus, saluto, caleo, salebræ, calo uis uariatur.

¶ Ante. m. producunt polysyllaba, lamina, lumentum, lamentor, amentum, amentor. Item dis-
syllaba, ut hamus. Luuenalis tamen inquit. Dispositis prædiues hamis, corripunt damus cum
compositis, fames, clamys, amo as, caminus.

¶ Ante. n. producunt dissyllaba, uauus, manes, manus proprium corripunt, manus, cano, canis
nomen, anas, anus, anhelio, anabrum, tanais, ganeo producit.

¶ Ante. p. corripunt dapis, capio, uapidis, producunt papilio, rapa, pappo uerbum, pappas
nomen, appulus, uappa, mappa, geminant. p.

Ante. q. corripit aqua cum deriuatiuis.

¶ Ante. r. corripunt aries, arripex, arista, parum, parūper, paraclytus, parasitus, producit carex,
naris, parco, carica, galera, arripitus, uerus, uarillus, charusa um, uarusa um. Ara pro altari, nam
hara cū aspiratione corripit, ut hic Cæditur et tepida uictima porcus ara.

¶ Ante. s. producunt dissyllaba, ut calus, casa, & basis, demuntur, polysyllaba quoque corripunt,
ut basiliscus, exceptis basio, & caseo.

¶ Ante. t. corripunt nato, nator, quater, satus, stadius, statium, lateo, latus, hic plato, platea,
mathesis, pducit uates, saturnus, laterna, latus a um, catholicus, quattuor, latū, quaternus, ater. a.
um, frater, crater, mater, iō pducit, qd græc

¶ Ante. n. naturaliter corripunt grauis, fauus, & cætera eiusmodi, producunt nauus, nauo uer-
bum, nauis, ignauus, auuis, gauuis, mauors, mauis, secūda persona uerbi, malo, pauo, dauo, sua
uis, sua uium, suauior uerbum, prauus, clauus, clau, claua.

Capitolom. xxxi.

¶ De .E. ante b in primis syllabis.

Ente. b. in primis corripit hebenus, et similia, quæ apud græcos hñt. h. ut thebe, hebe, aut
diphthongo scribuntur, ut Phæbus, thebeus nomen proprium equi apud Virgilium.
Item debeo, debitor, debilito, debiles producunt.

¶ Ante. c. corripunt, Secus, pecus, producit seculum, fecis, & reliqui eius obliq, securus, echo
græ. est. x. n. schus, focundus, græcia, cæcus, præco diphthongus habent, uecors, item pro-
ducit fecius, thec. & composita, ut chirotheca, diatheca, hypotheca.

¶ Ante. f. corripunt multa, ut refero, reficio, refugio, ephelus ciuitas.
¶ Ante. g. corripunt naturaliter lego, te go, rego, producit in obliq. lex. et sex, regina, regula, te
gula, de go, æger uero, ægrotus, ægyptus, ægis ægidis, ægloceros diphthongo scribunt, pducit,
item lego as. legatus, licet sic a lego legis, quia publice elegitur, ut Varro ait.

¶ Ante. l. corripunt uelut, uelut, uelut, elegus, gelo as, gelu, melius, scelus, et quæ inde sunt, celer
chelis, chele branchiæ, producunt item spelunca, belua, delubrus, electrum, spela, elutium, de
licite delicatus, delubrum.

¶ Ante m. pducunt demo, femita, nemo, Memor uero, nem^o, femur corripit, Tremor, ire tre mulus, & caetera, q̄ ide sunt, demon, hamus diphthongū habet, femis est ab eo q̄ graece dicitur, ¶ Ante n. pducit, lena penis, uena, q̄ inde sunt, uenor, item & ab eo, senio, senus a um, unde bis fenus, Corripunt fenestra, penu, penitus, penes penetra, penates, phrenesis, bene, benedico, lenex, genus, tenuis, uenio, tenarus diphthongo scribitur, leneus est, *ενοτος* *ακνον*, quod significat torcular, quo uix exprimuntur,

¶ Ante p. corripunt nepa, reperio, sepelio, praepitium, praepono, saepe diphthongo scribuntur Repperit, repulit, duplicant p producunt cepa, sapio, frpes,

¶ Ante q corripunt equis animal, neque producunt nequam, nequicquam, nequaquam, nequida, equus, a, um, equor, & que inde sunt, diphthongo scribuntur,

¶ Ante r producunt herus, hera, heros, nam graece est feralis, cerul^o, meri proprium, uerus uera uerū, cero, ceroma, serio, seria, serus, sera, serum, eruca seres, quū est ceres populus, Virgilius. Qui cerite demo, clerus a graeco

enim est , Pero, peronatus, perius. Nauem si polcat sibi peronatus, arator, aereus, mæreo, hereo, erumna, quæro diphthogum habet, corripunt mereor, unde me retrix, senes uero, uerutum, ueroor.

¶ Ante s corripit Thesis, caetera producunt,

¶ Ante t corripunt metallum, metus, metuo, meto, fretum, heteroclytrū, geta, geticus, Iuuenta is tamen dixit, Tāquam d̄ geris aliquid, torusq̄ sic ambis, peto, ueto, Thesis mater achillis. Nā theas uxor oceani, producit fretus item participium. & Renti producant,

¶ Ante u corripitur, Seuerus breuis, leuo leuis, quando opponitur graui, Nam pro molli, & polito producitur seuus, scauola diphthogum habent,

¶ De I ante b in primis syllabis.

Capitulum. XXXII.

I Ante b corripunt hyberus, hyberna propriū, Tribulus pducunt, tibia, hybernus, tribula, fibula, scribo, liber, libertus, libertinus, Ibo ibis, libo, libum, ubex, q̄bo a queo, fibulo

¶ Ante c producant, dico, spiculum, mica, spica, trica, pica, uicus, ucinus, tricenus, lycia, picens, ficus, picus, ficedula, niciterium, corripunt dicax, dicacitas.

¶ Ante d, corripunt, idem n. g. fides, fidelis, idoneus, bidens, tridens, uideo, quidem, cydonia, producant caetera, ut idus, idem. m. g. sidus, strideo, uel strido, idolum.

¶ Ante f, uel ph, producant, gripes, triphes, triphes corripunt, trifidus, bifidus, tripherus, cyphus,

¶ Ante g, ligo, stix, & styx, in obliquis istrigilis corripunt, bige, trigæ, triginta, uiginti, frigus & que ab eo sunt pyga, pygargus aus, frigo is, stygo, unde insigo producant

¶ Ante l corripunt cylindrus, philomena, slix, hilarus, cilicia, milium, bilbris, pilus, pala, qua ludimus, silex, tilla producant, nilus, pala pro columna, pilum telum romanum.

¶ Ante m corripunt, thymus, finus, nimis, hymen. Item polysyllaba, simia tamen producant,

¶ Ante n corripunt, tinea, lino is, finus, minor nomen, cinis, minor uerbum, minz, caetera producant, ut linea, uinum, linum, sinum pro uale, linus proprium uariat.

¶ Ante p producitur, upera, ripa, spipo as, caetera corripunt, ut spipes.

¶ Ante q producit, liquor liqueris uerbum Virgili. Tunc toto corpore sudor. Liquitur, Caetera corripunt, ut liqueo, laquear aris, liquor nomen.

¶ Ante r corripunt ut in obliquis, lira, pyra, tyrus producant, ita irrita, strira, pyrata, pyram^o.

¶ Ante s producit filius corripunt nisi, miserus, pufana, ordem obcornatam.

¶ Ante t producant itur, & composita, & ambitur, ambitus. Item obliquum nomen hic. & dis pithon, obliqui nominis glis, titan, tullo, scitis a scio, pstitacus gemino. t. scribunt, nitos, ritus, nre, uita, corripunt iter, utulus, utellus, utula, utulor. Italus indifferentem habet.

¶ Ante u, corripunt binuum, triuum, caetera producant, ut rituus.

¶ De O. ante b in primis syllabis.

Capitulum. XXXIII.

O N. b corripunt obles secunda persona uerbi obsum, soboles, obesus, Item composita ab ob, que post b consonantem non amittunt, ut obaudio, obumbro. Item que ante o habuerint duplicem consonantem, ut probro, Caetera producant, ut obex, obicio pro ducit, si sic scribitur, si uero sic obicio, corripit.

¶ Ante

¶ Ante c producunt, iocundus, obliqui nominis uox, procerus a uincior uenit enim ab phoca pileis, phocis ciuitas, peculum, ocum, Cocitus, græce enim est

Cætera corripunt, ut iocus, ioculus, iocor, oculus.

¶ Ante d producunt, nodus, nodo, nodos, & item cætera dissyllaba corripunt, modo aduerbi- um, odor, odoro, rhodus, modus, polysyllaba corripuntur, ut modius.

¶ Ante f producunt, offella, topilus, cætera corripunt, ut profatus, exceptis cõpositis cum præ- positioe pro, de quibus est sua dictum.

¶ Ante g corripit, roga, togatus, rog⁹, rogo, unde aitalogus, cætera pducunt, ut cogo, cogito.

¶ Ante l pducunt sol in obliquis, moles, dolū, proles, foler aris, boetius, olim, coliphium, fol⁹ solennis, folers, polypus, polixus, nolo, cætera corripunt, ut celo, colis, stola, melior.

¶ Ante m corripit homo, stomich⁹, omalus, tomos oppidū taurica, humo, come do, domias domus, como as, glomero as, comes, domus, omitto, cætera producunt, ut omētum, como is.

¶ Ante n pauca producunt, ut nona, nonus a, um, & quæ ante o habent e. ul d uel p. ut conor donum, pono, cætera corripunt, ut bor⁹.

¶ Ante p producunt propago pro uite, sapio, opilio, populus arbor, & quæ inde sunt. Item q habent p ante o. ut cepio, demitur scopolus, cætera corripit, ut sopor, soporo, oportet, oportu- rius producit, & a portu est, oppido, oppidum, opperiet p. duplicant.

¶ Ante q corripunt, coquus, quoq⁹, in compositis producitur, ut proquiro.

¶ Ante r producunt corus, uentus, os, & mos in obliquis utriusq⁹ numeri, coram, torax, morus, nori, oro, orator, ora, regio, torul⁹, dorus, deri⁹, doris, sed hæc habet. a. ante. *corus dicitur a corio* apud grecos loxer. Omnia ite, quæ ante o habet l ut forum, uel r ut roris, roro as, cætera corri- piunt, ut coranus, coralia, nam claudianus ait, Mergit se subito, uellitq⁹ coralia cloe.

¶ Ante s corripunt profuca, rosa, posuit, profi, cætera producunt.

¶ Ante t corripunt eandem, quotus, not⁹, noto producunt dos in obliquis, potio, totus, notus uetus, uetum, eos in obliquis. Item quæ duas consonantes habet ante o. ut protinus, præter, pro- terminus a um, quotidie geminat t.

¶ Ante u producunt proueni, ouum, quia græce est

prouidus, prouerus, proue- nio, prouideo, cætera corripunt, ut ouis.

¶ De V ante b in primis syllabis.

Coptum. XXXIII.

Ante b producunt tuber, rubigo, siber, rubus, uber, pubes. Item quæ habent b ante u. u ut ubo, uel n, ut nubo, corripunt subuleus, bubuleus, rubeus.

¶ Ante c corripunt lucerna, dax in obliquis, ducem, numerale nomen. Item quæ ha- bent n. aut c. aut r. ante u. ut nucis, cucullus, crucis, cætera pducunt, ut duco, lucco, lucis, lucus.

¶ Ante d corripunt rudentes, rudo. Persius tamen longum protulit. Scindor ut archadæ pe- cuaria ruderer dicas, pudet, pudor, pudibundus, iudes, rudis, studium, studeo, producunt cætera, ut rudo.

¶ Ante f si qua inueniuntur, producunt, ut rufus.

¶ Ante g corripunt tugurium, & habenna. f. ante, u. ut fugio, fuga, uel l, ut iugal, iugalis, uel p. ut pugil, hæc producunt, fruges, iugeran, iugis, iuge, & iugiter, frugi, frugalis, cætera item pro- ducunt, ut Lugeo.

¶ Ante l, producunt fuligo, uligo corripunt, fulica, mulier, gula.

¶ Ante m, corripunt humilis, humus, humerus, fumus, a, um. Item si n. uel t, uel c, sit ante, u, ut numa, tumulus, cumulus, funera, præter hoc numen, cumæ, strumæ, cætera item producunt, ut humanus.

¶ Ante n omnia producunt, ut luna, duo corripunt, euenus, tunica.

¶ Ante p omnia producunt, ut lupus, nisi r præcedat. u. ut serupulus, serupus, serupeus, uel p. ut popula, cuius est diminutuum pupilla, pupill⁹, puppis, uel n. ut nuper, uel r. ut rupes, stuppa, & cuppa. pp. geminant.

¶ Ante r cætera producunt, sed nurus, fur, in obliquis, currules, muria, furo uerbum corripit.

¶ Ante s cætera producunt, futuro, pusillus cum compositis corripunt.

¶ Ante t dissyllaba pducunt. u. nutus, corripunt puto, curis, unde cucicula. Iuuenalis. Nostra bi- bit uernum contra tæta cuticula solem. Item frutex, nuges, fructicolus, lutum, & quæ inde sunt

Polifyllaba item u. ante r corripit, ut puteus, rutulus, rutula, preter hæc mutu^a am, ut mutuo blunio, gluto, puteo, putor, futillis, utilis, utilitas utris, & putris indifferenter poni possunt.

¶ Ante u. producitur semper, ut una si præcedit i. breuiatur, ut Iuno

¶ De medijs syllabis, hoc est ultimis, & antepenultimis.

Caplum. XXXV.

Nte. b. corripitur, ut syllaba, arabus, quæ desinit in bilis, a, producitur ante. b, ut amabilis. Item in bundus terminata, ut erabundus. In ullum quoq, ut uenabulum, tinabulum, conciliabulum.

¶ Ante c. producitur opacus, cloaca, uernaculus. Virgi. Quæ tibi posui tanquam uernacula poma, umbraculum, cætera corripunt, ut abacus.

¶ Ante d. producitur cicada, cætera corripunt.

¶ Ante f. corripitur, ut colaphus.

¶ Ante g. producitur imago, indago tam uerbum q̄ nomen, nomina secundæ declinationis, ut montiuagus, aruiugus, pedagogus. Item pelagus, jalage, synagoga corripunt.

¶ Ante l. corripunt naturaliter, ut italus, tantalus, alcalon. In nominibus in alis tercia, ut borealis, producitur item in aliquibus proprijs, ut sunt, Iuuenalis. Martialis, item in obliquis in alijs nominum neutri generis, ut animalis.

¶ Ant. m. producitur exentia in men, ut solamen, cætera corripunt, ut thalamus, calamus.

¶ Ante n. corripit, ut chiban^o, liban^o ppria pducunt ferme semper, ut bianor, traianus. Item loci, & gentis nomina, ut montanus, romitanus, phecastianus, aranus, aranea, titan in obliquis, uel canus, garganus, balanum corripit.

¶ Ante p. omnia corripunt, ut carapulta, nam priapus, sinapi græca sunt.

¶ Ante r. item corripunt oia, ut barbarus, cesaris, neclaris, fallit in desinentibus in rius, ut temerarius, denarius, carnarium, armarium. Item in dominare, auxiliare, lare, et cæteris hinc, item in amarus in compositis, ut affare. Item in denotatus, ut auxiliare, peculiare, fallit in tenaris.

¶ Ante s. corripit, ut carbulus, in deriuatis pducit, ut agaso, omalus, parnafus gæmo ff. scribê

¶ Ante t. corripitur, ut calathus, cyatus, desinentia in tel producitur, ut achates. item obliqui minimum in as, ut abbas abbatis, maestas maestatis, pubertas pubertatis. Item deriuata a supinis nomina, ut dominatus.

¶ Ante u. semper producitur, ut cadauer, animaduertenda sunt composita, de quibus supra locuti sumus.

¶ De. E. ante. b. in medijs syllabis.

Caplum. XXXVI.

Ante. b. naturaliter producitur, chorebus, tenebo, corripitur in helleborus, eribus, celeber, tenebrosus, letebrosus, salebra, salebrosus, in tenebra, latebra indifferens est.

¶ Ante c. producitur semper, nisi in seneca.

¶ Ante d. item producitur, ut heredis, corripunt essedum, nomina in dus, ut tenedus. Item composita a pede, ut compedis compede, item sicadula Iuuenalis. Mergere sicedulas.

¶ Ante f. producitur, ut ueneficus, elephas, & telephus corripunt.

¶ Ante g. corripunt fere omnia, ut prolego, cethegus producit.

¶ Ante l. producitur, ut phafelus, corripitur in angelus.

¶ Ante m. producitur, ut heramus uerbum, corripitur in hus eremus, uehemens potius bisyllabum profertur. Horatius. Vehemens, & liquidum, puroqs similis anni. Item in obliquis huius nominis hyems, & in alectania.

¶ Ante n. producitur, ut tyrhenus, serenus, corripitur helena, helenus, iuuenis, hebenus.

¶ Ante p. corripitur, ut pronepos, producitur tamen in prafepo.

¶ Ante r. corripitur naturaliter, ut terere, legere, cerber^o, producitur in galer^o, in statera, in adiectiuis quoq, in rus ra rum, ut feuerus, austerus, cratera ideo producit, q̄ græcum est. ueteris, megera, chimera diphthongum habet, producit etiam hyberus, trieteris dis, & trietericus. a. u. p. a. thera, & mulier in obliquis, reliqua corripunt, ut alterius, alterum, ueteris, ueterum desinentia in rius, uel in rium corripunt, ut canterius.

¶ Ante s. corripunt prothesis, ephelus, mathesis, producitur poesis, phrenesis indifferenter p̄ditur. Iuuenalis, producitur, cum fruur haud dubius, Cum sit manifesta phrenesis, serenus corripitur. Ex uitio capitis phrenesis furiosa mouetur.

¶ Ante t. producitur, cum fruur haud dubius, Cum sit manifesta phrenesis, serenus corripitur. Ex uitio capitis phrenesis furiosa mouetur.

¶ Ante r corripitur in amestitus, amestitina uestis, producant in obliquis, magnes, locuples, lebes, quies, cæteræ eius formæ corripunt, ut aries, paries, temetum breuiat,

¶ Ante u si inuenitur, semper producantur,

¶ De I ante b in medijs syllabis, Capitulum, xxxvii,

¶ Ante b naturaliter corripitur, ut aprilibus, producantur in peribo is it,

¶ Ante c similiter corripit, ut cliceem, ut amicus, p̄riū producantur, nec aprie^o, amicus umblic^o, formica, pudic^o, lorica, lectica, uenefica, marica dea miturniesiū, urtica, mirica arbor, caie^o, flumi^o, medic^o, Fœdic^o, postic^o, Perfic^o, Pollicæ occurrite fana, anticus ab ante, Itē hæc obliqs. p̄nix, lodæx, & bōbix, uñ bōbicinus. phoenix corripit, salix, calix, mastix, pistrix,

¶ Ante d corripitur naturaliter, ut cupidus, producantur cupido, abyduus, abydenus, thesides, formido, desiderio, desiderium, infidus, perfidus corripitur,

¶ Ante f uel ph cum inuenitur, producantur, ut cephia,

¶ Ante g naturaliter corripitur, ut calido, producantur auriga, caligo, & similia.

¶ Ante l corripit naturaliter, ut agilis, bibilis, p̄ducent tamen exilis, asylum, cubile, mātile, & cætera huiusmodi, Itē quilibet, sextilis, & similia, a gbus delectat futilis, futilis a suo, ut ait Marialis, Sotilis aprax crimb^o rosa, itē humilis, parilis, d̄p̄silis, amabilis, inabilis, legibilis, & similia,

¶ Ante m breuiatur, ut callimachus, producantur, opimus, sublimis, & crescentia quartæ conuagationis, ut audimus,

¶ Ante n p̄ducit, ut festino, caminus, martinus, erynus, filinū, catinū, carminum, mancinus, catinus, festinus, & huiusmodi deriuata, ut grinus, lupinus, na, nū, propio, item desinua in na, ut culina, popia, præter hæc scemina, pichina, p̄serpina, lamina, trutina, streina, buccia. Nomina item in i ante n p̄ducunt, ut eienfinus, desino uero corripit, ut & me desinat ara, p̄ lucit in desinatus, Iuuenalis, Et dominus gladius iam desinata corripit. Itē prius, crastinus, cōperandinus serotinus, hornounus, bisinus, trātinus, oleaginus, saginus, clandestinū, Claudianus penultima p̄ducta protulit, cætera corripunt, ut acium,

¶ Ante p breuiatur, ut empus, producantur obstipus, consipio as.

¶ Ante q̄ producantur, ut iniquus, antiquus, corripitur in his sil qua, reliquus, aliquis.

¶ Ante r corripitur, ut maris, producantur, ut papyrus, saphyrus, butyrum corripit apud Virgilium. Lac nucium, butyrum que nouum cum melle comedit.

¶ Ante s p̄ducit, ut derisus, gaulus, anchises, cambiles corripit aut nunq̄, aut rarissime inuenit.

¶ Ante t corripunt, ut leuitas, desinentia in ta, et heremita, anachorita, ab derita Item mittuntur genituum in ris, ut laminitis, & uola prima in res, ut polites ex, item censurus, recensitus, lacessitus. Sed de lupinus, & participis huiusmodi dictum est. Item hermaphroditus, cocytus, aconitū serinus uero, circuireus, & aduerbia in us corripunt, ut calius, itē p̄p̄uita, polymita uestis, lecythus uas olearium corripit penultimam, ut patet ex uersu homerico *ἰοκῆσθαι ἄλλοτερον ἄλλοτερον*.

¶ Ante u producantur, ut redimius.

¶ De O. ante B. in medijs syllabis. Caplum. XXXVIII.

¶ Ante b corripitur, ut niobe, exceptis duob^o, october.

¶ Ante c breuiatur, ut colocalum, antiochus, excipit obliquos nominum in ox, ut uelox, ferox, quæ producant, præter calox genus nauis.

¶ Ante d breuiatur, ut exodus, exodium, producantur herodes, custodes.

¶ Ante g corripitur, ut elogia, præter ea, quæ habent græcæ, ut *συναγωγὰς* synagoga.

¶ Ante l breuiatur, ut loboles.

¶ Ante m breuiatur, item ut salomon, neutra, ut amomum producantur. Virgi. Asfirium uulgo nascetur amomum.

¶ Ante n naturaliter producantur, sicut in genitiuis nominum tertie in o, ut Catonis, demonis tamen, & Agamemnonis, et findonis corripunt. Nomina propria locorum, ut helycon, calidō sidon producant in obliquis, calcedon tamen corripit, sydonus o producant sydonis, patronimicum corripit, si qua sunt alia, poetarum lectione deprehenduntur.

¶ Ante p naturaliter corripitur, ut caliope, ethiops, & reliquis obliquis eius nominis, item caropus sallit, in his caropus, atopus, europa, pyropus.

¶ De. I. in ultimis syllabis.

Roducitur, ut sinabi. In uocatiuis a nō in is uenientibus corripitur, ut iri. Virgi. Iri de
 cus celi, amarylli. Idem Mirabar qd̄ m̄ cessa deos amarylli uocares. Ly caron, thebai,
 laphni, et similibus, in datiuis quoq; a nōbus in has breuiatur, ut palladi. Papurus. Pal
 ladi littere, solet in natura longum breuiari aliquando sequente uocali, ut apud Vir
 gil. Credimus, an qui amant ipsi sibi somnia fingūt? Mihi, tibi, sibi, quasi, nisi, tibi, ubi, cum com
 positis uariari solent. In uerbis semper producitur, ut legi.

Caplum. XLII.

¶ De. O in ultimis syllabis.

Variatur in nōbus, ut uirgo. Virgili. O uirgo noua mi facies lopina ue surgit. In uo
 cis. Conscia matri uirgo fuit. Item Caro Virg. Quis te magne Cato. Marnalis. Si Ca
 ro reddatur caesarijanus erit. Nomina scemina in o. & apud nos indeclinabilia pro
 ducuntur, ut Dido, manto, nam graece est *δαίδο*, *μάντο*.

Caplum. XLIII.

¶ Datiuū item & ablatiuū semper pducunt, ut populo. Ego & duo ferme semper corripuntur.
 Verba omnia ultimam idiferentem habent, ut amo, lego. Similiter & gerundia, ut legendo, eo
 dem modo aduerbia, ut subito, modo, sero, etc.

¶ De. V in ultimis syllabis.

Caplum. XLIIII.

u Semper producitur, ut Cornu gelu.

¶ De. C in ultimis syllabis.

Caplum. xlv.

Tem pducitur, ut alee. lac corripit natura iter, ex aduerbiis nec & donec breuiant, hic
 diff. res est, haec diphthogū habet, hoc uero natura corripit debere ex uerbis p̄fonomi co
 gnatū q̄ ut, hocce uocali ablata p̄ synalophā, manūbus duob; cc. folere p̄duci. Virg. Hocce
 truci ille parens. Si. n. duobus. cc manūbus producitur, seq̄tur, ut remoto altero corripatur.

¶ Sicut corripitur, ut quod, quid, sed.

¶ E. Percedente qualibet uocali breuiatur, ut Hannibal, mel, uigil, tanaquil, exul, consul, fol, &
 n̄ per se uentur. Barbara quoq; in L. produci solent, ut daniel, michael.

¶ M. Corripitur, ut idem, damnum.

¶ N̄ finita tā graeca q̄ latina p̄ducunt, ut poen, salamin, pyrachmon, Accusatiui in an, & in in
 canant, ut anean, deidamia, phigenian, capin. procrin, parin. Itē graeca in on neutra, ut pelio
 irion, accusatiuus in on graecus a uocatiuus in os nominum. g. m. f. & cōmunis, ut merelaon, epo
 don, eutrapelon uariant. frequentius tñ breuiari solēt q̄ produci. Corripunt item nōna, quorū
 genitiui crescentes penultima breui sunt, ut nomen is, carmen is, An, forsan, forsitā, dictiones
 item, quae per apostrophā proferuntur, corripit solent, ut uiden, sitin, egon.

¶ R. habentia in fine corripuntur, ut lucifer, graeca in er, ather, aer, crater producitur, qm̄ grae
 ce habent *ταυρις*, Claudianus tamen ultima nominis aer corripuit dicens. Lucidus um
 broso m̄scabitur aera uerno, quod apud alium legisse non memini.

¶ Ex monosyllabis breuiantur fer, cum compositis, ut confer. Item *τε*, quā

¶ A. in fine dictionis producitur, ut dignitas, musas, graeca quae genitiuus in os uertunt, item
 accellatiui plurales corripuntur, ut pallas, dosilas, aonas. Virg. Aonas in montes ut duxerit
 un̄ fororum, cycladas. Idem. Cycladas, & crebris legimus freta *ταυρις* uentia.

¶ Es finita naturaliter produciuntur, ut chremes, heres, mores, doce, amnes, quae creant in ge
 nitiuo penultima breui corripuntur, ut miles tis, eques tis, hospes tis. Qui hostis ut h̄spesunt.
 Ceres & per composita non seruiunt regula. Item quae habēt ian̄es ut pariet, aries. graeca cor
 ripiuntur, ut pleiades, garantes, arcades.

¶ Is corripitur tam in graecis q̄ in latinis nominibus, ut parie, collis. Datiuū, ablatiuū, & accusatiui
 in is produciuntur, ut musis, popalis, omnis pro omnes. Item desinentia in is, quae cresunt in ge
 nitiuo penultima longa, ut faminis tis. Tertie coniugationis secunde personae, praesentis indica
 tiui in modi breuiantur, quarta longantur, ut audis, & unum anomalum uelq̄ cum compositis, ut
 nolis, maus, quauis, Notantur dis, mis, tis, quis, bis, quia breuiantur.

¶ Os finita tam graeca q̄ latina produciuntur, ut heros, nepos, doctos, graeca tamē neutra in os bre
 uiantur, ut *αργος*, *αργος*, argos, cetos, Item masculina, uel communia in os habentia genitiuum
 ut *αρχος*, *φύσις* *αρχος*. Trechus. Philoſophus os ossis, corripitur, compos, etimpos, ut quidam
 uolunt. Genitiuus quoq; in eos graecus a nominatiuo in as, ut pallados, arcades.

¶ *Vs* corripitur, ut digitus, demuntur monosyllaba, ut pus, mus, rus, sus, thus. quæ pducunt penultimam, genitiui crescentis omnia producuntur, ut salus tis, uirtus tis, palus ab Horatio corripitur, cum ait. Sterilis palus, aptaq; remis. Virgi. tamen extendit, quem magis sequi debemus, dicens. Stygiaq; palus inamabilis unda.

¶ Genitiui singulares quartæ declinationis, nominatiuus, accusatiuus, & uocatiuus plurales producuntur, ut manus, hæ manus, accusatiuo, & uocatiuo manus. Græca item ut pantus, melampus, œdipus, genitiui græci, calypsus, mantus longantur.

¶ *T.* corripitur, ut caput, sinciput, occiput.

¶ Maturantius de compositione carminum finit.

Legabat Hæmælibrum ad Vincentium Pouch die xviij Januarij 1642.

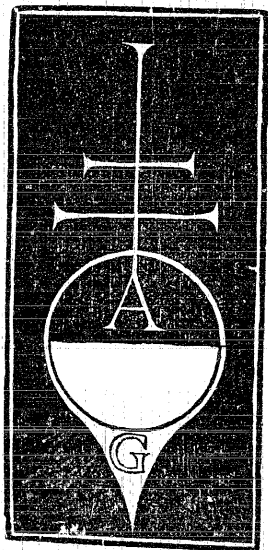
¶ Finit Diomedes, & alii fere omnes authores prisca, qui de arte grammatica scripserunt. Nouissime post omnes impressiones ubiq; locorum excussas, collatis multis exemplaribus p Virum bene doctum admissum recogniti, cunctisque mendis, & erroribus, quibus undiq; scatebant, expurgati. Impressiq; Venetiis accurata diligentia per Cæsarem Arriabenum Venetum. Anno domini. M.D.XXII. die. XXIII. Septembris.

Registrum.

a b A B C D E F G H I K L M N O P Q R S

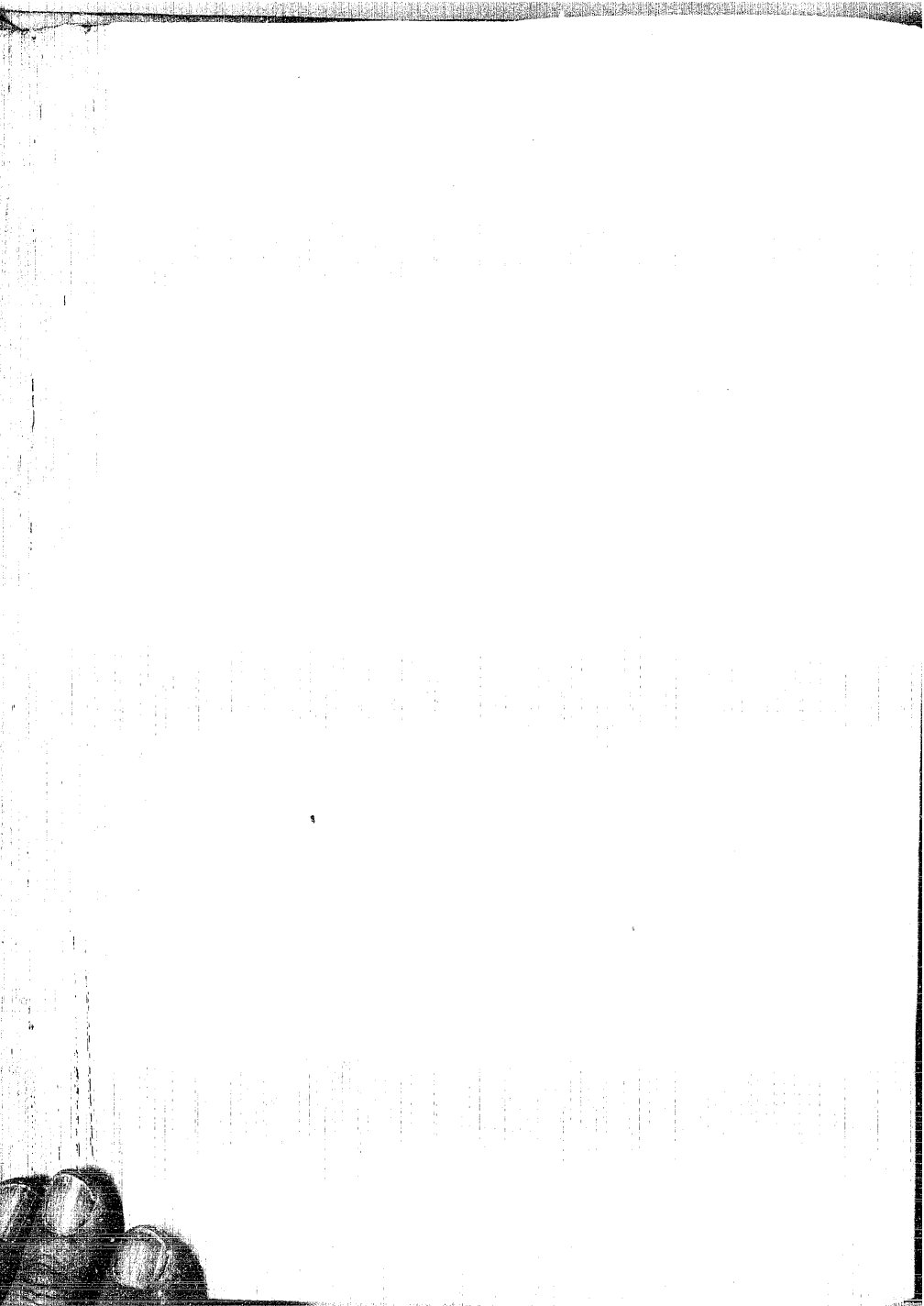
Omnes sunt quaterni, excepto a qui est duernus, & b S qui sunt quinterni.

*Vicenza 8. de
Settembre 1634*

¶ xvi.

In hoc codice continentur: instituta artiũ Pro
biq; Latholica: Lor. q; Frontonis de nomi
num verborumq; differentiis: 7 Phocæ
grámatici de flátili nota atq; de aspi
ratione libellus aureolus: Ab. A.
Iano Parrhasio nuper inuen/
ta: ac nunc primum edita.

L D D

Privilegio necui idem liceat in tota ditio
ne Veneta per quinquennium.

J. Antonius Cæsarius Ad lectorem.

Qui cupis ausoniæ normas cognoscere linguæ:
Hoc lege frugiferum candide lector opus
Nam cito tranquillum intrabit tua cymbula portum:
Nec mirum: quum sint hæc proba scripta Probi.

Eiusdem.

Grammaticæ quæcunq; Probus præcepta reliquit
Aetatis vitio delituere diu.
Ausoniæ postq; sanus custodia linguæ
Prouidit: uolitant docta per ora uirum.
Debemus tibi sane: magis Probus ipse faretur
Se debere tibi: quo duce morte caret.

+

Vanta apud antiquos Valerii Probi fuerit auctoritas. A. Gellius in noctibus Atticis: Aeliusq; Donatus idcirco & Seruius honoratus: ac (siquid inter hos habet loci) Priscianus: qui testimonii eius ut oraculis utuntur. Is iter alia monimenta frugiferi sui laboris: Instituta artium reliquit & Catholicasque rationem totius emendati sermonis amplectuntur. Ea sexages & amplius abhinc annis in aluissimo puluere iacuerunt: cognita: donec asitu Georgius primus Merula uindicauit in usum tantummodo suum. Mox eo defuncto: quidam proprii iuris exemplaria fecerant. Indignumque uidebatur ambitioni paucorum seruire quae Latinae linguae diligentissimus indagator: in hominum lucubraret utilitate. Quare nos iisdem: quibus ante Merula: uestigiis ad interceptam praedam cubile deducti libros etate iam putres exscriptimus: Incredibile: quanto labore propter obsoletas ueterum literarum notas: & iam temporis iniuria uanescentium. Sed ne quod in aliis accusamus imitari uidear haec edere constitui Probi manibus ingratum fore non ratus: si (cui scripta sunt) ingenua studiosaque iuuentus inde proficiat: imprimisq; uestra: quam mihi (qui maximus honor est) istituendam tradidistis annuis ex arario ducentis: quanti (praeter me) nemini. Qua in re non pecuniae magnitudinem: cuius habere captum quem dicere solitum legimus: quorundam se male beneficium: quorundam iudicium quae beneficium. Nam quorum magis oportet expetere iudicium quam uestrum. P. optime: qui omnes in omnibus bonis aribus estis eminentissimi: qui tot ac tantis uirtutibus abundatis: ut eas in exteris & ameticis & benignissime foueatis. Argumento sunt alia quidem multa: sed hoc efficacissimum: quod Philosophiae: Medicinae: eloquentiaeque & Grammaticae professores: a uobis ad hanc diem conducti: uel in patriam neglecto reditu apud uos in sumis rerum omnium comodis ocioque tranquillissimo consenuerunt: uel ex acto docendi munere: domum grauissimis ornati decretis: & donis aucti redierunt. In his ut nomen ponatur etiam meum pro uirili parte contentam. Quanquam (nisi me ratio fallit) aliqd effecisse iam uideor. Nam si nostrae professionis (ut inquit Phocas) in eo summa uersatur: ut in aliorum scientia tui periculum facias: adulescentes uestri qui tot apud me peruenerunt ad optimam frugem: debent expectationem nostram sustinere: uestraque erga me uobis officia facere iucundiora. Quod ut in aliis etiam num surgentibus ingeniorum propaginibus assequamur: adiuuabunt haec opera Probi quae uestro nomine publicauit: paulo post emissurus & alia: uigilantemque nostram maturos fructus: si uobis haec intellexero placuisse. Veicetiae. viii. Eid. Feb.

H Virgo	i ambages	xix	Bacchis	xxiii	clamauerimus	cl
A finalis	i amyftis	xxvii	Binaria fora	xxviii	mauetitis	ix
A finalis i tēpore	if an in ſyllaba	ii	Britones	xix	clam	xiii
A finalis in actō	androgeo	iiii	Brūo	xx	cluere	v
A finalis in vctō	an in accuſatiuo	iiii	Bufo	xix	comma	ii
A finalis i uerbis	ante	xiii	Cato	i	colona	ii
A	xiii anio fla.	xix	C. duplex	ii	conſtat ſyllaba	ii
Ab	xiii antores	xx	Caluus	iii	coniugatio quæ	ge
Abſq̃	xii anxyr	xxii	Calui poema	vi	minat	vii
Ablatiuus tertiæ de-	anus anuis bis	xxv	Caro carnis	xix	coniugatio priã	vii
clinatonis	xvii apud	xiii	Cancer	xx	cominus	vi
Abas	xxiii apherſis	xvi	Carcer	xx	contra	xii
Ablatiuus ſingu. no-	apocope	xvi	Calx	xxiii	con	xii
uē modis ſit	xxviii apæs	xxvi	Cales opp.	xxv.	coram	xiii
Actiuitas	xxiii apis	xxvi	Capys	xxvi	comicum carnē	ha
Accingier	xvi apes orbus & ſine	xxvi	Caſtis	xxvii	miſe & lene	xiii
Acie caſu grō	xvii liberis	xxi	Caſſida	xxvii	conſonantes poſitio	
Accuſatiuus ſingu. ſp	aquai	xvi	Caſſidos	x. vi	ni deſeruit	xiii
mæ declinatōis	xvii aqla grāmatic⁹	xxii	Capot	xxviii	cogo coegi	xvi
Actor	xx arcades	v	crates cratetis	xxvii	conea p. accōis	xvi
acer cōmune trium	ar	vii	caſuū forma	xxviii	cornu	xvii
generum	xx arbor bis	xv	cedo	xx. i	coniugationes uer-	
acis flu.	xxiii arbor⁹	xx	cedite	xx. ii	borum	x. i
acus in genere	xxiii aturum	xv	cedo	xix	cornicen trium ge-	
aculeus	xxiii argos bis xviii	xxiii	caſor	xx	nerum	xix
achilas	xxv argi	xxviii	ceres	xxvi	co ſyllaba termina-	
acanthus	xxvii arbos	xxiii	cedrum	xxvii	ta	xix
actūs ſing. qb⁹ mo	arcas	xxiii	caſtus	xxvii	compages	xix
dis termiet	xxviii arados arad⁹	xxiii	caſeo	xxx	color	xvi
ades	vii arpi	xxvi	charon	xix	colos	xii
aduerbia tēporis	xi artus	xxvii	chalybes	xxi	colus	xxv
aduerbia numeri	xi artabazes	xxix	chremes	xxiii	Cornu in ſylla-	
ad	xiii aſpirationis nota	ii	citra	xiii	ba	xxviii
aduena trium gene-	as in ſyllaba	iii	cis	xiii	coniugatio priã	xxix
rum ter	xvi aſpes	xxvi	cyclops	xv	Coniugatio ſeda	xxix
aduēa ois gñis	xxvii Athamas Atha-		circe	xxviii	coniugatio tertia	xxix
ad hoc ad hoc	ix mæ	xxv.	circa	xxviii	coniugatio q̃rta	xxix
afer aſri	xxi atūs	xxvii	ciſis ciferis	xxv	creni	xxxi
age	xi aut	xii	clauſula Monofylla		erudelit̃er	xii
agger aggeris	xxi aulai	xvi	ho termiata	xxvii	crebra	xii
Quo ais ait: ai aſtu	xxi aurai	xvi	Clauſula triſylla-		crates cratetis	xxvii
ait.	xxx auctor	xx	ba	xxvii	cuius	vi
alibi	xii augur ois gñis	xxi	clauſula. iiii. ſyllaba-		cui	vi
alia bis	xv auceps. auceps nō		rum	xxvii	cur	xi
amplius	xi dicirur	xxvi	Clauſula uitio-		cum	xii
am	xxiii Barbariſmus	xv	ſa	xxviii	curubis	xxiii
ambago	xix Balneatrix	xx	clamatu	vii	cucumis	xxv
					Datiu ſingularis p-	

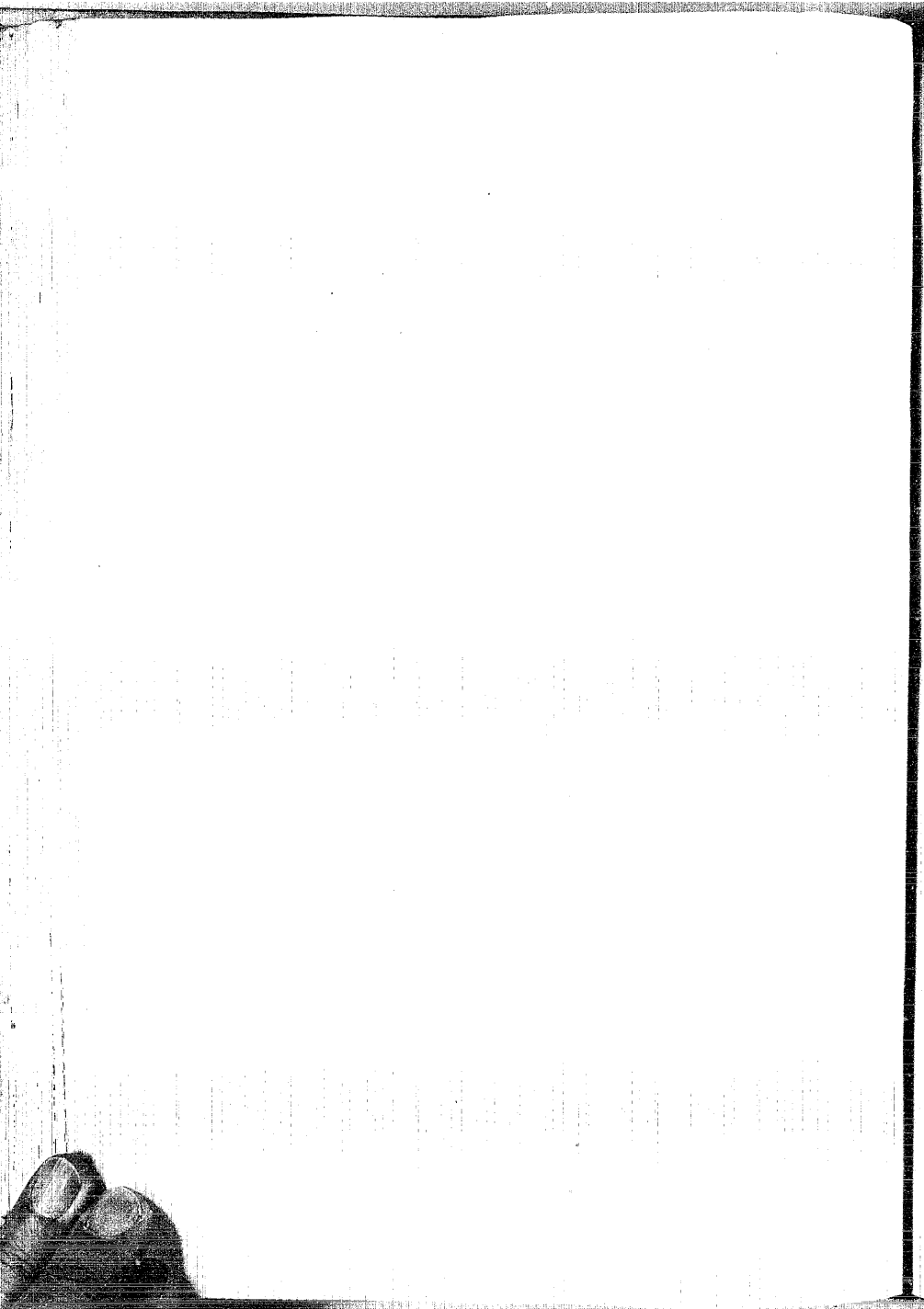
træ declinatōis	xvii	E.	vii	xiii	Fidei	xvii	Hi	vi
Dapem	xviii	Ebur eboris	xv		Fidicen oīs gn̄is	xix	He	vi
damaſcos	xxiii	Ecce	xi		Fidicina	xix	Hæc	vi
damaſis	xxv	Ectafis	xvi		Fides	xxiii	Hic	xi, xvi, xxix
Datiuſ ſing. i q̄s ſyl-		Ego	v		Fidis	xxiii	Hymber	xx
labas ex eat	xxviii	Egerimus	xv		Fio factus ſū	xxx	Hilar	xxi
Definit ſyllaba	ii	Eheu	xiii		Fleui	xxi	Hilaris	xvi
Denuo	xi	Eius	vi		fr̄s fr̄ōis	xviii, xxvi	Hilarus	xxi
deinde	xi	Ei	vi		fr̄ōs fr̄ōdis	xvii, xx i	Hirbas	xxiii
De	xiii	Eum	vi		Franco	xix	Hieras	xxvi
Declinationes no-		Eam	vi		Frugi	xviii	Hio hiani	xxx
minum	xvi	Eo	vi		Funditus	xii	Hy	xxviii
declinatio priā	xvi	Ea	vi		Fuga	xv	Hir	xxvix
declinatio ſcda	xvii	Ea	vi		Fugiens	xv	Hippolitus	x, xiv
Declinatio tertia		Eorum	vi		Fur cōmune	trium	Hiſtrio	xxix
bis	xvii	Earum	vi		generum	xxi	Hodie	xi
Declinatio quarta		Eos	vi		Fuat	xxv	Homo hoīs	xv
bis	xvii	Eas	vi		Gadir	xxi	Honor	xxi
decli. q̄nta bis	xvii	Eis	vi		Gargarus garga-		Honos	xxii
defenſatrix	xx	Eia	xi		ra	xxii	Horror	xxvix
degener	xxi	Elephas	xxiii, xxxix		Ganges	xxiii	Hortus	xxvix
deleui	xxix	Flephātus	xxiii		Genetri	xx	Hoc	xi
Dis in genetiuo	iii	Elis	xx ix		Genetiu ſingu. ter-		Icōfenans	i
dic	vii	Elifa	xxix		minatōēs	xxviii	Lduplex	i
diu	ii	En in tpe	iii xi		Giges	xxiii	I. finalis	ii
di	iii	en in actō	iii		Gradus abſolutus q̄		I. finalis in grō	iii
dis	xiii	Enim	xiii		& poſitiuus	ii	I. finalis in uctō	iii
diphthōgus qd	xiii	Eo is & compeſi-			Gras græ	xxv	I.	vii
diana	xv	ta	xxix		H.	ii	Ianthcs	xxvii
dierēſis	xvi	epiſynaliphe	xvi		haber ſyllaba	ii	Ibi	xi
dies ſc̄eminio ge-		eqdem	xii		Hæc	ii	Ideo	xxii
nere declināda	vii	equeſter	xxii		Haud	xi	Iecur	xx, xxix
Dido in ſyllaba	xix	equeſtris	xxii		Hæthe	xxii	Igitur	xii
dido didus	xix	ergo bis	xiii		Haruſpex	x, xix	Ille illa illud	v
dido didonis	xix	erga	xiii		Heus	xi	Illus v xi xv	
diſcōrs	xvi	es finalis i q̄itate	iii		Heu	vi, xiii	illum	v
do	xvi	es finalis in grō	iii		Heroicū carnē	iii	illo	v
Domus domi	xxv	es	vii		Herebus	xxvii	illi	v
domo domui	xxxi	er	xii		hercules	xxv, xxxix	illa	v
drances	xxiii	etiā	xii		hexametri ſine clau-		Illic	xi, xxxix
duc	vii	ex	xiii		ſula uicioſa	xxv, ii	Illuc	xi
dum	xii	ex animis	xxv		Here	xxv, ii	Impune	xii
E. finalis	i	ex animus	xxv		Heraes	xxxix	Impubis	xxiii
E. finalis i q̄itate	ii	eas	iii, xxiii		Hermes	xxxix	Imbecilla	xxv
E. finalis i actō	iii	Far	xxi		Hic hæc hoc	vi	Inſidia a tergo	i
E. finalis i uctō	iii	Fandi	xxiii		Huius huic	vi	Inſinitiuo mod9	ix
F. finalis in abtō	iii	Fidena	xv		Hoc	vi	Indicatiuus idēq. p	

núciatius	ix	ctus	xxvii	Minus	xi	Neq̄	xviii
Interea	xii	Literarom ḡna	i	Mimas mimax &	xv	Nelandi	xxiii
In	xiii	Liquidax quot &		mimantis	xv	Nepos cōe daum	
Infra	xiii	unde	i	mimas mimadis	xv	generum	xvi
Interiectiones	xiii	Liquidax sibi iungi		Minos	xv	Neptis	xxvi, xxvii
Intelligerimus	xv	non possunt	i	Mnesteus	ii	Ni	ii
Intellegit	xv	Ligo	ix	mnasylos	ii	nisi	xiii
Indugredi	xvi	Liber	xx	moles	v	nitens	xv
istar istaris	xviii, xxii	Liberti	xx	mole	v	nitor passiuū	v
Insulter	xx	Lyfippos	xxiii	modus pronuncia		nifas	v, xxvii, bis
Insontes	xxvii	Lyfippos	xxiii	uuus	vii	nihili	xviii
Ippius	vi, xv	Lis	xxv	modo	xii	nostri	v
Ir bis	xx	longe	xii	meueo	xv	nofter	vi
Is ea id	vi	locuples	xxv	meuebo	xv	nouies	xi
Iste	vi	lurcho q̄ ix bis	xxi	mouit	xv	non	xi
Ista	vi	laxus quot signifi		mouens	xv	norus	xv
Istud	vi	cat	xxviii	motus	xv	ntūs sing. priā deli.	
Iūs	xxvi	M. finalis	ii	moturus	xv	quot mōis fiat xvii	
istic	xxix	Mane	xi	monosyllaboꝝ de		nti sing. ii. decli. ter	
iterum	xi	Magis	xi	clinatio	xxvi	minatōes	xvii
italia	xv	Mala poma	xv	mutax quot & uñ	i	nomina. ns. termi	
italus	xv	Malū pnicies	xv	mutarū natura	ii	nata	viii
iusta	xiii	Malus arbor	xv	mus	vii	noia q̄ tm̄ singulari	
iuppiter in ntō dōta		Malax genax	xv	muthul opp.	viii	ter declinant	xvi
xat et in uctō	xviii	Mauors	xvi	murmur numeri tan		nomina neutra eus	
iubar	xv	Mage	xvi	tum singu.	xvi	terminata	xiii
iuppiter	xxii	Magadur	xvi	mustus	xxvii	nomina neutra us fi	
K. lax ptās	xix	Magaderis	xvi	Natura syllabag. re		nita	xiii
	xxiii, xxxv	Mallos	xxvi	gulis cōprēdi non		noranes	xxv
Karmenx	xxv	Mel	ii	potest	ii	noranax	xxv
Kaleo	xxav	Mæcenas	iii	N. finalis	ii	nolanes	xxv
L. in fine	ii	Me	v	Nam	xi	nolanx	xxv
Late	ii	Meus mea	vi	Nanq̄	ii	Noiariuus singu. fit	
Lar familiaris	xxi	Meum	vi	Nauita	xvi	modis. y.	xxviii
Labos	xvi, xxiii	Metaplasim⁹	xv	Narbo	xix	Nugas	xxviii
Labor	xxi, xxiii	Mēnon	xix	Nar flu.	xxi	O.	i
Lautus lauri & lau		Memor	xx	Nares	xxi	O. finalis	ii
rus	xxvi	Manalus	xxiii	Nais	xxiii	O. finalis in grō	iii
Lauo lauas	xxx	Manala	xxiii	Naias	xxiii	O. finalis i actō	iii
Lauo lauis	xxx	Mæcenas mæce		Nardus	xxiii	O.	vii
Lauor lauaris	xxx	nax	xxv	Nardos	xxvii	O. pronom. ē articu	
Lens lēdis	xviii	Mæcenas in accen		Naphthas	xxvii	lare.	xxi
Leto letonis	xxi	tu	xxv	Nax os	xxviii	Ob	xiii
Lepos leporis	xxvi	Mænes	xxv	Nefas	iii, xxiii	Obfono	xxx
Lens lentus	xxvi	Meio Meis Me		Nequicq̄	xi	Obfonot	xxx
Lendis	xxvi	xi	xxx	Nequaq̄	xi	ardipodes	xxv
Lectus lecti non le		Mihi	v	Ne	xi	Oedipos	xiii

Oedip ⁹	xxiiii, xxvi	Penitus	xii	proibes	xxxi	Ratio	i
Olim	xi	Per	xiii	pulcher iq	xxxi	R. i quãtare	ii
On i syllaba	iii	Penes	xiii	publipor	xxii	Ris i genetiuo	iii
On i accusatio	iiii	Pedo	xix	pulais	xxiii	R. lra	iiii
Onus	xxix	Pedestet	xxii	pubes puberis	triu	Raro	v
Optatiu ⁹ mod ⁹	viii	Pedestris	xxii	generum	xxiii	Reges regei	xxiii
Optime	xii	Pelias	xxii	pappes	xxvi	Rh.	xxviii
Or	vii	Pelides	xxiii	pus	xxvi	Reboo	xxvii
Orion	xv	Perses	xxvi	Q. lra pãs	xix	Remus	xxvii
Orchus	xiv, xxi xxiiii xxxj	Pietas	iii	xxx	xxxi	Rufus	ii
Or syllaba termiata		Piper	xxii	Quis uel q qd	vi	Romulus	xxviii
ppria corripiant		Plaga	xv	Quem	vi	rura gnate colis	xvi
in genetiuo		Pone	xiii	Quoram	vi	Rufus	xxiii
Orchas	xxiiii	Positionis rō	xiii	Quatum	vi	Satius	ii
Ormizas	xxviii	porrū porri	is 24	Quos	vi	Sal	xxviii
Ortus	xxix	Pollē in genere	xix	Quas	vi	Sale	xxviii
Os finalis	iii	psila qd	xxix	Quis	vi	Sanguen	xix
Os ossis	iii, xviii	Pronominū tēpora		Quibus	vi	Sanguis	xix
Os i genetiuo	iiii	p oēs casus	v	Qualis bis	vi	Saxō cōmune dūb	
Os oris	xxiii	pnoia psonalia	v	Quale	vi	generum	xix
Ostum offi	xxiii	prateritū tps osum		Qualem	vi	Santonnes	xix
Othrys	xxvii	cōiugationū	viii	Quali	vi	Sarcio sarcui	xxv
Participioz qūitas	x	prateritū pfectū &		Qualia	vi	Salue	xxxi
Pariter	x	plusq̄ pfectū	ix	Quantus	vi	Saluete	xxxi
Parum nimiu	xi	Procul	xi	Quo	x	Saluere	xxxi
Partim	xii	Præfentim	xiii	Qua	x	Saluo	xxxi
Pauor	xii	Propterea	xiii	Quater	x	Scilicet	xiii
Paulatim	xii	præpōsitiones loq̄		Quate	x	schema formi gnif	
Palam	xiii	lates	xiii	Quanam	x	apud plautū	xxviii
Pape	xiii	præpōsitiones accu		Quasi	xi	Scrobis	xxviii
Parietibus	xiii	latuaz	xiii	Quam	xi	Semiuocales quot	
Pã pãis & pãos	xix	præpōsitiones ca		Quoties	xi	& quaz	i
Paup triu genez	22	suales	xiii	Quaz	xii	semiuocaliū nã	i
Paupera	xxii	prateriti pfecti tps		quidem	xii	Semel	xi
pallas palladis	xxiii	un format	xxvii	quocq̄	xii	Seorsum	xi
pallas pallatis	xxiii	prope	xiii	quippe	xii	Separatim	xi
Parthus	xxvii	propter	xiii	quãdoq̄ dem	xii	Sape	xii
Pastuitas	xxvii	præter	xiii	quando	xii	Seu	xii
Participiū tps pti		pro	xiii	quin	xii	Sed	xiii
un format	xxvii	præ	xiii	quia	xiii	Se	xiii
pastores sui	xxviii	propago	xv	quoniam	xiii	Secundum	xiii
ph.	xxviii	prothesis	xvi	quare	xiii	Seserens	xvi
Periodos	ii	prosparalēpsis	xvi	quid	xiii	Seriet	xvii
Persona pria	vii	præsepe	xvii	quies qetis	xvii	Satabis	xviii
Persona scda	vii	præsepis	xvii	quæstus	xxvii	Secus	xxviii
Persona tercia	vii	præz prædis	xxiii	q̄ternaria fofa	20	Senaria fofa	xxix
		prægnas	xxvi	quaria fofa	xxviii	syllabaz naturales	iz

Syllabana et lōga	ii	Tale	vi	Vas uasis	23	xxvii	uirus	xxviii
Sibi	vi	Talem	vi	Vas uadis	23	xxvii	ultra	xiii
Sic	xi	Tali	vi	Valles		xxvi	unde	xi
Si	xii	Talia	vi	Vbi		xi	una	xi
Sigdem	xii	Tantus	vi	Vergili locus		iiii	unaria forma	xxviii
Sin	xii	Tantorū	vi	Vestri		v	unguo	xxx
Sive	xii	Tamen bis	xii	Vester		vi	ungueo	xxx
syllabā nā cōes	xiiii	Tabo	xxviii	Verborū termina			uocales quot &	
Syllabā positione		Tanagl	xxviii	tionēs		vii	unde	i
comunes	xiiii	Tartarus	xxviii	Verba defectua		vii	uocales apud cōs	
Sinus	xv	Tartara	xxviii	Verborū q̄titas i syl			dichrona	i
Sinum	xv	Tellus	iii	labis p̄ cōiugātōes			uocaliū natura	i
Syncope	xvi	Tenus	xviii	mōs tpa p̄loas		vii	uos	v
Systole	xvi	Tetulisfera	xvi	Venisse		ix	uocales natura de	
Synaliphe quot &		Tenedos	xxviii	Verborū passiuorū			seruiunt	xviii
qb̄ modis fiat	xvi	Tenedus	xxviii	dponētiū cōiugp̄			uobis	xv
Sinapi	xix	Ternaria forā	xxviii	p̄ cōiugātōes mo			uocatiuus secunda	
Sinapis	xix	Tergo	xxviii	dos & tpa quātitas			declinatōis	xxv
Sinon	xix	Tergeo	xxviii	in syllabis		ix	uocatiuus a nomini	
sico	xix	Thuria fl.	xviii	27			bus p̄ris & ap	
siler frutex	xxi	Thaumātias	xvii	Vesperī		xi	pellatiuis in sus	ix
sinciput	xxviii	Thias	xxviii	Veni		xvi	nola	xx
sol	ii	Tharthos	xxviii	uerna triū generum			uomer	xxi
soleo solit9	xxv	Thales	xxv	xvi xvii xxvii			uomis	xxi xv
orbui	xxxi	Tharros	xxvi	uerber		xxii	ur	vii
orbū	xxxi	Tis in gō	iiii	vii		xx	us finalis	iii
specierum	xvii	Tibi	v	uocis urbs		xxviii	us in genetiuo	iiii
specieum	xvii	Tibicē oīs gnīs	xxv	uenus ueneris		xxv	ur	xi
sponte	xix	Lydides	xxviii	uenatus		xxvii	uict	xi
spno	xxxi	Toties certe	xii	uestitus		xxvii	utinam	xi
steterunt	xv	Tollo	xxxi	uerbū latinū. o. ante			uti	xj
stobi ciuitas	xxiii	Tractim	xii	o. habens non in			ufq̄	xiii
structura q̄	xxvii	Transuersa	xii	uenitur		xxxj	uulgus	xxviii
structura dissylla		Tragici uersus cē tu		uerba or syllaba ter			uulpes	xxvi
ba	xxxii	midi debēt	xxviii	minata		xxvii	X. duplex	ii
subiunctiu9 nuer9	ix	Tu	v	ufens flu.		xxviii	X. finalis	iii
super	xiii	Tui	v	uirgo		i	Y.	ii
subter	xiii	Tulerunt	xv	uirus		iii	Ys finalis	iii
sub	xiii	Tus	xxvii	uergili locus		xviii	Z.	ii
suauē in ablo	xvii	Tuli	xxxi	uergilius in qbus cō			Z. duplicati nō po	
suthul oppi. bis	xvii	V. consonans	i	tra p̄scriptā sylla			test	xviii
suber	xx	V. final i syllaba	ii	tum rōnem suo iur			Zidar opp.	xx
sumptus	xxvii	V. finalis i uetō mi		re usus est		xv		
suppellelex	xxviii	V.	vii	uidet		xv		
suffio suffiui suffiui	30	Va	xviii	uidi		xv		
T. finalis	iii	Uaha	xviii	uizo opp.		xx		

Explicite index.

Accipe nostra tuis audacius edita iussis
 Cælestine potens: & mentibus infere dicta,
 Quo cumulante mihi semper fortuna fauore
 Haud inuicta dedit sese: comitante benigno
 Quem superi uoluerunt uirum: mihi cedere famam,
 Ausus et iam incipio (quoniam tua iussa fatigant)
 Tēpora uel numeros uerborum & cōmata uerbis
 Ut postum monstrare meis licet alta subire

Mens humilis ueret: & res metrica fortius arceat,
 Aptius esse tamen conantes iussa fatemur
 Arcta subire nimis: quam uoce animoque filire.

¶ De elementis literarum.

Literarum elementa tria sunt: quæ planius genera
 memoramus. unū uocalium: alterum semiuo-
 calium: postremo nūtag. elementū uocalium li-
 terarum quibus ex uocalitate inditū nomē est:
 apud nos quinque literis cōtinetur: apud græcos
 septem. harū illi aliquas & contripiūt & pducūt:
 aliquas semp lōgas semp breues habēt, nos uero
 quoniā numero sumus exigui uocaliū litera-
 rum: pro natura uniuersūsq; syllabā eas dē cor-
 riperē & producere possumus. sunt autē hæc. a. e.

i. o. u. his quæcūq; syllabæ: aut singularibus constat: ut A uirgo i felix. &
 o dea: aut adharētibus ex qualibet parte cōsonantibus. ut ne pete con-
 nubiiis natam. et en qd ago: aut duplicatis uocalibus qd græci diphthō-
 gon uocant: interdum sine aliqua consonāte: ut cenotrii coluere uiri. ali-
 quādo præcedētibus cōsonantibus: ut prætea genus. aut interdū cōlequē-
 tibus: ut astatē increpitās ferā. Elementū semiuocaliū septē lris easdē cor-
 se quidē proferri singulæ possūt: sine uocali tamen per se syllabā facere
 nequeunt. Ideoq; semiuocales dictæ. quod per se pferantur uocalitatis
 nomen attingūt: quod p se syllabā nō faciāt. in. atis similes inueniuntur.
 sunt autē numero septē. f. l. m. n. r. s. x. Elementū mutarū literarū nouem li-
 teris cōstat: quibus ex natura suum uocabulū celsit. Ideo enim mutæ di-
 cuntur quoniā p uocales lris. pnunciant: neq; etiā p se syllabam facere
 possunt: sūt autem numero nouem. b. c. d. g. h. k. p. q. r. harum omnium
 diuersū elementū literarum uim naturāq; per ordinem memorabo.

Literarum
 genera.
 Vocales
 quot & uñ.

Vocales
 apud nos oēs
 dichronæ.
 A uirgo.

Semiuoca-
 les quot & q̄

Mutæ quot
 & unde.

¶ De uocalibus literis.

Instituta artium

Vocalium
natura.
O.

Vocales literæ quinque sunt. ex his omnibus o litera specialē
continet rōnem. & ω græcā semp productā: non tamē ple-
nius imitat: nā & si naturaliter brevis fuerit: pro longa poni
potest. In ultima dūtaxat syllaba sæpe cōtingit qbuscūq; par-
tibus orationis: in nominibus masculinis & fœmininis casu

Cato
Ratio.

Virgo

A finalis
E finalis
I consonās
V consonās

Infixa
a tergo.

I duplex.

Semivocali-
um natura.

Liquæ quot
& unde.

Liquæ sibi
iūgi nō pnt.

¶ De semivocalibus.
Emivocales literæ septem sunt. f. l. m. n. r. s. x. harū natura
generalis ea est ut omnes cōsonātiū loco ponantur. Nam
& semivocales mutæ consonantes appellātur: uerūtamen
istæ quattuor. l. m. n. r. liquidæ sunt si cōsonātibz aliis in
una tamē: sed posterior dūtaxat syllaba postponat. Idcir-
co dictæ liquæ quoniā postpositæ propriā uim potestātēq; deperdunt:
dum eoz sonus liquefcit & tenat: & nunc breuē nunc longā commu-
nemq; syllabā p positionē eā quæ p̄cesserit pro arbitrio scribētis effici-
unt. Si tamē consonās una p̄cesserit liqudam: ut phœbe grauis troia: &
Euandru Euādrūq; domus. Nā si duæ liquæ p̄cesserint mutæ necessario
siet p̄cedens syllaba positioe longa. recte igit̄ liquidæ dictæ: quod sibi
inhærete

inhære non possunt. exceptis duobus nominibus ut mnestheus & mnasylas. x quorū specialem uim tenet quod quæis una consonans sit tamen pro duplici semper præcedit: & sola facit positione longam siue in præcedenti syllaba sit siue in consequenti in præcedenti ut nox erat: in consequenti ut ætern humero torquet, hanc ergo semiuocales literam duplicem mittunt.

Mnestheus
Mnasylas
X duplex

¶ Mutæ literæ non sūt. b. c. d. g. h. k. p. q. t. hæ omnes præter. c. in oratione positæ simplices sunt: qm̄. c. litera duplex in solis dūtatur pronominibus inuenitur & una pro duobus consonantibus cedit: quoniam crassum sonum reddit: ac duplicē: ut hoc illud germana. & pro Iuppiter ibi hic ait: & hoc erat alma parens. In cæteris aut partibus orōnis duplicem nō optinet potestatem. Nā si dicas nec erat alma parēs: nec ait p. una cedit: & uis illa soni deficit crassioris: h literā uero scire debemus cōsonātis loco poni nō posse: quæ nota est aspirationis: non solida litera quæ græci nō tam figura aliqua literæ: quā titulo pronunciationis ostendunt.

Mutarum
natura
C duplex

¶ Græcæ literæ duæ sunt in oratiōe latinæ y & z quarū diuersa natura est y uocalis est: quæ & pdaci & corripitur potest: producit in hoc: quos neq; Tydides: corripitur in hoc. sic demum lucus stygia. z autē cōsonās est: has latinæ de græco sōte deriuauit: nō tā suoꝝ necessitate uerboꝝ: quā græcorum nominum ratione. Sed z litera apud græcos duplex est. ita & apud latinos inuenitur. ut est cōtempτοꝝ deum Mezentius. & ad medias inter cædes exultat amazon.

H aspiratio
nis nota.

Y Z

¶ De syllabis naturalibus.

Uocalis litera naturæ deseruit: cōsonās positioni ex litera syllaba nascitur ex syllaba pes: ex pede cōma: ex cōmate uersus: ex uersu colon: ex celo periodos. Cōma est cum particula uersus uim sensus ostendit. ut o pater.

Syllabæ naturales
Comma
Colon.
Periodos
Natura syllabarū regu-
lis cōprende-
non potest.
Syllaba naturalit̄ lōga
Constat syl-
laba.

¶ Colon cum in fine uersus: ex maxima parte sensus cōcluditur. ut o pater o hominum teraq; æterna potestas. Periodos est cū protractus per multa sensus: sequenti uersu plenius explicat. ut o pater o hominum: reumq; æterna potestas. Nāq; aliud quid sit quod iam implorare queamus: Natura syllabarum breuium: atq; longarum in nominibus cæterisq; orationis partibus: per ordinē: nulla potest rōne artis cōprende. sed sola auctoritate inuestigari pōt. neq; enim omniū nominū græcorū atq; nostrorū: possumus numerū comprehendere diuersorum. ergo licet profunda sit atq; difficilis ratio syllabarum naturalium uim qualitæq; mōstrare: tamen de postremis syllabis regulariter disputabo.

¶ Syllaba naturaliter longa est quattuor modis. ea enim aut cōstat aut incipit: aut habet: aut desinit. Constat dicitur quādo sola uocalis syllabam facit. ut o decus. incipit cum in principio syllabæ fuerit. ut En ego uicta sita. habet cum in medio fuerit. ut uos æterni ignes: desinit quando in fine posita est: ut te quoq; magna pates.

Incipit syl-
laba.
Habet syl-
laba.
Desinit syl-
laba.

Instituta arcium

- A. finalis in tempore.** ¶ Nominatiuus singularis duodecim literis terminatur p̄ hos omnis nouissimarū syllabarum naturas aperiam. Nominatiuus singularis a litera terminatus in omni genere postremam syllabam breuem facit masculi no. ut aduena nostris : fœminino. Vt irim de cœlo misit saturnia iuno. neutro quoq; in solis noibus græcis quoniam latina nō sunt breuis est. ut Horatius in arte poetica. Sic animis natū inuentūq; poema iuuadis. & Cōi gñe eadē syllaba breuis est. ne in exēplis diuissime remoremur.
- E. finalis in quāitate.** ¶ Nominatiuus singularis e litera terminatus masculino & fœminino genere nominū græcorū est: & nouissimā syllabam semper longam facit. ut præterea sceptrum ilione: & non Beroe uobis. Neutro autem genere latinorum nominum est: & semper breuem recipit: ut Tum tero omne mihi uisum: & nomine quenq; uocans.
- I. finalis.** ¶ Nominatiuus singularis i litera terminatus non fere accidit: tamen si euenierit nouissimam syllabam longam recipit.
- O. finalis in tempore.** ¶ Nominatiuus singularis latini nominis o litera terminatus (ut superius dictum est) semper longam recipit: interdum pro necessitate breuē: at si græca nomina fuerint semper longam recipiunt. ut allecto toruam faciem: Pyrgo tot priami natorum.
- V. finalis in syllaba.** ¶ Nominatiuū singularē a protio nois: neutri generis u l̄ra terminatum in poemate aliquo nō facilius iuenies: ut si facias hoc cornu: hoc genu uel hoc gela. nā hæc noia apud Vergiliū septimo calu iueniunt. uerūt si notatiuū casū colocalare uolueris ultimā hāc syllabā hōgā ponito: quī necesse est in ablatiuo eā produci. ut Tullii in arato. Iā Tauri laeuū cornu dexterq; simul pes. ibidē & corripuit: ut hac p̄pter laeuum genu nisi par te locatus. in ablatiuo tamen sine ambiguitate produci tur.
- L. in fine.** ¶ Nominatiuus singularis sex l̄ris semiuocalibus terminat. l. m. n. r. s. x. ¶ Nominatiuus singularis l̄ra terminat masculino & neutro genere p̄cedē. i. b. u. o. u. o. c. a. l. i. b. u. s. a. e. u. nouissimā syllabā breuē recipit. ut Luca nus quā si poenus transcenderit alpes hānibal. & si facias mel & fel. p̄cedente o litera longa est. ut sol mediū cœli. nā natura longa ubiq; est. nō positione nō imerito & in genetiuo produci. ut solis equi.
- M. finalis.** ¶ Nominatiuus singularis m l̄ra terminatus semp breuē facit. sed si sola restiterit & in synaliphā nō ceciderit durā structurā metro facit: & iō apud Vergiliū in synaliphā semper cadita uocali excepta: & sit positione longa ut illum ois humo fumat. & atq; ubi iam in patria. per hoc uigilantia uergiliana laudāda est: quod ubiq; hæc litera finalis a uocali excipitur: aut ab aspiratione. ut sit synaliphæ locus & per se stare non possit.
- N. finalis. An in syllaba.** ¶ Nominatiuus singularis n litera terminatus præcedentibus uocalibus uarias naturas syllabarū facit. quas per singulas uocales ostendemus. An syllaba nominatiui casus singularis quæ masculino & fœminino genere in græcis nominibus inuenitur semper longa est. ut quorum alter acarnan. & Lucanus. unde uenit titan.

Notatiuus

Nominatiuus singularis en syllaba terminatus græci nominis est & masculino siue fœminino genere semper longa est: masculino ut Hy-men. ut Seneca in Hecuba. quicunq; hymen funestus inlatabilis. Neutro uero genere latina sunt nomina & syllabam breuem semper recipiunt. ut fulmen erat. & flumen agit: sunt & masculina. ut & attollens apicem generoso uertice flamen. ergo quæ græca sunt nomina ultimâ syllabam producant: latina corripunt.

En in tp..

Nominatiuus singularis on syllaba terminatus masculino & fœminino genere nominû græcorum longam habet masculino genere. ut armiger Autemedon. & hunc uehit imanis Triton: fœminino. ut Calydo Babylon. neutro sane genere ultima breuis est.

Oni syllaba

Notiatiuus singularis in uel un syllabis terminatus non fere cõingit.

Nominatiuus singularis r litera finitus omni genere græcis latinisq; nominibus breuem habet: græcis. ut Hector ubi est: latinis. ut ager ille malus: & hic uir hic est: & ipse doli fabricator Epeus. & nec genere æria cessabit turtur ab ulmo.

R in q̄itare

Nominatiuus singularis s litera terminatus per naturas uocaliû: ultimam syllabâ p̄ diuersa nomina & p̄ducit & corripit: has me necesse est explanare per ordinem uocalium iterarum.

As syllaba terminatus nominatiuus in græcis nominibus masculino dicitur at genere longâ aliquâdo recipit. Vna ingens periphās. & Filius huic Pallas. interdû breuē. ut Arcas eques. ergo in propria qualitate nominis producit: at in appellatiua corripitur: fœminino aut̄ genere græci quoq; nois breuis est. ut Horatius Pallas honores: dipodia dactylis. ut sit dactylus & spodiis. ut Vergili⁹ Atq; Getæ atq; Hebrus atq; Actias Orithyia. latinis uero nominib⁹ masculino genere & fœminino semper producit. ut hanc etiâ Mæcenas & labentē pieras. siue crudelitas.

As i syllaba

Non frustra ergo produciunt: quia eadem a litera uocalis generatio ea su longa est. ut pieras crudelitas. item neutro longa est genere. ut fit mihi fas audita: & in lucano. in cõmune nefas.

Mæcenas:

Pieras.

Fas

Nefas.

Es finalis in quâcitate.

Es producta syllaba in græcis nominibus notiatiuus singularis semper explicatur. ut Aeneas anchisades & priamides. In latinis aut̄ nominibus alibi altera corripit: alterâ alibi p̄duci necesse est: corripit in his nominibus quæ generatiu singularē in tis syllabâ mittunt. ut Comes comitis: at filius huic pallas illi comes ibat Achæres: interdû tamen huius declinationis es syllaba longa est. ut Vergilius posuit in Bucolicis ipse aries cuiâ nunc aellera siccat. & Arebant & uictum seges ægra negabat.

Ea uero nomina quæ generatiuâ lis aut mis uel dis: aut pis cæteris ue syllabis finiantur: ultimam syllabam producant. ut Lucretius sexto libro de rerû natura. sustentata ruet moles & machina mundi. & Vergilius. Hæc erat illa fames. & Ille uelut pelagi rupes immota manebat. illa quoq; nomina sine ambiguitate semper producunt ultimam nominatiuâ

Instituta artium

casus syllabam quæ genetiuum singularis in e & i syllabam mittantur facies facies: ut uisa maris facies: & huius declinationis Analogia e literâ in ablatiuo casu semper producit: superiores autem corripunt aliquæ alia producunt: corripunt, ut mole tenet scopuli producunt. ut Lucas. Vbera sicca fame medios mittentur in ignes.

Is in fine
quanta.
Caluus

Cis syllaba notatiui casus breuis est masculino siue foemino genere atq; cõmuni, masculino ut naq; suâ patria antiqua cinis. a. h. foemino, ut Caluus in. io. Frigida iâ celeri pagrata borysthenis ora. in monosyllabis uero inuenit lōga, ut Degenerasse tamē ni uis humana quot ānis.

Os finalis

Os syllaba græci nois: masculino genere siue foemino breuis est: si aut nulla cõsonans uocalem præcesserit: aut r litera præcesserit: masculino, ut Cromis & Mnafylus in antro. & scopios & iusta plus, aut Ismaros: aut rhodope: si aut n litera uocalem præcesserit: lōga est, ut quæstior Minos urnam mouet, hoc monosyllabo etiâ nomine lōga est, ut Tres ait Aenea cessas, foemino breuis, ut Dulychiû Sameq; & Neritos ardua faxis: & desuper omnis eo terrore ægyptos & idi. Neutro breuis, ut Vergilius & chaos & phlegethõ. Latini nominis sæpe pducta est, ut mos erat hesperio in latio: & uometis huc & falcis honos. & es humerosq; deo similis: & Luce sedet custos aut sumi calmine tecti: & breuis inuenitur, ut in hoc nomine: hoc os unde fit genetiuo huius ositis.

Os offis
Vs finalis

Vs syllaba masculino genere semper & neutro breuis est: ut campus ager gemitus: & hoc nemus hunc inquit sctens: foemino sane genere ea nomina ultimam syllabam corripunt: quæ aut similem genetiuum nominatiuo habuerint: ut At manus interea muris tectisq; propinquat: aut quæ genetiuum i litera concluserint uocalitea uero producit quæ uocalem ultimæ syllabæ nominatiui casus in genetiuo producerint: & tis uel ris syllabam habuerint, ut uirtus uirtutis & tellus telluris, ut Lucas. Ne tanta in cassum uirtus eat. & Vergilius. Fleu quæ nunc tellus inquit, etiam si duplex u fuerit penultima quoq; corripitur, ut Cardaus & Arduus arma tenens.

Ys finalis

Y, græca litera uocali & s latini terminatus notatiuus lōgam habet, ut Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis. At masculino breuis est, ut at capys & quorum melior, eadem in accusatiuo breuis est, ut at capyn aut celsis in. p. a. c.

T. finalis

T litera terminatus nominatiuus nō tantum in nomine, sed ubiq; nouissimam syllabam breuem facit, ut hoc caput.

X. finalis

X, litera finitus nominatiuus licet longâ semper positōe faciat syllabâ: tamē naturaliter nūc corripit nūc producit: corripit in hoc, ut nox erat, producit in hoc, hic primum noua lux oculis: & si fratrem pollux: & ea q̄ producunt notatiuo casu eadem uocalem etiam in genetiuo producit penultimæ syllabæ, ut in tonuit radiis. q. a. l. & talis amyelxi domitus pollucis habenis, haften⁹ de nominatiuo iâ de genetiuo disputatâ est.

Genetiuis

Genetiuis singularis æ syllaba terminatus diphthongum faciete semper longam recipit in omni genere.

Liquoq; litera semper lōga est, ac si duplex i fuerit penultima syllaba brevis erit: posterior lōga, ut dixi. Dardaniq; rogū, necessarium esse existimo rationem horū nominum & declinationis exponere quæ genetiui singularis: uel nominatiui & uocatiui pluralium i literam ultimā debeant duplicare. Ea nota quæ nominatiuo casu singulari i literam uocalem ante ultimam syllabā habuerint in omni genere i literam debēt necessario geminare: nō solum metri gratia sed etiam propter uitiū barbarismi: & ut ne sit contra rationem nominatiuo breuior genetiuis, ut Aoniq; patris, quia dicimus hic Aonius: ergo nte i literam geminauit, ut mastylus mastylī, ac si ante ultimam syllabam in nominatiuo casu i litera nō fuerit nullo modo duplicari potest.

O litera genetiuis terminatus græcus est, cāq; produci necesse est, ut in foribus lectum Androgeo, est enī proprie græcus genetiuis, licet alii qui sic legunt i foribus lectum Androgei græcæ declinationis ignari, & portusq; subimas Chaonio pro chaonii Patrisportus, quīs legat portusq; subimus chaonios, est ergo genetiuis chaonio.

Es syllaba terminatus græcam declinationē habet & lōgā recipit, ut Laca, æstheræ libyēs, ut andromachēs & heres.

Tis uel tis aut dis & similis syllaba qualibet præcedente consonante uocalē in eodē casu genetiuis semp breuis est, ut quāq; si solitæ quicq; uirtutis adesset, & inferit uero & lætu nucis arbutus ho, & Euadiq; ce ler ripam inremeabilis unda, & Necnō ad templum sursumq; ad pal ladis arces, & Aspice uentōs ceciderunt murmuris auræ.

Os genetiuis singularis os syllaba terminatus in græca declinationē inueniri potest, & eadē masculino genere & fœminino corripit, ut Parthasio dictum Panos de more lycæi, fœminino, ut Lucanus, ut Pagæsa raris peteret cum Phasidos: & in Terentio, quaq; fretum torrens meoidos, & Vergilius cum Daphnidos arcum.

Vs syllaba terminatus genetiuis græci nominis: non cito apud poetas latinos inuenit, tamē si fuerit longa est, ut si facias didus & alectus. Latini etiā nominis lōga est, ut huius manus & huius curtus, ut discrepet a nominatiuo genetiuis: ut attonitæ magna ora domus & talia lat.

Datiuis casus omnis postrema syllaba quacunq; uocali terminata fuerit: semper longa est in omnibus generibus.

Accusatiuis a litera correpta terminator in omni genere: & est græcæ declinationis, masculino: ut hēctora circum: fœminino ut lampada quassans. Neutro sine dubio breuis.

E accusatiuis singularis e litera correpta terminator in generibus neutris inuenit, ut infelix nauifunus crudele, & hoc genus acire uirum.

Accusatiuis causus singularis i lra terminator gñe neutro: in aprotis

Genetiuis in tēpore
I. finalis in
genetiuis

O. finalis in
genetiuis
Androgeo.
Vergili lo-
cus.
Es finalis in
genetiuis.
Tis Ris dis
in genetiuis

Os in gene-
tuis.

Terē, uarro

Vs in gene-
tuis.

Datiuis in
syllaba.

A. finalis in
accusatiuis.

E. finalis in
accusatiuis.

Instituta artium

O. finalis in
accusatio.

nominiibus inuenitur: & longam habet ultimam, ut si facias hoc sinapi.
O. litera terminatus accusatiuus græci nominis & sceminini generis inuenitur quam produci necesse est, ut iustificam allecto.

V. litera terminatus accusatiuus singularis in genere neutro tantummodo iuenitur: & notatio cõsentit, cuius de postrema syllaba disputatũ est.

Scire autem oportet quod in generibus neutris græcis latinisq; tres casus similes sui nominatiui: accusatiuum & uocatiuum utroq; numero ultimam syllabam breuem habent.

L. litera terminatus accusatiuus genere tantum neutro comprehenditur. & semper breuem recipit.

M. litera terminatus accusatiuus in omni genere semper breuẽ habet.

An in accu-
satio.

N. litera cõsonante terminatus accusatiuus oibus generibus repperitur. sed natura diuersa: etenim masculino & sceminino genere græcorũ nominum lōga erit ultima, a litera præcedente, ut aenean hominũ quisq;.

En in accu-
satio.

E. litera præcedente, ut priamiden Heleni. & patrio andromachen. **O**. litera præcedente breuis, ut Vergilius Pelion innitu fugiens, sceminino genere, ut Horatius in primo carminũ, sperne dilectã **C**pron. Neutro autem genere latina syllaba est: & ubiq; (ut supra dixi) breuis.

On in accu-
satio.

R. litera terminatus accusatiuus, uel. s. aut. t. in generibus neutris, semper breuem habet, ut superius dictum est.

A. finalis in
uocatio.

Vocatiuus casus a litera terminatus latina quidem breuem syllabam recipit, ut & scelerum poenas, & o dea. In græcis uero nominibus semper longa est, ut o lycida, & quõ fugis aenea.

E. finalis in
uocatio.

E. litera uocatiui casus lōga est: græci dicitaxat nois, ut Tydide mene iliacis, nec in merito lōga est: nisi quia & in notatio singulari produciã latina sane si fuerit breuis est, ut Turne quod optanti, & Acrole nãq; tibi.

I. finalis in
uocatio.

I. litera terminatus uocatiuus singularis interdum breuem habet: interdum longam, breuem in hoc Tybri pater, & O crudelis Alexi, & Daphni quid antiquos?

Item genere sceminino, ut iri decus cæli, longam in hoc, an ne lacus iontos & lari max, recte hic producit postrema q̃a nominatiuus ri & postea iis syllabis explicat hoc est hic larius huius larii: ergo ea nomina producuntur i literam quã in genetiuo duplicauerint. Nam quã is syllabam habuerint eodẽ casu genetiuo corripunt.

V. finalis in
uocatio.

O. litera terminatus uocatiuus nominatiuo congruit.

V. litera terminatus græcis noibus lōgã habet, ut quo res sũrta loco Pãthu. Neutro uero genere notatio atq; accusatiuo respõdit nominũ latinorũ. Vocatiuus singularis latini nois: siue græci quacunq; consonãte finitus fuerit breuem habebit ut nominatiuus.

E. finalis in
ablatiuo.

Ablatiuus singularis qualibet uocali terminatus: lōgam habet ultimã syllabam præter e literam correptam: hæc enim sola in isto casu duplex est, producit uero specialiter si nominatiuus habuerit e syllabam longam

logam & genetiũ suum e & i syllabis explicient: ut macies maciei species speciei. ut cũ subito syluis macie cõfectũ: ut causa fuit. neq; eni species famaue mouet. potest etiã in his produci nominibus: quã genetiũ casũ ab hac declinatione desciscũt. ut hæc fames huius famis. nam longa est ultima nominatiũ & ablatiũ. ut hæc erat illa fames. & amissis. ut fama apibus morboq; fameq;. In aliquibus nominibus es syllaba. ut in notatiũ breuis est. ita & in ablatiũ. ut ipius hæc tã culta noualia miles habebit. & alibi. ingentes uterũq; armato milite cõplẽt. Inueniunt etiã nomina quã in ablatiũ postremã e literã uocalẽ corripunt. cũ in nominatiũ longa fit. ut Rupe sub aera. & mole tenet scopuliquare in his ambiguitatibus auctoritas inquirenda est. uerũ si in nominibus grãcis ablatiũ nostrũ quem illi non habent formaueris nouissimã syllabam breuem esse intelliges. ut Daphnis me malus urit. ego hanc in in Daphnide Laurum. & postera cum primo lustrabit lampade terras. Latina uero nomina præferim ea quã nominatiũ es & genetiũ tis syllabas recipiunt: in ablatiũ casu semper breuẽ habent.

¶ De numero plurali.

Plurali numero in ultimis nominũ syllabis: nullã difficultatẽ reperies: eteni nominatiũ accusatiũ & uocatiũ omni in genere: exceptis nominibus grãcis & neutro genere nostro: postremã syllabam semper longã recipiunt. Græca eni & neutra semper breuem nominatiũ casu. ut Thyrrheniq; omnes: accusatiũ Arcades accensos monitu. uocatiũ. Arcades hæc inquit. fœminino itẽ genere per nominatiũ casum. ut pulsant & pictis bellant amazones armis. Et tamẽ græca nomina quã nominatiũ casu plurali nouissimã syllabam longã per diphthongum habent: hanc quoq; in accusatiũ producũt. ut Vergilius. Arctos oceani metuens aqore tingi.

¶ Itẽ e: syllaba ut supra diximus græca breuis est in accusatiũ. Cycladas & crebris legim⁹. & uocatiũ. ut nymphæ nr amor libethrides. & Naides idigno. Neutro genere in casibus supradictis sine ambiguitate breuis est. grãcis latinisq; nominibus per nominatiũ. ut carmina. Vel cœlo. p. per accusatiũ. ut arma manu per uocatiũ. o patria o diuum domus. græci etiã nominis exẽpla subiciam⁹. Ennius in primo. Nam latos populos res atq; poemata nostra cluebant. & in Vergilio Arcada piscosã cui circum flumina lernã.

¶ Nominatiũ pluralis i lra terminatus duas formas habet. eteni aut simplicem habet. ut cũctiq; fremebãt. aut iterdũ duplicẽ. ut o socii: neq; eni ignari sumus antemalog. utraq; tñ forma nouissimã syllabã longã recipit: geminata aut i litera penultimã syllabã breuẽ facit. huius autẽ declinationis rationẽ in genetiũ singulari plenissime disputatũ est.

¶ Nominatiũ pluralis diphthongo finitus semper longam habet.

¶ Genetiũ pluralis semper breuẽ habet latino seu græco nomie. sed

Rupes
Rupe
Moles
Mola

Arcades.

Cluere.

Instituta artium

huic aut positio subuenire debet ut longa fiat: aut a uocali excipitur syllabam faciat: sicut in accusatio diximus.

Datiuus pluralis & ablatiuus duabus tantum sed diuersis syllabis terminantur is & busis syllaba semper longa est: sed hæc interdum unam litteram habet: ut ic comes & paribus curis uestigia figit. interdum duplicem secundum generium singularis & notatiui pluralis formam ut correptis subito mediis ut & saxu ingens uolunt alii. hii quoque casus ut nominatiuus pluralis penultimam breuem facit: bus autem syllaba semper breuis est: penultima quoque corripitur. De postremis syllabis nominum in quantum uoluimus disputatum est: nunc ad pronomina ueniamus.

De pronomine.

Pronominu
tempora per
omnes casus.
Pronomina
personalia.
Ego Mei pro
nominis ge
neratius.

Pronomina quonia non plurima sunt: neque multiplicibus syllabis late distent: idcirco non tantum de postremis syllabis eorum sed de omnibus disputabo. Pronomina personalia sunt hæc ego tu ille. Primæ personæ ego duabus breuibus constat: ut en ego uicta situ & hic ego naque tuas. aliquando tamen ultima longa esse potest secundum naturam litteræ uocalis: quæ frequenter in ultimo quidem produci que corripitur potest. Genetiui huius pronominis ex breui & longa constat securus pelagiatque mei.

Mibi Tibi

Datiuus interdum ex duabus breuibus constat ut est mihi naque domi. interdum ex breui & longa: ut dic age naque mihi fallax. hoc autem regulariter accipiendum est: quod hæc pronomina mihi tibi nouissimas syllabas & producent & corripunt. longæ sunt in his uersibus. dic age naque mihi: & Aeole naque tibi: breues in his: sunt mihi bis septem. Nam tibi Tymbre caput. Accusatiuus & ablatiuus longam habent me & a me. ut meme adsum qui feci: & me duce. Dardanius.

Me

Vos Nos

Item pluralis nominatiuus & accusatiuus primæ & secundæ personæ syllabis longis constant: uos & nos.

Nostri
Vestri

Genetiuius in omnibus personis littera terminatus: breuem habet ultimam. littera finitus longam. ut Nil nostri miserere. & Atque utinam ex uobis unus uestrique fuisse.

Tu

Datiuus & ablatiuus duabus longis constant. item secunda persona nominatiui singularis longam habet. ut tu quoque.

Tui

Genetiuius ex breui & longa constat: ut o genitor nec te miseret gnarique tuique de datiuo. ut supradictam est.

Ille Illa illud

Accusatiuus & ablatiuus longa constant: ut Te quoque magna pates. **T**ertia persona ille illa illud. notus casus singularis nouissimam syllabam breuem hæc in omni genere. ut ille meum conat: & illa uis ita et segetis. & uerum illud erat.

Illius illum.
Illo
Illi
Illa

Genetiuius dactylum recipit. ut illi Parmæ: sed mediâ metri cæ corripuit: quam in prosa producimus. potest alibi ergo mediâ longa poni. Accusatiuus trochæum recipit. Datiuus & ablatiuus spondium.

Notiuius & accusatiuus pluralis: genere masculino & femineo duabus longis

logis cōstāt. neutro uero gñe ex lōga & breui. ut illa manēt imota locis.

Genitiuus omnium generum ex duabus longis & breui constat.

Infinītæ qualitat̄is pronomina quis uel qui quæ uel quod uocali finitæ syllabæ longæ sunt. consonāti breues. ut sed quis ad hæsp̄riæ?

Genitiuus omniū eoquod i litera uocalis duplicis consonātis loco ponitur: ex longā & breui cōstāt. ut cuius Aristaxo qm̄ est oblata facultas.

Datiuus interdum ex duabus breuibus: ut & cui putre solū: interdum ex breui & longā ut nunc locus aruog. in synaliphā longā.

Accusatiuus breuem postremam recipit. Ablatiuus in omnibus pronominibus & generibus longam.

Nominatiuus pluralis longā naturaliter capit ultimā syllabam. masculino & fœminino genere. Neutro aut̄ tribus casibus breuē ut illa. Genitiuus ex lōga & breui cōstāt: quos; uel quārū. ut externi ueniūt: quotiq; a stirpe nepotes. & quārū que sandi doctissima cymodocea. Accusatiuus masculino & fœminino: longā habet quos uel quas. ut quas ego.

Datiuus & ablatiuus si is syllaba terminantur iambum recipiunt: ut quis ante ora patrum: si bus pyrrichium. ut hii quibus inuili fratres. Itē talis & qualis tale & quale eiusdē infinitæ qualitat̄is recipiunt noiatiuus & genitiuus singulari: Trochæū. ut talis i aduersos & Qualis erat. & Tale tuum nobis carmen. & quale sopor felis. accusatiuus trochæū recipit.

Datiuus & ablatiuus spondium tali & quali.

Plurali numero nominatiuus masculino & fœminino genere spōdiū recipit. Neutro Dactylū: ut talia perlatiū. & qualia multa mari nauat.

Accusatiuus masculini & fœminini generis spōdium habet: ut talis & qualis. Cæteri omnes dactylum recipiunt.

Item minus q̄ finitæ qualitat̄is pronomina. is. ea. id. masculino & neutro genere noiatiuus singularis breuem syllabā recipit fœminino utrasq; breues. Genitiuus omniū trochæū capit eius. Datiuus iambū ei. Accusatiuus pyrrichii eum uel eā. Ablatiuus iābum ab eo. Itē pluraliter noiatiuus casu masculino qdē genere lōga est & una sit syllaba de duabus uocalibus. ut ii genere fœminino iābū recipit ut ex neutro pyrrichium.

Genitiuus casus in omnibus generibus amphibrachym. Accusatiuus masculino & fœminino iābū. Neutro pyrrichii. Datiuus & ablatiuus iābū.

Itē pnomina finita. iste ista istud. Nominatiuus singularis omniū generum nouissimā breuē recipit. Genitiuus palimbacchio constat interdum ita ut media longā sit. istius: interdum dactylus poni potest ut media syllaba corripitur. ut illius aram. & ipsius ante oculos. Datiuus spōdium habet. Accusatiuus trochæum ablatiuus spondium. Item pluralis nominatiuus masculini & fœminini generis recipit spondium neutro trochæum. Genitiuus palimbacchium. Accusatiuus nominatiuus cōstent: datiuus & ablatiuus spondio constant. Item pronomina possessiua noster uester nostra uestra nostrum uestrum. Nominatiuus singularis

Datiuus &
ablatiū⁹ ex
duab⁹ logis
Quis uel q
quæ quod
Cuius
Cui
Cuiem
Quorum
Quarum
Quos
Quas
Quis
Quibus
Talis
Qualis
Tale
Quale
Talem
Qualem
Tali
Quali
Talia
Qualia
Talis
Qualis
Is ea id.
Eius Ei
Eum Eam
Eo
Ii Ex
Ea
Eorum
Earum
Eos Eas
Eis
Iste
Ista
Istud
Istius
Illius Ipsius
Noster

Instituta artium

ubiq; trochæum recipit Genetiuis spondæum.

¶ Datiuus eundem, Accusatiuus trochæum, Ablatiuus spondæum. Pluralis masculino & fœminino genere nominatiuus spondæum habet neutro tribus casibus similibus trochæum, genetiuis palimbacchium accusatiuus cæteriꝫ spondæum.

Sibi Se

¶ Item triptota pronomina sibi se, a se, sibi pronome datiuo casu utroꝫ numero frequenter duabus breuibus constat: at hoc sibi pulchra suū, interdum ex breui & lōga quæadmodum est mihi tibi, quoꝫ de natura supradictum est, ut Calu⁹ in. io. mens mea dira sibi prædicēs oīa uacors.

Calui poe-
ma.

¶ Se autem e a se utroꝫ item numero syllaba longa constat.

Suus sua
suum.

¶ Item pronomina suus sua suū, Nominatiuo singulari pyrrichiu recipiunt: & neutro genere V litera geminat ne sit uerbu: ut auguriꝫ suū, Genetiuo datiuo siue ablatiuo iambum accusatiuo pyrrichium.

¶ Item pluraliter masculino & fœminino iambum recipit: neutro tribus casibus pyrrichium.

¶ Genetiuis amphibrachym, cæteri uero casus iambum.

Hic h̄ hoc,

¶ Item pronomina finita atq; demonstratiua hic hæc hoc, Nominatiuo singulari masculino siue neutro genere eadem syllaba breuis est: fœminino longa, genetiuis casus omnium trochæum recipit, non tam natura quam positione quod i litera duplex sit, ut huius odorat radices, Datiuus pyrrichium huic: sed possunt ambæ syllabæ in synaliphâ cadere, ut atq; huic responsum paucis ita reddidit: Accusatiuus & ablatiuus breuem syllabam recipiunt naturæ: sed positione lōgam, item pluraliter hi & hæ hæc, nominatiuus longam recipit genetiuis ex lōga & breui constat: cæteri omnes syllabam longam recipiunt.

Huius huic
Hoc Hi
Hæ Hæc

Meus Mea
Meum

¶ Item pronomina possessiua: & ad aliquid referentia meus mea meum noiatiuus singularis siue accusatiuus: & uocatiuus pyrrichiu recipiūt, genetiuis siue ablatiu⁹ iābū, pluralis noiatiuus & accusatiu⁹: & uocatiu⁹: masculino & fœminino gñe: ex breui & lōga constat neutro ex duab⁹ breuibus genetiuis omniū breui & lōga & breui, Datiu⁹ & ablatiu⁹ ex breui & longa, ut siue meum corpus spoliatū lumine mauiis reddere.

Quantus
Tantus

¶ Item pronomina quantus tantus nominatiuo casu singulari, & accusatiuo ultimam breuem recipiunt: ut quātus ab occasu, Tantus amor terra, fœminino & neutro genere supradictis casibus eadem syllaba breuis est, genetiuo quoꝫ breuis datiuo & ablatiuo longa.

¶ Item pluralis nominatiuus accusatiuus & uocatiuus masculini & fœminini generis longam habent naturaliter ultimam: nam prima positione fit longa: neutro uero genere bis casibus breuis erit ultima, genetiū⁹ omnium ex duabus breuibus & longa constat: ut miserere laborū tantorum, Datiuo & ablatiuo extrema longa est, Non immerito plaraq; pronomina comprehendit: ut aliquantulum patesceret naturalium ratio syllabarum, cætera autem ex his facile colligantur.

Tantorum,

De Verbo.

Ultimis syllabis dicam: pene ultimisq; uerborq; uerba oia cum
 ctis significatiõibus: cõiugationibusq; modis tẽporibus atq; p
 sonis: decẽ lris terminant uocalibus qnq; cõsonãibus totidẽ.

A. Litera uocali semper producta, ut da nunc Thymbræ pater: E lite
 ra producta, ut tu uatem tu diua mone litera correpta, ut en age segnis,
 i litera semper producta tẽpore præsentii. Nãq; sub cebalia memini, præ
 terito pfecto, ut laxa dedi. O, litera frequẽter pdacta, ut iustra domosq;
 traho, aliquando correpta, Nã ut superius dictam est o litera postrema
 uocalis in nominatiuis casibus nominũ siue pnominiũ: personis quoq;
 uerborum & corripit & pducit potest, u litera semp longa sed hæc in uer
 bis ipersonalibus inuenit, ut clamatu & monitu, Cuius declinatiõis for
 ma apud Vergilium nostrum non facilius inuenit.

C. Litera de consonantibus uerba in litera terminata breuem syllabam re
 cipiunt, cuius rationem supra memorauit, ut aut in synaliphã cadat,
 aut positione longa reddat syllaba.

C. Litera terminata sæpe producit, ut dõc age duc ad nos, & dic age nãq;
 mihi iterdũ corripit, ut fac ergo ut fuerit, in aliis psonis tẽporẽ & modo
 rã eadẽ syllaba ita iperatiuo modo & corripit & pducit p sua natura põt.

As uel es syllaba in omnibus uerbis & coniugationibus præter sum,
 & quæ ex ipso nascunt, ut adsum prosum quia & defectiua sunt, & cõ
 iugatione carent semper producant, ut uicinosq; ignare paras inuade
 re portus, & Formosam resonate doces amatyllida syluas: & in illis de
 defectiuis uerbis est, ut Huc ades o Gelathæa.

Cis syllaba si fuerit tertiæ coniugationis producta pducit etiã in mo
 nosyllabis uerbis quæ cõiugatione carent potest syllaba produci, ut uis
 & Tarquinius. At si fuerit tertiæ correpta, corripit: ut his germana ma
 lis oneras atq; obicis hosti, mus uel tis syllabæ plurali numero inueni
 untur: sed semper breues sunt, ut Nox ruit ænea nos Hendo ducim⁹ ho
 ras & lumina labentem cælo quæ ductus annũ. Verba r litera termina
 ta qualibet præcedente uocali nouissimã syllabam breuem recipiunt, ar
 syllaba ut inferat & quos sydonia uix urbe reuelli. Et syllaba magicis in
 uitam accingit, or, ut testor utrdq; caput: ur syllaba ut ducit iselux tuo
 maturus Accites r litera postremam semper breuem syllabam reddit p
 cedentibus tribus uocalibus, a, e, i, ut ly dorũq; manus collectos armat
 agrestes: & admonet ira deum: & nec turnum segnis retinet mora: sed
 rapit acer, disputauius genera de postremis syllabis: nunc specialiter
 disceptamus: per significatiões modos tempora atq; personas.

Prima psona modo pronuntiatiuo: id est indicatiuo tẽpore pñenti acti
 uorum neutralium uerborũ sã pissime longam recipit, ut iustra domosq;
 traho. Secunda psona prima & secunda uel tertiæ coniugationis produ
 ctæ: semper pducit ultimam syllabam, ut donas mores audis. Tertiæ
 b

Verborq; ter
 minationes

A. finalis in
 uerbis,
 E I
 O.

V.
 Clamatu
 Monitu

C. Duc Dic
 Fac

As Es

Ades
 Is

Mus Tis

R, litera
 Ar

Or Vr
 T, litera.

Modus pro
 nuntiatiuus

Instituta artium

uero cōiugationis correptæ corripit. ut cauſando noſtros in longū ducis amores. Tertia pſona oibus quattuor ordinibus cōiugationū ultimam ſyllabā corripit plurali numero. prima & ſecūda in tribus ordinibus cōiugationū productis: excepta tertia cōiugatiōe correpta penultimā ſyllabam producit: nouiſſimā corripiunt. ut donamus donatis. Monem⁹ monetis. audimus auditis. Tertia uero cōiugatione correpta penultima ſemper corripit. ut nos ſcēdo ducimus horas. & labentē cælo qui ducit. Tēpore pſerito impfecto numero ſingulari penultimā ſyllabam in omnibus pſonis utriuſq; numeri uniuerſæ cōiugationes longā recipiunt. ut donabā monebam audiebā legebam. itē pluraliter donabamus monebamus audiebamus legebamus: nouiſſima ſyllaba ſingulari numero prima pſona ſemper breuis eſt: in omnibus cōiugatiōib⁹. ut clamabāt & cætera. ſecūda pſona ſingularis omniū cōiugationū ſemper pducit ultimā. ut clamaſ monebaſ audiebaſ rapiebaſ. Tertia autē pſona ſingularis & pria uel ſecūda pluralis ſemp breuē hñt. ut clamabat clamabam⁹ clamabatis. Tertia atē pluralis poſitiōe lōga fit. ut clamabāt.

Verba deſe
ctiua.

Cōiugatio
q̄ gemiat. i.

Verborum
quantitas in
ſyllabis. per
cōiugatiōes
modos tē-
pora pſoas.
Cōiugatio
prima.
Perſona pri-
ma.
Perſona ſe-
cūda.
Perſona ter-
tia.

In defectiuis ſane uerbis: ſi conſideres ſum & adſum uel proſū penultima corripit. ut eras aderas pueras. In cæteris pſonis ſimiliter præteritum perfectū tēpus ſemp longā recipit ultimā ſuæ i litera poſtrema ſimplici prima pſona terminat. ut Tyire tu patula cecini: ſiue geminata. ut Quo feror unde abii. ſcire autē neceſſe eſt quænam cōiugatio ultimam i literā debeat duplicare. Sola tertia cōiugatio producta ſeu correpta: nō tamen in oibus uerbis geminare pōt. ut Appetii & Veneris uiolau uiulnere dextrā. & ut ſupra dictū eſt. quo feror unde abii. In tertia quoq; pſona ſingularis eandē i ſſam duplicat. ut adit agnouit & obſtupuit. ſubiit cari. Sed in tertia pſona ſingularis in qbus i ſſa duplicat penultima ſemp corripit. In prima autē cōiugatione producit. ut clamaui donauit. In ſecūda cōiugatione corripit: ut monui ſplēdū ac ſi primæ cōiugationis declinationem hanc induxeris: quæ ex auctoritate non ex ratione deſcendit. coniuncto domui penultimam corripies. In ſecūda pſona ſingularis ſemp ultima producit in omnibus uerbis. in tertia perſona cōiugationis primæ penultima ſyllaba aliquando corripit. ut inonuit læuum. nonnunq̄ producit. armauit ornauit. In omnibus autem cōiugationibus nouiſſima breuis inuenit: plurali numero prima perſona cōiugationū omniū: penultimā ſiue ultimā ſyllabā ſemper corripit. ut haſtenus & fragili donauimus. & iunximus hoſpicio. ſecūda perſona ultimam ſemper corripit. Tertia perſona penultimam ſemper ubiq; producit. ut & focii amiſſi petierunt æthera pennis. Tertia uero duplex perſona quam alii quartam: nominant penultimam ſemper ubiq; producit & ultimam corripit. ut Romanos ad templa deum duxere triumphos. præterito pluſq; perfecto tempore numero ſingulari prima perſona penultimam ultimamq; in omnibus cōiugatiōibus corripit. ut dona uerā ſplenduerā

Splendueram audieram iunxeram. Secunda psona penultimam corripit nouissimam pducit. ut audieras. Tertia psona primam confendit. ut ter circum iliacos raptauerat hec tora muros. Plurali numero pria tercia secundaq; in oibus coniugationibus penultimam longa: & ultima breuiem recipit. ut donaueramus donaueratis. splendueramus splenderatis. audieramus audieratis: traxeram traxeratis. Tertia psona ultimam temp corripit. ut donauerant traxerant. Tēpore futuro primam & secundam coniugationis in omnibus psonis penultima syllaba longa est. ut amabo monebo. postrema quoq; ho syllaba longa est: sed si necesse fuerit ut p breui ponat licebit. secundum quod in prima uerbi positione disceptauimus. ceterae sane psonae supradictae coniugationū utroq; numero nouissimam temp corripunt. ut clamabis monebis clamabit monebit. at in numero plurali etiā penultima corripit. ut clamabimus monebimus clamabitis monebitis. Tertia uero coniugationis producta seu correpta: prima psona nouissimam syllabam corripit. ut audiam audiam penultima uero syllaba tertia producta semper corripit. ut sentiam audiam. ut audiam & haec manis ueniet mihi sama. Si tertia autem coniugationis correpta penultima syllaba fuerit natura syllaba: in alijs ita alia corripit alia producit. corripit in hac mortalem eripiat formam. producit in hac. ducam scribam quoniam primae sunt uerborum syllabae: nec declinationibus imutate secundae personae singularis coniugationis tertiae duplicis nouissima syllaba semper producit. ut audies scribes quae syllaba uerborum ultima ubiq; producit. penultima sane syllaba: prima personae congruit. Tertia quoq; persona similiter in ambabus syllabis consentit. Pluralis personae omnes sine ambiguitate penultimam semper producit: & ultimam corripunt. ut audiemus sapiemus audietis sapietis: Tertia uero psona penultima syllaba singularis psonae corripit.

¶ Modo imperatiuo tempore praesenti numero singulari persona secunda omnes coniugationes producta praeter tertiam correptam ultimam syllabam producit. ut litus ama. & Tu uatem tu diua mone. Tertia sane coniugationis correpta persona secunda singularis ultimam corripit. ut continuoq; greges uillis lege. Tertia persona singularis omnium coniugationum ultimam syllabam corripit. ut donec moneat audiat rapiat. Secunda psona pluralis in prima & secunda uel tertia coniugatione productis penultimam syllabam temp producit: & ultimam corripit. ut donate moneate audite. ultima autem breuis est in tertia coniugatione correpta ultima & penultima breues sunt. ut dicite felices anima. & cingite frōde comas.

¶ Futuro tempore numero singulari secunda persona in tribus ordinibus coniugationum productis ultimam & penultimam syllabam temp producit. ut clamato moneo audito. In tertia coniugatione correpta penultimam corripit. ut postremas merito. Tertia persona coniugationis primae numero singularis penultimam producit si a literam quae coniuga-

Futura prima & secunda coniugationis.

Imperatiui modus.

Instituta artium

tionem ostendit habuerit, eam & aliquando corripit, ut Lucanus in 3° to Cæsar habet, & si o uocalem habuerit producit, ut donet. Quoniam ut supra diximus primæ uerborum syllabæ in fundamento non in declinationis flexibilitate consistunt: merito suam naturam penultimo loco custodiunt. At in aliis uerbis eiusdem primæ coniugationis ubi declinatio inflectit: penultima syllaba breuis inuenit, ut clamitet quæritet. Cæteræ uero coniugationes huic formæ consentiunt, ut penultimam breuiorem habeant, ut ire iter neq; ab terra moneat, t. c. f. & audiæ hæc genitor qui fœdera, s. nouissima etiam syllaba quæ, t. litera consonante semper finit in omnibus breuis est. In omnibus autem cōiugationibus numero plurali persona secunda penultimam syllabam semper longam: & ultimam breuem recipit, ut clamatore monete audite scribitote,

Optatiuus
modus

Optatiuo modo tempore præsentis & præterito imperfecto productis coniugationibus prima persona singularis penultimam longam: & postremam breuem habet, utinam amare docerem audire: tertia correpta corripit penultimam ut arripere cingerem. Secunda persona duabus longis terminat: utinam amares moneres audires moueres, hæc enim uocales quibus cōiugatio producta cognoscit: ubiq; produci debent: præter tertiam correptam quæ e literam correptam recipit. Tertia uero coniugatio correpta penultimam corripit utinam cingerem. Tertia persona singularis primæ cōsentit plurali numero prima & secunda persona omnium cōiugationū penultimā longā & ultimā breuem recipiunt, ut utinā clamaremus clamaretis: moneremus moneretis: audiremus audiretis: raperemus raperetis. Tertia persona in productis coniugationibus penultimam producit. In tertia correpta corripit, utinam cingerem.

Præteritum
tempus omnium
coniugationum

Tempore præterito & plusq; perfecto omnibus coniugationibus persona prima singularis: postremā breuē habet, secunda persona longæ: etiam syllaba producta terminat, ut amasses audisses, Tertia persona primæ cōgruit. Plu. in omnibus coniugationibus prima secundaq; persona penultimam longam & postremā breuem habet, ut amassemus amassetis, rapuissemus rapuissetis.

Tempore futuro prima persona penultimā syllabā in omnibus cōiugationibus corripit: utinā clamitē moneā audiā eripiā, si uero prima uerbi syllaba in penultimo loco fuerit pro natura sui longa inuenit, utinā clamē utinā donē a lra corripit, ut flumina amē syluaq; in glorus, ultima omnium semp breuis est. In secunda persona eadem erit penultima syllaba q̄ in prima fuerit, secunda persona, siue es siue as syllabas habuerit ultimas producit. In tertia persona penultima syllaba eadē quæ in superioribus erit, ultima uero semp breuis. Pluraliter autē & prima & secunda persona in omnibus cōiugationibus penultimā longā recipit, & ultimā breuē, ut utinā doneamus doneis moneamus moneatis: audiam⁹ audiat⁹: legamus legatis. Tertiae personæ singularis in penultima syllaba similis inuenit.

Ad uerbum

CAdiunctiuo modo praesens & praeteritū imperfectum & plusquamperfectū tempus optatiuo modo congruit. Perfectū uero tempus numeri singularis in oibus psonis omnium coniugationū penultimas ultimasq; syllabas breues habet, ut cū clamauerim clamaueris clamauerit, ut cū monuerim monueris monuerit, ut cū audierim audieris audierit, ut cū scripserim scripseris scripserit. Plurali autē numero in oibus quatuor coniugationū modis personas duas primam & secundam: quae penultimam semper perducunt; ultimam uero corripiant. Tertia uero persona penultimam corripit, ut cum donauerint monuerint audierint legerint. Tempore sunt alio. (Nam duo recipit) quoniam primum futurum futuro temporis modo pronuntiatiuo consentit prima psona singularis sola nouissima syllabam longam habet, ut donauero monuero ceterae duae singularis: eademq; primam penultimā breuē recipiūt, ut donauero donaueris donauerit. Plurali numero prima & secunda psona omnium coniugationū: penultimam longā & ultimam breuē habent, ut clamauerimus clamaueritis monuerimus monueritis audierimus audieritis dixerimus dixeritis. Tertia psona omnium penultimā breuem habet.

In finitiuis modis tempore praesenti productis tribus coniugationibus penultimā longā habet, ut Plausa sonitū ceruicis amatae.

Cū docere monere, Interdū tamen in secunda coniugatione penultima syllaba corripit, ut feruere leucaten, & cū littora feruere late, sed in hoc uerbo recte corripit, quoniam antiqui tertiā coniugationē magis quā secundā esse uoluerunt, ut Lucilius feruit nunc feruere ad annū, & Terentius in adelphis dū feruit maxime, ergo errare noscuntur hi qui Vergiliū nostrū longā pro breui posuisse putant: ut in his uersibus longā pro breui sane posuit. Illae autē paribus quas fulgere cernis in armis: & Auroq; effulgere: nā sine dubio huius uerbi secunda est coniugatio: quae debet produci. Nā tertiā coniugationis productae exēplū subiciā: & stabulo frenos audire sonantes. Tertia coniugatio correpta tempore praesenti penultimam breuē recipit, ut Tu calamos inflare leues ego dicere uersus, ultima autē syllaba in oibus coniugationibus breuis est tempore praeterito: postrema semper ubiq; breuis est, ut superas caeli uenisse sub auras, interdū autē praeteritū tempus i litteram duplicat penultimā syllabam: sed in his dūtaxat uerbis: quae praeterito perfecto modi pronuntiatiuū duplicauerint ut supra dictum est: non solum metri causa: quā rōnis, ut nos abiisse rari, futuro quoq; tempore praesenti prima longa & ultima breuis est: sed non facilius huius temporis & praeteriti uerbum in poematibus inuenit.

De declinatione passiuorum deponētium cōiūmque uerborum. Odo pronuntiatiuo, i. indicatio: tempore praesenti numero singulari: psona prima penultimā syllabā in aliquibus uerbis longam recipit, ut ducor clamor. Si tamen prima uerbi syllaba fuerit, in aliquibus breuē, ut quo feror unde abii si multa

Subiunctiuus
modus.

Futurū sub
iunctiuū.

Clamaueri
mus.

Clamaueri
tis.

Infinitiuus
modus.

Feruere

Fulgere.

Venisse.

Indicatiuus
idē p. pronū
ciatiuus.

Instituta artium

Verborum
passiuorum
deponentium
communiumque
per coniugationem
modos
& tempora
quantitas in
syllabis.

Præteritum
perfectum &
plusquamperfectum.

rum uerbum aliquod fuerit syllabarum frequenter penultimam corripit: postrema autem semper breuis est & erit. secunda tertiaque persona singularis excepta tertia coniugatione correpta: penultimam longam & postremam breuem recipiunt. Tertia enim correpta duabus breuibus postremis terminatur. ut ducit infelix duo. numero plurali persona prima in productis coniugationibus penultimam longam habet. ut secunda & tertia persona singularis. ut clamamur monemur audimur. In tertia autem correpta breuem recipit. ut legimur & ferimur per opaca locorum. Persona secunda penultimam breuem & ultimam longam admittit ut amamini: & mouemini. omnis enim syllaba in uerbis: ut in aliis partibus orationis: si uocali finita: semper produciunt. Tertia persona postremam breuem habet. Tempore præterito imperfecto omnibus in coniugationibus personisque præter secundam personam penultimam semper longam & ultimam breuem inuenies. ut ducebar ducebaris ducebat. Item plurali ducebamur. secunda uero personæ pluralis syllaba in tercio ab ultima loco produciunt. ut ducebamini. Tertia persona pluralis ultimam breuem habet. Tempore præterito perfecto & plusquamperfecto numero singulari prima & tertia coniugatio producta penultimam longam & postremam breuem habet. ut donatus auditus. secunda autem coniugatio uel tertia correpta: penultimam syllabam aliquando breuem recipit. ut admonitus aliquando positione longam. ut scriptus: plurali autem numero ultima longa est. ut admoniti: penultima breuis. Tempore futuro prima & secunda coniugatio persona prima numero singulari penultimam longam habet. ut amabor & docebor. Secunda & tertia persona breuem. ut Horatius in arte poetica. Nec semper ferice quodcumque minabitur arcus. Scire autem oportet quod si uocales: quæ tres coniugationes productas ostendunt: frequenter produci debeat. Numero plurali prima persona postremas breues habet. ut amabimur monebimur. Secunda persona breuem & longam. Tertia persona ultimam breuem recipit. Tertia coniugatio producta uel correpta eiusdem temporis futuri primam personam duabus postremis breuibus explicat. ut nutriar rapiar. In dissyllabis autem uerbis interdum penultima longa: & postrema breuis erit. ut in Horatio primo carminum. Scriberis uario fortis. plurali numero prima persona penultimam longam: & postremam breuem habet: ut audiemur & rapiemur. Secunda persona tertiam ab ultima longam: penultimam breuem: postremam longam habet: ut audiemini & rapiemini. Tertia persona ultimam breuem habet: ut uitam audirent: raperent. Imperatiuus modus tempore presentis numero singulari persona secunda uel tertia: in coniugationibus productis penultimam longam & ultimam breuem habet: ut amare ames: monere moneat: audire audiat. In tertia autem coniugatione correpta secunda persona: utraque postrema breues sunt. ut scribere legere. In tertia persona penultima longa & postrema breuis

ma brevis est. ut legatur. Plurali numero persona prima omnium coniugationum penultimam longam & ultimam breuē habet. ut amemur moneamur audiamur: scribamur. Secunda persona tertiam ab ultima longam: penultimam breuem: postremam longam habet. Tertia persona postremam semp breuem recipit. Tempore futuro in omnibus coniugationibus productis: secunda uel tertia persona singularis penultimā longam habet: & ultimā breuem. ut Contemplator item cum. tertia autem coniugatio correpta penultimam syllabam breuem habet. ut legitur scribitur. Pluralis numerus persona secunda coniugatione tertia correptæ competit. Optatiuo modo tempore præsentis & præterito imperfecto numero singulari personæ omnes in tribus coniugationibus productis penultimam longam recipiunt. ut utinam donater moneat audier: similiter in cæteris personis singularibus. Item pluralis prima persona singulari congruit. secunda persona tertiam a fine longam habet. penultimam breuem & ultimam longam. ut utinam amremini moneamini: audiremini: ultima autem syllaba præter secundam personam plurali. brevis est. Tertia autem coniugatio correpta a superioribus longe discepar. Nam ut illam uocalem producant: quæ est index coniugationis: ita & ista corripit. Prima tamen persona singularis. ut utinam scriberet utinam legeret. secunda autem persona uel tertia singularis penultimā syllabam producant. ut utinam raperetis raperet. Numerus pluralis superioribus coniugationibus cõsentit. utinā scriberemur: Præteritū perfectum & plusquamperfectum tempus modi pronuntiatui: præ duobus temporibus cõgruit: prima persona futuri temporis in prima coniugatione postrema syllaba breui explicatur. penultimam autem interdum postuone longam. ut utinam contēpler: aliquando breui. ut utinā amet interdū longam. ut utinam exclamer. Secunda uel tertia persona singularis in omnibus coniugationibus penultimam syllabam semp longā recipiunt. siue. e. uocales habeant. Prima coniugatio. e. literā productam habebit. ut utinā centempleris contēplet. cæteræ uero. a. literā productā habent ut utinam monearis utinā audiaris: utinam legaris. de postrema autē omnium non dubitaueris quin breuis sit eadē. sicut uocales. a. & e. uim suā etiā numero plurali custodiant. ut utinam contēplemur contēplemini. utinā doceamur doceamini. utinam audiamur audiamini. utinā scribamur scribamini. secundæ personæ penultima breuis est & ultima longa. Adunctiuus modus tempore præsentis optatiui modis futuro tempore competit. Præteritum imperfectum tempus præsentis temporis modi superioris congruit. Præteritū autē perfectum & plusquamperfectum modorum superiorum temporibus in sua specie consentiunt: futurum tempus primum huiusmodi pro suis coniugationibus: tempore futuro modi pronuntiatui congruit. ut contēplabor commonebor. cum audiar cum legar. aliud autem futurum uel ulterius præteritis temporibus perfectis consentiunt.¹

Instituta artium

Infinitiuus
qui & ppetu
us modus.

Infinitiuus modus: quem & perpetuū quidam uocant tēpore præsenti coniugationibus tribus quas pductas semp esse diximus: penultima: postremaq; syllabis longis explicat. ut clamari doceri mouerit ne qre doceri. ut mutari ut putas bellū: & hinc exaudiri. Tertia autē cōiugatione correpta: tēpore itē præsenti si penultima syllaba ubiq; pducta fuerit: & in capite uerbi fuerit hic quoq; pducta est. ut pgeniem sedeni troiano a. s. d. At si ubiq; corripit corripieda ut in Lucano. Romano spectate rapi. Interdū autē & positione lōga est. ut An tāta ne & tā pries. postrema autē syllaba in oibus sine ambiguitate lōga est. Præterito tēpore: prima & tertia cōiugatio pducta: penultimā longā & ultimā breuē semper recipiunt: ut reclamationū esse auditū esse. Secunda coniugatio penultimam syllabā interdū breuem recipit: ut monitū esse. Interdū positione longam. ut doctū esse. Tertia autē coniugatio correpta semp positione longam efficit. ut ductū esse deceptum esse. Futurum secundū rōne cōiugationum in prima particula uerbi simile est præterito tēpore: in postrema particula spondio constat. ut clamatū iri monitū iri scipiunt iri. uerba impersonalia in rōne syllabarum actiuis & neutralibus uerbis: tertia tū personæ in omni declinatione (præter infinitum modū) similia sunt: & interdū penultimā syllabam breuem recipiunt: ut nō pudet obfidione iterum. In trissyllabo breuis est. ut pœnitet: aliquando naturaliter longa est penultima diphthongi rōne. ut tædet aliquando positione longa. ut oportet. Verba sane infinitæ declinationis: quæ aliquando in modo iudicāt. ut amat amabat: docet docebat. In cōmuni declinatione tēpore passiuus & deponētib; & cōmūnibus uerbis coherent.

Participioꝝ
quantitas.

Participia omnium uerborū: quattuor formulis syllabarum ultimarum explicant: natura diuersis. Prima est qua præsenti tempore duplex inuenitur: aut enim ans syllaba producta finit. ut Ardet amās Dido. aut eas eadē quoq; pducta. ut bella mouens. Secunda formula est quæ tēpore futuro ex oibus significationibus ueniēte uerborum uniformis erūpit. hæc semper tus syllaba explicat: penultimā longam & ultimam breuē syllabā reddēs. ut si uisurus eum ibo. Ea autē Participia huius temporis: quorum uerba primam coniugationē recipiunt: etiam tertiam syllabam ab ultima semper producunt. ut amaturus contemplaturus. non immerito quia etiam in uerbis a lra quæ est coniugationis index: necessario pducit. Tertia formula duplex quæ admodum prima & temporis præteriti esse cognoscit. Interdum enim tus syllaba finit. ut & ductus cornu stabit. Interdum fas syllaba. ut furit mugitibus arber concussus. utraq; syllaba breuis est. Penultimaq; autem rōnem syllabarum in uerbis præteriti pfecti passiuī scilicet ostēdimus. ne eadem repetita documēta opulculum nimium dilatēt. Quarta formula est simplex: & futurum patiedi tēpus ostendēs: hæc dus syllaba semp breui finit horum omnium participiorum postrema syllabā p declinationes casuales: secundū rōnem nominum ita

minum ita seu longe seu breues intelliguntur. duo tamen participiis de-
sunt quod & productam uocalem in fine duntaxat nunquam recipi-
unt & quod nullus casus eorum. r. l. uel. u. terminatur.

De Aduerbiis.

Voniam statuimus: per omnes partes orationis decurre-
re: & de natura postremarum: siue penultimarum syllaba-
rum: ut tertio ratio: disceptare: quæ tradi solæ regulariter
possunt. Nam ceterarum precedentium docet auctoritas
rationem: idcirco docere existimauimus etiam de aduerbiis q̄

tamen comprehendere possunt: aliquantulum disputare. ergo per omnes
significatiões aduerbiõrum eundem est. **C**Aduerbia tēporis. I. hodie cras
mane nup olim aliquando. hodie cōstat anapæst. ut hodie uictor spo-
lia illa supbi. Cras constat syllaba longa. ut in Horatio primo carminū.
Cras ingēs. mane constat trochæo ut Mane ruūt portis. etiā cū nomē fue-
rit eundem recipiunt: ut dum Mane nouū. Nup quoq; aduerbiū Trochæo
constat. heri spōdæo cōstat. Vesperī constat cretico. Olim constat tro-
chæo. olim arbo. aduerbiū ut cum tēporis fuerit & postea quā significa-
uerit productā uocalē recipit: licet habeat positionē. ut in octauo. ut bel-
lī signum laurētī turnus ab arce. aut si fuerit similitudinis breuem uoca-
lem habebit. ut At uelut ille canū morsu. **C**Aduerbia localia. hic aduer-
bium a p̄nomine distat q̄ pronomen corripiat & aduerbiū p̄ducat. ut
hic ego nāq; tuas sortes. Illic uel illuc & huc aduerbia postremas lōgas
recipiunt. ut huc illuc acē circūtulit & huc ades. & Seneca in hecuba
hendicasyllabo sapphico uersu. Iliū est illic ubi fumus alte. ibi uel ubi
sine dubio primas syllabas breues habēt. ultimas autē scire oportet & lō-
gas & breues poni posse. lōgas ut cernit ibi mœstos. breues ut his ubi
tum. & atq; ubi iā patriæ. idē & unde aduerbia postremas syllabas bre-
ues recipiunt: ut inde ubi clara dedit. & unde laboz. quo uel quar: & hac
aduerbia lōgis syllabis cōstant. ut quo fugis ænea & qua uictrix redit il-
la. & hac iter elysium nobis. Item aduerbia localia quæ sub imagine no-
minum latent: cum inciderint ad rationem nominum referuntur. Item
eminus & cominus dactylo constant. ut illum eminus. & totum cui co-
minus ense. Procul aduerbium pyrrichio constat. ut aut procul hinc
faxo. Nuper aduerbium temporis & donec pyrrichio constant. ut Ho-
ratus. nuper sollicitum quæ mihi tedium. & donec ut æstiuus effectus nu-
bibus hymer. **C**Aduerbia numeri quæ. l. uel. r. uel. s. literis terminā-
tur breues syllabas ultimas recipiunt. ut in Lucano semel omnia uictor
iussit. & Mœnia dardanidum quater ipso in limine portæ. in dissylla-
bis autem etiam primæ syllabæ breues sunt. illa autem quæ ens: uel es
syllabis finiuntur ultimas syllabas longas habent. ut nouies styx. con-
stat autem anapæsto. iterum aduerbium numeri tribus breuibus con-
stat. ut sublimis aias iterūq; ad tartara. **C**Aduerbia ordinis. denuo con-

Aduerbia
temporis
Hodie Cras
Mane Nup

Heri Vesp̄i
Olim Vt

Hic

illic illuc huc

Ibi Vbi

Inde Vnde
Quo Qua

Hac

Eminus
Cominus
Procul

Aduerbia
numeri
Semel
Quater
Nouies
Iterum
Denuo

Instituta artium

Deinde
Rursus
Non Haud
Nequicq̄
Nequaq̄
Frustra etiā
Vtq; En
Ecce
Age Eia

Vinam
Cur
Quare
Quianam
Fortasse
Forſitan
Forte Heus
Heu
Ne

Vna Simul

Pariter

Seorsum
Separatim
Sic Veluti
Vti
Quasi

Magis

Nam Quā
Forte
Pag. nimirū

Min⁹ Satis
Amplius

stat cretico. Deinde constat palimbacchio, ut Deinde fatis fluitum inducit. Rursus constat trochæo, ut rursus abun. **A**duerbia negā dimō. & haud lōgis syllabis constāt ut Nō ego myrmidonum, & haud equidem cædo. Item nequicq̄ & nequaq̄ constant palimbacchio, ut nequicq̄ trepidat, frustra aduerbium cōstat spondio, ut uane ligus frustraq; animis, etiam aduerbium tribrachium recipit, ut hic etiam inuentum priamō, utiq; cōstat tribus breuibus. **A**duerbia demonstrandi: en lōgā habet, ut en agros. Ecce aduerbiū constat trochæo, ut ecce dionæi, p̄ces fit. **A**duerbia hortantis age eia. Age aduerbiū constat duobus breuibus, ut te sine nil altū mens inchoat: en age segnes. Item eia cōstat spondio, ut ima sane syllaba in synaliphā cadit duobus his uersibus, eia age segnes, & hostis adest eia. **A**duerbiū optādi utinā constat ex tribus breuibus, ut atq; utinā ex nobis unus. **A**duerbiū interrogatiū, cur constat syllaba lōga, ut cur inquit diuersus abis. **Q**uare aduerbium constat trochæo, ut quare age & inceptū, quianā aduerbiū constat tribracho, ut Heu quianā tanti cinxerunt. **A**duerbiū dubitandi fortasse ultima syllaba breui finit. Item forſitan cōstat dactylo, ut forſitan & Priamī, forte cōstat trochæo, ut forte sub arguta. **A**duerbiū uocādi heus lōgam habet, ut heus etiā mens, heu respōdentis aduerbium longa constat ut Lucanus, heu demens. **A**duerbium prohibendi ne constat longa, ut ne pete connubiis, conſuctio autem si fuerit corripit, ut Coniunx ne Creuis. **A**duerbiū cōmunicationis, ut una simul pariter, una aduerbium spondio cōstat, ut hi subito natum anchises unaq; sibyllam simul constat pyrrichio, ut illa furens simul arua fuga, pariter constat tribracho, ut dixerat atq; animis pariter certantibus. **A**duerbiū separationis seorsum & separatim, seorsum primam syllabam longam: & postremam breuem recipit, item separatim constat ditrochæo. **A**duerbium similitudinis: sic constat syllaba longa, ut sic ait, ueluti constat anapesto, ut ac ueluti magno in populo, etiam separatim uti dicim⁹, ut Salustius in Iugurthino utiq; rem sese habere. Item quasi cōstat pyrrichio, ut Tullius, Nam quasi bos sibi dedecor ingenuere parces. **A**duerbia comparationis, magis potius omnibus constant breuibus, ut tā magis illa tremens, & siue antro potius succedimus, nam ultima postione fit longa, Nam & quam natura breues syllabæ sunt. **A**duerbiū euentus, forte cōstat trochæo, ut forte fuit iuxta Tumulus. **A**duerbia quantitatis parum nimirum omnibus breuibus constāt, ut Lucanus in q̄nto, Quid satis est si Roma parū? & Vergili⁹ esse si uent nimirū uobis romana ppago. Itē min⁹ & satis & amplius oibus breuibus cōstat, ut sit satis Aenid⁹, c̄t min⁹ atq; min⁹: & neq; me idecorē germana uidebis apli⁹. **A**duerbia qualitatis siue quātitatis p̄terq; gradus recipiūt, p̄terim si a nomine ueniāt, Nam ppauca sunt aduerbia quæ ab se orta gradus recipiant: & quoniam quæ ex aliis partibus orationis deriuant aduerbia innumerabilia

innumerabilia sunt: merito omnia comprehendi non possunt: tamē horum aduerbioꝝ regulariter de postremis syllabis disputabimus. Absolutus gradus quē alii positiuū uocant in aduerbio sex literis terminat, uocalibus tribus, ut saxe bene o semp producta uocali, ut raro falso, ut falso querit de natura, u, semp pducta, ut anceps pugna dia, Consonantibus autē tribus explicat in lra correpta, ut illa leuem fugiēs partim secat athera pinnis, & tractimq; susurrant, r, litera correpta, ut lacerum crudeliter ora, s, litera correpta, ut nec fūditus omnes, Aduerbia e litera terminata absoluto gradu: pluraq; lōga syllaba finiunt, ut ante omnes stupet ipse Dares longeq; recusat: & si non alium late iactaret odorem, nō sine ratione Vergilius eandem pductam in a literam correptam uerit, ut & pede terrā crebra ferit, Pauca breuē habēt rite bene & ipune & saxe, ut carpebat somnos rebus iā rite paratis, & bene apud memores uerteret in alterius: media uero longa est, aduerbia o litera terminata semper longam habent, ut sci piades eadem libyæ parioq; potentem Fabricium, quāuis & nomen esse possit absolute positū, cætera aut quæ cōsonantibus finiunt aduerbia: supradictō gradu breues semper ultimas syllabas recipiunt, quoz iā exempla supradicta sunt, Comparatiuus gradus in omnibus aduerbiis qui semper literis terminat & explicat semper breui syllaba finit, ut mollius & solito, Postremā enim syllabam in omnibus aduerbiis: cōsonanti litera finita breuem esse oportet, penultima quoq; syllaba comparatiui siue superlatiui gradus: aduerbiorum, ut in omnibus gradibus breuis semper inuenit, ut Atq; ubi iam breuiorq; dies & mollior ætas, & maximus agricolis pelageq; parabit imber, Superlatiuus gradus aduerbioꝝ qui uniformi syllaba terminat e literā postremam sup longam recipit, eadem enim syllaba in nomine superlatiui gradus uocatio casu breuis est, ut oprime graiugenā & maxime Teucroꝝ ductor, ergo in aduerbiis necessario me syllaba ad discretionē partium pducet, De aduerbiis pmiscuis plenissime disputandum est ex autoritate collectis, uero cōstat spondio, ut si uero uiciamq; seres, Sero aduerbiū cōstat spōdio, at si nomen fuerit constabit iābo, ut pascē sero pingui, Tamē constat pyrrichio, ut Nos tamen hæc, Alibi cōstat anapæsto, ut arborei factus alibi, Interea siue praterea cōstat choriambo, ut interea medium Aeneas, & pterea genus aut unum, penitus cōstat tribracho, funditus cōstat dactylo, nihil pro non positum constat pyrrichio, ut nihil mea carmina curas, Dum & cum: aduerbia breues syllabas habēt, Sed sine positioe poni nō possūt, Sati cōstat tribracho, ut nōne fuit satius, Pridem cōstat trochæo, ut iā pridem refides populos, Quoties uel Toties cōstat anapæsto, ut Quoties oculos cōiecit in hostem: & Quid natū toties, Certe cōstat trochæo, ut certe siue mihi phyllis, paulatim cōstat palimbaocchio, ut Paulatū & sulcis frumcū queret herbam,

Gradus ab-
solutus q
&
postiuus,
Raro Falso
Dia Partiu
Tractim
Crudeliter,
Funditus
Longe
Late
Crebra
Rite Bene
Saxe
Impune
Paruo

Opintie

Vero Sero

Tñ Alibi
Interea
Penitus
Fūditi⁹ nihil
Dum Cum
Saius
Pridem
Quoties
Toties certe
Paulatim

Instituta artium

- Modo** ¶ **M**odo aduerbium constat pyrrichio. ut tu modo nascenti puero. at si nomen fuerit iambo. Sane quoniam aduerbia omnia quæ partim ex se oriuntur: partim ex aliis deducunt: comprehendi non possunt: merito syllabam non existimo persequenda. sed tamen de postremis syllabis breuiter dicam. aduerbia A lra finita quæ p e lra ponit breuē habent ut trāsuersa ueribus hircis. at si ex se oriuntur lōgā habebunt. ut cōtra iusta mouēt.
- Transuersa. Contra** ¶ **E**ltera finita aduerbium (ut supradictum est) sæpissime longam recipit: interdum breuem. ut tite. l. lra finita aduerbia semper breuem habent. m lra similiter correpta finiunt.
- ¶ **O**lra pducta in gradibus sane finiunt. ut hic uero uictus genitor. alibi enī & breuis inuenit. Tu modo quos in spē stanes sūmittere gētis.
- ¶ **R**lra finita aduerbia semper breuem habent. ut semper equos statq; Arma uitum. & lacerum crudeliter. ora. S. lra finita aduerbia semper breuem recipiunt. Vt quæ totam luctū cōnstitit funditus urben. & mollius & solito. y. lra finita aduerbia semper longam recipiunt: ut nancq; diu luctans lentoq; in stirpe moratus. omnium autem præcedentiū syllabarum naturas: magistra docebit auctoritas.
- Et Que** ¶ **C**opulatiuæ coniunctiones & que. ac. breuib. syllabis constant. ut fortuna omnipotens & ineluctabile fatum. Item iamq; cateruam.
- Ne** ¶ **D**isunctiuæ coniunctiones ne. nec. neq; uel sed. omnes correptas syllabas habent. Ne cōiunctio eo aduerbio discepat q; hæc cōspiciat: & aduerbiū producat. ut ne mihi tū molles. Cōiunctiois exēpla. ut cōiūctio ne creua. Aut cōiūctio. Q uonia dīp hihengo ualet lōga est: ut Nūc uanet infonem grauis exitus: aut ego ueri. Expletiuæ cōiunctiones quidē equidē quoq; tamē nēpē. qdem duabus breuib. cōstāt. ut ista quidē quia nota mihi. egdē tribus breuib. cōstāt ut protindens equidē merui. quoq; duabus breuib. cōstāt. Vt tu quoq; litorib⁹ nostris. Tamē duas breues habet. ut haud tamē audaci. Nēpē cōiūctio trochæo concludit: ut quippe. ut Quippe uetor fatis certe spōdæo. ut certe siue mihi phyllis. Caulales cōiunctiones. igit cōstāt tribracho. Vt iliacas igit clafies. Si cōiunctio pducit. ut Si quibus electus syluis. Etia cōiūctio tres breues habet. ut hic etiā inuentū. Siquidē cōiūctio cōstāt dactylo. Quādoquidē ex lōga & tribus breuib. cōstāt. ut Quādoquidē ausonios. Quādo cōiūctio & breuem & lōgam nouissimam potest recipere secūdam naturā postremæ uocalis. longa est in hoc. meq; timotis argue tu Drance quādo tot stragis aceros. est enim cōiūctio carialis. hoc est quādoquidē: nō aduerbium tēporis. ceterū cūm cōponit breuis est. Quin cōiūctio natura lōga syllaba est. ut Quin ego non alio digner te funere palla. Sin syllaba longa est. ut Sin has ne possim naturæ accedere partes. Seu syllaba lōga est. ut Seu uos hesperia magnaam. Siue constant trochæo: ut Siue sub incertas zephyris motantibus umbras. Nāq; ex longa & breui cōstāt. ut nāq; sub œbalia. Ni cōiunctio

Quin
Sin
Seu
Siue
Nāq; Ni

lunctio longa est. ut Ni fuga subsidio. Nisi coniunctio duas breues habet. ut & nisi me qua. &c. Sed breuis est. ut ipsa acie nondum luctis tentanda sed uncis. Rationales coniunctiones. praesertim coniunctio prima syllabam diphthongo longa habet: nouissima breue. ut Praesertim certis si mensibus. Eni duabus breuibus constat. ut etenim mollibus. Quia coniunctio constat pyrrichio: ut Nam ga nec fato merita: nec mente penbat. Quippe primam naturaliter longa: & postrema breue habet. ut quippe solo natura subest. Quonia coniunctio breui constat: ut nunc u di tristis: quonia fors oia uerfat. Quonia quide' oes breues habet. Ergo coniunctio postremam syllabam longam sine dubio habet. in hoc praesertim uersu. Quae regio Anchisen. quis habet locus: illius ergo. quauis adiphoros hoc est cum in sine sit uersus: cuius nunq natura requirit: tamen longa esse debet: significat enim illius causa uenimus. haec sane sola coniunctio: cetera rationem latinis ultimam syllabam circumflectit. at si alio intellectu conlocata erit in synalipham frequentius apud Vergilium cadit. ut ergo ubi delapsa sonitu & ergo age care pater. uereta tamen in simplici intellectu repetitae reitinae dubio longa posita est. in hoc uersu. ergo non hyemes illam. ideo coniunctio constat anapesto. ut atq; ideo Taurus procul. Scilicet coniunctio constat dactylo: ut scilicet his superis labor est. Propterea constat choribdo. Quare constat trochaeo. ut qre age. Quid semp breuis est. ut negd in capu frustra. Praepositiones duobus generibus constant: etenim aliae sunt loquelares: quae ornandi sensus aut augendi uel minuendi gratia: ceteris partibus praeponunt. aliae autem casuales uocantur: quod casibus seruiant. loquelares sunt An. con. re. se. di. dis. an praeposita breuis est: sed semp positione longa fit. ut obuius ambustum. & quae rapidus fluminis ambit. Re praepositio semp breuis est in quibuscumq; partibus orationis fuerit. In nomine. ut his primam ante acie digna atq; in digna relatu. In uerbo. ut colla atmosq; labat gemitu nem' o'e remugit.

Participio nunc rapidos retro atq; astu reuoluta resoluens. Se praepositio semp longa est. & cum frigida mors anima seduxerit artus. Di praepositio semp longa est. ut Tum uero in curas animu diducit omnes. Dis praepositio breuem syllabam habet. sed eam positione longa fieri oportet. ut discicq; rates. & discissos nudis laniabat. non fere enim in uocale cadit Con & In praepositiones loquelares cu fuerint: ita ut p compositionem loquelis inhaereat: ambae unius naturae sunt. hoc genere si in. s. uel. s. i. ras consonantes ceciderint naturaliter pducunt. ut in ferretq; deos lato. & insignem pietate uirum. Itc confidunt rectis. & Num uulnus acerbu coficit. At si a ceteris consonantibus excipiunt positione longa fient nec produci in praepositione possunt sine uitio barbarissimi. in uerbo cu casua lis fuerit breuis est: si a uocali excipiat. Praepositiones accusatiui casus. Ad praepositio semp breuis est siue loquelis siue casibus seruiat. ut Eumenidum aspiciens ripa ue iniussus. & Iuppiter oipotens si no exofus ad unu.

Nisi
SedPraesertim
Eni Quia
QuippeQuoniam
ErgoErgo circum
flectiturIdeo
Scilicet
Propterea
Quare
Quid
Praepositiones
loquelares
Praepositiones
casuales
Am ReSe
Di

Dis

Con In

Praepositio
nes accusatiui
Ad Cuz.

Instituta artium

Apud
Ante
Circa
Cis

Contra
Erga latra

Intra
Iuxta Ob
Per Penes
Prope
Propter
Sup Subt
Præter
Pone
Secundum
Ultra Vsq

Ab
A E

Abſq
Coram
Clam
De
Ex
Pro

Præ
Palam

Apud præpoſitio duabus breuibus conſtat. ut **Qualis** apud Geſidi cam flu.ultima ſane poſitiõe lōga ſit. Ante naturaliter duabus breuib⁹ cōſtat ſed prior poſitiõe longa ſit. ut **Ante** ſiniſtra caua monuiſſet. Circa præpoſitio poſtremā lōgam habet. **Cis** præpoſitio breuiem ſyllabā recipit. Circa poſtremā ſyllabā lōgā recipit. ut corpora multa uirū circa ſeniorg⁹. **Cōtra** etiā eadē ultima ſyllaba lōga claudit. ut cōtra nulla eſt oleis cultura. Erga ppoſitio ſuperiori ſimilis eſt. Intra eadē quoq⁹ ſimilis ut iāq⁹ intra iactū. hoc ergo nobis obſeruandū eſt: ut oēs ppoſitiones a ſiſa ſiniſtas ſcias ultimas ſyllabas lōgas habere. Inter poſtremā breuē recipit. ut iter odoratū laui nemus. Intra ultimā lōgam habet. ut ſupra memorati. Iuxta eadē ſuperiori p⁹gredit. ut iuxtaq⁹ Creuſam. **Ob**. breuis ē. ut neq⁹ obiceptū. Per eadē quoq⁹ breuis eſt: ut adq⁹ p ābagēs Penes duabus breuib⁹ conſtat. **Prope** duas breues habet. **Propter** uſtia breuis eſt. ut pp aq riuū. **Super** cōſtat duab⁹ breuib⁹. ut aut ſup idaliū. **Subter** ultima breui ſiniſ. **Præter** trochæo conſtat. **Pone** trochæo conſtat. nā accētū ſolo a uerbo diſcernit. quoniā iterdū in aduerbiū cadit. ut **Pone** ſubit cenitū. **Pone** cundū primā ſyllabā & nouiſſimā breues habet. ut ſalibus in uacuis paſcant & plena ſecūdā. **Ultra** ppoſitio ultimā lōgā habet. ut dixi. **Vſq** ultimam breuē recipit. ut uſq⁹ ſub extremū brumē intractabilis hūmbrē.

¶ De præpoſitionibus ablatiui caſus.

Ab præpoſitio ſemp breuis eſt. ut nec nō & ſterilis q̄ ſtirpib⁹ exit ab imis. **A**. ſiue. **E**. ppoſitiones ſemp lōgæ ſunt. ſiue ſeparatim ſeu adharētes: præpoſitūdi præponant. ſeparatim cum caſibus ſeruiunt: ut hic tm̄ in tenebris cōuerſum a lumine. & **At** genus e ſiluis cyclopū & mōibus alis. **A**. loq⁹ lis adharēs. ut amouet & fidū capiti ſubduxerat. abſq⁹ poſtremā ſyllabam breuē habet. quēadmodū uſq⁹. **Corā** conſtat trochæo. ut corā quē q̄ritis ad. **Corā** ſyllaba breuis ē. **De** ſemp lōga eſt ſiue loq̄laris. ſiue caſua ſis ſit. **De** ppoſitio ſiue iacent focii naues. **Cauſalis**. ut **At** ſubitæ horriſſico lapſu de mōibus adſunt. **Ex** ppoſitio breuis eſt. per naturam: ſed poſitione lōga ſit. **Pro** præpoſitio cū loquelaris fuerit: ſemp producit. ut nobis ad belli auxiliū p nomine tāto. **At** cum cauſalis fuerit: uarie ponit. alibi enī lōga: alibi breuis iuenit. **Eſt** operæpretium edocere quādo breuis debeat: quādo lōga conſtitui. ſi hanc pcedentē ſyllabam ſecuta fuerit altera ſyllaba: nec neſſario prior corripit. ut in Lucretio. omnia ueridico qui quōdam ex ore profudit. **At** cū poſitiõe ſyllaba lōga fuerit conſecuta ſit quēter producit in uerbis ſiue participiis. ut procurrūt laurentum. hinc denſi rurfus inundant. alibi autem breuis: alibi longa eſt. In nominibus breuis eſt in hoc. ut ni faciat maria ac terras cœlūq⁹ profūdum. lōga in ultimo uerbo: breuis ponitur. in his ſane uarietatibus: q̄ maxime auctoritas quæreda eſt. **Præ** ſine dubio lōga eſt quod diphthongum habeat. **Palā** cōſtat duabus breuib⁹. ut luce palā. **Sine** duas breues habet. ut nā ſine ui

sine ui non ulla dabit respōsa. Tenus præpositio quæ ablatiuo & iterdū geniuo casui pulchre iugit̃. ut est crurū tenus: duabus breuibus cōstat. Sub p̃positio semp breuē syllabā habet. ut hasta sub exercitā donec per-
lata papillam.

¶ De Interiectione.

nteriectiones quæ adfectū animi uario motu designāt. Inter- dum enī gaudiū aliquādo dolore mētis ostēdūt. Quoniā mul- ta sunt. ex his pauca ostendā. Interiectio cōposita syllabis tri- bus habitahe. lōgas recipit utrū in Comico carmine sola collo- cari potēnti scilicet & humili uel iucūdo. In lyrico autem quamuis & ipsū lenē sit: quod non possit tumidioribus cothurnatisq; uerbis orna- ri: nouēq; tamen hæc interiectio apud Horatium repenit: quanto magis ut in iuico tragicōq; carmini necessaria habeat: fortia tumidacq; uerba quærenti. Item uah. siue uaha ex breui & longa cōstat: sed huius uis in- teriectionis superiori congruit. Heu siue Eheu interiectiones: p̃ductas syllabis habent. ut heu quæ nunc tellus inquit. & ehē q̃ pingui macer est. Sed hæc omni genere poetarū aptari potest. etiam libera a nume- ris orationi quā maxime historica. ut Sallust. in bello Iugurthino. heu me miserum: heu me infelicem. Item interiectio admirationis papæ dua- bus longis constat. prima per unam productam uocalem: postrema per diphthongum. sed & hæc lenioribus apta uideēt esse carminibus. Item horationis interiectio eia constat trochæo. & quia Vergilius ultimā scie- bat esse breuē. ubiq; ei uocalem subiecit. ut eia age rūpe moras. & ho- stis adest ita. potest tamen in necessitate pro longa poni. Nefas cum fuerit interiectio: eandem naturā: quam habet in nomine: referabit: cō- stat autē ex breui & lōga. ut Bastra uehit sequatq; (nefas) ægyptia con- iux. Cū aliæ uero interiectiōes iciderint. auctoritatis fide poterūt referari.

¶ De positionibus syllabarum.

ositionis ratio decem modis cōprehendit̃. in his. n. syllabis quæ cum breues natura sanctamen eas necessario fieri lon- gas oportet: sæpe tamen inuenit̃ positio in syllabis natura longis. sed si naturaliter producunt̃ positionē superflūā ha- debunt. illic enī est querenda positio: ubi lōguitudo naturæ defecerit ut quod natum nō fuerit: excludat̃. Nam quemadmodum uo- cales naturæ deseruiunt: ita positioni consonātes. ¶ Primus modus po- sitionis est. si correpta uocalis desinat in cōsonātem: & excipiat̃ ab alte- ra cōsonanti. ut arma uirumq; ferens. Desinat autem uocalis cum in se hoc est in consonātem suæ syllabæ ceciderit: excipitur cum in consonā- tem consequentis syllabæ transferit. ¶ Secundus modus est: si corre- pta uocalis desinat in duas consonātes. ut est in carpathio neptūni. g. u. ¶ Tertius modus est: cū correpta uocalis excipit̃ a duabus cōsonātib; ut Acrisioeis Danae sūdasse colonis. ¶ Quartus modus est cū correpta uocalis desinat in duplicē lēam. x. ut nox erat. ¶ Quintus modus est cū

Tenus

Sub

Interiectio- nes.

Hahahe
Comicū car-
men humile
& lenē.
Lyricū car-
men lenē.
Heroicū car-
men quale.
Tragicū uer-
sus eēt tumi-
di debent.
Va Vaha
Heu Eheu
Papæ Eia

Nefas inter-
iectio.

Positionis
ratio

Vocales na-
turæ deser-
uiunt.

Consonan-
tes positio-
deseruiunt

Instituta artium

Z

excipitur a duplici: ut axem humero torquet, hanc rōnem & in. z. obseruabis, siue eni in eam uocalis definit: siue ab ea excipiat (quoniam duplex est) facit positioe logam, & sane in hac est aliquid obscurū: quod in latino nō est, quia illa diducit cui syllabæ hæreat hæc aut ita duplicē efficit sonū, ut cui accommodata sit ignoret, ut Mezentis ducis exuuias, ergo illi errare noscunt q̄ hāc dupliciter scribūt, Sextus modus est cū correpta uocalis definit in cōsonantē: & excipit a uocali uice posita cōsonantis, ut Nec ueni nitata locū sed eq̄ dedissent, Septimus modus est, cū correpta uocalis definit in unā cōsonantē: in qua pars oratōis finit, quæ admodum fert opinio multos, ut oīa uincit amor, ut tibi pāpineo grauidus aut tūno, Octauus modus est cū correpta uocalis finē uerbo fecerit, ut heresco referēs: & liminaq̄ laurusq̄, q̄ tñ syllabæ cōmuniibus syllabis posunt in seui, Nonus modus est cū uocalē breuē secuta fuerit i lra uice posita cōsonantis, ut Harpyiæq̄ colunt, non imerito sit positioe loga py syllabæ: nisi qa (ut supra diximus) i lra cū fuerit in medio uocali iuncta ut cōsonans sit: decimū sonū reddit, Decimus modus est: si post uocalem subiecta sit cōsonantē: uel, u, & correpta uocalem habeat consequentē, ut Parietibus textū cæcis, In hoc uersu quoniam prima ps orōnis: correpta habet hoc genere positionis primā syllabā logam efficitur, secundam nāq̄ syllabam refecimus, p̄ medium & p̄cedentem cōsonantem primæ syllabæ conglutinamus, uocalē autē ad tertiam reuocamus: & loco cōsonantis desigimus, Hic sane modus positionis: apud Vergilium non in superiori exēplo tantū: sed in multis uersibus inuenit, ut Ariete in portas & Trāstra per & remos, Itē genua labant uastos quatuor ager hanelitus artus, & tenuis ubi argillæ dumosis calculus aruis.

Z duplicari non potest.

Harpyia

Parietibus

¶ De cōmuniibus syllabis per naturam.

Syllabæ natura cōs, Diphthongus quid

Communes syllabæ naturales duobus modis incurrūt: aut in singulis uocalibus: aut duabus cōiunctis: q̄s graeci diphthōgos uocant, Cōmunis syllaba p̄ singulas uocales sic intellegitur: si p̄ducta uocalis excipiat a uocali correpta, est enī longa in hoc uersu, Glaucoq̄ & Panopæ & Inoo melicerti, in

Vergiliū Nulla morā fecere neq̄ aoniæ aganippæ.

Ista autē breues, eadem p̄ductæ, ut te Corydon o Alexi, Cōmunis syllaba per diphthongum sic intellegi potest, si geminæ uocales a uocali excipiant, etenim in hoc longa est ulla moram fecere neq̄ Aoniæ Aganippes, In isto autem breuis est, In sulca Ionio in magno, Sed tamen cōtemplanda est poetæ nostri diligentia, Superiore etenim uersu recte logam posuit: quoniam eadem syllaba p̄ducta a longa uocali excipit, ergo recte consequentis longitudo naturam prioris oppressit.

Syllabæ positioe cōs.

¶ De cōmuniibus syllabis positionum.

Syllaba definit in uocalem breuem: si excipiat a duabus cōsonantibus: ita tamen si præcessit liquidam muta est, Namq̄ longa in hoc.

in hoc. Immemores soni hāsto cyclopis i antro. hęc eadē brevis ē alibi. Lustra domosq; traho uastosq; ab rupe cyclopas. & in alijs noib⁹ dicit rō positiois. hoc ordine cōsonatiū. ut Phœbe genis troia. At si liqda puenit mutā obinebit uim suā positio. pnt ēr uideri cōes ex syllabā: quæ. c. lra terminant. h'c uel hoc quatū de natura disputatū est. hęc eni syllabā apud Vergiliū & lōgā & breues ponunt. si a uocali excipiant lōgā sunt in his uersibus. pro iuppiter ibi hic ait. & hoc illud germana fuit. alibi autē breuis. ut hic uir hic est tibi quē pmisi scipius audis. hęc tamē ratio in pnomibus im: nō etiā in cōiunctionib⁹ inuenit. Nā nec cōiunctio cōis esse nō potest quia in pnomie solo. c. lra reddit duplicē sonū in cōiunctioe simplici. merito ergo breuis est. Scire autē oportet pnomē hic apud Vergiliū duobus tm locis p breui esse positū. nā ubiq; longa syllaba est. nō solū apud Vergiliū sed etiā apud alios.

Cyclopa

Hic Hoc

Hic pnomē pro breui. Verg. i qb⁹ contra p̄scri ptā syllabarū rōnē suo iur' usus est. Barbaris⁹ Metaplasmus. Tulerunt. Illius Ipsius. Steterunt Egerimus Fideris Orion. Italia Italus Diana Relligio Relliguix

CDe productione uel correptione syllabarum. Vnt aliq; syllabā apud Vergiliū: q̄ necessitate metricā: cū uitio barbarisimiq; apud poetas metaplasms appellat: contra rōnē corripunt. Sūt aliq; q̄ cū breues sint: necario pducunt. corripunt i his. Matri lōgā decē tulerūt fastidia mēles. Itē illi arma. & ipsi ante oculos. mediā syllabā pnomiū cū sit lōgā corripuit. Itē obstupui steterūtq; comæ. Itē syllabā lōgā in uerbo corripuit. Itē egerim⁹ nosti & nimū memi nisse necē est. ni syllabā lōgā corripuit. Itē urbēq; fidenā corripuit si syllabā cū sit lōgā hoc loco breuis est. Itē cū subito allurgēs fluctu n̄rbo sus orion. O syllabā corripuit: q̄ alibi lōgā est. ut Armatūq; auto circumspicit oriona. Dem de breuib⁹ dicat: q̄ p lōgis sunt positæ. Italiā fato pflugus. primā syllabam cū sit breuis longā posuit quis caput pedi: faciat alibi eni breuis est. ut Antiqua cedro italūq; paterq; sabinus. Itē exercet Diana choros. Di syllabā p dicit: q̄ longa est. alibi eā breuē posuit. ut Tergemināq; hecarentria uirginis ora dianæ. etiā positioe lōgās de breuib⁹ facit. ut Reliquias Troiæ & religione sacræ. l. lram consonantem cōtra rōnē geminauit. lō hęc intelligenda eē arbitror. ut cauē possint. Vergilius eni ppter operis magnitudinē & auctoritatē sui: quia multam ualēt: nō sine necessitate metrica naturam syllabarū cōuertit: diuerso genere. Sunt p̄terea syllabæ quæ in una specie positæ cū intellectu mutantur: ita ut nunc pducant: nunc corripantur. ut est sinus: sinū eni cum p gremio uel recessu positum itellexerimus: prima syllaba breuis erit. ut hinc sinus herculei & ipse sinu præ se portat: cum p uasē sinum itellexerimus dictum primā syllabā pducam⁹. ut sinū lactis & hęc tibi liba pria pe quot annis. Itē malum p pomo & arboris malo: & malas p genis accipimus prima syllaba lōgā erit. ut malo me galathea petit lactia puella: & Aduersaq; ihigit arbore mali: & Tu quoq; flauētē prima lanugine malas: at si p pnicie uel labore dictū fuerit breuis erit: ut q̄ prima malorū causa fuit. & Aduersaq; malo ligurē. Alia cū itellegim⁹ nomē eē primā

Sin⁹ Sinū Mala poma Malum per nices. Mal⁹ arbor Mala genæ. Intelligeri // Alia Ca. 9.

Instituta artium

Alia
Vobis
Notus
Intellegitur
Plaga

Arbor
Arborum

Arborum
Propago

Moueo
Mouebo
Mouit

Monens

Motus
Moturus

Fugit

Fuga
Fugiens

Videt
Vidi

Nitens
Nitor pas-
suum.

Nisus.
Venio

syllabam longā esse existimamus: ut Alia serpillūq; herbas contādit olē-
tes. Cū uero p.nomen est breuis erit. ut perq; nives aliū p;q; horrida ca-
stra secuta est. uobis p.nomen a nomine & scriptura & accētū discernit.
Itē notus cū p. cognito ponit: ut sit participiū primā syllabā longā habe-
bit. ut nota tibi. At cū p. uento intelligit: breuis erit. ut tendit uela noti.
Itē plaga cū p. uerbere posita fuerit primā syllabā longā habebit. ut dāt
animos plaga. cū uero p. zona coeli. i. circulo breuē. ut & siquē extenta
plaga. Itē arbor in omnibus casibus bo syllabā breuē habet. & p. b. li-
teram scribit. ut arboris autalla: & aduersiq; insigūt arbore mali: & ar-
boris positus. si autē ab aruo feceris genetiū. pluralis uo syllaba lon-
ga erit. & p. u. literā scribēda est. ut hactenus aruq; calus. Sunt alia no-
mina: quā in uno intellectu p. casus syllabae naturā uertūt. ut ppago in
nominatiuo prima syllaba breuis est. ut esse sinēt nimitū uobis romana
ppago. Itē in ablatiua longa est. ut melius ppagine uites respōdat.
CIn uerbis quoq; similiter eadē syllaba: cū tēpore imutat. ut est moueo
tēpore p.senū & futuro p.tia syllaba corripit. ut Hic mouet Euphrates.
& lōgius & uoluēs fatorā arcana mouebo: tēpore p.terito p.ducit. ut Ve-
nit amor subitaq; animā dulcedine mouit. In participiis quoq; p.sens tē-
pus breuē habet. ut bella mouēs imittit equos. p.teritiū tēpus longam
habet. quē admodū nomē unde orit. ut stagna refusa uadis grauitē cō-
motus. & hi motus animoq; futuri uero tēporis participiū a uerbo dif-
ferent. nā longā recipit. ut Lucanus Tēptādāq; rates moturi miliis iras.
Itē fugio tale est: primā enī syllabā p.teritiū tēpore & futuro corripit. ut
quo fugis aeneas. & uox quoq; moerim iā fugit ipsa. p.terito p.ducit &
Qualis ubi abruptis fugit. p. f. & subitoq; ois de corpore fugit. in utroq;
tēpore participioq; ut in noīe semp breuis est. ut dimittē fugā. & illa si-
mul fugiēs: in oibus ergo modis & tēporibus hęc diuersa syllabae na-
tura seruanda est. Itē uerbū uideo syllabā primā tēpore p.teritiū ubiq;
corripit. ut sed si quisquā multa uidēs. & post aliquot mea regna uidēs.
p.terito p.fecto & plusq; p.fecto p.ducit. ut uidit ab aduerso uenit. & u-
canus uiderat imēsam. tēpore futuro breuis est. modis omnibus. ut lau-
rentis ne iteq; muros aut castra uidebo. In infinito modo tēpore p.senū &
participio eius tēporis p.ria corripit. ut luuat arua uidere & cū uates hor-
rere uidēs. Tēpore p.terito infiniti modi p.ducit. ut nec uidisse seni.
Futuro tēpore siue infiniti modi: siue participioq; p.ducit. ut si uisurus eū
uio ueneris. quod est niteo primā syllabā corripit. ut altera cādētī p.fecta
nitens elephāto. si a passiuo uerbo uenerit qd est nitor quē admodū in
uerbo p.ducit. ut ipressiq; genu nitēs terrā. Passiua ergo significatione
in uerbis & in participiis oibus eadē syllaba semp p.ducit. In nominib;
quoq; p.priis & appellatiuis eadē est appellatio. ut Stat grauis Entellus
aisuq; imotus eodē. p.prio. ut nisus ait. Itē uerbo uenio tēpore p.senū &
futuro

futuro primā syllabā corripit. ut Pelagine uēnis erroribus actus. Enī ue
nit aestas Torrida & terrā hesperīa uenies. Tēpore p̄terito ip̄fecto in oī
bus uerbis eadē illa syllaba: ut in p̄senti facit inuenit. ut redditaq; Eury
dice superas ueniebat ad auras. Præterito p̄fecto & plusq; p̄fecto p̄ducit
ut uenisti tandē. & uenerat antiq̄s. Itē uerbū ego sup̄ioribus uerbis dī
uersū est. Nā tēpore p̄senti & futuro primam syllabam p̄ducit. ut cogit
hiems & cogit inq; sinus: p̄terito autē tēpore eandē corripit. ut Luca/
nus ad mortē Sylla felicior ire coegit & cornuq; coactō. Harū sane na
rietatum rōnes exēpla quonīa legēti atq; discētū occurrere facili⁹ possūt:
pauca de multis ostēdimus. Illud sane nobis plenius est obseruandum.
ut orthographia nunq̄ nostros oculos sensu sep̄ deludat.

De Metaplasmis.

Vamuis supradixerimus poetis esse licentiā metaplasmo
rum: rōnibus naturas siue literas inuenerere syllabarū: ta
men sup̄fluū esse nō iudico de ip̄sīs metaplasmis (q̄ ne
cessariū huic arti ualde sunt) disputare sine quibus exitus
faciles cū in artē uenerint poeticā inueniri nō possūt.

- ¶ Prothesis ē metaplasmo uerbi p̄cipio adiciēs s̄iam syllabā ue. literā.
ut gnatic⁹ patrisq; si enī. n. literā consonantē breuis syllaba p̄cedat: ut
bi sup̄ioris quæ uocali correpta terminet accedente. g. s̄ia p̄sitione po
renit lōga fieri: licet mutā liq̄da consequat: quæ semp̄ cōmunem syllabā
facit. ut si facias. rura gnate colis. aliq̄n syllabā adiciit nō tā sensus eā q̄
metri. ut cornuq; recuruo. & aut altis seferēs. & nunq̄ terulitem pedē.
- ¶ Parenthesis est quādo inserit̄ medietati syllaba s̄ia ue. litera ut hac ca
sti maneant in religioe nepotes. Syllaba ut Lucretius idugredi secleris:
q̄d cōtra sapius illa. idugredi enī dixit. p̄ igredi. Interdū diducta syllaba
imistæ s̄ie syllabā adiciit. ut mauortis in antrū & Nauica tū Rellis.
- ¶ Prosparalempsis est cum ultimæ syllabæ superflua syllaba adiciit. ut
magicas inuitam accingier artes.
- ¶ Apheresis est metaplasmus cum principio uerbi syllaba subtrahit̄. ut
& non temnere diuos. pro contemnere & in nominibus inuenit̄. ut Plau
tus dixit a Prænestinis concas. p̄ ciconcas appellari.
- ¶ Syncope est medio syllabam subtrahens uerbo. ut extinxit̄. & uixit
cui uitam deus.
- ¶ Apocope est interdum aliquid ultimæ parti auferens. ut Namq; suam
do. hoc est suam domum. ut Lucretias in primo. Nam fierent iuuenes
subito ex infantibus paruis. sic enim uersus scandi potest aliquando im
minuens. ut Vergilius aspice num mage: mage pro magis.
- ¶ Ectasis est cum p̄ licentiam breuis. p̄ducit̄. ut exercet Diana choros.
- ¶ Systole est econtrario quando syllaba longa corripit̄. ut Aquosus oī
on cum primā produci debeat corripitur.
- ¶ Diereis est siue dicexis cum in duas syllabas una diducit̄. ut diues

Veni

Cogo.
Coegi

Prothesis.

Rura gnate
colis
Seferens
Terulitem.
Parenthesis
Indugredi
Mauorts
Nauica
Prospara
lempsis.
Accingier
Apheresis
Conca pro
ciconiis.
Syncope.
Apocope
Do
Mage
Ectasis
Systole.
Diereis.

Probi catholica

Aurai Aurai
Pictai
Aquai
Episynali-
phe

Synalphe
quot & qui-
bus modis
fiat.

pictai uestis & auri, quā declinationē Vergilius quattuor locis tantō po-
suit in aeneidis. *Aurai* in medio, atq; *aurai* simplicis ignem & furit intus
aquai, & diues pictai uestis & auri.

¶ **Episynalphe** est una syllaba ex duobus facta: ut fixerit arripidem pro
aeripedem tetrasyllabon ex pentasyllabo fecit.

¶ **Synalphe** est cū inter duo uerba in cōcursu duarū uocaliū nulla inter
cedente consonāte: unius sit uocalis eliso, ut atq; ea diuersa penit⁹. sicut
aut̄ synaliphā his modis, interdū enī breuis in breuē cadit, ut obsedere
alii telis angusta uiag, interdū breuis in longā, ut *Tarnarias* etiā fauces
alta ostia dins, iterdū lōga in breuē, ut oppositaraq; euicit gurgite moles,
iterdū diphthōgus in simplicē lōgā, ut *dardanidæ* e muris, aliquādo bre-
uis in diphthōgum, ut *arua* neq; *ausonia* semp, interdū diphthōgus in
diphthōgū, operapretiu est scire dactylicū uersū synaliphas ubiq; posse
recipere, iterdū sane uocales inter se cōcurrētes synaliphā fieri uerāt: & si
uersus ipseu nequerit nulla elidit. Ut succ⁹pecori: & lac subducit agnis

¶ **Eclipsis** est: cū inter se aspere concurrentium syllabarum intercedente
sola, m, litera consonante: & uocalem & consonantem quam diximus
elidi necesse est. Ut multum ille & terris &c.

¶ **Antithesis** est litera pro litera immutatio, ut *Impete* nunc uasto ceti
concius hymbobus amnis.

¶ **Metathesis** est literarum ordo immutatus, ut *Nam tibi Thymbre* ca-
put euandrius abstulit ensis.

¶ **Finis Artium Probi.**

PROBI Grammatici Catholica.

Declinatio-
nes nominū
Cōiugatio-
nes uerborū
Declinatio
prima.

Uerna
Aduena triū
generum,
Thuria,
flumens

QVONIAM Instituta artium sufficēter tracta-
uimus, Nūc de catholicis nominū uerborūq; ra-
tionibus doceamus. Quidā sic esse declinationes
nominū numero quinque uoluerunt: sicut uerbo-
rum cōiugationes tres, & omnium declinationem
ex genitiuo casu uerū singularis posse cogno-
sci, Et primā quidē declinationis genitiuū sin-
gularē, x, diphthōgo terminant: generis masculi
lini & foeminiū ut hic poeta huius poetae: hęc
musa huius musa. Nā prima declinatio neutri nomē nō habet, dest. x,
diphthōgo genitiuus singularis terminatus generis neutri nō inuenit,
exceptis quibusdā generis ois, hic & hęc & hoc uerna: hic & hęc & hoc
aduena, dicimus enī uerna puer, uerna puella, uerna mācipiū. Lectū est
& unū hac declinatione nomē generis neutri apud Sallust, & dextrū flu-
men Thuria: hui⁹ Thuria, Nā, E, sola siue correpta siue pducta nullius
generis

genetis:caſus genetiuis reperit terminatus niſi antiquetur Vergilius, li
bra die ſomniq; ſpareſubi fecerit horas. & Sallu. dubitauit acie patſ.

CSecundæ declinationis genetiuis ſingularis . i . litera terminatur . in
omni genere, ut hic Plautus huius Plauti . hæc fraxinus huius fraxini .
hoc bellum huius beſti.

Tertix declinationis genetiuis ſingularis ſyllaba terminat. In om
ni genere, hic orator huius oratoris, hæc uirgo huius uirginis, hoc car
men huius carminis.

Quarta declinatio genetiui ſingularem uſ ſyllaba terminat in gene
re maſculino & foeminino: ut hic fluctus huius fluctus: hæc manus hu
ius manus. Nam generis neutri genetiuis ſingularis quartæ declinatio
nis, u. producta terminatur, ut hoc cornu huius cornu. Quoniam gene
tiuis ſingularis uſ ſyllaba terminatus in genere neutro nunq; reperitur.

Quintæ declinationis genetiuis ſingularis ei ſeparatis terminat: & re
git genus tantummodo foemininũ, ut hæc ſpecies huius ſpeciei . excepto
uno cõmani duũ generũ, maſculini & foeminini h & hæc dies hui9 diei.
E autẽq; ante, i. eſt in genetiuis & pducit: & corripit, tũc pducit cũ no
minatiuũ ſingularis eſ pura, pducta ſyllaba terminat. at hæc ſeries hui9
ſerie: tũc corripit cum eſ ſyllaba habet ante ſe aliquam conſonantem
pariter copulatam, ut fides fidei, res rei, ſpes ſpei.

Prima declinatio datiuum ſingularem ſimilem genetiuis faciat neceſſe
eſt. x. diphthongo terminatum, huic poetæ, huic muſæ.

Accuſatiũ in am huic poetã, hæc mulam, uocatiũ, a. o poeta o muſa,
ablatiuũ, a. ſed pducto ab hoc poeta, ab hac fortuna,

Nominatiũ & uocatiũ plaralem, x. diphthongo, hi poetæ o poetæ.
genetiũ rum horum poetarum, Datiuum & ablatiuum in is: his & ab
his poetis, as accuſatiuum hos poetas.

Secũda declinatio datiuũ & ablatiuũ ſingularẽ o terminat of genere,
huic & ab hoc grãmaticũ, huic & ab hac fraxino, huic & ab hoc regno.
Accuſatiũ um hunc grãmaticũ, hanc fraxinũ, hoc regnũ. Vocatiũ ge
neris qdem maſculini aut, e. correpta: aut, i. uel ſimilem nominatiuo . ut
o magne o Salluſtio puer iuenies antiq; & uſ ſyllaba terminatũ uocati
uum ſingularem ſecũdæ declinatiõis, ut Vergilius Corniger helperidũ uocati
uius p fluuie, foeminini generis ſecũdæ declinatiõis uocatiuus ſingula
ris ſemp, e. correpto terminat o fraxine, Neutri um o regnũ. Nomina
tiuum & uocatiũ plaralem maſculini & foeminini generis, a. facit ſecũ
da declinatio, hi & o magi, hæ & o fraxini, Neutri, a. hæc & o regna. Ge
netiuũ in oi genere rum, harũ fraxinog, Datiuũ & ablatiuũ is in oi gene
re, his & ab his magis, fraxinis regnis, Accuſatiũ gnũ maſculini & fo
eminini os, hos grammaticos fraxinos, Neutri uero, a. hæc regna.

Tertix declinatiõis datiuus ſingularis in oi genere, i. ſinit, huic facerdo
ti huic carmini, Accuſatiuus generis qdem maſculini & foeminini em,

Die caſu ge
netiuo.

Acie caſu
genetiuis.

Declinatio
ſecunda

Declinatio
tertia

Declinatio
quarta

Cornu

Declinatio
quinta

Series
Fidei

Datiuus ſin
gularis pri
mæ declina
tionis.

Accuſatiuus
ſingularis p
mæ declina
tionis.

Vocatiuus ſe
cũdæ decli
nationis.
Fluuius.

Declinatio
tertia.

Catholica

Ablatiuus
tertia decli
tionis.
Suaue in ab
latiuo

Declinatio
quarta

Declinatio
quinta

Dies femi
nino genere
declinanda.

Specierum
Speciem

Ntus singu.
pria decli.
quot modis
fiat.

Nti sing. ii.
decli. termi
nationes.

Ntus sin. iii.
decli. quot
modis fiat.

hunc & hanc sacerdotē. Neutri uero similis erit nominatiuo & uocatiuo, hoc carmē, uocatiuus gñis ois similis erit noiatiuo o sacerdos. o carmē. Ablatiuus in genere masculino uel fœminino. aut e correpta terminabitur. ut ab hoc & ab hac sacerdote. aut. i. ut ab hoc & ab hac agili. in genere neutro semp e correpto terminat. ut ab hoc carmine. ab hoc suaue. Nominatiuū accusatiuū & uocatiuū pluralē generis masculini & fœminini es producta syllaba terminabitur tertia declinatio. hi & hæ hos & has: & o sacerdotes. Interdū accusatiuus is: ut hos & has agilis. Neutri uero. a. ut hæc carmina. Genitiuū in oi gñe um hog & harū sacerdotū. hog carminū. Datiuū & ablatiuū i oi gñe bus. his & ab his sacerdotib⁹.

Quarta declinatio datiuū singularē generis masculini & fœminini ui sepatis facit. ut huic fenatui huic manui. Neutri uero generis. u. sola huic cornu. Accusatiuū generis masculini & fœminini um. hūc fenatū. hāc manū. Neutri. u. hoc cornu. Vocatiuū in oi genere similit faciet noiatiuo. o fenatus o manus o cornu. Ablatiuū. u. terminabit in oi genere. ab hoc fenatu. ab hac manu. ab hoc cornu. Nominatiuū accusatiuū & uocatiuum plurales in genere masculino & fœminino us syllaba terminabit. ut hi & hæ. hos & has & o fenatus. man⁹. Neutri uero. a. hæc o cornua. Genitiuū in omni genere um. horū fenatū. harū manū hog cornū. Datiuū & ablatiuū i oi gñe bus. ut ab his fenatib⁹ manib⁹ cornib⁹.

Quinta declinatiois datiu⁹ singularis similis erit genitiuo ei sepatis aut pducto aut correpto. e. añ. i. huic spēi huic rei. Accusatiu⁹ em hāc spēm hāc rē. Vocatiuus similis erit noiatiuo o species. Ablatiuus. e. pducto ab hac specie. Vñ dies genere fœminino declināda est: quoniā nullū u men latinū inuenit generis masculini ablatiuo singulari. e. pducto terminatū. Noiatiuus accusatiuus pluralis similes erit noiatiuo & uocatiuo singulari & es terminabunt. hæ has o species. Genitiuus idifferenter & rum & um accipiet. ut harū specierū: uel specierū datiuus & ablatiuus bus his & ab his speciebus.

Ergo quoniā genitiuo singulari repto facillime omniū declinationum noiā declinant. Docēdum est qualis noiatiuus qualē faciat genitiuum. Tractemus igit p singulas lras uel syllabas noiatiuū singularē. ex quo genitiuus trahit. quo cognito utriusq; numeri casus facillime declinabitur. Sed ante de noiatiuo gñq; declinationū breuiter tractem⁹ qb⁹ lris uel syllabis uel modis unaq; declinatio noiatiuū terminat singularem.

Primæ declinationis noiatiuus singularis fit modis trib⁹. a. as. es. pro ducta poeta poetæ. æneas æneæ. anchises anchisæ.

Secundæ declinationis noiatiu⁹ singularis fit modis gñq; um. eius. ir. us. er. regnū regni. puer pueri. uir uiri. magnus magni Tydeus Tydei.

Tertiæ declinationis noiatiuus singularis fit modis quadraginta uno. a. c. e. correpto. o. t. al. el. il. pducta. ul. an. pducta. correpta. en. producta. on. correpta. on. pducta. ar. er. correpta. er. pducta. or. ut. as. es. pducta. es.

sta.es.correpta.is.os.pducta.os.correpta.us.pducta.ax.ex.pducta.
 ex.correpta.ix.ox.correpta.ox.pducta.ux.correpta.ux.pducta. To-
 reuma toreumatis.dulce.dulcis.ordo ordinis.didō didōmis.lac lactis.
 caput capitis.tribunal tribunalis.mel mellis.tanaquil tanaqlis.sol solis.
 futhul futhulis.titā titānis.crimē criminis.lien lienis.mēnon mēnenis.
 finon finonis.instar instaris.cadauer cadaueris.uer ueris.labor laboris.
 tibur tiburis.facultas facultatis.seges segetis.strages stragis.suauis sua-
 uis.os ossis.os oris.uenus ueneris.uirtū uirtutis.tenax tenacis.grex gre-
 gis.rex regis.nix niuis.nox noctis.nox uocis.nux nucis.lux lucis. Ter-
 minatur etiā duobꝫ consonābꝫ copulatis.n.&.f.& diuidunt in modos
 quinque.Nam aut.a.ante.ns.habet infans infantis.aut.e.pductā uenus
 uenus.Nā correpta ante ea nullū nomē reperit.Sicut nec.i.aut.o.cor-
 reptā.ut infans ifontis.aut pductā ut fons fontis.aut.n.ut aruus arūis.
 Hoc tamē scire debemus.quod oia noia.n.&.s.terminata tis genitiuo
 faciāt necesse est.exceptis duobus:quæ dis faciūt genitiuū: & tis.ut frōs
 pars capitis frōis & frōs.quod est solū frōdis.& lens animal lensis.le-
 gumen lens lenis.quidam addunt glians glandis.Sed & hæc glandis
 nominatiuo posuit Vergilius.

¶ Quarta declinationis notatiuū singularē terminat modis duobus.us.&
 u.hic fluctus huius fluctus.hoc cornu huiꝫ cornu.hoc genu huiꝫ genu.

¶ Quinta declinationis notatiuus singularis fit modo uno.es.semper
 producta,dies dici,res rei.

¶ Hucusq; de notatiuo.Nunc de genitiuo doceamus per singulas lras
 uel syllabas notatiui decurrētes:unde genitiuus qualis sit poterit decla-
 rari,quo,quo patefacto poterimus scire,quo modo ois casus utriusq;
 numeri secundum rōnes suprapositas declinat.

¶ A.litera terminatus notatiuus singularis siue pura siue aliqua consonā
 ti iuncta generis masculini & feminini tantō modo latinorꝫ nominū re-
 peritur q genitiuū.x.diphthōgo terminās docebit nos quō totos casus
 utriusq; numeri declinemus secundum rōnem primæ declinatiōis. quam
 paulo ante monstrauim.inueniunt generis neutri.a.lra terminata: sed pe-
 regrina quæ declinant rōne tertiæ declinatiōis quæ (sicuti docui) geneti-
 uo is syllaba terminant. ut hoc toreuma huius toreumatis.schēma sche-
 matis.Nam quod Plautus in amphitruone posuit cū feruli schēma nō
 neutri generis declinationem subuertit: sed genus .hæc enim schēma
 declinauit ab hæc schēma: sicut hæc fortuna ab hæc fortuna primæ de-
 clinatiōis nō tertiæ hoc schēma genere neutro. nā ab hoc schēmate
 posuisset.a.n.terminatum nomē generis neutri latinitas nō habet exce-
 ptis tribus hic & hæc & hoc uerna aduena & hoc thuria nomen flumi-
 nis lectum in secunda historia Sallustii.

¶ E.ergo nomia terminata græca sūt: ut Danae Euterpe.Circe.Agaue.
 Et si qui uoluerit declinare hoc modo faciet secundum græcos. Ammo

Suthul
 opp.
 Instar insta-
 ris.

Vfens fl.

Noia.n.s.
 terminata.
 Frōs frontis
 Frōs frōdis
 Lēs lensis
 Glās glādis

Schema fee-
 minini gñis
 apd Plautū.
 Verna triū
 generum.
 Aduena tri-
 um generū.
 Thuria flum-
 en.

Catholica

Circe
 Circa
 Apollinis &
 Cyrenes. F.

Præsepe
 Præsepis

Dapem

Sponde
 Tabo
 Iuppiter in
 nō d'raxat
 & uocatio.

Nihili
 Frugi
 Garmni
 Sinapi
 Sinapis
 Argos
 Argi
 Porrum
 Porri
 Tanaquil
 Exul trium
 generum
 Sal Sale.

Muthul
 opp.
 Suthul
 opt
 h'eq am

addat in genetiuo es: & in accusatio en: & faciet hui⁹ danaes unde est illud æstiferæ libyes. hâc Danaen: blatium eni quia græcum est non habet: & eo auertuntur sic ex. e. litera. a. facit &. d. Circa unde est Horatui uolente Circa. ergo in genetiuo æstiferæ libyes Lucanus: Sallusti⁹ Apollinis filia & Cyrenes.

CE. litera terminata noia generis masculini & fœminini nō inuent latina Sed græca. e. pducta terminata quæ aut græca rōne latinitatis. ut hâc Danaæ hui⁹ danaes. qua syllaba nullus genetiuis latinus terminat. aut e. in. a. mutans noiatio declinat rōne primæ declinationis. æ. diphthōgo faciēs genetiui hui⁹ Danaæ. helena helena. Generis tantum latina nomina reperi. e. terminata sed correpto quæ is faciēria genetiuo declinabūtur secūdum rōnem tertie declinationis. hoc suauē huius suauis. hoc monile hui⁹ monilis. hoc præsepe hui⁹ præsepis. hoc. n. genere declinat. Nam quod Plautus hæc: præsepis in ea est: genere fœminino: sicut apud græcos auctoritas est nō rō. Pes enī terminata nomina siue correpta siue pducta: aut uis faciūt genetiui aut dis. Præpes præpetis. pes pedis. Nam dapes numero semp plurali declinant. Dapem tantūmodo legi numero singulari. Sicut multorū nemiō aliqui casus inueniunt. ut sponde. Tabo iuppiter. o. iuppiter. Nā qui declinat hic iuppiter huius iouis. poreit & hic præsebus huius apollinis declinare. & hæc Minetua hui⁹ palladis. & hic hercules huius alcidæ.

CF. g. h. his uentis nomen non reperi terminatum.

CL. litera terminata noia quattuor tantūmodo reperi sine aliqua declinatione. Nā monoptota sunt duo generis ois. hic & hæc & hoc nihili frangi: & duo generis neutri tantūmodo singulari. hoc gummi. hoc sinapi. Quāuis Plautus in Pseudulo. hæc sinapis declinauerit. Inueni & duo in numero plurali masculina in nūero singulari neutra. hi argi. hoc argos. hi porri hoc portum.

CK. hæc litera nullum reperi terminatum.

CL. litera terminata noia latina generis masculini & fœminini: exceptis quattuor nulla reperies. hic sol. hæc Tanaquil. Tanaql. n. uxor fuit Tarquini Prisci. Appellatiuū quidē est: sed pro proprio habet. hic cōsul. hic & hæc & hoc exul. generis uero neutri plurima noia reperies hæc lra terminata. q̄ si erāt monosyllaba in genetiuo. l. lra duplicabit. mel mellis. fel fellis. excipit unum. sal salis. unde quidā hoc sale declinat. Omnia tamē rōne tertie declinationis flectunt. Nam is syllaba genetiui pferunt: si qua alia inuēta fuerint. exceptis suppositis. generis masculini barbara sunt. ut Hāribal hāstrubal. Hāmilcar Hēmpsal. Aderbal. Inueniunt & generis neutri barbara hoc muthul. hoc suthul.

CM. lra terminatū nomē generis masculini uel fœminini. excepto uno generis ois monoptoto. latinitas nō habet hic & hæc & hoc nequā. generis neutri plurima reperies. q̄ genetiuo casu aut una aut duabus terminabuntur

nabuntur. Tunc una si ante um syllabā nominatiuus. i. nō habuerit. ut hoc bellum. regnū. sceptrum. belli regni. si habuerit genetiuis duab9. i. terminabit. ut hoc sacrificium huius sacrificii. sicut quæ ante um syllabā habent. i. ut Terentius Terētii. Ex quibus una syllaba sublata fit uocatiuus si sint noīa propria. ut o Terētī: Sin appellatiua nouissimam us in e. mutabunt in uocatiuo. o. egregie. Omnia tamē noīa. n. litera termina ta scđā sūt declinatōis. nā. i. faciūt grō: excepto uno nequā monoptoto.

TN. litera terminata nomina tertiā sūt declinationis. Nam omnia nis faciunt genetiuo. Latina quidem generis masculini & feminini rara habentur duo figura simplici hic rien huius rienis. hic lien huius lienis. Cōposita generis ois. hic & hæc & hoc Tibicen. Cornicen. Fidicen. Tibicenis. Cornicinis. Fidicinis. Quāuis Terētius Fidicinā. & Tibicinam posuerit. Neutri generis multa reperiunt. n. in nominatio correpta in genetiuo. e. in. i. mutat. ut hoc Pollen pollinis carmē carminis lumē luminis. Gluten glutinis. crimen criminis. Limē liminis. Sed quoniā multa græca uel barbara nomina reperiunt generis masculini uel feminini. Nam latina exceptis suprapositis & uno altero pprio hic Ligmō ligno nis. o. & in notatiuo & in genetiuo correpta alia nō inueniūtur. obseruandum est ut tūc producāmus latine si apud illos producit. ut Sinō sinonis. Rubicō rubiconis. Tunc corripimus. si apud illos corripūtur. ut Ménon ménonis. hic & hæc Saxon saxonis: hic Titan Pan. titanis panis. uel titanos panos. ut Vergi. Panos de more lycæi. sine alicuius declinationis ratione. Nulla enim declinatio genetiuo nos syllaba terminatur. Vnum excipitur tis faciens genetiuo Laocoon laocoonis. posuit Lactetiū: hoc sanguen nouo more cum sit hic sanguis huius sanguinis. contra rationem quis terminatorum quæ genetiuum similitē nominatio faciūt. hic Anguis. Pinguis. huius anguis pinguis.

TO. litera pura terminata nomina genetiuo. o. producant necesse est. & tertiā sint declinationis. Nam is terminant genetiuum. Leo leonis. Pollio pollionis. excipitur anum quod in genetiuo. o. in. e. correptam mutat. hic Anio huius anienis. nomen fluminis. cum aliqua uero consonanti præposita: & corripuntur & producūtur. Ideoq; per singulas literas doceamus iunctas. o. litera.

TBo terminata producantur in genetiuo Libo libonis. Carbo carbonis. Narbo narbonis. Hoc tamen scire debemus. q; unis nominatiuo .o. litera terminatus siue pura. siue aliqua consonante præposita: & iuncta corripitur. exceptis græcis quæ producūtur. ut Dido. Manto. Ideoq; indifferēter declinat. Latina ratione huius Didus. Mātus. ut Vergili9 Fatidicæ mātus. & Thufci filius amnis.

TCo syllaba si inuenta fuerint producētur barbara. audiui Sico siconis. Franco francois.

TDo oīa in genetiuo. o. in. i. mutat. Ordo ordinis. Hirado hirundinis.

Vocatiuo 9 a
noibus pro
pris & ap
pellatiuis in
iuis

Rien Lien
Tibi eois
genetiua
Cornicē ti
uū geneti.
Tibicu ois
generis
Fidicina
Pollē i gñe

Sinon
Rubicon
Ménon
Saxon eois
duo geneti.
Pan panis
& panos
Laocoon
Sanguen
Sanguis

Anio flu.

Narbo

Dido in syl
laba

Co syllaba
terminata
Sico Frāco

Catholica

- P**edo
Cerdo
Buxo Gorfio
uel Gryfo
- L**igo
Ambago
Ambages
Compages
- D**ido didus
Dido didoif
Lurcho q.
- C**haron
Lurcho
Pulcher
Orchus
K. lra ptas.
- H**omo hoif
- V**appo.
- Q**. lra ptas
- C**aro carnis
- B**ritones
Santones
in syllaba
Leto letonif
- C**ardo cardinis, exceptis duobus quæ. o. habet in genetiuo pductam, ut Pedito pedonis, cerdo cerdonis. Nam Dido Græcum est.
- F**o terminata pducunt i grō. Buxo busonis, Gorfio gorfonis, & siq talia.
- G**o finita, o. in. i. mutant in genetiuo: necesse est & sint generis fecminini: uirgo uirginis, carthago carthaginis, uligo uliginis, excipit unum, quod in genetiuo ante . o. syllaba producta terminatur: & generis est masculini, ligo lignonis instrumentum rusticum. Ambago latinum nō est. Nam ambages & cōpages nomiatiuo utriusq numeri declinant, sicut Lucanus, Compago soluta nō compagine a noiatiuo singulari hæc cōpages, nō hæc compago, nā compaginis & cōpagine faceret. Vergilius Laxis laterū cōpagibus & non cōpaginibus. I: t multæ ambages nō ambagines: oia tamen sicut docuimus: nomina, o. terminata: siue puræ siue aliqua cōsonanti anteposita & iucta tertiz sunt declinatiōis, idest genetiuium is syllaba terminant, exceptis græcis, quæ & græca rōne us faciūt genetiuo, & nis Dido didus, Dido didonis, & siqua talia.
- H**o finita producant in genetiuo, o. ut lurcho lurchonis, lectū nomē in Plauto significās ganeonē: nepotē deuoratorē. Hoc tamē scire debemus, q. oia nomina post, c. lram habētia, h. peregrina sunt chorus archemorus, charta charon, Chrysus chalybes, exceptis tribus, quæ latina sunt, lurcho: pulcher, orchus, sic enī in antiquiorib⁹ reperies nō orcus.
- K**o nō inuenies, ideo quoniā, k. non scribit nisi ante, a. lram puram in principio nominū, uel cuiuslibet partis oronis consequentis syllabæ cōsonans principium sit, sicut docui in libro primo.
- L**o terminata latina producant, Milo milonis, Calo calonis, græca in. i. mutabunt Apollo apollinis.
- M**o pducunt, Tomo tomonis, Sulmo sulmonis, excipit unū, qd. o. in. i. mutat Hemo hois, quis antiqui homonis declinabant.
- N**o terminatū nullū nomē repperi, q inueniunt doceat rōnem.
- P**o syllaba producant, uappo uapponis animal est uolās, quod uulgo animas uocāt, lectum est apud Lucretium hos uappones.
- Q**uo hac syllaba ideo nulla pars orationis: quoniam, q. lra nunq scribit nisi quando, u. litera & alia uocalis sequens iuncta fuerit: sicut docui in libro primo.
- R**o terminata pducunt in genetiuo Cicero ciceronis, Varro uarronis, Tiro Tironis: unū, o. lram in genetiuo: & in omnibus casib⁹ utriusq numeri perdit, hæc caro hui⁹ carnis, excepto uocatiuo singulari, o. caro.
- S**o producant Naso nasonis, Pifō pifonis.
- T**o latina quidem nomina hac syllaba terminata in genetiuo corripuntur, Brito britonis, Santo santonis, Nomina mulierum græca: aut pducuntur: aut, u. habebunt in genetiuo, Manto mantonis, uel mantus, Leto letonis, uel letus.
- V**o non inueni hac syllaba nomen aliquod terminatum.

CXo nec hac syllaba inueni finitum nomen nisi barbarum, quod audi-
ui Brixo brixonis.

Brixo.

CZo hac quoque syllaba nullum nomen repperi terminatum: nisi unū bar-
barā ciuitatis lectū in Sallustio. Vizzo uizonis.

Vizzo opp.

P. hac litera nullum nomen potuit reperiri: quia nec hac litera nomen
aliquod terminat rōnem supra monstrata.

R. litera noīa terminata multa sunt. Hoc tamē scire debemus, quod
generis oīs noīa. r. s̄ra terminata & neutri solius tertiā sēt declinatōis.
Nā is syllaba finient genetiū. hic & hęc & hoc par huius paris. Imp-
par imparis. cadauer cadaueris. secur securis: excepto uno hoc ir signifi-
cans medietatem palma: quā etiā uola dē græce οε v. γ. Genens uero
masculini & fœminini solū incerta sūt: an secūdx declinatōis & geneti-
uoi. finiant: an tertiā declinatōis is syllaba terminent genetiū. ideoque
per singularū h̄arum. r. s̄ra an antecedentiū syllabas decutiētes doceam⁹.
quæ sint declinatōis secundæ: quæ tertiæ.

Ir
Vola

Ar pura nullum nomen repperi terminatum.

Et pura terminata masculina secūdx sūt declinatōis. puer pueri. fœmi-
na mulier mulieris tertiā sunt declinatōis. & siq̄ alia oīa tū corripient.

Ir pura unū in declinabile uel monoptotū repperi. hoc ir. contra rōnem
nomiū. r. s̄ra terminatū. quæ oīa sicut ante docui. tertiā sūt declinatio-
nis. id est genetiū is syllaba terminant.

Ir

Or pura inuēta genetiū. o. in notatiuo correpta in genetiū producta.
hic & hęc melior huius melioris.

Vr pura nullum nomen repperi terminatum.

Bar terminata tertiā sūt declinatōis nis faciūt grō. hoc iubar lubaris
splēdorē diei significat. Vergilius. iubar exorto: nūero semp̄ singulari.

Lubar quid

Ber terminata nomina & corripient & secūdx sunt declinatōis. Nā
aut bri faciūt genetiū. ut coluber colubri. cantaber cantabri. in uber in-
subri. aut ri. ut liber liberi. uel libri. Tunc ri si deum uel ingenuū significa-
mus. quīs in metro liber de⁹ & liber igenu⁹ p̄ducit. ut est liber & alma
ceres: alio significata corripit li. ut alta liber aret i ulmo. Sed rōnabiliter
cū h̄ corripit. grō bri faciūt liber librix: excipiunt duo ber terminata. q̄ ter-
tiā sūt declinatōis. humber humberis. Terciū⁹. humber aureū. em̄ enī syl-
laba terminata accusatiuo tertiā sūt declinatōis nō scd̄x. id est grō is termina-
to ueniūt nō. i. ut Verg. Tres humberis tori radios. si suber hui⁹ suberis.
Verg. rapt⁹ de subere cortex a grō is terminato. Nā si ii terminaret̄ ge-
netiū⁹ ablatiū⁹ a subero diceret: liberi filii nūero semp̄ plurali declinant.

Inluber

Liber

Humber

Suber

Liberi.

Bar hac syllaba nullum nomen repperi terminatum qui inuenient eti-
am declinatōis doceat rōnem.

Bor terminata tertiā sūt declinatōis. Nā ris faciūt grō. ut labor laboris.
Oīa tū noīa or syllaba pura terminata & cū alia s̄sonate p̄posita & iūcta

Catholica

Actor

Or syllaba
terminata p
pria corripit
tur in gene
tuo.

Antores
Verbalia
Auctor

Genetrix
Balneatrix
Defensatrix
Memor
Ebur eboris

Acer cœc tri
um gener
Cancer

Carcer

Iecur

Zidar opp.

in nominatio quæ corripunt. in genituo si fuerint appellatiua pducunt. Orator oratoris. pceptor pceptoris: exceptis quattuor. q quis sint appel latia tñ corripunt. arbor arboris. marmor marmoris. xquor xquoris. h & hæc memor memoris. Actor si appellatiua fuerit ueniens ab agedo pducit in genituo actoris. si sit hois nomen pprium corripit. ut Vergilius. Actoris Autuci spoliū. Oia eni ppria or syllaba finita genituo corripunt. ut nestor nestoris. hector hectoris. castor castoris. Et si qua talia. quidã putat Vergiliũ cõtra rõnem pprioz. pduxisse: Herculis Anto rem comitẽ. Sed errat. nã hic Antores declinauit: nõ anter. Sicut Dio res. & hoc tamẽ scire debemus. q appellatiua or terminata: si tracta fue rint a uerbo genus fœmininũ trix terminãt. ultor ultrix. ulcisor. pceptor pceptrix. p̄cipio. Auctor si sit tractũ a uerbo augeo. aultrix facit. si nõ ue nit a uerbo: sed significat principẽ: quod nomẽ nõ uenit a uerbo: etiã fœ minino genere auctor facit. sicut Vergiliũ rex p̄sona lunonis. auctor ego audẽ ði. princeps nõ quã augeã. nã aultrix diceret. sed excipit unũ. qd quãuis nõ uenit a uerbo. tamẽ fœminino trix facit. genetrix balneatrix. nam defœsatrix rõnabiliter debet dici: nisi quoniã male sonãt. & nõnunq quõs ueniãt. a uerbo tamẽ fœminino. er. facit hic & hæc memor.

Terminata. tertia sũt. nam trix facit genituum ante ris habetia. Tibur tiburis. unũ in genituo. u. in. o. correpta mutat tbur eboris.

Car tertia sũt declinationis. ris faciũt genituo Bomilear bomilearis.

Cer terminata si sunt generis omnis. tertia sunt. & ris faciunt genituo hic & hæc & hoc acer. quãuis Horatius soluitur acris hiems huius acris. quãu s Vergilius alacris palmas. Sin aliter secundã erunt tri termi nabunt genituum aut signum cœleste aut fluuiiale animal. Cancer cancri. sacer sacri. macer macri: exceptis duobus quã quãuis sint generis omnis. tamen tertia sunt declinationis ris faciunt genituo Cicet ciceris. hic carcer carceris. Omnia tamen n̄ nominatiuo cer corripunt. ergo breuiter: hoc obseruandum præcipiamus. cer terminata generis neutri ris faciunt. masculini uero ris: excepto uno carcer carceris. ergo generis fœminini solum cer terminatum non reperiunt.

Cir hac syllaba nullum nomen repperi terminatum.

Cor terminatum unum monosyllabum repperi tertia declinationis dis faciens genituo. hoc cor huius cordis. & si qua ab eo deducunt. s. litera addita concors concordis. secors fecordis facit. cætera omnia genituo ris faciunt.

Cur terminata tertia sunt declinationis. ris faciunt genituo. u. in. o. cor reptam mutat iecur iecoris. & si qua talia inuenieris.

Car syllaba nullũ nomẽ repperi terminatũ. q inuenit et rõnem declinationis demonstrat. audiui nomẽ oppidi barbari hoc zidar zidaris.

Cer syllaba terminata corripuntur in nominatiuo & græca sunt. & c. in genituo perdunt secundã declinationis tri faciunt genituo. Menader menaderis.

der Menandri. Alexander alexandri. Leäder leandri. Euander euädri. Thersander thersandri. quāuis Thersandrus & euädrus lectū est.

GDir anum nomen repperi tertiæ declinationis ris faciens genetiuum hoc Gadir huius Gadiris. nomen oppidi.

Gadir

Dor terminata tertiæ sunt declinationis ris faciūt genetiuo. o. in genetiuo in pprtiis si inuēta fuerint correpta secūdam rōnem suprapositā. In appellatiuis uero. o. in genetiuo pducunt. nidor nidoris. splēdor splēdoris. & si qua talia appellatiua or syllaba fuerint terminata. o. in genetiuo pducunt: exceptis suprapositis. quæ quāuis sūt appellatiua. tamē. o. in genetiuo corripunt sicut ppria. or. terminata. ut arbor arboris. æquor æquoris. marmor marmoris.

Dur terminata unū legi in Plauto magudur. est ergo tertiæ declinationis ris faciens genetiuo sed uide ne melius sit noīatiuo nō magudur dicere. sed maguderis: aut si rōnabiliter quæramus placebit ut monoprotōn sit. uel indeclinabile: quoniam nullus accusatiuus ut syllaba terminatur. magudur ergo p totos casus declinandum est.

Magudur

Maguderis

Far terminatū unū repperi monosyllabū tertiæ declinationis ris faciens genetiuo. r. duplicata hoc far huius farris numero semp singulari. Nā quod Vergilius numero posuit plurali. robustaq; farræ. poëtae posuit nō rōnabiliter sicut ara mella uina. Quippe oīa noīa deoꝝ uel elemētōꝝ uel earum res: quæ aut ad pōdus aut ad mēsuram pūnent singulariter declinant: sicut etiā in primo docti libro.

Far

Noīa quæ tāta singulariter declinant.

Fer terminata corripunt & secūda sunt declinationis ri termināt genetiuum lucifer luciferi. frugifer frugiferi signifer signiferi. & si qua a scendo fuerint deriuata habebunt in genetiuo. e. correptam ante ri. finaliter. e. perdunt in genetiuo aser alri.

Aser Afri

Fir for. his syllabis nullum nomen repperi terminatum.

Fur tertiæ sunt declinationis ris faciunt genetiuo. hic & hæc & hoc fur & si qua talia.

Fur cōmune trium generum.

Gar non inueni hæc syllaba nomen terminatum.

Ger terminata corripunt & oīa secūda sunt declinationis. nā aut gri faciunt genetiuo: aut ri. Tū ri si a gerēdo nomen fuerit deriuatū. ut armiger armigeri. aliger aligeri. Sinaliter gri. ut ager agri. piger pigri.

Ger nigri: excipit unum quod ris facit genetiuo. agger aggeris.

Agger aggeris.

Gur non repperi nomen hæc syllaba terminatum.

Gor tertiæ sūt declinationis ris faciūt genetiuo. o. in noīatiuo correpta in gō pducta. rigor frigor. fulgor fulgoris. albor alboris. & si qua talia.

Augur oīs generis.

Gur tertiæ sunt declinationis ris faciunt genetiuo. hic & hæc & hoc augur huius auguris. higur liguris. & si qua talia.

Har non inuenies nomen terminatum.

Her pura syllaba nō inuenies adiecta. c. añ. h. iueni unū. e. correpta i nō in gō uero peunte: si pulcher huius pulchri hoc latinū solū repperi secūda

Pulcher.

Catholica

Orchus.
Lurcho.
Chalybes.
Y. peregrina
tū notant.

Lar familia-
ris
Hilar
Hilaris
Hilaros.
Siler. fl.

Color
Colos
Labos
Labor
Vomer
Vomis

Discors
Murmuru
meri tū sin-
gularis.
Nar fl.
Nares

Degener

declinationis nā genetiuum. i. s̄a terminatam inueni. & her producta si-
nitum. t. s̄am ante se habēs sed gr̄cū. e. in genetiuo corripies declina-
tionis tertix. is. genetiuo terminat: æther ætheris. Hoc tamē scire debe-
mus quod post. c. s̄am. h. latinitas nō habet: exceptis pulcher orchus
lurcho sic in antiqs. nam chalybes latinū nō est. y. eni s̄am habet quæ
in peregrinis adhibetur in latinis nunq̄.

CHur hor hur iar ier. nulla noīa repperi terminata q̄ iuenerit doceat rōnē.
Clor tertix sūt declinatōis ris faciūt genetiuo. o. in noiatiuo correpta in
genetiuo pducta. hic & hæc maior maioris peior peioris.

Clar kar ker kir kor kur. his syllabis nullum nomen inuenit.
CLor tertix declinationis est ris facit genetiuo hic lar huius laris. Plau-
tus. ego sū lar familiaris. Vergi. pgameūq̄: larē. multi nūero semp plurali
declinant. quidam dicunt hic hilar debere dici sed barbarissimus est hila-
ris legi & hilarus in Terentio.

CLer hac syllaba duo nomina terminantur siler & celer quæ sunt ter-
tix declinationis.

CLir nullum nomen tepperi hac syllaba terminatum.

CLor tertix sunt declinationis. o. in nominatiuo correpta in genetiuo
producta ris syllaba terminato. hic calor pallor caloris palloris. color co-
loris. quāuis Sallustius. igit̄ colos exanguis. sicut labos & labor.

CLar mar mir his syllabis nulla nomina terminant.

CMer correpta repperi nomen terminatū tertix declinationis ris faci-
ens genetiuo hic uomer huius uomeris & ubiq̄ correpta: dicit̄: & uo-
mis sic & faciens genetiuum.

CMor tertix sunt declinationis ris faciunt genetiuo. o. in noiatiuo sem-
per correpta in genetiuo si appellatiua fuerint producta: ut amor amo-
ris: exceptis duobus quæ quis sint appellatiua tamē corripunt. marmor
marmoris memor memoris sicut supra docui: or terminata uomia si fue-
rint appellatiua in genetiuo pducunt: exceptis quattuor arbor arboris.
marmor marmoris. æquor aquoris. memor memoris. ppria ubiq̄ corrip-
pient semper nullo excepto. Vnū contra omniū rōnē or terminatoꝝ &
aliqua cōsonāū pposita genetiuo ris nō facit sed dis discors discordis.

CMur & ipsa tertix sunt declinationis ris faciunt genetiuo casu mur-
mur murmuris. numero semper singulari.

CNar tertix sunt ris faciunt genetiuo singulari. nar naris. nomen flumi-
nis. Vergilius Sulfurea nar albus aqua. numero semper singulari. Nam
hæc nares numero semper plurali. Vergilius. Cum genere & Truncas
inhonesto uulnere nares

CNer nir nur. his syllabis nomē nullū tepperi terminatū. Vnū repperi
ner correpta terminatū declinatōis tertix ris faciēs genetiuo. hic & hæc
& hoc degener huius degeneris. Vergili⁹ degeneres aīos. Lucan⁹ dege-
ner o populus: & aliud unū gener secūdæ declinatōis gener generi.

Nor tertiæ sūt declinatōis ris faciūt genetiūo, o. in noīatiuo semp correpta in genetiūo uero in appellatiuis pducta hic honor huius honoris minor huius minoris: & honos. Vergi. h pietatis honos. Propria corripit o. ēt genetiūo Antenor antenoris. agenor agenoris helenor helenoris.

Honor
Honos

Par tertiæ sunt declinatōis ris faciūt genetiūo hic & hæc & hoc Par uel impar paris uel imparis. dispar disparis. compar comparis.

Per terminata corripunt sunt secūda, nā per. i. faciūt genetiūo capri capri. aper apri: excepto uno generis oīs tertiæ declinatōis. e. correptā ante ris habēte hic Pauper pauperis. hæc paup. Teren. quā honeste in patria pauper uiuere. dicit & hæc Paupera. Plautus hæc res est paupera. & hoc Pauper. Vergilius. Pauperis & Tuguri. & hoc Piper huius piperis. Persus rugosum piper.

Paup trium
generum.
Paupera
Piper

Pir pur. his syllabis nullam nomen terminat.

Por tertiæ sunt declinatōis corripunt in nomiatiuo in genetiūo appellatiua producent uapor uaporis sapor saporis legi unū nouo modo figuratū apud Sallustiū Publipor publiporis. nam quasi nouum est.

Publipor

Quar quer quis. non reperiunt his syllabis noīa terminata.

Quor terminata noīa tertiæ sunt declinatōis ris faciūt genetiūo, o. in genetiūo appellatiuorū pducta. ut liquor liquoris: excepto uno: & in genetiūo correpto. & quor & quoris: sicut marmor marmoris quæ sicut sapius docui: de appellatiuorum ratione excepta sunt or syllaba terminatorum, o. in genetiūo productam habentium.

Rar rer rit rur. his syllabis nulla nomina terminata inueni.

Ror tertiæ sunt ris faciūt genetiūo in eo pducta in appellatiuis mōris erroris terroris forris.

Sar tertiæ sūt declinatōis ris faciūt genetiūo Cæsar cæsaris & siq̄ talia.

Ser tetminata nomina corripunt & sunt tertiæ declinatōis & ris faciunt genetiūo: si aliud ex se genus non fecerint: ut anser passer anseris passeris si fecerint aliud genus secūda erunt declinatōis ri faciēt genetiūo. hic miser huius miseri.

Sir sur. his syllabis nulla nomina terminant.

Sor tertiæ sunt declinatōis ris faciunt genetiūo producta in appellatiuis. messor messoris. fossor fossoris. cæsor cæsoris: & siqua talia.

Cæsor

Tar pura non inueni nomē aliquod terminatum. s. litera uel alia consonanti antecedente iuncta facit nomen tertiæ declinatōis ris faciens genetiūo instar instaris. nectaris.

Instar instaris

Ter pura si nō fecerint aliud gen⁹ ex se tertiæ sunt. mater pater matris patris. linter lintris unū in genetiūo. e. correptam ante ris habet hic later huius lateris. Terētius. laterē lauē. si fecerint aliud ex se genus secūda erunt declinatōis. i. genetiūo faciētia. dexter dextri facit dextra dextrū. excipit unū quod nomiatiuo solū casu & uocatiuo declinat. h iuppiter o iuppiter: nā q̄ declinat huius iouis declinet hic phœbus huius apollinis.

Iuppiter.

Catholica

Equeſter
Equeſtris
Peſteſter
Peſteſtris

Ter ſecundæ ſunt declinatiois tri faciunt genetiuis. magiſter magiſtri auſter auſtri noſter noſtri. quidã excipiunt duo riſ faciẽtia genetiuis nõ. i. egiſter egiſteris. peſteſter peſteſteris. ſed egiſtris & peſteſtris melius dicũt.

Tor ſiue pura ſiue aliqua cõſonãũ pcedete tertiæ ſũt declinatiois riſ faciunt genetiuis. orator oratoris quaſtor q̄ſtoris. caſtor & corripit in genetiuis ſicut ſapifiſime docui. in appellatiuis pducta eſt exceptis illis q̄tuor ſuprapoſitis. arbor arbor. æquor æquoris. marmor memor. In p̄p̄riis uero ſemp correpta nunq̄ producta ſunt ſiue pura ſiue aliqua contonanti pcedente & iuncta.

Tur terminata nomina tertiæ declinationis riſ faciunt genetiuis. Tur tur aſtur turturis aſturis.

Verber

TVar hac ſyllaba nomen nullum repperies terminatum.

TVer ſiue pducta ſiue correpta terminatum nomen tertiæ declinationis riſ facit genetiuis uerber uerberis. cadauer cadaueris.

TVir terminata nomina ſecundæ ſunt declinationis riſ faciunt genetiuis uir uiri. treuir treuiri.

TVor tertiæ ſunt declinationis riſ faciunt genetiuis liuor liuoris. o. in nominatiuo correpta. in genetiuis producta rone quam ſæpe docui.

TVur xar xer xir. his ſyllabis nulla nomina repperi terminata.

Xor tertiæ ſunt declinationis riſ faciunt genetiuis. u. ante eam in appellatiuis producta uxor uxoris.

Xur zar zer zir zor zur. his ſyllabis ſiquis nomen aliquod inuenient doceat rationem declinationis.

Anxyr

Xyr iuueni græcum tertiæ declinationis riſ faciens gr̄o. anxyr anxyris.

S. litera terminata noia oibus declinationibus regit. id eſt quæ nã & .x. diphthõgũ faciunt genetiuis. ut aneas aneas. & .i. ut magnus magni: & .is. ut uenueneris. & .us. ut fructus. & .ei. ut dies diei fides fidei. i. rgo p̄ ſyllabas noiatu doceam q̄lis eũt genetiuis uũ declinatões ſingulæ declinant.

As pura terminata pene tota græca ſũt. ergo ſi fecerint apud græcos genetiuis. ou. erũt apud nos primæ declinationis. i. genetiuis. x. diphthõgo terminabũt. ut αυσιος αυσιου huiuslyſis αυσιος αυσιου huius aneas. Si apud græcos fecerint genetiuis τοσ apud nos erũt tertiæ declinationis is ſyllaba terminãtia. ut θεος θεου Thoas huius thoantis. ſæminini generis ſi erũt & ipſa tertiæ ſũt declinationis. ſed diſ terminabũt genetiuis. ut τρωις τρωιδος Troas Troadis. & oia talia quæ cõtra roneſ latinitatis ſecũdum græcos ultima ſyllaba acũnt ut Thaumãtia Thaumãtidis. nã ſi nõ acuerimus erit nomen genetiuis masculini. & faciet genetiuis. x. diphthõgo terminatũ primæ declinationis. ut Πελιας pelias. & Thaumantias thaumantias.

Thaumãtias.
Πελιας

Quies ge
tis.

Es puta inuẽta noia latina ſi pducta fuerint quæ erũt declinationis. nã genetiuis ei faciet ſepatis. ut ſpecies ſpeciei & oia talia: excepto uno tertiæ declinationis riſ faciẽs genetiuis quies geſis. Ex hoc cõpoſitũ pducta ei faciet

ei faciet in genetiuo quintæ scilicet declinatiois. Requies requiei. Corpe pra uero es tertix sunt declinationis tis faciūt genetiuo miles militis in quies ingetis. oia tamē in genetiuo ante is uel ante ei pducunt. Græca uero es pura terminata omnia pducunt tertix sunt declinationis. nā is genetiuo faciūt. ut Gobryes gobryis & siqua talia. es correpta terminata tertix sūt declinatiois tis faciūt genetiuo. ut aries arietis: & siq̄ talia.

Requies re-
quiei.

Æs terminata latina sūt oia tertix declinationis ris uel dis faciūt gene-
tiuo. ut æs æris. Præx prædis. Quidam hi prædes numero semp plurali
putant sed errant. Nam Cicero pro Præde litis uindictiarum.

Præx p̄dis

Is pura terminata & græca sunt & dis faciūt genetiuo. lais laidis. thais
thaidis. Nais naidis. Vergilius poetice Nais naiadis posuit. Aegle naia
dū polcherriora: nō uaidum. excipiunt duo quæ is uel tis faciūt gene-
tiuo Galais & noiatiuo & genetiuo hic Simois huius Simois uel simoea
tis. Omnia tamen tertix sunt declinationis.

Nais
Naias

Simois

Os pura terminata latina duo inueniunt monosyllaba unū pductum
ris faciēs genetiuo os oris. & aliud correptū sis faciēs genetiuo os ossis.
Quidā hoc ossū dicūt sed errāt. Nā oia um terminata datiuo & ablati-
uo pluralibus is faciūt: hoc autē bus ossib⁹ secundum rōnem tertix decli-
nationis is genetiuo singulari terminatō. Græca secundæ erūt declinatio-
nis lageos lagei Vergilius. Tenusq; lageos Androgeos androgei. hoc
pducit illa corripunt oia: hæc in genetiuo ante nouissimā līz aut cor-
ripunt aut eam in i. mutabunt.

Os oris.
Os ossis
Ossium ossi

Us pura terminata si. i. ante se habuerint genetiuo faciēt duas. i. secū-
dæ scilicet declinationis. Vergilius uergiliū. Terētus terētū. in alterā uo-
calem. una. i. ut arduus ardui. carduus cardui. Ergo ante us habētia si p-
pria fuerint uocatiuo. i. terminabunt. ut o Vergilio Terētū: appellati-
ua. e. correpto o egregie. exceptis cōparatiuis quæ tertix sūt declinatiois
ris genetiuo faciētia. ut hoc carius huius carionis melioris. Omnia tamē
cōparatiuo us syllaba terminata generis sint neutri necesse est.

Laus terminata tertix erunt declinationis dis faciunt genetiuo laus
laudis. fraus fraudis.

Peus secundæ sūt declinatiois. i. faciūt genetiuo. tyde⁹ tydei. pele⁹ pelei.

Vas uel uos secundæ sūt declinatiois. i. faciūt genetiuo. h ceruus uel cer-
uos: neruus uel neruos cerui huius nerui & siqua talia.

Vas uasis
Vas uadis

Vas terminata tertix sunt declinationis sis uel dis faciunt genetiuum
uas uasis. Terentius nec uas nec uestimentum. Vas uadis Cicero tanq̄
uade & siqua talia.

Ves omnia corripuntur & tertix sunt declinationis tis faciētia ge-
netiuo ut diues tis & siqua talia.

Vis tertix sunt declinationis is faciētia genetiuo hæc nauis huius na-
uis. noiatiuo plurali ues pducto faciunt hæc naues. excepto quod facit:
res noiatiuo plurali hæc uis huius uis hæc uires. Lucretius tamen nume-

Vis Vires

Puluis
 Abas
 Hiabas

 Pubes pube
 nis trium ge
 nerum
 Aquila grā
 maticus
 Curubis
 urbs.
 Scrobis
 Sarabris
 Impubis
 Arbor
 Arbor
 Labor
 Labos
 Stobi ciui
 tas.
 Herebus
 Arcas
 Drances

 Calx
 Acis flu.
 Damascos
 urbs.
 Acus in gñe
 Aculeus.

ro plurali hæ uires & has uis. ut sit nomē uires numero semp plurali. &
 hæc uis hæ uis has uis o uis casus habēs in numero plurali tres: excipit
 unū quod uis facit gō: hic puluis huius pulueris numero semp singulari.
¶ Vas terminata græca sunt: unde si apud illos genetiūo τὸσ fecerint
 apud nos tis tertix declinationis. hic Abas huius abatis. nam apud illos
 αβασ τὸσ. si apud illos βου apud nos bæ primæ declinatiois. ut Hiar
 bas Hiarba ιαφβου enim facit.
¶ Bes terminata pducta sūt semp tertix declinatiois. nā bis faciūt gene
 tiuo hæc labes nubes huius labis nubis. unū correptū repperi & ipsū ter
 tiæ declinatiois: & tis faciēs genetiūo hic & hæc & hoc pubes huius pu
 beris. sic Aqila retulit Tullii dixisse. quā declinatioē secutus Sallusti
 us in Ingurtha puberes aut interfecit.
¶ Bis tertix sūt declinatiois. nā bis faciūt genetiūo hic Anubis uel Curu
 bis huius anubis uel curubis nomē ciuitatis lectū in Sallustio. si scrobis
 huius scrobis genere masculino. sic Plautus sexagenos scrobes. hæc sc
 rabis huius scrabis. hic & hæc ipubis huius ipubis. Verg. Comitq; ipu
 bis suli. poterit & ipubis ipuberis: sicut Tullius. filiūq; eius ipuberem.
¶ Bos terminata pducunt & tertix sūt declinatiois ais eteni faciūt gene
 tiuo hic & hæc Bos huius botis. Horatius. Intactas boues. his & ab his
 bubus nō bouibus. Quidā hic labos & hæc arbos declinat. sed melius
 or terminant labor arbor. lectū Stobos i Sallustio nūero sēp plurali.
 hi Stobi nomē ciuitatis. herebos græcū ē qd poterit latie herebus dici.
¶ Bus omnia secundæ sunt declinationis bi faciunt genetiūo. Nimbis
 cibus albus nimbi cibi albi & siqua talia.
¶ Cas unum repperi terminatum tertix declinationis dis faciens gene
 tiuo Arcas arcadis.
¶ Ces omnia producantur: sed latina dis faciunt genetiūo. ut merces
 mercedis: græca cis Drances drancis uel drancetis. Faces facis uel fa
 cetis. omnia tamen declinationis tertix.
¶ Cis tertix sunt declinationis. nam cis faciunt genetiūo hic & hæc dul
 cis huius dulcis. Quidam putant hæc calcis debere dici non hæc Calx
 sed errant. Nam cis terminata si non fuerint generis communis: græca
 sunt hic Acis nomen fluiū in Sicilia.
¶ Cos nullum nomen repperi latinum terminatum: inuentor sit etiam
 doctor rōnis declinandæ declinationis. græca ci faciēt genetiūo Dama
 scos damasci. sicut Lucanus uentura damascos. nomen ciuitatis.
¶ Cus hac syllaba terminata masculina quidem omnia secundæ sunt de
 clinationis. Marcus. saccus. porcus. Truncus. marci. porci. sacci. trun
 ci. excipiunt tria huius Arcus. Lacus. Acus. Deminutio genus seruat.
 hic Aculeus non hæc aculea. sceminina uero cus terminata quartæ cus
 facientia genetiūo quercus huius quercas: hæc ficus huius fici pomum.
 sic Marualis. Dicamus ficos quas cōstat in arbore natas. & huius ficus.

Dicemus

Dicemus ficus Cæciliane tuos.

¶ Neutra noia cus terminata tertiæ sunt declinationis ris faciētia gene-
tuo. pecus ulcus pecoris ulceris. Secus duas res significat aduerbū se-
parandi haud secus ac iussū faciūt: & sexō. Sallustius uirile ac muliebri
secus. Oia autē noia neutra us terminata tertiæ sunt declinatōis ris fa-
ciunt genetiuo: exceptis quattuor uulgas pelagus pus uirus. Sed uulgus
& pelagus secūda sunt declinationis gi faciūt genetiuo: pelagi uulgi nu-
mero semp singulari. uulgas neutro & masculino genere declinat. Ver-
gilus. ignobile uulgas. & hinc spargere uoces in uulgum ambiguas.
Pus & uirus tres casus tantum recipiunt in numero tantūmodo singu-
lari declinant hoc pus uel uirus. o pus uel uirus.

¶ Das primæ sunt declinationis dx faciunt genetiuo: lycidas lycidæ. Mi-
das midæ. & siqua talia.

¶ Des omnia sunt pducta & plene græca omnia unde arbitrio nestro
declinabunt. & tertiæ declinationis rōne dis faciētia genetiuo: & pri-
mæ dx terminata casu genetiuo. Pelides. Tydides. pelidis uel pelidæ.
Tydidis uel tydidæ. unū nomen latinū repperi des. syllaba terminatū de-
clinationis quintæ ei separadi faciētia genetiuo fides fidei. e. in geneti-
uo correpta rōnem supra docui. Legi hic œdipodes huius œdipedæ.
Nam si œdipos declinauerimus genetiuo dis faciēt sicut melæpos melæ-
podis Lysipos lysipodis. Nam si ante pus syllabam nominatiuus. p. ha-
buerit pi faciēt genetiuo secundæ declinationis lysippus lysippi. Chry-
sippus chryssippi: Philippus philippi.

¶ Dis terminata tertiæ sunt declinatōis: dis faciūt grō. hic & hæc rudis:
huius rudis. hæc fidis huius fidis: si dibusq; canoris. hæc gladis sicut Verg.

¶ Dos producta tertiæ sunt: tis faciunt genetiuo. Dos dots. Sacerdos
sacerdots. Dos correpta græca sunt secūda declinationis di faciunt ge-
netiuo. Tenedos tenedi. potest tamen tenedus dici.

¶ Dus oia masculina secūda sunt: & di faciunt genetiuo nidus nidi. Tar-
dus tardi nardus: hæc aradus nardi aradi. Sed uelius nardos & arados
dicunt sicut Tenedos nā græca. excipit unum quartæ declinatōis dus
faciēs genetiuo. hic gradus huius gradus. Nam neutra nomina dus ter-
minata ris faciūt genetiuo. pōdus pōderis fidus fideris rōne neutroꝝ: us
terminatoꝝ: quā supra docui. Nā femina dus terminata rō reppi latina.

¶ Fas tertiæ est declinatōis græcū us faciēs genetiuo nō. a. ante. a. n. ha-
bens Elephās el. phātis dicit & Elephāus elephāti secūda declinatōis
Latina duo repperi i declinabilia. hoc fas hoc nefas. Nā fandi atq; nefā-
di a notatiuo uenit hoc fandum. & hoc nefandum.

¶ Fes fis fos. his syllabis non repperi nomina terminata doceat qui rep-
perit. fes inueniunt sed uulgaria.

¶ Fus secūda sūt declinatōis. fi faciētia genetiuo rufus rufi. & siq; talia.

¶ Gas unū latinum monoptotū repperi generis ois nugas. Græca ter-

Nomia neu-
tra cus ter-
minata.
Secus
Nomia neu-
tra us finita
Vulgus

Pus Virus

Pelides
Tydides
Fides
Oedipodes
Oedipos
Oedipus
Lysippus
Lysippus

Fidis
Glandis

Tenedos
Tenedus
Aradus
Nardus
Arados
Nardos

Elephas
Elephādus
Fas Nefas
Fandi
Nefandi
Rufus
Nugas

Latholica

- rix sunt declinationis tis faciētia grō. n. ante eam habētia Gigas gigātis.
- Gyges**
Ganges
- Argos**
- Porum**
Tarrarus
Tartara
Gargarus
Mænalus
Mænala
Orchas
Naphthas
- Chremes**
- Bacchis**
Tharthos
 oppidum
Orchus
Thias
- Veios urbs**
- K. lra ptās.**
- Hylas**
- Pallas pal-**
ladis
Pallas pal-
lantis
- tia sunt declinationis tis faciētia grō. n. ante eam habētia Gigas gigātis.
- G**es correpta tertiā sūt tis faciūt grō seges segetis. producta uero gis
 stragis. Græca uero gis uel tis uel ga. Gyges gygis uel gygetis uel Gy-
 ga: Ganges gangis uel gangetis uel ganga.
- G**is non inueni hac syllaba nomen terminatum.
- G**os & conripit & græcum est. hoc Argos huius Argi declinatiois se-
 cundæ: hoc tñ nomē numero singulari genere neutro dī plurali uero ma-
 sculino hi argi. at hoc Porrum hi porri. His cōtraria sūt numero singu-
 lari masculina plurali neutra. hic Tartarū hęc tartara. Hic gargarus hęc
 gargara. hic mænalus hęc mænala.
- G**us secūdā sunt gi faciūt genetiuo mergus mergi. neutra sicut supra
 docuimus us terminata oīa tertiā declinationis tis genetiuo faciētia tri-
 gus frigidis: exceptis quattuor. uulgus pelagus pus uirus de quibus pau-
 lo ante tractaui.
- H**as tertiā sūt græca: dis grō faciētia orchas orchadis. Vergi. Orcha-
 des & radii. unū iueni barbarū monoptotū naphthas Sallusti⁹ posuit.
- H**es producta græca sunt tertiā declinationis chis uel tis faciētia ge-
 netiuo. Laches lachetis. uel lachis. Chremes chremis uel chremetis. Da-
 res. Daretis uel Daris. Terentius puerum conueni chremis.
- H**is tertiā sunt. dis faciunt genetiuo Bacchis bacchidis.
- H**os nō iueni nisi unum barbarum numero semper plurali. Tharthos
 nomen ciuitatis lectum in Sallustio.
- H**us ante. c. orchus orchis secūdā declinationis.
- H**as græca dis faciunt genetiuo tertiā declinatiois. Thias thiadis.
- H**es tis. his iunctis nullum nomen repperi terminatum.
- H**os productū unū inueni numero semper plurali Veios ciuitatis nomē.
- H**us monosyllabū. u. ante ris habebit in genetiuo ius iuris dissyllabū.
 uel amplius comparatiua & ipsa ris faciūt. sed ante eam. o. productam
 Maius maioris. Peius peioris.
- K**as kes kis kos kus. his syllabis nullum nomen terminatur ratione.
 K. licetæ quam supra docui. quod nunq̄ nisi. a. solum post se habet nul-
 la altera litera secum iuncta.
- H**as si uocalem ante habuerit. e. uel aliam consonātem præter. l. r. pri-
 mæ erunt declinationis Hylas hylæ. Asylas asylæ. Amyclas amyclæ
 nomē lectū in Lucano. molli surgit amyclas quē dabat alga toro: si. l.
 habuerint tertiæ erunt declinationis. nam aut dis aut tis faciūt genetiuo.
 ut Pallas palladis. uel pallātis. Quidam putāt cum. r. debere dici pallā-
 tis si noatiuus. n. habuerit. Tunc palladis si nō habuerit. n. noatiu⁹. sed
 erāt. nam nullum de his noibus. n. habet. Sed differētia genetiui ab ac-
 centu noatiui cognoscit. Pallas in pal. habens acutū pallātis facit. Pal-
 las habēs acutū palladis facit: excipit unum quod quis habeat ante las
 in noatiuo tamē genetiuo nec tis facit nec dis. Sed illa rōne primæ decli-
 nationis

nationis nō tertiæ Achilas huius achilæ nomē lectum in Luciano.

Les correpta latina tis faciūt genetiūo miles militis. e. in. i. mutata: excipitur unū quod in genetiūo. e. pducit locuples locupletis producta latina lis faciūt Hercules Achilles herculis achillis. Vnū legi Les terminatū sine aliqua rōne declinatōis cales nomē oppidi græca les terminata oīa pducuntur: & aut lis faciūt grō uel tis. ut Thales thalis uel thaletis. Eteocles eteoclis. ergo omnia tertiæ sunt declinationis.

Lis terminata oīa tertiæ sūt declinatōis. nā lis termināt genetiūū h̄ facilis hui⁹facilis. h̄ mollis hui⁹mollis. excipit̄ tis faciēs grū hęc lis hui⁹lis tis. græca lis terminata aut lis faciūt genetiūū aut dis. ut Damalis hui⁹damalis. uel damalidis nomē meretricis Horatianæ. hoc tñ scire debem⁹ q̄ oīa noīa latina lis terminata cōia sūt duoz̄ genetiū. ut h̄ & hęc facilis difficilis mollis. excipit̄ unū lis. h̄ & hęc gracilis. h̄ & hęc ibecillis. Sed Terē. noue. ut graciles s̄ēt nō singulari hęc gracila. hęc ibecilla. Nā si a nō lis terminato posuisset n̄rū pluralē les terminabat graciles. Tale est Sallustianū imbecilla atas nō ibecillis. hoc tñ scire debemus qd̄ lis terminata latina cōia duū generiū neutrū faciēt. e. correpto. excepto Lis litis.

Los pducta unū nomē repperi terminatū & correptū unū apud Lucanum lectū hęc Mallos hui⁹mali secundā declinatōis nomē ciuitatis. Nā pducta Colos coloris. Sallustigigē colos exanguis. sed meli⁹ color d̄r.

Lus terminata oīa sedā sūt declinatōis li faciēt grō Mal⁹ mali Populus populi. Romul⁹romuli. exceptis neutris q̄ sicut frequēntissime docui ris faciūt grō Velluelleris tōne neutroz̄ us terminatoz̄. & uno scemino ris faciēt grō. u. & in nō & in grō pducta. u. ante nouissimā syllabā habēt tem cōsonātē cōtinētia pducunt. ut Tellus telluris Iuuetus iuuentutis. Senectus senectutis. An⁹anus. Sus suis iō corripunt quomā nouissima syllaba sine cōsonatiē est. hęc Colus sedā est declinatōis li faciēs grō huius Coli. Nam Vergilius. Cui tolerare colo uitam q̄ dānius a grō. i. terminato uenit. & quartæ declinationis us terminans genetiūum. sicut Statius Thebaidos libro. iiii. Nigræq; sororum iurauere colusq; nominatius pluralis a genetiūo singulari us terminato deducit.

Mas latinū unū monosyllabū repperi. tertiæ declinationis ris faciens grō Mas maris. Vergili⁹accusatiū pluralē solue mares. Græca idifferēter declinant & priæ declinatōis. a. diphthōgo terminato grō & tertiæ dis terminato grō. Mimas mimæ uel mimātis. Gras græ uel grātis Athamas athamæ uel athamātis in noiatiuo sine n̄ lra in cæteris casibus cum ear sic pallas pallātis. nā Mimas in mas acutū dis facit genetiūo mimas mimadis: & melius pereite lra de noiatiuo fit nomē latinū primæ declinationis a genetiūū terminās hęc Mimas huius mimæ.

Mes correpta faciunt grō tis Limes trames limitis tramitis. Producta semp̄ mis Fames famis. Græca semp̄ pducunt & aut mis faciūt grō aut us. ut Chremis chremis uel chremetis. Terē. et̄ inde abiēs pueḡ cōuenit

Achilas

Locuples
Hercules
Cales opp.
Thales
Eteocles

Lis
Damalis
Hora. Neu
multi dama
lis meri Bas
sum threicia
uincat amy
stide.

Gracilis
Gracila
Imbecilla.
Mallos
Colos & col
lor

Tellus
Iuuentus
Anus anuis
Colus

Mimas mi
mæ & mi
mantis
Gras græ
Athamas
athamæ.
Mimas mi
madis.

Catholica

chremis. & iubeo chremetē. Oīa igit̄ tertiā sūt declinatōis: quā mis faciūt grō & iueni grō chremi. & antiqua est rō declinatōis. dō uti p̄ grō: Infelicitis Vlyssi. p̄ ulyssis. Achilli p̄ achillis: ad bellū Persi. macedonicū p̄ psis.

Exanimis
Exanimus
Vomis
Cucumis

¶ Mis cōia q̄dem duoḡ generū mis faciūt grō. Vnanimis Exanimis. huius unanims exanimis. dicim⁹ & hic exanimus & unanims⁹ unius ergo generis oīa mis syllaba terminata ris faciūt grō hic uomis huius uomis huius uomens. Martialis cum genere & cucumis rectum. ergo omnia mis terminata tertiā sunt declinationis.

¶ Mos producta unū monosyllabum legi tertiā declinatōis ris faciens genetiūo. hic mos huius moris. correpra nullum legi.

¶ Mus pene oīa secūda sunt declinatōis mi facientia grō Humus huius Almus almi. neutro utro ris faciūt grō. Nemus nemoris secundum rationē neutroḡ us terminatoḡ: de qua frequēte docuim⁹. unū masculini ḡnis legi tertiā declinatōis ris faciūt grō. h̄ mus hui⁹ muris: ut Horatius Parturic̄ mōtes nascet̄ ridicul⁹ mus. & unū sc̄da declinatōis & q̄rtā us finēs grō. h̄c dom⁹ hui⁹ dom⁹ & domi. Terē. do. mi. loci. fac ut uicissim memineris. memini illi. teci. nec meminisse uia media palinurus in unda.

Domus
domi

¶ Nas latina idifferēter declinabunt̄ aut primā declinatōis & facientia grō. ut Mæcenas mæcena: aut tertiā ris facientia. ut mæcenatis. Græca tertiā sūt acc̄to in nouissima syllaba cōtra rōnem latinā linguæ: sed disfacientia genetiūo manas manadis nomē baccha. sic Pers⁹ & Horat⁹

Mæcenas
mæcena
Mæcenas
in accentu
Manas
Noranes
Norana
Nolanes
Nolana
Cinis cineris

¶ Nes correpta nō legi. p̄ducta uero si latina fuerint idifferēter priā uel tertiā declinatōis rōne flectunt̄. ut Norāes uel nolanes nolana uel norana noranis: uel nolanis. Græca uero tūc erūt declinatōis apud latinōs si apud græcos ou faciūt grō. ut Hostanes οὐδ' αὐου hui⁹ hostana Δημοδενος: Δημοδενεος huius Demosthenis.

¶ Nis tertiā sūt similē notatiūo genetiūm faciūt. ut Canis inanis. excepto uno quod ris facit grō Cinis cineris. & h̄c latina. Græca nis terminata aut Nis faciūt genetiūo aut dis. h̄c Philenis philenis uel philenidis. Dardanis dardanis uel dardanidis.

Minos

¶ Nos tertiā sunt declinationis is pura facientia genetiūo. o. in notatiūo producto in genetiūo correpta. Minos minois.

¶ Nus oīa secūda sunt declinatōis. nā i faciūt in genetiūo Lin⁹ lini. Canus cani. San⁹ sani. Ianus iani. Annus anni. Seuerian⁹ seueriani. Asin⁹ asini. Vān⁹ uāni. Aln⁹ alni. Pin⁹ pini. exceptis tertiā declinatōis uno ris faciente grō: Ven⁹ ueneris. altero is noua rōne h̄c Anus hui⁹ anuis. Tertiūus. hui⁹ Anuis cā opinor q̄ erat mortua: & duob⁹ quartā declinatōnis nus faciūt grō h̄c Manus hic Sinus hui⁹ man⁹ sinus. Nā neutra in nus terminata oīa ris faciunt grō secundū rōnem quam frequētissime ante mōstrauī. Hoc tamē scire debem⁹ qd' oīs notatiū⁹ Nus terminat⁹ corripit. excepto eo qui in grō. u. habet ante nouissimā syllabā habentem dūtaxat consonātem. nā anus & sus anuis & suis habēt quidē in genetiūo. u.

Venus ue
neris
Anus anuis

neiuo. u. ante nouissimā syllabā: tamē corripunt quoniā ipsa nouissi-
ma syllaba generiuo consonātem non habet.

¶ Gnas tertiæ sunt declinationis tis faciunt grō prægna prægna. tis.

¶ Gnes sūt tertiæ sunt declinationis. Magnes magnetis & ubiq. p. ducta.

¶ Gnis tertiæ sunt similē facientia generiuum nominatiuo. ignis huius
ignis. & siqua talia.

¶ Gnos non inueni hac syllaba nomen finitum.

¶ Gnos omnia secūda sunt declinationis gni facientia generiuo. Agn⁹
agni. Magnus magni: & siqua talia.

¶ Pas græca sūt tertiæ declinatōis dis faciūt grō Lāpas lāpatis & similia.

¶ Pes. p. ducta latina uel græca tertiæ sunt declinationis pis facient grō.

Puppes puppis: Valles uallis. Rupes rupis. Vulpes uulpis. Aspes aspis.

excepto uno monosyllabo qd̄ dis faciūt generiuo Pes pedis. ex eo figu-
rata corripunt & dis faciūt grō Alapis alipedis Sonipes sonipedis. unū

excipit ab eo tractū quod in nominatiuo producit in grō pis facit hæc

Apes huius apis. nā ab eo dictæ apes quod sine pedibus nascunt sicut

Veigilius de his. Trunca pedum. nā apes si pes corripueris barbaris-

mus erit. Apes græce significat hoīem sine filiis. Pes correpta latina nō

tracta a pede tis faciunt grō. ut Præpes præpeus. Hospes hospitis. ex-

cepto uno quod pis facit nō tis Aucupes huius aucupis: nā q̄ aucups de-

clinat errat. Oia ceps terminata tis faciūt grō Præceps p̄cipitis. Anceps

anciplus. Præterea nominatiuo plurali. Terentius aucupes dixit. piscato-

res aucupes: unde docuit nominatiuo singulari aucupes debere dici nō

auceps. nam aucupetes dixisset numero plurali.

¶ Pis latina dis faciūt grō Lapis lapidis. Græca aut pis aut dis. ut Iaspis

huius iaspis uel iaspidis. Serapis huius serapis uel serapidis. oia declina-

tionis tertiæ. hæc sinapis huius sinapis Plautus in Pseudulo. Alii meli⁹

genere neutro indeclinabile hoc sinapi sicut hoc gummi.

¶ Pos p. ducta & sūt declinationis tertiæ si sūt generis cōmunis tis faci-

unt grō. ut hic & hæc Nepos huius nepotis quāuis. hæc nepus di-

cant nō hæc nepos. unū uero gnis pos terminata tis faciunt grō hic Le-

pos huius leporis. Nā quod arpos legim⁹ nūero semp plurali declinant.

¶ Pus correpta latina sūt & secūda declinationis pi faciunt grō. Lupus

lupi. Capus cāpi. Lippus lippi exceptus duob⁹ uno monosyllabo idecli-

nabili Pus: & uno tertiæ declinatōis tis faciente grō Lepus leporis. o.

correpta. nā si erit leporis significat elegantia nō iatiuo lepos. Græca

pus terminata tertiæ sunt declinatōis dis facientia grō. Melampus melā-

podis. Oedipus cēdipodis quāuis domus cēdipodæ lectum est.

¶ Pys græca sunt. nam. y. i. ram latina nomina nunq̄ habent. Sunt autē

tertiæ declinatōis ys pura terminata generiuū. hic Capys huius capys.

¶ Pans tertiæ sūt declinatōis tis faciūt grō Stipās stipāus. hoc tē tenem⁹

q̄ oia noia ns terminata tis faciūt grō. exceptus duob⁹ q̄ tis faciūt & dis.

Prægna

Puppes

Valles

Rupes

Vulpes

Aspes

Pes & ide

compos.

Apes

Apis

Apes orb⁹

& sine liber

nis

Aucupes

Auceps nō

deit

Sinapis

Sinapi

Nepos cōe

duū gener.

Nepus

Arpi

Pus

Lepos le

poris

Oedipus

Oedipo

des

Capys.

Catholica

Frons frōtis
Frōs frōdis
Lens lentis
Lendis

Frons frondis: & Frons frontis. Lens lendis & lentis. quidam putāt hęc lentis debere dici & hęc lendis sed errant quia non inueni hęc syllaba nomen aliquod terminatum.

Ques correpta tis faciūt grō. equis eqtis. Nā q̄ties & inges es terminātur nō ques: & de his ante tractaui. & sūt tertix declinatōis is faciūt grō.

Quis pronomina regantur non nomina.

Quos quis secūdā sūt declinatōis: q̄ faciūt genetiūo equus equi.

Hieras

Ras primā sunt declinatōis rā faciūt genetiūo Hieras huius hiera. Cicero in Cæsaribus. Hieras & Blaxamius & Antiochus.

Ceres

Res correpta tis faciūt genetiūo teres teretis. p̄ducta ris Antores antoris. Seres feris. Lucanus sub iuga iā feris. Verres uertis. exceptis duobus uno monosyllabo q̄ntā declinatōis. e. in grō correpta res & uno dissyllabo quod grō ante ris una syllaba correpta plus crescit Ceres ce teris in notatiuo. e. l̄sa p̄ducta in genetiūo utraq̄. e. correpta: ergo oīa res terminata siue p̄ducta siue correpta tertix sunt declinatōis. excepto uno monosyllabo quintā declinatōis res rei.

Tharros

Ris tertix sūt declinatōis ris uel dis faciūt grō Iris hui⁹ ris uel iridis. Paris hui⁹ paris uel paridis. unū ris solū facit Liris hui⁹ Liris nomē hūmīs.

Ros oīa producunt. & sūt tertix declinatōis ris faciūt genetiūo. monosyllabū ris facit ros roris. Græca secūdum rōnem suam si apud illos oō apud nos is. Si apud illos τος apud nos ris. ερωσ ερωτος ατος. Tharros nomē est numeri semper pluralis.

Rus terminata si aliud ex se genus fecerint secūdā erunt declinatōis ri faciūt genetiūo. Carus cari Austerus austeri. Murus muri. hęc rōne. i. secūdā declinatōis etiā greca noīa declinant: quāuis nō faciūt aliud genus. ut Tartarus tartari Gargarus gargari: hęc tamē numero singulari. masculina sunt pluraliter neutra: sicut Mænalus mænala. Quæ uero latīna aliud genus non faciunt rus terminata quartā sunt declinatōis. & rus faciunt genetiūo. ut hic currus huius currus. excipiuntur quattuor unum ri faciens genetiūo: quāuis aliud genus ex se non faciat. hic Murus huius muri. alterum indifferenter secundā declinatōis ri faciēs genetiūo & quartā rus. hęc Laurus hui⁹ lauri: & huius laurus. altera duo monosyllaba quæ tertix sunt declinatōis. is uel ris facientia genetiūo hęc Grus gruis. hoc Rus huius turis. Hoc tamen teneamus omnia monosyllaba tertix esse declinatōis is facientia genetiūo. exceptis duob⁹ quintā declinatōis ei separatis genetiūo facientibus ei in genetiūo correpta Spes spei. Res reiterationem supra docui.

Laur⁹ lauri
& laurus
Monosylla
borum de
clinatio.

Sas hac syllaba nullum nomen repperit.

Ses terminata græca sunt indifferenter declinant: & primā declinatōis sē genetiūo & tertix sis. ut Cambises cambisē uel Cambisis. Perles perlē uel perphis. Nā qd̄ Sallustius ait ad bellū Persi macedonicū: nō declinatōnem mutauit: sed atiq̄ usus est s̄suetudie datiuū posuit p̄ grō.

Perles
Dūs p̄ grō

& Cicero

& Cicero filii in q̄ uerri p̄ uerri. & Vergilius. Immitis achilli p̄ Achillis.

¶ Sis oia tertia sūt declinatiois. is faciūt ḡto latina qd̄ hic enis hui⁹ enis. Peregrina sis uel dis hęc is hui⁹ is uel isidis. hęc basis hui⁹ basis uel basis. Castis castis uel castidis. quīs Verg. hęc castida declinauit.

¶ Sos pura latina nullum reperi terminatū unū gr̄cā legi in Sallustio secūda declinatiois si faciēs ḡto. hęc Camisos huius catiōis.

¶ Sons correpta in medio habēs. n̄ tis faciet infons infontis sic Horatius. Sons uero nō legi. Sallustio numero plurali utriq̄ infontis sicut fontis. De. n. & s. terminatis frequēssime docui.

¶ Tus terminata propria uel aliud genus ex his faciētia secūda sunt declinationis si faciūt genetiū. Nisus nisi propriū & participiū. appellatiua uero nō faciētia aliud genus gr̄cā sūt declinatiois sus faciūt ḡto. si occasus huius occasus. Nā plausus si sūt participiū huius plausi si nomē appellatiuū nō faciēs aliud ex se genus hui⁹ plausus sicut nisus participiū: nisi appellatiuū unius generis nisus. excipit unū monosyllabū si faciēs genetiū sus suis rōne monosyllaboz de q̄ frequēter tractauit.

¶ Tas oia tertia sunt declinatiois tis faciūt genetiū facultas facultatis hoc naphtas prima t̄a ḡto faciēs hui⁹ napht̄a nomē barbarum contra rōne neutroz quā latina genetiū. a. diphthongo nō terminat. exceptus quatuor hic & hęc & hoc uerna huius uerna. hic & hęc & hoc adueni huius adueni. hoc Thuria huius thuria flumen. hoc Naphtas huius napht̄a genus olei cedro similis sicut Sallustius historiarum libro quarto. Sed melius erit indeclinabile.

¶ Tes latina tis faciūt ḡto Rates ratis gr̄ca āt si ap̄ d̄illos τρω ap̄d nos t̄a Achates achata αχάτων aut is ceterēte syllaba si apud illos τρω κρατης κρατητος Crates crates. ut Bibacul⁹ d̄ Catōe gr̄matico.

¶ Tis oia sūt tertia declinationis tis faciūt ḡto iana hic ianus huius ian̄tis. hęc neptis huius neptis: gr̄ca tis uel dis. h̄ Artis huius artis uel artidis hęc amyctis hui⁹ amyctis uel amyctidis nomē lectū in Horatio.

¶ Tos oia corripunt & gr̄ca sūt & secūda declinatiois ti faciūt ḡto Beritos beriti. Paltos palti: quā poterūt latine meli⁹ dici si. o. i. u. mutauerit.

¶ Tus exceptis gr̄cis ueniētibus a syllaba τρωσ̄ cetera faciētia aliud genus secūda sūt declinatiois ti faciūt ḡto Stultus stulti. Venatus participiū uenati. hic Artas huius arti angustus. Nam artas mēbra numero semp̄ plurali declinant: non faciētia us. ut Vestitus huius uestitus res ipsa. Tertius. uestitus mimio indulges q̄ ablatiuus a genetiū uenit tus syllaba terminato. nam participiū hic uestitus huius uestiti. facit enim aliud ex se genus. excipiuntur duo tis faciētia genetiū. Virtus uirtutis. Iuuentus iuuentatis. Nam hoc Tus neutrorum rōne. tus finitorum ris facit genetiū huius Turis. Vergilius. Ture calent arx. Præterea monosyllabam est.

¶ Tus si fecerint aliud ex se genus t̄i faciet genetiū Rectus recti. Ne-

Iis
Castis
Castida
Camisos
Sons
Infontes

Nisus

Plausus
Nisus

Naphtas

Uerna cōe
trū generis.
Adueni ois
generis.

Thuria flu.
Naphtas
quid.

Cedrum
Crates cra
tetis

Nep̄is
Artis
Amyctis
Venatus
Artis
Vestitus

Tus

Catholica

- Rictus**
Le⁹ lecti
nō lectus
- Sumptus**
- Mustus**
- Quæstus**
- Cæstus qd.**
- Naphthas.**
 at qui supra
T. exili ter
 minauit.
 in syllaba
Ta.
Ianthes
Parthus
Acanthus
- Othrys**
Vas uasis
Vas uadis
- Vis**
Vires
- Stus lecti erectus erecti** nō faciētia aliud ex se genus quartæ erūt declinationis. hic rictus huius rict⁹. hic luctus huius luctus. excipit unū qd̄ quāuis nō faciat ex se genus tamē eti facit genetiū: hic lectus huius lecti. nō ut quidā speritū putāt huius lectus. Nam Cicero me in meo lecto qui ablatius ab. i. litera terminato genetiū uenit nō us. & Terētius lectos sterni iube & parari cætera. accusatiuis os terminatus a genetiū uenit. i. terminato nō us. unum excipitur tertix declinationis tis faciens genetiū Senectus senectutis.
- Prus** si fecerint aliud ex se genus secundæ sunt declinationis p̄i. hic raptus huius rapti. sumptus quartæ prus facti genetiū hic sumptus erogatio huius sumptus. Terētius sumptus quos faciūt. sumptus acceptus significans huius sumpti. facit enī hæc sumpta.
- Stus** si fecerint aliud genus uel ppria sint secundæ sunt declinationis. hic castus huius casti. hic augustus huius augusti. nō faciētia quartæ erūt declinationis stus faciēt genetiū. excepto uno mustus musti. hic æstus huius æstus. hic quæstus adquisitio huius quæstus: si participiū sit huius quæsti. si nō faciēs aliud ex se genus huius quæstus. Vergilius quæstusq̄ creatus. excipit unum quod & stus & sti facit genetiū hic cæstus tunica ueneris huius cæsti. hic cæstus pugilum huius cæstus. Vergilius quid siq̄ cæstus ipsius. & orthographia distāt & declinatio. Ergo omnia is faciunt genetiū. exceptis quattuor cæstus æstus quæstus querela.
- Thas** unū nomē barbarum generis neutri legi. hoc naphthas huius naphthæ de hoc & supra docui. Sed melius ideclinabile est.
- Thes** productum græcum inueni apud Ouidium Ianthes huius ianthes uel ianthidis.
- This.** & hoc tertix est declinationis this uel dis faciens genetiū Athis athidis. sic Ouidi.
- Thos** nō iueni hac syllaba noiatiū terminatū q̄ repperit doceat rōnē.
- Parthus** secundæ sūt declinationis thi faciūt genetiū. hic parthus huius parthi. hic acanthus huius acanthi. Vergilius croceo uelamen acantho. Xanthus xanthi.
- Thys** uel thys terminata tertix sūt declinationis. thus uel thys faciūt genetiū hic parthus huius parthus. hic Othrys huius othrys.
- Vas** terminata & sis faciūt genetiū & dis. hoc uas huius uasis. utrūq̄ Varro ait de lingua latinæ hic uas huius uadis. Cicero uultu tanq̄ uade.
- Ves** corripit̄ur omnia & tertix sūt declinationis. Nā uis faciūt genetiū hic diues huius diuitis. ut miles militis. & siqua alia.
- Vis** & ipsa tertix sūt declinationis & simile noiatiū faciūt genetiū. Cuius huius cuius. hæc uis & plurali hæ uis. sicut Terētius Varro. Nam hæ uires numero semper plurali declinātur.
- Vos** uis supra docui quod secundæ sūt declinationis ui faciūt genetiū Cereus cerui. feruus ferui.

Flas nullum repperi nomē hac syllaba terminatum.

Flex uero producent & tertia sunt declinationis xis faciunt genetiuo
Araxes araxis. Xerxes xerxis.

FXis latina sic terminabunt & genetiuo. hic Axis huius axis. græca &
xis & dis. hic Alexis huius alexis uel alexidis tertia declinatio.

FXos corripunt & græca sūt scđa declinatiois xi faciūt genetiuo hęc na
xos huius naxi. Vergilius. Baccharamq; iugis naxon. potest hęc naxus
huius naxi hanc naxum dici.

Naxos

FXus omnia secūda sunt declinatiois xi faciūt genetiū. laxus laxi fluxus
fluxi. Taxus taxi. Buxus buxi. excipit unū quarta declinatiois xus fa
ciens genetiuo hic luxus huius luxus luxuriam scilicet significans. Te
rentius adolefens luxu perditus. Nam luxus uacillans luxi facit. Sallu
stius ablatiue luxu pede.

Luxus quot
significat

FZas barbara sunt prima declinationis. hic Ormizas huius ormiza.

Ormizas
Artabazes.

FZes & ipsa barbara p̄ducta p̄ta declinatiois. Artabazes artabaz.

FZis zos zus. nulla nomina repperi terminata.

Flīa duo nomina tantūmodo latina terminata reperiunt unum ide
clinabile hoc Git genus feminis nigri quo panis cōdit. & unum tertia
declinationis us faciens genetiuo Caput capitis & liquid ab eo nascit
Sinciput sincipitis. Varro posuit in acta.

Git genus
feminis
Caput
Sinciput

Flīa nomina terminata oia sunt quarta declinatiois. u. termi
nanda genetiū & datiuū & ablatiuū: sed p̄ducto nominatiū accusa
t uatū & uocatiuū. u. terminant: sed correpto. ut hoc cornu genu gelu
ueru & siqua talia. docueram tamen qđ quarta declinatio genere qui
dem masculino & feminino genere. us. terminat: in genere uero neu
tro. n. huius cornu genu ueru genu.

FX. hac flīa terminata eia sunt tertia declinationis nam is genetiuo fa
ciant necesse est ante eā. c. uel. g. posita. ut pix picis. arx aris. uux nucis.
crux crucis. rex regis. grex gregis. excipiunt quattuor quæ nec eis faci
unt genetiuo nec gis. nix niuis. nox noctis. seæx tenis suppellex sup
pellectilis. Terentius suppellectile opus est. unde. x. licra superuacua est:
sicut quibusdam placet.

Suppellex

FY. Z. his licens nulla nomina terminantur.

COmnia nomina monosyllaba tertia sunt declinationis. nam is faciūt
genetiuo. exceptis quinque tribus indeclinabilibus git pus: & duobus
declinationis quinta ei sepatis genetiuo terminatis. res res. pes spei. &
contra rōnem quinta declinationis correpta quoniam nominatiuus ante
es consonantem habet iunctam: ut fides fides. ergo breuiter doceamus
enumerādo quot modis singuli casus utriusq; numeri terminent.

CNominatiuus singularis fit modis quindecim. a. e. i. o. utraq; u. l. m. n.
r. s. x. c. t. Poeta monile gummi Varro Dido genu mel bonum carmen.
orator sacerdos. uertex. lac caput.

Ntus sugu.
fit moīs. xv.

Latbolica

Genetiui sin-
gu. termina-
tiones.
Datiuſſing.
in q̄s ſylla-
bas exeat.
Accuſatiuus
ſingu. q̄bus
modis ter-
minetur.
Ablatiuſſin-
gu. nouem
modis ſit.
Nugas

Casuū for-
mæ
Vnaria for-
ma
Binaria for-
ma
Cornu in
ſyllaba
Ternaria
forma
Quaternaria
forma

Quinaria
forma

Genetiui ſingularis ſit modis quattuor. x. i. s. i. u. huius Fortunæ huius
gramatici. huius oratoris. huius genu.

Datiuus ſingularis ſit modis quattuor. a. e. i. o. u. huic Aenæ. huic ſa-
cerdoti. huic docto. huic genu.

Accuſatiuus ſingularis ſit modis quattuor. m. n. s. u. hunc ſacerdotem
hoc cæm. hoc cornu. hoc pectus.

Vocatiuus ſingularis ſit tot modis quot nominatiuus.

Ablatiuus ſingularis ſit modis nouem. a. e. utraq. i. o. u. m. ſ. ab hoc
poeta ab hoc ſacerdote. ab hac ſpecie. ab hoc ſuau. ab hoc docto. ab
hoc genu. ab hoc nequam. ab hoc nugas.

Nominatiuus pluralis ſit modis quinq. a. x. m. i. s. hæc regna hæc maſæ
hi docti. hi nequam. hi ſacerdotes.

Genetiui pluralis ſit modis tribus. m. s. i. horum oratorum. horum
nugas. horum nihili.

Datiuus & ablatiuus pluralis ſiunt modis tribus. i. m. s. his & ab his
nihili nequam nugas.

Accuſatiuus pluralis ſit modis quattuor. a. m. i. s. hæc ſceptra. hos nu-
gas hos nequam. hos nihili.

Vocatiuus pluralis ſit modis quot noiatiuus eiufdē numeri. i. quinq. a.
i. m. s. o ſceptra. o fortunæ. o nihili. o nequam. o negas.

Hoc tamen notemus q̄ in quibus caſibus cuiuſlibet numeri præter-
miſimus aliquem modum de his eſt monoptotis nihili nequam nugas.

De Formis caſuum.

Una caſuum ſunt ſex. **P**rima forma Vnaria nuncupat:
quæ ſola nomina regit in utroq; numero uno modo ciues ca-
ſus tetraſinātia Nequam nugas nihili.

Secunda forma Binaria dicit: & ipla ſola regit nomina in numero tan-
tūmodo ſingulari duobus caſibus uariatis hoc cornu. Noiatiuus accuſati-
uus. uocatiuus corripunt. genetiuius datiuus ablatiuus. ꝑducunt.

Tertia Ternaria forma dicit. hæc nomina quidem in utroq; numero re-
git ut hoc bellum huius belli huic bello. hæc bella hoc bellor. his bel-
lis. Pronoia uero in nūero tantūmodo plurali. hæc iſta. hoc iſtor. hiſ iſtis.

Quarta quam quaternaria nuncupatous & noiā & pronoia regit in
utroq; numero. nomia ſic. hoc cæm huius carminis. huic carmini. ab
hoc carmine. & pluraliter hi docti. horum doctorum. hiſ doctis. hos do-
ctos. Pronomina ſic illud illius illi ab illo. ſ pluraliter. hi iſti. horum iſto-
rum. hiſ iſtis. hos iſtos.

Quinta forma eſt quæ Quinaria nuncupat in numero tantūmodo ſin-
gulari & nomē regit & pronomē. hic ſacerdos huius ſacerdotis. huic ſa-
cerdoti hunc ſacerdotē. o ſacerdos. ab hoc ſacerdote. Pronomen ſic
iſte iſtius iſti. iſtum ab iſto. **Q**uinaria forma in numero plurali. nec
nomen continet. nec pronomen.

Sexta forma senaria est in numero singulari pronomina sola regit. Nullus nullius. nulli nullum. o nulle. a nullo.

Senaria
forma.

De Catholicis Verborum.

In hoc libro etiã de uerbis tractabo: sicut ante pmisi: quorũ rōnem per singularũ sũarũ syllabas primã uerbi personã qualem faciat secundã: ex qua cõiugatio cognoscat: diligẽtissime hoc docebo: atq; interim de uocalibus tractemus positus ante nouissimã sũã primã uerbi personã: inueniuntur autẽ uocales ante nouissimã literã tres cõsonantes multã. de quibus postea docebimus.

Prima cõiugatio tres habet uocales ante nouissimã literã primã uerbi personã. e. correptam Cõmeo cõmeas cõmea. i. Lanio lanias lanina. u. Fluctuo fluctuas fluctua.

Cõiugatio
prima

Secunda cõiugatio. e. solum recipit productã. Doceo doces. doce.

Cõiugatio
secunda

Tertia correpta duas. i. K apio raps rape. u. Ruo ruis rue.

Cõiugatio
tertia

Tertia productã quã quidã quartã dicit. e. R edeo redis redi. i. Munio munis muni. Sed quoniam tota uis uerborũ in tẽpore pfecto modi idiocatiui cõinet: sicut in secũda persona modi imperatiui tẽpore presentis declinatur: p singulas sũã primã psonã uerbi doceamus secũdam personã eiusdẽ tẽporis prateriti perfecti & modi imperatiui tẽporis presentis secũdam psonã: quã fit sũã quidem tribus modis uero quattuor: sicut exemplis paulo ante mõstrauimus. a. ama. e. pductã Doce. e. correpta Lege i. Audi. extra hos modos si quod uerbũ terminauerit alia sũã secũdam psonã modi imperatiui tẽporis presentis nullius cõiugatiõis continet rationem. ut est Sis Velis Cedo. & si qua talia.

Cõiugatio
quarta

E. hanc sũã ante. o. habentia uerba: aut primã sunt: aut secundã aut tertã productã. **S**i primã sunt ui faciet tẽporis pteriti primã personã modi indicatiui. ut Cõmeo cõmeas cõmeauit. **S**i secũdã aut ui arceo arcuis: aut di. ut Prãdeo prandi. iterdũ crescẽte una syllaba in principio. ut Mordeo momordi. Pendeo pependi aut xi lugeo luxi: aut gui. Languo languis: aut si Ardeo arsi. **T**ertã pductã aut ui Audiui. Intereo interiui uel ii. Ergo breuiter per singulas literas ante eo positas decurramus: ut facilius cognoscamus. e. ante. o. posita cuius sit cõiugatiõnis: uel quomodo faciet speciem perfectã.

A. hanc sũã ante eo habẽs uerbũ nullũ repperi: si uentor doceat rōnẽ.

B. ante eo positã: aut secũdã sunt cõiugatiõnis aut tertã productã: secundã hui faciunt. ut Rubeo rubui. Sorbeo sorbui. nam sorbũ barbarissimus est. Tertã productã iui uel ii: Subeo subiui uel subii. Inueni unum primã cõiugatiõis beaui faciens tẽpore perfecto Beo beas beaui. Terentius. Et quid beo te?

C. ante eo posita secũdam regit cõiugatiõnẽ speciem perfectã aut cui: aut xi Arceo arces arceui. Luceo luces luxi.

Catholica

D. & hæc ante eo posita secundam regit coniugationē: specie uero perfecta aut di aut si. Prædeo prandi. Ardeo arsi. Interdum addit syllabam in principio Mordeo momordi. Pendeo pependi. Exceptis duobus defectiuus genere. quæ incipientia quasi neutra: tempus faciunt perfectum quæ si passiva. i. quasi. r. litera finita. ut Gaudeo gauisus sum. Audeo ausus sum. aut di. ut Studeo studui. Strideo stridui. Sed uidentur ne magis dicendum sit Strido stridis. Vergi. Stridunt sylux non strident.

E. ante eo posita tertiā productā regit tempus perfectum iui uel ii facit anteo anteiui præeo præiui. uel antei præii.

F. hanc litteram anteo eo habens nullum repperi uerbum.

G. ante eo posita secundam regit coniugationē: speciem uero perfectā aut xi facit aut gui aut si. Lugeo luxi. Egeo egui. Tergeo terxi. dicimus. & tergo tergis tertiā correpta. Legimus enim & spicula lucida tergēt: quod uenit a uerbo tergeo. & tergunt ab eo quod est tergo.

H. i. k. ante eo positas uerbum regere non inueni.

L. ante eo posita secundā regit coniugationem specie perfectā lui uelle ui. Caleo Copleo calui. copleui deleui. releui dolia omnia Terentius. excipitur unū ab utraq; rōne defectiuū genere faciēs speciem perfectam quasi passiuum Soleo solitus sum.

M. ante eo posita primā regit coniugationē specie perfecta aui faciens. ut Remeo Cōmeo remeui cōmeui. Hoc tamē scire debemus quod oīa uerba. e. ante. o. habētia secundā sint coniugationis necesse est. excepto eo is it. & illis quæcumq; ab hoc uerbo fuerint tracta. quæ omnia tertiā productā. i. quartā coniugationis sunt præter duo primā coniugatiōis quæ supra posui Remeo & Cōmeo.

N. ante eo posita si uenerint a uerbo eo (sicut supra posui) tertiā sūt productā. i. quartā coniugationis: specie perfecta facient ui uel ii. ut in eo inis iniui uel iniit. si nō uenerint: secundā erunt coniugationis nui facientia iu specie perfecta Moneo mones monui.

O. anteo habentia tertiā productā. i. quartā sunt coniugatiōis ui uel ii facientia in specie perfecta. ut Coeo cois coiui uel coii.

P. hanc litteram ante eo habens uerbum non repperi.

Q. hanc quoq; litteram ante eo nusquam repperi.

R. hæc littera anteo eo posita secundā coniugationis uerba regit Rui faciunt in specie perfecta Careo cares carui. Tertiā uero productā. i. quartā ui uel ii. ut Pereo peris perui uel perii.

S. ante eo posita unum repperi uerbum tertiā productā iui uel ii faciēs in specie perfecta Transeo transui uel transii.

T. hanc litteram ante eo posita inueni. sed uerba secundā coniugationis regentē & facientē specie perfectā tui: ut Lateo latui. Pateo patui. Tertiā productā si inuentū fuerit ueniet a uerbo eo is. et faciet ui uel ii in specie perfecta. Nā sicut ante docui. e. ante eo uerba habētia omnia secundā sunt coniugationis

Tergo
Tergeo

Deleui
Soleo solitus sum.

Eois et cō-
posita

coniugationis. excepto eo is. & siquid ab eo nascit. nam tertia sunt pro
ducta coniugationis: pter duo uerba prima coniugationis quae ante po
sui: *Comeo commeo*: *Remeo remeo*. Tertia enim correpta coniu
gatio eo non terminat: sicut supra monstraui. Hoc tamen scire debemus
quod tertia producta coniugationis species perfecta duobus tñ mo
dis terminatur iui. ii.

V. hanc litteram ante eo positam uerbum habens repperi secunda con
iugationis: specie perfecta facies iui *Coniueo coniuues coniuui*. Cicero. si q
exire uelit coniuē possū. & *Ceueo ceues ceui*. Persi⁹. an *Romule ceues?*

Coniueo
Ceueo

X. Y. Z. has litteras ante eo positas uerba habentia nusq̄ repperi.

Quonia sufficiter ut arbitror u uerbis. e. ante eo habentib⁹ docuit: cōse
quens puto de his tractare quae. i. ante. o. habēt p singulas lras ante io
positas quae regunt primam coniugationem uel tertiam utraq̄. Nam se
cunda coniugatio eo tantūmodo terminat.

A. ante io habens uerbum tertia correpta inueni ai faciens in specie
perfecta: *Aio ais ait*. *Ai aisti ait*.

Aio ais ait
Ai aisti ait

B. ante io habentia tertia producta. i. quarta coniugationis. ui uel ii fa
cient speciem perfectam. *Ambio ambis ambiui uel ambii*.

C. ante io habentia tertia pducta ui uel xi faciet specie perfecta. *Sarcio*
sarciui. *Vincio uinxi*. Tertia uero correpta ei ut *Inicio inieci*.

Sarcio sar
ciui.

D. ante io non inueni.

E. hanc quoq̄ litteram ante io non inueni.

F. ante io habentia uerba tertia producta ui uel ii faciunt specie pfe
cta. *Suffio suffiui*. unū reperies eius de coniugationis defectiuum genere:
sicut *Soleo solitus sum*. sic *Fio fis sic factus sum*.

Suffio suf
fui suffi
Fio factus
sum
Hio hiaui

G. ante io habens uerbum non inueni.

H. ante io uerba habentia prima repperi coniugationis aui facientia
specie perfecta. *Hio Inhio hiaui inhiaui*.

I. K. his literis ante io uerba terminata non inueni. unum inueni ter
tia correpta xi faciens perfecto. *Meio meis mexi*. Persius modo infini
to *matronae immeiere uulua*.

Meio meis
mexi
Et q̄ Ser
sii carne est
hoc. Par
cia inemat
uulua &c.
Polita

L. ante io uerba tertia pducta sunt: iui uel ii facient perfectum. *Polio*
poliui uel polii. Participium passiuum posuit Vergilius iam parte *Poli*
ta. & modi indicantui actiuitatis speciem imperfectam *polibant*. *Sal*
lio salis salui uel salii.

M. ante io habens uerbum non inueni.

N. ante io habes uerbum si prima fuerit coniugationis ui faciet specie
perfecta. *Lanio lanias laniaui* si tertia producta. i. quarta ai uel ii. *Mu*
nio munis munui uel munii.

O. ante io positam in uerbis non inueni.

P. ante io posita tertia correpta inueni ui facientia pfectam speciem.
Rapio rapui. uel rapii. *Cupio cupiui uel cupii*.

Q. ante

Catholica

Q. lra ptas

Q. ante io nullq̄ inueni: & rōnabiliter quia. q. litera non scribit̄ nisi ante. u. & aliam quācūq; uocalem iunctam.

Parere
Parire

P. ante io positam tertix correptā inueni ri faciens specie perfectam: & pe syllaba correpta in principio addita, pario pepeti. Quidā putant hoc uerbū tertix productā. i. quartā esse. Sed errant. nā infinitū perpetuum modū pfectū. Terētius posuit parere h̄ diuinitas. q̄ si esset tertix productā ri habuisset ante re syllabam parire. Praxerea re utraq; correpta est. Nā si produxeris erit secūda coniugationis parere. Veniens a uerbo pareo pares: ut Vergi. Pareat amor dictis cara genetricis.

Partio
Partior
Obsono
Obsonor

S. ante io habens uerbū primā repperi coniugationis ui faciēs specie perfecta Basio basiaui. sic Martialis.

T. ante io habens si tertix productā fuerit ui faciet specie pfecta. Partio partui sic Cicero. Partiuerat. dicimus & partit̄ sub eodē intellectu actiuitatis: uel uerbi cōmunis. Partior Vergilius & socios partitur in omnes sicuti Obsono obsonor. si primā fuerit ui faciet specie perfecta Satio satias faciaui.

X. Y. Z. ante io nullam de his lris inueni terminata uerba qui inuenit etiam declinandi doceat rōnem.

Lauo lauas
Lauo lauis
Lauor lauaris.

A. ante uo posita primā coniugationis uerba regit & tertix correptā. Nam secūda coniugationis & tertix longā idest quartā uerba. u. ante. o. nunq̄ habent: sed secūda e solam. Tertia productā. i. quarta & i. ergo. a. ante uo posita si priā fuerit cōiugationis ui faciet specie pfecta Lauo lauaui si tertix ui Lauo lauis laui dicim⁹: & Lauor lauaris sub uno intellectu.

B. ante uo posita tertix correptā repperi bui faciēs specie perfecta Imbuo imbuis imbui. primā non inueni iuenter doceat rōnem.

C. & hanc literam ante uo positam tertix correptā regentē uerba repperi cui facientem in specie perfecta: ut Acuo acuis acui.

D. nec hanc lram ante uo positam regentē uerba primā coniugationis inueni sed tertix correptā dui facientē in specie pfecta Induo induis indui. Nā sicut ante docui ui ante o posita aut primā cōiugationis uerba regit aut tertix productā hoc est quartā.

Persu loc⁹

E. huius lra ante uo posita uerbum tertix correptā repperi ui faciens in specie perfecta Ceuo ceuis ceui. Persius tēpore futuro posuit: an Romule ceuis. significat autem cum turpitudine cedere: uel turpiter incuruari. primā coniugationis uerbum e ante uo habens non inueni.

Fuat.

F. hanc lram ante uo positā uerba regere nō inueni. nouo more unā de clinationē: ex hac q̄si descēdētē legi apud Terētū i Ecyra fors Fuat pol.

G. huius lra ante uo posita uerbum primā coniugationis nō inueni. Sed tertix correptā qui faciēs specie perfecta. ut Arguo arguis argui: & unguo unguis unxi. nam unguo non legi.

Vnguo
Vnguo.

H. hanc lram ante uo positam regentem non inueni.

I. ante uo posita primam regit coniugationem & speciem perfectam Aui facit

Aui facit deriuo deriuas deriuau.

CK. ante uo posita nullum uerbum regit.

CL. ante uo posita tertiam correptam regit lui facies specie perfecta diluo diluis dilui.

CM. ante uo positam non inueni.

CN. hæc lra ante uo posita tertiam correptam coniugationem regit & specie perfectam facit nui innuo innuis innui, annuo annui, renuo tenui.

CO. ante uo posita primam regit coniugationem & speciem perfectam aui facit nouo renouo, nouaui renouaui.

CP. ante uo posita tertiam coniugationem correptam regit & specie perfectam spui facit: ut spuo respuo spui respui.

CQ. ante uo posita & primam coniugationem regit & tertiam correptam quau facit specie perfecta, a quo aquas aquaui, exa quo exaquas exaquaui. Tertiam uero correptam quit: ut relinquo relinquis reliqui.

CR. & hæc lra an uo posita: & prima coniugationem regit: & tertiam correptam priam specie perfecta aui terminat, seruo seruas suaui, tertia rui, ut tuo ruis rui.

CS. ante uo posita tertiam correptam regit: suo suis suis: consuo consui.

CT. ante uo posita primam coniugationem regit specie perfecta aui faciens fluctuo fluctuas fluctuaui.

CV. X. Y. Z. his lris ante uo potis uerba regere non inueni. Hoc modo declinabunt oia uerba, o. terminata ante ea habentia uocales illas quas supra memorauimus, exceptis defectiuis. Nunc ad syllabas cononantium diueniamus: quæ consonantes si sint ante nouissimam literam, o. aut primam coniugationis faciunt uerbum: aut tertiam correptam. Nam secunda coniugatio uel tertia producta, id est quarta: consonantem ante, o. literam nunquam habet: sicut frequenter docui. Secunda quidem, e. sola, ut doceo doces, tertia uero producta, i. quarta duas, e. & i. ut redeo redis rediit: & munio munis munii.

CBo terminata prima si sint huiusmodi faciunt specie perfecta: ut libo libas libaui. Tertiam uero correptam psi, ut nubo nubis nupsi, aut bui, ut sorbeo sorbes sorbui: quis & sorpsi lectum sit.

CCo prima si sint caui faciunt specie perfecta, ut sicco siccas siccaui, dico dicas dicaui. Vergilius, Propriaque dicabo: aut cui, ut mico micas micaui. Tertiam uero correptam aut ci, ut uinco uincis uicui: aut xi: ut dico dicis dixi, duco ducis duxi, aut ai, ut cresco crescis creui, & pascio pascis paui, aut nui, ut senesco senescis senui.

CDo prima si sint: aut di faciunt in specie perfecta, ut do das dedi, aut daui, ut laudo laudas laudaui. Tertiam uero correptam aut didi, ut addo addis addidi, credo credis credidit: aut si ut cedo cedis cessi, aut cidi ut cado cadis cecidi, nam cedo quod significat da sine uerbi totius suba sola regit numero singulari cedo: numero pluri cedit, sic Plau, & atque comedographis: sic saluo saluate saluo, nam quod Plau, i. truculento non saluo: irrideter posuit pro persona rustici.

CFo non inueni.

Spuo
Respuo

Sorbui
Sorbui

Cedo
Cedit
Saluo
Saluate
Saluo

Larbolica

Tergo
Tergeo

Inchoo nō
inchoo.
Pulcher
Orchus
Lurcho
Reboo

Verbū lati-
nū. o. añ. o.
habēs non
inuenit.

K. līx ptās
& ufus.

Instituta Ar
tium Probi.

Kamenæ

Kaleo

Tollo

Tuli

Domo do

mui.

Q. līx ptās
& ufus.

Creui

Flexui.

TGo primæ gauī facit. ut Rogo rogas rogauī. Tertiæ uero correptæ: aut xi reddi: ut pingo pingis pinxi. Sugo sugis luxit: ut si ut tergo tergis terfi. Lectū est & tergeo. unde in Vergilio utrāq; declinationē indifferēter inuenimus: & spicula lucida tergū: a tergo tergis: a tergeo terges tergent. & uergo uerfi facit. aut gi. ut tango tetigi & in principio syllabā adiecit. ut pūgo papugi. pango pepigi. Quidā pepigi defectiuū tēpore putant esse. ut odi noui meminī: alii pntis: alii pteritū æstimant.

Icho primæ est hauī facit. ut inchoo inchoas inchoauī qdā putant inchoare dici speritissime. nā neq; post. c. līam. h. latina uerba regū. exceptis nominibus tribus quæ supra posui. pulcher orchus lurcho. neq; o. līa ante. o. alterū latinorū uerborū prima psona reperit. sed illæ tres uocales quas ante docui. e. i. u. nā nec. a. nec. o. igit qd Plautus posuit reboo non latine sed græce posuit βοω βοασ. unde deriuatiū reboo reboas. Nam latinum uerbū. o. ante. o. habens nunq; reperit. Tertiæ uero coniugationis correptæ uerba hō terminata xi faciunt specie perfecta traho trahis traxi. ueho uehis uexi.

Ko nō inuenit uerbū hac syllaba terminatū. rōnabiliter. nā. k. līa non scribit nisi ante. a. līam in principiis nominū: uel uerborū consequentis syllabæ & cōsonans principiū sic: sicut instituit artium hoc est in libro primo monstrauī. kamenæ kaleo kareo: & siqua talia.

To primæ si sint laui facient: cælo cælaui. Tertiæ uero correptæ: aut luit excello excellis excellui: aut luit tolo sustollo sustuli. de utroq; uerbo. nam tuli ab eo uenit: quod est fero tuli.

Mo primæ aut maui facit. ut amo amaui. clamo clamaui. aut nui. ut domo domui. Tertiæ uero correptæ. aut psi. ut sumo sumpsi. aut mui. ut tremo tremis tremui.

No primæ nauī facit. sano sanas sanaui. Tertiæ uero correptæ: nisi si principio syllaba addita cano canis cecini. aut ui cerno cernis creui sino stui.

Po primæ paui facit: ut stipō stipas stipaui. tertiæ uero pi rūpo rūpis rupi.

Q. hac līa ideo nō inuenit regens uerbum quoniam nullam līam antecedere potest nisi. u. & aliquam uocalem cum ea antecedentem iungam. unde supra cum de uocalibus antecedentibus. o. līam tractauimus posuimus relinquo relinquis reliqui.

Ro primæ rauī facit. oro oras oraui. Tertiæ uero correptæ: aut ui ut fero feris seni aut suui. ut quæro quæris quæsi. aut rui. ut infero inferis it. ferui.

So primæ saui pterito facit. penso pēsas pensauī. Tertiæ uero ui quaeso quaesui. Tale est cerno cresco creui.

To primæ tauī facit muto mutas mutaui. Tertiæ uero si mitto mittis misi. aut ti ut uerto uertis uerti. aut ui. ut sterto stertis stertui. Persius postq; desertuit esse. Si. c. ante to habuerit prima uerbi persona. Prima coniugatio stauī facit in specie pfecta. maesto maestas maestaui. Tertia uero correpta xui. necito necitis nexui. flecto flectis flexui.

Xo primæ

CXo primæ xui faciet **E**lixo elixas elixau: aut xui enixo enixas enixui.
Teriã nero xui. ut **N**exo nexis nexui.

Quoniã sicut arbitror sufficiẽter tractauimus de uerbis. o. lra termina
tis. ueniamus ad ea quæ or syllaba terminantur.

Or syllaba terminata siue pura siue uocali uel cõsonante præcedente:
si primæ sint coniugatiões uel secundæ: uel terciæ pductæ. i. quartæ ante
nouissimam literam secundæ personæ actiuitatis ri syllaba accipientia
facient secũdam personam passiuitatis: ut Amo amas amor amaris. Do
ceo doces doceor doceris. Munio munis. muniõ munitis.

Terciæ uero correptæ. i. lram in. e. correptã mutat: & sic cõ. e. ri ante. s.
accipit: ut **L**ego legis & legor legeris: & si qua talia. **T**ẽpus aut perfectũ
facient oẽs coniugatiões participio masculino tẽporis pteriti addita sum
syllaba hic amatus. amatus sũ. hic doctus doctus sum. hic scriptus scri
ptus sum. hic munitis. munitus sum. sic autem participiũ tẽporis præ
teriti generis masculini ex secunda persona actiuitatis. in prima quidẽ in
coniugatiõẽ & terciã pducta. i. quartã: accepta syllaba tu ante nouissimam
lram. s. ut amo amas. hic amatus. Munio munis hic munitus. In secũda
uero & terciã correpta pereunte. e. lra penultima secũdæ personæ actiui
tatis & tu ante. s. posita. ut doceo doces hic doctus. dico dicis hic dictus
aut pereũtibz duabz lris penultimis: & tu ante nouissimã lram. s. ut ne
cto nectis. nectũ: quis posteriores. p. c. &. t. x. posuerũt nexus sum.

Imperatiũs modus passiuitatis re syllaba addita iperatiũ actiuitatis
fiet. ut ama amare. doce docere. scribe scribere. muni munire. De hac ra
men ratione & de modo infinitiũ: plenius institutus artium: hoc est in li
bro primo docuimus. Illorũ uero uerborũ. id est. r. terminator: & nõ ue
nientium ab. o. lra species perfecta notet de participio tẽporis pteriti.

De Structura.

Soniam de dissyllabis & trissyllabis necnon & quattuor
syllabaz in prio docuimus libro. De nominã uero uerbo
rumq; ratione in hoc: consequens arbitratus sum de ter
minationibus placẽtibz nẽstro tempore paucis admo
dum demonstrare. quas multi credunt metro debere cõ
stare: quorum opinioni nõ libenter consentiamus. Quoniã
am & **T**ullius & ceteri oratores monosyllabo struxere uerbo. cum una
syllaba metrum non sit.

Est aut structura uerboz cõpositio deã a struẽdo. i. cõponẽdo uñ stru
cturæ cõpositiões alicui rei dnr. hæ quis i oi orõne seruari debeat: tñ ma
xime i uerbis duobz nouissimo & penultio sũt delectabiliter cõponẽda.

Antiq; qdẽ oratores: qbz maxie **T**ullius: nunq; necessitati sensibz ppo
suerũt orõnis structurã. sed magis forti & graui cõpositiõẽ quã molliter
uel laxè dicere maluerũt. ut cõ haberet occasionẽ sic struẽdi quẽadmo
dum nostri tẽporis hoies delectant: tanq; de industria usi sunt structura

Uerba Or
syllaba ter
minata.
Actiuitas
Passiuitas.

Præteritũ p
fectũ tps uñ
formatur in
uerbis in or
Participiũ
tps pteriti
uñ format

Nectus
Nexus
Imperatiũ
in uerbis in
or exeũtibz
unde fiat.
Instituta ar
tium **Probi.**

Structura q

Catholica

forti potiusq̄ delectati sicut exēplis Tullianis breuiter pbare poterimus.

Clausula monosyllabo terminata

¶ Quod in primis est nostro tēpore uitiosum: Tullius nō dubitauit uerbo monosyllabo finire structurā: ut est ab istius petulātia cōseruare non licitū est: quæ cū is ciuitatib⁹. **G. Verri** cōmunicata sūt: & id qd̄ populus Romanus iā flagitat) extructa atq; deleta sint. hæc cōpositiōes mutatae facient nostri tēporis structurās: sic ex trochæo & dactylo. Quæ sūt igit̄ Verri cū is ciuitatibus cōmunicata. ex ditrochæo & bacchio a lōga: id qd̄ populus Romanus iā diu flagitat extincta sint atq; deleta.

Structura dissyllaba

¶ Dissyllaba structura quæ nō ualde quibusdā placet: antiquos uiros uehementissime delectabat. est enī fortis admodū uitansq; etiā nostri tēporis barbarismū si nō fuerit spondæo uel trochæo post dactylā finita: ut primus ab oris: & in quo meā uoluntatē. **P. R.** p̄spicere possit. Sic enī uerlum heroiicū metri faciē: quæ sola uersificatio est orationibus deuitanda. Nam si omnem fugere uoluerint tacebunt. Quoniam nulla oratio sine metro constat.

Hexametri sine clausula uitiosa
Clausula trissyllaba
Barbarism⁹ in clausulis

¶ Trissyllaba structura nostro tēpore caute ponenda est. ne aut uersum heroiicū faciat ex trochæo cōposita & bacchio a breui: ut capta fuissent: aut (ut quibusdā placet) barbarismū: si ex spondæo uel iābo uel quouis pede cuius sic nouissima syllaba natura lōga: cōponat̄ ex aliquo uerbo trissyllabo qui positus bene senet. nā si plausibilis nō fuerit barbarismū nū tēporis uitās: nec structurā faciē nobis placēt: & illud (inter multa alia) Tullianū sentētia sua liberauerant. & cuius ego causa laboro.

Clausula quatuor syllabarum.

¶ Quatuor syllabarū structura sic uitabit nostri tēporis barbarismū: si cur dissyllaba. quāuis multi nō sapiēter & in tali cōpositiōe barbarismos esse dixerūt: si penultimū uerbū habeat nouissimā syllabā natura lōgam ut ad meā capsam admiserō: & industriaq; meā contēderē. Ergo si nos ad huiusmodi structurās aliqua necessitas detulerit poterimus reprobē dentes iperitūssimos cōprobare: si nostrū nosmet ostēdū tēcerimus corripientes syllabas breues: & pducentes lōgas: causa laboro sapducentes. capsas admiserō sapducentes. in istis enī tantūmodo syllabis (si correpta fuerint) erit barbarismus: nō in tota cōpositiōe structuræ. capsas admiserō. quoniam barbarismus una pte orōnis sic plumb⁹ nunq̄. Nā si hoc ita esset nō in tantū doctrina latuisset: ut eā Tullius ignoraret: uel tm̄ potuisset ut eā post illū & multos ante Tullium: nris ipibus nosceret: quorū obsecrā peritiā deuitate cōstitui illoꝝ nobilissima negligētia decoratus.

¶ Nūc uero quā docuimus: hæc quæ a nobis stultissime rephēdunt̄ idiferēter a prioribus posita: structurās nobis delectabiles cōponamus.

¶ Amphibrachus & molossus. probare debet.

¶ Amphibrachus & bacchius a longa. dolore derisus.

¶ Anapaustus & peon tertius. fieri potuisset.

¶ Anapaustus & Ionicus minor. modicos coluerunt.

Antispastus

- ☞ Antispastus & molossus. cohæredem detraxit.
- ☞ Amphimacrus & Hippius secundus optime nauigauit.
- ☞ Bacchius a longa geminatus detrudit hæderem.
- ☞ Bacchius & molossus. cantare fecerunt.
- ☞ Bacchius a breui & Hippius secundus dolores detulerunt.
- ☞ Choriambus & hippius primus condidimus sepuluram.
- ☞ Chorius. i. trochæus & bacchius a longa esse delectum.
- ☞ Trochæus & Pæo tertius faciēt illā structurā Tullio peculiarē. eē uideat.
- ☞ Dactylus & ditrochæus. hospitibus temperare.
- ☞ Dactylus & Ionicus a minore omnia placuerunt.
- ☞ Ditrochæus & bacchius a longa uindicatur electus.
- ☞ Dactylus & pæon tertius curiam reuocare.
- ☞ Dactylus & dispondius. lumina deponebant.
- ☞ Epitritus quartus & bacchius a longa deducunt abducunt.
- ☞ Epitritus quartus & molossus impellente deuinxit.
- ☞ Epitritus tertius & ditrochæus. Piratica liberaffet.
- ☞ Et hippius tertius. i. tertius epitritus & hippius secūdas dilexerant cæpiones prædones uindicasti.
- ☞ Ionicus maior & ionicus minor contagia diluerunt.
- ☞ Ionicus maior & ditrochæus depellere castitatem.
- ☞ Pæon primus & hippius quartus. decipere contendebant.
- ☞ Pæon secundus & dispondius pericula deuitauit.
- ☞ Trochæus & bacchius a longa sume decrecam.
- ☞ Tribraclus & ditrochæus. cererem decanamus. Has quidem regtas cõponamus quæ possint auditores nostri rēponis delectare.
- ☞ Amphimacrus & antispastus. maxime laborare & bacchius a longa & pæon tertius pudentem exitum quæfisse uideat.
- ☞ Trochæus & bacchius a longa securi esse percussum suus iste uexaret stare non posse pceumaticus & ditrochæus. P. R. uoluerit uindicare.
- ☞ Bacchius a longa & molossus causamq; cognouit.
- ☞ Trochæus & molossus ipsam delegit.
- ☞ Amphibraclus & molossus. probare deberent.
- ☞ Antispastus & bacchius a longa uoluptate concedam.
- ☞ Choriambus & ditrochæus ingenio sustinere.
- ☞ Dactylus & antispastus: corpore perhotresco.
- ☞ Pæon & ditrochæus iudicium sustinebit.
- ☞ Bacchius a longa & molossus suscipit addat.
- ☞ Diambus & Hippius secundus intusis cõmoueri.
- ☞ Tribraclus & hippius quartus. cuius quæstor fueris accusare.
- ☞ Dactylus & hippius quartus proci illam temporis deuitare.
- ☞ Iambus & ditrochæus. diu machinatur.
- ☞ Choriambus & pæon tertius composuit rationem: sed ut breuissime

Catholica

Clausulæ ui
uolæ.

- de structuris delectantibus doceamus. obseruandum est ne aut uersum
heroici metri faciamus: aut in natura lōga syllaba penultimo uerbo termi
nato trisyllabo finiamus. cæteris pœne oib⁹ auditorē possum⁹ delectare.
- ¶ Item alio modo. Compositio prima a Trochæo & molosso ut uadit
armatus. a Trochæo & choriambo: ut magnos incutiens.
- ¶ Ex trochæo & Ionico minore: ut uictas inceserat.
- ¶ Ex trochæo & quinque syllabis: quare tertia sit lōga: ut ille repugnabit.
- ¶ Ex tribracho & hisdem. composit. ii.
- ¶ Ex amphimacro & spondio: ut dixerat magnus.
- ¶ Ex amphimacro & anapæsto: ut maximus diffidus.
- ¶ Ex amphimacro & dactylo: ut mulciber. ii. compositio tertia: ex spon
dæo & pæone quarto: ut doceat facilitas.
- ¶ Ex spondæo & bacchio: ut magno errore pulsus.
- ¶ Ex spondæo & pæone secundo. ut ultus recesserat.
- ¶ Ex anapæsto & hisdem.
- ¶ Ex amphimacro & hisdem. iii. & palimbacchio & spondæo.
- ¶ Ex Palimbacchio & Anapæsto.
- ¶ Ex palimbacchio & dactylo.
- ¶ Ex pæone tertio & hisdem.
- ¶ Ex amphibracho & hisdem. v.
- ¶ Ex spondio & iambo.
- ¶ Ex spondio & tribracho.
- ¶ Ex anapæsto & hisdem. vi.
- ¶ Ex spondio & iambo & spondæo.
- ¶ Ex spondio iambo & dactylo.
- ¶ Ex duobus iambis & spondio.
- ¶ Ex duobus iambis & dactylo.
- ¶ Ex dissyllabo iambo: & in trisyllabis trochæo.
- ¶ Ex trochæo septimo.
- ¶ Ex spondæo & epitrito secundo.
- ¶ Ex spondæo & epitrito tertio.
- ¶ Ex iambo & hisdem primo.
- ¶ Ex trisyllaba: & hisdem octauo.
- ¶ Ex spondæo & .v. syllabo: quarum duæ primæ breues sint.
- ¶ Ex spondæo & .v. syllabo: cuius secundæ breues sint.
- ¶ Ex iambo & hisdem.
- ¶ Ex trisyllabo & hisdem.

¶ Catholicorum Probi Finis.

A. Ianus

CA. Ianus Parrhasius: Ludouico Michaeli patricio Veneto. S. P. D.

Vm tuo aose futurus esses mihi ualde car9: ut animi corpo
 nisq; dotib9 adulescēs ornatissimus: ac fr̄ uxoris Equ. & poe
 ta Comitib9 clarissimi Hieronymi Nogarola: cuius elegā
 ti iucundaq; consuetudine non parum delector: accessit eti
 am cōmendatio minime uulgaris auunculorum tuor9: Fran
 cisci Donati Prætoris huius inclytæ ciuitatis integerrimi: quem propter
 eximias eius uirtutes in obeundis legationibus exteri quoq; suspiciunt:
 ego aut̄ non secus ac aliquod augustū numen obseruo: uelut auctorem
 publicæ securitatis: unde maiorem fructum q̄ ceteri percipiunt mansue
 rorum musarum professores: eiusq; patruelis Hieronymi Donati san
 ctitate morum: dicendi copia: ac omnium disciplinarum cognitiōe eta
 tis nostræ facile principis: ut qui pene solus utriusq; linguæ sapentiam:
 cum summa nobilitate continxerit. Itaq; dum mecum cogitarem quo
 pacto posses euadere dignus eorum necessitudine: qui tanto opere de
 te laborant: iprimisq; Petro parente tuo: optimo Senatore atq; in omni
 uitæ colore terribissimo: uenit in mentem Cor. Frontonis opusculum de
 nom. m. in uerbisq; differentiis ad te mittere: Phocæq; grāmatici bre
 uissimam quidem: sed auream de stili nota præceptionem: quæ cum
 Probi cōmentariis e postliminio mortis in lucem reuocauimus. ut inde
 proprietatem latini sermonis haurias & nitorem: quæ mirifico studio
 conlectaris. Ea si tibi grata fuisse cognouero: non patiar ut hoc in gene
 re studium meum desideres. Adhibebis ad hæc Aloysium Donatum.
 Francisci. F. hilaris & ameni igenii puerum. Nam paulopost ipse te suo
 manusculo: quod adhuc apud me sub incude est: impartiet. Vale
 & nos ama. Veuetiæ. viii. Eid. Feb.

CI. Antonius Cæsius Ad lectorem.

Quæferas fortasse diu discrimina uocum:
 Nec fueras uoti compos Amice tui.
 Perlege nunc igitur Frontonis opuscula: quæ te
 Multa quidem mira sub breuitate docent.

Mars uitor

INTER Vltionem & uindictam. Vltio uindicat factum. Vindicatio futura prohibet. Ideo Mars uitor non uindex dicitur.

¶ Prædâ & Rapinâ. Præda uictos spoliât. Rapina subito uenit. Itaq; illa uictoria gaudet: hæc petulânâ.

¶ Cur & Quare. Cur simpliciter percontat. Quare causam rationemq; desiderat.

¶ Delictum & Peccatum. qui deliquit non fecit quod facere debuit. Qui peccauit hoc fecit: sed parum recte.

¶ Remedium & Medicamentum. Remedium ne periclitemur dat. Medicamentum ad subita pericula aptat. atq; ita Remedium submouet imminentiâ. Medicamentum sanat insana.

¶ Flumē & Fluuiū. Flumē idē fluit & manet. Fluuius tēporib; sicatur.

¶ Corinthiū & Corinthiacū. Corinthiū ciuē dicemus. Corinthiacū uas.

¶ Roseum & Rosaceum. Roseum per se. Rosaceum mixtum.

¶ Fuscum & Nigrum. Fusco Album opponit. Nigro candidum.

¶ Pugnare Oppugnare & impugnare. Qui pugnat resistit. Qui oppugnat obsessor est. Qui impugnat per omnia inuicis est. Itaq; pugnat exercitus. Oppugnant uel castra uel urbes. Impugnant inimici.

¶ Album & Candidum. Album natura fit. Candidum cura.

¶ Decus & Decorum. Decus honoris. Decor forma.

¶ Pompei porticus & Pompeia & Pompeiana. Pompei si possidet. Pompeia si publicauit. Pompeiana si in alterius dominationem uenit.

¶ Satiatum & Saturatum. Satiatus uentris. Saturatus animi.

¶ Obiurgat eum cuius habet potestatem. Monet propter beneuolentiâ. Admonet. ut confirmet memoriâ. Summonet ut possit ordinate pronunciare. Igitur in Obiurgante potestas. in Monente beneuolentiâ. in admonente memoriâ. in summoente officium.

¶ Anticum & Vetus. Anticum est quod excessit patrum memoriâ. Vetus annorum multorum sentit utilitatem. Vinum hoc melius est quo fit uetustum.

¶ Satrix & Sarcinatrix. Satrix q̄ sarcit. Sarcinatrix q̄ sarcinas seruat.

¶ Videre & Spectare & Intueri & Aspicere & Cernere & Animaduertere. Eadem natura. Spectamus uoluntate. Intuemur cura. Aspicimus ex improuiso. Animaduertimus & Cernimus animo.

¶ Ostentum & Portentum. & Monstrum & Prodigium. Ostentum quod præter cōsuetudinem offert. utputa si uideat terra ardere uel Cælum uel mare. Portentum quod porro & diutius manet: futurumq; postmodum aliquid significat. Monstrum est contra naturam. idest Minotaurus. Prodigium quod mores facit: per quod detrimentū expectat.

Itaq;

Itaq; qui prodigia faciunt prodigi uocantur. In ostento raritas admirationem facit. In Mostro rectus ordo naturæ uincitur. In portento differunt euentus. In prodigio detrimentum significat.

Turbā & Frequētiā. Angustus locus facit turbā: Frequētiā multitudo.

Putant & suspicantur. Qui putant omni genere errant. Qui suspicantur aliquid præuident.

Frater & Germanus. Frater aut ex alia matre: aut ex alio patre potest esse. Germanus ex iisdem parentibus sit necesse est.

Sermo & Loquela. Sermo omnium gentium est. Loquela cuiusq; gentis propria dialectos.

Comes & Astecla & Sodalis & Cliens. Comes iter facit. Astecla sequitur potētiore. Sodalis adulescētiæ nomē est. Cliens implorat opem & si dē. ita Comes tutus. Astecla officiosus. Sodalis amicus. Cliēs sūmmissus.

Causa & Ratio. Causa docet factum. Ratio soluit obscura.

Nomen & Vocabulum. Nomen proprium indicat. Vocabulum diffundit significationem.

Horret & Trepidat. Horret corpus. Trepidat motus animi.

Quærere & Inquirere & Desiderare. Quærimus disciplinam. Inquirimus de quo dubitamus. Desideramus uel quod diligimus uel quod amittimus.

Temerarius & Audax. Temerarius qui sine respectu salutis obuii se periculis. Audax sine ratione impetum facit. ergo audax non prouidet temerarius non timet.

Longum & Longincum. Longum præuertibium est. Itaq; uerbum illi apponitur. Longincū itineris est.

Felix & Fortunatus. Felix ita natus est. Fortunatus cū opibus nomen accipit. Ita Felix naturæ bono fruitur. Fortunatus cōmodo temperis.

Aestas & Aestus. Aestas est pars anni. Aestus calor temporis. Aestus a nimio calore nomē accepit. Aestas nomen nō amittet et si temperata est.

Citius & Celerius. Citius præuertibium qualitatis platiuæ simile cognominis pro maturū est etiā significantiā huius. ut iā fessis ante tempus relictarum loquat nō ostēdit qualitatis sed temporis. At celeritas sui temporis est perfecta.

Simul & Vna. Simul locum demonstrat. Vna cōgregationem.

Cominus: iaculis. quod illud a manibus nō recedit. hoc e manibus emittitur.

Parfi & Peperci. Parfi semel. Peperci sepius.

Dicere & Loqui & Narrare. Dicimus quod uolumus. Loquimur inuicem. Narramus quod ignoratur.

Vultus & Os. Vultus proprie hominis. Os omnium.

Memoriose & Memoriter. Memoriosos habet ad dicta factaq; referenda memoriā. Memor beneficii memoriā uel iniuriæ refert. Ita memoriose qui facit ostendit in omni re naturæ bonum. Memoriter gratum uel fortem ex eo ostendit: quod uel retribuit beneficium gratæ: aut iniuriam uindictat fortiter.

Comelii

- ¶ Ordinare & Disponere.** Ordinatio simplex est. Dispositio uaga.
¶ Consideratius & cōsiderantius. Consideratius prouerbum ex cogno- mine. Considerantius ex participio.
¶ Dedicatum & Consecratum. Dedicatur deo. Cōsecrat^r quasi sanctū cōstituitur. hoc est Dedicat^r deo. Cōsecratur quod pphanū sit.
¶ Quatenus & Quatinus. Quatenus qua fini. Quatinus quoniam.
¶ Voluntatē & Voluptatē. Volūtas facto gaudet. Voluptas fieri cupit.
¶ Nouissimum & Vltimum. Nouissimū ordinis. Vltimum orbis.
¶ Furtum & Furaciter & Furtiue. Furtim cum incipit. Furaciter quasi artificiose a cōsuetudine inuendi. Furtiue iā quod ablatum. ergo Fur- tim Furaciter Furax. Furtiue locus facit.
¶ Innum & Infimum. Inmū sūmo respōdet. Infimū ut infra humum.
¶ Commodate & Accommodare. Commodat mutuam pecuniam. Accommodat aptat.
¶ Splendorem & Fulgorem. Fulget natura ut ignis sol. Splendet ut au- rum argentum.
¶ Mereri & Merere. Meret pretium. Meretur gratiam. Itaq; illud uesti- gale: hoc honoratum est.
¶ Pedale & Pedule. Pedale mensura est pedis. Pedule uero sub pedi- bus præstat utilitatem.
¶ Araneum & Araneam. Araneum quod textū est. Aranea quæ textit.
¶ Opinionem & Rumorē & Farnā. Opinio hominē suspectū facit. Fa- ma uel cōmendat uel destruit. Rumor indicat. Opinio ostendit. Fama iudicat. Rumor tumultuatur.
¶ Querimoniā & Querelā. Querimonia certæ rei est. Querela superua- cua est. Itaq; Prior grauitatis: Posterior leuitatis est.
¶ Transfugam & Perfugam. Transfuga suos reliquit & ad alios uenit Perfuga supplex est. ergo transfuga ut adiuuetur.
¶ Hunc & Istum & Illam & Eum. Hūc & Istum in proximo notat. Illū ostendit qdem lōge stantem sed in cōspectu. Eum absentē refert.
¶ Glorium & Gloriosum & Gloriotorem. Glorius unius est gloria. Glo- riator non habet causam gloriandis: sed tamen gloriatur. Gloriosus pluri- bus de causis esse cogitur.
¶ Abrogantem & Adrogantem. Adrogat aliquid sibi etiā si nō meruit. Abrogat qui alii aufert: uel qui legem tollit.
¶ Cōtinue & Cōtinuate. Cōtinue facim⁹. Cōtinuate sine intermissione.
¶ Externum & Alienum & Extraneū & Extrariū. Extern⁹ est exteræ gen- tis. Alienus nullo loco sed re differūt. Extraneus qui extra eādem lanuā est. Extrarius qui extra eandem arcam est.
¶ Lucidum & Luminosum. Lucidum est quod aperto cælo lumen ac- cipit. Luminosum quod multis foraminibus illuminatur.
¶ Expertum & Expectum. Expertus est aliquid: aut in bona parte aut in

Glorius

re aut in mala. Experrectus de somno.

Delubrum & Sacellum & Templum & Lucum & Fanum & Bidental. Delubrum in quo homines pericula sua deluunt. Ponunt enī uel Pilum uel scutum uel alia plura suscepta uotis. Sacellum paruulum ædificium diis consecratum. Templum in loco augurato. Lucus locus fulmine ictus & arborum spissitate tectus. Fanum Fauno consecratum. unde Fauni appellabantur prius: & illi qui uagabantur Fanatici. Bidental locus fulmine tactus & expiatus oue. Bidentes enī oues appellant.

Occidere & Interficere & Perimere: & Iugulare & Necare. Interficere & perimere prisca sunt. Occidere ob eandem dictum est. Iugulare ob iugulum. Necare a nece. Interficere a facto.

Uirtutem & Fortitudinem & Vigorem & Velocitatem & Vehementiam. Virtus hominis summum bonum est quæ in oratione & in cursu potest uideri. Fortitudo uis corporis ad sustinendos labores. Vigor animi habet elationem. Velocitas Corporalis celeritas: quasi uelocita. Vehementia a ui & impetu mentis.

Facultatem & Facilitatem. Facultas locupletis. Facilitas artificis est. Itaq; diues facultatem habet multam uel emendi: uel redimendi. Artifex opera perficiendi facilitatem.

Silere & Tacere. Silet cuius loquentis sermo comprimif ab ipsa significatione lra. S. Tacet qui nec loqui quidem capit.

Ignoscere & Concedere. Ignoscit q; dissimulat se nosse q; cõperit. & ita silentio peccata spunita fecerit. cõcedit qui omnia peccata cõdonat.

Habere & Possidere. Habere potest etiam fur nequam: possidet nemo: nisi qui aut relicta aut donata reia: aut emptæ dominus est. Ita in habente onus: in possidente usus est.

Munus & Donum. Munus quod amicus uel cliens uel libertus officii causa mittunt: uel munus gladiatorium. Donum quod diis datur. inde ubi dona ponunt donarium appellat. Possunt & illa nihilominus dona dici: quæ donant pauperibus diuites uel potentes. Illud quoq; donū putandum est quod militibus donatur in castris. ut Vallaris corona.

Noxam & Noxiam. Noxa pœna est. Noxia culpa.

Scientem & Scitum. Sciens qui scit. Scitus qui scit uel festiuus.

Animantia & Animalia. Animantia animus facit. Animalia animam habent.

Visum & Visitatum. Visum semel. Visitatum sæpius scito esse.

Abpulsus & Repulsus. Abpulsus est a quo pulsus. Repulsus retropulsus.

Metum & Timorem & Fortitudinem & Pauorem. Metus motus est animi. Timor tumor. Formido fert interdum rationē. Pauor puerilis est.

Repperire. Inuenire. Repperimus nostra: Inuenimus aliena.

Videte & Videtote. Videte imperat. Videtote mandat.

Comelii

- ¶ Proprium & Priuatum.** Proprium cuiusq; proprium. Priuatum non publicum.
- ¶ Onus & Sarcinam.** Onus uehicularum & maius est. sarcina hoium.
- ¶ Sumere & Accipere.** Sumimus q̄ posita sunt. Accipim⁹ q̄ porrigant.
- ¶ Locupletem & Diuidē & Opulentum & Potentem & Beatum & Fortunatum & Pecuniosum.** Locuples a copia locorū. Diues quia di facultatem habet. Opulentus ab opibus. Potēs qui quod uult potest. Fortunatus cui forte aliquid contingit. Beatus uero qui apud gracos μάχδερτοο est. pecuniosus qui habet pecuniam uel pecora.
- ¶ Grandem & Magnum & Immanem.** Grandem in cremento. Magnum amplitudine. Immanē præcipuæ amplitudinis.
- ¶ Poeticen & Poesin & Poema & Poeticum.** Poetice est rei ut historie. Poesis operum contextus. Poema certis pedibus & legitimis inclusa materia. Poeticum in poeta utile est.
- ¶ Homonymiam & Synonymiam.** Homonymia una uoce multa significat. Synonymia multis uocibus idem testat.
- ¶ Clupeum & Clypeum.** Clupeum armorum. Clypeum imaginis.
- ¶ Paruum & Breue & Exiguum & Pusillum.** Paruum in tempore. Breue in spatio. Exiguu n in corpore infantis. Pusillu in corpore pumilionis.
- ¶ Inuolare & Subripere.** Inuolat q̄ in die uenit. Subripit clā id est furtiue.
- ¶ Speciem & Specialitatem & Specietatē.** Species diuisio est generis. Specialitas ficta est ab Antonio grāmatico. Specietas qualitatis.
- ¶ Præuerbium & Aduerbium.** Præuerbium est eufimio. Aduerbium & Vitiōsum & fictum est. tamen in usu nunc est receptum.
- ¶ Compendium & Dispendium & Dapnum & Detrimentum & Iacturam.** Compendium undiq; ad pondus pertinet. Dispendium detextur in ponderibus. Damnum dat omnibus. Detrimentum usu tritum. Iactura quod iacitur ex onere nauis.
- ¶ Aegrum & Aegrotum.** Aeger animo. Aegrotus corpore.
- ¶ Alitudinem & Alimentum & Alimoniam.** Alitudo incrementum est corporis. Alimentum incrementum infantis. Alimonia deriuatum n ab alendi uia: quasi particula animi.
- ¶ Aequale & Aequabile.** Aeq̄lis alteri⁹ stature par. Aeq̄bile qd̄ aq̄ri pōt.
- ¶ Inscium & Nescium.** Inscius aliquid nescit. Nescius nil nouit. alter in parte errat: alter in toto.
- ¶ Glaciē & Niuē.** Glacies ē q̄ ex coitu aq̄ stagnat. Nix uētorū ritu cadit.
- ¶ Contrarium & Aduersarium.** Cōtrariū negociū. Aduersarius homo.
- ¶ Gallum & Gallicum.** Gallus natione. Gallicus ex gallia.
- ¶ Acuere & Exacuere** præpositione distinguunt.
- ¶ Incertum & Dubium.** Incertum nec tempus nec numerum recipit. Dubium a duobus incipit.
- ¶ Ambulare & Inambulare.** Ambulare incipiūt ifātes. Inambulāt hoies.

- ¶ Modulari & Moderari.** Modulari est carmen. Moderari est modam imponere.
- ¶ Barbaram locutionem & Barbarismum.** Barbara locutio proprie peregrina est. Barbarismos fit etiam in latini sermonis locutione.
- ¶ Cadere & Decidere.** Cadit etiam in plano. decidit ex alto.
- ¶ Subsidiū & Præsidium & Auxilium.** Subsidiū quod subest deficientibus. Præsidium imponitur. Auxilium repentinum est. Ita subsidiū ad secundos casus præparatur. Præsidium ad custodiam collocatur. Auxilium ut proficit ex insperato uenit.
- ¶ Distrahere & Deducere & Duellere.** Distrahere a trahendo. Deducere a ducendo. Diuellere a uellendo.
- ¶ Corruptelam & corruptionem.** Corruptela ipsa res est. Corruptio corruptentis administratio.
- ¶ Carulum & Caruleum.** Carulus naturæ color est. Caruleus naturâ fingit. Ita alterum est. alteram fit.
- ¶ Properare & Festinare.** Qui properat paret non esse lassus. Qui Festinat uidetur esse defatigatus.
- ¶ Polire & Nouare.** Polimus rudia. Nouamus uetera.
- ¶ Nobilem & Generosum.** Nobilem nobilitate r. s. Generosus qui gratæ εὐεχης appellat. Ita alter ex te alter ex cognatione est.
- ¶ Nationem & Gentem.** Natio solum patriū quærit. Gens sicuti reator.
- ¶ Præparare & Coparare.** Præparare prius. Coparare undiq; parare.
- ¶ Guctam & Sullam.** Gucta manet. Silla cadit.
- ¶ Conuenire & Coire.** Conuenit in unum. Coit in
- ¶ Causam & Patrocinium & Orationem.** Causa est de qua agitur. Patrocinium quod accommodatur. Oratio quæ loquitur.
- ¶ Superbiam & Arrogantiam.** Superbia est a superbiendo. Arrogantia etiam in pauperem cadit.
- ¶ Scrutari & Quærere.** Scrutatur in re ille qui intercipit aliqua secreta. Quærere duo significat uel quod absit uel quod ad patrimonium pertinet.
- ¶ Annuere & Innuere.** Annuat uel capite uel supercilio. Annuat ad quod dictum. uel
- ¶ Gnatum & Natum.** Gnatum. F. Natus pullus.
- ¶ Insimulare & Simulare.** Qui insimulat uel arguit uel fingit. Qui simulat probare uult quod non est.
- ¶ Prælium & Bellum.** Bellum etiam sine prælio est: cum indicitur. Prælium ipsa pugna.
- ¶ Diligentiam & Curam.** Diligentia a diligendo singula. huic negligentia opponitur: nec recipit errorem. Cura animi est: quæ animum tacit hominem: & tam honesta quæ in honesta rei est.
- ¶ Regium & Regale.** Regium quod regis. Regale quod rege dignum.
- ¶ Erraticum & Erraticium.** Erraticus & potest errare & solet. Erraticus

Comelii

animus est qui solet errare & desinat. Erratio enim animi est repentina commotio.

Errorem & Errationem. Error est rei uitium. ut amor dolor. Erratio incerta uia.

Erratrix & Erratica. Erratrix per se rapta est. ut uenatrix. Erratica Hedera uitis.

Notare & Adnotare. Notat uel locum quis uel personam uel noxiã. Adnotat qui nota quid adicit.

Salubre & Salutare. Salubre ad locum refertur: & ad cibum. Salutare consilium est. Ita Salubre non nocet. Salutare prodest consilio.

Comittere & Credere. Comitemus consilia. Credimus pecuniam.

Sub
in

Sub & In. Sub nonnunq̃ pro clam ponitur. ut subripuit clam rapuit aut fere notat aliquid subditum. In aut Intus significat aut nimis aut uel de: & Interdum pro non ponitur.

Claritatem & Claritudinem. Claritas tam lamini est q̃ prespicuitatis. Claritudo generis. Prior itaq; splendoris posterior nobilitatis est.

Viciniam & Vicinitatem. Vicinia uicorum conuinctio. Vicinitas hominum conuersatio est.

Communionem & Comunitatem. Comunitas est communicandi uoluntas. Comunio undiq; munitio.

Fulionem & Futuram. Futio dum fit. Futura cum facta est.

Ieunium & Ieiunitatem. Ieiunium dies est. Ieiunitas cibi abstinentia.

Elinguem & Elinguatum. Elinguis habet linguam sed usu eius caret. Elinguatus amissus.

Suspiciam & Suspiciosum. Suspiciam arguit. Suspiciosus recipit.

Restiarius
Restio

Restiarius Restionem. Restiarius qui facit. Restio qui uendit.

Austerum & Sauerũ. Austerus græca cõsuetudine. Sauerũ a seruo.

Eloquentiam & Eloquium. Eloquentia perfecta uis orationis. Eloquium pars supposita cõmode eloquendi.

Seruitutem & Seruitium. Seruitus est sub domino terui patientia. Seruitium facit.

Vituperationem & Culpationem. Vituperatio uitium parat. Culpatio a culpa incipit.

Nominare & Appellare. Nominatio nominat quem appellat. Appellatio appellantis uox est in ministerio. & Appellat uel a potentiore propter iniuriam. ut inuocat auxiliũ magistratus. uel cõ pecuniam reposcit.

Tris

Tris & Tres. Tris in accusatiuo casu. Tres in nominatiuo & uocatiuo.

Necessitatem & Necessitudinem. Necessitudo uel sanguinis uel mentorum: cum præceptoribus cum amicis. Necessitas immutabilis res est. ut mori necessitatis est.

Serum & Sero. Serum ad negotiũ pertinet. Sero ad tẽpus.

Decus & Gloria. Decus est instrũ cuiusq;. Gloria q̃si honoris merces.

Honorem

- Honorem & laudem:** honor dignitatis cōsumatio uel priuatum uel publicū. laus secūda existimatio recte factorum.
- Familiale & Familiarium.** Familiare ad dominum non refertur: cum amici familiares sint. Familiarium quod seruo cōpetit: ut sagum gladiū.
- Offectorē & infectorē.** Infector colorē mutat. Offector officio obest.
- Certum & Verum.** Certum recipit præpositionem & fit incertum. Certum uel pondus uel reipretiu. Verū opponitur falso.
- Figuram & Formam.** Figura artis est opus. Forma naturæ bonum. unde etiam formosus dicitur.
- Ignominiam & Infamiam.** Ignominia imponitur ab eo qui potest ani maduersione innotare. Infamia ex multorum sermone nascitur.
- Nullum & Neminem.** Nullus est tam in re q̄ in persona. Nemo in persona dicitur. id est nemo homo.
- Iratum & Iracundum.** Iratus ex offensa est. Iracundus natura.
- Periculum & Perniciem.** Periculū cōtra necem timetur perniciēs.
- Omnes & Cunctos & Vniuersos.** Omnes nullum excipit. ut omnes homines. Ita & res. Cuncti itaq; in psonatū numero nominātur pisco dicti uerbo. Vniuersi in unam sententiā conuersi dicēdi qd siue faciēdi.
- Feroces & Feros.** Feroes animo. Feri leones exteriq; similes.
- Auferte & Eripe & Adimere.** Aufert q̄ dedit. Adimit sperio coact⁹. Eripit q̄ plus ualeat. Itaq; auferte possum⁹. Adimere iubemur. Eripe ualeam⁹.
- Studium & Disciplinam.** Studium animi est. Disciplina artis.
- Incohare & Incipere.** Incohat q̄ certū facit. Incipit cuius exitū sperat.
- Bonum & Commodum.** Bonus opponitur malo. quam alius usu Commodus aliis necessario utiq; prodest.
- Decentem & Formosum.** Decens in gestu est & motu corporis. Formosus ab excellenti specie dicitur.
- Decorem & Specie.** Decor cōis est omniū. is facit decētā speciei. Species ppria est cuiusq;. Itaq; decor in habitu est. Species in membris.
- Litem & Controuersiam.** Lis nascitur. Pertinacia efficit Controuersiam. Et litigant homines. Res in controuersiam deducitur. Ita controuersia partis est. *¶* is summa.
- Armam & Pugnā.** Rixa sine armis est & habet defensionē. Pugna legem habet uel naturalē uel moralē: aut enī palestrans exhibet uirtutē uel armis per summa uitæ pericula dimicat.
- Occulte & Clam.** Occulte latent: clam calant. Alteri non proderet: alteri Calare naturali habitu inest.
- Nauum & Celerem.** Nauus a præcipuo nauis cursu dicitur: uel alterius causa natus: qui studet per officium suum. Et recipit comparationem superlationemq;. quia cognomen est. Ita nauus operam nauat alteri. Celer ut suam remita alterius quoq; celeriter perficit.
- Agilem & Strenuum & Fortem;** Agilem actio facit. Strenuum mo-

tus. Fortem corpus.

¶ Contumeliam & Iniuriam. Contumeliam inferunt. Iniuriam patiuntur.
¶ Spectacula & Spectamenta. Spectacula loca sunt unde spectamus
Spectamenta quæ spectantur.

Pastores
ferui

¶ Pascencia & Pabulantia. Pascencia sunt quæ ex se pascuntur: ut pra-
ta & pascencia mancipia quia pascuntur: ideo etiam pastores uocantur.
Pabulantia uero quæ iis utuntur: ut iumenta.

¶ Voluentia & Volubilia. Voluentia quæ uoluunt. Volubilia quæ uoluunt.

¶ Animum & Animam. Animus qualitas uiuentis. Anima causa uitæ.

¶ Materiam & Materiem. Materies animi est. Materia arboris. Et Ma-
teries qualitas ingenii. Materia fabris apta.

¶ Hebescit & Hebetescit. Hebescit quod natura obstupescit. Hebe-
scit quod amittit aciem.

¶ Da & Cedo. Cedo sibi poscit & est immobile. Dat quod non finite facit datû

+

¶ Fidelem & Fidum. Fidelis fit.

¶ Laudem & Laudationem. Laus facti instrumentum est. Laudatio ue-
ro est rerum gestarum relatio.

¶ Fere & Aliquando & Nonnunquam. Fere futurum significat. Aliquan-
do & Nonnunquam quod intermittere non patitur.

¶ Proprium & Utile & Idoneum. Aptum loco uenit & tempore: quod
habet suam materiam. Utile fecit uti prudentis literæ. Idoneum ut ami-
cum per consilia dicimus: ut seruum in usu hominis.

¶ Saxum & lapidem. Saxum naturale. Lapis qui ex saxo casus est.

¶ Certationem & Certamen. Certatio est administrantium. Certamen
operis.

¶ Victimam & Hostiam. Victima maior est. Hostia minor.

¶ Explicunt Cor. Frontonis Fragmenta de disse-
rentiis nominum & uerborum. +

Ph.

¶ Phocæ grammatici de aspiratione.

Mnia nomina græca in capite suo phi litera habentia in me-
do loco cum phi & aspiratione adiuncta scribuntur apud Latinos. ut
phœbepheb9.

¶ Omnia nomina græca similiter. u. sciam in prin-
cipio suo habentia præposita aspiratione scribentur. ut va-
κινθος hyacinth9 υδρα hydra υπαις hypanis.

Hy.

Rb.

Remus

Romulus

¶ Omnia nomina græca in prima syllaba phi literam habentia uocali post ipsam
phi aspiratur. ut ρηνος thenus. exceptis duobus Remus & Romulus

Hir.

¶ Omnia nomina latina quæ in syllabam in principio suo habent: præ-
posita aspiratione scribi significamus: ut hircus hircus hircinus. ¶ Om-
nia nomina græca ab eo quod est ιππος græce dictam aspirationem

Hippolyt9

præpositam similiter habent in scriptura: ut ιππολυτος Hippolytus
ιπποταδης hippotades. Si hoc in medio nominis loco fuerit ista

syllaba

¶ Omnia nomina græca e uocalem breuem in prima syllaba ob-
 seruantia statim e litera ueniente aspiratur, ut helenus helymus. Excipi-
 tur unum elis elidis quod nomen est urbis & elista & elephas similiter.
¶ Omnia quæ es uel is uel os habentia fuerint syllabas & postea p li-
 teram subsecutam ea cum aspiratione præposita scribentur: ut hesperus
 hispidus hospes. **¶** Omnia græca nomina si a litera fuerint incipien-
 tia uel e uocalis subsecuta præposita aspiratione scribas, ut & latina si-
 militer, ut hiems designatum est iecur, ideo q̄ i consonantis uim ex-
 plet in isto nomine. **¶** Omnia quæ o, uocalem in suo initio habebunt,
 & postea, M. semiuocalem aspirationem præpositam capiunt in scri-
 ptura, ut homo, designatum est omen. **¶** Omnia quæ post on semiu-
 uocalem habent similiter aspirantur, ut honorius honos, designatum
 est onus. **¶** Omnia quæ post a uocalem in principio nominis loca-
 tam, R. unam consonantem habentia fuerint, R. eam aspirant, ut hære-
 na haruspex. Excipiuntur ara arista & græca arion aratus. **¶** Omnia
 quæ post or, T. mutam habent Dasian præpositam capiunt, ut horten-
 sius horror designatū est ortus. H. discretionis causa amittit ppter hor-
 tus. **¶** Omnia nomina græca post e uocalem e mutam habentia aspi-
 rantur, ut hector. **¶** Omnia nomina latina post i uocalem b mutam
 habentia aspiratione præposita proferunt ut hibernus hiberus, designa-
 tum est ibi aduerbium. **¶** Omnia quæ a uerbo habeo deriuantur ea cū
 aspiratione præposita scribentur ut habitus. Similiter & composita p-
 hibeo. **¶** Omnia quæ quæ post er syllabam b mutam sequentem ha-
 bent ea cum aspiratione antecedente proferuntur: ut herba.

Horre
 Elis
 Elista
 Elephas

Iecur

Onus

Haruspex

Hortus
 Orus

Prohibeo

Vm mihi Parthasi⁹ in i⁹ xisset officii recognoscēdi quas ipse
 rū negligētia mēdas iis effudit operibus: ostēdi quā dā quæ tu
 m⁹ l⁹ arū l⁹ e⁹ tōrē remorari potuissent ea subiiciēda curauimus:
 ipse tibi sine criminis nota tuū codicē castigato, quādo nemo tā Lynce
 us inuentus unq̄ sit: quin eius acūmē aliqua non effugerint: utq; facili
 us hoc impetremus adiecimus Indicem rerū cognitu dignarū. Vale.

Pagina tertia cæterisue syllabis finiunt: emēda finiūt. Itē Mnasylos in
 antto. Mnasylos. Cāp⁹ ager gemit⁹. aget. iiii. p. chaonii p̄is port⁹. corri
 ge maris port⁹. arbut⁹ ho. horrida. sūmusq; ad. p. a. sūmas. parthasio. Par
 rhasio. Causus. casus. noiatiui accusatiuū. uocatiuū. ntūs. actūs. uctūs. po
 rthea iis syllabis. us. V. Cycladas. cyclades. vii. nō faciū⁹. eradēda negatio
 nō. ix. ceruicis amara⁹ amare. x. quæ admodū. quæ admodū. xi. en age. Eia
 age. xii. sup lōgā. semp. cōiūct. exēpla: exēplū. xv. & arboris malo. arbore
 mali. uobis. pnomē. uobiscū. xvii. sōnq; spares. pares. O. termināt. termi
 nat. xix. tomo tomonis. uide ne potu⁹ remo. nā pōti ciuitas tomi declina
 tur. po syllaba. polysyllaba. xx. in margine Vizzo. uizo. si. i. terminaret
 si. i. xx. in margine. siler flu. corrige frutex. xxii. helenor helpenor. fororis
 fororis. xxiii. abatis. abātis. puberes aut iterfecit ait. xxiiii. nō. a. añ a n. ca
 stiga nō ante. a. n. bñs. xxv. excipit. tis. unū tis hęc mimas hī. martial. emē
 da cucumis hui⁹ cucumeris & cucumis martial. masculio gñe. i quo nec
 cucumis iacē rect⁹. xxvi. eqs eqtis. eqs. quos qs. quos quus. xxxi. potis.
 positis. sorpsi. sorpsi. xxvii. id qd̄. p. r. emēda id qd̄. p. r. Iā diu efflagitat
 extinta atq; deleta sit. xxviii. hā derē hāre dē suus iste. su. xxxvi. possidē
 te usus ius est. fortunūdinem & pauorē formidīnē Eufoniū. Euphemū.

